

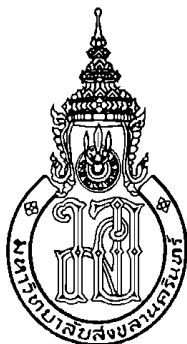
การพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย :
ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม
The Development of the Law on Halāl Affairs in Thailand :
A Study of the Necessity and the Suitability

หมัดอุเสิน หมัดหมัน
Madusen Madman

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree
of Doctor of Philosophy in Islamic Studies
Prince of Songkla University
2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ

การพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย :
ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม
The Development of the Law on Halāl Affairs in Thailand :
A Study of the Necessity and the Suitability

หมัดอูเส็น หมัดหมัน
Madusen Madman

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษิตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree
of Doctor of Philosophy in Islamic Studies
Prince of Songkla University
2563
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม
ผู้เขียน	นายหมัดอุเสйн หมัดหมั้น
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาแลมิง)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลรอหนิง สือแต)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาแลมิง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัสมัน เตอาลี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อานิส พัฒนปรีชาวงศ์)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ซาการียา หะมะ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งแสง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยฉบับนี้เป็นผลงานมาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้
แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง સાແມິງ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นายหมัดอุเส็น หมัดหมั่น)
นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อนและไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายหัตถุเส็น หัตถมนัน)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	การพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความเป็นและความเหมาะสม
ผู้เขียน	นายหมัดอุเสิน หมัดหมั่น
สาขาวิชา	อิสลามศึกษา
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษากฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค 2) เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย 3) เพื่อศึกษาความเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษ ตำราฟิกห์ ตำรากฎหมาย และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย และผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. อิสลามบัญญัติให้มุสลิมอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล สะอาด ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ห้ามอุปโภคบริโภคสิ่งที่ฮารอม หรือต้องห้าม สิ่งสกปรกและอาจเกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย ตลอดจนสิ่งที่มีความคลุมเครือน่าสงสัย หรือไม่มีความชัดเจนด้านฮาลาล

2. ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง มีเพียงพระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เท่านั้นที่ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม และได้หมายรวมถึงกิจการฮาลาลด้วย

3. ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลให้ครอบคลุมถึงโครงสร้างขององค์กร คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน มาตรการลงโทษผู้ประกอบการที่หลอกลวง ละเมิดสิทธิผู้บริโภค เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค เพื่อขยายพื้นที่ทางการตลาดและการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลในตลาดโลก.

Thesis Title The Development of the Law on Halāl Affairs in
 Thailand : A Study of the Necessity and the Suitability

Author Mr. Madusen Madman

Major Program Islamic studies

Academic Year 2019

ABSTRACT

This research consist of three objectives 1). To study the Islamic law on consumption. 2).To study the law of Halal in Thailand. 3). To study the Necessity and the Suitability in Developing of Halal law in Thailand by using the qualitative research methodology, collecting data from Quran and al-Hadith, Fiqh text, law text and other related documents. Moreover gets data from inquiries and in-depth interviews from target groups and the researcher used the descriptive method and found that :-

1. Islam instructs muslims to consume Halal, clean and health benefit to the body and mind. and prohibited to consume the ambiguous and not Halal or unclear in terms of Halal.

2. Thailand has no law on Halal directly. It has only the Islamic organization administration Act B.E. 2540 that gives an authorize to the central Islamic committees in Thailand and the provincial Islamic committees to issue certificates about Islamic affairs including Halal affairs as well.

3. Thailand needs to have Halal law and develop it to cover the organization structure qualification and the authority of workers. The penalty measures for deception entrepreneurs and violation of consumer rights. These for the suitability and conform with the social religious and economic development. In this case to create the consumer confidence in order to compete for marketing and exporting Halal products in the world market.

عنوان البحث	تطوير قانون شؤون الحلال في تايلاند: دراسة مدى الحاجة والملائمة
اسم الباحث	محمد حسين مدمان
القسم	الدراسات الإسلامية
العام الجامعي	1441هـ

مستخلص البحث

تهدف الدراسة إلى ثلاثة أمور: (1) دراسة أحكام الشريعة الإسلامية في الاستهلاكيات. (2) دراسة القانون الخاص بالحلال في تايلاند (3) دراسة مدى الحاجة والملائمة لتطوير قانون الحلال في تايلاند، ويضم البحث على المنهج الاستقرائي بجمع المعلومات من مصادر القرآن، والسنة، والفقه، والمراجع المختلفة للقانون، وبالمنهج التحليلي، لتحليل المعلومات المتصلة من المقابلات الشخصية، فتوصل الباحث إلى عدة نتائج من أهمها:

1. أن الاستهلاك المسلمون للمواد الاستهلاكية وفق أحكام الشريعة الإسلامية من منتجات الحلال ذات نظافة ومنفعة؛ ما يفيد الجوانب الروحية والجسمانية، وأما الاستهلاك من المواد والأشياء المحرمة ذات موانع شرعية؛ يضر بالصحة الجسدية، وكذلك استهلاك الأشياء المشتبهات التي لم يتبين بوضوح الحلال فيها.
2. عدم وجود قانون خاص وصريح بشأن الحلال في تايلاند، باستثناء قانون إدارة المنظمات الإسلامية لسنة 1997 ميلادية فقط، بمنح الصلاحية للجنة الإسلامية المركزية بتايلاند، والمجالس الإسلامية في إصدار شهادات ذات الصلة بالشؤون الإسلامية المشمولة أيضاً بشأن الحلال.
3. تحتاج تايلاند إلى قانون خاص بشأن شؤون الحلال، وتطويره، بما يتلائم في الهيكل التنظيمية ومؤهلات وصلاحيات الكوادر، بالإضافة إلى معاقبة المحتالين المنتهكين

لحقوق المستهلك، بحيث تكون صياغة التشريعات مناسبة مع الشريعة الإسلامية، ومتماشية مع التنمية الاجتماعية والاقتصادية؛ لتعزيز بناء ثقة المستهلك من أجل اغتنام المساحة التسويقية وتصدير المنتجات الحلال إلى الأسواق العالمية.

กิตติกรรมประกาศ

”الحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات“

“มวลสรรเสริญเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งด้วยนิอัมัตของพระองค์ บรรดาอะมัล
ความดีงามนั้นมีความสมบูรณ์”

การสรรเสริญทั้งมวลเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ﷻ ผู้ทรงอภิบาลแห่งสากลจักรวาล ผู้ทรงประทานความโปรดปรานให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ขอการประสาทพรและความ สันติจงประสบแด่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรมอันสูงส่ง ผู้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่มวล มนุษย์ทั้งปวง และจงประสบแด่บรรดาภรรยาและวงศ์ตระกูลของท่านตลอดจนบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ ทุกท่าน

ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาแลมิง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ และคำแนะนำต่าง ๆ ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยสามารถศึกษาจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และได้ถ่ายทอดประสบการณ์ และเทคนิคต่าง ๆ ขอขอบคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และให้คำแนะนำที่ เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

ขอขอบคุณคณบดีคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ได้สนับสนุนทุนการศึกษาในครั้งนี้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษา เจ้าหน้าที่สถาบันฮาลาล ตลอดถึงผู้หลักผู้ใหญ่ทุกท่านที่คอย ห่วงใยและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ศึกษาวิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณนายเตล็บ และนางอาสะ หมัดหมัน ผู้เป็นบิดามารดา นางสาวัยดา หมัดหมัน ผู้เป็นภรรยา ตลอดจนลูกๆ และน้องๆ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจและความห่วงใยอย่างดียิ่ง จนทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีกำลังใจ ความมุ่งมั่นจนสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ในการศึกษาและทำ วิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี สุดท้ายขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดประทานความรัก ความสำเร็จ และความบะรอกะฮ์แก่ทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อามีน

หมัดอูเส็น หมัดหมัน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
Abstract.....	(6)
مستخلص البحث.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญ.....	(10)
ตารางปรัวรรตอักษร.....	(13)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา.....	1
1.2 อัลกุรอาน อัลฮะดีษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1.2.1 อัลกุรอาน.....	7
1.2.2 อัลฮะดีษ.....	12
1.2.3 หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
1.3 คำถามการวิจัย.....	29
1.4 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	29
1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	29
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	30
1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย.....	30
1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	32
1.8.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	32
1.8.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	33
1.8.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
1.8.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
1.9 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	35
1.10 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	37
1.11 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	37
2 กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค.....	40
2.1 กฎหมายทั่วไป.....	40
2.1.1 ความหมายและบริบทของกฎหมาย.....	40
2.1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกฎหมาย.....	41
2.1.3 ประเภทของกฎหมาย.....	42
2.1.4 กฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในประเทศไทย.....	43
2.2 กฎหมายอิสลาม.....	50

2.2.1	ความหมายของกฎหมายอิสลาม.....	50
2.2.2	แหล่งที่มาของกฎหมายอิสลาม.....	53
2.2.3	ลักษณะเฉพาะของกฎหมายอิสลาม.....	62
2.2.4	ลักษณะของกฎหมายอิสลาม.....	62
2.3	กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุบโศกและบริโศก.....	67
2.3.1	การอุบโศกและบริโศกในอิสลาม.....	67
2.3.2	กฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องอาหาร.....	78
2.3.3	กฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องเครื่องดื่ม.....	97
2.3.4	กฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องสิ่งของเครื่องใช้.....	103
2.3.5	ปัจจัยที่ทำให้อาหารที่ฮาลาลกลายเป็นสิ่งที่ฮารอม.....	106
2.4.6	กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุบโศกและบริโศกในภาวะคับขัน.....	117
2.4	บทสรุป.....	123
3	กฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย.....	129
3.1	แนวคิดและทฤษฎีของการรับรองฮาลาล.....	129
3.2	ความสำคัญและประโยชน์ของกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาล.....	136
3.3	ประวัติ และพัฒนาการของกิจการฮาลาลในประเทศไทย.....	140
3.4	พัฒนาการที่ชัดเจนที่สุดของกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย.....	149
3.5	ความสัมพันธ์ของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลกับระบบสุขภาพและเศรษฐกิจ ของประเทศ.....	151
3.6	บทสรุป.....	162
4	ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลใน ประเทศไทย.. ..	165
4.1	ทฤษฎีของความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมาย.....	165
4.2	ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาล ในประเทศไทย	169
4.2.1	ความจำเป็นด้านศาสนา.....	169
4.2.2	ความจำเป็นด้านเศรษฐกิจ.....	172
4.2.3	ความจำเป็นด้านกฎหมาย.....	176
4.2.4	ความจำเป็นด้านสังคม.....	182
4.3	ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความจำเป็นและความเหมาะสมในการ พัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย.....	184
4.4	บทสรุป.....	201

5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	206
5.1	สรุปผลการวิจัย	206
5.2	อภิปรายผล	222
5.3	ข้อเสนอแนะ	224
5.3.1	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	224
5.3.2	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นที่เกี่ยวข้อง.....	224
	บรรณานุกรม.....	226
	บุคลากร.....	238
	ภาคผนวก.....	239
	ภาคผนวก ก กฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	240
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์.....	308
	ภาคผนวก ค เครื่องมือการวิจัย	315
	ภาคผนวก ง สารบัญอายุอะฮ์ลกุรอ่านและอัลฮะดีษ.....	320
	ภาคผนวก จ นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript).....	340
	ประวัติผู้เขียน.....	365

ตารางเปรียบเทียบพยัญชนะอาหรับ-ไทย
ฉบับปรับปรุง 2558

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ء , ا	อะลีฟ/ ฮัมซะฮ์	อในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
ب	บ่า	บ
ت	ต่า	ต
ث	ซ่า	ซ
ج	ญีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ฮ่า	ฮ
خ	คอ	ค
د	ดาล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	รอ	ร
ز	ซัย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มูซา อีซา ยาซีน เป็นต้น
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ศอ	ศ
ع	อัยน	อ
غ	ฮัยน	ฮ
ف	ฟา	ฟ

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก
ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาฮ์	ฮ ในกรณีเป็นพยัญชนะ และ ฮ์ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย
و	วาว	ว
ي	ยาฮ์	ย
الفتحة	อัลฟัตฮะฮ์ อ่านสระข้างบน	- (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ฯ) ะ, ะ-ะ อี ในกรณีมีตัวสะกด) ละสระในบาง กรณี เช่น อะลี บะนี ฯ)
الكسرة	อัลกัศเราะฮ์ อ่านสระข้างล่าง	-
الضمة	อัลฎุมมะฮ์ อ่านสระข้างหน้า	-
الفتحة الممدودة	อัลฟัตฮะฮ์ อัลมัมดูดะฮ์	า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ฯ)
الكسرة الممدودة	อัลกัศเราะฮ์ อัลมัมดูดะฮ์	-
الضمة الممدودة	อัลฎุมมะฮ์ อัลมัมดูดะฮ์	-
ال-الشمسية	อลีฟ ลาม อัซซัมซียะฮ์	อั-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัตตีน อัฎฎีน ฯ
ال-القمرية	อะลีฟ ลาม อัลเกาะมะรียะฮ์	อัล ตามด้วยคำต่อไปโดยไม่ต้องเว้นวรรค เช่น อัลกูรอาน อัลลอฮ์ อัลอิสลาม ฯ
ة	ตารัมรูนุฎฏะฮ์	ฮ์ เป็นเสียงเดียวกับ ฮ กรณีอ่านหยุดเป็น เสียง ฮ์ กรณีอ่านต่อเนื่องเป็นเสียง ต
ي	ยาฮ์ มุค็อฟพะพะฮ์	อ่านและสะกดตามการเขียน เช่น ฟี

พญัณณะอาหรับ	คำอ่าน	พญัณณะไทย
ﻉ	ยาร์ นิสบะฮ์ หรือ ยาร์มุซัดตะตะฮ์	สะกดยาร์สองตัว เช่น ยยะ อัชชาฟิอียยะฮ์

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อดีฟ	a
ب	บ๊า	b
ء	ฮัมชะฮ์	'a, 'i, 'u
ت	ต๊า	t
ث	ษ๊า	th
ج	ญีม	j
ح	ฮ๊า	h
خ	ค่อ	kh
د	ดัล	d
ذ	ซาล	dh
ر	ร่อ	r
ز	ซาย	z
س	ซีน	s
ش	ชีน	sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	t
ظ	ซอ	z
ع	อัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยน	gh
ف	ฟ๊า	f

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ق	กอฟ	q
ك	กาฟ	k
ل	ลาม	l
م	มีม	m
ن	นูน	n
هـ	ฮ่าฮ์	h
و	วาฟ	w
ي	ยาฮ์	y
ة، ة	ตาฮ์	h,t
(الفتحة)	اَ , اِ , اُ	a ,ay, aw
(الفتحة الممدودة)	اَ	ā
(الكسرة)	اِ	i
(الكسرة الممدودة)	اِ	ī
(الضمة)	اُ	u
(الضمة الممدودة)	اُ	ū
ال-الشمسية		al-_ (al-Tirmidhiy)
ال-القمرية		al-_ (al-'Islāmiyah)
الكسرة المشددة		iyy
الضمة المشددة		uww

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

ฮาลาล (Halal) หมายถึง อนุมัติ หรือ อนุญาตให้ปฏิบัติได้โดยหลักการศาสนา กล่าวคือ อาหาร หรือผลิตภัณฑ์ฮาลาล หมายถึง อาหาร หรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่อนุมัติแก่การบริโภค ตามหลักการศาสนาอิสลาม (al-Qaradawiy, 1993 : 14) โดยผู้บริโภคมุสลิมถือปฏิบัติ หรือมีความตระหนักในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างสูง ด้วยการใช้ทักษะบนพื้นฐานของหลักการอิสลามในการประกอบอาหาร หรือใช้การตรวจสอบเครื่องหมายการรับรองฮาลาลขององค์กรศาสนา หรือองค์กรของรัฐที่รับผิดชอบ บนผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างหลักประกัน และเพิ่มความมั่นใจก่อนการบริโภคตามเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลาม (สมยศ หวังอัปดุลเลาะ 2557 : 3)

การรับรองมาตรฐานฮาลาล (Halal certification) เป็นกระบวนการรับรองประเภทหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม และสอดคล้องกับวัฒนธรรม คุณภาพ (Quality culture) และการมุ่งคุณค่าด้านคุณภาพ (Quality value orientations) ที่กำหนดขึ้นในระดับชาติ ระดับสังคม องค์กรภาครัฐ องค์กรการตลาด และองค์กรผู้บริโภค ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบันทั้งในด้านการค้าและการร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับโลก

ความสำคัญของกระบวนการตรวจรับรองฮาลาล สะท้อนให้เห็นความสำคัญระหว่างศาสนาและคุณภาพที่ผ่านกฎเกณฑ์การควบคุมมาตรฐานฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆ และการรับรองมาตรฐานฮาลาลเป็นการยืนยันถึงผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์กับหลักการศาสนาอิสลาม ทั้งในด้านการปราศจากส่วนผสมที่เป็นสิ่งต้องห้ามหรือฮารอม (Haram) และการรับประกันระดับสุขอนามัยและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์นั้น

ประเทศไทยเริ่มมีการรับรองฮาลาลตั้งแต่สมัยจุฬาราชมนตรีถ้วน สุวรรณศาสตร์ หรือในปี พ.ศ. 2492 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2563) รวมระยะเวลา 71 ปี และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยอำนาจในการรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ในขณะนั้นเป็นอำนาจของจุฬาราชมนตรี จนพัฒนามาเป็นอำนาจ และหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 โดยในมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (กอท.) และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (กอกจ.) มีอำนาจออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม ซึ่งได้มีการตีความหมายรวมถึงการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆด้วย (การุญ ภูใหญ่ 2551 : 23)

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (กอท.) ได้ออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศอีกหลายฉบับ เพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการกิจการด้านฮาลาลในประเทศไทย โดย

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ฉบับดังกล่าว และมีระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2558 เป็นระเบียบฉบับล่าสุดที่ออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารกิจการด้านฮาลาลในปัจจุบัน และได้ยกเลิกระเบียบฉบับต่างๆก่อนหน้าทั้งหมด (คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย, 2559)

ผู้ประกอบการที่ต้องการใช้เครื่องหมายและการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆต้องแสดงความจำนงและขอให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตรวจสอบ และออกหนังสือรับรองฮาลาลดังกล่าว โดยจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบ และข้อกำหนดที่ทางคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (กอท.) หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (กอกจ.) กำหนดอย่างเคร่งครัด

แต่อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์ในสังคมการผลิต สังคมของตลาดการค้าขายและการส่งออก ตลอดถึงสังคมการบริโภค มีการละเมิดสิทธิและหลอกลวงผู้บริโภคของผู้ประกอบการในรูปแบบต่างๆ เช่น การปลอมแปลงเอกสารหรือแสดงตราสัญลักษณ์การรับรองฮาลาลเท็จ เพื่อโฆษณาหลอกลวงผู้บริโภคให้สำคัญผิดว่าผลิตภัณฑ์ของตนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาลและได้ผ่านการตรวจรับรองจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้ว หรือการขอให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตรวจสอบและออกตรารับรองฮาลาลเฉพาะบางสาขา และโฆษณาว่าเป็นฮาลาลในทุกสาขาที่เป็นเครือข่ายของตน เช่นเดียวกันกับกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ยอมต่ออายุการรับรองฮาลาลในระยะเวลาที่กำหนดปล่อยให้เกิดช่องว่างระหว่างปีที่หมดอายุการรับรองกับการต่ออายุครั้งต่อไปในขณะที่สายพานการผลิต และระบบตลาดยังดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในช่วงนั้นไม่ได้รับการรับรองฮาลาลจากคณะผู้ตรวจสอบส่งผลให้ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ต่างๆในช่วงดังกล่าวขาดความชัดเจนในความเป็นฮาลาล และการได้มาของเครื่องหมายรับรองฮาลาล (ฐิติมา วงศ์จินดาและคณะ 2015 : 1) จึงถือเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคซึ่งคำว่าละเมิดนั้น หมายถึงการไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งบุคคลผู้หนึ่งได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่อีกบุคคลหนึ่ง และเป็นเหตุให้เกิดเป็นหนี้ผูกพันแก่ผู้ก่อที่จะต้องชดใช้เป็นเงินจำนวนหนึ่ง หรืออื่นๆเพื่อประโยชน์แก่ผู้เสียหาย ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการเสนอผลิตภัณฑ์ในลักษณะที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงไม่ว่าจะเป็นด้านหนึ่งด้านใดก็ถือได้ว่าผู้ประกอบการรายนั้นได้ละเมิดสิทธิของผู้บริโภคแล้ว จึงจำเป็นต้องหามาตรการควบคุมดูแล และหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นในสังคม (ร. แลงการ์ด 2553 : 84)

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายด้านการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทยในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงกิจการฮาลาลทั้งระบบโดยตรง อีกทั้งยังไม่ได้กำหนดอำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และหรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการกำกับควบคุมดูแลในเรื่องกิจการฮาลาลทั้งระบบอย่างแท้จริง และไม่มีมาตรการลงโทษผู้ที่กระทำความผิดและฝ่าฝืนกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลอย่างเป็นทางการ ทำให้เกิดปรากฏการณ์การปลอมแปลงตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายฮาลาลในท้องตลาดขึ้นในรูปแบบต่างๆดังกล่าว จนทำให้สังคมผู้บริโภคเกิดความสับสนและขาดความเชื่อมั่น (สมยศ หวังอับลูเลาะ 2556 : 2)

มุสลิมที่สมบูรณ์มีความตระหนักและยึดมั่นในการเคารพภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทุกเวลา และทุกมิติของการดำเนินชีวิต ตามเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลาม ในด้านการบริโภคก็

เช่นกันโดยทุกคนพยายามที่จะปฏิบัติตนด้วยการแสวงหาอาหารหรือผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาลมาบริโภค แม้จะตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวยต่อการเลือกหากก็ตาม (สรสวรรค์ เรื่องกัลปวงศ์, 2558:8) ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

(الذاريات : 56)

ความว่า “และข้า(อัลลอฮ์)มิได้สร้างญินและมนุษย์เพื่ออื่นใดเว้นแต่เพื่อเคารพภักดีต่อข้า”

(อซซาริยาต : 56)

การเคารพภักดี หมายถึง การยอมรับและการนอบน้อมต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ (al-Zuhayliy, 1991 : 27/47) หรือการปฏิบัติตามสิ่งที่พระองค์บัญญัติใช้ และละเว้นจากสิ่งที่พระองค์บัญญัติห้าม ซึ่งครอบคลุมในทุกมิติการดำรงชีวิตของมนุษย์ การอุปโภคและบริโภคเป็นหนึ่งในจากบรรดาบทบัญญัติที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ กำหนด ซึ่งเป็นรูปแบบและแนวทางแก่มวลมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่จะส่งผลดีต่อมนุษย์นั่นเอง ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا﴾

(البقرة : 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน”¹
(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 168)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّكُمْ لَعِنْدَهُ
تَعْبُدُونَ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีมีประโยชน์จากสิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้าจากสิ่งที่ดีทั้งหลาย และจงขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ เถิดหากพวกเจ้าภักดีต่อท่าน”²

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 172)

¹ ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ให้ปัจจัยยังชีพแก่มนุษย์ทุกคนและแก่ทุกชีวิตที่พระองค์ทรงสร้างมา โดยพระองค์อนุญาตให้บริโภคได้อย่างสะดวกด้วยเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ฮาลาล ดี มีประโยชน์ ไม่เป็นโทษกับร่างกายและสมองหรือสติปัญญา (Ibn kasīr, 1995:1/209)

² ซึ่งพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้เน้นย้ำให้มุมนผู้ศรัทธาเลือกบริโภคเฉพาะสิ่งที่ฮาลาลจากบรรดาปัจจัยยังชีพที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมา อีกทั้งยังสั่งสอนให้รู้จักบุญคุณของผู้ให้ด้วยการขอบคุณและเคารพภักดีต่อพระองค์ ซึ่งการบริโภคสิ่งที่ฮาลาลนั้นสัมพันธ์กับการเคารพภักดีและการขอบคุณ เพราะเป็นสาเหตุของการตอบรับการขอพรต่อพระองค์ (Ibn kasīr, 1995:1/210)

พระองค์ยังตรัสไว้ในสุเราะฮ์อันนะฮ์ลีอ์อีกว่า

﴿فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا﴾

(النحل: 114)

ความว่า “พวกเจ้าจงบริโภคในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ซึ่งเป็นที่อนุมัติที่ดี”

(อันนะฮ์ลี: 114)

ความเป็นฮาลาลจึงเป็นปัจจัยสำคัญของวิถีการดำเนินชีวิตของมุสลิม โดยจะต้องบริโภคในสิ่งที่ถูกต้องตามบัญญัติอิสลาม ดังนั้นวิถีมุสลิมที่สมบูรณ์จึงจำเป็นต้องพิถีพิถันในการคัดสรรสิ่งเหล่านั้นก่อนการบริโภคทุกครั้ง ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานสากล ตลอดจนต้องคำนึงถึงความสะอาดถูกต้องในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน (สมยศ หวังอัปดุลเลาะ 2557) โดยให้คำนึงถึงสิ่งที่ดี มีประโยชน์ ปราศจากโทษหรืออันตรายต่อสุขภาพร่างกาย และหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ดี นำรังเกียจ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบบทบัญญัติของศาสนาและเพื่อประโยชน์สุขแก่มวลมนุษยชนเอง (Muhammad Bakīr 'Ismā'īl, 1990 : 370)

การบริโภคอาหารฮาลาลเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับหลักการศรัทธา และมีผลทางด้านจิตวิญญาณ โดยเป็นสื่อในการตอบรับการขอพรจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังฮะดีษของท่านเราะฮ์ สุลลุลลอฮ์ ﷺ ที่กล่าวว่า

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ: يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ (البقرة: الآية 172) (تَمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1015)

ความว่า “รายงานจากท่านอะบียุซัยรียเราะฮ์ฮ์ท่านกล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์นั้นดี พระองค์จะไม่รับสิ่งใดเว้นแต่สิ่งที่ดีและบริสุทธิ์และแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้บรรดา ผู้ศรัทธาปฏิบัติในสิ่งพระองค์ทรงใช้บรรดาเราะฮ์สุลลุลลอฮ์ปฏิบัติ และท่านกล่าวว่า (บรรดาเราะฮ์สุลลุลลอฮ์ท่านจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ และจงประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ดี³) และท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่า (โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีๆจากปัจจัยยังชีพที่

³ สุเราะฮ์อัลมมูนูน อายะฮ์ที่ 51

ข้าพเจ้าได้มอบให้แก่พวกท่าน⁴)จากนั้นท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เล่าถึงชายคนหนึ่ง ที่เดินทางไกลที่มีผมรุงรังยุ่งเหยิงคละเคล้าไปด้วยฝุ่นดิน เขายื่นมือทั้งสองขึ้นสู่อุ้งฟ้าเพื่อขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ว่าโอ้พระเจ้าของข้าโอ้พระเจ้าของข้า..ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นเป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องดื่มก็เป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องนุ่งห่มก็ฮารอมและเขายังชีพด้วยสิ่งที่ฮารอมแล้วดูอาหรือการขอพรของเขา จะถูกตอบรับได้อย่างไร”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1015)

ฮะดีษได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริโภคอาหารฮาลาล ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับหลักความศรัทธาและเป็นเรื่องที่ถูกบัญญัติให้มุสลิมผู้ศรัทธาปฏิบัติเฉกเช่นเดียวกันกับบรรดา ศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และยังเป็นเรื่องที่มีผลสัมพันธ์กับการขอพรของผู้บริโภคอีกด้วย เพราะหากบริโภคสิ่งที่ไม่ฮาลาลเข้าไปก็ทำให้อามาลหรือศาสนกิจรวมทั้งคุณงามความดีทั้งหลายที่ได้ปฏิบัติถูกปฏิเสธไม่ได้รับการตอบรับจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นจึงถือว่าการบริโภคอาหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในวิถีอิสลาม

อาหารฮาลาล (Halal Food) นอกเหนือจากจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักศรัทธาของมุสลิมและเกิดประโยชน์กับผู้บริโภคทั่วไปในด้านความสะอาด และด้านสุขภาพแล้ว และยังส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอีกด้วย เนื่องจากปัจจุบันอาหารฮาลาล (Halal Food) สามารถส่งออกเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคมุสลิมในตลาดโลก ซึ่งมีมากกว่า 2,000 ล้านคน (กระทรวงอุตสาหกรรม และสถาบันฮาลาลแห่งประเทศไทย:2557) และรวมผู้บริโภคกลุ่มที่สนใจหันมาใช้บริการผลิตภัณฑ์ฮาลาลด้วยเหตุผลด้านความสะอาด และด้านความปลอดภัยจากอันตรายต่อสุขภาพ และด้านอื่นๆอีกจำนวนมาก ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจจากผู้ผลิตอาหารจำนวนมาก เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าของประเทศ เนื่องจากตลาดอาหารฮาลาลนั้นเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริโภคมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม (สุภักดิ์ นูนาบี, 2559:2) และอิศรา ศานติศาสน์ (2558) (อ้างใน ศิรินาถ ศรีเมือง 2546) กล่าวว่า การส่งออกอาหารฮาลาลของไทยในตลาดโลกแยกออกเป็น 2 ตลาดใหญ่ๆ คือ ตลาดในกลุ่มประเทศมุสลิมและตลาดในกลุ่มประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม ซึ่งทั้งสองตลาดมีพื้นที่ทางตลาดกว้างมากสามารถสร้างรายได้จากการส่งออกไปยังทั้งสองตลาดดังกล่าวได้อีกมาก

ประกอบกับการรวมตัวของประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นการรวมตัวของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลเข้าด้วยกันเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศเป็นประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงอำนาจหรือพลังของการจับจ่ายอย่างเสรี และมีอำนาจในตลาดการค้าการลงทุน แสดงถึงเป้าหมายที่น่าจับตามองของนักลงทุนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ฮาลาลในรูปแบบต่างๆ เป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูง สามารถสร้างกำไรให้นักลงทุนอย่างมหาศาล และการปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลกแบบหลายศูนย์กลางรวมทั้งภูมิภาคเอเชียทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่น ประเทศฮ่องกง เกาหลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และกลุ่มประเทศอาเซียนที่มีแนวโน้มเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมโลก ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ทุก

⁴ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 172

ประเภทที่จะเจาะตลาดในกลุ่มประเทศที่มีประชากรมุสลิมเหล่านี้ได้จะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ฮาลาล ได้รับการตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาลจากองค์กรศาสนาอิสลามหรือองค์กรของรัฐที่เชื่อถือได้จึงจะสร้างความมั่นใจแก่กลุ่มผู้บริโภคเหล่านี้ได้ และอาจจะเป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านั้นอย่างต่อเนื่องและยาวนานในอนาคต ซึ่งจะส่งผลถึงผู้ประกอบการและนักลงทุนอย่างถาวร ตลอดถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย นอกจากนี้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียภายใต้กรอบการค้าเสรีของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย รวมทั้งกรอบความร่วมมืออื่นๆ เช่น กรอบความร่วมมือเอเชียแปซิฟิกจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทย ซึ่งต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายๆด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนากฎหมาย หรือกลไกต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555-2559 : 2)

ความมั่นใจของผู้บริโภคและความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศ นอกเหนือจะช่วยพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ยังส่งผลดีต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศคู่ค้าอีกด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศมุสลิมที่มองว่าการพัฒนาระบบกลไกของประเทศไทย จะเอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพี่น้องมุสลิมภายในประเทศ และก่อให้เกิดความสะดวกร่มใจ และมั่นคงในการประกอบธุรกิจร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นกิจการฮาลาลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร การพัฒนาเศรษฐกิจ การส่งออก นำเข้าสินค้าระหว่างประเทศ และด้านอื่นๆ ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมทั้งในด้านอำนาจขององค์กร อำนาจเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการควบคุม ตรวจสอบและลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน กฎระเบียบเงื่อนไขต่างๆจนปรากฏการณ์การปลอมแปลงหลอกหลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ สร้างความวิตก เคลือบแคลงสงสัยแก่ผู้บริโภคในตลาด ทั้งในและต่างประเทศ จึงมีหลายฝ่ายหลายภาคส่วนจากหลายองค์กรพยายามเรียกร้องและผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยเรื่องกิจการฮาลาลขึ้นในประเทศไทยหลาย อย่างเช่น คณะกรรมาธิการการคุ้มครองผู้บริโภค สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่เคยยก ร่างพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ.... ขึ้นเพื่อให้เป็นกฎหมายที่บริหารกิจการด้านฮาลาลโดยเฉพาะ แต่ร่างดังกล่าวก็ตกไป

จากสภาพปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อผู้บริโภคมุสลิมที่อาจจะละเมิดหลักการศาสนา สร้างความสับสนต่อผู้บริโภคทั่วไปทุกระดับทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลเสียต่อความศรัทธา ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการตรวจสอบและการรับรองฮาลาลของประเทศ รวมทั้งปัญหาค่าใช้จ่ายในการได้มาของเครื่องหมายรับรองฮาลาลที่ค่อนข้างสูง (ฐิติมา วงศ์จินดา : 2558) นำมาซึ่งผลกระทบต่อด้านการขยายตลาดและการลงทุนในธุรกิจฮาลาลที่กำลังเติบโตอย่างก้าวกระโดดในปัจจุบัน และอาจเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่นๆในสังคม ดังนั้นประเทศไทยหากต้องการจะเป็นผู้นำในการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาล ขยายตลาดไปยังกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูง และพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้แก่ประเทศในด้านนี้ จำเป็นจะต้องปรับปรุงและพัฒนาข้อบกพร่องที่ประเทศไทยมีอยู่ทุกด้านให้สมบูรณ์ เช่นการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบ การรับรองฮาลาล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นต่อผู้บริโภคทุกภาคส่วน เพราะกฎหมายเป็นกลไกสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และเพื่อเป็นการรองรับให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสะดวก มีอำนาจสามารถควบคุม ป้องกันการละเมิดหรือปลอมแปลงเอกสารการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆได้ เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความสะดวกร สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เป็นการเปิดโอกาสและ

เพิ่มขีดความสามารถแก่ผู้ประกอบการในการแข่งขันการผลิตและส่งออกอาหารฮาลาล นำรายได้เข้าสู่ประเทศ สร้างความเจริญ มั่นคงและมั่งคั่งแก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างทั่วถึงต่อไป ประกอบกับเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภคด้านฮาลาลที่เป็นมุสลิมและผู้บริโภคทั่วไปที่ต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม สะอาดปลอดภัยรวมทั้งมีคุณประโยชน์ทั้งต่อร่างกายและจิตวิญญาณ

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นความจำเป็นและความสำคัญในการศึกษาวิจัยประเด็นเหล่านี้ จึงเลือกทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อ“การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม”เพื่อเป็นความรู้กับตัวเองและผู้ที่เกี่ยวข้อง และเพื่อเป็นประโยชน์กับประเทศชาติและสังคมต่อไป

1.2 อัลกุรอาน อัลฮะดีษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ถือได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นและมีประโยชน์มากต่อการศึกษาวิจัยในทุกสาขาวิชา และเป็นที่มาของข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบ แนวคิด ทฤษฎี ปัญหาการวิจัย ขอบเขต และแนวทางของการศึกษาวิจัย (ยุทธ ไกยวรรณ และกุสุมา ผลาพรหม , 2553:71-73) โดยค้นคว้าจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษ และบรรดาหนังสือตำราอรรถาธิบายอัลกุรอาน อัลฮะดีษ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาวิจัยด้านอิสลามศึกษา เพราะเป็นฐานสำคัญของกฎหมายอิสลาม (al-Zuhaily,1986:1/417) ตำราฟิกฮ์ (الفقه) และเช่นเดียวกันกับหนังสือ ตำราอื่นๆรวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยอัลกุรอาน อัลฮะดีษในชั้นนี้ผู้ศึกษาวิจัยจะนำเสนอเบื้องต้นเพียงบางส่วนเท่านั้น และผู้ศึกษาวิจัยจะทำการอธิบายและวิเคราะห์เจาะลึกพร้อมทั้งพรรณนาในช่วงของบทที่ 2 บทที่ 3 และบทที่ 4 ต่อไป

1.2.1 อัลกุรอาน

อิสลามได้บัญญัติหลักการการบริโภคอาหารไว้ในอัลกุรอานหลายอายะฮ์เพื่อเป็นแนวทางแก่มนุษย์ในการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความสันติสุข สมาชิกในสังคมได้รับความเราะฮ์มีต์ ความผาสุก ดังอายะฮ์ต่างๆดังนี้

﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً﴾

(لقمان: 20)

ความว่า“พวกเจ้ามิเห็นดอกหรือว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงอำนวยความสะดวกให้แก่พวกเจ้าสิ่งที่มีอยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและสิ่งที่มีอยู่ในแผ่นดิน⁵ และ

⁵ สิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้า เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาวทั้งหลาย และสิ่งที่อยู่ในแผ่นดิน เช่น ภูเขา ต้นไม้ พืชผล แม่น้ำ และอื่นเหลือคณานับ (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย,2542 : 1021)

พระองค์ได้ประทานความโปรดปรานมากมายของพระองค์อย่างครบครัน แก่พวกเจ้าทั้งที่เปิดเผยและซ่อนเร้น⁶”

(ลูกมาน : 20)

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

(البقرة : 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารเพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสุเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 168)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงบริโภคสิ่งที่ดีทั้งหลายที่เราได้ประทานให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน และพวกท่านจงขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ถ้าหากพวกท่านเคารพภักดีแต่พระองค์เท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 172)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสไว้อีกว่า

﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ﴾

(المائدة : 4)

ความว่า “เขาเหล่านั้นจะถามเจ้าว่ามีอะไรบ้างที่ถูกอนุมัติแก่พวกเขา จงกล่าวเถิดว่า ที่ถูกอนุมัติแก่พวกเจ้านั้นคือสิ่งดี ๆ ทั้งหมด”

(อัลมาอิดะฮ์ : 4)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสในอัลกุรอานเพื่อตอกย้ำให้มนุษย์เลือกบริโภคสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังได้ตรัสไว้อีกว่า

﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ﴾

(طه : 81)

⁶ ความโปรดปรานหรือเนื้อมัดที่เปิดเผย เช่น การฟัง การเห็น การมีสุขภาพแข็งแรง การเป็นมุสลิม และที่ซ่อนเร้น เช่น การมีหัวใจ มีสติปัญญา ความเข้าใจ การรู้จัก และอื่นๆ (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย, 2542 : 1021)

ความว่า “พวกเจ้าจงบริโภคสิ่งที่ดีทั้งหลาย จากสิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า และพวกเจ้าอย่าได้ฝ่าฝืน”

(ฎอฮา : 81)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾

(الاعراف: 157)

ความว่า “และจะอนุมัติให้แก่พวกเขาซึ่งสิ่งดี ๆ ทั้งหมด และจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขา ซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย”

(อัลอะฮ์รอฟ : 157)

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَالْحَنْزِيرُ وَمَا أُهْلِيَ لِعَیْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فَسُقُ﴾

(المائدة : 3)

ความว่า “ได้ถูกห้ามแก่พวกเจ้าแล้วซึ่งสัตว์ที่ตายเอง เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่เปล่งนามอื่นจากอัลลอฮ์ที่มัน (ขณะเชือด) สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตีตาย สัตว์ที่ตกเหวตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่สัตว์ร้ายกัดกิน นอกจากที่พวกเจ้าเชือดกัน สัตว์ที่ถูกเชือดบนแท่นหินบูชา และการที่พวกเจ้าเสี่ยงทายด้วยไม้ตีว เหล่านั้นเป็นการละเมิด”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خَنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلِيَ لِعَیْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

(الانعام : 145)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ฉันไม่พบว่าในสิ่งที่ถูกให้เป็นโองการแก่ฉันนั้นมีสิ่งต้องห้ามแก่ผู้ที่จะบริโภคมัน นอกจากสิ่งนั้นเป็นสัตว์ที่ตายเอง หรือเลือดที่ไหลออกมา หรือเนื้อของสุกร เพราะแท้จริงมันเป็นสิ่งสกปรก หรือเป็นสิ่งละเมิดซึ่งถูกเปล่งนามอื่นไปจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่มันในขณะเชือด ถ้าหากผู้ใดตกอยู่ในภาวะคับขัน โดยไม่ใช่เป็นผู้แสวงหาและไม่ใช่เป็นผู้

ละเมิดแล้วไซ้ แท้จริงองค์อภิบาลของเจ้านั้นเป็นผู้ทรงอภัยยิ่ง ผู้ทรงเมตตา”

(อัลอันอาม : 145)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالِدَّمَ وَحَلْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِعَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَفْتُرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾

(النحل : 115,116)

ความว่า“แท้จริง พระองค์ทรงห้ามพวกเจ้าเพียงแต่สัตว์ที่ตายเอง และเลือด และเนื้อสุกร และสัตว์ที่ถูกเปล่งเสียงที่มันเพื่ออื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นผู้ใดที่อยู่ในสภาพคับขัน โดยหลีกเลี่ยงไม่ได้และไม่เป็นผู้ละเมิดแล้ว แท้จริง อัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงอภัย ผู้ทรงเมตตาเสมอ และพวกเจ้าอย่ากล่าวตามทีล้นของพวกเจ้ากล่าวเท็จขึ้นว่านี่เป็นที่อนุมัติและนี่เป็นที่ต้องห้ามเพื่อที่พวกเจ้าจะกล่าวเท็จต่ออัลลอฮ์ ﷻ แท้จริงบรรดาผู้กล่าวเท็จต่ออัลลอฮ์ ﷻ นั้น พวกเขาจะไม่สามารถประสบความสำเร็จ”

(อันนะห์ล : 115-116)

ส่วนเครื่องดื่มประเภทต่างๆโดยพื้นฐานในอิสลามเป็นที่อนุมัติ (ฮาลาล) สามารถบริโภคได้ ใช้ประโยชน์ได้ ยกเว้นบางประเภทเท่านั้น เพราะพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾

(البقرة : 29)

ความว่า“พระองค์อัลลอฮ์เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้เพื่อเป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน (มนุษย์)”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 29)

﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا﴾ ﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا﴾

(الفرقان : 48-49)

ความว่า“และพระองค์คือผู้ส่งลมเป็นการนำข่าวดีล่วงหน้าท่ามกลางความเมตตาของพระองค์ และเราได้ประทานน้ำบริสุทธิ์ลงมาจากฟากฟ้าเพื่อเราจะให้มีชีวิตด้วยมัน (น้ำ) แก่แผ่นดินที่แห้งแล้ง และเราจะให้สิ่งที่เราสร้างขึ้นมา เช่นปศุสัตว์และมนุษย์ดื่มมัน”

(อัลฟุรกออน : 48-49)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴾

(المؤمنون : 51)

ความว่า “โอ้บรรดาเราะฮ์ลเอ๋ย พวกเจ้าจงบริโภคส่วนที่ดี (ฮาลาล) และจงกระทำความดีเถิดเพราะแท้จริง ข้ารอบรู้สิ่งพวกเจ้ากระทำ”

(อัลมูมีนูน : 51)

﴿ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾ ﴿ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴾

(الأعراف : 31,32)

ความว่า “ลูกหลานอาดัมเอ๋ยจงเอาเครื่องประดับกายของพวกเจ้า ณ ทุกมัสยิด และจงกินและจดดื่มแต่อย่างพุ่มเพื่อยแท้จริงพระองค์ไม่ชอบบรรดาผู้ที่พุ่มเพื่อย จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าผู้ใดเล่าที่ให้เป็นที่ต้องห้าม ซึ่งเครื่องประดับร่างกายจากอัลลอฮ์ที่พระองค์ทรงให้ออกมาสำหรับบ่าวบ่าวของพระองค์ และบรรดาสิ่งดีๆจากปัจจัยยังชีพ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าสิ่งเหล่านั้นสำหรับผู้ศรัทธาในชีวิตความเป็นอยู่แห่งโลกนี้ (และสำหรับพวกเขา) โดยเฉพาะในวันกิยามัต ในทำนองนั้นแหละเราจะแจกแจงโองการทั้งหลายแก่ผู้รู้”

(อัลอะรอฟ : 31,32)

จากอัลกุรอานอายะฮ์ต่างๆดังกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่าอิสลามได้บัญญัติหลักการอุปโภคและบริโภคไว้อย่างละเอียดโดยเลือกบริโภคสิ่งที่ดี ฮาลาล และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในหลักกฎหมายอิสลาม เป็นบทบัญญัติที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้บังคับมนุษย์ทั้งหลายให้รู้จักเลือกอุปโภคและบริโภคเพื่อประโยชน์สุขของตัวเอง ซึ่งหลักการเบื้องต้นทั่วไปเกี่ยวกับอาหารฮาลาลนั้น คือ จะต้องฮาลาลด้วยตัวของมันเอง ผ่านกระบวนการเชือด การทำความสะอาด และกระบวนการปรุงหรือผลิตที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม ส่วนคำว่าฮาลาลด้วยตัวของมันเองนั้นหมายถึง ต้องไม่เป็นนะญิส (สิ่งสกปรก) ไม่เป็นสัตว์ที่มีเขี้ยว งา และกรงเล็บที่แข็งแรง และใช้อวัยวะดังกล่าวนี้ในการล่าอาหาร เช่น สิงโต เสือ หมี ช้าง และสัตว์อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันนี้ รวมถึงนกทุกชนิดที่มีกรงเล็บ เช่น แร้ง เหยี่ยว เป็นต้น ไม่เป็นสัตว์ที่ไม่อนุญาตให้ฆ่าตามหลักการศาสนาอิสลาม เช่น มด และนกหัวขวาน ไม่เป็นสัตว์ที่พิจารณาโดยทั่วไปแล้วว่าเป็นสัตว์ที่น่ารังเกียจ เช่น เหา แมลงวัน หนอน ค้างคาว และสัตว์อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน และไม่เป็นสัตว์เลื้อยคลาน

หรือมีพิษร้าย เช่น กิ่งก่า งู และ สัตว์อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกัน และจะต้องไม่เป็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ ดังนั้นทุกสิ่งที่ดีจะต้องฮาลาลแต่สิ่งที่ฮาลาลอาจจะไม่ดีสำหรับใครบางคนในบางบริบทก็ได้ และอาหารที่จะบริโภคนั้นจะต้องไม่เป็นสิ่งสกปรก หรือ นะญิส หรือจะต้องไม่ปนเปื้อนสิ่งสกปรก ซึ่งนะญิสหรือสิ่งสกปรกนั้นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) นะญิส มุค็อฟพะพะฮ์ (النجاسة المخففة) อ่านว่าอันนะญาสะตุลมุค็อฟฟาพะฮ์ หมายถึงนะญิสหรือสิ่งสกปรกประเภทเบาบางที่ศาสนากำหนดวิธีทำความสะอาดโดยเพียงการพรมน้ำเพียงเล็กน้อยลงบนนะญิส หรือสิ่งสกปรกเหล่านั้นก็ถือว่าเป็นสะอาดแล้ว ได้แก่ ปัสสาวะเด็กชายอายุไม่เกินสองปีที่ยังมีนมมารดาเป็นอาหารเท่านั้น 2) นะญิส มุตะวัสตีฎาฮ์ (النجاسة المتوسطة) อ่านว่าอันนะญาสะตุลมุตะวัสตีฎาฮ์ หมายถึงนะญิสหรือสิ่งสกปรกที่นอกเหนือจากนะญิสเบาและนะญิสหนัก เช่นปัสสาวะของคนทั่วไป อุจจาระของมนุษย์และสัตว์ เลือด มูลสัตว์ ซากสัตว์ และอื่นๆ และ 3) นะญิส มุฆ็อลละเฮาะฮ์ (النجاسة المغلظة) อ่านว่าอันนะญาสะตุลมุฆ็อลละเฮาะฮ์ หมายถึงนะญิสหรือสิ่งสกปรกประเภทหนัก สุกร และสัตว์ที่คลอตมาจากสุนัขหรือสุกร (Mustafā Khin, Mustafā Bugha, 1992, 1/40-42)

1.2.2 อัลฮะดีษ

สำหรับฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ มีหลายฮะดีษด้วยกันที่ท่านได้กล่าวถึงระเบียบและวิธีการดำรงชีพด้านการอุปโภคและบริโภค วิธีการสรรหาอาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวันของมนุษย์ แนะนำให้บรรดาประชาชาติของท่านให้เข้าใจวิธีการอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ดีและดีและมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของตัวเอง ให้หลีกเลี่ยงสิ่งที่ฮารอม ไม่ดีและเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย ดังฮะดีษต่างๆเหล่านี้

((عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ . فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ . وَعَرَضِهِ . وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ ، كَالرَّاعِي يَرعى حَوْلَ الْحِمَى ، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى ، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ ، صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلَا . وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)

ความว่า จากท่านอะบีอับดิลลาฮ์ อัลนุอมาน บินบะชีร ﷺ กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า (ในขณะที่ท่านนุอมานใช้มือจับใบหูของเขา) “แท้จริงสิ่งที่ฮาลาล(อนุมัติ)นั้นชัดเจน และสิ่งที่ฮารอม(ต้องห้าม) นั้นก็ชัดเจน แต่ในระหว่างทั้งสองนั้น มีหลายอย่างที่คลุมเครือหรือไม่ชัดเจน ซึ่งคนส่วนมากไม่ทราบว่าฮาลาลหรือฮารอม ฉะนั้นผู้ใดที่ป้องกันตัวของเขาไม่ให้ตกไปในสิ่งที่คลุมเครือหรือสงสัย ก็เป็นการปกป้องศาสนาของเขา และศักดิ์ศรี

ของเขา และผู้ใดได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือหรือน่าสงสัยแล้ว เท่ากับเขา ได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งฮารอม(ต้องห้าม)แล้ว ประดุจดั่งคนเลี้ยงสัตว์ที่นำสัตว์ เลี้ยงของตนไปเลี้ยงในบริเวณใกล้ๆสถานที่หวงห้าม(พึงสงวนเฉพาะกษัตริย์) มันก็อาจจะเข้าไปในที่หวงห้ามนั้นได้ พึงทราบเถิดว่า แท้จริงทุกกษัตริย์จะมี พื้นส่วนพระองค์เป็นที่หวงห้าม พึงทราบเถิดว่า แท้จริงที่หวงห้ามของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือบรรดาสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ พึงทราบเถิดว่า แท้จริงในร่างกายนั้น มีเนื้ออยู่ก่อนหนึ่ง เมื่อมันตีร่างกายทั้งหมดก็ตีด้วย แต่ในเมื่อมันเสียร่างกาย ทั้งหมดก็จะเสียด้วย พึงทราบเถิดว่า เนื้อก่อนนั้นก็คือ หัวใจ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008:52 และ Muslim, 2001: 1599)

อะดิษที่รายงานจากอะบีซะละละบะฮ์

((عن أبي ثعلبة الخشني رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ مِنْ غَيْرِ نَسِيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا))

(أخرجه الدار القطني ، 4350)

ความว่า“จากท่านอาบีซะละละบะฮ์ จากท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่าแท้จริง อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดหน้าที่บางอย่างสำหรับท่าน ดังนั้นจงอย่าละทิ้งหน้าที่ เหล่านั้น และพระองค์ได้กำหนดขอบเขตบางอย่างไว้ ดังนั้นจงอย่าละเมิด ขอบเขตของมัน พระองค์ได้ทรงห้ามบางสิ่งบางอย่างไว้ ดังนั้นจงอย่าไปทำมัน และพระองค์ทรงนิ่งเงียบเกี่ยวกับอีกหลายอย่าง อันเนื่องมาจากความเมตตาที่มีต่อตัวท่านมิใช่เพราะความหลงลืม ดังนั้นจงอย่าถามเกี่ยวกับมัน”

(บันทึกโดย Dār al-Quṭny, n.d : 4350)

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا) (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (البقرة: الآية 172) (ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يُمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1015)

ความว่า“รายงานจากท่านอะบีฮุร็อยเราะฮ์ ﷻ ท่านกล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สะอาด บริสุทธิ์ ท่านจะไม่รับสิ่งใดเว้นแต่สิ่งที่สะอาด ดีและบริสุทธิ์และแท้จริงพระองค์

อัลลอฮ์ ﷺ ทรงใช้บรรดามุอิมปฏิบัติในสิ่งพระองค์ทรงใช้บรรดาเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ปฏิบัติ และท่านกล่าวว่า (โอ้บรรดาเราะสุลพวกท่านจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ และจงประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ดี⁷) และท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่า (โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ จากปัจจัยยังชีพที่ข้าพเจ้าได้มอบให้แก่พวกท่าน⁸) จากนั้นท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งเดินทางไกลที่มีผมรุงรังยุ่งเหยิงคละเคล้าไปด้วยฝุ่นละอองเขย่นมือทั้งสองขึ้นสู่อุ้งเท้าเพื่อขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ว่าโอ้พระเจ้าของข้าโอ้พระเจ้าของข้า ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นเป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องดื่มก็เป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องนุ่งห่มก็ฮารอมและเขายังชีพด้วยสิ่งที่ฮารอมแล้วดูอาหรือการขอพรของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร”
(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1015)

((قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّ لَحْمٍ نَبَتَ مِنْ حَرَامٍ فَالنَّارُ أُولَى بِهِ))

(أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ فِي مَسْنَدِهِ)

ความว่า “ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ทุกส่วนของเนื้อที่เจริญเติบโตมาจากสิ่งที่ยาฮารอมนั้น ไฟนรกเหมาะสมที่สุดสำหรับมัน”

(บันทึกโดย ' Ahmad)

((عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، وَكُلُّ حَرَامٍ حَرَامٌ»))

(أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، 2001 : 2003)

ความว่า “จากอิบนุอุมัร ؓ เล่าว่า ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าสิ่งที่ทำให้มีนเมาทุกอย่าง คือเหล้าหรือสุรา และเหล้าหรือสุราทุกอย่างเป็นสิ่งต้องห้าม”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2003)

((عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا قَدِمَ مِنْ جَيْشَانَ، وَجَيْشَانَ مِنَ الْيَمَنِ، فَسَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَرَابٍ يَشْرَبُونَهُ بِأَرْضِهِمْ مِنَ الدُّرَى، يُقَالُ لَهُ: الْمَزْرُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْ مُسْكِرٌ هُوَ؟ قَالَ: نَعَمْ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، إِنَّ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَهْدًا لِمَنْ يَشْرَبُ الْمُسْكِرَ أَنْ يَسْتَقِيَهُ مِنَ الْحَبَالِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا طِينَةُ الْحَبَالِ؟ قَالَ: عَرَقُ أَهْلِ النَّارِ، أَوْ عُصَاوُةُ أَهْلِ النَّارِ))

(أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، 2001 : 2002)

⁷ สุเราะฮ์อัลมมูนูน อายะฮ์ที่ 51

⁸ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 172

ความว่า “รายงานจากท่านญาบิร   ว่ามีชายคนหนึ่งจากเมืองญัยซานประเทศเยเมนมาหาท่านเราะสูลุลลอฮ์   แล้วถามท่านเกี่ยวกับเรื่องเหล้าหรือสุราที่ผลิตจากข้าวฟ่าง ซึ่งผู้คนในดินแดนของพวกเขาดื่มกัน และถูกเรียกว่า มิซร์ ท่านนบี   ได้ถามเขาว่า มันทำให้เมาหรือไม่ เขาตอบว่า เมาครับ ท่านเราะสูลุลลอฮ์   กล่าวว่า สิ่งมีนเมาทุกอย่างเป็นที่ต้องห้าม อัลลอฮ์   ผู้ทรงสูงส่งได้สัญญากับผู้ดื่มสิ่งมีนเมาว่าจะทำให้พวกเขาได้ดื่มภูินะตุลเคาะบาล พวกเขาถามว่ามันคืออะไร? ท่านตอบว่า มันคือเหงื่อของชาวนรก หรือสิ่งที่พวกเขาขับถ่ายออกมา”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2002)

((عن ابن عُمَرَ قال: خطب عمر رضي الله عنه على منبر رسول الله فحمد الله وأثنى عليه ثم قال: أما بعد أألا. وإن الخمر نزلَ تحريمها يومَ نزلَ وهي من خمسة أشياء: مِنَ الحِنْطَةِ والشُّعَيْرِ والتَّمْرِ والزَّيْبِ والعَسَلِ، والخمرُ ما خَامَرَ العَقْلَ))

(أخرجه البخاري، 2008: 5588 ومسلم، 2001 : 3032)

ความว่า “รายงานจากอิบนุอุมร์   ว่า อุมร์   ได้กล่าวปาฐกถาธรรมบนแท่นเทศนาของท่านเราะสูลุลลอฮ์   โดยกล่าวสดุดีอัลลอฮ์   ก่อน และหลังจากนั้นได้กล่าวว่า สุราได้ถูกห้ามโดยวะฮีย์ที่ลงมา และเครื่องดื่มมีนเมาเหล่านี้ทำมาจากห้าอย่าง นั่นคือ ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ อินทผลัม องุ่น และน้ำผึ้ง และสุรานั่นคือ สิ่งที่มาครอบงำสติปัญญา”

(บันทึกโดย al-Bukhāri, 2008 :5588 และ Muslim, 2001: 3032)

((عن وائل الحضرمي أَنَّ طَارِقَ بْنَ سُؤَيْدِ الجُعْفِيِّ ، سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الخَمْرِ ، فَنهَاهُ - أَوْ كَرِهَهُ - أَنْ يَصْنَعَهَا ، فَقَالَ : إِنَّمَا أَصْنَعُهَا لِلدَّوَاءِ ، فَقَالَ : إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ ، وَلَكِنَّهُ دَاءٌ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1984)

ความว่า “รายงานจากวาอิล อัลฮัยเราะหะมียฺ เล่าว่า ฏอริก บินสุวัยด์ อัลญุฟัย ได้ถามท่านนบีเกี่ยวกับสุรา ท่านห้ามใช้มัน และแสดงความรังเกียจการผลิตมันขึ้นมา เขา (ฏอริก) กล่าวว่า ฉันได้ผลิตมันไว้เพื่อรักษาโรค ท่านนบีกล่าวว่า มันไม่ใช่ยา แต่มันเป็นโรคอย่างหนึ่ง”

(บันทึกโดย Muslim, 2001: 1984)

((عن جابر بن عبد الله الأنصاري   عن رسول الله   أَنَّهُ نَهَى أَنْ يُنْبَدَ التَّمْرُ وَالزَّيْبُ جَمِيعًا، وَنَهَى أَنْ يُنْبَدَ الرُّطْبُ والبُسْرُ جَمِيعًا))

(أخرجه البخاري، 2008: 5601، ومسلم، 2001 : 1986)

ความว่า “รายงานจากท่านญาบิร บุตรของอับดุลลาฮ์ อัลอันซอรี เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ สั่งห้ามการทำเครื่องดื่มจาก อินทผลัมดิบ องุ่นแห้ง และอินทผลัมที่เพิ่งสุกใหม่ๆ”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 2008 :5681 และ Muslim, 2001: 1986)

((عن أبي سعيدٍ الخُدْرِيِّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ)) : مَنْ شَرِبَ النَّبِيذَ مِنْكُمْ، فَلْيَشْرَبْهُ زَيْبًا فَرْدًا، أَوْ تَمْرًا فَرْدًا، أَوْ بُسْرًا فَرْدًا ((
(أَخْرَجَهُ مُسْلِمٌ، 2001 : 1987)

ความว่า “รายงานจากท่านอบูสะอีด อัลคุดรี เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ใครดื่มมะขี้ช (น้ำอินทผลัมและน้ำองุ่น) ต้องดื่มมันสดๆ จากน้ำที่ทำมาจากองุ่นและอินทผลัม หรืออินทผลัมสุกหรือดิบ”

(บันทึกโดย Muslim, 2001: 1987)

((عن أبي قتادة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : لا تتبذوا الزهوَ والرُّطْبَ جَمِيعًا، وَلَا تَتَّبَذُوا الزَّيْبَ وَالتَّمَرَ جَمِيعًا، وَانْتَبِذُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى حَدِيثِهِ))

(أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، 2008 :5606 ، وَمُسْلِمٌ، 2001 : 1988)

ความว่า “รายงานจากท่านกอตาดะฮ์กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าท่านอย่าทำเครื่องดื่มจากอินทผลัมที่สุกจัดกับอินทผลัมที่เพิ่งสุกรวมกันและอย่าทำจากองุ่นแห้งกับอินทผลัมรวมกันแต่จงทำแต่ละอย่างแยกกัน”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 2008 :5606 และ Muslim, 2001: 1988)

((عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ﷺ قَالَ : مَرَرْنَا فَاسْتَنْفَجْنَا أَرْبَابًا بِمَرِّ الظُّهْرَانِ ، فَسَعَوْا عَلَيْهِ فَلَعَبُوا ، قَالَ : فَسَعَيْتُ حَتَّى أَدْرَكْتُهَا ، فَأَتَيْتُ بِهَا أَبَا طَلْحَةَ فَدَبَّحَهَا ، فَبَعَثَ بِوَرِكِهَا وَفَحَدَيْتُهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَتَيْتُ بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَبِلَهَا))

(أَخْرَجَهُ الْبُخَارِيُّ، 2008 :2572 ، وَمُسْلِمٌ، 2001 : 1953)

ความว่า “รายงานจากท่านอานัส บุตร มาลิก ﷺ ว่าเรากล่ากระต่ายตัวหนึ่งที่มรรร์ อัสเซาะฮ์รอน และไล่จับมัน พวกของฉันก็ไล่ตามมันด้วยจนกระทั่งเหนื่อย แต่ฉันวิ่งไล่ตามจับมันได้และได้นำมันมาให้อบูฏอลฮะฮ์ เขาได้ส่งหนังและขาอ่อนทั้งสองข้างของมันให้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และท่านได้รับมัน”

(บันทึกโดย al-Bukhārī, 2008 :2572 และ Muslim, 2001: 1953)

((أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ -الَّذِي يُقَالُ لَهُ: سَيْفُ اللَّهِ- أَخْبَرَهُ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى مَيْمُونَةَ -وَهِيَ خَالَتُهُ وَخَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ- فَوَجَدَ عِنْدَهَا ضَبًّا مَحْنُودًا، فَدَمَتَ بِهِ أَخْتَهَا حُقَيْدَةَ بِنْتُ الْحَارِثِ مِنْ بَجْدٍ، فَقَدَمَتِ الضَّبَّ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَكَانَ فَلَمَّا يُقَدَّمُ يَدُهُ لِيَطْعَمَ حَتَّى يُحَدِّثَ بِهِ وَيُسَمِّيَ لَهُ، فَأَهْوَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ إِلَى الضَّبِّ، فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنَ النَّسْوَةِ الْحُضُورِ: أَخْبِرَنِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَا قَدَّمْتَنَ لَهُ، هُوَ الضَّبُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ عَنِ الضَّبِّ، فَقَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ: أَحْرَامُ الضَّبِّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لَا، وَلَكِنْ لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي، فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ، قَالَ خَالِدٌ: فَاجْتَرَزْتُهُ فَأَكَلْتُهُ))

(أخرجه البخاري، 2008:5391، ومسلم، 2001 : 1946)

ความว่า “อิบนุอับบาสรายงานมาว่า คอลิด บินวะลิด ผู้ได้ฉายาว่า สัยฟุลลอฮ์ (ดาบของอัลลอฮ์) ได้บอกเขาว่า เขากับท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ไปยังบ้านของมัยฺมูนะฮ์ภรรยาของท่านนบีและนางเป็นน้ำสาวของเขากับน้ำสาวของอิบนุอับบาสเขาได้พบว่านางมีฎ็อบ⁹ อย่งที่ชะพียตะฮ์ บินตุอัลฮาริษนำมาจากนัจญ์มัยฺมูนะฮ์ได้นำเอาฎ็อบ มาให้ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ผู้แทบจะไม่ทานสิ่งใดเว้นเสียแต่ว่าท่านจะถูกบอกกว่าอาหารนั้นคืออะไร (แต่ในตอนนั้น) ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จะเริ่มรับประทานอาหารแล้ว แต่ผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งอยู่ที่นั่นได้กล่าวว่า เธอน่าจะบอกท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ให้ทราบว่าเขาให้อะไรแก่ท่าน ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ นั้นเป็นเนื้อของฎ็อบ ดังนั้นท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จึงดึงมือออกจากเนื้อ ฎ็อบ คอลิด บินวะลิด กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ สิ่งนี้ไม่เป็นที่อนุญาตให้บริโภคกระนั้นหรือ? ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ตอบว่า ไม่ใช่อย่างนั้น แต่เนื่องจากมันไม่มีอยู่ในดินแดนของผู้คนของฉัน ดังนั้นฉันจึงไม่อยากกิน คอลิดกล่าวว่า ดังนั้นฉันจึงดึงมัน (ฎ็อบ) และฉันได้กินกิน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 :5391 และ Muslim, 2001: 1946)

((عن أبي سعيد ﷺ أن أعرابياً أتى رسولَ الله ﷺ، فقال: إني في غائطٍ مَضْبَةٍ، وإنَّ عَامَّةَ طَعَامِ أَهْلِي؟ قال: فلم يجبه، فقلنا: عاودوه، فعاودوه، فلم يجبه ثلاثاً، ثم ناداه رسولُ الله ﷺ في الثالثة، فقال: يا أعرابي، إنَّ اللهَ لعن، أو غَضِبَ، على سبِّ من

⁹ ฎ็อบ หมายถึงสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่งที่มีรูปร่างคล้ายกับหนูนา แต่จะมีขนาดใหญ่กว่าหนูนา อิบนุคอလာวัย (Ibn khālwai) กล่าวว่าแท้จริงฎ็อบนั้นมีมาตั้งแต่เจ็ดร้อยปีที่ผ่านมา เป็นสัตว์ที่ไม่ค่อยจะตึมน้ำ และมันจะปัสสาวะในทุกสี่สิบวันเพียงหยดเดียวเท่านั้น และเป็นสัตว์ที่มีฟันเพียงซี่เดียว (Ibn Hjar al- Asqalāniy, 1987:9/580)

بَنِي إِسْرَائِيلَ فَمَسَّحَهُمْ دَوَابَّ، يَدْبُونَ فِي الْأَرْضِ، فَلَا أَدْرِي، لَعَلَّ هَذَا مِنْهَا،
فَلَسْتُ أَكُلُّهَا، وَلَا أَنْهَى عَنْهَا))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1951)

ความว่า “รายงานจากท่านอับดุลลอฮ์   ว่า ชาวเบดูอินคนหนึ่งได้มาหาท่านเราะสูลุลลอฮ์   และถามท่านว่าฉันอาศัยอยู่ในแผ่นดินที่ต่ำซึ่งเต็มไปด้วยภูเขามากโดยทั่วไปแล้วมันเป็นอาหารพิเศษของผู้คนของฉัน ท่านนบีไม่ตอบ เขาจึงปรึกษาท่านนบีอีก (ว่ามันเป็นที่อนุญาตให้บริโภคหรือไม่) เป็นครั้งที่สองและครั้งที่สาม แต่ท่านนบีไม่ได้ให้คำตอบใด ในครั้งที่สามท่านนบีได้เรียกเขาและกล่าวว่า นี่ชาวทะเลทราย อัลลอฮ์ทรงสาบแช่งพวกบนิอิสรออิลบางเผ่าและทำให้พวกเขากลายเป็นสัตว์เดรัจฉานบนแผ่นดิน ฉันไม่รู้ด้วยว่าภูเขามาก เป็นหนึ่งในสัตว์เหล่านั้นด้วยหรือไม่ ฉันจึงไม่กินมันและไม่ห้ามกินมัน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001: 1951)

((عن عبد الله بن أبي أوفى   قال غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتْ أَوْ سَبْعَ غَزَوَاتٍ ، نَأْكُلُ الْجَرَادَ))

(أخرجه البخاري، 2008:5495، ومسلم، 2001 : 1952)

ความว่า “รายงานจากอับดุลลอฮ์ บุตร อาบีเอาฟา   ว่าเราได้เข้าร่วมสงครามกับท่านเราะสูลุลลอฮ์   หกหรือเจ็ดครั้ง และเราเคยกินตั๊กแตนกับท่าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 :5495 และ Muslim, 2001: 1952)

((عن جابر بن عبد الله أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لِحُومِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ وَأَذِنَ فِي لِحُومِ الْخَيْلِ))

(أخرجه البخاري، 2008:4219، ومسلم، 2001 : 1941)

ความว่า “รายงานจากท่านญาบิร บุตรของอับดุลลอฮ์ ว่า ในวันแห่งค็อยบَّرท่านเราะสูลุลลอฮ์   ได้ห้ามการบริโภคเนื้อลาบ้านและอนุญาตให้บริโภคเนื้อม้า”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 :4219 และ Muslim, 2001 : 1941)

((عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَعَنْ كُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1934)

ความว่า “รายงานจากท่านอิบนีอับบาส   ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์   ห้ามบริโภคสัตว์ใดๆที่มีเขี้ยวเล็บจากสัตว์ดุร้ายและนกใดๆที่มีกรงเล็บ”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1934)

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ فَأَكْلُهُ حَرَامٌ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1933)

ความว่า “รายงานจากท่านอาบีฮุร็อยเราะฮ์ว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า สัตว์ทุกอย่างที่มีเขี้ยวเล็บจากสัตว์ร้ายเป็นที่ต้องห้าม”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1933)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวอีกหลายชะดีษเพื่อเป็นการอธิบายถึงมารยาทในการบริโภค โดยท่านได้ตำหนิผู้ที่มีพฤติกรรมที่ฟุ่มเฟือยว่า

((عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ قَالَ: كُلُوا وَاشْرَبُوا، وَالْبَسُوا وَتَصَدَّقُوا، فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 4280)

ความว่า “รายงานจากท่านอุมัรบุตรของอูัยบ จากบิดาของท่าน จากปู่ของท่าน เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า พวกท่านจงกิน จงดื่ม จงบริจาค และจง แต่งกายตราบใดที่ไม่มีการฟุ่มเฟือย หรือจงหองหยิ่งยะโส”

(บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 4280)

จากบรรดาอายะฮ์อัลกุรอานและชะดีษต่างๆข้างต้นเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงเจตนารมณ์ของอิสลามที่กำชับให้มนุษย์ตระหนักถึงการบริโภคอาหารในการดำเนินชีวิตประจำวัน ต้องหมั่นตรวจสอบประเภทของอาหารที่จะนำมาบริโภคว่าเป็นอาหารที่อิสลามอนุญาตให้บริโภคหรือไม่อย่างไรในเบื้องต้น และหากเป็นวัตถุดิบที่อนุญาตให้บริโภคได้ในเบื้องต้นแล้วก็ต้องตรวจสอบต่อไปว่ากระบวนการผลิตนั้นถูกต้องตามหลักเกณฑ์การเชือด การทำความสะอาดและอื่นๆในอิสลามหรือไม่อย่างไร หากทุกอย่างถูกต้องตามขั้นตอนที่อิสลามกำหนดไว้ก็ถือว่าอาหารนั้นฮาลาล หากไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติดังกล่าว เช่นวัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นสิ่งที่อิสลามไม่อนุญาตให้บริโภคตั้งแต่ต้น ก็ถือว่าไม่ฮาลาล ถึงแม้กระบวนการผลิตจะพิถีพิถันสักเพียงใดก็ตาม และอัลกุรอานยังได้ย้ำให้มนุษย์รู้ถึงมารยาทในการบริโภคอาหารว่าจะต้องไม่อยู่ในสภาพที่ฟุ่มเฟือย หรือเกินความจำเป็น หากถึงขั้นที่ฟุ่มเฟือยหรือเกินความจำเป็นก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ เพราะการฟุ่มเฟือยนั้นเป็นพฤติกรรมของเหล่ามารร้าย และเหล่ามารร้ายนั้นเป็นศัตรูของมวลมนุษย์ เป็นผู้ที่คอยหลอกลวงมนุษย์ให้หลงทางและมีพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ต่อสัตว์ และสังคม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นหลักคุณธรรมจริยธรรมด้านอุปโภคและบริโภคในอิสลาม เป็นสิ่งที่มุสลิมและสังคมได้รับประโยชน์ทั้งในด้านสุขภาพและระบบเศรษฐกิจ เพราะเป็นห่วงโซ่ที่เอื้อต่อกันจนทำให้ทุกส่วนได้รับประโยชน์ในรูปแบบต่างๆร่วมกัน

1.2.3 หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. al-Qardāwiy¹⁰ กล่าวไว้ในหนังสือ ฮาลาลฮารอม ฟิลอิสลาม (Halāl Harām fi al-Islām) ถึงบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยเรื่องฮาลาลและฮารอมในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานที่มุสลิมทุกคนจะต้องศึกษาเรียนรู้ อันประกอบด้วยอาหารและเครื่องดื่มที่ฮาลาลและฮารอม การเชือดสัตว์ การล่าสัตว์ สุราและเครื่องดื่มมึนเมาต่างๆ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับและอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรอบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ภายใต้พื้นฐานของความเหมาะสม ความพอดี ไม่สุรุ่ยสุร่าย โดยครอบคลุมในทุกมิติของการดำเนินชีวิต โดยผู้แต่งได้พยายามอธิบายให้เห็นความโดดเด่นของอิสลามที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในการกำหนดกติกาในเรื่องดังกล่าวไว้ในเรื่องฮาลาลและฮารอมในอิสลามเพื่อเป็นกรอบหรือทิศทางในการใช้ชีวิตของมนุษย์ โดยยึดหลักอัลกุรอาน อัลฮะดีษ และอื่นๆที่เป็นฐานที่มาของบทบัญญัติอิสลาม (al-Qardāwiy,1993)

2. al-Māwardiy,¹¹ กล่าวว่า อาหารของมนุษย์แยกได้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ ที่ได้มาจากสัตว์และได้มาจากพืช สำหรับที่ได้มาจากสัตว์มี 2 ชนิด คือสัตว์บกและสัตว์น้ำ และสัตว์บกแยกออกเป็น 2 ชนิดอีกเช่นกัน คือสัตว์ปีกและสัตว์อื่น โดยได้อธิบายครอบคลุมสัตว์ที่ฮาลาลและสัตว์ที่ฮารอมห้ามนำมาบริโภค ซึ่งอาศัยหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษถึงความเป็นฮาลาลหรือฮารอม และยังได้อธิบายถึงประเภทที่ไม่มีหลักฐานมาระบุว่าฮาลาลหรือฮารอมโดยตรงเพียงแต่ยึดตามหลักฐานที่อัลกุรอานและอัลฮะดีษกล่าวไว้อย่างกว้างๆไม่ได้เจาะจงโดยตรง แต่พอที่จะสื่อให้เห็นว่าเป็นที่อนุมัติเพราะเป็นสิ่งที่ดีงามและไม่เป็นที่อนุมัติเพราะเป็นสิ่งที่ไม่ดีอาจเกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ดังอายะฮ์ที่กล่าวว่า

﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ﴾

(4: ๓๑)

ความว่า “เขาเหล่านั้นจะถามเจ้าว่ามีอะไรบ้างที่ถูกอนุมัติแก่พวกเขา จงกล่าวเถิดว่า ที่ถูกอนุมัติแก่พวกเขานั้นคือสิ่งดี ๆ ทั้งหมด”

(อัลมาอิดะฮ์ : 4)

﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾

(الاعراف: 157)

ความว่า “และจะอนุมัติให้แก่พวกเขาซึ่งสิ่งดี ๆ ทั้งหมด และจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขา ซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย”

(อัลอะรอฟ : 157)

¹⁰ Al-Qardāwiy คือ ยูสุบ อับดุลลอฮ์ อัลกีอรรอวีย์ เกิดเมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ.1926 ในเมืองฆ็อรบียะฮ์ ประเทศอียิปต์ จบปริญญาเอกด้วยระดับยอดเยี่ยมด้วยหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ชะกาดและผลของมันในการแก้ไขปัญหาสังคม” (al-Qardāwiy, 2001)

¹¹ (Abu Hasan al-Māwardiy) เกิดที่เมืองบัสเราะฮ์ (Basra) ประเทศอิรักในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 364 ได้ศึกษาวิชาความรู้ที่บ้านเกิด และย้ายไปศึกษาต่อที่เมืองแบกแดด (Baghdad) ประเทศอิรัก ทำหน้าที่เป็นนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียง เคยเป็นครูสอนหนังสือและเคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา และเสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 450 รวมอายุ 86 ปี (al-Māwardiy,1994:17)

อัลกุรอานได้ย้าให้มนุษย์เลือกบริโภคในสิ่งที่ดีและหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งทุกสิ่งที่ดีที่ฮาลาลจะเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อร่างกายและศาสนา ส่วนสิ่งที่ฮารอมจะเป็นสิ่งที่ให้โทษต่อร่างกาย สติปัญญาหรือสมองและศาสนา (Ibn Kasīr, 1995:2/264-265) โดยให้มนุษย์ใช้สติปัญญาพิจารณาว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์ไม่เกิดโทษและอันตรายต่อสุขภาพร่างกายก็เป็นสิ่งที่ฮาลาล และสิ่งใดไม่ดีมีโทษต่อสุขภาพร่างกายก็เป็นสิ่งที่ฮารอมต้องห้าม (ไม่อนุญาติ) ไปโดยปริยาย (al-Māwārdiy, 1994:15/132)

3. 'Assābiq,¹² ให้ความหมายของอาหารว่า คือสิ่งที่มนุษย์บริโภคจากประเภทของอาหารหลัก และอื่นๆ ซึ่งมาจากวัตถุหรือสิ่งของ หรือมาจากพืช หรือจากสัตว์ สำหรับอาหารที่ได้มาจากพืชนั้นทั้งหมดเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลสำหรับการบริโภค ยกเว้นสิ่งที่เป็นเนอญิสหรือสิ่งสกปรกหรือสิ่งที่เปื้อนเนอญิส หรือยกเว้นสิ่งที่เป็นอันตราย สิ่งมีเนมา และรวมทั้งสิ่งที่ได้มาจากหุจรหรือมิชอบ ส่วนอาหารที่ได้มาจากสัตว์นั้น แยกได้ 2 ประเภท คือ ที่ได้มาจากสัตว์น้ำและที่ได้มาจากสัตว์บก อาหารที่ได้มาจากสัตว์น้ำนั้นเป็นที่อนุมัติทั้งหมด แต่ที่ได้มาจากสัตว์บกขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและเงื่อนไขต่างๆที่ถูกกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ และที่สำคัญอาหารนั้นจะต้องให้ประโยชน์ต่อสุขภาพบนพื้นฐานความปรารถนาของร่างกาย (Assābiq, 2005)

4. al- Anṣāriy,¹³ กล่าวไว้ในหนังสือ (Fathul al Wahāb) บอกถึงประเภทและลักษณะของอาหารที่สามารถนำมาบริโภคได้และที่ไม่สามารถนำมาบริโภคได้ตามหลักการของศาสนาอิสลาม ซึ่งท่านได้อธิบายอย่างละเอียดเข้าใจง่ายสามารถแยกแยะได้อย่างสะดวก (al- Anṣāriy, 1948)

5. al-Zuhayliy,¹⁴ ได้กล่าวถึงอาหารที่ฮาลาลและฮารอมตามบทบัญญัติอิสลามไว้ในหนังสือ ฟิกฮ์ อัลอิสลามวะอะดิลลาตุฮ์ (Fiq al Islam waadillatuh) โดยได้อธิบายไว้ในบทที่ 7 ว่าอาหารแยกออกเป็น 2 ประเภท คืออาหารที่ได้มาจากพืชและอาหารที่ได้มาจากสัตว์พร้อมทั้งได้อธิบายบทบัญญัติอิสลามถึงประเภทต่างๆของอาหารที่อนุญาตให้บริโภคและห้ามบริโภค โดยอ้างหลักฐานที่เป็นตัวบทจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ และยังได้กล่าวถึงประเภทที่ไม่ปรากฏหลักฐานจากตัวบทอีกด้วย (al-Zuhayliy, 1989)

¹² คือ ฮัสซัยยิด อัลสาบิก เป็นนักวิชาการชาวอียิปต์ เกิดเมื่อปี ค.ศ.1915 ที่เมืองอัลมะนะฟูยะฮ์ ประเทศอียิปต์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ประเทศอียิปต์ เคยดำรงตำแหน่งด้านวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุขสมัยของอียิปต์ เคยเป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ประเทศอียิปต์ มหาวิทยาลัยอุมมุลกุรอ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เสียชีวิตเมื่อปี ค.ศ. 2000 ที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ (Husain Muhammad 'Amīr, 2019)

¹³ คือ ฮัยนุดดีน อาบูยะห์ยา ซากาเรีย บุตรของมุฮัมมัด หลานของซากาเรีย อัลอันศอริย อัลสุนัยกี๊ เกิดในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 823 หรือ 824 หรือ 825 หรือ 826 (ตามรายงานที่แตกต่างกัน) ที่หมู่บ้านอัลสุนัยกี๊ ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกของเมืองมัศรี อียิปต์ เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 925 หรือ 926. (วารสาร Dār al-iftā'a, al-Maṣriyah ฉบับวันที่ 6 เดือน 7 ค.ศ. 2020)

¹⁴ Wahbah al-Zuhayliy คือ ดร.วะฮะบะฮ์ บุตรของมุศฏอฟา อัซซุฮัยลีย เป็นนักวิชาการร่วมสมัย เกิดในปี ค.ศ.1931 ที่ดามัสกัส ประเทศซีเรีย จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านนิติศาสตร์อิสลามจากมหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ประเทศอียิปต์ เป็นผู้เชี่ยวชาญของสำนักกฎหมายอิสลามหลายแห่ง เช่น สภาที่เมืองญิดดะฮ์ เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย สภาของประเทศอินเดีย ซูดาน และอเมริกา (Muḥammad 'Aārīf:2012)

6. ‘Abdullah Ibn Mahmud¹⁵ ได้กล่าวไว้ในหนังสือ อัลอิคดียาร ลิตะลีล อัลมุขตาร์ (al aiqtiyār li t‘alīl al muktar) โดยได้อธิบายประเภทของสัตว์ต่างๆที่ศาสนาอิสลามอนุญาตให้บริโภคได้ และไม่อนุญาตให้บริโภคจากประเภทสัตว์บกและสัตว์น้ำ (‘Abdullah Ibn Mahmūd,n.d.)

หนังสือข้างต้นมีความเกี่ยวเนื่องกับงานวิจัยเรื่องนี้ในด้านวัตถุประสงค์ที่หนึ่ง คือได้อธิบายรายละเอียดปลีกย่อยของกฎหมายอิสลามด้านการอุปโภคและบริโภคตั้งแต่ความหมายของอาหาร แหล่งที่มาของอาหาร ประเภทของอาหาร หลักการและเงื่อนไขของอาหารหรือลักษณะเฉพาะของอาหารที่สามารถนำมาบริโภคได้และที่ไม่สามารถนำมาบริโภคได้ และการเลือกบริโภคอาหารในภาวะจำเป็น ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาวิจัยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งที่จะต้องตรวจสอบและค้นหารายละเอียดเพื่อประโยชน์แก่ผู้วิจัยเองและเพื่อสังคมที่ยังขาดรายละเอียดในประเด็นดังกล่าว

7. อิศรา ศานติศาสน์ กล่าวไว้ในหนังสือ สรุปรายงานเชิงนโยบายชุดโครงการวิจัย ไทย-โลกมุสลิม: ความสัมพันธ์และนัยต่อการพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า ประเทศไทยอาจจะได้เปรียบหลายประเทศจากการเป็นผู้ผลิตทางการเกษตรที่มากและหลากหลาย มีแรงงานที่ค่าจ้างถูกกว่าหลายประเทศที่เป็นคู่แข่ง และรสชาติอาหารไทยที่ทั่วโลกรู้จัก แต่ความสามารถในการแข่งขันในตลาดฮาลาลนั้นไม่ได้มีเพียงต้นทุนการผลิตและรสชาติของอาหารเท่านั้น ยังรวมถึงการยอมรับในมาตรฐานฮาลาล ความเข้าใจในวัฒนธรรมการบริโภคด้วย ปัจจัยดังกล่าวนี้ประเทศไทยอาจอยู่ในสถานะเสียเปรียบประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะมาเลเซีย และอินโดนีเซีย ถึงแม้ประเทศมาเลเซียไม่ได้มีวัตถุดิบที่มากและหลากหลายเหมือนกับประเทศไทย แต่ภาพลักษณ์ความเป็นประเทศมุสลิมที่น่าเชื่อถือในมาตรฐานฮาลาล ผนวกกับความแตกต่างในการตรวจสอบรับรองมาตรฐานฮาลาล อาจเป็นสาเหตุให้โลกมุสลิมหรือตลาดฮาลาลโลกลดความสนใจต่อผลิตภัณฑ์ฮาลาลไทยทำให้ประเทศไทยได้รับส่วนแบ่งในตลาดโลกมุสลิมลดลง ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาสถานการณ์ที่กำลังเป็นอยู่เพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลของประเทศไทยให้มีความพร้อมในการแข่งขัน และเห็นโอกาสในการร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ซึ่งรวมถึงประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม เช่นมาเลเซีย และอินโดนีเซีย (อิสรา ศานติศาสน์ 2559)

8. วินัย ดะห์ลัน กล่าวไว้ในหนังสือรुकตลาดอาหารฮาลาลโลกว่า ประเทศไทยส่งออกสินค้าไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลัก เมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ส่งออกทุกประเทศที่พึ่งพาการส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริการวมทั้งประเทศไทยย่อมได้รับผลกระทบตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การมองหาตลาดใหม่ๆในด้านการค้าการส่งออกเพื่อกอบกู้และขยายฐานเศรษฐกิจให้กลับมารุ่งเรืองเหมือนอดีตจึงจำเป็นแก่ประเทศที่ได้รับผลกระทบดังกล่าว อาหารฮาลาลเป็นสิ่งที่ประเทศไทยละเลยไม่ให้ความสนใจมานานจึงเป็นตัวเลือกที่น่าจับตามองเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประเทศไทยเคยสูญเสียรายได้จากส่วนนี้ประมาณหนึ่งแสนล้านบาทในปี 2550 ดังนั้นการเข้าใจตลาดฮาลาล การขยายตลาดผลิตภัณฑ์ฮาลาล และอื่นๆ อาจทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากปัญหาวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจได้เร็วกว่ากำหนดก็เป็นไปได้ และคำว่า การเข้าใจตลาดฮาลาล หมายถึง การเข้าใจความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลในตลาดโลก ซึ่งมีวัฒนธรรมในการบริโภคที่

¹⁵ คือ अबดุลลอฮ์ บุตรของมะฮ์มุด หลานของเมาตุต หลานของมะฮ์มุด อาบูอัลฟุฎล์ เกิดในเมืองโมซูล ประเทศอิรัก เมื่อปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 599 และเสียชีวิตในวันเสาร์ที่ 9 เดือนมกราคมปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 683.(Abdullah ibn Mahmud,nd.1/4)

เกี่ยวข้องกับความศรัทธา ต้องการผลิตภัณฑ์ที่สะอาดถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม โดยมีการรับรองความเป็นฮาลาลในตัวผลิตภัณฑ์ต่างๆเหล่านั้นจากองค์กรศาสนาหรือองค์กรของรัฐ มีกฎหมายคุ้มครองและรองรับอย่างชัดเจน (วินัย ดะห์ลัน: 2551)

9. ปกรณ์ ปรียากร กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการและแนวโน้มในอนาคตของการพัฒนามาตรฐานฮาลาล และกระบวนการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทย ผู้วิจัยได้กล่าวถึงประวัติ และพัฒนาการของการตรวจรับรองฮาลาลในประเทศไทย และการเริ่มใช้ตราสัญลักษณ์การรับรองฮาลาลขึ้นในประเทศไทย โดยระบุว่าประเทศไทยเริ่มมีการรับรองฮาลาลตั้งแต่วันที่เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ.2492 โดยท่านจุฬาราชมนตรีถ้วน สุวรรณศาสตร์ ซึ่งใช้วิธีการเขียนรับรองด้วยลายมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า “ฮาลาล” (حلال) ที่เป็นภาษาอาหรับได้เขียนด้วยลายมือของท่านจุฬาราชมนตรีเอง และต่อมาในปี พ.ศ.2538 ได้มีเครื่องหมายรับรองฮาลาลอย่างเต็มรูปแบบภายใต้องค์การศาสนาอิสลาม คือสำนักจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย แต่เมื่อมีการพัฒนาครั้งสำคัญโดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 กิจการการตรวจและรับรองฮาลาลได้ถูกปรับให้มาเป็นพันธกิจโดยตรงของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และทางภาครัฐได้ให้การสนับสนุนในหลายๆด้าน เช่น มีมติคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้งสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย และจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก ก่อให้เกิดความเจริญและการพัฒนาในกิจการฮาลาลภายใต้หลักการ “ศาสนารับรองวิทยาศาสตร์รองรับ” ซึ่งนำไปสู่การผนึกกำลังระหว่างองค์การศาสนากับองค์การวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ในการพัฒนามาตรฐานฮาลาลที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลหรือระหว่างประเทศ งานวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยใน 2 ด้านด้วยกันคือ 1) กระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม 2) กระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กิจการดังกล่าวได้พัฒนาไปอย่างเป็นระบบเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดโลกจนสามารถขยายตลาดการส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านฮาลาลนารายได้เข้าสู่ประเทศได้มากขึ้น (ปกรณ์ ปรียากร,2560)

10. อิศรา ศานติศาสน์ กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง ทิศทางใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลไทยในอาเซียน ชุดโครงการวิจัยไทย-โลกมุสลิม: ความสัมพันธ์และนัยต่อการพัฒนา ผู้วิจัยได้ให้ข้อคิดว่า ประเทศไทยจะต้องปรับแนวคิดด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลเพื่อสร้างความพร้อมยอมรับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงต่างๆด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจอิสลามอย่างน้อย 2 เรื่อง คือ

(1) อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มฮาลาล และ

(2) ระบบการธนาคารและการเงินอิสลามที่ไม่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ย หรือสิ่งฮารอมต้องห้ามในรูปแบบต่างๆ

การผลิตและการส่งออกอาหารฮาลาลช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตของภาคการเกษตร ซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตอาหาร และเป็นแหล่งจ้างงานที่สามารถสร้าง

รายได้ให้แก่คนยากจน ดังนั้นการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลเป็นช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยก็ยังมีส่วนแบ่งในตลาดโลกด้านผลิตภัณฑ์และอาหารฮาลาลน้อยมากหากเทียบกับความพร้อมที่ประเทศไทยเป็นผู้นำในการส่งออกอาหาร และผลของการศึกษาวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของมูลค่าการส่งออกอาหารฮาลาลไทยเกิดจากการขยายตัวของตลาดโลกมุสลิมเป็นหลัก ไม่ได้เกิดจากความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกมุสลิม และในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นข้อค้นพบอีกประการหนึ่ง คือการตรวจรับรองฮาลาลในประเทศไทยประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งที่สามารถสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคมุสลิมในตลาดโลกที่ต้องการความชัดเจนในเรื่องฮาลาล แต่ยังมีอีกหลายจุดที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดอุตสาหกรรมฮาลาลโลกและสามารถมีส่วนแบ่งในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้น โดยงานวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับหัวข้อวิจัยในด้านการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขในจุดที่ประเทศไทยประสบปัญหาอยู่คือ ความชัดเจนของกระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและขยายตัวของเศรษฐกิจและตลาดอุตสาหกรรมฮาลาล โลก (อิศรา ศานติศาสตร์,2559)

11. ขอชาลี เบ็ญหมัด กล่าวในงานวิจัยเรื่อง มุฟตีแห่งประเทศไทย ความจำเป็นความเป็นไปได้และรูปแบบ ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นที่เป็นเหตุจูงใจให้เขียนเรื่องนี้ เพราะในประเทศไทยมีปัญหาที่ถกเถียงกันว่าตำแหน่งมุฟตีหรือตำแหน่งผู้ชี้ขาดทางศาสนาอิสลามจะเป็นตำแหน่งที่ควบอยู่ในตำแหน่งจุฬาราชมนตรีด้วยหรือไม่ และหากเป็นตำแหน่งที่ควบรวมอยู่ในตำแหน่งจุฬาราชมนตรี ก็มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกันคือการได้มาของตำแหน่งนี้กฎหมายได้เขียนไว้กว้างมาก โดยไม่สามารถกำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งมุฟตีในอิสลามได้ และประเด็นต่อมาคือการละเมิดคำพิพากษาของมุฟตี (ที่คิดว่าเป็นตำแหน่งที่ควบอยู่ในตำแหน่งจุฬาราชมนตรี) ก็มีให้เห็นอยู่ดาษดื่น ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดให้ระบุตำแหน่งของมุฟตีในประเทศไทยให้ชัดเจน ให้กำหนดคุณสมบัติ การได้มาของมุฟตีในประเทศไทย และอื่นๆ จะด้วยวิธีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หรือจะเป็นการเสนอร่างพระราชบัญญัติมุฟตีแห่งประเทศไทย หรือทางเลือกอื่นๆ เพื่อสนองความจำเป็นทางศาสนาอิสลามในการให้คำพิพากษาที่ถูกต้องต่อไป งานวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในประเด็นการเสนอรูปแบบการพัฒนากฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 โดยให้กำหนดประเด็นเรื่องกิจการฮาลาลให้ชัดเจน และให้เพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือเพิ่มอำนาจคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้มีอำนาจและหน้าที่ที่กว้างกว่าที่เป็นอยู่เพียงออกหนังสือรับรองที่เกี่ยวกับกิจการอิสลามเท่านั้น หรือจะเป็นการเสนอร่างพระราชบัญญัติกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยขึ้นมาใหม่เป็นการเฉพาะ หรือใช้วิธีการอื่นๆ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้เกี่ยวข้องกับและสอดคล้องกับหัวข้อวิจัยนี้ในด้านการศึกษาความจำเป็นและศึกษารูปแบบของการพัฒนาองค์กรศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม ประชากร และพัฒนาประเทศ (ขอชาลี เบ็ญหมัด,2555)

12. สมยศ หวังอัปดุลละ กล่าวในงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเลือกบริโภคอาหารฮาลาล ของชาวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปว่ามุสลิมจะต้องมีความรู้และมีทักษะในการผลิตอาหารและการเลือกซื้ออาหารฮาลาลสำเร็จรูปเพื่อการบริโภค โดยทุกคนจะต้องมีความรู้

ความเข้าใจในหลักการอิสลามอย่างแท้จริง เนื่องจากสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากอดีตมาก วัฒนธรรมการผลิตและวิถีชีวิตการบริโภคก็เปลี่ยนไปจากอดีตที่มีการใช้วัตถุดิบบริเวณบ้านมาปรุงอาหารเป็นหลักกลับกลายเป็นการเข้าสู่ซูเปอร์มาร์เก็ตหาอาหารสำเร็จรูปมาบริโภคแทน เพราะสะดวกรวดเร็ว ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่วางจำหน่ายในซูเปอร์มาร์เก็ตนั้นมีความสลับซับซ้อนในกระบวนการผลิตจำเป็นต้องใช้ทักษะในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม โดยอาศัยการรับรองขององค์กรศาสนาหรือองค์กรของรัฐ แต่ผู้บริโภคต้องมีความมั่นใจในกระบวนการรับรองดังกล่าวเป็นอย่างดี รู้จักสังเกต ตรวจสอบตามที่ตนมีทักษะในการพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจที่จะเลือกซื้อและบริโภค เพื่อที่จะได้ผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามอย่างแท้จริง และคุ้มค่างบราคาที่ต้องจ่ายไป ในขณะที่ตลาดมีการแข่งขันกันสูงเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นมุสลิมที่มีปริมาณมากกว่า 2,000 ล้านคน และเพื่อพัฒนาระบบธุรกิจของผู้ประกอบการ ประเทศไทยควรเจาะตลาดแห่งนี้เพื่อมีส่วนแบ่งในตลาดเพิ่มมากขึ้นภาครัฐจะต้องส่งเสริมและพัฒนาระบบกลไกทางตลาด พัฒนากลไกการรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลให้เป็นที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้บริโภคในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้น โดยงานวิจัยเรื่องนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยในด้านความสำคัญของการตรวจสอบความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ก่อนการบริโภค โดยอาศัยการรับรองขององค์กรที่มีประสิทธิภาพมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในสายตาของผู้บริโภค (สมยศ หวังอัปเดตเลาะ, 2553)

13. สรารวรรณ เรื่องกัลป์วงศ์ และอรرنพ เรื่องกัลป์วงศ์ กล่าวในงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมปรุงพร้อมทานแช่แข็งภายใต้การรับรองฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยพบว่าผู้บริโภคมุสลิมในกรุงเทพมหานครจำนวนมากพยายามแสวงหาผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมปรุงภายใต้การรับรองฮาลาลมาบริโภคให้ได้ แม้ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่อำนวยความสะดวกในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าวก็ตาม ด้วยเหตุผลเพื่อต้องการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติ งานวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในกรณีทั้งสองเรื่องชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้บริโภคมุสลิมต้องการความสะดวกในการบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลไม่ว่าในทางกฎหมายหรือในทางการให้บริการ เพราะทุกคนมีเป้าหมายเพื่อต้องการสนองตอบบทบัญญัติอิสลามที่พระผู้เป็นเจ้ากำหนดไว้ หากทุกอย่างเอื้ออำนวยแก่การปฏิบัติศาสนกิจในด้านนี้ก็จะเกิดความสะดวกและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น (สรารวรรณ เรื่องกัลป์วงศ์ และอรرنพ เรื่องกัลป์วงศ์, 2558)

14. สมยศ หวังอัปเดตเลาะ กล่าวในงานวิจัยเรื่อง การละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาล ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กับผลกระทบของผู้บริโภคมุสลิม ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการละเมิดเครื่องหมายฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย มาจากการขาด มาตรการ ขาดบุคลากรที่ช่วยกำกับดูแล ควรมีระเบียบ มาตรการในการดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ละเมิดอย่างจริงจัง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบโดยเฉพาะ และควรปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม งานวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในกรณีทั้งสองเรียกร้องให้มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทย ให้เพิ่มอำนาจบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและรับรองความเป็น

ฮาลาลของผลิตภัณฑ์เพื่อลดช่องว่างหรือโอกาสในการละเมิดของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค (สมัยศ หวังอับดุลละาะ,2556)

15. ฐิติมา วงศ์จินดา และคณะ กล่าวในงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์โซ่คุณค่าอาหาร ฮาลาล (Value Chain Analysis of Halal Food) ผู้วิจัยได้สรุปว่า อาหารฮาลาลเป็นอาหารที่สามารถบริโภคได้ทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม เนื่องจากอาหารฮาลาลเป็นอาหารที่สะอาดและปลอดภัย แต่ผู้ประกอบการในประเทศไทยจำนวนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตอาหารฮาลาล ผล การสำรวจข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารฮาลาลพบว่า ผู้บริโภคอาหารฮาลาลยังขาดความเชื่อมั่นใน เครื่องหมายฮาลาล ในขณะที่ผลการสำรวจผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ฮาลาลพบว่า ค่าใช้จ่ายในการ ได้มาเครื่องหมายรับรองฮาลาลค่อนข้างสูง งานวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในกรณีที่ทั้งสองงาน เรียกร้องให้มีการพัฒนาฎะเบียบในลักษณะต่างๆเพื่อเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้บริโภคและจะส่งผลต่อ การขยายตลาดผลิตภัณฑ์ฮาลาลสร้างงานให้แก่ประชาชนสร้างรายได้ให้แก่ประเทศชาติต่อไป (ฐิติมา วงศ์จินดา และคณะ,2015)

16. สุภัก นูนาบี กล่าวไว้ในรายงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยที่ส่งผล ต่อการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาลไทยของผู้บริโภคในอินเดียตอนใต้ ว่าอาหารฮาลาลเป็นเรื่องที่ได้รับความ สนใจจากประชาคมโลกเป็นอย่างมากทั้งจากผู้บริโภคและผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ สำหรับ ผู้บริโภคได้รับความสนใจมากขึ้นเนื่องจากอัตราประชากรมุสลิมเพิ่มจำนวนมากขึ้นประกอบกับ ผู้บริโภคกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่มุสลิมแต่สนใจหันมาเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรองฮาลาลมากขึ้นด้วย เหตุผลด้านสุขภาพ และด้านความปลอดภัยที่มีการตรวจสอบและควบคุมหลายขั้นตอนจนกระทั่งได้ การรับรองจากองค์กรศาสนาอิสลาม เพื่อให้หลักประกันถึงความสะอาด บริสุทธิ์ และปลอดภัยต่อ สุขภาพร่างกาย ส่วนผู้ประกอบการเห็นความสำคัญถึงการขยายตัวของตลาดผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ ขยายตัวไปพร้อมกับการขยายตัวของประชากรมุสลิมและผู้บริโภคกลุ่มอื่นที่นิยมหันมาบริโภค ผลิตภัณฑ์ฮาลาลดังกล่าว จึงเป็นจุดสนใจและทางเลือกที่สำคัญของผู้ประกอบการที่จะพัฒนาและ ขยายกิจการของตน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ส่งออกอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารที่สำคัญของโลก จึง เป็นโอกาสดีที่ประเทศไทยจะปรับกระบวนทัศน์เพื่อแสวงหาแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนธุรกิจ ฮาลาลของไทยให้มีศักยภาพในการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาลเพื่อการส่งออกและสามารถแข่งขันกับ นานาประเทศได้ โดยยึดหลักปรัชญาที่ว่า “ศาสนารับรอง วิทยาศาสตร์รองรับ” เป็นครรลองในการ ดำเนินการดังกล่าว (สุภัก นูนาบี,2559)

17. ทวี น้อยพอม กล่าวไว้ในงานวิจัยหัวข้อ ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายอิสลามว่า ด้วยอาหารฮาลาล ว่าอิสลามให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องอาหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากอาหารมี บทบาทและอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งทางโลกและทางธรรมจึงมีบัญญัติในเรื่องนี้เป็นกรณีพิเศษทั้งที่พื้นฐาน ของอาหารที่ถูกสร้างไว้เพื่อมนุษย์นั้นส่วนใหญ่เป็นที่อนุมัติสำหรับการบริโภค ยกเว้นบางอย่างที่จะ ส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งมีไม่กี่ประเภท เช่น สัตว์ที่ตายเอง เลือด สุกร สัตว์ที่ถูกพลีให้แก่ผู้อื่นนอกจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สัตว์ที่ถูกรัดคอจนตาย สัตว์ที่ถูกตีจน ตาย สัตว์ที่ตกลงมา (จากที่สูง) ตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่ถูกสัตว์ร้ายกัดกินตาย สัตว์ที่ถูกบูชายัญ

และรวมถึงพืชทุกชนิดที่สกปรกและเป็นพิษ หรือสร้างความมีเนมาจนทำให้เสียสติได้ก็เป็นสิ่งที่ต้องห้ามไม่อนุญาตให้นำมาบริโภค

กรณีที่อยู่ในภาวะคับขันไม่มีอาหารสำหรับบริโภคเว้นแต่สิ่งที่ฮารอมเท่านั้นหากไม่ได้บริโภคอาจทำให้ร่างกายได้รับอันตราย การบริโภคอาหารที่ฮารอมในปริมาณที่พอประทังชีวิตถือเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการรักษาชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยเป็นสิ่งจำเป็นจะต้องปฏิบัติก่อนการรักษาอวัยวะ แต่ทั้งนี้ไม่อนุญาตให้รับประทานสิ่งที่ฮารอมจนอึดหากภาวะการขาดแคลนอาหารฮาลาล (ภาวะคับขัน) ไม่ครอบคลุม ไม่กว้างขวาง และไม่ต่อเนื่องยาวนาน แต่หากครอบคลุม กว้างขวาง และต่อเนื่องยาวนาน สามารถที่จะรับประทานอาหารฮารอมจนอึดได้ แต่ทั้งสองกรณีไม่อนุญาตให้รับประทานจนเกินความอึด เพราะถือว่าเกินความจำเป็น โดยงานวิจัยฉบับนี้เกี่ยวพันกับหัวข้อวิจัยเรื่อง “การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเภทของอาหาร ผลิตภัณฑ์อาหาร แหล่งที่มาของอาหาร บทบัญญัติในอิสลามด้านอาหารของมนุษย์ทั้งในภาวะปกติและภาวะคับขัน (ทวี นุ้ยผอม, 2561)

18. ไสลา หรีมเพ็ง กับังงานวิจัยเรื่อง ความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครว่าผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก โดยเฉพาะในหมวดคณะที่ปรึกษากระบวนการฮาลาล หมวดทั่วไป หมวดกองทุนพัฒนามาตรฐานฮาลาลและมาตรการทางปกครอง ซึ่งวิจัยขึ้นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม ในด้านความต้องการของมุสลิมต่อกฎหมายว่าด้วยฮาลาล ไม่ว่าจะเป็นมุสลิมส่วนไหนของประเทศก็มีความต้องการกฎหมายดังกล่าวเพื่อความชัดเจน ครอบคลุม และก่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจในด้านการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวัน (ไสลา หรีมเพ็ง, 2559)

19. วิริยา บุญมาเลิศ และคมสัน โสมณวัตร เขียนไว้ในบทความวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล ว่าพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารฮาลาลขึ้นอยู่กับข้อกำหนดและข้อบังคับทางศาสนาเป็นสำคัญ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคอื่นๆ คือ

1. การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จะต้องมีเครื่องหมายฮาลาลและจะต้องมีความถูกต้องตามหลักการศาสนาและหลักคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ดังนั้นผู้ผลิตจะต้องให้ความสนใจและใส่ใจในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน

2. ครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้ออาหารมากกว่าการโฆษณาและการสื่อสารทางการตลาดในรูปแบบอื่น

3. ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือ คุณภาพสินค้าควบคู่กับราคาของอาหารที่เหมาะสม เพราะอาหารฮาลาลมีจุดเน้นอยู่ที่การสร้างตราสินค้าให้มีความน่าเชื่อถือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค โดยภาพลักษณ์ของอาหารไทยที่ส่งไปยังต่างประเทศยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถจำชื่อสินค้าได้ รู้เพียงแต่ว่าเป็นสินค้าที่มาจากประเทศไทย ดังนั้นภาพลักษณ์ในเชิงบวกของสินค้าจึงมีความสำคัญต่อสินค้าฮาลาลของไทย เพราะมี

ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมค่านิยมและกฎเกณฑ์ทางศาสนา (วิริยา บุญมาเลิศ และคมสัน โสมณวัตร ,2559)

จากการทบทวนอัลกุรอาน อัลฮะดีษ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ พบว่า อิสลาม บัญญัติให้มนุษย์เลือกบริโภคอาหารที่สะอาด ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย ให้หลีกเลี่ยงบรรดาอาหารที่สกปรก เป็นพิษ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย จากบรรดาอาหารที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานมาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นอาหารที่มาจากพืช หรือมาจากสัตว์ เพราะพืชบางชนิด หรือสัตว์บางประเภทอาจเป็นพิษหรืออันตรายต่อสุขภาพและร่างกายสมอง หรือจิตใจ และบางประเภทมีตัวบวมจากอัลกุรอาน หรืออัลฮะดีษบัญญัติห้ามไว้ด้วยเหตุผล หรือลักษณะที่แตกต่างออกไป และหรือด้วยสภาพของอาหารที่ไม่เหมาะกับบางคนในบางบริบท บางเวลา แม้จะเป็นอาหารที่ฮาลาลกับตัวเองและบุคคลทั่วไปในบางบริบท และบางเวลาก็ตาม

จากพัฒนาการของสังคมที่ทำให้กระบวนการผลิต และการบริโภคอาหารเปลี่ยนแปลงไป กระบวนการเลือกสรรเพื่อการบริโภคก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ตามที่ต้องการ เช่น ต้องการผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาล ก็ต้องสังเกตผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองขององค์กรศาสนาอิสลาม หรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพราะเป็นองค์กรที่คอยดูแล ตรวจสอบ ควบคุมผู้ประกอบการ หรือผู้ผลิตที่ต้องการให้รับรองความเป็นฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ของตน ยึดหลักความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภท เพื่ออำนวยความสะดวก เป็นหลักประกัน และสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค

การตรวจสอบ ควบคุมขององค์กรศาสนาต่อผู้ประกอบการ และผู้ผลิต ต้องมีความเข้มแข็ง มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารจัดการ โดยอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือ สำหรับประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยเรื่องนี้เป็นกรณีเฉพาะ มีเพียงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่ได้กำหนดให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีหน้าที่ในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการด้านศาสนาอิสลาม ตามมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) โดยคำว่า “กิจการด้านศาสนาอิสลาม” นั้นยังไม่ครอบคลุมกิจการด้านฮาลาล ทั้งระบบ ยังไม่ครอบคลุมถึงอำนาจ หน้าที่ในการควบคุม ตลอดจนการบังคับผู้ประกอบการที่ละเมิดระเบียบ ข้อบังคับอย่างเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด นำมาซึ่งปรากฏการณ์การละเมิด หลอกลวงผู้บริโภค ในรูปแบบต่างๆ (สมยศ หวังอับลูเลาะ,2556) ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความสับสน สงสัย ขาดความเชื่อมั่นในระบบการตรวจสอบ และขาดความน่าเชื่อถือในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศไทยต่อผู้บริโภคทั้งตลาดภายในประเทศ และผู้บริโภคในตลาดโลก จะนำมาซึ่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการส่งออกของประเทศ เพราะผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของผลิตภัณฑ์ฮาลาลเหล่านี้ คือ ผู้บริโภคมุสลิมทั่วโลกที่มีจำนวนมากกว่า 2,000 ล้านคน รวมทั้งผู้บริโภคทั่วไปที่นิยมหันมาเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลด้วยเหตุผลด้านความสะอาด ด้านสุขภาพ และความปลอดภัยอีกจำนวนมาก (ฐิติมา วงศ์จินดา และคณะ,2015) และ (สุภักดิ์ นุนาปี,2559)

ประเทศไทยถึงแม้จะมีชื่อเสียงในด้านการส่งออกอาหาร หรือ ผลิตภัณฑ์อาหารไปยังตลาดโลก มีชื่อเสียงในด้านส่งออกอาหาร อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบในด้านการผลิตสินค้าด้านการเกษตรก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังมีส่วนแบ่งทางตลาดในผลิตภัณฑ์ฮาลาลน้อยมากเมื่อเทียบกับหลายประเทศทั่วโลก เนื่องจากถูกมองว่าประเทศไทยไม่ใช่เป็นประเทศมุสลิม และการ

ยอมรับในมาตรฐานความเป็นฮาลาลยังต่ำกว่าหลายประเทศ (อิศรา ศานติศาสน์,2559) ซึ่งสาเหตุนี้ทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียรายได้ไปเป็นแสนล้านบาทในปี 2550 (วินัย ตะห์ลัน,2551) และถึงแม้ว่าในบางช่วงจะเห็นการเติบโตของมูลค่าการส่งออกอาหารฮาลาลของไทยก็ตาม แต่เป็นเพียงการเติบโตที่ได้รับอานิสงค์จากการขยายตัวของตลาดโลกมุสลิม ไม่ได้เกิดจากความสามารถของประเทศไทยในการแข่งขันในตลาดโลกมุสลิม (อิศรา ศานติศาสน์,2559) ดังนั้นประเทศไทยหากต้องการผงาดขึ้นเป็นผู้นำในการส่งออกอาหาร หรือ ผลิตภัณฑ์ฮาลาล หรือต้องการขยายตลาดการส่งออกอาหาร หรือ ผลิตภัณฑ์ฮาลาลให้อยู่ในอันดับต้นๆของโลก ควรปรับปรุงและพัฒนาจุดอ่อนต่างๆที่ประเทศไทยมีอยู่ เช่น ปรับปรุงและพัฒนาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความชัดเจนของกระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาล เพิ่มอำนาจแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถตรวจสอบ บังคับ และลงโทษผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ หรือหลอกลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ฮาลาลโลก เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคมุสลิมในตลาดทั้งในและต่างประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การส่งออก และรายได้ของประเทศต่อไป

1.3 คำถามวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสม ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไว้ 3 คำถามด้วยกัน เพื่อเป็นแนวในการนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 อิสลามได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคไว้หรือไม่อย่างไร?

1.3.2 ประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลหรือไม่อย่างไร?

1.3.3 มีความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยหรือไม่อย่างไร?

1.4 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย: ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยดังนี้

1.4.1 เพื่อศึกษากฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค

1.4.2 เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.4.3 เพื่อศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยในเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสม ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญและผลประโยชน์ของการศึกษาวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.5.1 ได้ทราบถึงหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค

1.5.2 ได้ทราบถึงกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.5.3 ได้ทราบถึงเหตุผลของความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.5.4 เป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณา เพื่อการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.5.5 เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาต่อยอดในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยไว้ดังนี้

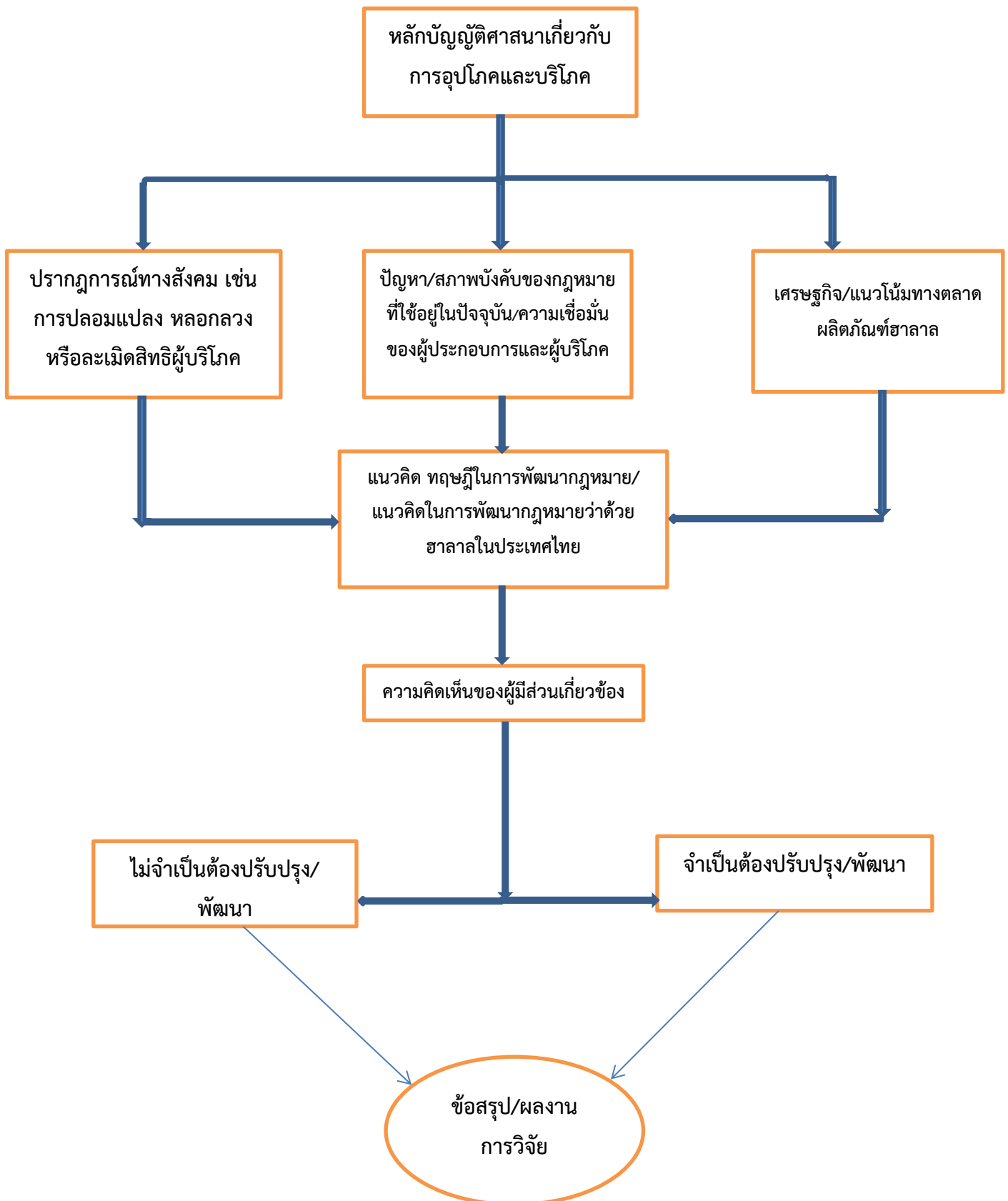
1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาความหมายของกฎหมายอิสลาม กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ประวัติและพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยจากปัจจัยด้านศาสนา ด้านกฎหมาย ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ โดยศึกษาจากคัมภีร์อัลกุรอาน หนังสือตัฟซีร์ (อรรถาธิบายอัลกุรอาน) อัลฮะดีษ หนังสือฟิกห์ และหนังสือตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และศึกษาจากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงถึงความจำเป็นและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.6.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้คือ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักการเมืองมุสลิม และนักกฎหมายมุสลิม

1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเพื่อระบุมุมมองระหว่างตัวแปรชุดต่างๆ (รัตนะ บัวสนธ์.2551) ซึ่งได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอิสลาม และกฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค (al-Māwārdiy,1994:15/132, al-`Anṣāriy,1948:2/191) ฮาลาล ฮารอมในอิสลาม (al-Qardāwiy,1993) ความหมายของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย พัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ความครอบคลุมและสภาพบังคับของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยในปัจจุบัน อุปสรรค ปัญหา และความเชื่อมั่นต่อกิจการฮาลาลในประเทศไทย และรายได้หรือแนวโน้มทางตลาดของผลิตภัณฑ์ฮาลาลไทยหรือปัจจัยต่างๆที่ส่งผลถึงความจำเป็นในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และได้มาจากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักถึงความจำเป็น และรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ดังแผนภูมิที่ผู้วิจัยได้แสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาล
ในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสม

1.8 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย: ศึกษาความเป็นและความเหมาะสม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษากฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค ความหมายของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ประวัติและพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาสภาพบังคับและความครอบคลุมของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาอุปสรรค ปัญหา ผลกระทบและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคจากการใช้กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความเป็นและความเหมาะสมทั้งด้านศาสนา กฎหมาย สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งมีวิธีดำเนินการศึกษาวิจัยประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมาย เครื่องมือการศึกษาวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การกลั่นกรองข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนหรือกระบวนการในการดำเนินการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1.8.1 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลกระทบในการใช้กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาวิเคราะห์ความเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยดังนี้

1) กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยจำนวน 2 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

2) ฝ่ายกิจการฮาลาลและฝ่ายวิชาการในคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง คือ ประธานฝ่ายกิจการฮาลาล และประธานฝ่ายวิชาการและการศึกษาในคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวน 2 คน

3) กรรมการอิสลามประจำจังหวัดจำนวน 2 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง คือ ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่มีโรงงาน และหรือมีผู้ประกอบการมาขอรับรองฮาลาลมากที่สุด จังหวัดละ 1 คน คือ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดสมุทรปราการ

4) สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย (The Halal Standard Institute of Thailand) โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย (The Halal Standard Institute of Thailand) จำนวน 1 คน

5) ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน

6) สถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 1 คน

7) นักกฎหมายมุสลิมจำนวน 2 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง คือ ผู้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการกฤษฎีกา จำนวน 1 คน และผู้ดำรงตำแหน่งระดับอธิบดีของศาลจำนวน 1 คน

8) นักการเมืองมุสลิมจำนวน 2 คน โดยการใช้เกณฑ์การเลือกแบบเจาะจง โดยเจาะจงนักการเมืองมุสลิมที่มีตำแหน่งระดับหัวหน้าพรรคการเมืองและหรือที่เป็นสมาชิกวุฒิสภา รวมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดจำนวน 13 คน

1.8.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ด้วยลักษณะของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่เน้นวิธีการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจึงใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเดียวนั้น ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบมีโครงสร้าง โดยคัดเลือกและออกแบบคำถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และพัฒนามาจากแบบสอบถามของงานวิจัยเรื่อง “วิวัฒนาการ และแนวโน้มในอนาคตของการพัฒนามาตรฐานฮาลาล และกระบวนการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทย” (ปกรณ ปรียากรณ์, 2560) “ทิศทางใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลไทยในอาเซียน” (อิศรา ศานติศาสตร์, 2559) และ “มุฟตีแห่งประเทศไทย ความจำเป็น ความเป็นไปได้ และรูปแบบ” (ขอชาติ เบ็ญหมัด, 2555) รวมทั้งพัฒนาแบบตรวจสอบรายการจากงานวิจัยเรื่อง “แนวโน้มความต้องการของตลาดสินค้าอาหารไทยสำเร็จรูปประเภทอาหารฮาลาลในประเทศสหรัฐอเมริกา” (กฤษณี รื่นรัมย์ และสาวิกา อุณหันธ์, 2548) โดยโครงสร้างคำถามของแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545:293)

การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมโดยตรง ต่อความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างดังนี้

1) ผู้วิจัยออกแบบสัมภาษณ์ โดยการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำราฟิกซ์ (الفقه) หรือกฎหมายอิสลาม และตำราอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมากำกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นตรงกับเนื้อหาที่ต้องการจะวัดหรือไม่ และตรวจสอบภาษาที่ใช้ในการถาม การวางรูปแบบของข้อความต่างๆเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไขสำนวนและเนื้อหาของคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าว

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขสำนวนและเนื้อหาของคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปลงนามสัมภาษณ์จริง

1.8.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการดังนี้

1) ข้อมูลเอกสาร (documentary search) ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารดังกล่าวที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค ความหมายของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ประวัติและพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยจากแหล่งที่เป็นเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) แหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sources) และแหล่งตติยภูมิ (Tertiary

Sources) หรือจากคัมภีร์อัลกุรอาน อัลฮะดีษ หนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน อรรถาธิบายอัลฮะดีษ หนังสือตำราฟิคว์ต่างๆ เอกสาร งานวิจัย วารสาร และเอกสารอื่นๆที่เป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย เช่น อุปสรรค ปัญหา และปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีการปลอมแปลงหรือหลอกลวง ผู้บริโภคด้านฮาลาล สถิติการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฮาลาล แนวโน้มการขยายตัวตลาดฮาลาล นโยบายของรัฐต่อการพัฒนากระบวนการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฮาลาล และ

2) ข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ต่อความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงที่กำหนดไว้เพื่อศึกษาหาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องต่อความจำเป็นหรือไม่จำเป็นในการพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย เช่น ความสำคัญและความจำเป็นในการรับรองฮาลาล อุปสรรคปัญหาจากการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ในด้านกิจการฮาลาล ปัญหาการรับรอง ระหว่างการรับรอง และหลังการรับรองฮาลาล การละเมิดลิขสิทธิ์หรือลักลอบแอบอ้างการใช้ตราสัญลักษณ์ฮาลาลบนผลิตภัณฑ์ประเภทต่างๆ ตลอดถึงปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปแบบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาล มีความจำเป็นและเหมาะสมหรือไม่อย่างไรในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และอื่นๆ โดยผู้วิจัยได้เริ่มจากการประสานไปยังผู้ทรงคุณวุฒิ หรือกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าก่อน พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และได้มีการนัดวันสัมภาษณ์ล่วงหน้า โดยอาศัยวันเวลา และสถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวกเป็นหลัก และหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ดังกล่าว

1.8.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารเป็นสำคัญ โดยเลือกใช้วิธีวิเคราะห์แบบนิรนัย (Deductive Method: المنهج الاستنباطي) ซึ่งหมายถึง การนำหลักการที่ได้มาจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษ รวมถึงทัศนะของนักวิชาการมาประกอบการตีความ อธิบาย และสร้างข้อสรุปเชิงเนื้อหาในขอบข่ายที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งใช้วิธีการแบบอุปนัย (Inductive Method: المنهج الاستقرائي) ซึ่งหมายถึงการตีความ และสรุปข้อค้นพบต่างๆจากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมาย ตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1) ข้อมูลเอกสาร

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ คือ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) เช่น หนังสืออรรถาธิบายอัลกุรอาน อรรถาธิบายอัลฮะดีษ และหนังสืออื่นๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และรวมทั้งแหล่งข้อมูลตติยภูมิ (Tertiary Sources) เช่นหนังสือตำราที่ใช้ในการอธิบายคำศัพท์ภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และอื่นๆที่เป็นพจนานุกรม สารานุกรม โดยผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรง และเกี่ยวข้องโดยอ้อมตามลำดับ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามรูปแบบต่างๆ เช่น วิธีการนับ

จำนวน (Count) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) การจัดกลุ่มข้อมูล แยกแยะประเภทของข้อมูล (Classifion) ให้ความหมายของข้อมูล (Interpretation) เชื่อมโยงข้อมูลเชิงตรรกะ (Logicol Association) รวมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) โดยการเปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง และความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วสร้างเป็นข้อสรุป (สุภางค์ จันทวานิช, 2535:92-93, สุวิมล ติรกานันท์, 2546:37, และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546, 452) วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและนำข้อดีมาสังเคราะห์เป็นข้อสรุปตามความคิดเห็นของผู้ศึกษาวิจัย พร้อมทั้งผู้ศึกษาวิจัยวิภาควิจารณ์ตามความคิดเห็นของผู้วิจัยอย่างเหมาะสม

2) ข้อมูลจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ คือ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามรูปแบบต่างๆ เช่น วิธีการนับจำนวน (Count) วิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic Induction) การจัดกลุ่มข้อมูล แยกแยะประเภทของข้อมูล (Classifion) ให้ความหมายของข้อมูล (Interpretation) เชื่อมโยงข้อมูลเชิงตรรกะ (Logicol Association) รวมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparison) โดยการเปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง และความสัมพันธ์ของข้อมูล แล้วสร้างเป็นข้อสรุป (สุภางค์ จันทวานิช, 2535:92-93, สุวิมล ติรกานันท์, 2546:37, และสุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546, 452) และผู้ศึกษาวิจัยวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียและนำข้อดีมาสังเคราะห์เป็นข้อสรุปตามความคิดเห็นของผู้ศึกษาวิจัย

1.9 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

ระยะที่ 2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และผลกระทบต่างๆ ทั้งในด้านศาสนา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจจากการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ในด้านกิจการฮาลาล ที่นำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์

ระยะที่ 3 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทย ซึ่งมีดังนี้ คือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักกฎหมายมุสลิม และนักการเมืองมุสลิม เพื่อหาเหตุผลที่อาจนำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และ

ระยะที่ 4 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้เก็บรวบรวมมา ทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ และผู้ศึกษาวิจัยสังเคราะห์ข้อค้นพบต่างๆที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด และนำข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ และผู้ศึกษาวิจัยสรุปและเขียนรายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์

สรุปวิธีการศึกษาวิจัยทั้ง 4 ระยะในรูปแบบตารางดังนี้

ระยะ	กระบวนการ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ระยะที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย	ศึกษาวิเคราะห์หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	ได้ข้อมูลหลักกฎหมายเกี่ยวกับการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย
ระยะที่ 2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรค และผลกระทบต่างๆ ทั้งในด้านศาสนา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจจากการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ในด้านกิจการฮาลาล ที่นำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย	ศึกษาวิเคราะห์หนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง	ได้ข้อมูลอุปสรรค ปัญหาและผลกระทบต่างๆ ทั้งในด้านศาสนา สังคม และเศรษฐกิจจากการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ในด้านกิจการฮาลาล ที่นำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย
ระยะที่ 3 ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อศึกษาหาเหตุผลที่อาจนำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย	ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง	ได้ข้อมูลถึงความจำเป็นและความเหมาะสมหรือไม่จำเป็น และไม่เหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย
ระยะที่ 4 วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้ และสรุปนำเสนอ ข้อมูลวิจัย	วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปปรับปรุงข้อมูลวิจัย	รายงานผลการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์

1.10 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.10.1 การอ้างอิงอัลกุรอาน ผู้ศึกษาวิจัยจะยกตัวบทพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมคำแปลภาษาไทย พร้อมกับอ้างอิงซูเราะฮ์ และต่อด้วยหมายเลขอายะฮ์ เช่น (อัลบะเกาะเราะฮ์: 172)

1.10.2 การให้ความหมายอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้อัลกุรอานพร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทยที่พิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์ ฟ้าฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย พร้อมกับบอกชื่อซูเราะฮ์และหมายเลขอายะฮ์ไว้ในวงเล็บ และผู้วิจัยอาจให้ความหมายเพิ่มเติมบางส่วนตามความเหมาะสม

1.10.3 ในการอ้างอิงอัลอะดีษ ผู้วิจัยจะอ้างอิงอะดีษ และให้ความหมายอะดีษเป็นภาษาไทยและอ้างอิงผู้บันทึกอะดีษ และหมายเลขอะดีษนั้นด้วย

1.10.4 ในกรณีที่ระบุศัพท์เฉพาะด้วยภาษาอาหรับ ผู้ศึกษาวิจัยจะเขียนไว้ในวงเล็บ เช่น ฮาลาล (حلال) หมายถึงอนุมัติ หรือ ฮาโรม (حرام) หมายถึงไม่อนุมัติ เพื่อจะสื่อความหมายแก่ผู้อ่านที่มีพื้นฐานและเข้าใจภาษาอาหรับอยู่แล้วจะเข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น และอีกทั้งยังช่วยให้ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานในภาษาอาหรับสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น

1.10.5 ในกรณีที่ระบุศัพท์เฉพาะด้วยภาษาอังกฤษ ผู้ศึกษาวิจัยจะเขียนไว้ในวงเล็บ เช่น อาหารฮาลาล (Halal Food) เพื่อจะสื่อความหมายแก่ผู้อ่านที่มีพื้นฐานและเข้าใจภาษาอังกฤษอยู่แล้วจะเข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น และอีกทั้งยังช่วยให้ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานในภาษาอังกฤษ สามารถเข้าใจและได้ความรู้ในคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ง่ายขึ้น

1.10.6 ผู้ศึกษาวิจัยใช้สัญลักษณ์ ﴿...﴾ (อ่านว่า สิบหอนาสูวาตาอาลา) ตามหลังพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ สัญลักษณ์ ﴿...﴾ (อ่านว่า ค็อลลัลลอฮูอัลยฮิวะสัลลัม) ตามหลังชื่อของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ และสัญลักษณ์ ﴿...﴾ (อ่านว่า รอฎียัลลอฮูอันฮู) ตามหลังชื่อสาวกของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ

1.10.7 ส่วนสัญลักษณ์วงเล็บปีกกา ﴿.....﴾ ใช้สำหรับอัลกุรอาน วงเล็บคู่ ((.....)) ใช้สำหรับตัวบทอัลอะดีษ วงเล็บเดี่ยว (.....) ใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง และการอธิบายคำศัพท์ และ “.....” อัญประกาศใช้สำหรับการแปลอัลกุรอาน อัลอะดีษ คำพูดของอูลามาอ์รวมถึงบทสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ และตัวบทกฎหมาย เป็นต้น

1.10.8 การอ้างอิงหนังสือตำราต่างๆ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี

1.11 นียามศัพท์เฉพาะ

1.11.1 อัลกุรอาน หมายถึง คัมภีร์ที่เป็นคำดำรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ประทานให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ เพื่อมาเผยแผร์แก่มนุษยชาติ โดยผ่านเทวทูตหรือมะลาอิกัตญิบรีล ซึ่งมีทั้งหมด 114 บท

1.11.2 อัลอะดีษ หมายถึง คำพูด การกระทำ และการยอมรับของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ หรือทุกสิ่งทีพาดพิงถึงท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ

1.11.3 กฎหมายอิสลาม หมายถึงบทบัญญัติของศาสนาอิสลามหรือฟิกห์ ซึ่งครอบคลุมด้านอียาดัต (ศาสนพิธี) มุอามาลาต (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์) มุนากาฮาต (กฎหมายครอบครัว) และญินาญาต (กฎหมายอาญา)

1.11.4 ฮาลาล หมายถึง สิ่งที่ศาสนาอนุญาตให้ปฏิบัติได้ อุบโศคและบริโศคได้ ใช้ประโยชน์ได้ หรือทำนิติกรรมในรูปแบบต่างๆได้

1.11.5 ฮาลาลด้านอุบโศคและบริโศค หมายถึง สิ่งที่ศาสนาอนุญาตให้อุบโศคและบริโศคได้ หรือใช้ประโยชน์ได้ หรือทำนิติกรรมในรูปแบบต่างๆ โดยไม่เป็นสิ่งต้องห้าม หรือมีส่วนผสมของสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติอิสลาม

1.11.6 ฮารอม หมายถึง สิ่งที่ศาสนาไม่อนุญาตให้ปฏิบัติ ไม่อนุญาตให้บริโศค หรือไม่อนุญาตให้ทำนิติกรรมใดๆในภาวะปกติ

1.11.7 ฮารอมด้านอุบโศคและบริโศค หมายถึง สิ่งที่ศาสนาไม่อนุญาตให้อุบโศคและบริโศค หรือห้ามนำมาใช้ประโยชน์ในภาวะปกติ

1.11.8 กฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาล หมายถึง กฎหมายที่กล่าวถึงกิจการฮาลาลทั้งระบบ เช่น โครงสร้างขององค์กร คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ กฎเกณฑ์และเงื่อนไขในการตรวจสอบและรับรองฮาลาลต่างๆ ตลอดถึงบทลงโทษผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิด้านฮาลาลแก่ผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ

1.11.9 ฎอยยิบัน หมายถึง สิ่งที่ดี มีประโยชน์ ถูกหลักอนามัยและถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม

1.11.10 อุบโศคและบริโศค หมายถึง การกิน การดื่ม การใช้สอยให้เกิดประโยชน์ในลักษณะต่างๆ

1.11.11 ผู้บริโศค หมายถึง ผู้ซื้อ หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ให้บริการ

1.11.12 ความจำเป็น หมายถึง ความจำเป็นที่มีเหตุผลด้านศาสนา ด้านสภาพบังคับของกฎหมายที่ใช้อยู่ ด้านสังคมที่มีปรากฏการณ์การละเมิด หลอกลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ และด้านเศรษฐกิจ และอื่นๆที่เป็นเหตุจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายให้เข้มแข็งขึ้น

1.11.13 ความเหมาะสม หมายถึงรูปแบบที่เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบท สังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศไทย

1.10.14 นักกฎหมายมุสลิม หมายถึง มุสลิมที่ประกอบอาชีพทางด้านกฎหมาย หรือผู้ที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายโดยตรง

1.11.15 นักการเมืองมุสลิม หมายถึง นักการเมืองมุสลิมที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนในสมัยปัจจุบัน และหรือมีประสบการณ์ทางการเมืองยาวนานที่สุด และเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่สูงที่สุด และหรือดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และหรือเคยดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภาชาติมาก่อน

1.11.16 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง หมายถึง คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

1.11.17 การพัฒนากฎหมาย หมายถึง การปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม หรือตรากฎหมายใหม่ที่ว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.11.18 เนียะมัด หมายถึง ความโปรดปรานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ประทานมายังปวงบ่าวของพระองค์ และประทานมายังบรรดาสรรพสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ ต้นไม้ หรืออื่นๆ

1.11.19 เราะฮ์มัด หมายถึง ความเมตตา หรือความดีงามที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้มอบให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดตามความพระประสงค์ของพระองค์ ﷻ

1.11.20 วะฮ์ยู หมายถึง การวิวรรณ์ หรือการดลใจบ่งชี้ของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ แก่ท่านเราะฮ์สุลูลลอฮ์ ﷺ

1.11.21 เราะฮ์สุลูลลอฮ์ หมายถึง ผู้ที่ถูกคัดเลือกจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ให้เป็นศาสนทูตเพื่อเผยแพร่นศาสนาแก่มวลมนุษย์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย

1.11.22 สุนนะฮ์ หมายถึง แบบอย่าง หรือสิ่งที่ได้รับรู้จากท่านเราะฮ์สุลูลลอฮ์ ﷺ

1.11.23 อิบาดะฮ์ หมายถึง การประกอบศาสนกิจ หรือการประกอบคุณงามความดีในลักษณะต่างๆ

1.11.24 นะญิส หมายถึง สิ่งปฏิกูล หรือสิ่งสกปรกต่างๆตามบัญญัติอิสลาม

1.11.25 ซีนา หมายถึง การเสพเมถุน หรือการร่วมเพศของชายหญิงที่ไม่ผ่านการสมรสที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

บทที่ 2

กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค

2.1 กฎหมายทั่วไป

2.1.1 ความหมายและบริบทของกฎหมาย

กฎหมาย คือ กฎระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่รัฐหรือผู้ที่มีอำนาจได้ตราขึ้น หรือที่เกิดจากจารีตประเพณี เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ ใช้ให้บุคคลปฏิบัติตาม หรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรัฐ หรือข้อบังคับของรัฐที่กำหนดควบคุมความประพฤติของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบบังคับดังกล่าวหากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะมีบทลงโทษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546:4) (หยุด แสงอุทัย, 2552:36,43), (มานิตย์ จุมปา, และคณะ, 2557:16)

จอร์น ออสติน (John Austin) กล่าวว่า กฎหมาย คือ คำสั่งหรือคำบัญชาของรัฐบาลที่บังคับประชาชน ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามย่อมถูกลงโทษ ในขณะที่ซีเซโร (Cicero) ให้ความหมายเชิงอธิบายเกี่ยวกับกฎหมายว่า กฎหมายจะต้องมีสภาพบังคับให้กระทำ หรือปฏิบัติ หรือละทิ้งการปฏิบัติ และกฎหมายที่แท้จริงต้องมีเหตุผลที่สอดคล้องกับธรรมชาติ (อั่งในมานิตย์ จุมปา และคณะ, 2557:16)

จากความคิดเห็นของนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของกฎหมายไว้ข้างต้น จะเห็นว่ากฎหมายนั้นเป็นคำสั่ง หรือเครื่องมือที่ผู้มีอำนาจตราขึ้นมาเพื่อใช้บังคับ ควบคุมผู้อยู่ใต้อำนาจให้ปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนต้องการ หากผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามจะมีบทลงโทษ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย เช่นรัฐออกกฎหมายเพื่อควบคุมประชาชน หรือสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเพื่อความสงบสุข เป็นธรรมของสังคม ไม่ให้เกิดการละเมิด เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในระบบการปกครองที่ต้องการให้ประชาชนมีความสุข เป็นธรรม เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

กฎหมายส่วนใหญ่จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือบังคับให้ปฏิบัติ เช่น บังคับให้จ่ายภาษี บังคับให้ชายไทยที่มีอายุตามเกณฑ์ต้องไปรับการคัดเลือกทหาร และลักษณะหนึ่ง คือห้ามหรือบังคับไม่ให้ปฏิบัติ เช่น ห้ามลักทรัพย์ผู้อื่น ห้ามทำร้ายร่างกาย ห้ามเสพยาเสพติดให้โทษ หรือห้ามกระทำอื่นๆที่ผิดกฎหมาย

กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมความประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคม เพื่อให้สมาชิกในสังคมอยู่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความยุติธรรม สมาชิกในสังคมมีความสุข และกฎหมายยังก่อให้เกิดสิทธิประโยชน์แก่ประชาชนในสังคมทำให้มีสิทธิในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ทำให้ประชาชนมีสิทธิในการประกอบธุรกิจ มีสิทธิในการนับถือศาสนา และมีสิทธิในการเล่นการเมือง เพราะวัตถุประสงค์ในการออกกฎหมายของรัฐนั้นโดยทั่วไปแล้วเพื่อคุ้มครอง ปกป้อง พิทักษ์และรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน รักษาสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง รักษาความเป็นธรรมและความเสมอภาพในสังคม (ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล, 2558:16)

กฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง ดังนั้นกฎหมายจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประชาชนเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจดังกล่าว (ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล, 2558:13)

2.1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกฎหมาย

ในสังคมของมนุษย์แต่ละสังคมนั้นมีสมาชิกจำนวนมากและมีความแตกต่างกันทั้งด้านความคิดเห็น พฤติกรรมและอื่นๆ จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบหรือกติการ่วมกันเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ และช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมนั้น ไม่ให้เกิดความวุ่นวาย ดังนั้นกฎระเบียบหรือกฎหมายจึงมีความสำคัญต่อสังคมในด้านต่างๆหลายด้าน เช่น

1. กฎหมายสร้างความเป็นระเบียบและความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมและประเทศชาติ เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคมทุกคนจำเป็นต้องมีบรรทัดฐาน ระเบียบวินัย ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติยึดถือเพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และเพื่อเป็นความเป็นปึกแผ่นของสมาชิกในสังคมอีกต่างหาก

2. กฎหมายเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ พลเมืองทุกคนต้องปฏิบัติตามตามข้อบังคับของกฎหมาย ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับหรือกฎหมายดังกล่าวจะต้องได้รับโทษเพื่อเป็นการปรามมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่าง ซึ่งเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆที่จะตามมาในอนาคต

3. กฎหมายก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม เนื่องจากสมาชิกทุกคนย่อมต้องการความยุติธรรมด้วยกันทั้งสิ้น การที่จะตัดสินว่าการกระทำใดถูกต้องหรือไม่นั้น ย่อมต้องมีหลักเกณฑ์ ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ควบคุมสมาชิกในสังคมแต่ละสังคมให้สามารถได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งนำไปสู่การสร้างบรรยากาศที่ดีในสังคม จรรโลงสังคมให้เกิดความสงบสุข

4. กฎหมายเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปในทางใด หรือคุณภาพของพลเมืองเป็นอย่างไร จำเป็นต้องอาศัยกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับ เพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายของการพัฒนาที่กำหนดไว้ ดังจะเห็นได้จากการที่กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี โดยรัฐเป็นผู้จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายนั้น ย่อมส่งผลให้ คุณภาพทางการศึกษาของประชาชนดีขึ้น

การที่ประเทศใดต้องการจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนของตนให้เป็นไปในแนวทางใดก็ตาม หากได้บัญญัติของกฎหมายไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนปฏิบัติตามก็ย่อมทำให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศนั้นประสบผลสำเร็จได้เร็วและสูงกว่าปกติ และเพื่อความเสมอภาคและความเป็นธรรมของสังคมและสามารถนำสังคมไปสู่ความสงบสุข กฎหมายจะต้องมีลักษณะพิเศษที่สามารถตอบสนองเจตนารมณ์ของสังคมได้ ดังเช่น

- ก. กฎหมายต้องมีความชัดเจนเข้าใจง่าย
- ข. กฎหมายต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ หรือมีความสำคัญสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ค. กฎหมายต้องมีความยุติธรรม มีเหตุมีผล
- ง. กฎหมายต้องสามารถบังคับแก่ประชาชนได้อย่างเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ

จ. กฎหมายจะต้องมีความพร้อม ทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคม

ฉ. กฎหมายจะต้องสามารถอำนวยความสะดวกธรรมให้แก่สมาชิกในสังคมได้อย่างเต็มที่

ช. กฎหมายจะต้องมีเอกภาพ มีความชัดเจน และบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ขัดแย้งซึ่งกันและกัน ตลอดจนไม่ขัดแย้งกับกฎหมายอื่น

ซ. กฎหมายจะต้องสอดคล้องและกลมกลืน และมีความเชื่อมสัมพันธ์กับศาสนาศิลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมของชนในชาติ

ฅ. กฎหมายจะต้องสอดคล้องกับจิตวิญญาณของชนชาติ ประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของชาติด้วย (ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล, 2558:18)

2.1.3 ประเภทของกฎหมาย

ประเทศไทยมีกฎหมายอยู่หลายประเภท โดยการแยกประเภทของกฎหมายนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการแบ่งประเภทของกฎหมาย ซึ่งอาจแบ่งตามที่มาของกฎหมาย แบ่งตามลักษณะของกฎหมาย หรือแบ่งตามความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน โดยหากแบ่งตามที่มาของกฎหมายก็จะแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1) กฎหมายประเภทลายลักษณ์อักษร (Written Law) คือกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยผ่านกระบวนการหรือวิธีการในการตรากฎหมายที่บัญญัติไว้ในกฎหมายหลักหรือรัฐธรรมนูญ เช่น พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และประมวลกฎหมายต่างๆ

2) กฎหมายไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือกฎหมายระบบจารีตประเพณี (Unwritten Law) คือกฎหมายต่างๆที่ไม่ได้บัญญัติขึ้นโดยผ่านกระบวนการในการตรากฎหมายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่นกฎหมายจารีตประเพณี และหลักกฎหมายอื่นๆทั่วไป

หากใช้เกณฑ์สภาพบังคับของกฎหมายเป็นหลักในการแบ่งก็จะพบว่ากฎหมายแบ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ

1) กฎหมายที่มีลักษณะหรือสภาพบังคับทางอาญา เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ

2) กฎหมายที่มีลักษณะหรือสภาพบังคับทางแพ่ง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหากใช้บทบาทหรือลักษณะการใช้ของกฎหมายเป็นเกณฑ์ในการแบ่งก็แบ่งออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ

1) กฎหมายสารบัญญัติ (Substantive Law) เป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงเนื้อหาหรือรายละเอียดของสิทธิ หน้าที่ ข้อห้ามต่างๆ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อควบคุมความประพฤติของประชาชนในสังคมโดยตรง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา

2) กฎหมายวิธีสบัญญัติ (Procedural Law) เป็นกฎหมายที่บัญญัติออกมาอธิบายถึงกระบวนการในการยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นตามกฎหมายสารบัญญัติในประเด็นต่างๆ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่หากแบ่งตามข้อความของกฎหมายก็จะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1) กฎหมายมหาชน (Public Law) ได้แก่กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐกับราษฎร ซึ่งแยกออกได้ดังนี้ คือรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา และ กฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง

2) กฎหมายเอกชน (Private Law) ได้แก่กฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายที่ดิน

3) กฎหมายระหว่างประเทศ (International Law) ได้แก่กฎหมายที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐด้วยกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง (Public International Law) คือกฎหมายซึ่งทำให้บุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศมีสิทธิและหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน เช่น สนธิสัญญาต่างๆที่เกี่ยวกับเขตแดน สนธิสัญญาสงบศึก กฎบัตรสหประชาชาติ เป็นต้น กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (Private International Law) คือกฎหมายที่กำหนดถึงความสัมพันธ์ในลักษณะต่างประเทศของเอกชนในปัญหาเกี่ยวกับสัญชาติ ภูมิลำเนา หรือสถานที่ที่ก่อให้เกิดนิติกรรม โดยแต่ละประเทศจะต้องบัญญัติกฎหมายภายในออกมาใช้บังคับในความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งประเทศไทยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 และพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา (International Criminal Law) คือกฎหมายที่กำหนดอำนาจศาลของประเทศต่างๆในการปราบปราม ลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาในกรณีที่มีปัญหาว่าด้วยการขัดกันระหว่างอำนาจของศาลในประเทศและต่างประเทศ เช่น กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น (พระราชวัฒน์ พูนทองพันธ์, 2559:27-28)

ดังนั้นจะเห็นว่า กฎหมายสามารถแบ่งออกได้หลายประเภทตามโครงสร้างการแบ่งหรือลักษณะการแบ่ง ไม่ว่าจะแบ่งตามลักษณะใด แบบไหน ตามเจตนารมณ์ของผู้แบ่ง เช่น ตามแหล่งที่มาของกฎหมาย แบ่งตามลักษณะของกฎหมาย หรือจะแบ่งตามความสัมพันธ์ระหว่างประชาชน หรือแบ่งตามลักษณะอื่นๆ ซึ่งในประเทศไทยมีกฎหมายหลายแบบหลายประเภท และหลายฉบับ โดยแต่ละฉบับหรือแต่ละประเภทมีความสำคัญและศักดิ์ต่างกันพอสรุปได้ดังนี้ โดยเรียงจากลำดับที่สำคัญที่สุดไปหาลำดับที่ต่ำกว่า คือ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และข้อบัญญัติ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มานิตย์ จุมปา และคณะ, 2557:51)

2.1.4 กฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในประเทศไทย

คำว่าอุปโภค เป็นคำกริยา หมายถึง นำมาใช้สอยให้เกิดประโยชน์ และคำว่าบริโภค เป็นคำกริยาเช่นกัน มีความหมายว่ากิน หรือใช้สอย (พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546) และคำว่าบริโภค หมายถึงรวมถึงการกิน การดื่ม การแต่งกาย และอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด หรือสิ่งที่เรียบง่ายที่สุดในบางโอกาส ดังเช่นอาหารของท่านเราะสูลุลลอฮ์ บางโอกาสท่านจะรับประทานเนื้อสัตว์ แต่บางโอกาสท่านจะรับประทานขนมปังกับเกลือ หรือน้ำมัน หรือกับน้ำส้มสายชู ซึ่งถือว่าเป็นอาหารมือที่ไม่ค่อยจะสมบูรณ์มากนัก เพราะท่านเป็นแบบอย่างแก่มวลมนุษย์ทั้งหลาย ทั้งในช่วงที่สะดวกสบาย และในยามที่มีความลำบากยากจน

โดยที่ท่านไม่เคยเกี่ยวข้องกับอาหารแต่อย่างใด เพียงแต่ยึดหลักฮาลาลเป็นสำคัญ (al-Zuhaily,1991:7/19)

ดังนั้นคำว่าอุปโภคและบริโภคนั้นหมายถึงการใช้สอยสิ่งต่างๆให้เกิดประโยชน์ หรือการกินเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นโดยรวม การอุปโภคและบริโภคเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมนุษย์ทุกคนจำเป็นจะต้องมีการอุปโภคและบริโภคเพื่อความอยู่รอดในแต่ละวันจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัย ความต้องการ และความสามารถของแต่ละคน

ผู้บริโภคนั้น ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 หมายถึง ผู้ซื้อ หรือผู้ได้รับการบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายรวมถึงผู้ใช้สินค้า หรือผู้ได้รับการบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้ไม่ได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม โดยคำว่าซื้อหมายความรวมถึง เช่า เช่าซื้อ หรือได้มาไม่ว่าด้วยประการใดก็ตาม โดยค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์อย่างอื่น คำว่าสินค้า หมายถึงสิ่งของที่ผลิต หรือมีไว้เพื่อขาย คำว่าบริการ หมายความว่า การรับจัดทำ งาน การให้สิทธิใดๆ หรือการให้ใช้ หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใดๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงิน หรือผลประโยชน์อื่น แต่ความหมายนี้ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน คำว่าผลิต หมายถึงการทำ ผสม ประสาน ประกอบ ประดิษฐ์ หรือแปรสภาพ การเปลี่ยนรูป การตัดแปลง การคัดเลือก หรือการแบ่งบรรจุ ส่วนคำว่าผู้ประกอบธุรกิจ หมายถึง ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ที่ซื้อมาเพื่อขายต่อ หรือผู้ให้บริการ และยังหมายรวมถึงผู้ประกอบการโฆษณาด้วย (สำนักงานศาลยุติธรรม.ม.ป.ป.112)

นักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคไว้ใกล้เคียงกัน ดังเช่น ชัยวัฒน์ วงวัฒน์ศานต์ (2543) ให้ความหมายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคว่า หมายถึง กฎหมายที่มุ่งที่จะคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค หรือกฎหมายอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมีหลายฉบับแต่ละฉบับมีส่วนคุ้มครองผู้บริโภคที่แตกต่างกันออกไป โดยมี 2 ประเภทใหญ่ๆที่ออกมากำหนดสิทธิ และหน้าที่ของผู้บริโภคโดยตรง คือ

- 1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิผู้บริโภคโดยตรงทั้งใน 5 ด้าน

ดังนี้

- (1) ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคุณภาพที่ถูกต้องในสินค้าหรือบริการ
- (2) สิทธิที่มีอิสระในการเลือกบริโภคสินค้าและบริการ
- (3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ
- (4) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมจากสัญญาหรือการทำสัญญา และ
- (5) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและเยียวยาความเสียหาย (สำนักงานศาลยุติธรรม.ม.ป.ป.112)

แต่ทั้งนี้ผู้บริโภคจะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริโภคที่ดี มีความรอบคอบใช้ความระมัดระวังในการเลือกใช้บริการตามสมควร ไม่หลงเชื่อคำโฆษณาคุณภาพสินค้ามากเกินไป และในกรณีที่มีการทำสัญญาควรตรวจสอบสัญญาให้เข้าใจอย่างชัดเจนก่อนลงลายมือชื่อ หากไม่มั่นใจควร

ปรึกษาบุคคลอื่นก่อนไม่ว่าจะเป็นนักกฎหมายหรือใครที่เห็นว่ามีความเข้าใจและน่าเชื่อถือได้ และหากมีข้อตกลงที่ต้องการให้มีผลบังคับใช้ ก็ควรทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้ประกอบการในหนังสือด้วย พร้อมเก็บหลักฐานต่างๆไว้เพื่อการเรียกร้องความเสียหายในภายหลังต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

2) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่มีหลักเกณฑ์และหน้าที่

จากนิยามของคำว่า ผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค และตามที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไข ผู้บริโภค หมายความว่า ผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้ซื้อ หรือเป็นบุคคลที่ถูกชักชวนจากผู้ประกอบการด้านธุรกิจเพื่อให้บริโภคสินค้า หรือบริการ อีกทั้งยังผู้ใช้สินค้าจากผู้ประกอบการโดยชอบ แม้จะไม่ได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม โดยมีหน้าที่ในการเข้าไปตรวจสอบควบคุมดูแลผู้ประกอบการด้านธุรกิจที่ผลิตสินค้าและให้บริการเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมและความปลอดภัยต่อการเลือกซื้อสินค้าและรับบริการ ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคมีความปลอดภัยในการบริโภคสินค้าและรับบริการ

(2) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมในการบริโภคสินค้าและรับบริการ

ซึ่งมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบตามหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป เช่นการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร ยา หรือเครื่องสำอาง มีคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ มีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ การคุ้มครองผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เช่นการจัดสรรที่ดิน มีกรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านคุณภาพ หรือราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ไม่เป็นธรรม กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ควบคุมดูแล และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการประกันภัย ประกันชีวิต มีคณะกรรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ควบคุมดูแล (ไพโรจน์ อัจฉริยา, 2543)

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2541 บัญญัติว่า ผู้บริโภคหมายถึง ผู้ซื้อสินค้าหรือผู้ที่ได้รับการจูงใจหรือการชักชวนจากผู้ประกอบการด้านธุรกิจเพื่อให้ซื้อสินค้า และยังหมายรวมถึงผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบการทางธุรกิจแม้จะยังไม่ได้ชำระค่าตอบแทนก็ตาม ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนในสังคมในด้านการใช้บริการสินค้าเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ตนเอง และบุคคลอื่น และยังเป็นกฎหมายที่ให้ความเป็นธรรมในการรับบริการจากผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการในรูปแบบต่างๆ

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม เพราะเกี่ยวข้องกับการอุปโภคและบริโภค การซื้อสินค้าและการใช้บริการ เพื่อความจำเป็นและความสะดวกสบาย ดังนั้นการอุปโภคและบริโภคหรือการใช้บริการต่าง ๆ จะต้องได้มาตรฐานและมีคุณภาพครบถ้วนตามที่ผู้ผลิตได้โฆษณาไว้ หากปรากฏว่าผู้ใดได้รับความเดือดร้อนจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สินค้า หรือบริการต่างๆ รัฐในฐานะที่เป็นผู้คุ้มครองดูแลประชาชนจะต้องเข้าไปแก้ไขเยียวยาดูแลและชดเชยความเสียหายให้กับประชาชน

สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับหลายประเภทที่ออกมาเพื่อควบคุมคุ้มครองผู้บริโภคในลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือมีทั้งพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ และระเบียบที่ออกมาปกป้องสิทธิ์และให้การคุ้มครองให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค ซึ่งมีรายละเอียดแยกตามประเภทดังนี้

1. พระราชบัญญัติ¹⁶ มีหลายฉบับขึ้นอยู่กับประเภทของการคุ้มครอง เช่นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค มีพระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน พ.ศ.2543 พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.254 พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ.2523 พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.2475 พระราชบัญญัติอาคารชุด พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 (สำนักงานศาลยุติธรรม.ม.ป.ป.112)

2. พระราชกฤษฎีกา¹⁷ มีดังนี้ คือ พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินและลักษณะของหลักฐานการรับเงิน พ.ศ. 2542

3. กฎกระทรวง¹⁸ มีหลายฉบับดังนี้ คือ กฎกระทรวงว่าด้วยการโฆษณาเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์และเครื่องดื่มที่ผสมกาแฟในโรงภาพยนตร์และทางป้ายโฆษณา พ.ศ. 2547 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2524) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2526) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2538) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.

¹⁶ พระราชบัญญัติ คือกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ที่มีเนื้อหาเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งเฉพาะเจาะจงกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง ซึ่งมี ประเภท คือ พระราชบัญญัติทั่วไป และพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน (พระราชวัฒน์ พูนทองพันธ์, และคณะ, 2559:21)

¹⁷ พระราชกฤษฎีกา คือ กฎหมายที่ตราขึ้นโดยพระมหากษัตริย์ โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ โดยอาศัยอำนาจในกรณีใดกรณีหนึ่งจาก 3 กรณี ดังนี้ 1) กรณีรัฐธรรมนูญกำหนดให้ตราพระราชกฤษฎีกาในกิจการสำคัญเกี่ยวกับฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น พระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภา พระราชกฤษฎีกายกยอผู้แทนราษฎร หรือพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2) กรณีรัฐธรรมนูญบัญญัติว่าพระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ซึ่งเป็นการตราเพื่อใช้บังคับฝ่ายบริหารไม่ใช้บังคับแก่ประชาชนทั่วไป 3) กรณีที่อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติ หรือตามพระราชกำหนดที่ให้อำนาจตราพระราชกฤษฎีกาได้ (มานิตย์ จุมปา และคณะ, 2557:15)

¹⁸ กฎกระทรวง คือ กฎหมายที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายออกเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บท แต่มีศักดิ์น้อยกว่าพระราชกฤษฎีกา เช่น กฎกระทรวงกำหนดเรียกค่าธรรมเนียม กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการขออนุญาตต่างๆ (มานิตย์ จุมปา และคณะ, 2557:15)

2522 กฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และกฎกระทรวง ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (สำนักงานศาลยุติธรรม.ม.ป.ป.112)

4. ประกาศ¹⁹ มีหลายฉบับเช่นกัน คือ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา เรื่อง แนวทางการพิสูจน์เพื่อแสดงความจริงเกี่ยวกับข้อความโฆษณา ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา เรื่อง การโฆษณาสินค้าหรือบริการโดยใช้ข้อความโฆษณาที่มีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงอันยากแก่การพิสูจน์ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจขายก๊าซหุงต้มที่เรียกเงินประกันถึงก๊าซหุงต้มเป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงิน พ.ศ. 2542 ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543 ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจขายห้องชุดเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543 ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543 ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจให้เช่าซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 และสุดท้ายคือประกาศคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง เรื่อง กำหนดอัตราเบี้ยปรับกรณีผู้จำหน่ายอิสระ ตัวแทนขายตรง ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง หรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงไม่คืนเงินตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้แก่ผู้บริโภค พ.ศ. 2547

5. ระเบียบ สำหรับระเบียบมี 2 ฉบับ คือ ระเบียบคณะกรรมการขายตรงและตลาดแบบตรง ว่าด้วยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ.2545 พ.ศ.2547 และ ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในสถานที่ทำการของผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือผู้ประกอบธุรกิจตลาดแบบตรงพ.ศ.2548 (สำนักงานศาลยุติธรรม: 2553)

ประเทศไทยมีหน่วยงานที่คุ้มครองผู้บริโภคอยู่หลายหน่วยงาน โดยกระจายไปตามประเภทของการบริโภคสินค้าและการบริการ หากเกิดกรณีที่หน่วยงานที่รับผิดชอบมิได้ดำเนินการดูแลแก้ไขหรือดำเนินการไม่ครบถ้วนตามขั้นตอนของกฎหมาย ผู้บริโภคสามารถร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีได้ เพราะสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เป็นหน่วยงานคุ้มครองด้านการบริโภคสินค้าและบริการทั่วไป นอกเหนือจากการทำงานของหน่วยงานอื่นๆข้างต้น แต่ทั้งนี้ผู้บริโภคจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริโภคอย่างถูกต้องสมบูรณ์ก่อน โดยผู้บริโภคจะต้องระมัดระวังตามสมควรในการซื้อสินค้าหรือรับบริการ เช่น ตรวจสอบฉลากแสดงราคาและปริมาณ ไม่หลงเชื่อในคำโฆษณาคุณภาพสินค้า ต้องตรวจสอบความชัดเจนของภาษาที่ใช้ตามสัญญา หรือควรปรึกษาผู้รู้ทางกฎหมายหากตนเองไม่เข้าใจ และควร

¹⁹ ประกาศ คือ ข้อความต่างๆที่หน่วยงานทางราชการแจ้งให้ประชาชนทราบ หรือวางแนวทางปฏิบัติ โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เช่น ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเรื่องต่างๆ ประกาศสำนักพระราชวัง เป็นต้น (พระราชวัฒน์ พูนทองพันธ์, และคณะ, 2559:23)

ดำเนินการเรียกร้องความเสียหายหรือการคุ้มครองต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างเร่งด่วน

ประเทศไทยได้มีการพัฒนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคฉบับใหม่ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ไว้ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2562 ซึ่งเป็นปีที่ 4 ในรัชกาลปัจจุบัน โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า 96 เล่มที่ 136 ตอนที่ 69 ก วันที่ 27 พฤษภาคม 2562 ซึ่งมีสาระ และประเด็นสำคัญที่มีการปรับปรุงพัฒนาพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. เป็นการปรับปรุงพัฒนากฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

2. เพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น สามารถจัดการประชุมร่วมกับคณะกรรมการและหน่วยงานของรัฐตามกฎหมายอื่น เพื่อดำเนินงานคุ้มครองผู้บริโภค และสามารถวินิจฉัยข้อโต้แย้งระหว่างหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการใช้กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค

3. ปรับปรุงองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ขององค์กร เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ

4. เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถดำเนินการเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ได้ และค่าปรับที่ได้จากการเปรียบเทียบปรับให้ตกเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. แก้ไขเพิ่มเติมกระบวนการและขั้นตอนการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยให้เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภค ตามที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคกำหนด เพื่อเป็นการปรับปรุงขั้นตอน และกระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ

6. ปรับปรุงบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิในสังคมปัจจุบัน โดยการเพิ่มอัตราโทษปรับเป็น 2 เท่าของกฎหมายปัจจุบัน โดยที่องค์ประกอบความผิด และอัตราโทษจำคุกยังคงเดิม²⁰

จากความหมายของการคุ้มครองผู้บริโภคที่หมายถึงการปกป้องดูแลผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยเป็นธรรม และประหยัดจากการบริโภคสินค้าและบริการนั้น จะเห็นว่าประโยชน์และบทบาทของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคนั้นมีหลายอย่าง ซึ่งล้วนแล้วจะเน้นให้ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมในการใช้บริการเนื่องจากสังคมในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงและในทุกด้านรวมทั้งในเชิงธุรกิจทำให้ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตแข่งขันกันผลิตและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันมีผู้ผลิตจำนวนมากที่ขาดการเอาใจใส่และขาดความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของผู้รับบริการหรือผู้บริโภค ทางภาครัฐจำเป็นต้องออกกฎหมายมาควบคุมดูแลและคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อไม่ให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ผลิต ไม่ให้ตกเป็นเหยื่อทาง

²⁰ ดู [http : th.www.gnews.apps.go.th](http://th.www.gnews.apps.go.th)

โฆษณาของผู้ประกอบการ โดยให้ผู้ผลิตคำนึงถึงผู้บริโภคด้วยการผลิตสินค้าที่ได้มาตรฐาน ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของผู้บริโภค ในขณะที่ผู้ผลิตก็ต้องได้รับความเป็นธรรมไปด้วย ซึ่งประเทศไทยมีองค์กรที่ถูกตั้งขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคหลายองค์กร ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค (สคบ.) ทำหน้าที่คุ้มครองประโยชน์ของประชาชนผู้บริโภคที่มีปัญหาจากการอุปโภคและบริโภค ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคา การปลอมปนสินค้า การผูกขาดตลาด การโกงในมาตรา ชั่ง ตวง วัด และการโฆษณาชวนเชื่อเกินความเป็นจริง และคณะกรรมการชุดนี้ยังมีหน้าที่ในการเผยแพร่ให้ความรู้ผู้บริโภคในด้านต่างๆ เช่น ภัยอันตรายจากสินค้าที่มีพิษ และประสานงานด้านต่างๆ ในหน่วยงานอื่นๆของรัฐ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และเกิดผลดีในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่หลายอย่าง ดังนี้

(1) กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหาร ควบคุมเฉพาะตามชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของอาหารนั้น และกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อการจำหน่ายหรือการจำหน่าย

(2) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการผลิตยา การขายยา การนำเข้าหรือส่งยาเข้ามาในราชอาณาจักร การนำยามาตรวจ การตรวจสอบสถานที่ผลิตยา สถานที่ขายยา และสถานที่เก็บยา

3. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) มีหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค รักษาสิ่งแวดล้อม รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกตลอดจนสร้างความเป็นธรรมในการซื้อขาย และขจัดปัญหาและอุปสรรคทางการค้า ด้านมาตรฐาน²¹

จากทั้งสามสถาบัน จะเห็นว่าสองสถาบันที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือมีความสัมพันธ์กับหลักการฮาลาลและการรับรองฮาลาล คือ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค (สคบ.) และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กล่าวคือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค (สคบ.) ทำหน้าที่คุ้มครองประโยชน์แก่ผู้บริโภค ดูแลสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมในด้านราคา การปลอมแปลงสินค้าและอื่นๆในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) มีหน้าที่ในการกำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารและกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการผลิตยา ส่วนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีอำนาจและหน้าที่ตรวจสอบและรับรองทั้งอาหาร ผลิตภัณฑ์อาหารและยาให้ได้มาตรฐานฮาลาลตามหลักการศาสนา โดยเฉพาะในประเด็นความสะอาดและความบริสุทธิ์ ปราศจากส่วนประกอบที่เป็นสิ่งต้องห้ามชนิดต่างๆตามบัญญัติอิสลาม ซึ่งหากทั้งสามองค์กร²² ผนึกกำลังประสานงานด้วยกันและร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันในด้านต่างๆ แน่นอนประชาชนผู้บริโภคทุกภาคส่วนจะได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

²¹ ดู <https://sites.google.com>

²² สามองค์กร หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค (สคบ.) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่มุ่งที่จะคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค เป็นสำคัญ ซึ่งในประเทศไทยมีอยู่หลายฉบับไม่เพียงแต่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคเพียงฉบับเดียวเท่านั้น หากแต่กฎหมายฉบับใดก็ตามที่กำหนดอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคไม่ว่าในด้านใดก็ตาม ก็ถือเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเช่นเดียวกัน แต่อาจจะคุ้มครองในมิติที่ไม่เหมือนกัน สังกัดในหน่วยงานที่แตกต่างกัน โดยมีหน่วยงานราชการที่กระจายไปตามกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ขึ้นอยู่กับประเภทของการบริโภคสินค้าและบริการเหล่านั้น เช่น

1. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หรือ อย. กระทรวงสาธารณสุขดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับอาหาร ยา หรือเครื่องสำอาง
2. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
3. กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย ดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับการจัดสรรที่ดิน
4. กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนเกี่ยวกับคุณภาพหรือราคาของสินค้าอุปโภคและบริโภค
5. กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ ดูแลคุ้มครองผู้บริโภคในกรณีที่ผู้บริโภคในกรณีที่ได้รับความสะดวกเกี่ยวกับการประกันภัย ประกันชีวิต²³

2.2 กฎหมายอิสลาม

2.2.1 ความหมายของกฎหมายอิสลาม

กฎหมายอิสลาม หรือฟิคว์ (الفقه) มีความหมายในทางภาษาว่า รู้ในสิ่งๆหนึ่ง และมีความเข้าใจกับมัน หรือ รู้และความเข้าใจกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างละเอียดถ่องแท้ ซึ่งส่วนใหญ่จะหมายถึงการเข้าใจในวิชาการศาสนา อัศสัยยิด อัชชารีฟ อัลญูรญานีย์ (เสียชีวิตปี ฮ.ศ.186) ให้นิยามของกฎหมายอิสลาม หรือ ฟิคว์ในด้านภาษาว่า คือการเข้าใจความต้องการของผู้พูด (มุฮัมมัดยูซุฟมุซา แพลโตย อิสมาแอ อาลี, 2545:3) ดังเช่น เรารู้เป้าประสงค์ของผู้ที่พูดจากคำพูดของเขา (al Zaidān, 1989:54) ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿فَمَا لِهَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا﴾

(النساء : 78)

ความว่า “มีเหตุใดเกิดขึ้นแก่กลุ่มชนเหล่านี้กระนั้นหรือที่พวกเขาห่างไกลที่จะเข้าใจคำพูด”

(อันนิสาอ์: 78)

²³ ดู <http://www.ocpb.go.th>

คำว่า “يَفْقَهُونَ” อ่านว่า ยัฟคอฮุน หมายถึง “يَفْهَمُونَ” อ่านว่า ยัฟฮาฆุน แปลว่า เข้าใจ ซึ่งเป็นการดูถูก หรือเป็นการส่ำทับแก่กลุ่มชนเหล่านั้น (al-Sabūniy, 1996:1/268) และ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในสุเราะฮ์ฮูดอีกว่า

﴿قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَعُهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ﴾

(هود : 91)

ความว่า “พวกเขาบอกว่า โอ้ชูอัยบ ! เราไม่เข้าใจส่วนมากที่ท่านกล่าว”

(ฮูด : 91)

อัลกุรอาน 2 อายะฮ์ข้างต้นชี้ให้เห็นความหมายของฟิถ์ (الفقه) หรือกฎหมายอิสลามในด้านภาษา ซึ่งหมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ซึ่งสอดคล้องกับนิยามที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ทางด้านภาษาศาสตร์

ส่วนความหมายของฟิถ์ (الفقه) หรือกฎหมายอิสลามในทางวิชาการ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายหรือนิยามไว้ใกล้เคียงกัน คือ การเข้าใจหลักการ กฎระเบียบของศาสนาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความศรัทธา หรือเรื่องการปฏิบัติต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ผู้เป็นมุกลัฟทั้งหลาย ทั้งที่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติ สิ่งที่ยำห้ามปฏิบัติ สิ่งที่ยำควรปฏิบัติ สิ่งที่ยำควรละเว้นจากการปฏิบัติ และสิ่งที่ยำอนุญาตให้ปฏิบัติได้โดยไม่ได้บังคับ ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับอัลกุรอานและแบบฉบับของท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ หรือหมายถึงการเข้าใจโอองการแห่งอัลลอฮ์ ﷻ และสุนนะฮ์หรือแบบฉบับของท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ พร้อมทั้งข้อบัญญัติต่างๆและรายละเอียดที่ได้จากการวิเคราะห์ วินิจฉัยของปวงปราชญ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติของมวลมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะเป็นการกำหนดสิทธิหน้าที่ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ส่วนอัสฮัยยิด อัชชารีฟ อัลญัรญานีย์ (Saiyid 'Acharif al-Yaryaniy) ได้ให้ความหมายของฟิถ์ หรือกฎหมายอิสลามในด้านวิชาการว่า คือการรู้และเข้าใจบทบัญญัติอิสลามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การปฏิบัติ โดยอาศัยหลักฐานต่างๆที่เป็นแหล่งที่มาของบทบัญญัติดังกล่าว ส่วนอิหม่าม อัลฆอซาลี (al-Khāzālī) (เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 505) ได้ให้ความหมายของฟิถ์ หรือกฎหมายอิสลามว่า คือการรู้และการเข้าใจในสิ่งต่างๆ เช่น คนนั้นรู้เช่นนั้น คนนี้รู้เช่นนั้น (มุฮัมมัดยูซุฟ มุซาแปลโดย อิสมาแอ อาลี, 2545:3)

ส่วนท่านอิหม่ามอาบูหะนีฟะฮ์ให้ความเห็นในด้านความหมายของฟิถ์ว่า ครอบคลุมทุกแขนงของหลักการศาสนา ไม่ว่าในด้านที่เกี่ยวข้องกับหลักอะกีดะฮ์ (การศรัทธา) เช่นการศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ หรือที่เกี่ยวข้องกับอัคลาค (الأخلاق) หรือหลักจริยธรรม เช่นการบริจาทาน หรือที่เกี่ยวข้องกับอิบาดาด (العبادات) หรือศาสนพิธี เช่นการถือศีลอด หรือที่เกี่ยวข้องกับมุอามาလာต (المعاملات) หรือการทำธุรกรรมหรือนิติกรรม เช่นการซื้อขาย เป็นต้น และยังมีนักวิชาการบางท่านให้ความหมายของฟิถ์ว่า คือความรู้ ความเข้าใจในเรื่องบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งรู้แบบมีหลักฐานแจกแจงอย่างละเอียด โดยนักวิชาการกลุ่มนี้มองว่า นิยามของฟิถ์ไม่ได้รวมถึงหลักอะกีดะฮ์ (หลักการศรัทธา)

และหลักจริยธรรม แต่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะเรื่องอิบาดาต(العبادات) หรือศาสนพิธี และมุอามาลาต (المعاملات) หรือการทำธุรกรรมและนิติกรรมเท่านั้น (al-Zaidān, 1989:54, 55)

จะเห็นว่านักวิชาการส่วนใหญ่จะให้ความหมายของคำว่า ฟิกห์ (الفقه) หรือกฎหมายอิสลามไว้ใกล้เคียงกันมาก ไม่ว่าจะในด้านภาษาที่หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างถ่องแท้ ส่วนความหมายในด้านวิชาการก็เช่นกัน นักวิชาการได้ให้ความหมายใกล้เคียงกัน คือความรู้ ความเข้าใจในบทบัญญัติอิสลามในด้านต่างๆ เช่น ด้านศาสนพิธี ด้านการทำธุรกรรม นิติกรรมต่างๆ และยังรวมถึงด้านหลักการศรัทธาอีกด้วย

มุศฎอฟา คิน มุศฎอฟา อัลบุฆอ และอาลี อัซซัรบาญีย์ เห็นว่าความหมายของฟิกห์ (الفقه) ทางวิชาการครอบคลุมในสองด้านด้วยกันคือ

1. การรู้จักและการเข้าใจในบทบัญญัติของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมุกลัลฟ²⁴ ในด้านการกระทำ ด้านคำพูด และด้านภารกิจการงานอื่นๆ โดยอาศัยหลักฐานจากอัลกุรอาน อัซซุนนะฮ์ และอื่นๆที่มาสันนิษฐานอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เช่นการที่มุสลิมรู้และเข้าใจว่าการชำระล้างใบหน้าเป็นสิ่งจำเป็นในการอาบน้ำละหมาด

2. ฟิกห์ หมายถึงข้อกำหนด (ฮุกุม) โดยตรง ซึ่งได้มาจากอัลกุรอาน อัซซุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ มติของปวงปราชญ์มุสลิม และการอิจญูติฮาด²⁵ ของปวงปราชญ์ เช่นกฎระเบียบเรื่องการละหมาด กฎระเบียบเรื่องการสมรส กฎระเบียบเรื่องการหย่าร้าง กฎระเบียบเรื่องจ่ายชะกาต (ทานบังคับ) กฎระเบียบเรื่องการซื้อขาย หรือข้อกำหนดอื่นๆ ซึ่งข้อแตกต่างระหว่างทั้งสองความหมายจะเห็นได้ว่า ความหมายในรูปแบบที่หนึ่งจะมีเป้าหมายอยู่ที่การรู้จักและเข้าใจกับข้อกำหนดหรือฮุกุมต่างๆ ในขณะที่ความหมายที่สองจะมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวของข้อกำหนดหรือฮุกุมโดยตรง (Mustafā al-Bukhā, Mustafā Khin, ‘Alī al-Sharbajiy,1992:7-8)

จากความหมายของฟิกห์ (الفقه) หรือกฎหมายอิสลาม จะเห็นว่าฟิกห์จะมีความสัมพันธ์กับหลักอะกีดะฮ์ (العقيدة) หรือหลักการศรัทธา เนื่องจากฟิกห์นั้นได้ถูกบัญญัติมาเพื่อควบคุมการกระทำ หรือพฤติกรรมของมุสลิมในด้านต่างๆ เช่นการละหมาด (الصلاة) การจ่ายชะกาต (الزكاة) หรือทานบังคับ การถือศีลอด (الصوم) และการประกอบพิธีฮัจญ์ (الحج) และอื่นๆ ซึ่งทั้งหลายจะเกี่ยวพันอยู่กับหลักการศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ศรัทธาต่อวันกิยามัต²⁶ ศรัทธาต่อเรื่องเร้นลับต่างๆอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมุสลิมผู้ปฏิบัติศาสนกิจต่างๆดังกล่าว หากไม่มีความศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ไม่มีความศรัทธาต่อบรรดาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และไม่มีความศรัทธาในเรื่องเร้น

²⁴ มุกลัลฟ หมายถึง ผู้บรรลุนิติภาวะ และมีสติสัมปชัญญะเยี่ยงวิญญูชน และถูกบัญญัติให้จำต้องปฏิบัติศาสนกิจให้ครบถ้วนสมบูรณ์ (al-Zaidān,1995:55)

²⁵ การอิจญูติฮาด หมายถึงการใช้ความพยายามเพื่อค้นคว้าหาความรู้ วิเคราะห์ และวินิจฉัยบทบัญญัติต่างๆ (al-Zaidān,1990:401)

²⁶ วันกิยามัต หมายถึง วันแห่งการฟื้นคืนชีพ (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ,1602) หรือวันวันแห่งการคิดบัญชีความดีความชอบ เป็นวันสิ้นสุด หรือวันอวสานของโลก ตามความศรัทธาในศาสนาอิสลาม และศาสนาของตระกูลอิบรอฮีมีย์ ซึ่งหมายถึงศาสนายูดาห์ (ยิว) และศาสนาคริสต์ (www.ar.wikipedia.org/wiki)

ลับแล้วพวกเขาก็จะไม่มี ความเกี่ยวพัน ไม่มี ความหนักแน่น ไม่มี ความจริงจิ่ง ในการประกอบศาสนกิจ ดังที่กล่าวมาทั้งหมดได้อย่างสมบูรณ์ และเช่นเดียวกันผู้ที่ไม่มี ความศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ พวกเขาก็จะไม่เข้าข่ายที่จะต้องปฏิบัติศาสนกิจในเรื่องต่างๆเช่นกัน

ดังนั้นฟิถ์ (الفقه) หรือกฎหมายอิสลาม และการศึกษาวิชาฟิถ์มีความจำเป็นต่อ มนุษย์ทุกคนเปรียบเสมือนวิชาที่ให้ชีวิตมนุษย์ ทุกคนมีความจำเป็นต่อวิชานี้เสมือนมนุษย์มีความ จำเป็นที่จะต้องมีชีวิตเพื่อตัวของเขาเอง (Mustafā al-Bukhā, Mustafā Khin, ‘Alī al-Sharbajiy, 1992:1/14) มนุษย์มีความจำเป็นจะต้องศึกษาวิชาฟิถ์เหมือนดังที่มนุษย์ทุกคนต้องการชีวิตเพื่อการ อยู่รอด ดังนั้นการศึกษาวิชาฟิถ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สุด (Muhammad Bakīr Ismā, 1990:1/14) มุสลิมทุกคนต้องมีความผูกพันเรียนรู้วิชาฟิถ์เพื่อจะได้เข้าใจหลักการ บทบัญญัติของศาสนาอิสลาม อย่างถ่องแท้และนำความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของ อิสลาม ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ทุกคนวางไว้ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวไว้ว่า

((مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ))

(أخرجه البخاري، 2008: 71, 3116, 7312)

ความว่า “บุคคลใดที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ประสงค์จะให้เขาเป็นคนดี พระองค์จะ ให้เขาเป็นผู้ที่เข้าใจในเรื่องศาสนา”

(บันทึกโดย al- Bukhāriy, 2008 :71,3116,7312)

มุฮัมมัดบาคีร์ อิสมาเอล ได้อธิบายคำว่า “เข้าใจในเรื่องศาสนา” ว่า หมายถึงพระองค์ อัลลอฮ์ ﷻ ให้เขาเข้าใจถึงบทบัญญัติอิสลามอย่างละเอียดถ่องแท้ (Muhammad Bakīr Ismā’īl, 1990:1/15)

2.2.2 แหล่งที่มาของกฎหมายอิสลาม

นักวิชาการอิสลามมีมติและเห็นพ้องต้องกันในแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลามว่ามี 4 แหล่งหลัก คือ อัลกุรอาน หรืออัลกีตาบ (القرآن أو الكتاب) อัซซุนนะฮ์ หรืออัลฮะดีษ (الحديث أو السنة) อัลอิญมาอ์ (الإجماع) และอัลกีياس (القياس) แต่นักกฎหมายอิสลามมีความคิดเห็นต่างกัน ใน แหล่งอื่นๆที่เป็นที่มาของกฎหมายอิสลามนอกเหนือไปจากทั้งสี่แหล่งที่กล่าวมาข้างต้น หรือที่จะนำมา เป็นแหล่งอ้างอิงของบทบัญญัติอิสลาม ซึ่งมีอยู่ 7 แหล่งด้วยกัน คือ อัลอิสติฮ์सान (الاستحسان) อัล มะศอลิฮ์อัลมุรสะลาฮ์ (المصالح المرسلة) อัลอิสติศลาห (الاستصلاح) อัลอิสติศหาบ (الاستصحاب) อัล อูรฟ (العرف) มัซฮะบูกศอหาบีย (مذهب الصحابي) ชัรอุมันกือบละนา (شرع من قبلنا) และซัดดุรชะ รออะะ (سد الدرائع) (al- Zaidān.1989:171,al-Zuhayliy,1986:417)

แต่ละประเภทมีความหมายและรายละเอียดที่แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยจะให้ รายละเอียดของแต่ละประเภทที่นักวิชาการเห็นพ้องกันเท่านั้น คือ 4 ประเภทดังนี้

1. พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน (القرآن) มีความหมายทางภาษาศาสตร์เหมือนกับคำว่า (القراءة) แปลว่าอ่าน ซึ่งเป็นมัตร์ของคำว่า (قرأ) (قرأ، قراءة، قرآن) เป็นมัตร์ในช่อง (الفعال) ดังที่ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ﴾

(17,18: القيامة)

ความว่า“แท้จริงหน้าที่ของเราคือการรวบรวมอัลกุรอานให้อยู่ในทรงอกของ เจ้าและการอ่านเพื่อให้จดจำ ดังนั้นเมื่อเราอ่านอัลกุรอานเจ้าก็จงติดตามการอ่านนั้น”

(อัลกียามะฮ์: 17, 18)

ส่วนความหมายของอัลกุรอานในด้านวิชาการ คือคำตำราของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่พระองค์ทรงประทานลงมาให้แก่ท่านนบีมุฮัมมัด ซึ่งเป็นเราะสุลุลลอฮ์ โดยการประทานลงมาเป็น ภาษาอาหรับ เป็นอิมดาดะฮ์ด้วยการอ่าน มีทั้งหมด114 บท(สูเราะฮ์) (al- Zaidān,1990:152) และแบ่งออกเป็น 30 ภาค (ยุซอ) ซึ่งถือเป็นแม่บทของกฎหมายอิสลาม เป็นคัมภีร์แห่งศาสนาที่พระองค์ ทรงให้เป็นศาสนาของชาวโลก คือศาสนาอิสลาม พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานครอบคลุมถึงระบบที่ สมบูรณ์ในทุกๆด้าน ทั้งในด้านศาสนา และด้านทางโลก เพราะพระมหาคัมภีร์ อัลกุรอานครอบคลุม ถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวกับปัจเจกบุคคล สังคม และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในโลกนี้ทั้งหมดตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและ อนาคต นอกเหนือจากนี้พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานยังมีลักษณะพิเศษที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งคือ เป็นพระมหาคัมภีร์ที่ได้ถูกถ่ายทอดมายังชนรุ่นหลังหลายยุคหลายสมัย โดยมีได้มีการติดต่อ เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เพราะอัลกุรอานได้รับการพิทักษ์และรักษาจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ไว้เป็น อย่างดี ดังคำตำราของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่กล่าวว่า

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

(الحجر : 9)

ความว่า“แท้จริงเราได้ประทานข้อตักเตือน (อัลกุรอาน) ลงมา และแท้จริงเรา เป็นผู้รักษามันอย่างแน่นอน”

(อัลฮิจร: 9)

บรรดานักกฎหมายอิสลามทั้งหลายมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ตัวบทของพระ มหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นแหล่งที่มาอันดับแรกของกฎหมายอิสลาม (al-zaidān,1989:155) ถัดไปได้ แก่ตัวบทของสุนนะฮ์ อัจญ์มาอ์ และกียาสตามลำดับ (al - Ashqār, 1991: 52)

อัลกุรอานจึงเป็นแหล่งอ้างอิงแหล่งแรกที่นักกฎหมายอิสลามต้องย้อนกลับไปหา เมื่อต้องการคำตอบ หรือทางออกในการดำเนินชีวิต และตัดสินหรือชี้ขาดในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น

ส่วนหนึ่งจากหลักฐานที่บ่งชี้ว่า อัลกุรอานเป็นแหล่งอ้างอิงอันดับแรกหากต้องการหลักฐานในเรื่องต่างๆ คือฮะดีษของท่านมูอาซ บินยะบัล²⁷

((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أَرَادَ أَنْ يَبْعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ قَالَ : كَيْفَ تَقْضِي إِذَا عَرَضَ لَكَ قَضَاءٌ ؟ ، قَالَ : أَقْضِي بِكِتَابِ اللَّهِ ، قَالَ : فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فِي كِتَابِ اللَّهِ ؟ ، قَالَ : فَبِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَإِنْ لَمْ تَجِدْ فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلَا فِي كِتَابِ اللَّهِ ؟ قَالَ : أَجْتَهِدُ رَأْيِي ، وَلَا أَلُو فَضْرَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدْرُ ، وَقَالَ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَفَّقَ رَسُولَ ، رَسُولَ اللَّهِ لِمَا يُرْضِي رَسُولَ اللَّهِ ،))

(أخرجه أبو داود، د.ت. : 3592)

ความว่า“แท้จริงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ในขณะที่ท่านจะแต่งตั้งมูอาซไปยังประเทศเยเมน (เพื่อสอนอัลกุรอาน และตัดสินชี้ขาด) ท่านกล่าวว่า เจ้าจะตัดสินอย่างไรเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น เขาตอบว่า “ข้าพเจ้าจะตัดสินด้วยพระมหาคัมภีร์ของอัลลอฮ์” ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ถามต่อไปว่า “หากไม่พบข้อชี้ขาดในคัมภีร์ของอัลลอฮ์ละท่านจะทำอย่างไร” เขาตอบว่า “ข้าพเจ้าจะตัดสินด้วยข้อชี้ขาดจากสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ” ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ก็ถามต่อไปว่า “หากไม่พบในสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ละ” เขาตอบว่า “ข้าพเจ้าจะวินิจฉัยด้วยความเห็นของข้าพเจ้าเอง โดยข้าพเจ้าจะไม่ละเลยต่อการวินิจฉัยและการค้นคว้าเลย ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ใช้มือทาบที่หน้าอกแล้วพูดว่า อัลฮัจญ์ดุลลอฮ์ ขอบคุณพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่ให้ตัวแทนของเราสุลุลลอฮ์คิดสอดคล้องกับท่านเราะสูลุลลอฮ์”

(บันทึกโดย 'Abū Dāwūd, n.d.: 3592)

ฮะดีษชี้ให้เห็นถึงการจัดลำดับความสำคัญและขั้นตอนการนำมะศอดีร (مصادر) หรือแหล่งที่มาของศาสนาอิสลามมาตัดสินชี้ขาดในปัญหาต่างๆทางศาสนาที่เกิดขึ้น ตลอดจนหลักการใช้หลักอิจติฮาด หรือหลักการพิสูจน์ หรือหลักการใช้ดุลยพินิจในการชี้ขาดปัญหาที่เกิดขึ้นอีกด้วย ซึ่งท่านเคาะลีฟะฮ์อับดุลอะซีซ และท่านอุมัยรก็ได้ปฏิบัติเช่นเดียวกันนี้ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ท่านทั้งสองจะแสวงหาข้อตัดสินจากพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานเป็นอันดับแรก (Jad al-Haq, 1995 :132-133)

2. อัลฮะดีษหรืออัสสุนนะฮ์ หมายถึงสิ่งที่มาจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ นอกจากอัลกุรอาน ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำหรือการยอมรับของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ (al-zaidān, 1990:161) และการยอมรับนั้นหมายถึงการที่เศาะหาบะฮ์บางท่านได้กล่าวหรือกระทำการใดๆต่อ

²⁷ มูอาซ บินยะบัล คือ สาวกของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ท่านได้เข้ารับอิสลาม และศรัทธาต่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เมื่อตอนอายุ 18 ปี โดยผ่านการแนะนำของท่านมุศอับ อิบनुญัยร ซึ่งเป็นนักเผยแพรศาสนาอิสลามท่านแรกที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ส่งไปเผยแพรศาสนาที่นครเมดีนะฮ์ก่อนที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ จะอพยพไปยังนครเมดีนะฮ์ และท่านมูอาซ บินยะบัล ได้เสียชีวิตในปีฮิจเราะฮ์ศักราชที่ 18 (Ibn al Athir,2012)

หน้าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และท่านก็นิ่งเฉยไม่ปฏิเสธ ไม่ห้ามปราม และไม่สนับสนุนการกระทำของเศาะหาบะฮ์ของท่านดังกล่าว เช่นนี้ถือว่าการยอมรับ หรือบางครั้งท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เพียงแต่ทราบเรื่องราวการกระทำของเศาะหาบะฮ์ของท่านในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยที่ท่านไม่ได้เห็นด้วยสายตาของท่านโดยตรง และท่านไม่ได้ห้ามและไม่ได้สนับสนุนการกระทำของเศาะหาบะฮ์ เหล่านี้ถือว่าการยอมรับและการยอมรับของท่านในรูปแบบต่างๆข้างต้นนับเป็นประเภทหนึ่งของฮะดีษเช่นกัน (Muhammad Yusuf Musa แปลโดยอิสมาแอ อาลี, 2545:157-158) ตัวอย่างฮะดีษหรือสุนนะฮ์ที่เป็นคำพูดของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เช่นท่านกล่าวว่า

((عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ. وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى. فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصَيِّبُهَا أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1907)

ความว่า“จากท่านอุมร์อิบนิ อัลคอกฏออบกล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าแท้จริงทุกอามาลหรือการกระทำนั้นขึ้นอยู่กับการเจตนาหรือเจตนา และทุกภารกิจหรือการกระทำจะได้รับผลบุญตามสภาพที่ได้ตั้งเจตนาไว้ บุคคลใดอพยพโดยมีเจตนาเพื่อโลกนี้ เขาก็จะได้รับตามที่ได้เจตนาไว้ หรือบุคคลใดอพยพเพื่อสตรี เขาก็จะได้สมรสกับนาง ดังนั้นการอพยพของเขาก็จะได้พบกับสิ่งที่เขาได้ตั้งใจไว้”

(บันทึกโดย Muslim, 2001:1907)

ส่วนตัวอย่างสุนนะฮ์หรือฮะดีษที่เป็นการกระทำของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ โดยตรง เช่นการปฏิบัติละหมาดของท่าน การประกอบพิธีฮัจญ์ และการตัดสินคดีความโดยใช้พยานและการสาบานเป็นต้น และตัวอย่างของฮะดีษหรือสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ประเภทการรับรองหรือการยอมรับของท่านโดยการนิ่งเฉยไม่ปฏิเสธคัดค้านคำพูดหรือการกระทำที่เกิดขึ้นเบื้องหน้าท่านหรือเกิดขึ้นในยุคของท่าน และท่านได้รับรู้ถึงคำพูดหรือการกระทำนั้น โดยที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เห็นด้วยหรือแสดงความยินดีกับการกระทำนั้น ดังนั้นจึงถือว่าการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ดีงามเป็นต้น (al-zaidān, 1990:450)

อัลฮะดีษหรือสุนนะฮ์เป็นแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลามรองลงมาจากอัลกุรอาน โดยมีหลักฐานมากมายมายืนยันสนับสนุน ซึ่งจากอัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงใช้ให้ปฏิบัติตามท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ว่า

﴿ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴾

(آل عمران:32)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่าท่านทั้งหลายจงเชื่อฟังอัลลอฮ์ ﷻ และ
เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เถิด แต่ถ้าพวกเขา ผินหลังให้ แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์นั้นไม่
ทรงชอบผู้ปฏิเสธศรัทธาทั้งหลาย”

(อาละอิมรอน: 32)

พระองค์ยังตรัสไว้อีกว่า

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
الْعِقَابِ﴾

(الحشر: 7)

ความว่า “และสิ่งใดที่เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้นำมายังพวกเจ้า พวกเจ้าก็จงยึด
เอาไว้ และสิ่งใดที่ท่านได้ ห้ามพวกเจ้าไว้ พวกเจ้าก็จงละเว้นมันเสีย และจง
ยำเกรงพระองค์อัลลอฮ์เถิด เพราะพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ที่ลงโทษที่
เจ็บปวดยิ่ง”

(อัลฮัซร: 7)

คำดำรัสของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทั้งสองอายะฮ์นี้ได้ชี้ให้เห็นว่า สุนนะฮ์นั้นเป็น
หลักฐานที่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม เป็นสิ่งที่มาอธิบายอัลกุรอาน และเป็นแหล่งที่มาของกฎหมาย
อิสลามรองลงมาจากอัลกุรอาน ฉะนั้นจึงไม่มีทัศนะที่ขัดแย้งกันในเรื่องสุนนะฮ์ว่าเป็นที่มาของ
กฎหมายอิสลามถัดจากอัลกุรอาน บรรดานักวิเคราะห์ทั้งหลายจึงได้ค้นหาข้อชี้ขาดในเรื่องศาสนา
ของปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากอัลกุรอานเป็นลำดับแรกก่อน หากไม่พบก็จะค้นหาจากสุนนะฮ์ของ
ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อชี้ขาดในปัญหานั้นๆ

หากพิจารณาจะพบว่าในตัวของสุนนะฮ์นั้นนอกเหนือจากเป็นสิ่งที่มาอธิบาย
อัลกุรอานแล้ว ในอีกด้านหนึ่งสุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ยังเป็นแหล่งที่มาของกฎหมาย
อิสลามที่เป็นเอกเทศต่างหาก เพราะสุนนะฮ์ได้กำหนดบทบัญญัติที่อาจจะไม่พบในอัลกุรอาน เช่น
การรับมรดกของผู้เป็นยาย ซึ่งไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในอัลกุรอาน แต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้
ตัดสินให้ผู้เป็นยายได้รับ $\frac{1}{6}$ (เศษหนึ่งส่วนหก) ของกองมรดก (‘Arif Khalil Abū ‘iīd, 1992: 74)

ข้อแตกต่างระหว่างอัลกุรอาน อัลอะดิษนะบาวีฮ์หรือสุนนะฮ์ และอะดิษกุดสีฮ์ คือ
อัลกุรอานเป็นคำพูดของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่ประทานลงมาให้แก่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เพื่อนำมา
เผยแพร่แก่มนุษยชาติ ถือเป็นการประกอบอิบาตะฮ์หรือคุณงามความดีแม้เพียงแค่การอ่าน ส่วน
อะดิษนะบาวีฮ์ หรือสุนนะฮ์ คือทุกสิ่งที่พาดพิงไปหาท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ไม่ว่าจะคำพูด การ
กระทำ และการนิ่งเงียบที่ปรากฏจากตัวท่านเอง และอะดิษกุดสีฮ์ คือทุกสิ่งที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ
กล่าวพาดพิงไปยังพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ โดยผ่านการพูดของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เรียกว่าอะดิษกุด
สีฮ์ ตัวอย่างอะดิษกุดสีฮ์ (Mannā‘a Qattān, 1995:23) เช่น

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَعَلَا يَقُولُ : أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي ، إِنِ ظَنَّ خَيْرًا فَلَهُ ، وَإِنِ ظَنَّ شَرًّا فَلَهُ))

ความว่า“รายงานจากท่านอะบูฮุร็อยเราะฮ์ จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ท่านกล่าวว่า แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์กล่าวว่าแท้จริงความคาดหมายหรือความคาดคะเนของบ่าวของฉันอยู่กับฉัน หากเขาคาดหวังในสิ่งที่ดีพวกเขาก็จะประสบกับมัน และหากพวกเขาคาดหวังในสิ่งที่ไม่ดี พวกเขาก็จะประสบกับมันเช่นกัน”

3. อัลอิญมาอ์ (الاجماع) ในด้านภาษาศาสตร์มี 2 ความหมายด้วยกันคือ (العزم) อ่านว่า อัลอซม แปลว่าการมีความตั้งใจอย่างจริงจัง ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ ﴾

(يونس : 71)

ความว่า “พวกท่านจงร่วมกันวางแผนของพวกท่านพร้อมกับบรรดาภาคีของพวกท่านเถิด แล้วอย่าให้แผนของพวกท่านปิดบังพวกท่านเถิด แล้วจงดำเนินการต่อฉันทันทีและอย่าละเลย”

(ยูनुส: 71)

อีกความหมายหนึ่งคือ (الاتفاق) อ่านว่าอัลอิตติฟาค แปลว่ามติ หรือการเห็นพ้องต้องกัน ข้อแตกต่างระหว่างสองความหมายนี้ คือ ความหมายที่หนึ่งเป็นความตั้งใจของคนเพียงคนเดียว ส่วนความหมายที่สองเป็นผลสรุปของความคิดเห็นของคนจำนวนหลายคน (al-Zuhailiy, 1986:489)

ส่วนความหมายของอิญมาอ์ในด้านวิชาการมีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายคนด้วยกัน เช่น อันนิซอม (al-Nizom) กล่าวว่า อัลอิญมาอ์หมายถึงทุกคำพูดที่ประกอบด้วยหลักฐาน แม้จะเป็นเพียงคำพูดเดียวก็ตาม อัลซอซาลี (al-Qazaliy) กล่าวว่า อิญมาอ์ คือ มติของประชาชาติอิสลามหรืออุมมะฮ์ของท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ โดยเฉพาะในเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่เป็นเรื่องศาสนา ส่วนนักวิชาการส่วนใหญ่ (جمهور العلماء) เห็นว่าอิญมาอ์ หมายถึงมติในเรื่องบทบัญญัติศาสนาอิสลามของมุญญ์ตะฮิดีนหรือนักวิชาการศาสนาชั้นสูงจากเหล่าบรรดาประชาชาติของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ในยุคหลังจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷻ เสียชีวิตไปแล้ว (al-Zuhailiy, 1986:1/490)

จะเห็นได้ว่าอิญมาอ์ คือมติ หรือความเห็นที่สอดคล้องกันของบรรดานักวิชาการด้านกฎหมายอิสลามที่มีฐานะถึงระดับชั้นมุญญ์ตะฮิดีน มีความสามารถในการวิเคราะห์กฎหมายได้ ในเวลาใดเวลาหนึ่ง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อกำหนดบทบัญญัติของปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ดังนั้นจากความหมายของอิญมาอ์ในด้านวิชาการสามารถสรุปได้ว่า อิญมาอ์หรือมติดังกล่าวจะต้องเป็นมติของมุญญ์ตะฮิดีนหรือนักวิชาการศาสนาอิสลามชั้นสูงที่มีอำนาจในการบัญญัติกฎเกณฑ์ของศาสนาโดยอาศัยหลักฐานประกอบอย่างละเอียด หากเป็นมติของผู้อื่นที่ไม่ใช่ชั้นมุญญ์ตะฮิดีนก็ไม่เข้าในประเด็นดังกล่าว และมติของพวกเขาก็จะต้องเกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของเวลาหลังจากการเสียชีวิตของท่าน

เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ไปแล้วในบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม เช่น เรื่องวาญิบ (จำเป็น) ฮารอม (ต้องห้าม) สุนัต (ควรปฏิบัติ) หรืออื่นๆ จากองค์ประกอบและเงื่อนไขต่างๆ เหล่านี้ของอิจญ์มาอ์ชี้ให้เห็นว่าอิจญ์มาอ์เป็นฐานที่มาของบทบัญญัติอิสลามที่มุสลิมยอมรับในการอ้างอิงและเป็นหลักฐานประเภทเด็ดขาดไม่อนุญาตให้ขัดแย้งกับมดีหรืออิจญ์มาอ์ต่างๆ ที่ได้ตกผลึกแล้ว เพราะนั่นถือเป็นแนวทางของปวงชนมุสลิมที่ได้รับการรับรองจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ แล้ว ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวไว้เพื่อยืนยันในแนวทางดังกล่าวว่า

﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾

(النساء: 115)

ความว่า “และผู้ใดที่ฝ่าฝืนท่านเราะสุลหลังจากที่คำแนะนำอันถูกต้องได้ประจักษ์แก่เขาแล้วและเขายังปฏิบัติตามที่มีใช้ทางของบรรดาผู้ศรัทธานั้น เราก็จะให้เขาหันไปทางที่เขาหันไปและเราจะให้เขาเข้านรกญะฮันนัม และมันเป็นที่กลับอันชั่วร้าย”

(อันนิสาอ์: 115)

อัลกุรอานอายะฮ์นี้ชี้ให้เห็นว่าพระองค์อัลลอฮ์ได้สําทับผู้ที่ขัดแย้งไม่ปฏิบัติตามแนวทางของบรรดามุอ์มินที่ถือปฏิบัติตามมติของพวกเขาซึ่งเป็นแนวทางที่ถูกต้องและท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ เองท่านก็เคยได้กล่าวรับรองแนวทางหรือมติของบรรดามุอ์มินในเรื่องต่างๆ เช่น

((عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي عَلَى ضَلَالَةٍ ، وَيُدُّ اللَّهُ مَعَ الْجَمَاعَةِ))

(أخرجه الترمذي: 2167)

ความว่า “จากบุตรของอุมัร แท้จริงท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ไม่เห็นชอบด้วยกับประชาชาติของฉันในเรื่องที่หลงผิด และแท้จริงความช่วยเหลือของพระองค์อัลลอฮ์นั้นจะอยู่คู่กับความเป็นญะมาอะฮ์หรือความเป็นกลุ่มเป็นทีม”

(บันทึกโดย al-Tirmiziy, 2167)

เช่นเดียวกันในอะดีษบทนี้ที่ท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ได้ยืนยันและบอกว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ให้การรองรับกับการลงมติหรืออิจญ์มาอ์ของประชาชาติอิสลาม และพร้อมให้ความช่วยเหลือต่อพวกเขา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอิจญ์มาอ์เป็นหลักฐานที่มีน้ำหนักในการกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายอิสลาม และเป็นแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลามถัดจากสุนนะฮ์ของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ ซึ่งเกิดขึ้นได้ในสมัยของยุคเศาะฮาบะฮ์ และยุคหลังจากนั้น และการอิจญ์มาอ์ของบรรดานักกฎหมายอิสลามจำเป็นจะต้องมีที่มา มีหลักฐานอ้างอิงหากไม่มีที่มาหรือไม่มีหลักฐานอ้างอิง ก็เป็นเรื่องยากที่บรรดานักกฎหมายอิสลามดังกล่าวจะมีความเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งมีตัวอย่างในการกำหนดบทบัญญัติ

ด้วยการอิญมาอ์ คือการรับมรดกของปู่พร้อมกับบุตรชายของผู้ตายในปัญหาที่ชายคนหนึ่งเสียชีวิต โดยมีทายาทที่รับมรดกเป็นบุตรชายและปู่ ซึ่งพ่อของผู้ตายได้เสียชีวิตไปก่อนแล้ว ปู่ก็จะอยู่ในตำแหน่งของพ่อในการรับมรดกในอัตราส่วน 1 ใน 6 ของทรัพย์มรดก ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เกิดขึ้นจากความเห็นที่สอดคล้องกันของบรรดาเศาะฮาบะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ (al-Zaidān, 1990:179) และอิญมาอ์มี 2 ประเภท คือ อิญมาอ์อัศศอเรียหฺ (الإجماع الصريح) คืออิญมาอ์ประเภทที่เหล่าบรรดานักวิชาการอิสลามอาวุโสทั้งหลายแสดงออกอย่างชัดเจนไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือரியาทอื่นๆ และอิญมาอ์อัศศุกูตี (الإجماع السكوتي) คืออิญมาอ์หรือมติของเหล่าบรรดานักวิชาการอิสลามอาวุโสทั้งหลายที่แสดงออกอย่างไม่ชัดเจน เช่นมีหลายท่านออกเสียงมติแต่อาจมีบางท่านหนึ่งเงียบไม่แสดงความคิดเห็น แต่ไม่มีการคัดค้านความคิดเห็นของท่านอื่นๆอย่างใด โดยคล้อยตามความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ (al-Zuhailiy, 1986:1/552)

4. อัลกียาส (القياس) ซึ่งมีความหมายในด้านภาษาศาสตร์ คือการวัด (التقدير) หรือการเปรียบเทียบ เช่นการวัดที่ดินเป็นเมตร หรือเป็นวา เพื่อต้องการจะทราบขนาดหรือปริมาณหรือเนื้อที่ของดิน หรือการเทียบเคียงสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อต้องการทราบรายละเอียดของทั้งสองอย่าง (al-Zuhailiy, 1986:1/601) ส่วนความหมายทางวิชาการ หมายถึงการผนวกสิ่งหนึ่งที่ไม่มีตัวบทกำหนดบัญญัติกับอีกสิ่งหนึ่งที่มีตัวบทกำหนดบทบัญญัติ เพราะด้วยเหตุผลที่ทั้งสองนั้นมีสาเหตุของการกำหนดบทบัญญัติเหมือนกัน การกียานั้นเป็นแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลามอันดับที่สี่หลังจากอัลกุรอาน อัซสุนนะฮ์และอัลอิญมาอ์ แต่การกียามีความสำคัญและมีโอกาสในการกำหนดบทบัญญัติมากกว่าอิญมาอ์ เนื่องจากปัญหาต่างๆที่ได้จากอิญมาอ์นั้นถูกจำกัดอยู่ในขอบเขตที่แน่นอนจะมีเพิ่มขึ้นมาภายหลังอีกไม่ได้ เพราะนักกฎหมายอิสลามทั้งหลายได้กระจายไปทั่ว ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมากที่จะสามารถรวมตัวและลงมติกันได้ แต่การกียานั้นมิได้มีเงื่อนไขว่าจะต้องเกิดจากการลงมติของบรรดามุญตะฮิดทุกคน แต่บรรดามุญตะฮิดทุกคนสามารถทำการกียาได้ในทุกปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ไม่พบหลักฐานจากอัล กุรอาน สุนนะฮ์ และอิญมาอ์ (al-Zaidān, 1990:194)

เป็นที่ทราบกันดีว่าตัวบทของอัลกุรอานและสุนนะฮ์นั้นมีอยู่อย่างจำกัดแน่นอนและสิ้นสุด ส่วนปัญหาต่างๆนั้นเกิดขึ้นอย่างไม่จำกัด ซึ่งไม่สามารถกำหนดบทบัญญัติของปัญหาต่างๆเหล่านี้ได้นอกจากการใช้วิธีการวินิจฉัยด้วยความคิด ซึ่งถือได้ว่า การกียานั้นเป็นสิ่งสำคัญในเรื่องนี้ การกียาจึงเป็นแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลามที่มีความสำคัญมากในการกำหนดบทบัญญัติของปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาใหม่ นักกฎหมายอิสลามส่วนใหญ่จึงมีความเห็นว่าแท้จริงบทบัญญัติที่ใช้ตัวบทของอัลกุรอานและสุนนะฮ์นั้น มิใช่เพียงพอกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมาใหม่ และเราก็ตราบกันดีว่าอิญมาอ์นั้นเป็นเรื่องที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ยากมาก ดังเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องใช้แหล่งที่มาอีกประเภทหนึ่งนั่นก็คือการกียานั่นเอง

จากการขยายตัวของศาสนาอิสลามไปยังพื้นที่ใหม่ๆในสังคมผนวกกับพัฒนาการของสังคมที่มีความเจริญในด้านต่างๆทำให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ๆที่จำเป็นจะต้องหาคำตอบในเชิงศาสนาบัญญัติมาอธิบายหรือให้ความกระจ่างในประเด็นที่มีความสงสัยคลุมเครือจากปรากฏการณ์ดังกล่าว การกียาหรือการอนุมานเทียบเคียงประเด็นใหม่กับประเด็นเดิมที่มีการกล่าวไว้ในอัลกุรอานหรือ

อัสนุนนะฮ์ของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ แล้วเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากไม่สามารถจะใช้ทางออกด้วยการห้ามตีหรือการอิจญ์มาฮ์ของนักวิชาการศาสนาอิสลามได้อีกแล้วรวมทั้งเหตุผลอื่นๆ ดังนั้นการกียาสจึงเป็นที่ยอมรับในการนำมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านั้นได้

กียาสมีองค์ประกอบ 4 อย่างด้วยกันคือ 1) ตัวฐาน (الأصل) 2) ตัวรองหรือตัวย่อย (الفرع) 3) ลักษณะร่วมระหว่างตัวฐานกับตัวรองหรือตัวย่อย หรือเรียกว่าเหตุผล (العلة) 4) กฎหรือฮุกม (الحكم) ของตัวฐาน (al Zuhailiy, 1986:605)

ตัวอย่างของการกียาส เช่น การเทียบเคียงน้ำองุ่นคั้นกับเหล้าหรือสุราด้วยสาเหตุจากการห้ามดื่มและการลงโทษผู้ฝ่าฝืน เพราะน้ำองุ่นคั้นมีลักษณะทำให้เกิดความมึนเมาเหมือนกับเหล้าหรือสุรา ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾

(90:๑๕-๑๖)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย ที่จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับบูชาอียูและการเสี่ยงตัวนั้นเป็นสิ่งโสมนอนอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอนมารร้าย ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสียเพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อัลมาอิดะฮ์: 90)

ดังนั้นผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มบางชนิดในสมัยปัจจุบันที่สามารถทำให้ผู้ดื่มมึนเมาได้ก็เป็นสิ่งต้องห้าม (ฮารอม) เช่นเดียวกับสุราที่ถูกกระบุงการห้ามดื่มไว้ในอัลกุรอานเนื่องจากให้ความมึนเมาแก่ผู้ดื่มแม้จะมีชื่อที่แตกต่างกันก็ตาม และการห้ามการทำนิติกรรมทุกประเภทขณะที่มีเสียงอาซานเรียกร้องเพื่อการละหมาดญุมอะฮ์ (ละหมาดช่วงบ่ายของวันศุกร์) โดยการเทียบเคียงนิติกรรมเหล่านี้กับการซื้อขายที่มีตัวบทปรากฏห้ามไว้อย่างชัดเจน เพราะทั้งหมดจะเป็นการรบกวนในการสนองตอบต่อการเรียกร้องเชิญชวนเพื่อการประกอบพิธีละหมาด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

(الجمعة: 9)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ยเมื่อได้มีเสียงเรียกร้อง (อะซาน) เพื่อทำการละหมาดในวันศุกร์ ก็จงรีบเร่งไปสู่การรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และจงละทิ้งการค้าขายเสีย นั้นเป็นการดีสำหรับพวกเจ้าหากพวกเจ้ารู้”

(อัลญุมอะฮ์: 9)

2.2.3 ลักษณะเฉพาะของกฎหมายอิสลาม

กฎหมายอิสลามมีลักษณะเฉพาะ และข้อแตกต่างจากกฎหมายทั่วไปที่มนุษย์ตราขึ้นมา ซึ่งในแต่ละประเด็นสามารถมองเห็นและสัมผัสได้จริง มองเห็นความแตกต่างและมีลักษณะเฉพาะหลายอย่างที่มีอยู่ในกฎหมายอิสลาม ซึ่งสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆได้ดังนี้

1. กฎหมายอิสลามเป็นกฎหมายที่มีรากฐานมาจากพระผู้เป็นเจ้า หรือพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ โดยพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานลงมาผ่านท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ไม่ว่าจะมาในรูปของอัลกุรอาน หรือในรูปของอัลฮะดีษ เพื่อนำมาเผยแพร่งแก่มนุษยชาติ ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายทั่วไปที่มนุษย์เป็นผู้ร่างหรือตราขึ้นมาโดยผ่านกระบวนการที่มนุษย์กำหนดขึ้นมาเช่นเดียวกัน

2. กฎหมายอิสลามเป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์และครอบคลุมในทุกมิติของชีวิตมนุษย์ ไม่ว่าจะระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้า หรือกับตัวของมนุษย์เอง หรือระหว่างมนุษย์กับสังคมรอบข้าง เพราะกฎหมายอิสลามครอบคลุมทั้งในเรื่องบนโลกนี้และเรื่องของโลกหน้า ทั้งในด้านศาสนา และด้านการเมืองการปกครอง และครอบคลุมกับมนุษย์ทุกคนจนถึงวันสิ้นโลกในประเด็นดังต่อไปนี้

1). ศาสนพิธี (العبادات)

2). นิติกรรมสัมพันธ์ (المعاملات) ในด้านต่างๆเหล่านี้ คือกฎหมายว่าด้วยเรื่องครอบครัว เช่น การสมรส การเลี้ยงดู การหย่าร้าง อำนาจการปกครอง กฎหมายว่าด้วยเรื่องมรดก เช่น การจัดการมรดก การแบ่งปันทรัพย์มรดก และอื่นๆ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์อื่นๆ เช่น การซื้อขาย การเช่า การเช่าซื้อ การหุ้นส่วน และอื่นๆ กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายด้านเศรษฐกิจและการคลัง กฎหมายด้านคุณธรรมจริยธรรม และอื่นๆ

3. เป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาด้านอุปโลกและบริโลก (ฮาลาล และฮารอม) หมายถึงเป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์กับหลักศาสนาในการทำนิติกรรมทุกประเภททั้งโลกนี้และโลกหน้า

4. เป็นกฎหมายที่มีความสัมพันธ์กับหลักคุณธรรมและจริยธรรม

5. เป็นกฎหมายที่มีผลลัพธ์ และผลตอบแทนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

6. เป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิทั้งเอกชนและมหาชน ทั้งปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลในสังคมพร้อมๆ กัน

7. เป็นกฎหมายที่เป็นมาตรฐานสากล มั่นคง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงแก้ไข แต่สามารถปรับใช้ได้กับทุกคนทุกยุคทุกสมัยในทุกพื้นที่ของสังคม

ซึ่งลักษณะพิเศษ หรือความแตกต่างระหว่างกฎหมายอิสลามกับกฎหมายทั่วไปจะเป็นสิ่งที่มายืนยันถึงความพิเศษของตัวกฎหมายที่ผู้ปฏิบัติจะต้องเคารพและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเด็นของกฎหมายที่มีผลทั้งโลกนี้และโลกหน้า ซึ่งจะไม่ปรากฏในกฎหมายทั่วไปที่มนุษย์ตราขึ้นมา (al-Zuhailiy, 1991:18/1)

2.2.4 ลักษณะของกฎหมายอิสลาม

นักวิชาการส่วนใหญ่ได้แบ่งบทบัญญัติต่างๆในกฎหมายอิสลาม (ฟิกฮ์) ออกเป็น 5 ลักษณะด้วยกันคือ

1. อัลฮัยยาบ (الايجاب) คือสิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติ หรือศาสนาบัญญัติให้ปฏิบัติโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เป็นการบังคับใช้อย่างเด็ดขาด หากละทิ้งจะเป็นความผิด เป็นบาปและโดนลงโทษ เช่นการบัญญัติให้ปฏิบัติการละหมาด และการชำระชะกาต ซึ่งเป็นรูกนหรือโครงสร้างหลักของอิสลาม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾

(البقرة: 43)

ความว่า“และพวกเจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาดและชำระชะกาต และจงรูกัวะร่วมกับผู้รูกัวะทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 43)

นักวิชาการได้ให้ความหมายอายะฮ์นี้ว่าเป็นการบัญญัติใช้ที่จำเป็นแก่การปฏิบัติโดยไม่มีทางเลือกใดๆทั้งสิ้น (Qurtūbiy, 1993:1/321) ดังนั้นการปฏิบัติละหมาดและการชำระชะกาต (ทานบังคับ) เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องปฏิบัติไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆของเรื่องดังกล่าวที่ศาสนาบัญญัติไว้เช่นเดียวกันกับการอุปโภคและบริโภคซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์โดยเฉพาะมุสลิมจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักการและหลักเกณฑ์ว่าด้วยเรื่องนั้นตามเจตนารมณ์ของอิสลาม

วาญิบ (واجب) กับฟัรฎู (فرض) ในทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่ถือว่าทั้งสองอย่างนี้คือสิ่งเดียวกัน ส่วนหะนาฟียะฮ์มองว่าระหว่างวาญิบ (واجب) กับฟัรฎู (فرض) นั้นต่างกัน โดยพวกเขาได้คำนึงถึงหลักฐานที่บัญญัติกฎระเบียบหรือหุกมต่างๆ หากหลักฐานเป็นประเภทขอนนียะฮ์ (ظنية) หรือการคาดคะเนไม่ใช่ประเภทกอตอียะฮ์ (قطعية) หรือชัดเจนเด็ดขาด ถือว่ากฎระเบียบหรือหุกมนั้นเป็น วาญิบ (واجب) เช่นการทำกูรบัน (الأضحية) ที่มีหลักฐานการบัญญัติมาจากฮะดีษอาหาด (حديث الأحاد) หรือฮะดีษที่มีผู้รายงานเพียงคนเดียว แต่หากหลักฐานเป็นประเภทกอตอียะฮ์ (قطعية) ไม่ใช่ขอนนียะฮ์ (ظنية) ถือว่ากฎระเบียบหรือหุกมนั้นเป็น ฟัรฎู (فرض) เช่นหลักฐานจากอัลกูรออันที่บัญญัติให้มุฮัมมัดผู้ศรัทธาดำรงละหมาด เนื่องจากหะนาฟียะฮ์พิจารณาที่ตัวหลักฐานที่บัญญัติกฎเกณฑ์หรือหุกมของศาสนพิธีเป็นหลัก ในขณะที่นักวิชาการส่วนใหญ่พิจารณาถึงการกระทำหรือศาสนพิธีหรืออะมาลที่จำเป็นจะต้องปฏิบัติเป็นหลัก ไม่ได้มองที่ประเภทของหลักฐานเป็นเกณฑ์ (al-Zaidān, 1990:31-32)

2. อัลนัตบ (النذب) คือสิ่งที่ควรปฏิบัติ หรือสิ่งที่ศาสนาบัญญัติในรูปแบบส่งเสริมให้ปฏิบัติ และมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นอีกหลายชื่อ เช่น المستحب, التطوع, الاحسان, الفضيلة, السنة, النافلة (al-zaidān, 1990:39) ตัวอย่าง เช่นการทำสัญญา หรือการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในช่วงการทำนิติกรรมต่างๆ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ أَحَلِّ مُسَمًّى فَكُتِبُوهُ وَلِيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلِيُمَلِّلَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلِيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ ﴾

(البقرة : 282)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย เมื่อพวกเขาต่างมีหนี้สินกันจะด้วยหนี้สินใดๆก็ตามจนกว่าจะถึงกำหนดเวลา (ใช้หนี้) ที่ถูกระบุไว้แล้ว ก็จงบันทึกหนี้สินนั้นเสีย และผู้เขียนก็จงบันทึกระหว่างพวกเขาด้วยความเที่ยงธรรม และผู้เขียนคนหนึ่งคนใดก็จงอย่าปฏิเสธที่จะบันทึก ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงสอนเขา ดังนั้นเขาจึงบันทึกเกิด และจงให้ผู้ที่มีสิทธิเหนือเขา (ลูกหนี้) บอกให้บันทึก และเขาจง ย้ำเกรงอัลลอฮ์ ﷻ ผู้เป็นพระเจ้าของเขา”

(อัลปะเกาะเราะฮ์: 282)

﴿ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا ﴾

(النور : 33)

ความว่า “พวกเขาจงทำสัญญากับพวกเขา หากพวกเขารู้ว่าเป็นการดีกับพวกเขา”

(อันนุร: 33)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ، وَأَخْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِيعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5065)

ความว่า “บรรดาผู้เป็นหนุ่มทั้งหลาย ผู้ใดในหมู่พวกท่านที่มีความสามารถจะครองคู่ก็จงแต่งงานเสีย เพราะแท้จริงแล้วมัน (การแต่งงานนั้น) ทำให้ลดสายตา (จากการมองสิ่งต้องห้าม) ได้ดีกว่า และให้การปกป้องอวัยวะเพศ (จากการประพฤตินิด) ได้ดีกว่า และหากผู้ใดไม่มีความสามารถ ก็ให้เขาถือศีลอด เพราะมัน (การถือศีลอดนั้น) จะเป็นตัวทำหมัน (หมายถึงป้องกันจากอารมณ์ใคร่และประพฤตินิดในกามารมณ์)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : (5065)

อัลกุรอานและอัลหะดีษชี้ให้เห็นถึงความสมควรในการปฏิบัติในเรื่องต่างๆดังกล่าว เพื่อป้องกันหรือเพื่อแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในภายหลังไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำสัญญาการจดบันทึกที่ป้องกันการผิดสัญญาหรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในภายหลัง หรือเรื่องการสมรสและการถือศีลอดเพื่อลดอารมณ์ทางเพศซึ่งจะช่วยป้องกันฟิตนะฮ์หรือความวิบัติที่อาจเกิดขึ้นจากเพศตรงข้ามได้

3. อตตะหะรึม (التحريم) คือสิ่งที่จำเป็นต้องละทิ้ง หรือสิ่งที่ศาสนาบัญญัติห้ามปฏิบัติ โดยให้ละทิ้งอย่างเด็ดขาด หากบุคคลใดสามารถยับยั้งไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสิ่งที่ศาสนาห้ามไว้ บุคคลนั้นจะได้รับผลตอบแทนเป็นผลบุญ และถือเป็นการภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ดังตัวอย่างสิ่งที่อิสลามห้ามไว้ เช่น การบริโภคนกซากสัตว์ เลือด เนื้อสุกร และอื่นๆ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَاللَّدْمُ وَالْخِنْزِيرُ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ
وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصَبِ
وَأَنْ تَسْتَفْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ﴾

(المائدة : 3)

ความว่า“เป็นที่ต้องห้ามเหนือพวกท่าน คือซากสัตว์²⁸ เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ถูกเชือดบูชาโดยเอ่ยนามอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตีจนตาย สัตว์ที่ตกมาจากที่สูงตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่ถูกสัตว์ดุร้ายกิน เว้นแต่ที่สุเจ้าเชือดทัน และสัตว์ที่ถูกเชือดพลิบนแทนหินบูชา”

(อัลมาอิดะฮ์: 3)

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَالْأَخ
وَبَنَاتُ الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّائِي. أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ
نِسَائِكُمْ وَرَبَائِكُمُ اللَّائِي. فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّائِي. دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ
تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾

(النساء : 23)

ความว่า“ที่ได้ถูกห้ามแก่พวกเจ้า (ที่จะสมรสด้วย) คือ มารดาของพวกเจ้า บุตรีของพวกเจ้า พี่น้องหญิงของพวกเจ้า พี่น้องหญิงแห่งบิดาของพวกเจ้า (ป้าและอา) และพี่น้องหญิงแห่งมารดาของพวกเจ้า (ป้าและน้า) บุตรีของพี่หรือน้องชายของพวกเจ้า และบุตรีของพี่หรือน้องสาวของพวกเจ้า และมารดาของพวกเจ้าที่ให้นมแก่พวกเจ้า และพี่น้องหญิงของพวกเจ้าเนื่องจากการดื่มนม และมารดาภรรยาของพวกเจ้า และลูกเลี้ยงของพวกเจ้าที่อยู่ในตักของพวกเจ้า จากภรรยาของพวกเจ้าที่พวกเจ้าได้สมรสนาง แต่หากพวกเจ้าไม่ได้สมรสนางก็ไม่มีความผิดแก่พวกเจ้า”

(อันนิสาฮ์: 23)

ซึ่งทั้งสองอายะฮ์เป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงการห้ามปฏิบัติแบบเด็ดขาด ทั้งการห้ามบริโภคนกซากสัตว์หรือสัตว์ที่ตายในสภาพต่างๆตามอัลกุรอานหรือเรียกโดยรวมว่าเป็นซากเช่นกัน และ

²⁸ ซากสัตว์หมายถึง สัตว์ที่เสียชีวิตโดยไม่ผ่านการเชือดตามบทบัญญัติอิสลาม 'Abī Sa'ūd, n.d. : 6

การห้ามสมรสกับบุคคลที่เป็นผู้ใกล้ชิดโดยสายเลือด ซึ่งการห้ามทั้งสองอย่างถือเป็นการปกป้องศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และแยกแยะมนุษย์ออกจากสัตว์เดรัจฉานทั่วไปที่ไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างความสกปรกและความสะอาด และระหว่างความใกล้ชิดทางสายเลือดดังกล่าวได้

4. อัลกะรอฮะฮ์ (الكراهة) คือสิ่งที่ศาสนาบัญญัติว่าควรละเว้นหรือหลีกเลี่ยงจากการปฏิบัติ หากปฏิบัติก็ไม่ถือว่าเป็นความผิดและไม่เป็นบาป แต่หากสามารถละเว้นได้ก็จะเป็นการดีมีผลบุญเป็นสิ่งตอบแทน โดยอัลกะรอฮะฮ์ (الكراهة) เป็นการห้ามในรูปแบบขอความร่วมมือ ไม่ได้ห้ามแบบเด็ดขาด (al-zaidān, 1990:45) เช่น พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِن تَبَدَّلَ لَكُمْ تَسْوُؤُكُمْ وَإِن سَأَلْتُمُو عَنْهَا
حِينَ نَزَّلَ الْقُرْآنُ تُبَدَّلَ لَكُمْ عَمَّا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ﴾

(المائدة : 101)

ความว่า “โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่าถามถึงสิ่งต่างๆ หากสิ่งเหล่านี้ถูกเปิดเผยขึ้นแล้ว มันก็จะก่อให้เกิดสิ่งเลวร้ายแก่พวกเจ้า และหากพวกเจ้าถามถึงสิ่งเหล่านั้นขณะที่อัลกุรอานถูกประทานลงมา มันก็จะถูกเปิดเผยขึ้นแก่พวกเจ้า อัลลอฮ์ทรงอภัยสิ่งเหล่านั้นแล้ว และอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงอภัย ผู้ทรงหนักแน่น”

(อัลมาอิดะฮ์: 101)

การห้ามบริโภคอาหารที่มีกลิ่นฉุน หรืออาหารที่มีกลิ่นแรง ดังอะดิษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ได้กล่าวไว้ว่า

((مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا ، فَلْيَعْتَزِلْنَا ، أَوْ قَالَ : فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا ، وَلْيُقْعِدْ

فِي بَيْتِهِ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 855)

ความว่า “บุคคลใดได้รับประทานหอม หรือกระเทียม จงออกห่างจากพวกเรา หรือท่านพูดว่า จงออกห่างจากมัสยิดของเรา จงอยู่กับบ้าน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 855)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ยังได้กล่าวไว้อีกว่า

((أبغض الحلال إلى الله الطلاق))

(أخرجه أبو داود د.ت. : 2164)

ความว่า “สิ่งฮาลาลที่น่ารังเกียจที่สุดแห่งอัลลอฮ์ คือการหย่าร้าง”

(บันทึกโดย 'Abū Dawūd, n.d.: 2164)

อัลกุรอานและอัลฮะดีษทั้งสองบทนี้ได้บัญญัติห้ามปฏิบัติในบางสิ่ง แต่ไม่ได้ห้ามแบบเด็ดขาดเป็นเพียงการห้ามแบบขอความร่วมมือให้ละเว้นโดยจะมีผลบุญเป็นผลตอบแทนสำหรับผู้ละเว้นจากการปฏิบัติแต่ก็ไม่ได้ลงโทษแก่ผู้ที่ปฏิบัติ ทั้งนี้หากละเว้นได้ก็จะเกิดประโยชน์และผลดีกับตัวของมนุษย์เอง

5. อัลอิบาหะฮ์ (الإباحة) คือสิ่งที่ศาสนาบัญญัติให้มุกลัฟพิจารณาเลือกปฏิบัติหรือละเว้นจากการปฏิบัติก็ได้ โดยไม่มีโทษสำหรับผู้ละเว้นการปฏิบัติ (al-Zaidān, 1990:31-47) เป็นการเปิดโอกาสให้มุกลัฟเลือกที่จะปฏิบัติหรือละทิ้งไม่ปฏิบัติก็ได้ ไม่มีการบังคับและจะไม่เป็นความผิด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ﴾

(النور: 29)

ความว่า “ไม่ถือเป็นการผิดแก่พวกเจ้าที่จะเข้าไปในสถานที่ใด ที่ไม่ใช่ที่พักอาศัย ซึ่ง ณ ที่นั้นมีสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่พวกเจ้า และอัลลอฮ์ทรงรู้ดีสิ่งที่คุณเจ้าเปิดเผยและพวกเจ้าปกปิด”

(อันนุร: 29)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ
عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ﴾

(البقرة: 235)

ความว่า “และไม่มีบาปใดๆแก่พวกเจ้าในสิ่งที่พวกเจ้ากล่าวเป็นนัยในการขอผู้หญิงและสิ่งที่พวกเจ้าเก็บงำไว้ในใจของพวกเจ้า อัลลอฮ์ทรงรู้ว่าพวกเจ้าจะบอกกล่าวแก่นางให้ทราบ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 235)

อัลกุรอานทั้งสองอายะฮ์ข้างต้นเป็นบทบัญญัติที่กำหนดกฎเกณฑ์ให้มุกลัฟสามารถเลือกที่จะปฏิบัติ หรือเลือกที่จะละเว้นการปฏิบัติก็ได้ ได้โดยไม่ตกเป็นความผิดและไม่เป็นบาปแต่อย่างใด

2.3 กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค

2.3.1 การอุปโภคและบริโภคในอิสลาม

อิสลามได้บัญญัติหลักการอุปโภคและบริโภคเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ กำหนดขอบเขตในการอุปโภคและบริโภคของมนุษย์บนพื้นฐานของความปลอดภัย และผลประโยชน์

แก่มนุษย์เอง ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่มีสติและความคิดที่เป็นธรรม อิสลามได้ยกเลิกหรือปฏิเสธความคิดสุดโต่งของมนุษย์บางกลุ่มที่ขาดสติในการคัดเลือกสิ่งต่างๆ เพื่อการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวัน ซึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ก่อนอิสลามมนุษย์บางกลุ่มได้หักห้ามตนเองในการอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อตัวเอง แต่กลับส่งเสริมและสนับสนุนให้อุปโภคและบริโภคสิ่งที่ไม่ดีและมีโทษและก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของมนุษย์เอง อิสลามได้มาปฏิรูปและปรับปรุงแก้ไขแนวความคิดของมนุษย์ในยุคนั้น และได้อธิบายว่าสิ่งใดฮาลาล (เป็นที่อนุมัติ) และสิ่งใดฮารอม (ไม่อนุมัติ) เพื่อการอุปโภคและบริโภค อิสลามชี้แจงหลักการและออกมาตราการทางกฎหมายเพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวความคิดที่ผิดเพี้ยนดังกล่าวจนเป็นที่ยอมรับของสังคมด้านความเป็นธรรมในการดำเนินชีวิตและด้านการอุปโภคและบริโภค จนทำให้ผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมหรือผู้ที่ไม่นับถือศาสนาอิสลามนิยมหันมาใช้หลักการฮาลาลฮารอมในการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวันของตนมากขึ้น เพราะเล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับตัวเอง

ฮาลาล (حلال) มาจากภาษาอาหรับ เป็นคำที่มีความหมายทั่วไปว่า “อนุมัติ” เมื่อนำไปใช้ในทางศาสนาจะมีความหมายว่า สิ่งที่ศาสนาอนุมัติ เช่นอนุมัติให้รับประทาน อนุมัติให้บริโภค อนุมัติให้ดื่ม อนุมัติให้ทำ อนุมัติให้ใช้สอย เป็นต้น และเป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่าฮารอม (حرام) ซึ่งมีความหมายว่า “ห้าม” หรือสิ่งที่ศาสนาห้าม เช่น ห้ามรับประทาน ห้ามบริโภค ห้ามดื่ม ห้ามใช้สอย ห้ามใช้ประโยชน์ หรืออื่นๆ เป็นต้น และฮาลาล (حلال) หมายรวมถึงการผลิต การให้บริการ หรือการจำหน่ายใดๆที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม หรือเป็นที่อนุมัติตามบัญญัติศาสนา ดังนั้นอาหารฮาลาล หมายถึง อาหารที่ได้ผ่านกระบวนการผลิต ผสมปรุง ประกอบ หรือแปรรูปภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ของศาสนาอิสลามนั่นเอง มุสลิมสามารถบริโภคได้โดยไม่ผิดบัญญัติของศาสนาอิสลาม หรือเป็นอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งอนุมัติตามบัญญัติศาสนาอิสลามให้มุสลิมสามารถบริโภคและใช้ประโยชน์ได้ (al-Qardāwī, 1993:14)

อิสลามส่งเสริมและสนับสนุนให้มนุษย์อุปโภคและบริโภคอย่างเสรีไม่มีการห้ามแต่อย่างใด ยกเว้นในบางประเด็นที่อิสลามได้กำหนดกรอบหรือห้ามไว้อย่างชัดเจน และได้กำหนดจริยธรรมในการอุปโภคและบริโภคไว้อย่างเป็นระบบ เช่น การอุปโภคและบริโภคสิ่งต่างๆจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุ่ยสุร่าย และสิ่งที่นำมาอุปโภคและบริโภคนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ยุติธรรมหรือเป็นที่อนุมัติตามหลักการอิสลาม สะอาด มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายและชีวิต และที่สำคัญจะต้องไม่เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตัวผู้อุปโภคและบริโภคและบุคคลอื่น ดังกล่าวนั้นถือเป็นจริยธรรมอันงดงามที่อิสลามได้กำหนดให้มนุษย์ปฏิบัติ เป็นการจัดระเบียบสังคมในด้านการอุปโภคและบริโภคอย่างเป็นระบบ เป็นความสอดคล้องอย่างลงตัวกับความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ เพราะหลักการพื้นฐานของอาหารและสิ่งของต่างๆนั้นเป็นที่อนุมัติ(ฮาลาล)ในการใช้อุปโภคและบริโภคต่อมนุษย์ทั้งสิ้น ยกเว้นเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่พระองค์อัลลอฮ์ได้สั่งห้ามไม่ให้มนุษย์อุปโภคและบริโภค ทั้งนี้เพื่อปกป้องและคุ้มครองศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ปกป้องสติปัญญาของมนุษย์ไม่ให้เสื่อมเสีย ตัวอย่างเช่น อิสลามห้ามดื่มสุราหรือสิ่งมีเมาประเภทต่างๆ เพื่อปกป้องมนุษย์สติปัญญาของมนุษย์ และทรัพย์สินของมนุษย์ไม่ให้เสียหาย และยังเป็นการป้องกันอันตรายที่อาจตามมาในภายหลังที่ส่งผลเสียต่อสังคมโดยรวม สิ่งต่างๆเหล่านี้มนุษย์ผู้ที่มีสติทั้งหลายสามารถรับรู้

และอธิบายได้ด้วยตัวของมนุษย์เองอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับสิ่งใดที่เป็นสื่อนำไปสู่สิ่งต้องห้ามทุกประเภทสิ่งเหล่านั้นย่อมเป็นสิ่งต้องห้ามในอิสลามโดยปริยาย ดังที่หลักกอวาอิดฟิกฮียะฮ์ (القواعد الفقهية) กล่าวไว้ว่า (الوسائل حكم المقاصد) ความว่าสื่อที่นำไปสู่เป้าหมายนั้นถือเป็นกฎ (حكم) เดียวกับเป้าหมายนั้น เพราะอิสลามมองว่าสื่อในรูปแบบต่างๆที่นำไปสู่สิ่งต้องห้ามหากเราสามารถป้องกันได้ก็จะช่วยลดการกระทำสิ่งต้องห้ามหรือความผิดไปด้วย และอิสลามส่งเสริมในเรื่องที่ดีเท่านั้นห้ามช่วยเหลือและส่งเสริมในสิ่งที่ไม่ดีหรือสิ่งต้องห้ามทุกประเภท ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

(المائدة : 2)

ความว่า“และพวกเจ้าจงช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นคุณธรรมและความยำเกรง และจงอย่าช่วยเหลือกันในเรื่องที่เป็นบาปและเป็นศัตรูกัน และพึงยำเกรงต่ออัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงรุนแรงในการลงโทษ”

(อัลมาอิดะฮ์: 2)

ฮาลาลในทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่คือสิ่งที่ศาสนานุญาตให้อุปโภคและบริโภคได้ โดยไม่ผิดหลักศาสนบัญญัติ และไม่ปรากฏหลักฐานทางศาสนบัญญัติมายืนยันถึงการห้ามอุปโภคและบริโภคแต่อย่างใด ส่วนฮารอมคือ ทุกสิ่งที่เป็นอันตรายหรือเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตราย และที่ปรากฏหลักฐานทางศาสนบัญญัติถึงการห้ามอุปโภคและบริโภค โดยขอบข่ายของฮาลาลและฮารอมนั้นครอบคลุมไปยังเรื่องอื่นๆ อีกมาก เช่น ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดและบำรุงผิว (toilettries) เวชภัณฑ์ (pharmaceuticals) เครื่องสำอาง (cosmetics) และการเงินการธนาคารอีกด้วย (finance) และภายใต้นิยามนี้แสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางศาสนบัญญัติ 4 ปรากฏการณ์ด้วยกันคือ

1. พื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเป็นที่อนุมัติสามารถนำมาอุปโภคและบริโภคได้อย่างอิสระดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾

(البقرة: 29)

ความว่า“พระองค์อัลลอฮ์เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้เพื่อเป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน (มนุษย์)”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 29)

﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ ﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ

هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نَفَصَّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿۳۱﴾

(الاعراف 31-32)

ความว่า “ลูกหลานอาดัมเอ๋ยจงเอาเครื่องประดับกายของพวกเจ้า ณ ทุก
มัสยิด และจงกินจงดื่มและจงอย่าฟุ่มเฟือย แท้จริงพระองค์ไม่ชอบบรรดาผู้
ที่ฟุ่มเฟือย จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่าผู้ใดเล่าที่ให้เป็นที่ต้องห้ามซึ่งเครื่องประดับ
ร่างกายจากอัลลอฮ์ที่พระองค์ได้ทรงให้ออกมาสำหรับบ่าวของพระองค์
และบรรดาสิ่งดีๆจากปัจจัยยังชีพ จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่าสิ่งเหล่านั้นสำหรับ
บรรดาผู้ศรัทธาในชีวิตความเป็นอยู่ในโลกนี้ และสำหรับพวกเขาโดยเฉพาะ
ในวันกียามะฮ์ ในทำนองนั้นแหละเราจะแจกแจงโองการทั้งหลายแก่ผู้รู้”

(อัลอะรอฟ :31-32)

อัลกุรอานชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานของทุกสิ่งนั้นเป็นที่ฮาลาล พระองค์อัลลอฮ์อนุมัติให้เอา
ประโยชน์จากทุกสิ่งที่มีประโยชน์ เพราะอัลกุรอานได้ใช้คำว่า “مَنْ” แปลว่าผู้ใด ซึ่งเป็นคำถาม
หมายถึงผู้ใดเล่าที่จะปฏิเสธเครื่องประดับต่างๆที่พระองค์อัลลอฮ์ได้สร้างมาเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์
ซึ่งหมายรวมถึงริสกีทุกประเภทที่ร่างกายปรารถนาจากอาหาร เครื่องดื่ม (‘Abī al-harīs al-
Gāsiy, 1996:191) ซึ่งอัลกุรอานยืนยันว่าสรรพสิ่งต่างๆที่พระองค์อัลลอฮ์สร้างมาบนโลกนี้นั้นล้วนแล้ว
เป็นที่อนุมัติแก่มนุษย์ทั้งหลายที่จะนำมาอุปโภคและบริโภคตามวิถีที่มนุษย์ต้องการ ยกเว้นบางอย่างที่
มีหลักฐานอื่นมายืนยันยกเว้นไว้ หรือบัญญัติห้ามไว้อย่างชัดเจน (‘Ibn al ‘Arabiyy, 1972:1/13) ซึ่ง
สอดคล้องกับกบอวาอิดฟิควียะฮ์ (قواعد الفقهية) ที่กล่าวว่า (الأصل في الأشياء الإباحة حتى يدل الدليل على التحريم) ความว่า “พื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่างนั้นฮาลาลเป็นที่อนุมัติเสมอ จนกว่าจะมีหลักฐาน
มาบ่งชี้ถึงความเป็นฮารอม (ต้องห้าม) ของมัน” (al-Suyuthiy, 1983:60) และทั้งนี้การบริโภครากิน
การดื่มดังกล่าวนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดีไม่สุรุ่ยสุร่ายเกินขอบเขตของความพอดี เพราะ
หากเกินขอบเขตของความพอดีและความเหมาะสมอาจเข้าข่ายต้องห้ามเช่นเดียวกัน และท่านเราะสูล
ุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((كُلُوا وَاشْرَبُوا وَابْسُوا وَتَصَدَّقُوا، فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 3605)

ความว่า “พวกท่านจงกินจงดื่มจงแต่งกายและจงบริจาคโดยที่ไม่ฟุ่มเฟือย
และไม่ตามอำเภอใจหรือจินตนาการ”

(บันทึกโดย ‘Ibn Mājah, n.d. : 3605)

((إِنَّ اللَّهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثًا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلَاثًا، فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تَشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةُ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةُ الْمَالِ))
(أُخْرِجَهُ مُسْلِمًا، 2001 : 1715)

ความว่า“แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ทรงยินยอมพอใจแก่พวกท่านในสามประการ และรังเกียจในสามประการเช่นกัน คือ ยินยอมและพอใจแก่พวกท่านในการกราบไหว้พระองค์และไม่ตั้งภาคีกับพระองค์ด้วยสิ่งอื่นใด ยินยอมพอใจให้พวกท่านยึดมั่นในสายเชือกแห่งศาสนาของพระองค์อย่างเหนียวแน่นและไม่แตกแยก และตำหนิรังเกียจพวกท่านในการบอกเล่าและสอบถามมากเกินไป และจากการฟุ่มเฟือยทำให้เสียทรัพย์”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1715)

จากอัลกุรอานและอัลหะดีษชี้ให้เห็นว่าพระองค์ทรงสร้างสรรพสิ่งต่างๆในหน้าแผ่นดินนี้มาเพื่อมนุษย์ได้ใช้ประโยชน์ ให้มนุษย์ปกครองดูแล และเป็นของขวัญแก่มวลมนุษย์ทั้งหลาย ซึ่งโดยปกติสิ่งที่จะถูกนำมาเป็นของขวัญหรือรางวัลนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ฮาลาลอนุมัติแก่ผู้รับรางวัลหรือของขวัญเหล่านั้น และสามารถเอาประโยชน์จากสิ่งที่ตนได้รับนั้นได้อย่างเต็มที่ (Ibn Thimiyah, 2002:21/535) และพระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสในอัลกุรอานในอายะฮ์ที่ 29 ของสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ข้างต้น โดยใช้พยัญชนะหรืออักษรลาม (ل) ในคำว่า (لكم) ซึ่งให้ความหมายว่าสำหรับพวกท่าน ซึ่งหมายถึงมนุษย์ทั้งหลาย โดยสื่อความหมายว่าเป็นการให้กรรมสิทธิ์ การปกครอง หรือการครอบครองและสามารถเอาประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และอย่างน้อยที่สุดของการได้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นคือการได้รับอนุญาตจากผู้ให้ในการตัดวงเอาประโยชน์จากสิ่งที่ครอบครองอยู่ (Ibn Thimiyah, 2002:21/535) และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้อีกว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيًا كَثِيرًا﴾

(الفرقان: 48-49)

ความว่า“และพระองค์คือผู้ส่งลมเป็นการนำข่าวดีล่วงหน้าท่ามกลางความเมตตาของพระองค์ และเราได้ประทานน้ำบริสุทธิ์ลงมาจากฟากฟ้า เพื่อเราจะให้มีชีวิตด้วยมัน (น้ำ) แก่แผ่นดินที่แห้งแล้ง และเราจะให้สิ่งที่เราสร้างขึ้นมานั้น เช่นปศุสัตว์และมนุษย์ดื่มมัน”

(อัลฟุรกอน : 48-49)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างมนุษย์มาบนโลกนี้พร้อมกับปัจจัยยังชีพที่พระองค์ได้เตรียมพร้อมแก่มนุษย์ทุกคนอย่างสมบูรณ์ เปิดโอกาสให้มนุษย์อุปโภคและบริโภคอย่างอิสระเพียงแต่

ให้มนุษย์ใช้สติปัญญาในการเลือกเฟ้นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์แก่ตัวมนุษย์เอง ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

(البقرة : 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และ จงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมาร เพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสุเจ้า”²⁹

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 168)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำชับให้มนุษย์ทุกคนเลือกอุปโภคและบริโภคเฉพาะสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อร่างกาย สติปัญญา และด้านอื่นๆ ซึ่งสิ่งที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์นั้นมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ โดยอัลกุรอานอายะฮ์นี้พระองค์ไม่ได้เจาะจงเฉพาะมุสลิมเท่านั้น แต่หมายรวมถึงมนุษย์ทุกคนทุกชนชาติทั้งมุสลิมและกาเฟร³⁰ เพราะเนยะมัตของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้นครอบคลุมแก่มนุษย์ทุกคน (al-Zuhaily,1991:2/73) คำว่าฮาลาล หมายถึงเป็นที่อนุมัติตามหลักศาสนาอิสลามเนื่องจากไม่มีหรือไม่เป็นสิ่งต้องห้าม

อัลกุรอานได้บัญญัติให้มนุษย์ทุกคนบริโภคสิ่งที่ยาลาลและดี คำว่าฮาลาลและดี (حلالا طيبا) นั้นครอบคลุมในหลายมิติ ซึ่งแยกได้เป็นสองประเด็นดังนี้

1) คำว่าฮาลาล (حلال) หมายถึงสิ่งที่ศาสนาอิสลามอนุมัติ หรือถูกต้องตามหลักศาสนาไม่ว่าจะด้านวัตถุติด กระทบการผลิต และปราศจากสิ่งปลอมปนต้องห้ามประเภทต่างๆ โดยผู้บริโภคจะต้องมีทักษะความรู้ความเข้าใจในหลักการดังกล่าวว่าสิ่งใดฮาลาลและสิ่งใดฮารอม เพราะหากมิเช่นนั้นแล้วจะเกิดความคลุมเครือต่อตัวผู้บริโภคเอง และความคลุมเครือหรือไม่มั่นใจในความเป็นฮาลาลของสิ่งที่จะนำมาบริโภคนั้นถือเป็นสิ่งที่จะต้องห้ามในอิสลามเช่นเดียวกัน ดังที่ท่านสะล กกล่าว ว่า “จะนับว่าเป็นการบริโภคสิ่งที่ยาลาลไม่ได้เว้นแต่ผู้บริโภคจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่จะบริโภคนั้น และสิ่งที่จะนำมาบริโภคนั้นก็ยั้งนับว่าเป็นสิ่งที่ยาลาลไม่ได้เว้นแต่จะต้องปราศจาก 6 อย่างด้วยกัน คือ ดอกเบี้ย สิ่งที่ยารอมต้องห้ามต่างๆ สิ่งที่น่าขยะแขยงน่าเกลียดผิดกฎหมาย สิ่งที่ได้มาจากการหลอกลวง สิ่งที่มีโทษ (นำตำหนิ) และสิ่งที่ยาลาลไม่ชัดเจน เพราะการบริโภคสิ่งที่ยาลาลเป็นส่วนหนึ่งจากห้าส่วนที่จะทำให้ความรู้นั้นสมบูรณ์ แต่หากขาดอย่างหนึ่งอย่างใดจะส่งผลให้คุณภาพความดีไม่ถูกต้องสนอง ดังที่สะอิด บุตรของยะซีรกล่าวไว้ว่า

²⁹ ดูหน้าที่ 3

³⁰ กาเฟร หมายถึง ผู้ปฏิเสธ นอกรีต ไม่เชื่อ หรือผู้ที่ไม่ศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ และเราะสูลุลลอฮ์ หรือ บุคคลที่ปฏิเสธไม่เชื่อในพระเจ้าหรือหลักคำสอนของอิสลาม หรือปฏิเสธอำนาจของพระเจ้า หรือผู้ที่กราบไหว้เจ็ดหรือรูปปั้นต่างๆ (al-Sabuny,1996:3/587)

((خمس خصال بما تمام العلم وهي: معرفة الله عز وجل، ومعرفة الحق، وإخلاص العمل لله، والعمل على السنة، وأكل الحلال.فإن فقدت واحدة لم يرفع العمل))

ความว่า “ทำประการด้วยกันที่ทำให้ความรู้สมบูรณ์ คือ การรู้จักพระองค์อัลลอฮ์ การรู้ความจริงหรือเหตุผล ความบริสุทธิ์ใจในการประกอบคุณงามความดี การประกอบคุณงามความดีบนพื้นฐานของสุนนะห์หรือแบบอย่างของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และห้าบริโภคนิสัยที่ฮาลาล” (al-Qurtubiy,1993:1/195)

ดังนั้นการอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ยะฮาลาลเป็นเรื่องจำเป็นแก่มนุษย์ทุกคน ทุกอาชีพ ทุกเชื้อชาติ และศาสนา เพราะเป้าหมายของสิ่งที่ยะฮาลาล คือ เพื่อประโยชน์ต่อตัวมนุษย์โดยตรง

2) คำว่าฎ็อยยิบัน (طيبا) แปลว่าดี หมายถึงสิ่งต่างๆที่นำมาบริโภคนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพกายและสุขภาพใจของผู้บริโภคเอง ไม่เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และไม่เป็นที่ได้มาจากการละเมิดผู้อื่น และท่านอิหม่ามอัชชาฟีอียะกล่าวว่ คำว่าฎ็อยยิบัน (طيبا) หมายถึงสิ่งที่มีรสชาติอร่อยสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ผู้บริโภค อีกทั้งยังไม่ให้โทษและอันตรายอีกด้วย ส่วนท่านอิหม่ามมาลิกกล่าวว่ คำว่าฎ็อยยิบัน (طيبا) ในอายะฮ์นั้น หมายถึงฮาลาลเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นการกล่าวย้ำคำว่าฮาลาลคำแรก (al-Qurtubiy,1993:1/195) (al-Shuaw Kaniy,1991:1/183)

อัลคอฎ็ิบอัชชะรีนีย³¹ ได้อธิบายคำว่า “ฎ็อยยิบัน” ว่าหมายถึงอาหารที่ดีมีคุณสมบัติหรือลักษณะสี่ประการด้วยกัน คือ 1) เป็นอาหารที่ยะฮาลาล 2) เป็นอาหารที่สะอาด 3) เป็นอาหารที่ไม่เป็นพิษไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภคทั้งด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ และ 4) เป็นอาหารที่ร่างกายพึงปรารถนา (al-Sharbīniy,1997:4/398) ดังนั้นสิ่งที่ยะฮาลาลอนุมัติให้นำมาบริโภคได้นั้นจะต้องเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์อย่างแท้จริง ไม่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคและบุคคลอื่น ไม่ว่าด้านหนึ่งด้านใดทั้งทางร่างกายและจิตใจ

การยกเว้นบางสิ่งบางอย่างจากทั้งหมดที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงห้ามมิให้มนุษย์บริโภค ทั้งนี้เพื่อป้องกันอันตรายหรือโทษที่อาจเกิดจากสิ่งต่างๆเหล่านั้น ซึ่งถือเป็นความปรานีของพระองค์ที่ได้สอนให้มนุษย์รู้จักปกป้องตัวเอง รู้จักความพอเพียง รู้จักความพอดี และรู้จักการใช้สติปัญญาในการแยกแยะสิ่งต่างๆ ซึ่งมีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นหากเทียบกับสรรพสิ่งทั้งหมดที่พระองค์สร้างมาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ โดยปรากฏหลักฐานทางศาสนายืนยันถึงการห้ามอุปโภคและบริโภคนิสัยดังกล่าวอย่างชัดเจน ดังเช่นที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

³¹ คือมุฮัมมัด บิน อะฮ์มัด อัลคอฎ็ิบ อัชชะรีนีย (ฮ.ศ.904-ฮ.ศ.971) เป็นนักวิชาการฟิกฮ์สังกัดมัซฮับอัชชาฟีอียะเป็นที่ยอมรับและเลื่องชื่อท่านหนึ่ง เป็นผู้ประพันธ์หนังสือ “มุขนีอัลมุฮตาดญ์ อิลามะริฟาตี มะอานีอัลฟาศ อัลมินฮัจญ์” (مغني المحتاج الى معرفة) (معاني الفاظ المنهاج (al-Zarkaliy,2002/6/222)

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَالْحَنْزِيرُ وَمَا أَهَلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ
وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى
النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ﴾

(المائدة: 3)

ความว่า “ได้ถูกห้ามแก่เจ้าแล้วซึ่งสัตว์ที่ตายเอง เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ถูก
เปล่งนามอื่นจากอัลลอฮ์ที่มัน (ขณะเชือด) สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตี
ตาย สัตว์ที่ตกเหวตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่ถูกสัตว์ร้ายกัดกิน นอกจากนี้
ที่พวกเจ้าเชือดกัน สัตว์ที่ถูกเชือดบนแท่นหินบูชา และการที่พวกเจ้าเสี่ยง
ทายด้วยไม้ตี เหล่านี้เป็นกรละเมิด”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

คำว่า “الْمَيْتَةُ” นั้นหมายถึงซากสัตว์หรือสัตว์ที่อนุญาตให้บริโภคได้โดยพื้นฐาน
เสียชีวิตโดยไม่ผ่านการเชือดหรือชำแหละตามหลักการศาสนาอิสลาม ส่วนสัตว์ที่ไม่อนุญาตให้บริโภค
โดยพื้นฐานนั้นถึงแม้จะผ่านการเชือดตามหลักการศาสนาอิสลามก็นับเป็นซากเช่นเดียวกัน
(al-Qurtubiy,1993:1/203) เพราะสัตว์ที่ไม่ผ่านการเชือดที่ถูกวิธีนั้นเลือดจะตกค้างในร่างกายของ
สัตว์ ซึ่งเลือดนั้นเป็นนะญิสและเป็นศูนย์รวมของเชื้อโรคชนิดต่างๆและยังส่งผลให้เนื้อนั้นของมันเน่า
เสียอย่างรวดเร็ว (al-Zuhailiy,1991:6/67) ดังนั้นไม่ควรนำเนื้อประเภทนี้มาบริโภคด้วยเหตุผล
ดังกล่าว อีกทั้งยังถือเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ ซึ่งสิ่งที่น่ารังเกียจทุกชนิดอิสลามห้ามนำมาบริโภค ดังที่
พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ﴾

(الاعراف:33)

ความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่าแท้จริงสิ่งที่พระเจ้าของฉันทรงห้ามนั้นคือ
บรรดาสิ่งที่ชั่วช้าน่ารังเกียจ ทั้งเป็นสิ่งที่เปิดเผยจากมันและสิ่งที่ไม่เปิดเผย”

(อัลอะรอฟ: 33)

อัลกุรอานอายะฮ์นี้บ่งบอกถึงพื้นฐานของอาหารที่อิสลามห้ามนำมาบริโภคจาก
ประเภทต่างๆของวัตถุดิบที่มนุษย์นิยมนำมาบริโภค ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่มาจากสัตว์ เช่น สัตว์ปีก สัตว์
ใหญ่ หรือสิ่งที่มาจากพืช เพราะสิ่งที่น่ารังเกียจต่างๆมาจาก 2 ชนิดนี้ และนอกเหนือจากอัลกุ
รอานอายะฮ์นี้แล้วยังมีอะดิษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และกฎเกณฑ์ทางศาสนาอื่นๆที่ได้กำหนด
ถึงระเบียบและเงื่อนไขในการบริโภคอาหาร ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้มนุษย์ไม่ควรซุกถามถึงสาเหตุของการ
ห้าม เพราะเป็นประโยชน์แก่มนุษยชาติทั้งหลาย ดังที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا ، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا ،

وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا ، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً بِكُمْ ، غَيْرَ نَسْيَانٍ ،

فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا))

(أخرجه الدار القطني)

ความว่า“แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ได้กำหนดหน้าที่บางอย่างสำหรับท่าน ดังนั้นอย่าละทิ้งหน้าที่เหล่านั้น และพระองค์ได้กำหนดขอบเขตบางอย่างไว้ ดังนั้นอย่าละเมิดขอบเขตของมัน และพระองค์ได้ห้ามบางสิ่งบางอย่างไว้ ดังนั้นอย่าไปทำสิ่งนั้น และพระองค์ทรงนิ่งเงียบกับสิ่งอื่นๆ อันเนื่องมาจากความเมตตาที่มีต่อตัวท่าน มิใช่เพราะความหลงลืม ดังนั้นจงอย่าถามเกี่ยวกับมัน”

(บันทึกโดย al-Dār al-Qutniy)

2. สิ่งที่ยาลาล (حلال) หรือสิ่งที่เป็นที่อนุมัติ คือสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ อนุมัติไม่ใช่เป็นสิ่งที่มนุษย์อนุมัติตามความคิดและสมองของมนุษย์เอง ดังนั้นจึงไม่เป็นที่อนุญาตให้มนุษย์กล่าวอ้างว่าสิ่งใดฮาลาลหรือสิ่งใดฮารอม トラバドที่พระองค์อัลลอฮ์และท่านเราะสุลุลลอฮ์ยังไม่ได้กล่าวถึง ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

(الاعراف: 33)

ความว่า“จงกล่าวเถิดมุฮัมมัดว่าแท้จริงสิ่งที่พระเจ้าของฉันทรงห้ามนั้นคือบรรดาสิ่งที่ชั่วชาน่ารังเกียจ ทั้งเป็นสิ่งที่เปิดเผยจากมันและสิ่งที่ไม่เปิดเผย และสิ่งที่เป็นบาป และการช่มเหงรังแกโดยไม่เป็นธรรมและการที่พวกเจ้าให้เป็นภาคีแก่อัลลอฮ์ ซึ่งสิ่งที่พระองค์ทรงไม่ได้ประทานหลักฐานใดๆลงมาแก่สิ่งนั้น และการที่พวกเจ้ากล่าวให้ร้ายแก่อัลลอฮ์ในสิ่งที่พวกเจ้าไม่รู้”

(อัลอะรอฟ: 33)

3. พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จะไม่อนุมัติสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้แก่มนุษย์อุปโภคและบริโภคเว้นแต่เฉพาะเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตัวมนุษย์เอง และเช่นกันพระองค์ก็จะไม่ห้ามมนุษย์อุปโภคสิ่งหนึ่งสิ่งใดเลย เว้นแต่สิ่งนั้นไม่มีประโยชน์ และจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของมนุษย์

หลังจากที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงมนุษย์ทุกคนในภาพรวมแล้วพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงมุสลิมผู้ศรัทธาเป็นกรณีพิเศษ โดยพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

(البقرة: 172)

ความว่า“บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงบริโภคสิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า จากสิ่งดีๆทั้งหลาย และจงขอบคุณอัลลอฮ์เถิด หากเฉพาะพระองค์เท่านั้นที่พวกเจ้าจักเป็นผู้เคารพสักการะ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 172)

ซึ่งอายะฮ์นี้ได้มาต่อกัยอายะฮ์ก่อนหน้าที่กล่าวถึงมนุษย์ทุกคนทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม และพระองค์อัลลอฮ์ได้เจาะจงมุสลิมผู้ศรัทธาเป็นการเฉพาะ โดยใช้ให้บริโภคนิสฺยต่าง ๆ จากสรรพสิ่งทีพระองค์สร้างมาเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เอง แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของสิ่งทีดี ซึ่งหมายถึงสิ่งทีฮาลาลในตัวของมันด้วยเพราะหากเป็นสิ่งทีไม่ฮาลาลก็ยอมไม่เป็นสิ่งทีดีอย่างแน่นอน และความหมายของคำว่า “كُلُوا” เป็นคำกิริยาทีมาจากคำว่า “كل” ทีแปลว่ากินหรือบริโภคนิสฺย นั้นหมายรวมถึงการเอาประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านันในทุทช่องทาง ดังนันเมือมนุษย์ผู้ศรัทธาต้องการอุปโภคและบริโภคนิสฺยใดก็ยอมต้องคำนึงถึงสิ่งทีฮาลาล และดีด้วยเสมอ (al-Qurtubiy, 1993:1/202) ซึ่งสอดคล้องกับฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ทีกล่าวว่า

((عن أبي هريرة ؓ قال: قال رسول الله ﷺ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا﴾ وَقَالَ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾، ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يُمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لَهُ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1015)

ความว่า “จากท่านอาบิฮุร็อยเราะฮ์ ؓ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์ผู้ทรงสูงส่งนันดี พระองค์จะรับเพียงสิ่งทีดีเท่านั้น และแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ทรงสั่งแก่บรรดาผู้ศรัทธาเช่นเดียวกันกับทีพระองค์เคยสั่งต่อบรรดาเราะสูลุลลอฮ์ โดยพระองค์กล่าวว่า (โอ้บรรดาเราะสูลทั้งหลายจงบริโภคนิสฺยจากสิ่งทีดี และจงปฏิบัติสิ่งทีดี แท้จริงฉันรู้อย่างถึงสิ่งทีพวกท่านปฏิบัติ) และพระองค์กล่าวอีกว่า (โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคนิสฺยทีเราไดให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้าจากสิ่งทีดีทีทั้งหลาย) จากนั้นท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวถึงสภาพของชายผู้หนึ่งทีเดินทางไกล ผมเผ้ารุงรังมีฝุ่นจับ ยืนสองมือขึ้นสู่ท้องฟ้าเฝ้าขอต่อพระองค์อัลลอฮ์ ขณะที่ อาหาร เครื่องดื่ม เสื้อผ้าของเขา และเขาบริโภคนิสฺยทีฮารอมและการขอพรของเขาจะถูกตอบรับได้ อย่างไร”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1015)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้อีกว่า

﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ﴾

(المائدة : 4)

ความว่า “เขาเหล่านั้นจะถามเจ้าว่า มีอะไรบ้างที่ถูกอนุมัติแก่พวกเขา จงกล่าวเถิด ที่ถูกอนุมัติแก่พวกเจ้านั้นคือสิ่งดีๆทั้งหลาย (ที่ศาสนากำหนดไว้)”

(อัลมาอิดะฮ์: 4)

ฮะดีษและอัลกุรอานชี้ให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลามด้านการอุปโภคและบริโภค โดยได้คำนึงถึงสุขภาพและสวัสดิภาพของมนุษย์ทุกคนทุกยุคทุกสมัย โดยผ่านศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ด้วยการให้ปฏิบัติในสิ่งที่ดี และบริโภคในสิ่งที่ดีที่มีประโยชน์ ซึ่งผลลัพธ์ทั้งหมดก็จะตกแก่ตัวมนุษย์และสังคมโดยตรง

4. ไม่อนุญาตให้มนุษย์ห้ามตัวเองจากการอุปโภคและบริโภคสิ่งหนึ่งสิ่งใดหากสิ่งนั้นเป็นที่อนุมัติ หรือฮาลาล (حلال) จากพระองค์อัลลอฮ์ ยกเว้นหากมีความจำเป็น

ดังนั้นอาหารฮาลาล หมายถึงอาหารทั่วไปที่สามารถบริโภคได้ทั้งผู้ที่เป็นมุสลิมและผู้ที่ไม่ใช่มุสลิม เพียงแต่อาหารฮาลาลถูกกำหนดไว้ในบทบัญญัติของอิสลามภายใต้หมวดสิ่งที่ต้องห้าม และสิ่งที่ได้รับอนุมัติให้บริโภค หรือเป็นอาหารที่ได้รับอนุมัติจากพระองค์อัลลอฮ์ให้นำมาบริโภคหรือใช้ประโยชน์ได้ มีคุณค่าตามหลักโภชนาการ สะอาด และมีการควบคุมการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกตลอดกระบวนการผลิต บรรจุภัณฑ์ การเก็บรักษา ขนส่ง และหรือทุกขั้นตอนจนถึงผู้บริโภค สอดคล้องกับหลักโภชนาการสากลทั่วไป ดังที่พระองค์ยังตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

(البقرة : 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และ จงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารเพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสูเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 168)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงหลักการฮาลาลและฮารอมไว้ในอัลกุรอานหลายครั้ง หลายสุเราะฮ์ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการชี้แนะประเภทของอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม หรืออื่นๆที่เป็นปัจจัยในการยังชีพของมนุษย์ ดังเช่นอายะฮ์ต่อไปนี้ที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مِمَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾

(البقرة : 29)

ความว่า “พระองค์คือผู้ทรงสร้างทุกสิ่งที่อยู่บนโลกเพื่อสูเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 29)

﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ﴾

(الحج: 13)

ความว่า “และพระองค์ทรงทำให้สิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและสิ่งที่อยู่ในแผ่นดินเป็นประโยชน์แก่พวกเจ้า ทั้งหมดนี้มาจากพระองค์”

(อัลญาซียะฮ์: 13)

สรรพสิ่งต่างๆถูกสร้างมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่มนุษย์ทั้งหลายภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ต่างๆ เพื่อเป็นกรอบในการอุปโภคและบริโภค และเพื่อประโยชน์แก่มวลมนุษย์นั่นเอง

2.3.2 กฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องอาหาร

มนุษย์ดำรงชีวิตโดยอาศัยปัจจัยพื้นฐานหลายประการ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ และเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ต้องการเครื่องนุ่งห่มที่ห่อหุ้มร่างกายตามความเหมาะสม ต้องการที่อยู่อาศัยที่ดี มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเหมาะแก่การพักอาศัย และต้องการยารักษาโรค เพื่อป้องกันและรักษาชีวิตของตนให้อยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งทั้งหมดล้วนแล้วเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ เมื่อได้รับอาหารที่มีสุขภาพดีและมีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วนเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย ไม่มีสารพิษ วัตถุเจือปน สารปนเปื้อน หรือสารปลอมแปลงที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย ดังนั้นอาหารและโภชนาการจึงเป็นรากฐานของสุขภาพอนามัยของมนุษย์ตลอดชีวิต (สิริพันธ์ จุลรังคะ, 2550) ซึ่งประกอบด้วย 5 หมู่ด้วยกัน คือ 1) หมู่เนื้อสัตว์ ไข่ นม ถั่วเมล็ดแห้ง. 2) หมู่ข้าว แป้ง น้ำตาล เผือก มัน. 3) หมู่ผัก. 4) หมู่ผลไม้ และ 5) หมู่ไขมัน (สุนีย์ สหัสโพธิ์ และจักรกฤษณ์ ทองคำ, 2560:1)

อาหาร เป็นหนึ่งในปัจจัยที่มนุษย์มีความจำเป็นจะต้องได้รับครบเท่าที่ยังมีชีวิตและหมายถึง สิ่งที่ย่อยได้ไม่เป็นพิษและเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วเกิดประโยชน์แก่ร่างกาย โดยให้สารอาหารแก่ร่างกาย ซึ่งอาหารและสารอาหารมีความสำคัญ เพราะมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย เช่นทำให้ร่างกายเจริญเติบโต ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย ให้พลังงานและความร้อนแก่ร่างกาย มีความจำเป็นต่อการทำงานของอวัยวะต่างๆของร่างกายทั้งภายในและภายนอกในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ช่วยควบคุมปฏิกิริยาทางเคมีต่างๆในร่างกาย และช่วยป้องกันและต้านทานโรคภัยไข้เจ็บ และการบริโภคอาหารที่เหมาะสมจะช่วยจะช่วยเสริมสร้างสุขภาพทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา (ศุภลักษณ์ วัฒนาวีทวัส, 2545:47)

พระองค์อัลลอฮ์ได้ใช้ให้มนุษย์อุปโภคและบริโภคสิ่งที่ดีมีประโยชน์จากปัจจัยยังชีพทั้งหลาย และห้ามอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ไม่ดีและไม่มีประโยชน์หรือสิ่งต้องห้ามต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งต้องห้ามในตัวของมันเอง ดังเช่นซากสัตว์ เลือดที่ไหลรินออกจากตัวสัตว์ เนื้อสุกร หรือสิ่งต้องห้ามอื่นๆที่การได้มาเป็นเหตุให้ไม่ฮาลาล (ไม่อนุมัติ) เช่น ดอกเบียร์ การพนัน การขโมย สิ่งที่มีผิดกฎหมาย หรือสิ่งอื่นๆที่ได้มาจากการละเมิดสิทธิบุคคลอื่น เพราะแท้จริงปัจจัยยังชีพนั้นมีทั้งที่ฮาลาล (อนุมัติ) และฮารอม (ไม่อนุมัติ) โดยพระองค์อัลลอฮ์ได้สร้างทุกสิ่งมาเพื่อให้มนุษย์ใช้สติปัญญาในการเลือก และใช้พลังความรู้ความศรัทธาเป็นตัวกำหนดและควบคุมตนเอง และนั่นหมายรวมถึงกิจกรรมด้านอื่นๆอีกด้วยที่อาศัยพลังความศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์เป็นตัวควบคุมและขับเคลื่อน (al-Zuhailiy, 1991:7/15) และพระองค์อัลลอฮ์ตรัสไว้ในสุเราะฮ์อัลอะอ์รอฟว่า

﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾

(الاعراف: 157)

ความว่า“และจะอนุมัติให้แก่พวกเขาซึ่งสิ่งดี ๆ ทั้งหลาย และจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขา ซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย”

(อัลอะร็อฟ: 157)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สร้างสรรพสิ่งต่าง ๆ มาเพื่อเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ในด้านต่างๆ รวมทั้งเป็นอาหารที่หล่อเลี้ยงร่างกาย และอื่นๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลให้แก่มนุษย์ทั้งสิ้น มนุษย์สามารถตัดวงจรประโยชน์จากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ได้อย่างสะดวก ยกเว้นบางอย่างที่มีหลักฐานจากอัลกุรอานหรืออัลฮะดีษมาห้ามไว้ (al- Qurtubiy,1993:1/239)

มนุษย์ต้องบริโภคอาหารเพื่อการอยู่รอด และประเพณีการบริโภคอาหารของมนุษย์นั้นมีความแตกต่างกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อาหารของมนุษย์ส่วนใหญ่ได้มาจาก 2 อย่างด้วยกันคือ ได้มาจากพืช และได้มาจากสัตว์ และอาหารที่ได้มาจากพืชส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่ฮาลาล หรืออนุมัติสามารถบริโภคได้ เอาประโยชน์ได้ในรูปแบบต่างๆ ได้ ยกเว้นในกรณีที่เป็นนยะฮิส หรือสิ่งสกปรก เป็นสิ่งที่อันตรายต่อสุขภาพร่างกาย เช่น ยาพิษ หรืออื่นๆ และยกเว้นในกรณีที่เป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค (al-Saiyid Sābik,2005:3/177) ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ﴾

(المائدة: 5)

ความว่า“วันนี้สิ่งดี ๆ ทั้งหลายได้ถูกอนุมัติแก่พวกเจ้าแล้ว และอาหารของผู้ที่ได้รับคัมภีร์นั้นเป็นที่อนุมัติแก่พวกเจ้า และอาหารของพวกเจ้าก็เป็นที่อนุมัติแก่พวกเขา”

(อัลมาอิดะฮ์: 29)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ

الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

(المائدة : 90)

ความว่า“ผู้ศรัทธาทั้งหลาย แท้จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชายันต์ และการเสี่ยงตานั้นเป็นสิ่งโสมนมอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสียเพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อัลมาอิดะฮ์ : 90)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

(البقرة: 195)

ความว่า “และจงอย่าโยนตัวพวกเจ้าสู่ความพินาศ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 195)

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾

(النساء: 29)

ความว่า “และจงอย่าฆ่าตัวของพวกเจ้าเอง แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงเมตตาต่อพวกเจ้าเสมอ”

(อันนิสาฮ์: 29)

การบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายนั้นเป็นการนำตัวเองเข้าไปสู่ความพินาศเสียหาย ทำลายเซลล์สมอง เซลล์กล้ามเนื้อ บั่นทอนความเจริญเติบโตของร่างกาย อิสลามจึงห้ามการกระทำทุกรูปแบบที่นำไปสู่ความเสียหายดังกล่าว แม้แต่ในรูปแบบการบริโภคอาหารก็ตาม อิสลามได้ป้องกันและรักษามนุษย์ไม่ให้ตกไปอยู่ในภาวะอันตรายทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นบทบัญญัติพื้นฐานที่ห้ามที่มนุษย์ต้องปกป้องรักษาให้สมบูรณ์ที่สุด คือ

1) حفظ النفس (อ่านว่า หิฟศุนนัฟลี) หมายความว่า ต้องรักษาชีวิตและปกป้องร่างกาย ให้ได้รับความปลอดภัยจากอันตรายประเภทต่างๆ ไม่ฆ่าตัวตาย หรือไม่ประมาทเล่นเล่จนอาจทำให้ร่างกายได้รับอันตรายบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَتَوَجَّأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا. وَمَنْ شَرِبَ سَمًا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا. وَمَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ يَتَرَدَّى فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيهَا أَبَدًا»))
(أخرجه البخاري، 2008: 5778 ومسلم، 2001: 109)

ความว่า “รายงานจากท่านอาบิฮุร็อยเราะฮ์ว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ผู้ใดที่ฆ่าตัวตายด้วยเหล็กเขาจะใช้มือของเขาจับเหล็กนั้นหุบตีท้องของเขาในนรกภูอันนัมไปตลอดกาล และผู้ใดฆ่าตัวตายด้วยการดื่มยาพิษ เขาจะได้รับยาพิษนั้นในนรกภูอันนัมตลอดกาล และผู้ใดที่กระโดดจากเขาเพื่อฆ่าตัวตาย เขาจะได้กระโดดลงในนรกภูอันนัมและอยู่ในนั้นตลอดกาล”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008:5778 และ Muslim, 2001 : 109)

อิสลามได้แจ้งให้มนุษย์รู้จักคุณค่าของชีวิต ซึ่งเป็นเนาะอัมมัดที่ยิ่งใหญ่ที่พระองค์อัลลอฮ์ได้มอบให้แก่ทุกชีวิต และห้ามปรามมนุษย์ไม่ให้คิดฆ่าตัวตายด้วยวิธีต่างๆ โดยการบอกถึงบทลงโทษหรือผลตอบแทนสำหรับผู้ฆ่าตัวตายด้วยวิธีต่างๆ ในโลกหน้า

2) **حفظ العقل** (อ่านว่า ฮิฟศุลอัลลิล) หมายความว่า ต้องรักษาสมองหรือสติปัญญาให้ได้รับความปลอดภัยจากอันตรายประเภทต่างๆ เช่น ยาเสพติดให้โทษ และจะต้องบำรุงรักษาสติปัญญาหรือสมองให้มีความฉลาดรอบรู้ด้วยการอ่านเขียน หรือศึกษาหาความรู้ เพราะการอ่านหนังสือจะช่วยกระตุ้นสมองให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

3) **حفظ المال** (อ่านว่า ฮิฟศุลมาล) หมายความว่า ต้องรักษาทรัพย์สินไม่ให้ได้รับความเสียหาย ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุ่ยสุร่าย หรือไม่ใช้จ่ายในเรื่องที่หลักการศาสนาห้าม ไม่ว่าจะห้ามในรูปแบบฮารอม (حرام) ซึ่งหมายถึงห้ามเด็ดขาด หรือห้ามในรูปแบบมักรอฮ์ (مكروه) หรือห้ามในรูปแบบไม่เด็ดขาด เพียงขอความร่วมมือ

4) **حفظ النسل** (อ่านว่า ฮิฟศุลนัสลิล) หมายความว่า ต้องรักษาวงศ์ตระกูล โดยการแต่งงานมีลูกมีหลานที่ดีมีอิหม่านและมีความรู้เพื่อช่วยพัฒนาตนเอง ครอบครัวเครือญาติ สังคม และประเทศชาติให้ได้รับความเจริญ

5) **حفظ الدين** (อ่านว่า ฮิฟศุดดีน) หมายความว่า ต้องทะนุบำรุงศาสนาให้มีความมั่นคง ปกป้องศาสนา และเผยแพร่ศาสนานำหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามไปสู่สังคมให้ได้รับรู้ สัจธรรมในประเด็นต่างๆ ดังนั้นพฤติกรรมหรือการกระทำทุกรูปแบบที่นำไปสู่ความเสียหายของศาสนา หรือไม่ทำให้ศาสนาได้รับการพัฒนาเจริญรุ่งเรือง อิสลามถือว่าเป็นสิ่งที่ฮารอมต้องห้ามในทุกกรณี (al-Shāṭibī, 2/14)

ส่วนอาหารที่มาจากสัตว์ก็แบ่งได้เป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ จากสัตว์น้ำ และ สัตว์บก สำหรับสัตว์น้ำ เช่น ปลาชนิดต่างๆ และสัตว์น้ำประเภทอื่นๆทุกชนิดเป็นที่อนุมัติ หรือฮาลาล สามารถนำมาบริโภคได้ ส่วนสัตว์บกส่วนใหญ่จะเป็นที่อนุมัติสามารถนำมาบริโภคได้ เช่น อูฐ วัว ควาย แพะ แกะ เป็ด ไก่ ยกเว้นเฉพาะสิ่งที่มีหลักฐานมาระบุห้ามไว้อย่างชัดเจน เช่น สัตว์ที่ดุร้าย สัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บที่แหลมคม และมันใช้เขี้ยวเล็บเป็นอาวุธในการล่าอาหาร เช่น เสือ สิงโต สุนัข สุนัขจิ้งจอก นกเหยี่ยว นกแร้ง ดังอัลกุรอานที่กล่าวว่า

﴿أَحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلنَّاسِ﴾

(96 : ๓๘๘)

ความว่า “ได้อนุมัติแก่พวกเจ้าซึ่งสัตว์ในทะเลและอาหารจากทะเล ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์แก่พวกเจ้าและบรรดาผู้เดินทาง”

(อัลมาอิดะฮ์ : 96)

ซึ่งสัตว์น้ำหรือสัตว์ทะเลโดยธรรมชาติจะเป็นสัตว์ที่ฮาลาลในการบริโภคเกือบทั้งหมดยกเว้นไม่กี่ประเภทที่ถูกห้ามไว้ด้วยเหตุผลที่ส่งผลอันตรายต่อผู้บริโภค หรือบางชนิดอาจจะฮาลาลแก่คนทั่วไปแต่อาจกลับไม่ฮาลาลกับใครบางคนเนื่องจากเหตุผลส่วนตัว เช่น บางคนอาจเป็น

ภูมิแพ้อาหารทะเลบางชนิด เช่น กุ้ง หอย ปู หรือปลาบางชนิด หากเป็นเช่นนั้นก็เท่ากับว่าอาหารทะเลเหล่านั้นฮาลาลสำหรับคนทั่วไปแต่กลับไม่ฮาลาลกับคนที่เป็นภูมิแพ้อาหารทะเลเหล่านั้น เนื่องจากหากบริโภคเข้าไปจะส่งผลอันตรายต่อสุขภาพร่างกายหรืออาจถึงชีวิต และการรักษาชีวิตสำคัญยิ่งกว่า ดังนั้นจึงจำเป็นจะต้องคำนึงถึงบริบท และสภาพร่างกายของแต่ละคนในแต่ละช่วงเวลา และคำว่าอาหารจากทะเล หมายถึง สัตว์ทะเลที่ตาย (Ibn Kasir, 1995 : 2/105)

สำหรับสัตว์บกมีหลายชนิดที่ฮาลาลในการบริโภค และไม่ฮาลาลก็มีหลายชนิดเช่นกัน โดยแยกตามประเภทและรูปแบบของสัตว์เหล่านั้น เช่น สัตว์ที่กินซากเป็นอาหาร สัตว์ที่ดุร้าย สัตว์ที่มีกรงเล็บแหลมคมและใช้ล่าเหยื่อเป็นอาหาร หรือสัตว์ที่มีพิษ และหรือสัตว์ที่น่ารังเกียจ โดยสัตว์เหล่านี้อิสลามห้ามนำมาบริโภคเป็นอาหารด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันออกไป ดังฮะดีษบทต่อไปนี้ได้กล่าวถึงสัตว์ที่ห้ามบริโภคว่า

((عن أَبِي ثَعْلَبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ
أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5530)

ความว่า“รายงานจากอะบิษะละบะฮ์ เล่าว่า แท้จริงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ห้ามบริโภคสิ่ง (สัตว์) ที่มีเขี้ยวจากบรรดาสัตว์ดุร้าย”

(บันทึกโดย al- Bukhāriy, 2008 : 5530)

((عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كُلِّ
ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ وَعَنْ كُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1934)

ความว่า“รายงานจากท่านอับนิอับบาส เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ห้ามบริโภคสัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บจากบรรดาสัตว์ดุร้าย และห้ามบริโภคสัตว์ที่มีกรงเล็บที่คมจากนก (สัตว์ปีก)”

(บันทึกโดย Muslim, 2001: 1934)

ฮะดีษทั้งสองได้ยกเว้นอาหารที่มาจากสัตว์ ซึ่งโดยพื้นฐานแล้วจะเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาล โดยสัตว์ที่ถูกยกเว้นและถือเป็นสิ่งต้องห้ามบริโภคหรือฮารอมนั้นมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากสัตว์ทั่วไปที่เป็นที่อนุมัติหรือฮาลาล คือมีความน่ารังเกียจ และอาจเป็นจุดแพร่กระจายของเชื้อโรคชนิดต่างๆได้ เช่น หนู ค้างคาว สัตว์เลื้อยคลาน ซึ่งเป็นพาหะนำโรคไปสู่คน เช่นโรคฉี่หนู (Leptospirosis) ซึ่งเป็นโรคที่เกิดจากแบคทีเรียรูปเกลียว (Spirochete) ในตระกูล(Leptospira)³² อิสลามห้ามนำมาบริโภคเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาดังกล่าว ซึ่งมนุษย์ที่เป็นผู้บริโภครู้ถึงเหตุผลที่ศาสนา

³² ดู [http : th.www.pidst.or.th](http://th.www.pidst.or.th)

บัญญัติห้ามบริโภคกับสิ่งต่างๆด้วยสมองหรือสติปัญญาของตัวเองได้ แต่ในบางกรณีมนุษย์ไม่สามารถรับรู้และเข้าใจเหตุผลดังกล่าวเพียงแต่ทราบว่ามันนั้นพระองค์อัลลอฮ์ได้ห้ามไว้มุสลิมผู้ศรัทธาก็พร้อมที่จะน้อมปฏิบัติตามพระดำรัสของพระองค์โดยเสนาหาไม่ต้องค้นหาเหตุผลอะไรทั้งสิ้น ดังฮะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عن سلمان الفارسي رضي الله عنه بلفظ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ السَّمَنِ وَالْجَبَنِ وَالْفِرَاءِ فَقَالَ الْحَلَالُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَالْحَرَامُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ مِمَّا عَفَا عَنْهُ))

(أخرجه الترمذي , 1975:1726 , وابن ماجه, دبت : 3367)

ความว่า“จากท่านซัลมาน อัลฟารีซี ได้เล่าว่าเมื่อท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ถูกถามเกี่ยวกับเรื่องไขมันสัตว์ เนยแข็ง และขนสัตว์ ท่านได้ตอบว่า ฮาลาลหากเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้อนุมัติไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ และฮารอมหากเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงห้ามไว้ และสำหรับสิ่งที่พระองค์ทรงนิ่งเงียบไม่กล่าวถึงนั้นมันเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงอนุโลม”

(บันทึกโดย al- Tirmiziy, 1975 : 1726 และIbn Mājah, n.d.: 3367)

นอกเหนือจากวัตถุดิบที่จะนำมาประกอบอาหารจะต้องฮาลาลแล้ว อาหารที่นำวัตถุดิบมาจากสัตว์บก หรือปศุสัตว์นั้นถูกกำหนดให้มีการเชือดฆ่าและก่อนนำมาบริโภคตามหลักการและเงื่อนไขที่ถูกกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ยกเว้นตัดแตงที่ไม่ได้บัญญัติให้มีการเชือด สามารถบริโภคได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านการเชือดแต่อย่างใด ซึ่งเงื่อนไขในการเชือดนั้นมีหลายอย่าง เช่นการกล่าวพระนามของอัลลอฮ์ ﷻ ในขณะที่เชือด ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญหากไปกล่าวนามชื่อสิ่งอื่นจะถือว่าสัตว์ตัวนั้นหรือชิ้นส่วนของสัตว์ตัวดังกล่าวนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามบริโภคไปโดยปริยาย และยังมีเงื่อนไขอื่นๆอีก เช่น

- 1) ผู้เชือดจะต้องเป็นมุสลิม หรือ ชาวคัมภีร์
- 2) เชือดด้วยมีดหรืออุปกรณ์ที่มีความคม (al-Sa‘diy : 2002)
- 3) จะต้องกล่าวนามชื่อของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในขณะที่เชือด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้

ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ ﴾

(الانعام : 118)

ความว่า“ดังนั้นพวกท่านจงบริโภคจากสิ่ง(สัตว์เชือด)ที่พระนามของอัลลอฮ์ ถูกกล่าวบนมัน(ขณะเชือด) เกิด หากพวกเจ้าเป็นผู้ศรัทธาต่อบรรดาโอองการของพระองค์”

(อัลอันอาม : 118)

การกล่าวนามชื่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในขณะที่เชือดสัตว์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของการบ่งบอกถึงการยอมรับในพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยอมรับในอำนาจของพระองค์ ซึ่งแตกต่างจากอาหารบมฺุชรีกินในยุคก่อนที่ยึดถือการเชือดสัตว์เพื่อบูชาเทพเจ้าต่างๆที่พวกเขากราบไหว้ ดังนั้นการกล่าวนามชื่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ในขณะเชือดสัตว์และบริโภคน้ำเนื้อสัตว์ที่เชือดนั้นเป็นการเพิ่มความสมบูรณ์ด้านความศรัทธาในจิตใจของมุสลิม (al-Zuhailiy,1991 : 8/20) นอกจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะนำมาอุปโภคและบริโภคแล้วสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงอีกหลายประการ ซึ่งเป็นเรื่องที่ศาสนาได้บัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ ดังเช่นความสะอาดในกระบวนการผลิตหรือปรุง การบรรจุภัณฑ์และการขนส่ง และการกล่าวพระนามของพระองค์อัลลอฮ์ในขณะที่เชือด เพราะแม้วัตถุประสงค์เป็นสิ่งที่ดีให้บริโภคได้ในเบื้องต้นก็จำเป็นต้องผลิตให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่อิสลามกำหนดไว้ และหากสัตว์เหล่านั้นไม่เป็นสัตว์ที่ฮาลาลในเบื้องต้น แม้อย่างที่ผ่านการเชือดตามหลักศาสนาอิสลามก็ตาม สัตว์เหล่านั้นก็เป็นที่ยารอมห้ามบริโภคเช่นกัน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَالْحُنْزِيرُ وَمَا أَهَلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ
وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى
النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَفْسِمُوا بِالْأَيْمَانِ﴾

(المائدة : 3)

ความว่า“เป็นที่ต้องห้ามเหนือพวกท่าน คือซากสัตว์³³ เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ถูกเชือดบูชาโดยเอ่ยนามอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตีจนตาย สัตว์ที่ตกมาจากที่สูงตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่ถูกสัตว์ดุร้ายกิน เว้นแต่ที่สุเจ้าเชือดทัน และสัตว์ที่ถูกเชือดพลิบนแทนหินบูชา”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

สำหรับซากสัตว์นั้นนักวิชาการมีความเห็นแตกต่างกัน บางก็กล่าวว่าเป็นการห้ามเฉพาะการบริโภคหรือรับประทานเนื้อของมันอย่างเดียว ส่วนจะใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆนั้นอิสลามไม่ได้ห้าม สามารถใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆได้ทุกรูปแบบ โดยอ้างอัลกรุอรอายะฮ์นี้ว่า

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً
أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا﴾

(الانعام : 145)

ความว่า “จงกล่าวเถิดโอ้ผู้ศรัทธา ฉันไม่พบว่ามีสิ่งที่ถูกให้เป็นอาหารแก่ฉันนั้น มีสิ่งต้องห้ามแก่ผู้บริโภคที่จะบริโภคมัน นอกจากสิ่งนั้นเป็นสัตว์ที่ตายเอง หรือเลือดที่ไหลออก”

(อัลอันอาม : 145)

³³ ซากสัตว์หมายถึง สัตว์ที่เสียชีวิตโดยไม่ผ่านการเชือดตามบทบัญญัติอิสลาม (al-Zuhailiy,1991 : 6/76)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِشَاةٍ لَمِيمُونَ مَيْتَةٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا عَلَى أَهْلِ هَذِهِ لَوْ أَحَدُوا إِهَابَهَا فَدَبَّعُوهُ فَانْتَفَعُوا بِهِ .
قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا مَيْتَةٌ ، قَالَ : إِنَّمَا حُرِّمَ أَكْلُهَا))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5531، Muslim، 2001 : 363)

ความว่า “รายงานจากอินนิอับบาส แท้จริงท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เดินผ่านซากแพะที่ตาย และท่านกล่าวว่า นี่มันอะไรกัน หากพวกท่านนำหนังของมันไปฟอกแล้วนำมาใช้ประโยชน์ เหล่าสาวกของท่านกล่าวว่า มันเป็นซากสัตว์ที่ตาย และท่านก็กล่าวว่า แท้จริงเขาห้ามบริโภคมันเท่านั้น”

(บันทึกโดย al- Bukhāriy, 2008 : 5531, Muslim, 2001 : 363)

อัลกุรอานและอัลฮะดีษได้บอกลักษณะของวัตถุที่ที่จะนำมาประกอบอาหารที่มีสาเหตุต้องห้ามขึ้นมามีลักษณะเฉพาะ โดยไม่ได้ถูกห้ามมาตั้งแต่ต้น เช่น สัตว์ที่ตายเอง สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตีจนตาย หรืออื่นๆ และสำหรับประเด็นนี้นักวิชาการมีความคิดเห็นออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมองว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ กล่าวถึงการปรุงอาหารจากเนื้อของมัน จึงห้ามบริโภคเนื้อของมันเท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมการเอาประโยชน์ด้านอื่นๆ แต่นักวิชาการบางส่วนมองว่าพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ห้ามบริโภคนั้นหมายรวมถึงการห้ามใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ด้วยเช่นกัน (al-Qurtubiy, 1993 : 1/205) โดยพวกเขาอ้างฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ ، حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَحَمَلُوهَا فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوا ثَمَنَهَا))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1582)

ความว่า “พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้สาปแช่งชาวยิว ซึ่งพระองค์ได้ห้ามพวกเขาบริโภคไขมัน แต่พวกเขาทำให้มันละลายเป็นน้ำมัน นำไปขายและเอาราคาของมันมาใช้ประโยชน์”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1582)

ฮะดีษบทนี้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อพระองค์อัลลอฮ์ได้ห้ามบริโภคสิ่งใดแล้ว ก็เท่ากับว่าได้ห้ามเอาประโยชน์ด้านอื่นๆ ด้วย ดังท่านอะฮ์มัด บิน ฮัมบัล กล่าวว่า ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นในทุกรูปแบบ (al-Zuhailiy, 1994:10/193) แต่ในบางทีคนมองว่าสามารถใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ได้ (al-Qurtubiy, 1993:1/51) เช่นหนังของซากสัตว์เมื่อผ่านการฟอกที่ถูกต้องแล้วก็สามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((إِذَا دُبِغَ الْإِهَابُ فَقَدْ طُهِرَ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 366)

ความว่า “เมื่อหนังสัตว์ถูกฟอก มันก็สะอาด”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 366)

สำหรับสัตว์บกนั้น อัลกอเราะฮ์อูรียฺ กล่าวว่า ที่อนุมัติให้เป็นอาหารนั้นมี 2 ชนิดด้วยกัน คือ สัตว์ที่คั่นเคยและถูกเลี้ยงไว้ที่บ้าน เช่น อูฐ วัว แพะ และสัตว์ปีกที่เลี้ยงไว้ในฟาร์ม และประเภทที่ไม่คั่นเคย หรือสัตว์ป่า เมื่อต้องการทำให้เนื้อของมันฮาลาลอิสลามบัญญัติให้ฆ่าสัตว์นั้นตามบทบัญญัติอิสลามเสียก่อน โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1. จะต้องฆ่าด้วยวัตถุที่มีคม ซึ่งสามารถทำให้เลือดไหลออกจากหลอดเลือดได้ แม้ว่าวัตถุนั้นจะเป็นหินหรือไม้ก็ตาม
2. การฆ่าสัตว์จะต้องทำโดยการเชือดคอของสัตว์ หรือแทงเข้าไปในช่องคอ ซึ่งจะทำให้สัตว์นั้นตาย โดยการตัดเส้นเลือดใหญ่ หลอดอาหาร และหลอดเลือดข้างลำคอทั้งสอง เพื่อให้เลือดได้ไหลพุ่งออกมาจนหมด โดยไม่ให้ตกค้างอยู่ในเนื้อสัตว์
3. ก่อนการเชือดจะต้องไม่เอ่ยนามชื่อของผู้ใดนอกจากนามชื่อของอัลลอฮ์ (al-Qaradāwiy, 1993:56-58) ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِيَ لِعَيْرِ اللَّهِ بِهِ ﴾

(3 : ๑๕๑)

ความว่า “ได้ถูกห้ามแก่เจ้าแล้วสัตว์ที่ตายเอง เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ถูกเปล่งนามอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่มัน (ขณะเชือด)”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

จะเห็นได้ว่าสัตว์ที่อิสลามอนุญาตให้บริโภคเนื้อของมันได้เป็นสิ่งที่มีความชีวิตที่ต้องผ่านกระบวนการเชือดเพื่อนำเนื้อของมันมาบริโภค ถึงแม้ฟังแล้วอาจจะมีความรู้สึกว่าเป็นการทารุณอยู่บ้าง แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะกระบวนการเชือดสัตว์ในอิสลามดังกล่าวนี้เป็นกระบวนการเชือดที่นุ่มนวล รวดเร็ว สร้างความเจ็บปวดแก่สัตว์น้อยที่สุด สัตว์จะเกร็งกล้ามเนื้อ มีความกดดันและมีความเครียดต่ำ ซึ่งจะส่งผลให้สัตว์ที่โดนเชือดหลั่งสาร “อะดรีนาลิน” (Adrenaline) น้อยที่สุด และจะตกค้างในเนื้อที่จะนำมาบริโภคน้อยที่สุดเช่นกัน เพราะหากสาร “อะดรีนาลิน” (Adrenaline) ตกค้างในเนื้อมากจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคโดยตรง โดยสาร “อะดรีนาลิน” (Adrenaline) นี้เป็นฮอร์โมนชนิดหนึ่งที่ร่างกายของสัตว์หรือมนุษย์หลั่งออกมาจากต่อมหมวกไตทั้งสองข้าง ในขณะที่ตกอยู่ในภาวะกดดันบางอย่าง เช่น ตกอยู่ในภาวะความเครียด ความโกรธ ตื่นเต้น ความกลัว หรือตกใจอย่างรุนแรง ซึ่งยิ่งมีความกดดัน ความกลัว หรือความเครียดดังกล่าวมาก สาร “อะดรีนาลิน” (Adrenaline) ก็จะถูกขับออกมามากเช่นกัน โดยฮอร์โมนชนิดนี้ปกติมีประโยชน์ต่อร่างกายของมนุษย์และสัตว์มาก คือ จะช่วยส่งเลือดไปเลี้ยงเนื้อเยื่อตามส่วนต่างๆของร่างกาย ทำให้ร่างกายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นภายใต้ระยะเวลาอันสั้น สามารถกระทำในสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ในยามปกติ ดังตัวอย่างที่คนร้ายสามารถกระโดดข้ามรั้วที่สูงกว่าปกติได้เมื่อตกใจกลัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือจะเห็นคนแบกของที่มีน้ำหนักมากออกจากบ้านที่โดนไฟไหม้ได้อย่างน่าแปลกใจ แต่ทั้งนี้หากสาร “อะดรีนาลิน” (Adrenaline) ที่ถูกหลั่งออกมาจากตำแหน่งของมัน แล้วไม่ได้ถูกดึงกลับเข้าสู่ระบบของ

ร่างกาย เพราะร่างกายเสียชีวิตมันจะตกค้างอยู่ในเนื้อ จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภครที่ได้รับสารนี้เข้าไป³⁴ ดังนั้นจะเห็นว่าสอดคล้องกับฮะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ، وَلْيُرِخْ ذَبِيحَتَهُ"))
(أخرجه مسلم، 2001 : 1955)

ความว่า“รายงานจากท่านอาบีเยอ์ลา ชัดดาด บุตร เอาส ﷺ ท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ได้บัญญัติการปฏิบัติดีต่อทุกสิ่งทุกอย่าง ฉะนั้นเมื่อใดที่ท่านต้องการจะสังหาร ท่านจงสังหารด้วยดี และเมื่อท่านต้องการจะเชือดฆ่าแหละ จงเชือดฆ่าแหละด้วยดี และคนหนึ่งในหมู่พวกท่านจงลับมีดของเขาให้คม และจงอำนวยความสะดวกสบายแก่สัตว์เชือดของตน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1955)

จะเห็นว่าท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กำชับให้มีความปราณีต รวดเร็ว กระชับในการเชือด เพื่อจะป้องกันความเครียดในตัวสัตว์ที่จะเชือดให้ได้มากที่สุด และเพื่อลดการหลั่งสาร“อะดรีนาลิน” (Adrenaline) ดังกล่าวของสัตว์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อผู้บริโภครในภายหลัง ส่วนอาหารที่เป็นอาหารของชาวคัมภีร์ ก็เป็นที่อนุมัติ มุสลิมสามารถบริโภคได้ ดังอัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ﴾

(المائدة : 5)

ความว่า“วันนี้สิ่งดีๆทั้งหลายได้ถูกอนุมัติแก่พวกเจ้าแล้ว และอาหารของบรรดาผู้ที่ได้รับคัมภีร์นั้นเป็นที่อนุมัติแก่พวกเจ้าและอาหารของพวกเจ้าก็เป็นที่อนุมัติแก่พวกเขา”

(อัลมาอิดะฮ์ : 5)

สำหรับสัตว์ที่ถูกฆ่าโดยชาวคัมภีร์นักวิชาการด้านกฎหมายมีความเห็นที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งมองว่าหากการเชือดของพวกเขาเป็นไปตามกฎหมายตามเงื่อนไขของการเชือดของอิสลามก็ถือว่าสัตว์เหล่านั้นฮาลาล อาหารที่พวกเขาปรุงมุสลิมสามารถบริโภคได้ ในขณะที่นักกฎหมายแนวความคิดของมาลิกีย์มองว่านั่นไม่ใช่เงื่อนไข เพียงแต่ให้พวกเขาปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในศาสนาของพวกเขา ก็เป็นที่ฮาลาลแล้ว เพราะพระองค์อัลลอฮ์ได้อนุมัติอาหารของพวกเขา ให้มุสลิมบริโภคอาหารของพวกเขาได้ ยกเว้นในกรณีสัตว์ที่พวกเขาเชือดเพื่อเฉลิมฉลองในวันอีดของพวกเขา

³⁴ ดู [http : th.www.honestdocs.co](http://th.www.honestdocs.co)

หรือเพื่อสุขภาพ ในขณะนี้นักวิชาการส่วนหนึ่งมองว่า อนุญาตให้บริโภคสัตว์ที่ชาวคัมภีร์เชือดได้ในทุกกรณี ถึงแม้พวกเขาจะกล่าวนามชื่ออื่นจากพระเยซูก็ตาม (Ibn al-‘Arabiyy, 1972 : 2/553-554)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแหล่งอาหารที่มนุษย์สามารถบริโภคได้นั้นมีเยอะมากที่มนุษย์จะใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบายโดยไม่มีความกังวลใดๆ แต่จะมีข้อจำกัดอยู่ในบางแหล่งอาหารและรวมถึงผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผลิต หรือมีส่วนผสมจากสิ่งเหล่านี้ที่เป็นที่ห้ามในการบริโภค เช่น สุกกร สุนัข ลิง สิงโต เสือ หมี และสัตว์อื่นๆที่มีเขี้ยวและกรงเล็บ นกอินทรี นกแร้ง และนกอื่นๆที่ล่าเหยื่อด้วยกรงเล็บ หนู ตะขาบ แมลงปอง และสัตว์อื่นๆที่อยู่ในประเภทสัตว์ทำลายและมีพิษ สัตว์ที่อิสลามห้ามฆ่าทำลาย เช่น มด ผึ้ง นกหัวขวาน สัตว์ที่นารังเกียจ เช่น เห็บ เหา หมัด ไร หนอน แมลงวัน และสัตว์ที่อาศัยทั้งบนบกและในน้ำ เช่น กบ จระเข้ และอื่นๆที่คล้ายกัน และเลือดที่หลังขณะเชือด (Mustāfi Khin Mustāfi al-Būqhā, 1992 : 3/69-72) และยังหมายรวมถึงสารสกัดต่างๆที่ได้มาจากสัตว์ที่ต้องห้ามดังกล่าวด้วย หากนำมาเป็นส่วนผสมในกระบวนการผลิตอาหาร ก็ถือว่าอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามไปโดยปริยาย เช่น เจลาติน (gelatin) เป็นอนุพันธ์โปรตีนของคอลลาเจน (collagen) ที่ได้มาจากการสกัดจากวัตถุดิบที่มีคอลลาเจนเป็นองค์ประกอบ ซึ่งคอลลาเจน คือองค์ประกอบพื้นฐานของเนื้อเยื่อเกี่ยวพันในสัตว์มีกระดูกสันหลัง โดยส่วนใหญ่เจลาติน (gelatin) ในทางการค้าจะผลิตมาจากหนังหมู หนังวัว และกระดูกวัว ซึ่ง เจลาติน (gelatin) มีคุณสมบัติการเกิดเจล จึงทำให้ได้รับความนิยมและถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหาร การแพทย์ เกษษ และอุตสาหกรรมการถ่ายภาพ ซึ่งจากข้อมูลของสมาคมผู้ผลิตเจลาติน (gelatin) ในยุโรป รายงานว่า เจลาติน (gelatin) ในทางการค้า 95 เปอร์เซ็นต์ผลิตมาจากหนังของหมู และหนังของวัว และอีก 5 เปอร์เซ็นต์ผลิตมาจากกระดูกของวัว (สุธี วังเตอย, 2554 : 12)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ให้มนุษย์เลือกบริโภคเฉพาะสิ่งที่สะอาด ดี และมีประโยชน์ต่อตัวมนุษย์เองจากบรรดาสิ่งต่างๆที่พระองค์ได้สร้างขึ้น และได้ห้ามมนุษย์เลือกบริโภคสิ่งที่สกปรก ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและร่างกายของมนุษย์ โดยให้มนุษย์เป็นผู้ใช้สติปัญญาในการสรรหา ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอายะฮ์ต่อไปนี้ว่า

﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾

(الاعراف : 157)

ความว่า “และจะอนุมัติให้แก่พวกเขา ซึ่งสิ่งดีทั้งหลายและจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขาซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย”

(อัลอะรอฟ : 157)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้สร้างปัจจัยยังชีพหลากหลายประเภท เพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่มวลมนุษย์ และพระองค์ได้กำชับให้บริโภคเฉพาะสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตัวของมนุษย์เอง ห้ามบริโภคสิ่งที่ฮารอมและเป็นอันตรายต่อตัวมนุษย์ ซึ่งสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์อนุมัติให้บริโภคได้ เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อร่างกายมนุษย์ และเป็นประโยชน์ต่อศาสนา และสิ่งที่พระองค์ไม่อนุมัติหรือสิ่งที่ ฮารอมนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่มีประโยชน์ แต่กลับให้โทษต่อตัวมนุษย์และส่งผลเสียต่อศาสนา ด้วยเช่นกัน (al-Zuhailiy, 1991 : 9/121) และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้อีกว่า

﴿وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾

(النحل : 5)

ความว่า“และปศุสัตว์พระองค์ทรงสร้างมัน ในตัวมันมีความอบอุ่นสำหรับพวกเจ้า และประโยชน์มากมาย และในส่วนหนึ่งจากมันนั้นพวกเจ้าเอา (เนื้อของมัน) มาบริโภคได้”

(อันนะฮ์ลี : 5)

โดยหลักการทั่วไปแล้วอัลลอฮ์ ﷻ อนุญาตให้มนุษย์เลือกบริโภคในสิ่งที่ฮาลาลและบริสุทธิ์ ซึ่งหมายถึงฮาลาลและบริสุทธิ์โดยพื้นฐานในตัวของมันเอง และกระบวนการผลิต โดยไม่ทำอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ และห้ามปฏิบัติตามชัยฏอนในการบริโภค (Ibn kathīr, 2000 : 1/478) และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสต่ออีกว่า

﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَحُمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أَهْلَ بِهِ لَعَبْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

(البقرة : 173)

ความว่า“แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ทรงห้ามพวกท่านเฉพาะแต่เพียงซากสัตว์เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ถูกเชือดเพื่อบูชาโดยเอียนามอื่นจากอัลลอฮ์ แต่หากตกอยู่ในภาวะคับขันโดยไม่มีเจตนาขัดขืนและไม่ใช่เป็นการละเมิดก็ไม่มีความผิดแก่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ทรงเป็นผู้อภัยยิ่ง และทรงเป็นผู้เมตตาเสมอ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ :173)

อิบนุอะรอปีย์ กล่าวว่าจุดประสงค์ของคำว่าซาก (الميتة) ที่กล่าวไว้ในอายะฮ์นี้ หมายถึงสัตว์ที่ตายโดยที่ไม่ผ่านการเชือดตามหลักการอิสลาม เนื่องจากชาวอาหรับในยุคญะฮิลียะฮ์ พวกเขาถือว่าซากสัตว์หรือสัตว์ที่ตายโดยไม่ผ่านการเชือดแบบอิสลามเป็นที่อนุมนัต แต่ต่อมาพระองค์อัลลอฮ์ได้ห้ามบริโภคซากสัตว์ (‘Ibn al-‘Arabiyy,1972 : 1/52) และอัลกุรอานได้อธิบายไว้เช่นกันว่าซาก หมายถึง สัตว์ทุกชนิดที่ตายก่อนการเชือด หรือตายโดยไม่ผ่านการเชือดตามหลักการศาสนาอิสลาม แต่ไม่รวมถึงสัตว์ที่อิสลามห้ามบริโภค เพราะแม้จะผ่านการเชือดตามหลักการดังกล่าวก็ยังนับว่าเป็นซากเหมือนกับซากสัตว์ทั่วไป (al-Qurtūbiyy,1993 : 1/203) และท่านยังได้กล่าวถึงเรื่องเลือดว่า นักวิชาการมีความเห็นพ้องกันว่าเลือดเป็นสิ่งสกปรก อิสลามห้ามนำมาบริโภคและห้ามใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น เว้นแต่ในกรณีที่ยากแก่การป้องกันและยากแก่การทำความสะอาด เช่นเลือดที่ตกค้างในเนื้อ และในข้อกระดูก เป็นต้น เพราะกรณีเหล่านี้เป็นที่อนุโลมโดยหลักการอิสลาม (al-Qurtūbiyy,1993 : 1/207) และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرُمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ ﴿وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ﴾

(المائدة : 87,88)

ความว่า“ผู้ที่ศรัทธาทั้งหลายจงอย่าได้ให้เป็นที่ต้องห้ามซึ่งบรรดาสิ่งดี ๆ จากสิ่งที่ยัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงอนุมัติแก่พวกเจ้า และพวกเจ้าจงอย่าละเมิด แท้จริงยัลลอฮ์ ﷻ นั้นไม่ทรงชอบบรรดาผู้ละเมิด และพวกเจ้าจงบริโภคสิ่งอนุมัติที่ดี ๆ จากสิ่งที่ยัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงให้เป็นปัจจัยชีพแก่พวกเจ้า และพึงยำเกรงยัลลอฮ์ ﷻ ผู้ซึ่งพวกเจ้าศรัทธาต่อพระองค์เกิด”

(อัลมาอิดะฮ์ : 87, 88)

พระองค์ยัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حَلِيَّةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاحِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

(النحل : 14)

ความว่า“และพระองค์คือผู้ทรงทำให้ทะเลเป็นประโยชน์ เพื่อพวกเจ้าจะได้กินเนื้อนุ่มสดจากมัน และพวกเจ้าเอาเครื่องประดับออกจากมัน สำหรับใช้ประดับราคา และเจ้าเห็นเรือแล่นผ่าคลื่นในท้องทะเล และเพื่อพวกเจ้าจะได้แสวงหาความโปรดปรานของพระองค์ และเพื่อพวกเจ้าจะได้ขอบคุณ”

(อันนะฮ์ลี : 14)

จากความหมายของอัลกุรอานในอายะฮ์ต่างๆข้างต้นจะเห็นได้ว่าพระองค์ยัลลอฮ์ ﷻ ได้กระตุ้นให้มนุษย์ทุกคนตระหนักในการบริโภคอาหาร โดยให้เลือกอาหารที่ดี มีประโยชน์ต่อร่างกาย ปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดีและเป็นโทษต่อร่างกายทั้งปวง โดยพระองค์ยัลลอฮ์ ﷻ มิได้เจาะจงเฉพาะผู้ที่เป็นมุสลิมเท่านั้น แต่หมายถึงมนุษย์ทุกคน ทั้งที่เป็นมุสลิมและมีใช่มุสลิม วะฮ์บะฮ์ อัสซุหัยลีย์ให้ความเห็นต่อคำว่ามนุษย์ในอายะฮ์นี้ว่า ครอบคลุมถึงมนุษย์ทุกคนทั้งผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธา เพราะพระองค์ยัลลอฮ์ ﷻ ได้ให้ปัจจัยยังชีพแก่มนุษย์ทุกคน ทั้งผู้ศรัทธาและผู้ปฏิเสธศรัทธาโดยสามารถบริโภคปัจจัยยังชีพของพระองค์ยัลลอฮ์ ﷻ ได้อย่างทั่วถึง เพียงแต่พระองค์ยัลลอฮ์ ﷻ ได้เรียกร้องมนุษย์ทุกคนให้เลือกบริโภคเฉพาะสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อร่างกายและสติปัญญาของเขาเอง (al-Zuhailiy, 1991 : 2/73)

พระองค์ได้บัญญัติเป็นแก่ผู้ศรัทธาในบางอายะฮ์ โดยให้เลือกอุปโภคและบริโภคในสิ่งที่ดีมีประโยชน์ ซึ่งมีอยู่อย่างมากมายและถือเป็นเนื้อมัด หรือความกรุณาของพระองค์ยัลลอฮ์ ﷻ ที่ควรแก่การขอบคุณ และถือเป็นจุดร่วมระหว่าง 2 มิติ คือมิติทางร่างกาย และมิติทางจิตวิญญาณ เพราะการบริโภคสิ่งที่ดีมีประโยชน์เป็นการสนองตอบความต้องการของร่างกาย ส่วนการกล่าวคำ

ขอบคุณผู้ให้เป็นการเติมเต็มด้านจิตวิญญาณ และการบริโภคอาหารที่ฮาลาลนั้นเป็นสาเหตุที่พระองค์จะตอบรับการขอพรของบรรดามนุษย์ และเป็นการขอบคุณต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่เป็นผู้ให้อาหารหรือเครื่องยังชีพต่างๆเหล่านั้น และพระองค์ยังห้ามบริโภคสิ่งที่ฮารอม เพราะการบริโภคสิ่งที่ฮารอมจะเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับการตอบรับการขอพรของเขา และพระองค์ยังห้ามบริโภคซากสัตว์ และห้ามใช้ประโยชน์จากมัน ยกเว้นซากปลาและตักแตน (’Ibn kathīr, 1995 : 210)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้เตือนบรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายที่บริโภคปัจจัยยังชีพของพระองค์ อย่าได้ทรยศฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระองค์ อีกทั้งยังต้องมีมรรยาทในการบริโภคปัจจัยต่างๆดังกล่าวด้วย เช่นไม่ฟุ่มเฟือย สรุ่ยสร้อยในบรรดาปัจจัยต่างๆที่ได้รับจากพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ จนนำไปสู่การกริ้วโกรธของพระองค์ และให้ละเว้นสิ่งที่ต้องห้ามอย่างชัดเจน และให้หลีกเลี่ยงจากบรรดาสิ่งที่หมิ่นเหม่ สับสน หรือสงสัยในความเป็นฮาลาลของสิ่งเหล่านั้น ดังที่ฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

((عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ النَّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ ، وَإِنَّ الْحُرَامَ بَيِّنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ ، وَعَرْضِهِ ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحُرَامِ ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى ، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى ، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ ، صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، . وَإِذَا فَسَدَتْ ، . فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، . أَلَا . وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)

ความว่า “จากท่านอะบีอับดิลลาฮ์ อัลนุอมาน บินบะชีร ﷺ กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงสิ่งที่ฮาลาล (อนุญาต) นั้นชัดเจน และสิ่งที่ฮารอม (ต้องห้าม) นั้นก็ชัดเจน แต่ในระหว่างทั้งสองนั้น มีหลายอย่างที่คลุมเครือน่าสงสัย ซึ่งมนุษย์ส่วนใหญ่จะไม่ทราบว่ายาลาลหรือฮารอม ฉะนั้นผู้ใดที่กลัวว่าตัวของเขาจะตกไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัย ก็จงหลีกเลี่ยง เพื่อป้องกันศาสนาของเขา และศักดิ์ศรีของเขา เพราะผู้ใดที่ตกไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัยแล้วเท่ากับเขาได้ตกไปอยู่ในสิ่งฮารอม (ต้องห้าม) แล้วประดุจดั่งคนเลี้ยงสัตว์ที่นำสัตว์เลี้ยงของตนไปเลี้ยงในบริเวณพื้นที่หวงห้าม(พึงสงวนเฉพาะกษัตริย์) ก็อาจที่จะตกไปในพื้นที่หวงห้ามนั้นได้ พึงทราบเถิดว่าแท้จริงทุกๆกษัตริย์จะมีพื้นที่หวงห้าม (พื้นที่ส่วนพระองค์) พึงทราบเถิดว่าแท้จริงพื้นที่หวงห้ามของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือบรรดาสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ และพึงทราบเถิดว่า และแท้จริงในร่างกายนั้นมีเนื้ออยู่ก้อนหนึ่ง เมื่อมันตีร่างกายทั้งหมดก็ตีด้วย แต่ในเมื่อมันเสียร่างกายทั้งหมดก็จะเสียด้วย พึงทราบเถิดว่าเนื้อก้อนนั้นคือ หัวใจ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 52 และ Muslim, 2001 : 1599)

ฮะดีษได้เตือนมุสลิมทุกคนให้รับรู้ว่าการสร้างมาเพื่อเป็นอาหารของมนุษย์นั้น มีทั้งที่ฮาลาลที่สามารถนำมาบริโภคได้อย่างชัดเจน และมีทั้งที่ฮารอมไม่อนุญาตนำมาบริโภคได้อย่างชัดเจน และยังมิบบางสิ่งที่มีมนุษย์ไม่มีความรู้ในกฎหรือฮุกมของมัน ดังนั้นมนุษย์ทุกคนจะต้องระวังในสิ่งเหล่านี้ เพราะถือว่าหากมนุษย์สามารถที่จะรักษาตัวเองไม่ให้ตกไปอยู่ในสิ่งที่ยังมีความไม่ชัดเจนนั้นมนุษย์จะมีความปลอดภัย หากไม่สามารถรักษาตัวเองให้ปลอดภัยจากสิ่งเหล่านี้ได้ มนุษย์ก็ตกอยู่ในภาวะความเสี่ยงที่จะทำในสิ่งที่ฮารอม และเนื่องจากวัฒนธรรมการผลิตในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนและมีกรรมวิธีที่ยุ่งยากประกอบกับเทคนิคและกระบวนการที่เป็นไปตามพัฒนาการของสังคมส่งผลทำให้เกิดความคลุมเครือน่าสงสัยถึงความเป็นฮาลาลในผลิตภัณฑ์ต่างๆสูงมาก ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ข้างต้น ดังนั้นการหลีกเลี่ยงหรือรักษาจากสิ่งคลุมเครือน่าสงสัยเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นแก่มุสลิมทุกคน โดยจะต้องใช้ความพยายามอย่างสูงเพื่อให้ตนเองและครอบครัวหลุดพ้นจากการละเมิดบัญญัติของศาสนาจากการบริโภคสิ่งที่คลุมเครือดังกล่าว

ความเป็นฮาลาลตามบทบัญญัติอิสลามนอกเหนือจากวัตถุดิบ ส่วนผสม และกระบวนการผลิตแล้ว อิสลามยังกำหนดให้ภาชนะ อุปกรณ์ และวัสดุต่างๆที่บรรจุอาหารจะต้องมีความสะอาดตามบัญญัติอิสลามอีกด้วย ดังที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ เคยได้กล่าวไว้ในฮะดีษบทหนึ่งของท่านว่า

((طَهُورُ إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ إِذَا وُلِعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْلَاهُنَّ
بِالتَّرَابِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 279)

ความว่า “จงทำความสะอาดภาชนะของพวกท่านเมื่อสุนัขได้เลียภาชนะของพวกท่านโดยการชำระล้างด้วยน้ำเจ็ดครั้ง และครั้งแรกจากจำนวนเจ็ดครั้งนั้นจะต้องเป็นน้ำที่ผสมด้วยดินหรือฝุ่น”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 279)

ฮะดีษได้ยืนยันถึงความจำเป็นในการรักษาความสะอาดของภาชนะที่บรรจุอาหาร เพราะแม้อาหารหรือผลิตภัณฑ์จะสะอาดในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนแล้วก็ตาม หากภาชนะที่บรรจุไม่สะอาดก็ทำให้อาหารหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆเหล่านั้นไม่สะอาด และไม่อนุญาตให้บริโภคไปด้วยโดยปริยาย ฮะดีษได้อธิบายถึงวิธีทำความสะอาดภาชนะที่ปนเปื้อนสิ่งสกปรกหรือนะเจิสประเภทที่จะต้องผ่านกระบวนการชำระล้างแบบพิเศษ คือจะต้องใช้น้ำผสมดินหรือฝุ่นล้างในครั้งแรกจากการล้างเจ็ดครั้ง ซึ่งต่างกับการชำระล้างสิ่งสกปรกประเภทอื่นที่สามารถชำระด้วยวิธีชำระแบบปกติคือ เพียงใช้น้ำสะอาดล้างก็สามารถนำมาใช้ได้ตามปกติ ทั้งนี้เพื่อปกป้องอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ตัวมนุษย์เองจากการปนเปื้อนสิ่งสกปรกต่างๆ เช่นเดียวกับที่พระองค์ได้ห้ามมนุษย์บริโภคสิ่งต้องห้ามอื่นๆ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدًا وَالْحُنْزِيرُ وَمَا أُهْلِيَ لِعَبْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ
وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى
النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ﴾

(المائدة : 3)

ความว่า “เป็นที่ต้องห้ามเหนือพวกท่าน คือซากสัตว์³⁵ เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ถูกเชือดบูชาโดยเอียนามอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตีจนตาย สัตว์ที่ตกมาจากที่สูงตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่ถูก สัตว์ดุร้ายกิน เว้นแต่ที่สุเจ้าเชือดทัน และสัตว์ที่ถูกเชือดพลิบนแทนหิน บูชา”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

ซึ่งสามารถแยกแยะประเภทสิ่งต้องห้ามตามอัลกุรอานอายะฮ์นี้ได้เป็นประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ซากสัตว์ คือปศุสัตว์และ สัตว์ปีกที่ตายเองโดยไม่ได้ถูกฆ่าและตามหลักการ ศาสนาอิสลาม หรือไม่ใช่สัตว์ที่ถูกล่าโดยมนุษย์ เพราะสัตว์ที่ตายเองเป็นนะญิสหรือสิ่งสกปรกที่น่า ขยงแหยงต่อความรู้สึกของคนทั่วไป และสัตว์ที่ตายเอง อาจตายด้วยสาเหตุโรคระบาด ดังนั้นการ บริโภคเนื้อของมันอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ (Muhammad Bakir 'Ismā'īl, 1990 : 379)

2. เลือดที่ไหล หมายถึงเลือดที่หลังจากตัวสัตว์ขณะที่ทำการเชือดหรือฆ่าสัตว์ นักวิชาการด้านกฎหมายอิสลาม (ฟิกฮ์) ได้เห็นพ้องกันว่าเลือดนั้นเป็นนะญิสหรือ สิ่งสกปรกไม่ สามารถนำมาบริโภคและใช้ประโยชน์เป็นอาหารได้ (al-Qurtubiy, 1993 : 1/208)

3. เนื้อสุกร และส่วนต่างๆของสุกร เนื่องจากสุกรเป็นสัตว์ที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มนะญิส หนักหรือสิ่งที่สกปรกมาก หากผู้ใดสัมผัสกับสุกรในสภาพที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเปียกขึ้นจำเป็นจะต้อง ชำระล้างด้วยวิธีพิเศษ คือล้างด้วยน้ำเจ็ดครั้งและหนึ่งครั้งจากเจ็ดครั้งจะต้องเป็นน้ำโคลนหรือน้ำผสม ดิน ไม่เพียงพอสำหรับการชำระล้างด้วยวิธีปกติ ซึ่งนักวิชาการด้านกฎหมายอิสลาม (ฟิกฮ์) ไม่มีความ ชัดแย้งด้านความคิดเห็นในเรื่องนี้ (Mustāfā Khin Mustāfā al-Būqhā, 1992/75)

4. สัตว์ที่ถูกพลีให้แก่สิ่งอื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งหมายถึงสัตว์ที่ถูกเชือดโดยผู้เชือด กล่าวนามอื่นจากนามอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นไม่อนุญาตให้มุสลิมบริโภคสัตว์ที่ถูกเชือดโดยผู้เชือดกล่าวนาม อื่นนอกจากนามชื่อของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ หรือผู้เชือดเป็นผู้กราบไหว้เจว็ด หรือเป็นผู้บูชาไฟ (Muhammad Bakir 'Ismā'īl, 1990 : 385)

มนุษย์สามารถสรรหาสรรพสิ่งต่างๆที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สร้างมาเพื่อใช้ในการ ดำรงชีวิตในแต่ละวัน โดยไม่สามารถคำนวณได้ถึงจำนวนของสิ่งต่างๆเหล่านั้น ซึ่งทั้งหมดเป็นเนี้ยะมัด ที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ มอบให้แก่มนุษย์ เพียงแต่มนุษย์ใช้สติปัญญาเลือกหาเฉพาะสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อ ร่างกาย ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก และจงหลีกเลี่ยงทุกสิ่งที่เป็นโทษแก่ตัวเองและบุคคลอื่นทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่อย่างที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน และเมื่อบริโภคปัจจัย

³⁵ ซากสัตว์หมายถึง สัตว์ที่เสียชีวิตโดยไม่ผ่านการเชือดตามบทบัญญัติอิสลาม (al- Zuhailiy, 1991 : 6/76)

ยังชีพของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ แล้วก็ควรที่จะรำลึกถึงบุญคุณต่อพระองค์ ดังนั้นการบริโภคอาหารที่ดี มีประโยชน์ถือเป็นสิ่งจำเป็นแก่มนุษย์ทุกคนเพื่อรักษาสุขภาพและชีวิตของตนเองให้ปลอดภัย ซึ่งถือเป็นหนึ่งในสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่อิสลามบังคับแก่ทุกคนจะต้องปกป้องรักษาจากบรรดาสิ่งจำเป็นพื้นฐานทั้งห้า คือชีวิต ร่างกาย สมองหรือสติปัญญา วงศ์ตระกูล และศาสนา และการสรรหาสิ่งที่ฮาลาลมาเป็นอาหารเพื่อบริโภคก็เป็นหน้าที่และเป็นความรับผิดชอบของทุกคนที่จะต้องดูแลทั้งตัวเองและครอบครัวของเขาด้วย เพราะการอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮารอมหรือสิ่งที่ไม่ฮาลาลนั้นถือเป็นบาปที่มุสลิมทุกคนจะต้องตระหนักพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾

(التحریم: 6)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงคุ้มครองตัวของพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากไฟนรก เพราะเชื้อเพลิงของมัน(นรก)คือมนุษย์และก้อนหิน มีมะลาอิกะฮ์ผู้แข็งแกร่งเฝ้ารักษามันอยู่ พวกเขาจะไม่ฝ่าฝืนอัลลอฮ์ ﷻ ในสิ่งที่พระองค์ทรงบัญชาแก่พวกเขา และพวกเขาจะปฏิบัติตามที่ถูกบัญชา”

(อัตตะฮะรีม : 6)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ใช้ให้มนุษย์ปกป้องรักษาตัวเองและครอบครัว ซึ่งหมายถึงภรรยาและลูกๆให้รอดพ้นจากไฟนรกด้วยการไม่ปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ห้าม แต่ปฏิบัติในสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้ อีกทั้งพร้อมทั้งพยายามรำลึกและขอพรจากพระองค์อยู่เสมอ (al-Qurtubiy,1993 : 9/179) ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของหัวหน้าครอบครัวที่จะต้องพิทักษ์รักษาบุคคลดังกล่าวให้ปลอดภัยจากการลงโทษของพระองค์อัลลอฮ์ ดังฮะดีษของท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ อีกบทหนึ่งที่ว่า

((عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : أَلَا كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، فَإِلَّا مَأْمُومٌ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا ، وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ ، وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ ، أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 7138 , ومسلم 2001 : 1829)

ความว่า “จากท่านอับดุลลาฮ์ บุตรของอุมร์ กล่าวว่า แท้จริงท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ กล่าวว่า ฟังรู้เถิดว่าพวกท่านทุกคนเป็นผู้ดูแลหรือเป็นผู้ปกครองและพวกท่านทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่อยู่ภายใต้การดูแลของท่าน ดังนั้นผู้นำหรือผู้ปกครองที่ปกครองประชาชนมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ที่อยู่ใต้การปกครองของตน ผู้ชายเป็นผู้ดูแลหรือเป็นผู้นำครอบครัวมีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อ

สมาชิกในครอบครัว ผู้หญิงหรือภรรยา มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อสมาชิกในครอบครัวในบ้านของสามี บ่าวหรือทาสผู้ชายเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบต่อทรัพย์สินของนาย ฟังรู้เถิดว่าทุกคนนั้นเป็นผู้ดูแลและมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้อยู่ภายใต้การดูแลของตน”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008: 7138, Muslim, 2001 : 1829)

ดังนั้นสิ่งที่มุสลิมสามารถอุปโภคและบริโภคได้ตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามนั้น จะต้องอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการด้วยกัน คือ

1. จะต้องเป็นสิ่งที่ฮาลาลหรือเป็นที่อนุมัติตามบทบัญญัติศาสนาอิสลาม
2. จะต้องเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสุขภาพและร่างกาย

ซึ่งคุณสมบัติทั้งสองประการนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้ผลิตและผู้บริโภคคำนึงถึงสิ่งดังกล่าวทั้งสองตั้งแต่การเริ่มต้นการสรรหาวัตถุดิบ และการเริ่มต้นกระบวนการผลิตจนถึงขั้นตอนสุดท้ายก่อนการอุปโภคและบริโภค มุสลิมผู้ศรัทธาจะต้องตระหนักในตัวของวัตถุหรือสิ่งที่จะนำมาอุปโภคและบริโภค จะต้องตรวจสอบสิ่งเหล่านั้นว่าเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลตามหลักการอิสลามหรือไม่ หรือแม้แต่กระบวนการและขั้นตอนการผลิตสะอาดถูกสุขลักษณะตามหลักการอิสลามหรือหลักโภชนาการสากลหรือไม่อย่างไร เพราะพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ กำชับให้มุสลิมต้องพิถีพิถัน ให้ความสำคัญกับทุกสิ่งที้นำมาอุปโภคและบริโภค ให้ตรวจสอบการได้มาของสิ่งนั้น สภาพและสถานะทางกฎหมาย หรือฮุกุมในบทบัญญัติอิสลาม และกระบวนการทั้งหมดนั้นถือเป็นการยึดมั่นในศาสนาของอัลลอฮ์ ﷻ และเป็นการรักดีต่อพระองค์ทั้งสิ้น พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿واعتصموا بحبلِ اللَّهِ جميعاً﴾

(آل عمران : 103)

ความว่า “และพวกเจ้าทั้งหลายจงยึดสายเชือกของอัลลอฮ์”

(อาละอิมรอน : 103)

สายเชือกของอัลลอฮ์ หมายถึง ศาสนาของพระองค์ หรือหมายถึงอัลกุรอาน (al-Qurtubiy, 1995 : 2/151) ซึ่งสอดคล้องกับฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่กล่าวว่า

((أَنَّ هَذَا الْقُرْآنَ هُوَ حَبْلُ اللَّهِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2408)

ความว่า “แท้จริงอัลกุรอานนั้น คือสายเชือกของอัลลอฮ์”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2408)

ผู้ใดปฏิบัติและไม่ยอมรับและไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ แล้วพวกเขาจะโดนลงโทษอย่างรวดเร็ว ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾

(آل عمران : 19)

ความว่า“และผู้ใดปฏิบัติเศาะอ์ธาต่อบรรดาโองการของอัลลอฮ์ ﷻ แล้วไซ้ร้
แน่นอนพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้นเป็นผู้ทรงรวดเร็วในการชำระ”

(อาลาอิมรอน : 19)

รวมทั้งฮะดีษที่รายงานจากอะบีซะละละบะฮ์

((عن أبي ثعلبة الخشني رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال
إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا
تَنْتَهُكُوهَا وَسَكَتَ عَنِ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ مِنْ غَيْرِ نِسْيَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا))
(أخرجہ الدار القطنی ، د.ت : 4350)

ความว่า“จากท่านอาบีซะละละบะฮ์ จากท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าแท้จริง
อัลลอฮ์ ﷻ ได้กำหนดหน้าที่บางอย่างสำหรับท่าน ดังนั้นจงอย่าละทิ้งหน้าที่
เหล่านั้น พระองค์ได้กำหนดขอบเขตไว้บางอย่าง ดังนั้นจงอย่าละเมิด
ขอบเขตของมัน พระองค์ได้ทรงห้ามบางสิ่งบางอย่างเอาไว้ ดังนั้นจงอย่าไป
ทำมัน และพระองค์ทรงนิ่งเงียบเกี่ยวกับสิ่งอื่นๆ อันเนื่องมาจากความเมตตา
ที่มีต่อตัวท่านมิใช่เพราะความหลงลืม ดังนั้นจงอย่าถามเกี่ยวกับมัน”

(บันทึกโดย Dār al-Quṭniy, n.d : 4350)

อีหม่ามนาวาวีได้ให้สถานะฮะดีษบทนี้ว่าเป็นฮะดีษหะสัน (Mustāfā
al-Būqhā, Maḥyuddīn, 1994 : 211) ซึ่งเป็นฮะดีษที่ต่อกย้ำถึงบทบัญญัติทุกเรื่องที่พระองค์อัลลอฮ์
ﷻ บัญญัติขึ้นมา ไม่ว่าในด้านให้ปฏิบัติ หรือในด้านละเว้นการปฏิบัติ มนุษย์จะต้องตระหนักและถือ
ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยไม่ควรถามถึงเหตุผลของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ที่ได้บัญญัติเรื่องต่างๆดังกล่าว
เช่นเดียวกันกับการอุปโภคและบริโภคสิ่งใดที่พระองค์อนุญาติมนุษย์ก็สามารถบริโภคได้และสิ่งใดที่
พระองค์ทรงห้ามมนุษย์ก็จำเป็นจะต้องละเว้นอย่างเด็ดขาด ส่วนสิ่งใดที่พระองค์ไม่ได้กล่าวถึงก็ถือ
เป็นเรื่องที่ดีสำหรับมนุษย์ ไม่จำเป็นจะต้องไปสืบเสาะกล่าวถึงเหตุผลอะไรทั้งสิ้น เพราะนั่นถือเป็น
ความปรานีที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงมอบให้แก่มนุษย์

อิสลามบัญญัติหลักการต่างๆให้มนุษย์ปฏิบัติโดยวางอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล และ
เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง ไม่ใช่เป็นการบัญญัติโดยพลการหรือไม่มีเหตุผลแต่ประการใด ใน
ขณะเดียวกันอิสลามก็ได้ให้ทางเลือกแก่ผู้ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ในแต่ละประเด็นที่แตกต่างกันไป เช่น
อิสลามห้ามเรื่องดอกเบี้ย แต่สนับสนุนการค้าขายที่สามารถจะสร้างกำไรได้จากการลงทุนในการค้า
ดังกล่าว อิสลามห้ามการพนัน แต่อุญาตให้มีกิจกรรมการแข่งขันได้ในเรื่องที่มีประโยชน์จากการ
ต่อสู้ เช่นการแข่งขันม้า การแข่งขันทักษะฝีมือ อิสลามห้ามการล่วงละเมิดทางเพศ(ซินา) ห้ามรักร่วมเพศ
แต่สนับสนุนส่งเสริมการสมรสหรือแต่งงานที่ถูกต้อง และอิสลามห้ามการดื่มสิ่งที่มีเมามาที่ส่งผลเสียต่อ
สมอง ร่างกายและจิตใจ แต่กลับส่งเสริมให้ดื่มสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสมอง ร่างกายและจิตใจและอื่นๆ
ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิ่งที่ฮาลาลนั้นเป็นสิ่งที่พอเพียงสำหรับความต้องการของมนุษย์ ในขณะที่สิ่งที่
ต้องห้ามนั้นเป็นสิ่งที่เกินความจำเป็นแก่มนุษย์ และทุกอย่างที่อิสลามห้ามอุปโภคและบริโภค หรือ

ห้ามในการทำกิจกรรมประเภทใดๆแล้ว ก็ห้ามกับทุกสิ่งที่เป็นสื่อนำไปสู่กิจกรรมต้องดังกล่าวนั้นด้วย เช่นอิสลามห้ามเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศ (ซินา) หรือห้ามดื่มสุรา อิสลามก็ห้ามกระทำทุกอย่างที่เกี่ยวข้องหรือเป็นสื่อนำไปสู่การกระทำความดังกล่าวด้วย (al-Qaradawiy,1993 : 30-31)

2.3.3 กฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องเครื่องดื่ม

อิสลามให้ความสำคัญกับเรื่องเครื่องดื่มไม่แพ้เรื่องอาหารเช่นกัน โดยจะเห็นได้ว่าหนังสือตำราฟิกฮ์ (الفقه) ในมัซฮับทั้งสี่จะมีประเด็นเรื่องเครื่องดื่ม (الأشربة) อยู่คู่กับเรื่องอาหาร (الأطعمة) เป็นส่วนใหญ่ และจะแยกเป็นบทเฉพาะที่ว่าด้วยเรื่องเครื่องดื่ม (الأشربة) ซึ่งโดยหลักแล้วเมื่อตำราฟิกฮ์ได้ยกประเด็นนี้เป็นบท หรือเป็นหัวข้อหนึ่งโดยเฉพาะ ชี้ให้เห็นว่าเป็นประเด็นที่สำคัญที่มีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่มุสลิมจะต้องให้ความสำคัญและจะต้องศึกษาทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เพื่อจะได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

อาหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ร่างกายจะเจริญเติบโตมีสุขภาพที่สมบูรณ์ได้เมื่อได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน ถูกลักษณะ และเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย และอาหารตามหลักกฎหมาย หมายถึงรวมถึงของกินหรือเครื่องดื่มที่จำเป็นแก่ชีวิต ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่คนกิน ดื่ม อด หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะด้วยวิธีใดๆ หรือรูปลักษณะใดๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุประสงค์เพื่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมาย และอาหารยังหมายถึงรวมถึง วัตถุประสงค์มุ่งหมายสำหรับใช้หรือเพื่อใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุประสงค์เพื่ออาหาร เช่น สี และเครื่องปรุงแต่งกลิ่นรส (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2553/364) และอาหารที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นอาหารปลอม คือ อาหารที่มีฉลากเพื่อลวง หรือพยายามลวงผู้ซื้อให้เข้าใจผิดในเรื่องคุณภาพ ปริมาณ ประโยชน์ หรือลักษณะพิเศษอย่างอื่น หรือในเรื่องสถานที่ และประเทศที่ผลิต (สำนักงานศาลยุติธรรม 2553/372)

เครื่องดื่มและอาหารมีความหมายทางภาษาศาสตร์ว่า สิ่งที่ได้รับประทานได้ มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งอาหารหมายถึงรวมถึงเครื่องดื่มด้วย แต่โดยนัยทั่วไปแล้วจะหมายถึงอาหารเป็นส่วนใหญ่ (Ibn Manzūr,1997/8:164,Mustafa 'Ibrāhīm,2000/2 : 557)

ส่วนความหมายทางด้านวิชาการอิสลามอาหารหมายถึง สิ่งที่ใช้รับประทานและใช้ดื่มได้ ซึ่งหมายถึงรวมถึงเครื่องดื่มด้วย ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ ۖ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ﴾

(البقرة : 249)

ความว่า “ครั้นเมื่อภูอลุตได้นำกองกำลังทหารออกไปเขาได้กล่าวว่า แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทดสอบพวกท่านด้วยแม่น้ำสายหนึ่ง(ซึ่งอยู่ระหว่างจอร์แดนกับปาเลสไตน์) ผู้ใดดื่มน้ำจากแม่น้ำนั้นเขาก็ไม่ใช่พวกของฉัน และผู้ใดไม่ชิมมันแท้จริงเขาก็เป็นพวกของฉัน นอกจากผู้กวักน้ำด้วยมือของเขาอุ้งมือหนึ่ง

เท่านั้น แต่แล้วพวกเขาก็ดื่มน้ำกันจากแม่น้ำนั้นนอกจากส่วนน้อยในหมู่พวกเขาเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 249)

จะเห็นได้ว่าพระองค์อัลลอฮ์กล่าวคำวกิน และดื่มไว้ในอายะฮ์เดียวกันนี้ ซึ่งหมายถึงน้ำในแม่น้ำ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเครื่องดื่มก็เป็นส่วนหนึ่งของอาหารนั่นเอง และท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((إِنَّهَا مُبَارَكَةٌ وَهِيَ طَعَامٌ طَعْمٌ، وَشِفَاءٌ سُقْمٌ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2473)

ความว่า “น้ำซมซมนั้นมีความศิริมงคล และเป็นอาหารที่มีรสชาติ เป็นยารักษาโรค”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2473)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเครื่องดื่มก็เป็นอาหารเช่นเดียวกันตามอัลกุรอานและฮะดีษข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติอาหารปี พ.ศ.2522 มาตรา 4 ที่ระบุว่า อาหารหมายถึง ของกินหรือเครื่องค้ำจุนชีวิต ได้แก่ (1) วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใดๆ หรือในรูปลักษณะใดๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้วแต่กรณี (2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุเจือปนอาหาร สี และเครื่องปรุงแต่งกลิ่น รส (สำนักงานศาลยุติธรรม 2553/364-365)

เครื่องดื่มเป็นอาหารประเภทหนึ่งที่เป็นความต้องการของตลาด และเป็นสินค้าที่มียอดการจำหน่ายสูงมากไม่แพ้ผลิตภัณฑ์อื่นๆ ซึ่งพื้นฐานของเครื่องดื่มในหลักการอิสลามนั้นเป็นที่อนุมัติ ฮาลาลสามารถบริโภคได้ทุกประเภทเช่นเดียวกับอาหารประเภทอื่นๆ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾

(البقرة : 29)

ความว่า “พระองค์คือผู้ที่ได้ทรงสร้างสรรพสิ่งทั้งมวลในโลกไว้สำหรับพวกเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 29)

ทุกสิ่งทีหลั่งลงมาจากฟากฟ้า หรือออกมาจากพื้นดิน หรือสิ่งที่คั้นมาจากผลไม้หรือดอกไม้ หรืออื่นๆเป็นที่อนุมัติทั้งหมด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا﴾

﴿لِنُحْيِيَ بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنْبِيَ كَثِيرًا﴾

(الفرقان : 48-49)

ความว่า“และพระองค์คือผู้ส่งลม เป็นการนำข่าวดีล่วงหน้า ท่ามกลางความเมตตาของพระองค์ และเราได้ประทานน้ำบริสุทธิ์ลงมาจากฟากฟ้า เพื่อเราจะให้มีชีวิตด้วยมัน (น้ำ) แก่แผ่นดินที่แห้งแล้ง และเราจะให้สิ่งที่เราสร้างมันขึ้นมา เช่น ปศุสัตว์ และมนุษย์มากมายเต็มมัน”³⁶

(อัลฟุรกอน : 48-49)

น้ำทุกประเภทที่หลั่งมาจากฟากฟ้าและออกมาจากพื้นดิน และรวมถึงน้ำที่ได้จากผักผลไม้เป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลทั้งสิ้น สามารถนำมาบริโภค อัลกุรอานอายะฮ์นี้เป็นหลักฐานสำคัญที่บ่งชี้ว่าพื้นฐานของสรรพสิ่งต่าง ๆ นั้นเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาล (al- Qurtubiy, 1993 : 1/29) รวมทั้งน้ำและเครื่องดื่มทุกประเภทเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลในอิสลาม เว้นแต่บางชนิดที่มีหลักการบัญญัติห้ามไว้ ด้วยเหตุผลเพราะส่งผลอันตรายต่อผู้บริโภค เช่น เพราะเป็นยาพิษหรือเป็นสิ่งมีนเมาที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสมอง สติปัญญา หรือต่อสุขภาพร่างกายและชีวิต หรือเพราะด้วยเหตุผลความสกปรก พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ﴾

(90,91 : المائدة)

ความว่า“ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ที่จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาอันต์ และการเสี่ยงตานั้นเป็นสิ่งโสมมอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสียเพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ แท้จริงชัยฏอนมารร้ายนั้นเพียงต้องการที่จะให้เกิดการเป็นศัตรูกันและการเกลียดชังกันระหว่างพวกเจ้าในสุราและการพนันเท่านั้น และมันจะหันเหพวกเจ้าออกจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และการละหมาด แล้วพวกเจ้าจะยุติไหม”

(อัลมาอิดะฮ์ : 90, 91)

การใช้สำนวนว่า (الاحتساب) อ่านว่าอัลอิจตินาบซึ่งแปลว่าห่างไกลของพระองค์ อัลลอฮ์ในอัลกุรอานให้ความหมายครอบคลุมกว่าคำว่า (النهي) อ่านว่าอันนะหียุซึ่งแปลว่า ห้าม และคำว่า (التحريم) อ่านว่าอัตตะหรีมแปลว่าเป็นห้าม เช่น คำว่าห้ามดื่มจะไม่ครอบคลุมถึงการห้ามใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ ส่วนคำว่า (الاحتساب) ซึ่งแปลว่าให้ห่างไกลจะครอบคลุมถึงทุกช่องทางในการใช้ประโยชน์จากมัน (Mustāfā Khin, Mustāfā al- Būkhā 1992: 3/75-76, al-Zuhailiy, 1991: 7/34)

³⁶ คือพระองค์อัลลอฮ์จะให้แผ่นดินที่แห้งแล้งที่ไม่มีพืชพรรณธัญญาหาร กลับมีชีวิตชีวาขึ้นด้วยน้ำ มนุษย์และปศุสัตว์ก็ได้ดื่มน้ำ เพราะน้ำเป็นชีวิตของทุกสิ่งที่มีชีวิต (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ, 2542 : 881)

ดังนั้นในกรณีใดที่อิสลามได้ห้ามมนุษย์จากการบริโภคจะหมายรวมถึงการห้ามเอาประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นในรูปแบบอื่นด้วย ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

((إِنَّ اللَّهَ إِذَا حَرَّمَ شَيْئًا حَرَّمَ مَنَّهُ))

(أخرجه أبو داود 3488)

ความว่า “แท้จริงเมื่อพระองค์อัลลอฮ์ห้ามบริโภคสิ่งใดแล้วพระองค์ก็จะห้ามราคาหรือมูลค่าของมันด้วย”

(บันทึกโดยอาบูดาวูด 3488)

ฮะดีษบทนี้อัลบานียได้ยอมรับว่าเป็นฮะดีษซอเฮียะฮ์ถูกต้อง และนักวิชาการด้านกฎหมายอิสลาม (ฟิกฮ์) ส่วนใหญ่มองว่า พื้นฐานของอาหารนั้นฮาลาล หรือเป็นที่อนุมัติในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งตรงกับหลักกออิดะฮ์ฟิฮียะฮ์ (القواعد الفقهية) ที่กล่าวว่า (الأصل في الأشياء الإباحة) ความว่า พื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่างนั้นเป็นที่อนุมัติสำหรับการบริโภค (Assuyūtiy, 1983 : 60) ยกเว้นสิ่งที่นำมาซึ่งอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย และเครื่องดื่มทุกประเภทก็ฮาลาลเป็นที่อนุมัติให้ดื่มได้ ยกเว้นสุราและสิ่งๆที่เปรียบเสมือนสุราที่มีเหตุผลด้านความมึนเมา และเหตุผลอื่นๆที่เหมือนกัน (Muhammad Bakīr 'Isma'āil, 1990 : 370)

ยกเว้นสิ่งต่างๆทั้งอาหารและเครื่องดื่มที่มีบทบัญญัติห้ามไว้โดยตรง หรือโดยอ้อมด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น เพราะให้โทษ ส่งผลร้าย หรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย หรือเป็นสิ่งสกปรก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

1) เป็นอันตรายทำลายสุขภาพต่อผู้บริโภค เช่น เป็นพิษต่อร่างกาย อิสลามห้ามดื่มเด็ดขาด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿وَأَنْفَعُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

(البقرة : 195)

ความว่า “และพวกเจ้าจงบริจาคในทางของอัลลอฮ์ ﷻ และจงอย่าโยนตัวของพวกเจ้าสู่ความพินาศ และจงทำดีเถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงชอบผู้กระทำความดีทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 195)

หมายถึงการใช้จ่ายทรัพย์สินของตนไปในทางฮารอมต้องห้ามในอิสลาม และสิ่งเหล่านั้นจะหวนกลับมาสร้างความเสียหายต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ดังนั้นสิ่งเหล่านั้นจึงเป็นสิ่งฮารอมหรือต้องห้ามไปโดยปริยาย (al-Qurtūbiy, 1993 : 1/159)

2) เป็นสิ่งสกปรก เช่น เลือดที่ไหลริน (دما مسفوحا) ปัสสาวะ และน้ำนมของสัตว์ที่ไม่อนุญาตบริโภคเนื้อของมัน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ﴾

(الأنعام : 145)

ความว่า “จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ฉันไม่พบว่าในสิ่งที่ถูกให้เป็นโองการแก่ฉันนั้น มีสิ่งต้องห้ามแก่ผู้บริโภคที่จะบริโภคมัน นอกจากสิ่งนั้นเป็นสัตว์ที่ตายเอง หรือเลือดที่ไหลออก หรือเนื้อสุกร แท้จริงมันเป็นสิ่งโสมนม”

(อัลอันอาม : 145)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวไว้ดังฮะดีษที่รายงานโดยท่านอานัสว่า

((عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَالَ فِي الْمَسْجِدِ، فَقَامَ إِلَيْهِ بَعْضُ الْقَوْمِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "دَعُوهُ وَلَا تُزْرِمُوهُ" قَالَ فَلَمَّا فَرَغَ دَعَا بِدَلْوٍ مِنْ مَاءٍ، فَصَبَّهُ عَلَيْهِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 284)

ความว่า “จากท่านอานัส ﷺ เล่าว่ามีอาหรับเร่ร่อนคนหนึ่งปัสสาวะในมัสยิด และมีคนกลุ่มหนึ่งจะเข้าไปทำร้ายเขา ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า ปล่อยเขาไป อย่าไปยุ่งกับเขา เขากล่าวต่อว่า เมื่อเขาปัสสาวะเสร็จ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ขอน้ำ และท่านก็ใช้น้ำรดบนปัสสาวะนั้น”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 284)

อัลกุรอานและอัลฮะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่าของเหลว 2 ชนิด คือ เลือด และปัสสาวะ อิสลามถือว่าเป็นสิ่งสกปรก น่ารังเกียจ เมื่อสัมผัสกับสิ่งใดจำเป็นต้องทำความสะอาด และยังเป็นศูนย์รวมของเชื้อโรคชนิดต่างๆ ไม่นอญูตให้นำมาบริโภค

3) เป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจมา ไม่ว่าจะปัสสาวะหรือเครื่องดื่มที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นที่ออกฤทธิ์ให้ความมั่นใจแก่ผู้ดื่ม ดังอัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

(المائدة : 90)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย แท้จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาญู และการเสี่ยงตัวนั้นเป็นสิ่งโสมนมอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอนมารร้าย ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสียเพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อัลมาอิดะฮ์ : 90)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสในอายะฮ์เพื่อห้ามมุสลิมไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับสุรา และการละเล่นต่างๆที่เป็นการพนัน (‘Ibn Kasīr, 1995 : 2/94) โดยใช้สำนวนว่า (فَأُحْتَبِئُوا) ที่แปลว่าจงห่างไกลนั้นมาจากรากศัพท์ของคำว่า (الاحتباب) ซึ่งเป็นสำนวนที่พระองค์อัลลอฮ์เลือกใช้ในอายะฮ์นี้ ให้ความหมายลึกกว่าคำว่า (التحريم) ที่แปลว่าห้ามดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น (Mustāfā Khin, Mustāfā Bukhā, 1992 : 3/74)

จะเห็นว่าโดยพื้นฐานของสรรพสิ่งต่างๆที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สร้างมานั้นส่วนใหญ่จะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์ ดังนั้นสรรพสิ่งทั้งหลายจึงเป็นที่ฮาลาล อนุมัติให้มนุษย์นำมาอุปโภค และบริโภคและใช้ประโยชน์ได้เพื่อความสะดวกแก่มนุษย์ ยกเว้นไม่กี่ประเภทที่อัลกุรอานและแบบอย่างของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กำหนดห้ามไว้ เพราะพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ
ظَاهِرَهُ وَبَاطِنَهُ﴾

(لقمان : 20)

ความว่า “พวกเจ้ามิเห็นดอกหรือว่า แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงอำนวยความสะดวกให้แก่พวกเจ้าสิ่งที่มีอยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและสิ่งที่มีอยู่ในแผ่นดิน และพระองค์ได้ทรงประทานความโปรดปรานมากมายของพระองค์อย่างครบครันแก่พวกเจ้า ทั้งที่เปิดเผยและที่ซ่อนเร้น”

(ลูกมาน : 20)

อัลกุรอานอายะฮ์นี้ได้ตอกย้ำถึงสัจธรรมที่มายืนยันสุนนะตุลลอฮ์หรือแนวทางของพระองค์อัลลอฮ์ที่ให้หลักประกันกับทุกชีวิตที่พระองค์สร้างมาว่าจะมีปัจจัยยังชีพของแต่ละคนอย่างครบครันโดยที่ไม่ต้องกังวลใดๆทั้งสิ้นเพียงแต่ให้มีความยำเกรง เชื่อมั่นต่อพระองค์อัลลอฮ์ผู้ทรงสร้างอย่างแน่วแน่และปฏิบัติตนตามหลักเกณฑ์ที่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับท่านอิหม่ามอัชชาฟีอีฮ์ที่กล่าวว่า

((عَلَيْكَ بِتَقْوَى اللَّهِ إِنْ كُنْتَ غَافِلًا يَا تَيْبُكَ بِالْأَرْزَاقِ مِنْ حَيْثُ لَا تَدْرِي
فَكَيْفَ تَخَافُ الْفَقْرَ وَاللَّهَ رَازِقًا فَقَدْ رَزَقَ الطَّيْرَ وَالْحَوْتَ فِي الْبَحْرِ وَمَنْ
ظَنَّ أَنَّ الرِّزْقَ يَأْتِي بِقُوَّةٍ لَمَّا أَكَلَ الْعُصْفُورُ شَيْئًا مَعَ النَّسْرِ))

ความว่า “พวกท่านจงยำเกรงต่อพระองค์อัลลอฮ์ หากพวกท่านเป็นผู้ที่หลงลืม พระองค์จะมอบริสกีหรือปัจจัยยังชีพแก่ท่านโดยที่ท่านไม่สามารถรู้ได้ แล้วท่านจะกลัวความจนไปทำไม ในเมื่อพระองค์อัลลอฮ์เป็นผู้มอบริสกีหรือปัจจัยยังชีพเอง พระองค์เป็นผู้มอบริสกีแก่นกและปลาในท้องทะเล และผู้ใดคิดว่า ริสกีหรือปัจจัยยังชีพนั้นหามาได้ด้วยความสามารถของตนเองแล้วไซ้ร้ แน่แน่นอนกระจอกคงจะไม่มีอะไรจะกินเมื่อมันอยู่พร้อมกับนกอินทรี”

(Sālīh al-chā’ir, 2006)

อิสลามเปิดกว้างในด้านการอุปโภคและบริโภค มนุษย์มีอิสระในการเลือกหาปัจจัยยังชีพแต่ต้องอยู่บนพื้นฐานของประโยชน์และความปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อปกป้องมนุษย์จากอันตรายทุกประเภท ปกป้องรักษาสติปัญญา ร่างกาย ตลอดถึงทรัพย์สินของมนุษย์เอง ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾

(الاعراف : 31)

ความว่า “โอ้ลูกหลานอาดัมเอ๋ยจงเอาเครื่องประดับกายของพวกเจ้า ฆทุกมัสยิด และจงบริโภคและจงดื่มน้ำ แต่อย่าฟุ่มเฟือยแท้จริงพระองค์ไม่ชอบบรรดาผู้ที่ฟุ่มเฟือย”

(อัลอะรอฟ : 31)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ยังกล่าวไว้อีกว่า

((كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ , وَكُلُّ خَمْرٍ حَرَامٌ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2003)

ความว่า “ทุกสิ่งที่ทำให้ความมึนเมาเป็นสุรา และทุกประเภทสุราเป็นบาป”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2003)

ดังนั้นจะเห็นว่า นอกเหนือจากอาหารที่เป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิตของมนุษย์แล้ว ยังมีเครื่องดื่มประเภทต่างๆ ที่ถือเป็นสิ่งจำเป็นด้วยเช่นกัน เพราะเครื่องดื่มก็เป็นอาหารในรูปแบบของเหลวที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังที่พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้ให้ความหมายของอาหารว่ารวมถึงเครื่องดื่มด้วย

2.3.4 กฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องสิ่งของเครื่องใช้

นอกเหนือจากอาหาร เครื่องดื่มที่มนุษย์บริโภคในชีวิตประจำวันที่จะต้องคำนึงถึงความสะอาด ปลอดภัย ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของมนุษย์แล้ว อิสลามยังให้ความสำคัญกับสิ่งของเครื่องใช้ที่เป็นอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในแต่ละประเภทอีกด้วย โดยจะต้องสะอาด ปลอดภัยในการนำมาใช้ในทุกโอกาส ไม่ก่อให้เกิดอันตรายหรือปนเปื้อนกับสิ่งสกปรก เพราะหากแม้ อาหารที่ผลิตสะอาดถูกต้องตามหลักการอิสลามในเบื้องต้นแล้วหากนำมาบรรจุในภาชนะหรือบรรจุภัณฑ์ที่สกปรกหรือไม่สะอาดตามหลักการอิสลามก็ทำให้อาหารนั้นเปราะเปื้อนไม่ฮาลาลและห้ามบริโภคไปโดยปริยาย เพราะอิสลามคำนึงถึงความสะอาดตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ หรือตั้งแต่การเริ่มต้นสรรหาวัตถุดิบ กระบวนการผลิตทั้งระบบ การขนส่งจนถึงปากท้องของผู้บริโภคตลอดเส้นทางการผลิตของผลิตภัณฑ์จากแหล่งผลิตจนถึงมือผู้บริโภค ถูกควบคุมให้อยู่ในความสะอาดปลอดภัยต่อผู้บริโภคอย่างจริงจังจึงจะเรียกว่าอาหารที่ฮาลาล (حلال) และภุอยยิบ (طيب) หรือดี และสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทสิ่งของเครื่องใช้อื่นๆ ก็เช่นเดียวกัน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ وَثِيَابِكَ فَطَهِّرْ ﴾

(المذثر: 4)

ความว่า “และสำหรับเครื่องแต่งกายของพวกท่านก็จงทำความสะอาด”

(อัลมุดดัซซิม : 4)

อัลกุรฎูบียี กล่าวว่า คำว่า “ثياب” อ่านว่า ซียาบ ในอายะฮ์นี้ที่แปลว่าเครื่องนุ่งห่มมี
นัยสื่อถึงความหมาย 8 ความหมายด้วยกัน คือ

- 1) “العمل” อ่านว่า อัลอะมัล แปลว่าการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่ง
หมายถึงการกระทำของมนุษย์จะต้องสะอาด บริสุทธิ์ใจ
- 2) “القلب” อ่านว่า อัลกออลบฺ แปลว่าหัวใจ หมายความว่าจิตใจจะต้องสะอาด
บริสุทธิ์
- 3) “النفس” อ่านว่า อันนัฟสฺ แปลว่าชีวิต หมายความว่ามนุษย์จะต้องให้ชีวิต
สะอาดบริสุทธิ์
- 4) “الجسم” อ่านว่า อัลญิสมฺ แปลว่าร่างกาย หมายความว่าร่างกายจะต้องสะอาดจาก
สิ่งสกปรกต่างๆ
- 5) “الأهل” อ่านว่า อัลอะฮฺลฺ แปลว่าครอบครัว หมายถึงให้ครอบครัวสะอาด
บริสุทธิ์และปลอดภัยจากสิ่งที่ไม่ดีต่างๆ
- 6) “الخلق” อ่านว่า อัลคุลุกฺ แปลว่ากริยามารยาท หมายถึงให้มีกริยามารยาทอย่าง
งดงาม
- 7) “الدين” อ่านว่า อัดดีนฺ แปลว่าศาสนา หมายถึงศาสนาก็ต้องให้สะอาดสดใสมี
ความบริสุทธิ์ใจ
- 8) “الثياب الملبوسات على الظاهر” อ่านว่า อัจซียาบ อัลมัลบูสาตอะลา อัจซอเฮร
แปลว่าเครื่องแต่งกายที่ประดับเรือนร่างภายนอก (al-Qurtubiy, 1995:10/59)

คำว่าอัลญุฮูฮฺเราะฮฺ (الطهارة) มาจากคำว่า (طهر) อ่านว่าฎุฮฺเราะฮฺ แปลว่า
สะอาด ตรงกันข้ามกับคำว่า (نجس) อ่านว่านะญิสฺ แปลว่า สกปรก ดังนั้นคำว่า (فَطَهِّرْ) อ่านว่า ฟาฎุฮฺ
อิรฺ แปลว่า จงทำความสะอาด (الملجد, 1986:474) ซึ่งคำว่าสะอาด หรือปราศจากสิ่งสกปรก ซึ่งมีอยู่ 2
ลักษณะ คือ

- 1) สะอาด หรือปราศจากลักษณะพิเศษ โดยการเอาน้ำละหมาด หรืออาบน้ำ หรือ
ด้วยการ ตะยัมมุม (การชำระร่างกายโดยใช้ฝุ่นดินด้วยวิธีเฉพาะแทนการเอาน้ำละหมาด หรือการ
อาบน้ำ) เพื่อให้ร่างกายสะอาด ซึ่งเป็นความสะอาดโดยนามธรรม
- 2) สะอาดจากสิ่งสกปรกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นที่ร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย
สถานที่ อุปกรณ์ วัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง เรียกว่าสะอาดโดยรูปธรรม

การทำความสะอาดหรือการชำระล้างทั้งสองประเภทนี้สามารถใช้น้ำที่มาจากฟากฟ้า ไม่ว่าจะป็นน้ำฝน น้ำค้าง น้ำลูกเห็บ น้ำหิมะ หรือน้ำที่ได้มาจากผิวดิน ไม่ว่าจะป็นน้ำบ่อ น้ำแม่น้ำ น้ำทะเล น้ำบาดาล หรืออื่นๆ จะมีรสชาติจัดหรือเค็มก็ตาม ตราบใดที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพ สี กลิ่น หรือรสชาติ (Muhammad Bakir 'Ismā'atī, 1990 : 1/29) และท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวไว้ อีกว่า

((طَهُورُ إِنَاءٍ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْ لَاهُنَّ بِالْتَّرَابِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 279)

ความว่า “จงทำความสะอาดภาชนะของพวกท่านเมื่อสุนัขได้เลียภาชนะของพวกท่านโดยการชำระล้างด้วยน้ำเจ็ดครั้ง และในครั้งแรกจากจำนวนเจ็ดครั้ง นั้นจะต้องเป็นน้ำที่ผสมดินหรือฝุ่น”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 279)

มีอีกหนึ่งฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ، فَتَنَاوَلَهُ النَّاسُ، فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعُوهُ وَهَرِيْقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ، أَوْ ذُنُوبًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُسَيِّرِينَ، وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 220)

ความว่า “แท้จริงท่านอาบูฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ กล่าวว่า มีอาหรับชนบทคนหนึ่งยืนปัสสาวะในมัสยิด ผู้คนจึงตรูเข้าไปจะจับตัวเขา แต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าอย่าไปขัดจังหวะเขา แต่ให้เอาน้ำราดปัสสาวะเขา แท้จริงพวกท่านถูกส่งมาเพื่อทำให้สิ่งต่างๆ เป็นเรื่องง่ายดาย(สำหรับผู้คน) มิใช่เพื่อทำให้เป็นเรื่องยากสำหรับพวกเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhari, 2008 : 220)

ฮะดีษทั้งสองบทยืนยันว่าสุนัขและทุกส่วนของมันเป็นนะญิส³⁷ และปัสสาวะของมนุษย์ก็มันเป็นนะญิส หากปนเปื้อนสิ่งใดจำเป็นจะต้องทำความสะอาดด้วยวิธีที่เหมาะสมและถูกต้อง หากมิเช่นนั้นก็จะทำให้ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งหรือสถานที่นั้นได้จนกว่าจะได้รับการชำระทำความสะอาด เช่น การทำความสะอาดสถานที่ที่เปื้อนปัสสาวะด้วยการรดน้ำหรือล้างน้ำให้ทั่วถึง ดังที่อาบูฮาเต็ม อัศสาฎิฮ์ได้อธิบายไว้ (Ibn Hajar al-‘Asqalāniy, 1986 : 1/221) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าทั้ง

³⁷ ตามมัซฮับอชชาฟีฮียะฮ์ ส่วนมาลีเกียะฮ์กล่าวว่า สัตว์ทุกชนิดที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นสะอาดไม่เป็นนะญิส (สิ่งสกปรก) ถึงแม้จะเป็นสุนัขและสุกรก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับอัลฮะนาฟีฮียะฮ์ที่กล่าวว่า ตัวของสุนัขนั้นสะอาด ตราบใดที่มันยังมีชีวิตอยู่ เว้นแต่น้ำลายของมันในขณะที่มันยังมีชีวิตอยู่ เป็นนะญิส (สิ่งสกปรก) (al-Jazariy, 1987 : 1/11)

สามอย่างเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสะอาดเพื่อความสมบูรณ์และถูกต้องในการประกอบศาสนกิจของมุสลิม (Muhammad Bakir 'Ismā'āil, 1990 : 1/169)

2.3.5 ปัจจัยที่ทำให้อาหารที่ฮาลาลกลายเป็นสิ่งที่ฮาลอม

อาหารหรือวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารหรือนำมาเป็นส่วนผสมในการประกอบอาหารที่ฮาลาลตั้งแต่ต้นอาจกลายเป็นสิ่งที่ฮาลอมหรือไม่ฮาลาลได้ เนื่องจากปัจจัยต่างๆที่อาจจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์หรือฮุกุมในศาสนาอิสลาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยที่เกิดจากวัตถุดิบในการผลิตและหรือประกอบอาหาร

อาหารที่รับประทานแต่ละมื้อมักจะปรุงและประกอบเพื่อนำมาบริโภคนั้นต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอนที่ผู้ปรุงหรือผู้ประกอบอาหารจะต้องพิถีพิถันตรวจสอบอย่างละเอียด โดยเฉพาะการสรรหาวัตถุดิบในการประกอบอาหาร คือจะต้องเป็นวัตถุดิบที่เป็นที่อนุมัติตามหลักการอิสลาม ซึ่งส่วนใหญ่อาหารของมนุษย์มาจาก 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คือมาจากพืชและมาจากสัตว์ สำหรับอาหารที่ได้มาจากพืชนั้นส่วนใหญ่จะเป็นที่อนุมัติ หรือฮาลาลในการบริโภคโดยสภาพของมัน ยกเว้นในกรณีที่เป็นสิ่งมีนเมา หรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของผู้บริโภค โดยไม่มีเงื่อนไขอันใดมากนัก ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอายะฮ์ต่อไปนี้ว่า

﴿وَجِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾

(الأعراف : 157)

ความว่า “และจะอนุมัติให้แก่พวกเขาซึ่งสิ่งดีทั้งหลาย และจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขาซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย”

(อัลอะรอฟ : 157)

อัลกุรอานได้กล่าวถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์นั้นเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลไม่ว่าจะเป็นอาหารหรืออื่นๆ และสิ่งที่ไม่ดีและไม่มีประโยชน์หรือให้โทษเป็นสิ่งที่ต้องห้ามไม่สามารถนำมาใช้ได้ โดยมนุษย์สามารถใช้สติปัญญาเพื่อพิจารณาด้วยตัวเองได้ และสำหรับอาหารประเภทที่ได้มาจากสัตว์นั้นก็ 2 ชนิด คือสัตว์บกและสัตว์น้ำหรือสัตว์ทะเล สำหรับสัตว์ทะเลหรือสัตว์น้ำเป็นที่อนุมัติทั้งหมดทั้งที่มีชีวิตหรือที่เสียชีวิตไปแล้ว โดยไม่มีเงื่อนไขว่าจะต้องเชือด หรือฆ่าแต่ละแต่อย่างใด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿أَحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلنَّاسِ﴾

(المائدة : 96)

ความว่า “ได้ถูกอนุมัติแก่พวกเจ้าซึ่งสัตว์ล่าในทะเลและอาหารจากทะเล ทั้งนี้เพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่พวกเจ้าและแก่บรรดาผู้เดินทาง”

(อัลมาอิดะฮ์ : 96)

สำหรับสัตว์บกก็เป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลสามารถนำมาประกอบเป็นอาหารได้ยกเว้นประเภทที่มีหลักฐานมาระบุห้ามไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ประเภทที่ดุร้าย หรือสัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บแหลมคมที่สัตว์เหล่านั้นใช้เป็นอาวุธเพื่อการล่าเหยื่อ เช่น เสือ สิงโต ช้าง หรือสัตว์ปีกที่มีกรงเล็บ

ແຫລມคมและไขมันเพื่อล่าอาหาร เช่น นกอินทรี เหยี่ยว พญาเหยี่ยว ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ถูกรายงานไว้ดังนี้

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ فَإِنَّهُ حَرَامٌ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1933)

ความว่า “จากท่านอะบิฮุร็อยเราะฮ์ رضي الله عنه กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ห้ามบริโภคสัตว์ทุกประเภทที่มีเขี้ยวจากสัตว์ที่ดุร้าย”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1933)

((عن ابن عباس رضي الله عنهما قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَيَّ عَنِّي كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ وَعَن كُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1934)

ความว่า “จากท่านอับบิอับบาส رضي الله عنه กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ห้ามบริโภคสัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บจากบรรดาสัตว์ดุร้าย และห้ามบริโภคสัตว์ที่มีกรงเล็บที่แหลมคมจากบรรดาสัตว์ปีก”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1934)

นอกเหนือจากประเภทของสัตว์ที่ต้องเป็นสัตว์ที่ฮาลาลโดยบทบัญญัติอิสลามแล้ว ยังจะต้องมีเงื่อนไขด้านอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นหากเป็นสัตว์บกจะต้องผ่านการเชือดที่ถูกต้องตามหลักการอิสลามอีกด้วย จึงจะเป็นสิ่งที่ฮาลาลและดี หากสัตว์เหล่านั้นตายโดยสาเหตุใดก็ตามที่ไม่ได้ผ่านการเชือดตามหลักการอิสลาม สัตว์เหล่านั้นก็จะกลายเป็นซากที่อิสลามห้ามนำมาผลิตหรือเป็นส่วนประกอบในการผลิตอาหารและห้ามบริโภค และเช่นเดียวกันกับอวัยวะหรือส่วนต่างๆของสัตว์ที่ฮาลาลเหล่านั้นหากขาดออกจากร่างกายของมันในขณะที่มันยังมีชีวิตอยู่ ก็เสมือนกับซากสัตว์ทั่วไปไม่สามารถนำมาปรุงเป็นอาหารเพื่อบริโภคได้ พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ﴾

(3 : 3)

ความว่า “ได้ถูกห้ามแก่เจ้าแล้วสัตว์ที่ตายเอง”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

ดังนั้นอาหารทุกชนิดที่มีวัตถุประสงค์ที่ไม่อนุญาตตามหลักการอิสลามเป็นส่วนผสมหรือเป็นส่วนประกอบในการปรุง อาหารเหล่านั้นก็ไม่ใช่ที่อนุมัติตามหลักการอิสลาม ไม่อนุญาตให้มุสลิมบริโภคแม้แต่น้อย และในทุกกรณี ยกเว้นในกรณีที่เกิดอยู่ในภาวะคับขันที่ต้องเสี่ยงกับการเสียชีวิตหากไม่ได้บริโภคสิ่งเหล่านั้น

2) ปัจจัยที่เกิดจากการปนเปื้อนกับสิ่งสกปรก (นะญิส) ในกระบวนการผลิต หรือปรุงหรือการขนส่ง

(1) ความหมายของนะญิสหรือสิ่งสกปรก

สิ่งที่จะเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลในอิสลามโดยเฉพาะด้านการบริโภคจะต้องเกี่ยวข้องกับหลักความสะอาดตามบทบัญญัติอิสลามด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะแม้ว่าอาหารจะเป็นสิ่งที่ฮาลาลโดยหลักการในเบื้องต้น แต่หากกระบวนการผลิตและการทำความสะอาดไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามอาหารเหล่านั้นก็กลายเป็นอาหารฮารอมไม่เป็นที่ฮาลาลในการบริโภคไปโดยปริยาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นนะญิสหรือสิ่งสกปรก ความหมายของนะญิส ตัวอย่างสิ่งต่างๆที่หลักกฎหมายอิสลามถือว่าเป็นนะญิสมากล่าว ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นะญิส (النجس) คือ ชื่อของสิ่งสกปรกทุกชนิด (al-Jazariy,1987 : 1/9) หรือสิ่งต่างๆที่บทบัญญัติอิสลามถือว่าเป็นสิ่งสกปรก ซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่าสะอาด (الطهارة) ดังนั้นนะญิสหมายถึงสิ่งสกปรกทั้งหลายหากมีการสัมผัสหรือปนเปื้อนจำเป็นจะต้องทำความสะอาดหรือชำระล้าง นะญิสหรือสิ่งสกปรกมีมากมายหลายชนิด เช่น

1. สุรา และของเหลวทุกประเภทที่สร้างความมึนเมาแก่ผู้บริโภค ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

(المائدة : 90)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย แท้จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาญ และการเล่นเสี่ยงตัวนั้นเป็นสิ่งโสมน อันเกิดจากการกระทำของชัยฏอนมารร้าย ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสีย เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ”

(อัลมาอิดะฮ์ : 90)

มุศฎอฟา คิน กล่าววว่า (رجس) อ่านว่า ริงสน หมายถึง (نجس) อ่านว่า นะญิส หมายถึง สิ่งสกปรก (Mustāfā Khin, Mustāfā Būghā 19921/38) และท่านเราะฮ์ ลูลลอฮ์ ﷻ กล่าววว่า

((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ ، وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ ، وَمَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا ، فَمَاتَ وَهُوَ يُدْمِنُهَا لَمْ يَتُبْ لَمْ يَشْرَبْهَا فِي الْآخِرَةِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 2003)

ความว่า “ทุกสิ่งที่มีนมนั้นเป็นสุรา และทุกสิ่งที่มีนมนั้นหอมและผู้ที่ดื่มสุราในโลกคนยานี้และเขาเสียชีวิตในสภาพที่เสพสุราและไม่เตาบัตสำนึกผิดเขาจะไม่มีสิทธิ์ได้ดื่มสุราในโลกหน้า”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 2003)

2. สุกร ทั้งเนื้อและส่วนต่างๆของสุกร พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ حَمًّا خَنِيزٍ فَإِنَّهُ رِحْسٌ﴾

(الانعام : 145)

ความว่า “จงกล่าวเถิดมูฮัมมัด ว่าฉันไม่พบว่ามีสิ่งใดที่ถูกให้เป็นโองการแก่ฉันนั้น มีสิ่งต้องห้ามแก่ผู้บริโภคที่จะบริโภคมัน นอกจากสิ่งนั้นเป็นสัตว์ที่ตายเอง หรือเลือดที่ไหลออก หรือเนื้อสุกร แท้จริงมันเป็นสิ่งโสมม”

(อัลอันอาม : 145)

ชากีร์ ไนส์ กล่าวว่า สุกรเป็นสัตว์ที่สกปรกมากที่สุดชนิดหนึ่งและเป็นแหล่งรวมของพยาธิชนิดต่างที่เป็นต้นเหตุของโรคภัยไข้เจ็บ เช่นพยาธิตัวกลม พยาธิปากขอ พยาธิตัวตืด ซึ่งไม่สามารถทำลายได้ด้วยความร้อนขนาดที่ปรุงอาหาร และมันจะฝังตัวอยู่ลำไส้ของผู้บริโภคเป็นเวลานานและเซลล์ไขมันจะเข้าสู่กระแสเลือดและสามารถไปทำลายอวัยวะส่วนต่างๆของร่างกายได้อย่างง่ายดาย ทำให้อวัยวะที่ถูกทำลายเสื่อมสมรรถภาพ เช่นหากทำลายสมองก็จะทำให้ความจำเสื่อมลงเร็ว หรือทำลายหัวใจก่อให้เกิดโรคหัวใจ เป็นต้น³⁸

3. สุนัข ดังที่ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวว่า

((طَهُورٌ إِنَاءٌ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَغَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْ لَاهُنَّ بِالْتَّرَابِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 279)

ความว่า “จงทำความสะอาดภาชนะของพวกท่านเมื่อสุนัขได้เลียภาชนะของพวกท่านโดยการชำระล้างด้วยน้ำเจ็ดครั้ง และในจำนวนเจ็ดครั้งนั้นจะต้องเป็นน้ำที่ผสมด้วยโคลนดินหนึ่งครั้ง”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 279)

เพราะหากสุนัขไม่เป็นสัตว์ที่สกปรกท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ คงไม่ใช้ให้ชำระหรือทำความสะอาดภาชนะในรูปแบบพิเศษแน่นอน ดังนั้นอิสลามถือว่าสุนัขเป็นสัตว์ที่สกปรกประเภทหนัก (النجاسة المبالغة) และถึงแม้ว่าจะจะเป็นสุนัขที่ผ่านการฝึกมาแล้วก็ตาม (al- Anṣāriy, 1948 : 19)

4. สัตว์ที่เกิดมาจากสุนัขและสุกร หรือที่เกิดจากตัวหนึ่งตัวใดจากสุนัขหรือสุกรกับสัตว์อื่น

³⁸ อัสนี หวังพิทยา ดู <http://th.www.halinst.psu.ac.th>

5. เลือด หมายถึงเลือดของมนุษย์ (ยกเว้นเลือดของผู้ที่เสียชีวิตเป็นชะฮีด³⁹) เลือดของสัตว์ทุกประเภท (ยกเว้นเลือดของสัตว์น้ำ) ที่ออกมาจากตัวสัตว์ทั้งในสภาพที่ยังมีชีวิตอยู่และเสียชีวิตไปแล้ว หากเป็นเลือดที่ไหลออกมาจากร่างกายของสัตว์ ยกเว้นเลือดของปลา ตับ และเลือดที่ตกค้างอยู่ในเส้นเอ็น ข้อของสัตว์หลังจากที่ได้เชือดแล้วหากมันไม่ไหลออกมา ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ﴾

(الانعام : 145)

ความว่า“หรือเลือดที่ไหลออก หรือเนื้อสุกร แท้จริงมันเป็นสิ่งโสมม”

(อัลอันอาม : 145)

6. ปัสสาวะ ทั้งของมนุษย์และสัตว์ ดังชะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ในกรณีปัสสาวะของอาหารับชนบที่ได้ปัสสาวะลงในมัสยิดว่า

((أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ، فَتَنَاوَلَهُ النَّاسُ، فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعُوهُ وَهَرَبُوا عَلَيَّ بَوْلَهُ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ، أَوْ دَنُوبًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُبَسِّرِينَ، وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسِّرِينَ»))

(أخرجه البخاري، 2008 : 220)

ความว่า “แท้จริงท่านอาบูฮุร็อยเราะฮ์กล่าวว่ามีอาหารับชนบทคนหนึ่งยืนปัสสาวะในมัสยิด ผู้คนจึงรู้เข้าไปจะจับตัวเขา แต่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าอย่าไปขัดจังหวะเขา แต่ให้เอาน้ำราดปัสสาวะเขา แท้จริงพวกท่านถูกส่งมาเพื่อทำให้สิ่งต่างๆ เป็นเรื่องง่ายตาย(สำหรับผู้คน) มิใช่เพื่อทำให้เป็นเรื่องยากสำหรับพวกเขา”

(บันทึกโดย al-Bukhariy, 2008 : 220)

7. อุจจาระ ทั้งของมนุษย์และสัตว์
8. อาเจียน
9. หนอง ซึ่งหมายถึง น้ำเลือดที่เสียและกลายเป็นสีขาวข้นที่กักอยู่ตามแผล ฝี (พจนานุกรมแปลไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน,⁴⁰

10. ซากสัตว์ หมายถึงสัตว์ที่เสียชีวิตโดยไม่ได้ผ่านการเชือดตามหลักศาสนาอิสลาม หรือซากสัตว์อื่นทุกประเภท ทั้งสัตว์ที่อนุญาตให้บริโภคเนื้อของมัน และสัตว์ที่ไม่อนุญาตให้บริโภคเนื้อของมัน ยกเว้นหนังของสัตว์ดังกล่าวที่ผ่านการฟอกและทำความสะอาดแล้ว ซากสัตว์ที่ถูกเชือดเพื่อบูชาญู และสัตว์ที่เชือดโดยไม่ได้กล่าวนามชื่อของพระองค์อัลลอฮ์ ยกเว้นซากมนุษย์ ปลาและตักแตนดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

³⁹ ชะฮีด หมายถึงผู้ศรัทธาที่เสียชีวิตในสงครามศาสนาหรือสงครามศักดิ์สิทธิ์ที่ต่อสู้เพื่อธำรงไว้ซึ่งศาสนาของอัลลอฮ์ (al- Zuhailiy,1991:5/157)

⁴⁰ ดู [www.https://dictionary.Sanook.com](https://dictionary.Sanook.com)

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْمُتَمِّتَةُ وَالْحَنْزِيرُ وَمَا أَهَلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ
وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصَبِ
وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ﴾

(المائدة : 3)

ความว่า “ได้ห้ามแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งสัตว์ที่ตายเอง เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ถูก
เปล่งนามอื่นจากอัลลอฮ์ที่มีขนขณะเชือด สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตีตาย
สัตว์ที่ตกเหวตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่ถูกสัตว์ร้ายกัดกินนอกจากที่พวกเจ้า
เชือดกัน สัตว์ที่ถูกเชือดบนแท่นบูชา และการที่พวกเจ้าเสี่ยงทายโดยไม้ตี
เหล่านั้นเป็นการละเมิด”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

ประเภทของนะญิสและวิธีการทำความสะอาดนะญิส หรือสิ่งสกปรก

อิสลามเป็นศาสนาที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มุสลิมรักความสะอาดในทุกเรื่อง
ซึ่งสามารถเห็นได้จากการรณรงค์ให้มุสลิมผู้ศรัทธาดูแลสุขภาพและร่างกายให้อยู่ในสภาพสะอาดอยู่
ตลอดเวลา เช่นใช้ให้มุสลิมอาบน้ำละหมาดชำระร่างกายของตนเองก่อนเข้าพิธีละหมาดทุกครั้ง
ประมาณวันละห้าครั้ง ใช้ให้มุสลิมตัดเล็บ กริบหนวด หรือใช้ให้แปรงฟันทุกครั้งที่จะทำการละหมาด
ซึ่งหมายถึงใช้ให้รักษาร่างกายให้อยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ ดังอัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้
ตรัสไว้ และอะดิษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ต่อไปนี้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ
وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ
مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَجِدُوا
مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ
عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهَّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾

(المائدة : 6)

ความว่า “โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย เมื่อพวกเจ้ายืนขึ้น (ต้องการ) จะทำการละหมาด
ก็จงล้างหน้าของพวกเจ้าและมือของพวกเจ้าถึงข้อศอก และจงลูบศีรษะของ
พวกเจ้าและล้างเท้าของพวกเจ้าถึงตาตุ่มทั้งสอง และหากพวกท่านมีญะนาบะก็
จงชำระร่างกายให้สะอาด และหากพวกเจ้าป่วยหรืออยู่ในการเดินทาง หรือคน
ใดในพวกเจ้ามาจากการถ่ายทุกข์หรือได้สัมผัสผู้หญิงมา แล้วพวกเจ้าไม่มีน้ำ(ที่
ใช้ในการชำระร่างกาย) ก็จงใช้ดินที่ดี (ที่สะอาดเพื่อใช้ในการตะยะมุ้ม เป็นการ
ชำระร่างกายให้สะอาดแทนการใช้น้ำ) แล้วลูบใบหน้าของพวกเจ้าและมือของ
พวกเจ้าจากดินนั้น อัลลอฮ์นั้นไม่ทรงประสงค์เพื่อจะให้มี ความลำบากใดๆแก่

พวกเจ้า แต่ทรงประสงค์ที่จะให้พวกเจ้าสะอาดและเพื่อจะให้ความกรุณาเมตตาของพระองค์ครบถ้วนแก่พวกเจ้า เพื่อว่าพวกเจ้าจักขอบคุณ”

(อัลมาอิดะฮ์ : 6)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้อีกว่า

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدَىٰ فَأَعْتَرِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

(البقرة: 222)

ความว่า “และพวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับประจำเดือน (เกี่ยวกับการสมสู่กับภรรยาระหว่างมีประจำเดือน) จงกล่าวเถิดว่ามันเป็นสิ่งให้โทษ ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลหญิง (อย่าสมสู่กับนาง) ในขณะที่นางมีประจำเดือนและจงอย่าเข้าใกล้นาง (อย่าสมสู่กับนาง) จนกว่านางจะสะอาด ครั้นเมื่อนางได้ชำระร่างกายสะอาดแล้ว ก็จงมาหานางตามที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้พวกท่าน แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ ทรงชอบผู้ที่สำนึกผิดกลับเนื้อกลับตัวและทรงชอบผู้ที่ทำตนให้สะอาด”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 222)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้อีกว่า

﴿وَيَا بَنِي إِسْرَائِيلَ فَطْهُرُوا﴾

(المدثر : 4)

ความว่า “และเสื่อผ้าของเจ้าจงทำให้สะอาด”

(อัลมุดดัษชิร : 4)

ยังมีฮาดิษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ในหลายบทด้วยกัน เช่น

((عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال الفِطْرَةُ خَمْسٌ أَوْ خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: الْحَتَانُ وَالْإِسْتِحْدَادُ وَتَغْلِيمُ الْأَطْفَارِ وَتَنْفُ الْإِبْطِ وَقَصُّ الشَّارِبِ))

(أحرجه البخاري، 2008 : 5889)

ความว่า “จากท่านอะบิฮุร็อยเราะฮ์จากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ธรรมเนียมห้าอย่าง หรือห้าอย่างจากธรรมเนียมห้าอย่าง คือ การขลิบปลายอวัยวะเพศ โกงขนบริเวณอวัยวะเพศ การตัดเล็บ การถอนขนรักแร้และการกริบหนวด”

(บันทึกโดยบุคอรี : 5889:2008)

((عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال : لَوْلَا أَنْ أَشَقُّ عَلَى أُمَّتِي لَأَمَرْتُهُمْ بِالسَّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 887)

ความว่า “จากท่านอะบิฮุร็อยเราะฮ์จากท่านนบีมุฮัมมัดว่าหากไม่เป็นความลำบาก(ยุ่งยาก)แก่ประชาชาติของฉัน แน่แน่นอนฉันจะสั่งให้พวกเขาแปรงฟันทุกครั้งเมื่อจะเข้าละหมาด”

(บันทึกโดย al- Bukhāriy, 2008 : 887)

((عن أبي مالك الحارث بن عاصم الأشعري - رضي الله عنه - قال : قال رسول الله - صلى الله عليه وسلم الطهور شرط الإيمان....))

(أخرجه المسلم، 2001 : 223)

ความว่า “จากท่านอะบีมาลิก อัลฮาริษบินอาศิมอัลอัซฮารี ท่านกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา....

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 223)

จากตัวบทต่างๆทั้งอัลกุรอานและอัลฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าอิสลามบัญญัติให้มนุษย์ทุกคนรักษาความสะอาดจากสิ่งสกปรกหรือนะญิสต่างๆ นั้นหมายรวมถึงความสะอาดในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะด้านร่างกาย เครื่องนุ่งห่ม สถานที่ และที่สำคัญไปกว่านั้นคือความสะอาดในด้านอาหารการกินที่ให้ความสำคัญในการรักษาจากสิ่งสกปรกมากเป็นพิเศษ เพราะจะเกี่ยวข้องกับสุขภาพและพละทานามัยของผู้บริโภค เพราะการป้องกันรักษาสุขภาพร่างกาย ไม่ให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ ต้องเริ่มต้นที่การรักษาความสะอาดของร่างกาย เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ตลอดถึงอาหารการกินทุกประเภท เพราะหากมนุษย์สามารถป้องกันรักษาสิ่งต่างๆเหล่านี้ได้ มนุษย์ก็จะมีสุขภาพพละทานามัยแข็งแรงอยู่เสมอ ห่างไกลจากโรคร้ายไข้เจ็บ ซึ่งนักวิชาการอิสลามได้แบ่งนะญิสหรือสิ่งสกปรกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. นะญิสประเภท (النجاسة الحقيقية) อ่านว่าอันนะญาสะตุลหะกียะฮ์หรือนะญิสประเภทรูปธรรม และ
2. นะญิสประเภท (النجاسة الحكمية) อ่านว่าอันนะญาสะตุลหะกียะฮ์หรือนะญิสประเภทนามธรรม⁴¹

นะญิสหรือสิ่งสกปรกแบบรูปธรรมมีความหมายทางด้านภาษาคือตัวของสิ่งสกปรกต่างๆที่สามารถมองเห็นได้ มีลักษณะที่ชัดเจนจากสีและกลิ่น เช่นเลือด ปัสสาวะ อุจจาระ เป็นต้น และ

⁴¹ โดยนักวิชาการทั้ง 4 มัซฮับได้แยกประเภทของนะญิสออกเป็น 2 ประเภทเหมือนกัน คือ อันนาญาสะ อัลฮุกมียะฮ์ (النجاسة الحكمية) และอันนาญาสะ อัลฮากียะฮ์ (النجاسة الحقيقية) ยกเว้นมัซฮับมาลิกีย์ที่แยกและเรียกประเภทของนะญิสว่า อันนาญาสะ อัลฮุกมียะฮ์ (النجاسة الحكمية) และ อันนาญาสะ อัลอัยนียะฮ์ (النجاسة العينية) (al-Jazariy, 1987:1/9-10)

นะญีส ประเภทนามธรรมหมายถึงสิ่งสกปรกประเภทที่แห้ง ไม่มีร่องรอยปรากฏให้เห็นไม่ว่าจะเป็นสีหรือกลิ่นของมัน (Mustāfi Khin Mustāfi al-Būghā, 1992 : 1/40)

ส่วนความหมายในด้านวิชาการ คือบรรดาสิ่งสกปรกประเภทต่างๆที่หากมีการสัมผัสหรือปนเปื้อนแล้วจะต้องทำความสะอาดหรือชำระล้าง หากมีเช่นนั้นจะทำให้การประกอบศาสนกิจบางประเภทตกเป็นโมฆะ ใช้ไม่ได้ เช่นการละหมาดหรืออื่นๆ ยกเว้นในบางกรณีที่ศาสนานูโลมให้และนะญีสทั้งหมดแยกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ตามมัซฮับอัชชาฟีอีย์ คือ

1) นะญีสหนัก (النجاسة المغلظة) อ่านว่า อันนะยาสาตุลมุฆอลละเศาะฮ์ หมายถึงนะญีส หรือ สิ่งสกปรกประเภทหนัก เช่นสุนัข สุนัข และสัตว์ที่คลอดมาจากสุนัขหรือสุนัข⁴² สาเหตุที่เรียกว่านะญีสหนัก เพราะนะญีสประเภทนี้ไม่สามารถทำความสะอาดโดยการทำความสะอาดแบบปกติได้ หากแต่จำเป็นจะต้องชำระล้างด้วยน้ำถึงเจ็ดครั้ง และหนึ่งครั้งจากเจ็ดครั้งจะต้องเป็นน้ำผสมดิน (หรือน้ำโคลน) ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่กล่าวว่า

((طَهُورٌ إِنَاءٌ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْ لَاهُنَّ بِالتُّرَابِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 279)

ความว่า “ภาชนะของพวกท่านที่โดนสุนัขเลียจะสะอาดด้วยการล้างด้วยน้ำเจ็ดครั้ง และครั้งแรกจากเจ็ดครั้งจะต้องเป็นน้ำผสมดิน (น้ำโคลน) หรือฝุ่น”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 279)

ฮะดีษบทนี้ชี้ให้เห็นว่าสุนัขเป็นสัตว์ที่สกปรกหรือเป็นนะญีสใหญ่หรือเรียกว่านะญีสหนักหากสัมผัสกับสิ่งใดแล้วจำเป็นจะต้องชำระล้างด้วยวิธีพิเศษเท่านั้นจึงจะสะอาดเช่นเดิม

2) นะญีสเบา (النجاسة المخففة) อ่านว่า อันนะยาสาตุลมุคอฟฟาพะฮ์ หมายถึงนะญีส หรือ สิ่งสกปรกที่ศาสนากำหนดวิธีทำความสะอาดโดยเพียงการพรมน้ำเพียงเล็กน้อยลงบนนะญีส หรือสิ่งสกปรกเหล่านั้นก็ถือว่าสะอาดแล้ว เช่น ปัสสาวะของเด็กทารกผู้ชายที่อายุยังไม่ถึง 2 ปี บริบูรณ์ และยังไม่รับประทานอะไรเป็นอาหาร นอกจากนํานมเท่านั้น ดังที่มีฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ

((عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مُحَمَّدِ بْنِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَتَتْ بِابْنٍ لَهَا صَغِيرٍ لَمْ يَأْكُلْ

الطَّعَامَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَجْلَسَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فِي حَجْرِهِ ، فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ ، فَدَعَا بِمَاءٍ فَنَضَحَهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5693)

ความว่า “รายงานจากท่านอุมมัยค็อยส บุตรีของเม็ยะฮ์ศอน ว่านางได้มาหาท่านเราะสูลุลลอฮ์ พร้อมกับบุตรชายคนเล็กของนาง ซึ่งเป็นเด็กที่ยังไม่กินอาหาร

⁴² อัลฮะนาฟียะฮ์ กล่าวว่า สัตว์ทุกชนิดสะอาด ยกเว้นสุนัข ในขณะที่ อัลมาลีเกียฮ์ กล่าวว่า สัตว์ทุกชนิดสะอาดไม่มีชนิดใดที่เป็นสิ่งสกปรก (al-Jazariy, 1987/7)

ท่านเราะสูลุลลอฮ์ก็นำมาอุ้มบนอกของท่าน เด็กคนนั้นก็ปัสสาวะใส่เสื้อผ้าของท่าน ท่านก็เรียกขอน้ำ และท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ก็ได้พรมน้ำบนเสื้อผ้าที่เปื้อนปัสสาวะนั้นโดยที่ท่านไม่ได้ล้างหรือซักผ้าแต่อย่างใด”

(บันทึกโดย al- Bukhāriy, 2008 : 5693)

อะดิษบหนี่ชี้ให้เห็นถึงว่าปัสสาวะของทารกนั้นเป็นนะญิสหรือสิ่งสกปรก แต่เป็นสิ่งสกปรกที่อยู่ในระดับต่ำ เพราะการทำความสะอาดเพียงแต่การพรมน้ำลงบนมันก็เป็นการเพียงพอแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องล้างเหมือนนะญิสทั่วไป

3) นะญิสปานกลาง (النحاسة المتوسطة) อ่านว่า อันนะยาสาตุลมุตะวาสิฎฎะฮ์ หมายถึงนะญิสที่นอกเหนือจากนะญิสเบาและนะญิสหนัก เช่นปัสสาวะของคนทั่วไป อุจจาระของคนและสัตว์ เลือดหรืออื่นๆ ดังอะดิษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

﴿عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ، أَجِيءُ أَنَا وَعُغْلَامٌ، مَعَنَا إِدَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ ، يَغْنِي يَسْتَنْجِي بِهِ﴾

(أحرجه البخاري، 2008 : 150)

ความว่า “รายงานจากท่านอะนัสบุตรของมาเล็กกล่าวว่า เมื่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ออกไปทำภารกิจส่วนตัวของท่าน ฉันทันและเด็กหนุ่มจะนำภาชนะที่มีน้ำไปด้วย และท่านจะชำระล้างด้วยน้ำนั้น”

(บันทึกโดย al- Bukhāriy, 2008 : 150)

อะดิษบหนี่แสดงให้เห็นว่าอุจจาระและปัสสาวะนั้นเป็นนะญิสจำเป็นต้องมีการชำระล้าง แต่เป็นนะญิสประเภทปานกลาง ทำความสะอาดด้วยการชำระล้างด้วยน้ำปรกติไม่จำเป็นจะต้องมีน้ำผสมดินโคลนแฉกเช่นนะญิสหนัก และเช่นเดียวกันไม่สามารถชำระเพียงการพรมน้ำเบาๆแฉกเช่นนะญิสเบา (Mustāfi Khin Mustāfi al-Būghā, 1992 : 1/40-41) และการทำความสะอาดจากนะญิสหรือสิ่งสกปรกทุกประเภทดังกล่าวข้างต้นมีความสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหรือการประกอบอาหารเพื่อการบริโภค

ในแต่ละวันเราต้องรับประทานอาหารหลายมื้อ อาหารหลัก อาหารว่าง หลากหลายประเภทตามความต้องการ รสนิยม และวัฒนธรรมการบริโภคของแต่ละคน อาหารที่เราประกอบหรือปรุงแต่งเองอาจจะไม่มีปัญหาในด้านความถูกต้องตามหลักการศาสนา เพราะเพียงแค่มีกษะความเข้าใจในหลักการของศาสนาในเรื่องฮาลาล เราก็สามารถที่จะประกอบอาหารบริโภคได้เองอย่างสะดวกสบาย แต่ที่น่าเป็นปัญหา คือ อาหารที่มีได้ประกอบเอง แต่เป็นอาหารสำเร็จรูปที่วางจำหน่ายหรือให้บริการในสถานที่ต่างๆ ยิ่งยากที่จะได้รับรู้ถึงกระบวนการผลิต รวมถึงทักษะของผู้ผลิตในเรื่องหลักการฮาลาล หรือเรื่องหลักการทำความสะอาด เพราะอาหารฮาลาลที่มุสลิมสามารถบริโภคได้นั้น ไม่ใช่แค่ต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องถูกต้องตามหลักศาสนบัญญัติอีกด้วย มุสลิมที่ดีจะต้องพิถีพิถันกับการเลือกรับประทานอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่นอกบ้าน ซึ่งก็คงไม่ใช่สิ่งที่ยากลำบากจนเกินไปสำหรับผู้ที่มีความยำเกรง (ตักวา) ต่อพระองค์อัลลอฮ์ เพราะมีอาหารหลายชนิดให้เราเลือกรับประทาน แต่จะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง คือ ต้องผ่านการ

เชือด และผ่านการชำระล้างอย่างถูกต้องตามหลักการอิสลาม รวมถึงภาชนะที่ใช้ก็ต้องสะอาด และเครื่องปรุงรสต่างๆ ก็ต้องถูกต้องตามหลักฮาลาล และไม่มีสิ่งปนเปื้อนที่ฮารอม(ต้องห้าม)

อิสลามกำหนดให้มีความพิถีพิถันในการเลือกอาหารบริโภค โดยระบุบางประเภทว่าเป็นสิ่งต้องห้ามในการบริโภค ส่วนประเภทที่สามารถนำมาประกอบอาหารได้กำหนดวิธีชำระล้าง ทำความสะอาดวัตถุดิบที่จะนำมาประกอบอาหาร กำหนดขั้นตอนการจัดเก็บ การขนส่งเคลื่อนย้าย และหรือกระบวนการผลิตทั้งระบบจะต้องอยู่ในความสะอาดทุกขั้นตอน โดยได้กำหนดวิธีชำระล้างสิ่งสกปรกที่ปนเปื้อนกับอาหาร วัสดุเครื่องใช้ในการประกอบอาหารในชีวิตประจำวัน กำหนดและแนะนำน้ำ ประเภทของน้ำที่สามารถนำมาทำความสะอาดสิ่งสกปรกและปนเปื้อนต่างๆดังกล่าว และน้ำที่ไม่สามารถนำมาทำความสะอาดสิ่งปนเปื้อนสิ่งสกปรกต่างๆดังกล่าวได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นักวิชาการได้แบ่งประเภทของน้ำออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆคือ

1. น้ำสะอาดและสามารถนำไปทำความสะอาดสิ่งอื่นๆได้ คือ น้ำมุลัค (الماء المطلق)

หมายถึงน้ำสะอาดและสามารถนำไปชำระหรือทำความสะอาดสิ่งต่างๆได้ตามหลักศาสนาอิสลาม หรือน้ำที่บริสุทธิ์ที่มีสภาพปกติตามธรรมชาติไม่มีสิ่งปนเปื้อนประเภทต่างๆ ซึ่งน้ำดังกล่าวมีอยู่เจ็ดชนิดคือน้ำฝน น้ำทะเล น้ำแม่น้ำ น้ำบ่อ น้ำตาน้ำ น้ำหิมะ และน้ำแข็ง (Takyuddīn 'Abī Bakar n.d, 4)

2. น้ำสะอาดแต่ไม่ควรนำไปทำความสะอาดสิ่งอื่นๆ (الماء المشمس) หมายถึงน้ำสะอาดโดยปกติของมันแต่น้ำนั้นโดนแสงแดดที่ร้อนจัด โดยมีเงื่อนไขว่าน้ำนั้นอยู่ในภาชนะที่ไม่ใช่เงินและทองคำ เช่นภาชนะที่เป็นเหล็ก อลูมิเนียมหรืออื่นๆ และต้องอยู่ในแถบประเทศที่มีอากาศร้อนจัด น้ำประเภทนี้ไม่ควรที่จะนำไปทำความสะอาดร่างกายของมนุษย์ทั้งที่ชีวิตและที่เสียชีวิตไปแล้วก็ตาม

3. น้ำสะอาดแต่ไม่สามารถนำไปทำความสะอาดสิ่งอื่นๆได้ หมายถึงน้ำที่ตัวของน้ำเองสะอาดแต่น้ำนั้นไปชำระร่างกาย เสื้อผ้า อาหาร หรือสิ่งสกปรก (นะญิส) ชนิดต่างๆไม่ได้ ซึ่งมีอยู่ 2 ชนิดคือ 1) น้ำที่ผ่านการใช้ประโยชน์ไปแล้ว จากการใช้อาบทำความสะอาดชำระร่างกายตามบัญญัติอิสลาม เช่นน้ำที่ใช้อาบน้ำวาญิบ หรือน้ำที่ผ่านการอาบน้ำละหมาดไปแล้ว (الماء المستعمل) 2) น้ำมุลัค (الماء المطلق)⁴³ ที่มีวัตถุอื่นเจือปนเล็กน้อย (al-Nawawiy.1991 : 1/7)

4. น้ำที่ปนเปื้อนสิ่งสกปรก หรือเรียกว่าน้ำมุตะนัสยิส (الماء المنتسحس) เป็นน้ำที่ไม่สะอาดและไม่สามารถนำไปทำความสะอาดสิ่งต่างๆได้ ซึ่งหมายถึงน้ำที่มีนะญิสหรือสิ่งสกปรกตกลงไปในน้ำนั้น ทั้งนี้จะมี 2 กรณีดังนี้

- 4.1 น้ำที่มีปริมาณน้อยกว่าสองกอละฮ์⁴⁴ หากมีสิ่งสกปรกตกลงไปในน้ำนั้นไม่ว่าจะเพียงเล็กน้อยก็ตามหรือน้ำนั้นจะยังไม่มีปฏิกิริยาเปลี่ยนสี รสชาติ หรือกลิ่นก็ตามน้ำนั้นก็กลายเป็นน้ำมุตะนัสยิสไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำความสะอาดสิ่งอื่นตามบทบัญญัติอิสลามได้เลย

⁴³ น้ำมุลัค คือน้ำสะอาดบริสุทธิ์ตามธรรมชาติ สามารถนำไปชำระร่างกายเนื่องจากสาเหตุจำเป็นทางศาสนาบัญญัติได้ และสามารถนำมาชำระ ล้างสิ่งสกปรกหรือนะญิสได้ตามบทบัญญัติอิสลาม (Takyuddīn 'Abī Bakar, n.d:4)

⁴⁴ น้ำสองกอละฮ์ หมายถึงน้ำที่มีจำนวนประมาณ 500 ลิตร โดยคิดอัตราตวงของลิตรแบบแดด หรือเท่ากับ 192.857 กรัม (Mustāfī Khin Mustāfī al-Būqhā,1992:1/34)

4.2 น้ำที่มีปริมาณมากกว่าสองกอละห์ น้ำประเภทนี้ไม่เป็นน้ำมุตนะนัยิสโดยเพียงที่มีนะญิสหรือสิ่งสกปรกตกลงไปในน้ำนั้น แต่มันจะกลายเป็นน้ำมุตนะนัยิสเมื่อนะญิสหรือสิ่งสกปรกที่ตกลงไปในน้ำนั้นมีปฏิกิริยาทำให้น้ำนั้นเปลี่ยนสภาพไปในทางหนึ่งทางใด เช่นเปลี่ยนสี เปลี่ยนกลิ่น หรือเปลี่ยนรสชาติ (al-Jazariy, 1987 : 1/41)

น้ำทั้ง 4 ประเภทดังกล่าวข้างต้นไม่สามารถนำมาทำความสะอาดสิ่งต่างๆรวมทั้งชำระร่างกายตามหลักบัญญัติอิสลามได้ทั้งหมดเว้นแต่ประเภทที่หนึ่ง และประเภทที่สอง (พร้อมความเป็นมักโกเราะ (مكروہ) หรือไม่สมควรในการนำมาชำระร่างกาย) ซึ่งน้ำประเภทที่หนึ่งคือน้ำมุลัค (الماء المطلق) เป็นน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์ตามธรรมชาติ ไม่มีสารปนเปื้อน มีคุณสมบัติและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ในการนำมาชำระสิ่งต่างๆตามหลักการอิสลามและหลักวิทยาศาสตร์ เหมาะแก่การใช้ประโยชน์ในทุกรูปแบบ ดังนั้นจึงถือเป็นความพิเศษที่อิสลามสอนให้เรารู้จักรักษาความสะอาดในทุกอิริยาบถในการใช้ชีวิตในแต่ละวัน ประกอบกับการสอนให้เรา รู้จักน้ำประเภทต่างๆ เพื่อที่จะเลือกนำมาทำความสะอาดหรือชำระร่างกายและสิ่งสกปรกทั่วไปที่มีอยู่ที่เครื่องนุ่งห่ม อาหารการกิน และสิ่งต่างๆทุกประเภท

ดังนั้นหากอาหารหรือผลิตภัณฑ์ทุกประเภทที่ไม่ได้ชำระล้างให้สะอาดหรือผ่านกระบวนการทำความสะอาดตามหลักการศาสนาอิสลาม หรือที่มีการปนเปื้อน นะญิสหรือสิ่งสกปรกตามบทบัญญัติอิสลาม อาหารหรือผลิตภัณฑ์เหล่านั้นก็เป็นที่ต้องห้ามตามบทบัญญัติอิสลามไปด้วย เพราะในกระบวนการผลิตทั้งหมดตามหลักการอิสลามจะต้องพิถีพิถัน เอาใจใส่และมีการควบคุมอย่างละเอียดตลอดกระบวนการผลิตทั้งระบบ เพื่อเป็นการรักษาสุขภาพร่างกายจากเชื้อโรคชนิดต่างๆ และเพื่อรักษาสุขภาพจิตเมื่อปลอดภัยจากโรคร้ายต่างๆ เพราะการรักษาความสะอาดเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดที่จะปกป้องมนุษย์ให้ปลอดภัยจากโรคร้ายไข้เจ็บ และเพราะเชื้อโรคชนิดต่างๆเหล่านี้จะแพร่กระจายในหมู่มนุษย์ด้วยสาเหตุจากความสกปรก (Mustāfi Khin Mustāfi al-Būqhā, 1992 : 1/29) ดังตัวอย่างเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (Novel Coronavirus) หรือเชื้อไวรัสอื่นๆ ที่คร่าชีวิตมนุษย์ในประเทศจีนและประเทศอื่นๆเป็นจำนวนมาก ซึ่งสืบเนื่องมาจากสาเหตุของการบริโภคอาหารที่ไม่สะอาด เป็นสัตว์ที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ โดยการนำสัตว์บางประเภทที่เป็นพาหะนำเชื้อไปสู่คน เช่น ภูเขา ค้างคาว สุนัข หรืออื่นๆ ซึ่งสัตว์เหล่านี้เป็นสัตว์ที่ถูกห้ามนำมาบริโภคในศาสนาอิสลาม โดยตลาดค้าส่งอาหารทะเลหัวหนาน ในเมืองอู่ฮั่นของประเทศจีนถูกมองว่าเป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรคไวรัสดังกล่าว เนื่องจากเป็นตลาดที่มีการขายเนื้อสัตว์ป่าหลายชนิดเพื่อนำไปประกอบอาหาร เช่น ภูเขา ค้างคาว และอื่นๆ โดยเฉพาะงูที่ถูกมองว่าเป็นพาหะนำเชื้อไวรัส 2019-nCov จากค้างคาวมาสู่คน⁴⁵

2.3.6 กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในภาวะคับขัน

อิสลามไม่อนุญาตให้บริโภคอาหารที่ไม่มีความมั่นใจในความเป็นฮาลาลความสะอาด และถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม ดังนั้นจึงไม่ควรรับประทานอาหารที่มีความคลุมเครือน่าสงสัย เช่น ไม่ทราบหรือไม่แน่ใจว่า สิ่งที่จะรับประทานนั้นเป็นอะไร มีส่วนประกอบจากอะไร เป็นผลิตภัณฑ์ที่สะอาดถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามหรือไม่อย่างไร หากมีความคลุมเครือสับสนหรือไม่มั่นใจก็

⁴⁵ ดู <http://th.www.jd.co.th>bulletin>

ควรละทิ้งสิ่งที่คลุมเครือที่เสียเพื่อความปลอดภัย เพราะการบริโภคสิ่งที่คลุมเครือที่เหมือนดัง
บริโภคสิ่งที่ฮาลาล ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
، يَقُولُ إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ
النَّاسِ ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ ، وَعِرْضِهِ ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ
فِي الْحَرَامِ . كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى . يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ . أَلَا . وَإِنَّ لِكُلِّ
مَلِكٍ حِمًى ، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ ،
صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 52 : 2001 : 1599)

ความว่าจากท่านอะบีอับดุลลาฮ์ อัลนุอมาน บินบะซีร์ กล่าวว่าฉันได้ยินท่าน
เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า“แท้จริงสิ่งที่ฮาลาล(อนุญาต)นั้นชัดเจน และสิ่งที่ฮาร
อม(ต้องห้าม)นั้นก็ชัดเจน แต่ในระหว่างทั้งสองนั้น มีหลายอย่างที่คลุมเครือน่า
สงสัย ซึ่งคนส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะฮาลาลหรือฮารอม ฉะนั้นผู้ใดที่กลัวว่าตัวของ
เขาจะตกไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัย ก็จงหลีกเลี่ยงเพื่อป้องกันศาสนาของ
เขา และศักดิ์ศรีของเขา และผู้ใดตกไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัยแล้วเท่ากับ
เขานั้นได้ตกไปอยู่ในสิ่งฮารอม(ต้องห้าม)แล้ว ประดุจดังคนเลี้ยงสัตว์ที่นำสัตว์
เลี้ยงของตนไปเลี้ยงในบริเวณ หรือสถานที่หวงห้าม(พึงสงวน) มันอาจจะรุกล้ำ
เข้าไปในที่พื้นที่หวงห้ามนั้น แท้จริงทุกๆกษัตริย์จะมีพื้นที่หวงห้าม พึงทราบเถิด
ว่า แท้จริงพื้นที่หวงห้ามของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือบรรดาสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้
พึงทราบเถิดว่า แท้จริงในร่างกายนั้น มีเนื้ออยู่ก้อนหนึ่งเมื่อมันดีร่างกาย
ทั้งหมดก็ดีด้วย แต่ในเมื่อมันเสียร่างกายทั้งหมดก็จะเสียด้วย พึงทราบเถิดว่า
เนื้อก้อนนั้นก็คือ หัวใจ)”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008:52 และ Muslim, 2001 : 1599)

ยังมีฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ อีกฮะดีษหนึ่งว่า

((عَنْ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ سِبْطِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرِجَالِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ : حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : دَعَا مَا يَرِيئُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيئُكَ))

(أخرجه الترمذي، : 2442)

ความว่า “จากท่านหะสัน บุตรของอาลี บุตรของอาบีฏอลิบ หลานที่รักของท่าน
เราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า ฉันได้จดจำจากท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ว่า จงละทิ้งหรือ
หลีกเลี่ยงสิ่งที่ท่านสงสัย โดยไปเอาสิ่งที่ท่านมั่นใจไม่สงสัย”

(บันทึกโดย al-Tirmiziy, : 2442)

อะดีซียังมีอิหม่ามอะฮ์มัด นะสาอีย์ และอิบนุฮิบบานได้บันทึกในซอเฮียะของท่าน และดิรมิซีย์รับว่าเป็นอะดีซียี่ถูกต้อง โดยอะดีซียี่ทั้งสองบทได้ตอกย้ำให้มนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะผู้ศรัทธาให้หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่มีความคลุมเครือน่าสงสัยในความเป็นฮาลาล โดยให้ละทิ้งสิ่งเหล่านั้นหันไปริโภคในสิ่งที่มีความชัดเจนด้านฮาลาลเพื่อความปลอดภัยจากการละเมิดบทบัญญัติของศาสนา เพราะการบริโภคในขณะที่ยังมีความชัดเจนด้านฮาลาลของสิ่งที่บริโภคเป็นสิ่งต้องห้ามหรือฮารอมในอิสลาม และท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ จะอบรมหรือตักเตือนของทุกท่านและบรรดาประชาชาติของท่านในด้านนี้และด้านจรรยาบรรณอื่นๆเสมอ เพื่อให้ประชาชาติของท่านทุกคนใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข รู้จักให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีมารยาทที่งดงาม เพื่อให้ทุกคนปลอดภัยจากสิ่งที่อาจนำไปสู่ฟิตนะฮ์ หรือวิกฤติทางด้านจิตใจและร่างกาย โดยแนะนำให้หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ยังคงมีความสงสัยคลุมเครือในความถูกต้อง สงสัยไม่มั่นใจในความสะอาด สงสัยในกรรมสิทธิ์ หรือสงสัยในด้านอื่นๆที่อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หรือละเมิดสิทธิต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ โดยให้ทุกคนยึดมั่นและหนักแน่นในการตัดสินใจหรือเลือกในสิ่งที่เป็นฮาลาลอย่างชัดเจน และเลือกในสิ่งที่ดี และมีความถูกต้องอยู่เสมอ เพื่อลดปัญหาการกระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน และกลับมาสร้างความเจริญแก่ปัจเจกบุคคลและสังคมตลอดไป

สำหรับในกรณีที่มนุษย์อยู่ในภาวะคับขันไม่สามารถหาสิ่งที่ฮาลาลและดีกว่ามาบริโภคได้ หรือหิวจนสุดจะทน หรืออาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายหากไม่ได้รับประทานสิ่งใดเลย อิสลามอนุญาตให้รับประทานสิ่งนั้น หรือสิ่งที่ไม่ได้รับอนุญาตให้รับประทานในยามปกติได้เป็นกรณีพิเศษ แต่ต้องอยู่ภายในเงื่อนไขของปริมาณเพียงแค่นี้เพื่อการยังชีพเท่านั้นไม่อนุญาตให้รับประทานจนอิ่มเกินความจำเป็น ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قَامْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأرجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَلَا حَرَمَ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَحَلْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لَعْنَةُ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

(البقرة : 173)

ความว่า"แท้จริงที่พระองค์ทรงห้ามพวกเจ้านั้นเพียงแต่สัตว์ที่ตายเอง เลือด เนื้อสุกร และสัตว์ที่ถูกเปล่งเสียงที่มันเพื่ออื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ แล้วผู้ใดได้รับความคับขันโดยมิใช่เป็นผู้แสวงหา และมีมิใช่เป็นผู้ละเมิดขอบเขตแล้วไซ้ ก็ไม่มีบาปใดๆแก่เขา แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงรอบภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ"

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 173)

ความหมายและกฎเกณฑ์ของภาวะคับขันในอิสลามมีรายละเอียดดังนี้

(1) ความหมายของภาวะคับขัน หรืออัญญูรเราะฮ์ (الضرورة)

อัญญูรเราะฮ์ (الضرورة) มาจากคำว่า (ضر) อ่านว่า "ฎอรอรอ" และ (ضر) "ฎอรอรอ" เป็นคำนามที่เป็นรากศัพท์ (اسم المصدر) ของคำว่า (الاضطرار) โดยในด้านภาษาให้ความหมายว่า ความจำเป็น ความต้องการ (Ibn Manzūr, 1997:8/46) และยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ให้ ความหมายของคำว่า อัญญูรเราะฮ์ (الضرورة) ว่าหมายถึงความจำเป็น เช่น อัลฟัยรุษ อาบาดี (al-

Fairuz Abadiy,1978:187) หรือมุฮัมมัด บินยะกูบ อัชชีรอซีย์ (ฮ.ศ.729- ฮ.ศ.817) ซึ่งเป็นผู้แต่งหนังสือ “อัลลามิอ์ อัลมุอัลลิม อัลอิญาบ” (اللامع المعلم العجاب) และ “อัลกอมุส อัลมุฮีฏ” (القاموس المحیط) (al-Zarkaliy,2002 : 3/175)

ส่วนความหมายของ “อัญญูรูเราะฮ์” (الضرورة) ทางด้านวิชาการนั้น นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกัน เช่น

อัศสุยฎีย์⁴⁶ กล่าวว่า “อัญญูรูเราะฮ์” (الضرورة) หมายถึงการที่ตกอยู่ในสภาพวิกฤติด้านอาหารหากไม่บริโภคสิ่งที่ยารวมอาจจะทำให้ถึงแก่ความตายได้ (al-Suyuti,1959 : 85)

อรรรอฟีอีย์⁴⁷ กล่าวว่า “อัญญูรูเราะฮ์” (الضرورة) หมายถึง ภาวะการณ์กลัวว่าจะเสียชีวิต หรือเกิดโรคร้ายแรงต่อร่างกายหากไม่ได้บริโภคสิ่งหนึ่งสิ่งใด (al-Rafī‘iy,1997 : 12/158)

อัลญุญานีย์⁴⁸ ให้ความหมาย “อัญญูรูเราะฮ์” (الضرورة) ว่าหมายถึงการประสบภัยพิบัติที่ไม่สามารถขจัดออกไปได้ (al-Jurjaniy,1998 : 37)

อัลญุศศอศ⁴⁹ ได้กล่าวเพื่อให้ความหมาย “อัญญูรูเราะฮ์” (الضرورة) ว่า หมายถึงสภาพที่เกิดความกลัวว่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิตหากปฏิเสธการบริโภคอาหารต้องห้าม (al-Jassās,1995 : 1/159)

อัลมรดาวีย์⁵⁰ ได้ให้ความหมาย “อัญญูรูเราะฮ์” (الضرورة) ว่า หมายถึงสภาพความกลัวว่าจะถึงแก่ชีวิต (al-Mardawiy,1997 : 10/319)

อัดดุสฎีย์⁵¹ กล่าวว่า “อัญญูรูเราะฮ์” (الضرورة) หมายถึง สภาพความกลัวว่าจะเสียชีวิตอย่างแน่นอน หรือค่อนข้างมั่นใจว่าจะเสียชีวิต (al-Dusuqiy,1994 : 2/136)

⁴⁶ อัศสุยฎีย์ คือ ญะลาละุดดีน อับดุลเราะห์มาน บินอาบูบักร์ บินมุฮัมมัด (ฮ.ศ.849-ฮ.ศ.911) เป็นนักวิชาการชาวฮีบต์ เคยแต่งตำราไว้ให้แก่สังคมเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 300 เล่ม (al-Zarkaliy,2002 : 3/301)

⁴⁷ อรรรอฟีอีย์ คืออับดุลการิม บินมุฮัมมัด เป็นนักวิชาการอาวุโสสังกัดมัซฮับอัชชาฟีอีย์ เป็นผู้แต่งหนังสือ “อัลอะซียะฮ์ ชัรฮุลอะญะญิซ” (العزير شرح الوجيز) เสียชีวิตใน ฮ.ศ.623 (al-Dhahabi,1994 : 4/179)

⁴⁸ อัลญุญานีย์ คืออาลี บิน มุฮัมมัด บิน อาลี อัลญุญานีย์ (ฮ.ศ.780-ฮ.ศ.816) เป็นนักวิชาการสังกัดมัซฮับหะนะฟีย มีความชำนาญหลายสาขาวิชา เป็นผู้แต่งหนังสือ “อัตตะรีฟาท” (التعريفات) (al-Jurjaniy,1998 : 6-12)

⁴⁹ อัลญุศศอศ คือ อะฮ์มัด บิน อาลี อัลญุศศอศ (ฮ.ศ.305-ฮ.ศ.307) เป็นนักวิชาการสังกัดมัซฮับหะนะฟีย เป็นผู้แต่งหนังสือ “อะฮ์กามอัลกุรอาน” (احكام القران).

⁵⁰ อัลมรดาวีย์ คือ อาลี บิน สุไลมาน อัลมรดาวีย์ (ฮ.ศ.817-ฮ.ศ.885) เป็นนักวิชาการสังกัดมัซฮับฮัมบะลีย มีความชำนาญด้านวิชาการฟิกฮ์ (الفقه) อัลฮะดีษ (الحديث) และอุศูลุลฟิกฮ์ (اصول الفقه) เป็นผู้แต่งหนังสือ “อัลอิงศอฟ ฟิมะริฟะฮ์ อรรรอญะฮ์ มินันคิลาฟ” (الانصاف في معرفة الراجح من الخلاف) (al-Mardāwiy,1997 : 1/5)

⁵¹ อัดดุสฎีย์ คือ มุฮัมมัด บิน อะหมัด บินอะรอฟะฮ์ (เสียชีวิต ฮ.ศ.1815) เป็นนักวิชาการสังกัดมัซฮับมาลิกีย์ มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาฟิกฮ์ (الفقه) นะวู อัลนะหฺวู (النحو) เป็นผู้แต่งหนังสือ “ฮาซียะฮ์ อาลา ชัรฮ์ อัดดรัศรี” (حاشية على شرح المدرير) (al-Zarkaliy,2002 : 1/221)

ซึ่งพอที่จะสรุปได้จากการให้ความหมายของนักวิชาการหลายๆท่านกับคำว่า “อฎฎอรูเราะฮ์” (الضرور) ว่าหมายถึงสภาพที่มนุษย์มีความกลัว ความกังวลว่าจะเกิดอันตรายต่อร่างกายหรือชีวิตท่ามกลางภาวะที่ไม่มีทางเลือกอื่นที่พอจะบริโภคได้นอกจากสิ่งที่ฮารอมหรือต้องห้ามเท่านั้น ดังนั้นจะเห็นว่าภาวะคับขัน (الضرور) หมายถึงสภาพที่มนุษย์ตกอยู่ในสถานการณ์ที่อึดคัคลำบากไม่มีอะไรที่จะรับประทานครองเพื่อประทังชีวิตให้อยู่รอดได้เว้นแต่สิ่งที่จะต้องห้ามต่างๆในยามปกติเท่านั้น ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องรับประทานครองสิ่งนั้นเท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาชีวิต หรือร่างกาย ให้มีความปลอดภัย เนื่องจากร่างกายและชีวิตเป็นสิ่งที่อิสลามให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จะต้องดูแลเป็นพิเศษเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนจะต้องปกป้องรักษาจากทั้งหมดทุกอย่างด้วยกัน คือ ชีวิต ศาสนา สติปัญญา ทรัพย์สินสมบัติ และวงศ์ตระกูล ดังนั้นเมื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากทั้งห้าตกอยู่ในสถานการณ์ที่อันตราย เช่น เสี่ยงต่อการเสียชีวิต เสียหายอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จำเป็นที่จะต้องหาวิธีการบางอย่างหนึ่งมาช่วยบรรเทาเพื่อจะให้อยู่รอดปลอดภัยได้อย่างสมบูรณ์ ถึงแม้ว่าวิธีการดังกล่าวจะไปขัดกับคำสั่งห้ามในยามปกติก็ตาม (al- 'Ansāriy,1948 : 193)

บุคคลที่ตกอยู่ในภาวะคับขันหรือภาวะจำเป็นด้านอาหาร หมายถึงบุคคลที่ตกอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่สามารถหาสิ่งที่เป็นฮาลาลมาบริโภคเพื่อประทังชีวิตได้ โดยให้พิจารณาจากสามัญสำนึกว่าได้ใช้ความพยายามจนสุดความสามารถในการแสวงหาอาหารหรือสิ่งที่ฮาลาลหรือยัง และได้ใช้ความอดทนในการที่ไม่บริโภคอาหาร แต่ก็ยังหาอาหารที่ฮาลาลไม่ได้และไม่สามารถอดทนที่จะไม่บริโภคอาหารอีกต่อไปได้ ประกอบกับอาจจะนำมาซึ่งอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตหากไม่ได้บริโภคอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบุคคลที่จะถือได้ว่าเป็นผู้ที่ตกอยู่ในภาวะคับขันจริงตามที่ศาสนาอนุโลมให้บริโภคสิ่งที่ฮารอมได้นั้นจะต้องประกอบกับเงื่อนไขหลายอย่างด้วยกัน เช่น จะต้องเป็นบุคคลที่ผ่านกระบวนการพยายาม กระบวนการอดทน และกระบวนการพิสูจน์ทราบจนมีความมั่นใจถึงอุปสรรคและความจำเป็นดังกล่าวจึงจะถือได้ว่าเป็นผู้ที่เข้าข่ายได้รับการอนุโลมให้บริโภคสิ่งที่ฮารอมเพื่อประทังชีวิตได้ และนักวิชาการบางท่านมองว่าบุคคลที่ถูกบังคับข่มขู่ให้บริโภคสิ่งที่ฮารอม โดยผ่านกระบวนการต่อรอง ขอร้องให้ยกเลิกการข่มขู่แล้วแต่ไม่เป็นผลก็เข้าข่ายเป็นบุคคลที่จัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่ตกอยู่ในภาวะคับขันที่ศาสนาอนุโลมในเรื่องดังกล่าวเช่นเดียวกัน (al-Zuhailiy, 1991 : 2/88)

(2) ทางออกของกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับการอุปโภคและบริโภคในภาวะคับขัน

ในกรณีที่มนุษย์ตกอยู่ในภาวะคับขันไม่สามารถหาสิ่งใดที่เป็นฮาลาลมาบริโภคเพื่อประทังชีวิตได้ ประกอบกับร่างกายมีความต้องการอย่างมากเพื่อรักษาชีวิตให้ปลอดภัย จึงอนุโลมให้ผู้ที่ตกอยู่ในสภาพดังกล่าวสามารถบริโภคสิ่งที่ฮารอมได้พอประมาณเพื่อประทังชีวิตเท่านั้นไม่อนุญาติจนเกินความจำเป็น ซึ่งกฎเกณฑ์ดังกล่าวนี้สอดคล้องกับหลักกอวาอิดฟิควีย (القواعد الفقهية) ที่ว่า

((الضَّرُورَاتُ تُبِيحُ الْمَحْظُورَاتِ))

ความว่า “ความจำเป็นนำมาซึ่งการอนุโลมในสิ่งต้องห้าม”

((الضَّرُورَاتُ تَقْدَرُ بِقَدْرِهَا))

ความว่า “ความจำเป็นให้ประมาณการเท่าที่ควรเท่านั้น”
เช่นเดียวกับอัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعُمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا
مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلًا لِّغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ
وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

(الانعام : 145)

ความว่า “จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด)ฉันไม่พบว่าในสิ่งที่ถูกให้เป็นโองการแก่ฉันนั้นมี
สิ่งต้องห้ามแก่ผู้บริโภคที่จะบริโภคมัน นอกจากสิ่งนั้นเป็นสัตว์ที่ตายเอง หรือ
เลือดที่ไหลออก หรือเนื้อสุกร แท้จริงมันเป็นสิ่งโสภม หรือเป็นสิ่งละเมิด ซึ่งถูก
เปล่งนามอื่นจากอัลลอฮ์ที่มัน ถ้าผู้ใดได้รับความคับขัน โดยมีใช้เป็นผู้แสวงหา
และมีใช้ผู้ละเมิดแล้วไซ้ แท้จริงพระเจ้าของเจ้านั้นเป็นผู้ทรงอภัยโทษ เป็นผู้
ทรงเอ็นดูเมตตา”

(อัลอันอาม : 145)

﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنزِيرِ وَمَا أُهْلًا بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ
بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾

(البقرة : 173)

ความว่า “แท้จริงที่พระองค์ทรงห้ามพวกเจ้านั้นเพียงแต่สัตว์ที่ตายเอง เลือด
เนื้อสุกร และสัตว์ที่ถูกเปล่งเสียงที่มันเพื่ออื่นจากอัลลอฮ์ ﷻ แล้วผู้ใดได้รับ
ความคับขันโดยมีใช้เป็นผู้แสวงหา และมีใช้เป็นผู้ละเมิดขอบเขตแล้วไซ้ ก็ไม่มี
บาปใดๆแก่เขา แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 173)

อัลกุรอานทั้งสองอายะฮ์ได้กล่าวถึงสิ่งที่ห้ามบริโภคในยามปกติทั่วไปและได้ยกเว้น
สิ่งต้องห้ามต่างๆดังกล่าวสำหรับผู้ตกอยู่ในภาวะคับขันตามหลักเกณฑ์ของศาสนบัญญัติ ซึ่งเป็น
วิธีการผ่อนปรนของศาสนาเพื่อรักษาชีวิตของมนุษย์ เป็นสุนนะตุลลอฮ์ หรือแนวทางของพระองค์
อัลลอฮ์ ﷻ ที่ชี้ให้เห็นวิธีการจัดลำดับความสำคัญในภาวะที่มีทางเลือกจำกัดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น
โดยไม่ได้ยึดติดกับหลักการเดิมจนทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต

ปริมาณที่อนุญาตให้บุคคลที่ตกอยู่ในภาวะคับขันสามารถบริโภคได้นั้นนักวิชาการมี
ความคิดเห็นแตกต่างกัน อิหม่ามมาลิกเห็นว่าสามารถบริโภคได้จนอิ่ม ด้วยเหตุผลที่ว่าความจำเป็นมา
ยกเลิกความเป็นฮารอม ในขณะที่นักวิชาการส่วนใหญ่มองว่าให้บริโภคหรือรับประทานเพียงแค่พอ
ประทังชีวิตเท่านั้นไม่ได้อนุญาตบริโภคจนอิ่มมากเกินไป เพราะศาสนานูโลมให้บริโภคได้
ด้วยเหตุจำเป็นเท่านั้น จึงจำเป็นจะต้องควบคุมปริมาณไม่ให้เกินความจำเป็นจริง (al-Zuhailiy, 1991
: 2/86-87)

ความจำเป็นในการบริโภคสิ่งที่ฮารอมถูกจำกัดไว้เฉพาะอาหารเท่านั้น ไม่ได้รวมถึง ยารักษาโรคที่มนุษย์มีความต้องการในยามเจ็บไข้ได้ป่วย หมายความว่าอิสลามไม่อนุญาตให้นำสิ่งที่ ฮารอมมาผลิตเป็นยาหรือนำมาเป็นส่วนประกอบในการผลิตยารักษาโรค ไม่ว่าจะเป็ยสุรา ซากสัตว์ หรืออื่นๆที่เป็นสิ่งที่ฮารอม ดังที่บุคคอรีย์รายงานพาดพิงไปยังท่านอิบนุมัสอูดว่า

((إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلْ شِفَاءَ أُمَّتِي فِيمَا حَرَّمَ عَلَيْهَا))

(أخرجه البخاري، 2008 : 5613)

ความว่า “แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ไม่ทำการรักษาประชาชาติของฉันด้วยสิ่งที่ พระองค์ได้ห้ามกับสิ่งนั้น”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 5613)

รวมทั้งฮะดีษที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ห้ามท่านฏอริค บิน สุไวด ในช่วงที่ท่านถาม ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ถึงเรื่องของสุราที่จะนำมารักษาโรค

((أَنَّ طَارِقَ بْنَ سُؤَيْدِ الْجُعْفِيِّ ، سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخُمْرِ ، فَنَهَاهُ - أَوْ كَرِهَهُ - أَنْ يَصْنَعَهَا ، فَقَالَ : إِنَّمَا أَصْنَعُهَا لِلدَّوَاءِ فَقَالَ : إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ ، وَلَكِنَّهُ دَاءٌ))

(أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 3500)

ความว่า “แท้จริงท่านฏอริค บิน สุไวด ได้ถามท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ถึงเรื่อง ของสุราที่จะนำมารักษาโรค ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ห้าม หรือตำหนิในการที่ จะผลิตสุรา (มาทำเป็นยารักษาโรค) โดยท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวความว่า สุรานั่นไม่ใช่ยาแต่มันเป็นเชื้อโรค”

(บันทึกโดย Ibn Mājah, n.d. : 3500)

ดังนั้นการที่จะยกหลักการ “อฎฎออูเราะฮ์” (الضرورة) มาใช้กับกรณีการรักษาโรคนั้น ไม่สามารถกระทำได้ ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

2.4 บทสรุป

กฎหมายมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคม เป็นเครื่องมือในการควบคุมสมาชิกใน สังคมให้อยู่ในกรอบกติกาตามที่ฝ่ายรัฐกำหนด เป็นเครื่องมือที่ช่วยกระจายความเป็นธรรมให้แก่ สมาชิกในสังคมป้องกันและเยียวยาสังคม กฎหมายครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิตสมาชิกใน สังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ ซึ่ง ล้วนแล้วเพื่อพิทักษ์สิทธิและความเป็นธรรมของสมาชิกในสังคมตลอดถึงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย ของสังคม (ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล,2558:16)

กฎหมายอิสลามเป็นรัฐธรรมนูญชีวิตที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าของได้บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเช่นเดียวกับกฎหมายทั่วไป แต่จะมีลักษณะพิเศษในด้านที่เป็นกฎหมายของพระเจ้า เป็นกฎหมายที่ได้กำหนดผลตอบแทนหรือบทลงโทษทั้งโลกนี้และโลกหน้า ซึ่งเป็นเรื่องเร้นลับที่ต้องพิสูจน์ด้วยความศรัทธาหรืออิหม่านของผู้ปฏิบัติ และกฎหมายอิสลามครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินชีวิต เช่น ด้านศาสนพิธี (فقہ العبادات) ด้านนิติกรรม (فقہ المعاملات) ด้านครอบครัว (فقہ المناکحات) ด้านอาญา (فقہ الجنایات) และอื่นๆ ซึ่งกฎหมายต่างๆเหล่านี้ พระองค์อัลลอฮ์ บัญญัติมา เพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในการใช้ชีวิตในสังคมให้เกิดความเป็นธรรม เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน หลักการอุปโภคและบริโภคนั้นเช่นเดียวกัน ศาสนาอิสลามได้บัญญัติแนวปฏิบัติไว้อย่างครบถ้วนชัดเจน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์ทุกคนโดยรวม เช่น การอุปโภคและบริโภคที่ถูกต้อง สะอาด ซื่อสัตย์ เป็นธรรม ถูกกำหนดเป็นเงื่อนไขไว้ในการอุปโภคและบริโภค ซึ่งมุสลิมทุกคนต้องตระหนักถึงหลักการดังกล่าวและพร้อมน้อมรับมาปฏิบัติจนกลายเป็นวัฒนธรรมบริโภคในหมู่มุสลิมไปโดยปริยาย คือ หลักการฮาลาล กลายเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิตเป็นอย่างมาก เป็นพลังที่สามารถต่อรองให้ผู้ประกอบการต้องหันมาใส่ใจในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ของตน เป็นอุปสงค์และอุปทานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธาและระบบเศรษฐกิจไปพร้อมๆกัน

ฮาลาล ดี (حالا طيبا) หมายถึง สิ่งที่เป็นที่อนุมัติให้อุปโภคและบริโภคได้ โดยหลักการศาสนาอิสลาม และเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของมนุษย์ ปราศจากสิ่งต้องห้าม และสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของผู้บริโภคและสังคมโดยรวม คำว่าฮาลาลเป็นเงื่อนไขหลักของทุกสิ่งที่มีมนุษย์จะบริโภค ดังที่ท่านอิหม่ามอัซฮาฟีอีย์กล่าวว่า ฮาลาลจะต้องเป็นสิ่งที่ดีรสชาติอร่อยสอดคล้องกับธรรมชาติความต้องการของมนุษย์อีกทั้งไม่เป็นโทษและอันตรายต่อสุขภาพร่างกายของมนุษย์ (al-Shuaw Kāniy, 1991:1/183)

โดยพื้นฐานของสรรพสิ่งทั้งหลายที่พระองค์อัลลอฮ์สร้างมานั้นส่วนใหญ่ฮาลาลสามารถบริโภคได้ เพราะเป้าหมายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ มนุษย์สามารถเลือกใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆได้อย่างเต็มที่ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾

(البقرة : 29)

ความว่า “พระองค์อัลลอฮ์เป็นผู้สร้างสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้เพื่อเป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน (มนุษย์)”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 29)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังได้ตรัสไว้ในสุเราะฮ์อัลญาซียะฮ์อีกว่า

﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ﴾

(الجاثية: 13)

ความว่า “และพระองค์ทรงทำให้สิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลายและสิ่งที่อยู่ในแผ่นดินเป็นประโยชน์แก่พวกเจ้า ทั้งหมดนี้มาจากพระองค์”

(อัลญาสียะฮ์ : 13)

อัลกุรอานทั้งสองอายะฮ์เป็นสิ่งที่ยืนยันว่าพื้นฐานของสรรพสิ่งต่างๆที่พระองค์อัลลอฮ์ﷻ สร้างมานั้นเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลมนุษย์สามารถบริโภคได้ เว้นแต่จะมีหลักฐานอื่นมา ยกเว้นไว้ เพราะสำนวนที่พระองค์อัลลอฮ์ใช้ในอัลกุรอานนั้นบ่งชี้อย่างชัดเจน คือ คำว่า (لكم) อ่านว่า ละกุม แปลว่าสำหรับพวกท่าน ซึ่งหมายความว่า (من أهلكم) อ่านว่ามินอัจญลิกุม แปลว่า เพื่อพวกท่าน ดังนั้นจึงหมายความว่าพระองค์อัลลอฮ์สร้างสรรพสิ่งต่างๆมานั้นล้วนแล้วเพื่อเป็นประโยชน์แก่มวลมนุษย์เอาประโยชน์จากมันในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้เพื่อมนุษย์จะได้เกิดความยำเกรงต่อผู้สร้างด้วยการใช้ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นในหนทางที่ภักดีต่อพระองค์ ไม่ใช่ประโยชน์ในหนทางที่ทรยศต่อท่าน ดังที่อรรบาบ ได้กล่าวไว้ว่า ใช้ประโยชน์จากสิ่งต่างๆเหล่านั้นเพื่อเป็นการเติมเต็มหรือสร้างความเข้มแข็งในการภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ผู้สร้าง ไม่ใช่ในทางที่ทรยศต่อพระองค์ (al-Qurtubiy,1993 : 1/238)

บรรดาสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์สร้างมาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์นั้นมีจำนวนมากมายมหาศาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ฮาลาลหรือสามารถบริโภคได้ มีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่เป็นที่ ต้องห้ามหรือฮารอม ห้ามมนุษย์นำมาบริโภค เนื่องจากก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ และส่งผลเสียต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม โดยมีอัลกุรอาน อัลฮะดีษ และอื่นๆมายืนยันการห้าม เข้าไปยุ่งเกี่ยวอย่างชัดเจน (al-Qurtubiy,1993 : 1/239) ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมาจากพืชหรือมาจากสัตว์ โดยเฉพาะที่มาจากพืชส่วนใหญ่จะฮาลาลทั้งหมด ยกเว้นในกรณีที่เป็นพิษหรือสิ่งสกปรกหรือเป็น สิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย เช่นเป็นยาพิษ เป็นสิ่งมีนเมา (al-Saiyid Sābiq,2005 : 3/177) ส่วนที่มาจากสัตว์นั้นแยกออกเป็นสัตว์บกและสัตว์น้ำหรือสัตว์ทะเล ซึ่งสัตว์ทะเลส่วนใหญ่ก็เป็นที่ยา ลาล หรือ อนุมัติเช่นเดียวกัน สามารถนำมาบริโภคได้ ยกเว้นสัตว์ที่มีพิษ สัตว์ที่ส่งผลข้างเคียงต่อ สุขภาพของผู้บริโภคบางคนบางรายในบางบริบท หากบริโภคเข้าไปแล้วอาจนำไปสู่ความเจ็บป่วยได้ แต่สำหรับสัตว์บกมีทั้งที่ยา ลาลโดยพื้นฐานของมันตั้งแต่ต้น และไม่ฮาลาลด้วยเหตุผลเฉพาะที่เป็น เอกลักษณะเฉพาะของแต่ละประเภทของสัตว์ โดยมีหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษมาบัญญัติห้ามไว้ ดังเช่น

﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْمُتَدَمُّ وَالْحُنَازِيرُ وَمَا أُهْلَ لِعَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ
وَالْمَوْزُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ
وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فُسْقٌ﴾

(المائدة : 3)

ความว่า “ได้ถูกห้ามแก่พวกเจ้าแล้วซึ่งสัตว์ที่ตายเอง เลือด เนื้อสุกร สัตว์ที่ เปล่งนามอื่นจากอัลลอฮ์ที่มัน (ขณะเชือด) สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย สัตว์ที่ถูกตีตาย

สัตว์ที่ตกเหวตาย สัตว์ที่ถูกขวิดตาย สัตว์ที่สัตว์ร้ายกัดกิน นอกจากที่พวกเจ้าเชือดกัน สัตว์ที่ถูกเชือดบนแท่นหินบูชา และการที่พวกเจ้าเสี่ยงทายด้วยไม้ตีเหล่านั้นเป็นการละเมิด”

(อัลมาอิดะฮ์ : 3)

﴿أَحَلَّ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحَرَّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدَ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾

(المائدة : 96)

ความว่า “ได้ถูกอนุมัติแก่พวกเจ้า ซึ่งสัตว์ล่าในทะเลและอาหารจากทะเล ทั้งนี้เพื่อเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่พวกเจ้าและแก่บรรดาผู้เดินทาง และได้ถูกห้ามแก่พวกเจ้าซึ่งสัตว์ล่าบนบกตราบใดที่พวกเจ้าครองเอียะฮ์รอมอยู่ และจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิดพวกที่พวกเจ้าจะถูกรวบรวมนำไปสู่พระองค์”

(อัลมาอิดะฮ์ : 96)

ฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ فَأَكْلُهُ حَرَامٌ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1933)

ความว่า “จากท่านอะบิฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ กล่าวว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าห้ามบริโภคสัตว์ทุกประเภทที่มีเขี้ยวจากสัตว์ที่ดุร้าย”

(บันทึกโดย Muslim, 2001: 1933)

((عن ابن عباس رضي الله عنهما قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَمَى عَنْهُ أَكْلُ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ وَعَنْ كُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1934)

ความว่า “จากท่านอิบนิอับบาส ﷺ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้ห้ามบริโภคสัตว์ที่มีเขี้ยวเล็บจากบรรดาสัตว์ดุร้าย และห้ามบริโภคสัตว์ที่มีกรงเล็บที่แหลมคมจากสัตว์ปีก”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1934)

((عن سلمان الفارسي رضي الله عنه بلفظ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ السَّمَنِ وَالْجَبَنِ وَالْفِرَاءِ فَقَالَ الْحَلَالُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَالْحَرَامُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ بِمِثْلِ عَفَا عَنْهُ))

(أخرجه الترمذي , 1975 : 1726 , وابن ماجه، دبت : 3367)

ความว่า “จากท่านซัลมาน อัลฟารีซี ได้เล่าว่าเมื่อท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ถูกถามเกี่ยวกับเรื่องไขมันสัตว์ เนยแข็ง และขนสัตว์ ท่านได้ตอบว่า ฮาลาลหากเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้อนุมัติไว้ในคัมภีร์ของพระองค์ และฮารอมหากเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงห้ามไว้ และสำหรับสิ่งที่พระองค์ทรงนิ่งเฉยบนนั้นพระองค์ได้ทรงอนุมัติให้เป็นความโปรดปรานแก่ท่าน”

(บันทึกโดย al- Tirmiziy, 1975 : 1726 และ 'Ibn Mājah, n.d. : 3367)

ทั้งอัลกุรอานและอัลฮะดีษได้ยกเว้นสิ่งที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งมีเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นหากเทียบกับสิ่งต่างๆที่ทั้งหมดที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างมาให้ เป็นปัจจัยยังชีพแก่มวลมนุษย์ และความเป็นฮาลาลของอาหาร หรือผลิตภัณฑ์อาหารที่อิสลามอนุมัติให้บริโภคได้นั้นนอกเหนือจากต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ หรือส่วนผสมที่นำมาประกอบอาหารนั้นแล้ว จะต้องเป็นที่ยอมรับโดยพื้นฐานแล้ว ยังต้องคำนึงถึงที่มาของวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การเชือด ความสะอาด การจัดเก็บและขนส่ง หรือ หมายถึงสายพานการผลิตทั้งระบบจะต้องฮาลาลทั้งหมดทุกขั้นตอนถึงจะเป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่ฮาลาลตามหลักการอิสลามอย่างแท้จริง และจนสามารถกล่าวได้ว่าหะลาแลฮ์ ฎ็อยยิบัน (حلالاً طيباً) หมายถึงสิ่งที่ศาสนาอนุมัติและเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งคำว่าฎ็อยยิบันนั้นหมายถึงอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารที่ดีมีคุณสมบัติสี่ประการ คือ เป็นอาหารที่ฮาลาล เป็นอาหารที่สะอาด เป็นอาหารที่ไม่เป็นพิษหรืออันตรายต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้บริโภค และเป็นอาหารที่ร่างกายปรารถนา (al-Sharbtiny, 1997:4/398) เพราะการบริโภคสิ่งที่ไม่ฮาลาลไม่ว่าจะไม่ฮาลาลด้วยเหตุผลที่มาจากวัตถุดิบที่ไม่ฮาลาลตั้งแต่ต้น หรือการเชือด หรือกระบวนการผลิตไม่ถูกต้อง การทำความสะอาดไม่ถูกวิธี หรือแม้ไม่ฮาลาลเพราะไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งหมดล้วนแล้วเป็นเหตุที่ส่งผลเสียต่อร่างกายและจิตใจของผู้บริโภค อีกทั้งยังถูกปฏิเสธคำขอพร (ดูอาร์) อีกด้วย ซึ่งเป็นผลกระทบที่ส่งผลต่อทั้งด้านร่างกายและจิตใจโดยตรง

นอกเหนือจากเรื่องอาหารที่บริโภคแล้ว คำว่าฮาลาล (حلال) ยังครอบคลุมในด้าน การอุปโภคอื่นๆอีกด้วย เช่น การธุรกิจโรงแรม ด้านการพยาบาล ด้านสปาและรีสอร์ท และด้านโลจิสติก เป็นต้น เป็นการกำหนดกรอบของศาสนาในด้านต่างๆเหล่านี้ให้อยู่ในรูปแบบที่ให้ประโยชน์แก่ทุกคน ป้องกันการละเมิดสิทธิ สร้างความสมดุลในการใช้สอยทรัพยากรอย่างมีคุณค่า ลดปัญหามลพิษทางกายและจิตใจเป็นการคุ้มครองสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าคำว่าฮาลาลนั้นยิ่งใหญ่มากให้ความสำคัญกับทุกองค์ประกอบ และคำนึงถึงผลกระทบกับทุกด้าน ป้องกันปัญหาทุกฝ่ายพิทักษ์รักษาสิทธิแก่ทุกคนทุกชนชาติทุกศาสนาทุกสังคมได้ประโยชน์จากคำว่าฮาลาลอย่างแท้จริง ดังที่ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

((إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ ، وَعَرْضِهِ ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ ، كَالرَّاعِي يَزْعَى حَوْلَ الْحِمَى ، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى ، أَلَا

وَأَنَّ حَيْمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضَغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ ، صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ،
وَإِذَا فَسَدَتْ ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)

ความว่า “แท้จริงสิ่งที่ฮาลาล(อนุญาต)นั้นชัดเจน และสิ่งที่ฮารอม(ต้องห้าม)นั้นก็ชัดเจน แต่ในระหว่างทั้งสองนั้น มีหลายอย่างที่น่าสงสัย ซึ่งคนส่วนมากไม่ทราบ ว่าฮาลาลหรือฮารอม ฉะนั้นผู้ใดที่ป้องกันตัวของเขาไม่ให้ตกไปในสิ่งที่สงสัย ก็เป็นการปกป้องศาสนาของเขา และศักดิ์ศรีของเขา และผู้ใดได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งที่สงสัยแล้ว เท่ากับเขาได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งฮารอม(ต้องห้าม)แล้ว ประดุจดั่งคนเลี้ยงสัตว์ที่เลี้ยงสัตว์ของตนอยู่ในบริเวณ สถานที่หวงห้าม(พึงสงวนเฉพาะกษัตริย์) มันก็อาจที่จะเข้าไปในที่หวงห้ามนั้น พึงทราบเถิดว่า แท้จริงทุกๆกษัตริย์จะมีพื้นส่วนพระองค์เป็นที่หวงห้าม พึงทราบเถิดว่า และแท้จริงที่หวงห้ามของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือบรรดาสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ พึงทราบเถิดว่า และแท้จริงในร่างกายนั้น มีเนื้ออยู่ก่อนหนึ่ง เมื่อมันดีร่างกายทั้งหมดก็ดีด้วย แต่ในเมื่อมันเสีย ร่างกายทั้งหมดก็จะเสียด้วย พึงทราบเถิดว่า เนื้อก่อนนั้นก็คือ หัวใจ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 : 52 และ Muslim, 2001 : 1599)

ฮะดีษบทนี้ได้เน้นย้ำอัลกุรอานและฮะดีษบทอื่นที่ได้ชี้แจงว่าสิ่งใดที่ฮาลาลบริโภคนั้นได้ และสิ่งใดฮารอมห้ามบริโภค และฮะดีษได้เตือนสติมนุษย์โดยเฉพาะผู้ศรัทธาให้ตระหนักและหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ยังมีความคลุมเครือน่าสงสัยในความเป็นฮาลาลของมัน เพราะหากฝืนบริโภคในสภาพที่ยังคลุมเครือไม่ชัดเจนในความเป็นฮาลาลก็เท่ากับว่าบริโภคสิ่งที่ฮารอมต้องห้ามนั่นเอง ดังนั้นจะเห็นว่าการปฏิบัติศาสนานิสัยได้บัญญัติหลักการด้านการอุปโภคและบริโภคไว้อย่างรอบคอบ รัดกุม และชัดเจน ซึ่งมีหลักการที่สำคัญที่สุด คือ ความเป็นฮาลาลในสิ่งที่นำมาอุปโภคและบริโภค มุสลิมทุกคนต้องมีความพิถีพิถันในการบริโภคแต่ละครั้ง โดยคำนึงถึงความเป็นฮาลาล ดี และมีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานสากลตลอดสายพานการผลิต และนี่เป็นวิถีมุสลิมที่สมบูรณ์ (สมัยศ. หวังอัปดุลเลาะ, 2557) หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ดี น่ารังเกียจ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบบัญญัติของศาสนาดังกล่าว และเพื่อประโยชน์สุขของมนุษย์เอง (Muhammad Bakir 'Ismā'īl, 1990 : 370)

บทที่ 3

กฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย

3.1 แนวคิด และทฤษฎีของการรับรองฮาลาล

มุสลิมที่สมบูรณ์ คือผู้ที่มีความศรัทธาต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์ที่ได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอานอย่างจริงจัง โดยอาศัยแบบอย่างของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และรากฐานอื่นๆของอิสลาม⁵² ในการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ และละเว้นหรือหลีกเลี่ยงจากบรรดาสิ่งต้องห้ามต่างๆในการดำเนินชีวิต ในด้านการอุปโภคและบริโภคก็เช่นเดียวกัน มุสลิมจะต้องปฏิบัติตามหลักการอุปโภคและบริโภคที่ศาสนาอิสลามกำหนดไว้อย่างละเอียดรอบคอบ โดยการอุปโภคและบริโภคสิ่งที่เป็นฮาลาล(حلال) ดี และมีประโยชน์ หรือสิ่งที่ได้รับการรับรองในความเป็นฮาลาลแล้วเท่านั้น หลีกเลี่ยงจากบรรดาสิ่งที่ฮารอม (حرام) ต้องห้าม สิ่งที่เป็นพิษ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของตนเอง ตลอดจนต้องหลีกเลี่ยงจากอาหาร หรือสิ่งต่างๆที่มีความคลุมเครือไม่ชัดเจนในความเป็นฮาลาล เพราะพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

(البقرة : 168)

ความว่า“มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่มีอยู่ในแผ่นดิน และได้รับอนุมัติ และที่ ดี และ จงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารเพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผย ของสุเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 168)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ
تَعْبُدُونَ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า“โอ้บรรดาผู้มีศรัทธาทั้งหลาย จงบริโภคสิ่งที่ดีทั้งหลาย ที่เราได้ ประทานให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน และพวกท่านจงขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ถ้าหากพวกท่านเคารพภักดีแต่พระองค์เท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 172)

⁵² รากฐานอื่นของอิสลามที่นักวิชาการอิสลามมีมติตรงกันนอกเหนือจากอัลกุรอานและอัลฮะดีษแล้ว คือ อัลอิจมาอ์ และอัลกิ ยาส (al-Zuhailiy,1986 : 1/490-602)

อัลกุรอานอายะฮ์แรกได้กล่าวถึงมนุษย์ทุกคนให้ใส่ใจในการบริโภคอาหาร ให้คำนึงถึงสิ่งที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ โดยไม่ได้เจาะจงว่าจะเป็นมุสลิมหรือไม่ก็ตามเพราะเป็นสำนวนที่ครอบคลุมถึงมนุษย์ทุกคน ถึงแม้บางทีคนมองว่าอายะฮ์นี้ถูกประทานลงมาแก่สกีฟ (سكيف Sakif), ขุซาอะฮ์ (خزاعة Khuzaah) และชาวมุดลิจญ์ (بنو مدلج Banī Mudlij) ซึ่งพวกเขาปฏิเสธหรือห้ามตัวเองจากการบริโภคปศุสัตว์ก็ตาม (al-Qurtubiy, 1993 : 2/195) จึงเห็นว่าอิสลามเป็นศาสนาของมนุษย์ทุกคนและเพื่อมนุษย์ทุกคน ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

(الأنبياء: 107)

ความว่า “และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่ประชาชาติทั้งหลาย”

(อัลอัมบิยาฮ์: 107)

สอดคล้องกับฮะดีษอีกบทหนึ่งที่ว่า แท้จริงฉันคือความเมตตาที่ถูกประทานลงมา ดังนั้นผู้ใดรับเอาความเมตตาฉันไว้และขอบคุณต่อความโปรดปรานนี้เขาจะมีความสุขทั้งในดunya (โลกนี้) นี้และอาคิเราะฮ์ (โลกหน้า) ส่วนอายะฮ์ต่อมาพระองค์อัลลอฮ์ได้เน้นย้ำเฉพาะมุฮัมมัดผู้ศรัทธาหลังจากที่ได้กล่าวแบบครอบคลุมทั่วไปในอายะฮ์ก่อน เพื่อตอกย้ำให้ใส่ใจเป็นพิเศษในด้านการบริโภคอาหาร และได้หมายรวมถึงการอุปโภคอื่นๆด้วย เพราะคำว่ากินในอายะฮ์นี้ให้ความหมายว่ากินและการเอาประโยชน์ด้านอื่นๆในทุกรูปแบบอีกด้วย (al-Qurtubiy 1993 : 2/202)

โดยหลักการพื้นฐานด้านการอุปโภคและบริโภคที่กำหนดให้มุสลิมต้องอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาลในชีวิตประจำวันตามหลักฐานอัลกุรอาน อัลฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และรวมทั้งแหล่งที่มาอื่นๆของหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่บังคับใช้กับมุสลิมทุกคนทุกสมัยและทุกชนชาติ โดยคำว่าฮาลาล (حلال) นั้นหมายถึงสิ่งที่ได้รับอนุมัติโดยหลักการในเบื้องต้น ประกอบกับหลักการความสะอาด ถูกต้องในขั้นตอนของกระบวนการผลิต อีกทั้งหลักการความบริสุทธิ์ปราศจากสิ่งเจือปนต่างๆที่อาจทำให้ผลิตภัณฑ์ต่างๆเหล่านั้นไม่เป็นที่อนุมัติได้ ในขณะที่วิธีการและพัฒนาการของกระบวนการผลิตในแต่ละประเภทของผลิตภัณฑ์นั้น มีความสลับซับซ้อนแตกต่างกันออกไปตามสภาพของแต่ละชนิด และผู้บริโภคที่พยายามปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนาอย่างแท้จริงจำเป็นต้องอาศัยคำยืนยันเพื่อมาเป็นหลักประกันที่จะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้มากยิ่งขึ้น จนสามารถตัดสินใจเลือกบริโภคได้โดยไม่มีกังวล และการตรวจสอบความเป็นฮาลาลของวัตถุดิบ หรือส่วนประกอบของการผลิต การปรุงแต่งรสชาติ ตลอดจนกระบวนการผลิตทั้งระบบ เพื่อให้ได้อาหารที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพอย่างแท้จริง จำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคน โดยเฉพาะมุสลิมจะต้องศึกษาเรียนรู้ว่าสิ่งใดฮาลาลสิ่งใดฮารอม สิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดีจากบรรดากฎหมายเกณฑ์ทางกฎหมายอิสลาม (الفقه) (Mustāfā Khin Mustāfā al-Būqhā, 1992:1/5)

แต่ทั้งนี้วัฒนธรรมการผลิตและวิธีการบริโภคในปัจจุบันมีพัฒนาการที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยาก ลำบากในการตรวจสอบ เพราะกระบวนการผลิตมีหลายรูปแบบหลายชนิด หลายขั้นตอน และอีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่ออกสู่ตลาดอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ

วัตถุดิบที่มีส่วนผสมเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความหลากหลายของเมนู และเพื่อการเพิ่มสีสัน ตลอดจนทางเลือกใหม่ๆ ให้แก่ผู้บริโภคมากขึ้น และผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการก็มีมากขึ้นก่อให้เกิดกระบวนการแข่งขันกันสร้างตลาดขยายฐานลูกค้า ทั้งหมดนี้อาจจะนำมาซึ่งความบกพร่อง และกลโกงที่ผู้ผลิตบางส่วนนำมาเป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันเพื่อต้องการเอาชนะคู่แข่งในทางการค้าจนมองข้ามความปลอดภัยของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความเป็นฮาลาลตามบทบัญญัติของอิสลามดังกล่าวจึงทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในสภาพที่มีความเสี่ยงสูงที่จะบริโภคสิ่งที่ไม่ฮาลาลตามบทบัญญัติอิสลามได้ ดังฮะดีษของท่านเราะซูลลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ إِنَّ الْحَالَ بَيِّنٌ ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ ، وَعِزِّهِ ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى ، - يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ ، - أَلَا ، وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى ، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008 : 52 ومسلم، 2001 : 1599)

ความว่า “จากท่านอะบีอับดิลลาฮ์ อัลนุอมาน บินบะช็ีร ﷺ กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะซูลลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า “แท้จริงสิ่งที่ฮาลาล(อนุญาต)นั้นชัดเจน และสิ่งที่ฮารอม (ต้องห้าม)นั้นก็ชัดเจน แต่ในระหว่างทั้งสองนั้น มีหลายอย่างที่คุณคลุมเครือน่าสงสัย ซึ่งคนส่วนมากไม่ทราบว่าเป็นฮาลาลหรือฮารอม ฉะนั้นผู้ใดที่กลัวว่าตัวของเขาจะตกเข้าไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัย ก็จงหลีกเลี่ยงเพื่อป้องกันศาสนาของเขา และศักดิ์ศรีของเขา และผู้ใดได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัยแล้วก็เท่ากับเขาได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งฮารอม(ต้องห้าม)แล้ว ประดุจดังคนเลี้ยงสัตว์ที่นำสัตว์เลี้ยงของตนไปเลี้ยงในบริเวณ หรือสถานที่ที่หวงห้าม(สถานที่ส่วนพระองค์) มันก็อาจที่จะตกเข้าไปในที่หวงห้ามนั้นได้ ฟังทราบเถิดว่า แท้จริงทุกๆ กษัตริย์จะมีที่หวงห้าม ฟังทราบเถิดว่า และแท้จริงที่หวงห้ามของอัลลลอฮ์ ﷻ นั้นคือบรรดาสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ ฟังทราบเถิดว่า และแท้จริงในร่างกายนั้น มีเนื้ออยู่ก้อนหนึ่งเมื่อมันดีร่างกายทั้งหมดก็ดีด้วย แต่ในเมื่อมันเสียร่างกายทั้งหมดก็จะเสียด้วย ฟังทราบเถิดว่า เนื้อก้อนนั้นก็คือ หัวใจ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008 :52 และ Muslim, 2001 : 1599)

ฮะดีษได้เน้นย้ำให้หลีกเลี่ยงจากการบริโภคสิ่งที่ยังคลุมเครือ ไม่ชัดเจนในความเป็นฮาลาลจากบรรดาสิ่งที่ต้องบริโภค ไม่ว่าจะในด้านสิทธิการได้มา ความสะอาด หรือแม้แต่ในกระบวนการผลิตที่จะต้องมีความละเอียด รัดกุม และรอบคอบเป็นพิเศษ เพราะหากบริโภคสิ่งต่างๆ เหล่านี้ท่ามกลางความคลุมเครือสงสัยถือเป็นการบริโภคสิ่งที่ยังฮารอมเช่นกัน ผู้บริโภคมุสลิมจะต้องปรับตัวและวางแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว

และไม่ขัดกับบทบัญญัติอิสลาม ควรหมั่นสำรวจพฤติกรรมของผู้บริโภคเอง ตรวจสอบคุณภาพสินค้า ตรวจสอบความถูกต้องของผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับหลักโภชนาการอิสลามอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรตามกระแสบริโภคนิยมจนทำให้ละเมิดบทบัญญัติของศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคมุสลิมทุกคนจะต้องตระหนัก เพื่อให้ปลอดภัยจากการละเมิดคำสั่งของศาสนา ผู้บริโภคจะต้องแสวงหาความชัดเจนหรือสร้างความมั่นใจในการบริโภคสิ่งที่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลามด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ตรวจสอบด้วยตัวเอง โดยอาศัยการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันถึงความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆที่จะนำมาบริโภค เพราะการบริโภคท่ามกลางความสับสน คลุมเครือหรือไม่มั่นใจถือเป็นการบริโภคสิ่งที่ฮารอมต้องห้ามดังชะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นส่วนที่เป็นวัตถุดิบตัวหลักหรือตัวรอง เช่น เครื่องปรุงรส เครื่องแต่งกลิ่น สารกันบูด หรืออื่นๆ โดยจะต้องไม่ใช่เป็นสิ่งที่ฮารอมทั้งสิ้น

ปัจจุบันอาหารหรือผลิตภัณฑ์ฮาลาลเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจจากประชาคมโลกเป็นอย่างมาก ทั้งที่เป็นมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม ไม่ว่าในประเทศที่มีมุสลิมเป็นประชากรส่วนใหญ่หรือประเทศที่มีประชากรมุสลิมเพียงจำนวนน้อยก็ตาม ทำให้ผู้ประกอบการทุกระดับที่เกี่ยวข้องมีความสนใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนและพัฒนากระบวนการผลิตทั้งระบบให้ทันและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดต่างๆดังกล่าว ใส่ใจและให้ความสนใจกับคำว่าฮาลาล (Halal) เป็นกรณีพิเศษด้วยเป้าหมายที่จะสนองความต้องการของผู้บริโภคมุสลิม และเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจของตน

เป็นที่เข้าใจและยอมรับกันในวงการอุตสาหกรรมอาหารทั่วโลกว่า ในการผลิตอาหารหรือผลิตส่วนประกอบในการผลิตอาหารนั้น นอกจากผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึงคุณภาพสินค้าแล้ว ผู้ผลิตยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของอาหารเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคนำไปบริโภคโดยตรง หากไม่มีความปลอดภัยในตัวผลิตภัณฑ์หรือสินค้านั้น ก็จะส่งผลอันตรายต่อผู้บริโภคโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นประเทศต่างๆทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยได้มีการกำหนดกฎหมายว่าด้วยอาหารขึ้น เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของอาหารที่ผลิตขึ้นมาภายในประเทศหรือนำเข้าจากต่างประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ทำให้ระบบอุตสาหกรรมอาหารโดยทั่วไปมีความตระหนักในเรื่องคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารเสมอ โดยผู้บริโภคสามารถสังเกตจากการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ เช่น มาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) หรือมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรืออื่นๆ (สุทธิชาติ นิลคุหา, 2547 : 20)

การรับรองมาตรฐานฮาลาล(Halal certification) เป็นกระบวนการรับรองประเภทหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม และสอดคล้องกับวัฒนธรรม คุณภาพ (quality culture) และการมุ่งคุณค่าด้านคุณภาพ (quality value orientations) ที่กำหนดขึ้นในระดับชาติ ระดับสังคม องค์กร ภาครัฐ องค์กรการตลาด และองค์กรผู้บริโภค ที่มีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบันทั้งในด้านการค้า และการร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับโลก ดังนั้นความสำคัญของกระบวนการตรวจสอบฮาลาลสะท้อนให้เห็นความสำคัญระหว่างศาสนาและคุณภาพที่ผ่านกฎเกณฑ์การควบคุมมาตรฐานฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆ และการรับรองมาตรฐานฮาลาล เป็นการยืนยันถึงผลการตรวจสอบความสอดคล้องของผลิตภัณฑ์กับหลักการศาสนาอิสลาม ทั้งในด้านการปราศจากส่วนผสมที่เป็นสิ่งต้องห้าม

หรือฮาลอม (حرام) และการรับประกันระดับสุขอนามัยและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์นั้น ซึ่งการรับรองมาตรฐานฮาลาลจะไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ผู้ผลิตและส่งออกอาหารเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับธุรกิจอุตสาหกรรมการอื่น ๆ อีกด้วย เช่น อุตสาหกรรมการขนส่ง (logistics) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ อุตสาหกรรมการเงินการธนาคาร และอื่น ๆ ดังนั้นการรับรองฮาลาลขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรทางศาสนาและองค์กรของรัฐจึงมีความจำเป็นต่อระบบการอุปโภคและบริโภคของมุสลิมผู้ศรัทธาในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง เพื่อสร้างความมั่นใจและเพิ่มแรงจูงใจแก่ผู้บริโภคทุกระดับ ซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบธุรกิจทั้งระบบอีกด้วย

คำว่า “ฮาลาล” ได้ถูกจุดประกายขึ้นในวงการอาหารโลกตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จากการที่คณะกรรมการกำหนดกฎเกณฑ์ด้านอาหาร (The Codex Alimentarius Commission or CAC) ภายใต้การทำงานร่วมกันระหว่างองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization or FAO) กับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization or WHO) ได้อนุมัติในการประชุมครั้งที่ 22 ของปี ค.ศ.1997 ให้ประกาศใช้เอกสารหมายเลขที่ CAC/GL 24-1997 เรื่องแนวทางของคณะกรรมการด้านกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอาหารในการใช้คำว่า “ฮาลาล” (CAC/GL 24-1997:The Codex General Guidelines for the Use of the Term “Halal”) (ปรกรณ์ ปรียากร,2559:6) เอกสารฉบับนี้ได้แพร่หลายไปยังประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติทุกประเทศ โดยถือเป็นเอกสารสำคัญที่ได้เป็นข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลแต่ละประเทศในการวางข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้คำว่า “ฮาลาล” ให้สอดคล้องกับแนวทางของกรรมาธิการโคเด็กซ์ (Codex) ถือเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรระหว่างประเทศทั้งสององค์กรซึ่งตั้งกรรมาธิการโคเด็กซ์ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือให้ความสำคัญและมุ่งวางมาตรการเกี่ยวกับอาหารที่ดีและปลอดภัยสำหรับทุกคนทุกพื้นที่ (Safe and Good food for everyone -everywhere) ได้ยอมรับและบรรจุเรื่องฮาลาลลงในสารบบของโคเด็กซ์ และได้ให้คำนิยามที่ชัดเจนว่าอาหารฮาลาลหมายถึงอาหารที่เป็นที่อนุมัติตามกฎหมายอิสลาม (ปรกรณ์ ปรียากร,2559 : 6)

ในปี พ.ศ.2541 ประเทศไทยก็ได้ขานรับแนวทางของกรรมาธิการของโคเด็กซ์ (Codex) โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้จัดทำเอกสารหมายเลข มอก. 1701-2541 ที่เรียบเรียงจากเอกสารของโคเด็กซ์ (Codex) ดังกล่าวเป็นภาษาไทยและใช้เป็นข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทยเช่นเดียวกันกับประเทศต่างๆทั่วโลก ซึ่งมีใจความพอสังเขปว่า เพื่อให้ประเทศต่างๆทั่วโลกมีความเข้าใจตรงกันและมีการปฏิบัติอย่างถูกต้องตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ทั้งทางด้านแหล่งที่มาของอาหาร วิธีการเชือดสัตว์ การเตรียมอาหาร การแปรรูปอาหาร การบรรจุหีบห่อ การขนส่ง และการเก็บรักษาอาหาร อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการค้ากับประเทศมุสลิมที่กำหนดมาตรการนำเข้าอาหารฮาลาลอีกด้วย โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญที่นำมาประยุกต์ประกอบด้วย

1) GMP คือ Good Manufacturing Practice (GMP) หรือหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร ซึ่งเป็นข้อกำหนดพื้นฐานที่จำเป็นในการผลิตและควบคุม เพื่อให้ผู้ผลิตปฏิบัติตามและสามารถผลิตอาหารได้อย่างปลอดภัย โดยมีสาระหรือเนื้อหาครอบคลุมใน 6 ประเด็นด้วยกันคือ

- (1) สุขลักษณะของสถานที่ตั้งและอาคารผลิต
- (2) เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต

- (3) การควบคุมกระบวนการผลิต
- (4) การสุขาภิบาล
- (5) การบำรุงรักษาและการทำความสะอาด และ
- (6) บุคลากร

2) HACCP (Hazard Analysis Critical Control Point) คือ ระบบวิเคราะห์อันตรายจุดควบคุมวิกฤต ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรม โดยมีกระบวนการดำเนินงานเชิงวิทยาศาสตร์ คือมีการศึกษาถึงอันตราย การหาวิธีป้องกัน การควบคุมและการเฝ้าระวังเพื่อให้มั่นใจว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพตลอดเวลา โดยมีหลักการสำคัญอยู่ 7 ประการ คือ

(1) การวิเคราะห์อันตรายจากผลิตภัณฑ์ที่อาจจะส่งผลต่อผู้บริโภค โดยการประเมินความรุนแรงและโอกาสที่อาจเกิดอันตรายดังกล่าวในทุกขั้นตอน หลังจากนั้นจึงกำหนดวิธีการป้องกันเพื่อลดหรือขจัดอันตรายเหล่านั้น

(2) กำหนดจุดควบคุมวิกฤตในกระบวนการผลิต ซึ่งจุดควบคุมวิกฤต หมายถึง ตำแหน่งวิธีการหรือขั้นตอนในกระบวนการผลิต

(3) กำหนดค่าวิกฤต ณ.จุดควบคุมวิกฤต ซึ่งค่าวิกฤตอาจเป็นค่าตัวเลข หรือลักษณะเป้าหมายของคุณภาพด้านความปลอดภัยที่ต้องการของผลผลิต ณ.จุดควบคุมวิกฤต ซึ่งกำหนดขึ้นเป็นเกณฑ์สำหรับการควบคุมเพื่อให้แน่ใจว่าจุดควบคุมวิกฤตอยู่ภายใต้การควบคุม

(4) ทำการเฝ้าระวังโดยกำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบมีแผนการตรวจสอบหรือเฝ้าสังเกตการณ์และบันทึกข้อมูลเพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่าการปฏิบัติงาน ณ.จุดควบคุมวิกฤตมีการควบคุมอย่างถูกต้อง

(5) กำหนดมาตรการแก้ไขข้อบกพร่องและใช้มาตรการนั้นทันทีในกรณีพบว่าจุดควบคุมวิกฤตไม่อยู่ภายใต้การควบคุมตามค่าวิกฤตที่กำหนดไว้

(6) ทบทวนประสิทธิภาพของระบบ HACCP ที่ใช้งานอยู่ รวมทั้งใช้ผลวิเคราะห์ทดสอบทางห้องปฏิบัติการเพื่อประกอบการพิจารณาในการยืนยันว่าระบบ HACCP ที่ใช้อยู่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ได้

(7) จัดทำระบบบันทึกและเก็บรักษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์อาหารแต่ละชนิดไว้เป็นหลักฐานให้สามารถค้นคว้าได้เมื่อมีความจำเป็น (ปกรณ ปรียากกร, 2559:8)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า HACCP มีประโยชน์มากมายทั้งต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งสามารถที่จะสรุปได้ดังนี้ คือ

- ก. สามารถสร้างความมั่นใจต่อความปลอดภัยในการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหาร
- ข. เป็นเครื่องมือที่ช่วยป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในผลิตภัณฑ์อาหารอย่างมีประสิทธิภาพ
- ค. ลดจำนวนตัวอย่างที่ต้องสุ่มตรวจ
- ง. ลดการสูญเสียของผลิตภัณฑ์
- จ. อำนวยความสะดวกในการดำเนินการค้าระหว่างประเทศ

ฉ. เพิ่มอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า (สุทธิชาติ นิลคุหา, 2547 : 21)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบหลักการหรือหลักเกณฑ์ของระบบดังกล่าวข้างต้น กับหลักการของบทบัญญัติอิสลามในด้านการบริโภคแล้วจะพบว่าทั้งสองหลักการมีจุดประสงค์ที่คล้ายกัน ซึ่งก็เป็นระบบที่เน้นความปลอดภัยของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ดังนั้นหากผสมผสานหลักเกณฑ์ทั้งสองเข้าด้วยกันและนำมาประยุกต์ใช้ในขบวนการผลิตอาหาร ก็จะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาล ดี (طيباً صالحاً) และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในระดับสากล

ความเคร่งครัดและความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้บริโภคทั่วโลกเป็นแรงบันดาลใจให้กลุ่มนักธุรกิจที่ผลิต จำหน่าย และให้บริการผลิตภัณฑ์ฮาลาลเหล่านี้เกิดการแข่งขันกันแย่งตลาดกลุ่มผู้บริโภคดังกล่าว ด้วยการพยายามเอาใจใส่ในการให้ได้มาซึ่งแบรนด์ฮาลาล เพื่อมาเป็นหลักประกันและแรงจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์ หรือบริการของตน โดยมีความมั่นใจว่าจำนวนของผู้บริโภคกลุ่มนี้ยังมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับสถิติจากหลายองค์กรของโลกที่ชี้ตรงกันว่าจำนวนประชากรผู้นับถือศาสนาอิสลามจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทั้งในเอเชีย แอฟริกา อเมริกา และยุโรป โดยคาดว่าภายในไม่กี่ปีข้างหน้าศาสนาอิสลามจะเป็นศาสนาที่คนนับถือมากที่สุดในโลก โดยผลการศึกษาล่าสุดของสถาบันวิจัยพิวในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ของสหรัฐอเมริการะบุว่าในอีก 40 ปีข้างหน้าอัตราการขยายตัวของมุสลิมจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วยิ่งกว่าผู้นับถือศาสนาใดในโลก เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ประกอบการทุกระดับมีความมั่นใจถึงความมั่นคงในการลงทุนทำธุรกิจแบรนด์ฮาลาลเพื่อตอบสนองตลาดดังกล่าว⁵³

ในขณะที่ความคลุมเครือหรือความไม่ชัดเจนในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์และการบริการเป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจหรือเลือกใช้บริการของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก และยังส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงในการขยายกิจการของผู้ประกอบการธุรกิจด้านนี้อีกด้วย รวมทั้งยังเป็นปัญหาในเชิงการบริหารจัดการกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องอย่างแนบแน่น ดังนั้นเพื่อให้ทุกส่วนดำเนินการไปอย่างสะดวกและราบรื่น พร้อมทั้งสร้างความมั่นใจ และความสบายใจแก่ผู้บริโภคตลอดจนสร้างความมั่นคงทางธุรกิจของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการควรหาหลักประกันที่จะมาสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคโดยเป็นหลักประกันที่สามารถหยุดความสับสนและความลังเลได้ ซึ่งเป็นหลักประกันในเชิงสัญลักษณ์ที่สามารถแสดงบนผลิตภัณฑ์และการให้บริการโดยตรง นั่นก็คือตราสัญลักษณ์ของการตรวจสอบและรับรองฮาลาลขององค์กรศาสนาอิสลามหรือตราฮาลาลนั่นเอง โดยผ่านการควบคุมดูแลและคุ้มครองด้วยตัวบทกฎหมายที่เป็นหลักประกันถึงความมั่นคงขององค์กรที่ดูแลภาวะเปียบต่างๆ เหล่านี้ หากมีเช่นนั้นก็จะทำให้อุณหภูมิขององค์กรดังกล่าว รวมถึงความมั่นใจของผู้บริโภคและความมั่นคงของตลาดไม่มีความแน่นอน

การใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลถูกผลักดันผ่าน FAO และ WHO สู่เวทีโลกโดยประชากรมุสลิมที่มีความต้องการบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ผ่านมาตรการควบคุมที่ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลาม จนทำให้ประชาคมโลกเห็นและเข้าใจความสำคัญของการรับรองฮาลาลและนำไปสู่การพัฒนาเครื่องหมายฮาลาล โดยหลายประเทศได้มีการพัฒนาเครื่องหมายรับรองฮาลาลเพื่อ

⁵³ ดู [http : th.www.terrabkk.com](http://th.www.terrabkk.com)

เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าบิโภคในตลาคโลกมีความมั่นใจถึงความถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม โดยบางประเทศได้มีตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายการรับรองฮาลาลหลายเครื่องหมาย บางประเทศมีเพียงเครื่องหมายเดียว สำหรับประเทศที่มีเครื่องหมายหรือตราสัญลักษณ์ฮาลาลเพียงตราเดียว คือ ประเทศออสเตรเลีย⁵⁴ ฝรั่งเศส เยอรมัน อินโดนีเซีย บังคลาเทศ เบลเยียม แคนาดา ซิลี อิตาลี เกาหลีใต้ เคนยา ปากีสถาน โปแลนด์ สิงคโปร์ ศรีลังกา เวียดนาม สวิสเซอร์แลนด์ มาเลเซีย บรูไนดารุสสลาม อียิปต์ คูเวต โอมาน กาตาร์ เยเมน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มาลี เซเนกัล และประเทศไทย สำหรับประเทศที่มีสองเครื่องหมาย คือ ประเทศบราซิล ญี่ปุ่น ฮังการี ฟิลิปปินส์ ซูดาน ใต้หวัน ตุรกี สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และบางประเทศมีสามเครื่องหมาย คือ ประเทศอินเดีย ฮอลแลนด์ นิวซีแลนด์ แอฟริกาใต้ และที่มากที่สุดมีถึงแปดเครื่องหมาย คือ ประเทศออสเตรเลีย⁵⁵ (อิสรา ศานติศาสตร์ : 2558)

3.2 ความสำคัญและประโยชน์ของกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาล

อิสลามถูกประทานลงมาแก่มวลมนุษยชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินชีวิต เป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยู่ในศีลธรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลอย่างเป็นระบบ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾

(آل عمران: 19)

ความว่า “แท้จริงศาสนา ณ อัลลอฮ์นั้นคือ ศาสนาอิสลาม..”

(อลาอิมรอน : 19)

โดยผ่านศาสนทูตหรือเราะสุลเป็นผู้อธิบายและให้ความกระจ่างในทุกประเด็นบนวิถีแห่งความเป็นมนุษย์ ซึ่งท่านเป็นผู้ชี้แจงถึงรายละเอียด เป็นแบบอย่างให้กับทุกคน และเป็นความเมตตาแก่มวลมนุษย์ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

(الأنبياء : 107)

ความว่า “และเราได้ส่งเจ้ามาเพื่อสิ่งอื่นใดนอกจากเพื่อเป็นความเมตตาแก่ประชาชาติทั้งหลาย”

(อัลอัมบิยาฮ์ : 107)

⁵⁴ ประเทศออสเตรเลีย หรือชื่อทางการคือ สาธารณรัฐออสเตรเลีย เป็นประเทศในแถบยุโรปกลาง มีอาณาเขตทางเหนือจรดประเทศเยอรมนีและเช็กเกีย ทางตะวันออกจรดสโลวาเกียและฮังการี ทางใต้จรดสโลวีเนียและอิตาลี และทางตะวันตกจรดสวิตเซอร์แลนด์และลีกเตนสไตน์ เป็นประเทศที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล มีการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนภายใต้หลักการของรัฐสภา (ดู [http : th.wikipedia.org/wiki/ประเทศออสเตรเลีย](http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศออสเตรเลีย))

⁵⁵ ประเทศออสเตรเลีย หรือชื่อทางการคือ เครือรัฐออสเตรเลีย เป็นประเทศซึ่งประกอบด้วยแผ่นดินหลักของทวีปออสเตรเลีย, เกาะแทสเมเนีย และเกาะอื่น ๆ ในมหาสมุทรอินเดีย แปซิฟิก และมหาสมุทรใต้ ออสเตรเลียเป็นประเทศที่ใหญ่เป็นอันดับหกของโลก เมื่อนับพื้นที่ทั้งหมด ประเทศเพื่อนบ้านของออสเตรเลียประกอบด้วย อินโดนีเซีย ปาปัวนิวกินี และติมอร์-เลสเต (ดู [http : th.wikipedia.org/wiki/ประเทศออสเตรเลีย](http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศออสเตรเลีย))

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَدَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ﴾

(الأحزاب : 21)

ความว่า “โดยแน่นอนในเราะฮ์สุลลอลฮ์มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวก
เจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง (จะพบ) อัลลอลฮ์และวันปรโลกและรำลึก
ถึงอัลลอลฮ์ อย่างมาก”

(อัลอะฮ์ซาบ : 21)

อิสลามเป็นมากกว่าศาสนา เพราะพระองค์อัลลอลฮ์ได้บัญญัติกฎเกณฑ์ต่างๆมากมาย
ครอบคลุมวิถีชีวิตของมนุษย์ในทุกด้าน เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ความ
ละเอียดอ่อนของบทบัญญัติอิสลามเป็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างยิ่งที่ประจักษ์ต่อสังคม ไม่ว่าในด้านการใช้
ชีวิตในสังคม การกินการดื่ม การหลับนอน การชำระร่างกาย การทำความสะอาด การเชือดสัตว์ การ
ซื้อขาย การสมรส การหย่าร้าง การแสวงหาปัจจัยยังชีพ และอื่นๆบนเส้นทางหรือวิถีชีวิตของมนุษย์
โดยพระองค์อัลลอลฮ์ได้ส่งท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์มาเป็นแบบอย่าง บอกกล่าวและอธิบายถึงรายละเอียด
ต่างๆเหล่านั้น

วิถีการอุปโภคและบริโภคเป็นหนึ่งในประเด็นที่สำคัญของอิสลามที่มีหลักการกำหนด
มาเพื่อเป็นแนวทางแก่มนุษย์ได้ถือปฏิบัติ โดยเฉพาะในด้านความเป็นฮาลาล ดี และมีประโยชน์ ซึ่ง
เป็นหลักการที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างธรรมชาติของมนุษย์กับความศรัทธา ดังที่พระองค์อัลลอลฮ์ ﷺ
ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُتُوبَكُمْ إِنِّي أَنَا تَعْبُدُونَ ﴾

(النحل : 114)

ความว่า “พวกเจ้าจงบริโภคในสิ่งที่อัลลอลฮ์ทรงประทานปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ซึ่ง
เป็นที่อนุมัติ ที่ดี และพวกเจ้าจงขอบคุณต่อความโปรดปรานของอัลลอลฮ์หากพวก
เจ้าเคารพภักดีเฉพาะพระองค์เท่านั้น”

(อัลนะฮ์ลี : 114)

ซึ่งมีอีกหลายโองการที่พระองค์อัลลอลฮ์ ﷺ ได้กำหนดกรอบในการดำเนินชีวิตของ
มนุษย์ในด้านนี้ ดังนั้นผู้ศรัทธาจึงมีความตระหนักและพิถีพิถันในการอุปโภคและบริโภคใน
ชีวิตประจำวันเพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของอิสลาม มีความพยายามตรวจสอบและมีความรอบคอบ
ในการเลือกบริโภคเพราะในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติต้องอาศัยปัจจัยหลายประการที่มาสสนับสนุน
ให้เกิดความสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจ พร้อมทั้งความตั้งใจในการปฏิบัติ ตลอดถึงความ
เกรงกลัวถึงโทษทัณฑ์ต่างๆที่พระองค์อัลลอลฮ์ได้สัญญาไว้แก่ผู้ละเมิดทั้งหลาย และยังรวมถึงความ
สะดวกที่จะได้รับจากฝ่ายรัฐ เช่น ข้อกฎหมายที่มาสสนับสนุนการประกอบศาสนกิจตามศาสนบัญญัติ
ต่างๆดังกล่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยที่ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติตามหลักเจตนารมณ์ของอิสลามได้อย่าง
สะดวกสมบูรณ์ เช่น ด้านการบริโภคที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นฮาลาล ที่เป็นหลักการที่สำคัญ

ที่สุด เพราะความเป็นฮาลาลในหลักการอิสลามนั้นเป็นสิ่งที่มีความบริสุทธิ์ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือในรูปธรรมนั้นทุกสิ่งที่จะนำมาบริโภคจะต้องเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม วัตถุประสงค์ หรือส่วนผสมที่นำมาประกอบเป็นผลิตภัณฑ์จะต้องสะอาด บริสุทธิ์จากสิ่งที่ไม่ฮาลาล สิ่งที่ไม่ดี หรือ สิ่งที่ผิดหลักการอิสลามในทุกมิติ สำหรับในด้านนามธรรม หมายถึงจะต้องบริสุทธิ์ปราศจากการ ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในทุกๆด้าน เช่น ไม่ขโมย ไม่ฉ้อโกง หรือหลอกลวงผู้อื่นมา ดังนั้นคำว่าฮาลาลใน อิสลามหมายถึงจะต้องสะอาดบริสุทธิ์อย่างแท้จริง ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ
تَعْبُدُونَ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีที่มีประโยชน์จากสิ่งที่เรา
ได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้าจากสิ่งที่ดีทั้งหลาย และจงขอบคุณอัลลอฮ์
ﷻ เกิดหากพวกเจ้าภักดีต่อท่าน”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 172)

หลักความสะอาด ทั้งในตัวของวัตถุดิบที่นำมาผลิต หลักการเชือด กระบวนการผลิต
หลักการชำระล้างในกระบวนการผลิตทั้งระบบ ซึ่งทั้งหมดนี้มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแตกต่างไปจาก
ความเข้าใจของคนทั่วไป ดังที่ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ
تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ : يَا
أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا) (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ : يَا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (البقرة: الآية 172) (ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ
يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبَّ يَا رَبَّ، وَمَطَعْتُهُ حَرَامًا
، وَمَشْرَبُهُ حَرَامًا، وَعُذِّي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1015)

ความว่า “รายงานจากท่านอะบีฮุร็อยเราะฮ์ท่านกล่าวว่า ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์
กล่าวว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์สะอาดบริสุทธิ์ ท่านจะไม่
รับสิ่งใดเว้นแต่สิ่งที่สะอาด ดีและบริสุทธิ์ และแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ทรงใช้
บรรดามุมีนปฏิบัติในสิ่งพระองค์ทรงใช้บรรดาเราะฮ์สุลุลลอฮ์ปฏิบัติ และท่าน
กล่าวว่า (โอ้บรรดาเราะฮ์สุลุลลอฮ์ท่านจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ และจงประพฤติปฏิบัติ
สิ่งที่ดี⁵⁶) และท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่า (โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่ง

⁵⁶ สุเราะฮ์อัลมูมินูน อายะฮ์ที่ 51

ที่ดีๆจากปัจจัยยังชีพที่ข้าพเจ้าได้มอบให้แก่พวกท่าน⁵⁷)จากนั้นท่านเราะฮ์ฮูสเรฮ์ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งที่ได้เดินทางไกลที่มีผมรุงรังยุ่งเหยิงคละเคล้าไปด้วยฝุ่นละอองเขยื้อนมือทั้งสองขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ว่า โอ้พระเจ้าของข้าโอ้พระเจ้าของข้า..ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นเป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องดื่มก็เป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องนุ่งห่มก็ฮารอมและเขายังชีพด้วยสิ่งที่ฮารอมแล้วคุณหรือการขอพรของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1015)

หลักความคุ้มค่า มีประโยชน์ ปราศจากโทษหรืออันตรายที่เกิดจากกาบริโภค เพราะอิสลามบัญญัติให้มนุษย์รักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยของร่างกาย สมองหรือสติปัญญา ทรัพย์สิน ศาสนา และวงศ์ตระกูล โดยเป็นข้อบังคับขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และหลักความพอดีไม่ฟุ่มเฟือย เพราะอิสลามถือหลักความพอดีเพียงไม่ชี้เหนียวจนเกินไปและไม่ฟุ่มเฟือยจนสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สิน และความพอดีนั้นเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งที่บริโภคไม่มีวันหมดเป็นทรัพย์สินชิ้นอมตะที่ทุกคนพึงมี และความฟุ่มเฟือยเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ น่ารังเกียจ

มุสลิมทั้งชายและหญิงทุกคนมีความพยายามปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามให้มากที่สุดในทุกประเด็น โดยเฉพาะเรื่องการบริโภคอาหารที่ทุกคนมุ่งมั่นจะเลือกบริโภคในสิ่งที่ศาสนาอิสลามกำหนด เพราะถือเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ไสลา หริ่มเพ็ง กล่าวว่ามุสลิมไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง จะประกอบอาชีพใดๆก็ตามมีความต้องการและมุ่งมั่นที่จะบริโภคอาหารฮาลาลเหมือนกัน ด้วยเหตุผลเพื่อต้องการที่อยู่ในครรลองของศาสนา คำสั่งและหลักการของศาสนา อีกทั้งเป็นอาหารที่ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพและร่างกายของทุกคน และยุพิน หะสัน ก็เห็นเหมือนกันถึงความพยายามของมุสลิมที่จะเลือกบริโภคอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารที่ฮาลาลในการดำเนินชีวิต (ไสลา หริ่มเพ็ง, 2559 : 2)

ความตั้งใจและความมุ่งมั่นดังกล่าวไม่อาจจะสมบูรณ์และประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง หากไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวมาสนับสนุน และไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างครอบคลุมและเต็มรูปแบบ เพราะจะทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิในรูปแบบต่างๆ มีการโฆษณาหลอกลวงถึงประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ที่นำมาเสนอ จำหน่ายหรือให้บริการ และที่สำคัญที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์ที่ไม่ผ่านมาตรฐานฮาลาล และมาตรฐานสากล ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการละเมิดบทบัญญัติของศาสนาของผู้บริโภคมุสลิม และส่งผลเสียต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในตลาดโลก เพราะกิจการอาหารฮาลาลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอาหาร และการส่งออกสินค้าของประเทศ ตลาดอาหารฮาลาลเป็นตลาดขนาดใหญ่และมีอัตราการขยายตัวที่รวดเร็วที่สุดตลาดหนึ่ง เพราะโดยปกติความต้องการอาหารฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมอย่างเดียวก็น่าจะสามารถสร้างมูลค่าการบริโภคถึงร้อยละ 20-25 ของมูลค่าการบริโภคอาหารทั่วโลก และอาหารฮาลาลหรือผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลยังเป็นที่ยอมรับบริโภคสำหรับคนที่ไม่ได้นับถือศาสนาอิสลามอีกด้วย (วินัย ดะห์ลัน, 2555) ในขณะที่องค์กรซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจรับรองฮาลาลมิได้มีอำนาจทางกฎหมายที่จะควบคุม

⁵⁷ สุเราะฮ์อัลปะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 172

ตรวจสอบ รวมทั้งออกมาตรการบังคับหรือลงโทษผู้ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบหรือเงื่อนไขในการให้คำรับรองได้อย่างเต็มที่ อันเป็นผลทำให้มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นควรมีมาตรการหรือกฎหมายที่กำหนดหน้าที่และหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจน มีการแยกองค์การรับรองระบบงานฮาลาลและองค์การที่ตรวจรับรองฮาลาลให้ชัดเจน มีความเป็นอิสระในการบริหารงานและการตรวจสอบ มีระบบควบคุมมาตรฐานที่ดี และมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายหรือผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบหรือเงื่อนไขที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายว่าด้วยฮาลาลเป็นกฎหมายที่ส่งผลดีต่อประเทศชาติ และประชาชนทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม เช่น ในสถานะผู้บริโภค ก็จะได้รับ การคุ้มครองด้านการบริโภคเป็นอย่างดี ได้รับอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารต่างๆที่มีประสิทธิภาพ สะอาด ดี มีประโยชน์ และถูกต้องตามหลักโภชนาการสากลและมาตรฐานฮาลาล และหากผู้บริโภคเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามก็สามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาในด้านการบริโภคที่ถูกหลักการอย่างจริงจัง เพราะกฎหมายดังกล่าวได้ควบคุม ดูแลผู้บริโภคทั้งระบบอย่างเต็มรูปแบบ และหากเป็นผู้ประกอบการ ก็สามารถสร้างความเจริญ ขยายกิจการได้ทั่วถึง รวดเร็วในตลาดใหม่ๆที่มีประชากรมุสลิมกระจายตัวอยู่ ซึ่งมีมากกว่า 2,000 ล้านคนทั่วโลกและมีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สำหรับประเทศชาติจะได้รับประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะเมื่อธุรกิจประสบความสำเร็จการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าหรืออาหารของประเทศก็จะพัฒนาได้ดี กิจการของผู้ประกอบการได้กำไร เม็ดเงินทั้งหลายก็จะหลั่งไหลเข้าสู่ประเทศอย่างต่อเนื่องสร้างความมั่งคั่งและมั่นคงให้กับประเทศอย่างแน่นอน

ประเทศไทยเคยมีการเสนอร่างกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลมาแล้ว โดยฝ่ายนักการเมืองที่เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศชาติและประชาชน และเพื่อให้เกิดสภาพคล่องในการบริหารจัดการกับกิจการฮาลาลในประเทศ ซึ่งร่างดังกล่าวได้ถูกเสนอต่อคณะรัฐมนตรีครั้งนั้นรวม 4 ร่างด้วยกัน คือ ร่างที่เสนอโดยพรรคชาติปัตย์ ร่างที่เสนอโดยพรรคเพื่อไทย ร่างที่เสนอโดยสมาชิกวุฒิสภา และร่างที่เสนอโดยกรมการอุตสาหกรรม โดยแต่ละร่างมีสาระสำคัญไม่แตกต่างกัน มีเหตุผลคล้ายๆกัน ถึงแม้ร่างกฎหมายดังกล่าวจะไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่สามารถนำเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาได้ก็ตาม แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงความพยายามของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของกฎหมายที่เกี่ยวกับกิจการฮาลาล เพื่อการปรับปรุงพัฒนากิจการฮาลาลในประเทศให้รัดกุม รอบคอบ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของประเทศให้มีความเจริญเท่าทันอารยะประเทศ และจะส่งผลดีต่อทุกคนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลที่ประกอบธุรกิจด้านฮาลาล หรือ สังคมทุกภาคส่วนที่มีความสัมพันธ์โดยตรงหรือโดยอ้อม (โลลา หริมเพ็ง, 2559 : 116)

3.3 ประวัติ และพัฒนาการของกิจการฮาลาลในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศพหุวัฒนธรรมมีความหลากหลายของคนในชาติทั้งในด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และทางด้านสังคม การยอมรับซึ่งกันและกันในความหลากหลายและแตกต่างกันในเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่สังคมที่พัฒนาแล้วถือปฏิบัติ เป็นนิติประเพณีที่คนในสังคมยอมรับ

และให้เกียรติกัน เช่นเดียวกันกับการรวมตัวของประชาคมอาเซียนประกอบกับความอิสระทางด้านการสื่อสารในรูปแบบต่างๆทำให้สังคมหลายสังคมที่เคยเป็นสังคมปิดกลายเป็นสังคมเปิดได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในด้านต่างๆทั้งด้านศาสนา ประเพณีและอื่นๆ ไม่มีรัฐใดในโลกที่มีความเป็นหนึ่งเดียวในด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี แต่รัฐที่มีความหลากหลายทางสังคมที่สามารถหลอมรวมคนในชาติให้เป็นเอกภาพได้ถือเป็นที่พัฒนาและเจริญ ซึ่งความเคร่งครัดในการปฏิบัติศาสนกิจของกลุ่มชนแต่ละศาสนาในสังคมถือเป็นจุดแข็งที่สามารถยืนหยัดในวัฒนธรรมของตนให้รอดพ้นจากการถูกหลอมละลายของสังคมภายนอก ดังนั้นรัฐที่มีประชากรหลากหลายควรให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองประชากรของตนบนพื้นฐานของความเชื่อและความศรัทธาของพวกเขาอย่างเต็มรูปแบบ เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นมรดกทางสังคมที่ไม่สามารถประเมินค่าได้

ประเทศไทยมีประชากรมุสลิมอยู่จำนวนหลายล้านคนกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ มีมัสยิดเป็นศูนย์กลางในการบริหารกิจการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในชุมชน มีสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นศูนย์กลางในการบริหารกิจการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามในระดับจังหวัด และมีศูนย์บริหารกิจการอิสลามเฉลิมพระเกียรติเป็นศูนย์กลางในการบริหารกิจการอิสลามในระดับประเทศ โดยมีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นหลักในการบริหารกิจการในศูนย์นี้ ซึ่งทั้งหมดได้รับการแต่งตั้งและให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการในด้านศาสนาอิสลามในประเด็นต่างๆ (กรมศาสนา, 2542)

ประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับมุสลิมโดยตรง หรือที่เกี่ยวข้องกับกิจการศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติการใช้กฎหมายอิสลามในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ.2489 พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ.2524 (ฉบับที่ 1) พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ.2532 (ฉบับที่ 2) พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจญ์ พ.ศ.2559 (ฉบับที่ 3) พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติธนาการอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ.2545 แต่สำหรับพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาล หรือกฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยยังไม่ได้ถูกบัญญัติขึ้นให้เป็นกฎหมายโดยตรงหรือเป็นกรณีเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกา หรืออื่นๆ มีเพียงแต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ฉบับเดียวเท่านั้นที่กล่าวไว้พอที่จะเชื่อมโยงกับกิจการฮาลาลในประเทศไทย โดยในมาตรา 18 (9) ได้กำหนดให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (กอท.) และมาตรา 26 (13) ได้กำหนดให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (กอจ.) มีอำนาจออกประกาศและให้การรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม ซึ่งหมายถึงกิจการศาสนาอิสลามในทุกเรื่อง รวมทั้งกิจการการรับรองฮาลาลที่เป็นกิจการที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรศาสนาอิสลามโดยตรง แม้เคยมีแนวคิดและผลักดันให้มีกฎหมายในเรื่องดังกล่าวจากหลากหลายภาคส่วนมาหลายครั้งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จและยังไม่มีการบัญญัติเป็นกฎหมายโดยตรงและชัดเจนเหมือนกฎหมายในเรื่องอื่นๆ ดังนั้นกฎหมายว่าด้วยฮาลาลใน

ประเทศไทยจึงหมายถึง พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น (คณะกรรมการอิสลามแห่งประเทศไทย,2559 : 14,16)

ประเทศไทยมีการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลตั้งแต่สมัยจุฬาราชมนตรีถ้วน สุวรรณศาสตร์ โดยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2491 ได้มีนักธุรกิจจากแถบตะวันออกกลาง จากราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย สาธารณรัฐอิรัก และสาธารณรัฐคูเวต ได้มาขอคำปรึกษาเกี่ยวกับความต้องการผลิตภัณฑ์อาหารประเภทเนื้อสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อไก่จากประเทศไทย แต่นักธุรกิจจากกลุ่มประเทศดังกล่าวมีความกังวลใจในปัญหาของกระบวนการผลิตเรื่องความฮาลาลซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่ง คือโรงเชือดสัตว์ของบริษัทผู้ค้าหรือเทศบาลนครกรุงเทพ ซึ่งในขณะนั้นเป็นบริษัทผู้ค้าที่มีอำนาจผูกขาดในการดำเนินการเชือดสัตว์ไม่สามารถให้หลักประกันได้ว่าไก่ที่ส่งออกมีการเชือดถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามหรือไม่ ถึงแม้ทางบริษัทจะยืนยันว่าสามารถดำเนินการเชือดให้ถูกต้องตามหลักการศาสนาอิสลามได้ก็ตาม โดยคณะนักธุรกิจกลุ่มดังกล่าวอยากให้มีการรับรองความเป็นฮาลาลโดยองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นอำนาจการตรวจสอบและออกเอกสารรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลเป็นของจุฬาราชมนตรีแต่เพียงผู้เดียว แต่จากสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น จุฬาราชมนตรีก็ไม่เคยมีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมาก่อน จึงได้มีการประชุมปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกในเรื่องดังกล่าว สุดท้ายผลของการประชุมปรึกษาหารือก็สรุปมาเป็นลักษณะเป็นแนวทางต่างๆดังนี้ คือ

- ก. จัดการอบรมให้ความรู้เรื่องฮาลาลแก่ผู้ประกอบการ
- ข. จัดการอบรมให้ความรู้แก่พนักงานเชือดสัตว์ที่เป็นมุสลิม
- ค. การจัดทำคำร้องเพื่อออกหนังสือรับรอง
- ง. การออกหนังสือรับรองฮาลาลจากจุฬาราชมนตรี และ
- จ. การตีตราฮาลาลเป็นภาษาอาหรับลงบนบรรจุภัณฑ์

หลังจากนั้นจึงได้เริ่มมีการรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์โดยจุฬาราชมนตรีตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2492 เป็นต้นมา โดยใช้วิธีเขียนด้วยลายมือของจุฬาราชมนตรีเอง และก็ได้ดำเนินการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆเรื่อยมา ต่อมาวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2524 นายประเสริฐ มะหะหมัดได้รับการโปรดเกล้าฯให้ดำรงตำแหน่งจุฬาราชมนตรีต่อจากนายถ้วน สุวรรณศาสตร์ และหลังจากนั้นประมาณหนึ่งปีได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในกระบวนการรับรองและออกหนังสือรับรองฮาลาล โดยท่านจุฬาราชมนตรีได้เสนอในที่ประชุมเพื่อเพื่อหารือเรื่องการถ่ายโอนการตรวจรับรองฮาลาลให้เป็นหน้าที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ และเพื่อให้ระบบการตรวจรับรองมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานมากขึ้น และในวันที่ 12 มิถุนายน 2538 ได้มีการขอจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองฮาลาล กับกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ตามคำขอเลขที่ 287197, 287198 และ 287199 โดยมีการออกแบบตราสัญลักษณ์ฮาลาลที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และเขียนคำว่าฮาลาลเป็นภาษาอาหรับ (حلال) กลางสี่เหลี่ยม จึงเป็นรูปแบบสัญลักษณ์ดังกล่าวก็ได้ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และกรมทะเบียนการค้าได้รับจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองฮาลาลตามสัญลักษณ์ที่ขอเป็นเครื่องหมายการค้าของ

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในวันที่ 30 เมษายน 2539 ทะเบียนเลขที่ ร.47 ร.48 และร.49 (การัญญ์ กุใหญ่, 2551 : 23)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ไทยในด้านการบริหารกิจการศาสนาอิสลามโดยเฉพาะการตราพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ที่มีผลการเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้าง กระบวนการบริหารจัดการ การกำหนดอำนาจหน้าที่ การสรรหาคณะกรรมการบริหารมัสยิด คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ตลอดไปถึงการคัดเลือกและสรรหาจุฬาราชมนตรี ส่วนในด้านที่เกี่ยวกับกิจการฮาลาล ถึงแม้พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวโดยตรง ทั้งในเชิงของระบบและระเบียบ แต่ก็มีการระบุถึงเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและหน้าที่ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่มีอำนาจครอบคลุมไปถึงเรื่องกิจการฮาลาลด้วย ทั้งนี้เนื่องจากตามความในมาตรา 18 (9) กับมาตรา 26 (13) แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้คณะกรรมการอิสลามกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (กอท.) และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (กอจ.) มีอำนาจออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม ซึ่งหมายถึงกิจการศาสนาอิสลามในประเด็นทั่วไป และหมายรวมถึงการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆด้วย ดังนั้นงานด้านกิจการฮาลาลในประเทศไทยนับตั้งแต่เวลานั้นจึงถือเป็นอำนาจตามกฎหมายของ กอท. และ กอจ.หรือองค์กรศาสนาอิสลามโดยตรงตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ฉบับดังกล่าวนี้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้ออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศอีกหลายฉบับเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองฮาลาลในประเทศไทย และได้มีการปรับปรุงพัฒนาและแก้ไขเรื่อยมาเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นดังนี้

1. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นระเบียบฉบับแรกที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และเป็นรากฐานของการออกระเบียบฉบับอื่นๆต่อมา

2. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองฮาลาล พ.ศ.2544 ซึ่งเป็นระเบียบฉบับที่ 2 ออกเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2544 เพื่อใช้แทนฉบับแรก และระเบียบฉบับนี้ได้ปรับปรุงวิธีดำเนินการและมาตรฐานการตรวจสอบ การรับรองฮาลาลของส่วนกลางและของจังหวัดเป็นไปในแนวเดียวกัน และมีประเด็นการตั้งคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาล และคณะกรรมการกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และมีการกำหนดขอบข่ายของฮาลาลให้รวมถึงผลิตภัณฑ์อุปโภคและบริโภค การเชือดสัตว์ อาหาร เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์ฮาลาลและเนื้อสัตว์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศด้วย และมีการกำหนดนิยามของผู้ประกอบการให้ครอบคลุมทั้งผู้ผลิตนำเข้า ผู้ให้บริการ และผู้โฆษณา และกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีที่ปรึกษาและที่ปรึกษาพิเศษที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ประกอบการ เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายกิจการฮาลาล

3. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองฮาลาล พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นระเบียบฉบับที่ 3 ออกเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2545 ระเบียบฉบับนี้ได้กำหนดให้มีผู้ตรวจฮาลาลที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ทำหน้าที่ตรวจติดตามหรือสืบสวนหาข้อเท็จจริงของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับรองฮาลาล ของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง และมีการวางจำหน่ายในท้องตลาดแล้ว และได้มอบอำนาจการรับรองมาตรฐานฮาลาลในจังหวัดที่ไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้แก่คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลหรือคณะอนุกรรมการกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และยังให้ความสำคัญกับการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลด้วย

4. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองฮาลาล พ.ศ. 2546 ระเบียบฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ออกเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2546 รายละเอียดของระเบียบฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการรับรองและให้ใช้เครื่องหมายฮาลาลแก่ผู้นำเข้าสินค้าเพื่อจำหน่าย หรือผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศ และไม่ว่าบริษัทหรือโรงงานของผู้ประกอบการนั้นจะอยู่ในจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือไม่ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีอำนาจในการรับรองและให้ใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานฮาลาลแก่บริษัทหรือโรงงานที่ผลิตสินค้าที่ไม่มีส่วนผสมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ หากมีส่วนผสมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศบริษัทที่นำเข้าจะต้องเป็นบริษัทที่ได้รับการรับรองฮาลาลจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเท่านั้น

5. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองมาตรฐานฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล พ.ศ.2548 ออกเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2548 ระเบียบฉบับนี้มีรายละเอียดหลายประเด็นด้วยกัน เช่น ทำให้วิธีการตรวจสอบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และการรับรองฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และระเบียบฉบับนี้ได้ขยายความหมายของผลิตภัณฑ์ฮาลาล ให้ครอบคลุมสิ่งที่ผลิตขึ้นตามขั้นตอนมาตรฐานฮาลาล และผลิตภัณฑ์ฮาลาลมีความหมายครอบคลุมสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค และหมายรวมถึงการผลิต การบริการ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฮาลาลด้วย ระเบียบฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงให้การรับรองและการใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานฮาลาลแก่ผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ของตนเองกลับมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หากบริษัทหรือโรงงานของผู้ประกอบการนั้นตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

6. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินกิจการฮาลาล พ.ศ.2551 ซึ่งมีสาระสำคัญคือการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการฮาลาลขึ้นมา 1 คณะ ประกอบด้วยตัวแทนกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย 7 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์ 1 คน ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้แทนจากกระทรวงอุตสาหกรรม อย่างละ 1 คน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นประธาน และประธานฝ่ายกิจการฮาลาลเป็นเลขานุการ

7. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินกิจการฮาลาล พ.ศ.2552 โดยมีการเปลี่ยนแปลงในบางประเด็น เช่นการปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารกิจการฮาลาลใหม่ โดยประกอบด้วยคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย 7 คน ผู้แทนฝ่ายกิจการฮาลาล 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์อาหาร 1 คน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้แทนจากกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนจากสำนักงานอาหารและยา ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อย่างละ 1 คน และผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ อีกไม่เกิน 2 คน โดยให้คณะกรรมการบริหารเลือกประธานกันเอง ประธานฝ่ายกิจการฮาลาลเป็นเลขานุการ และผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลเป็นรองเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจมากขึ้น โดยเฉพาะในการกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายกิจการฮาลาลและสถาบันมาตรฐานฮาลาล ภายใต้นโยบายเกี่ยวกับกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

8. ประกาศคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเรื่องข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ.2554 กำหนดข้อกำหนดต่างๆในการตรวจรับรองฮาลาลเพื่อเป็นแนวทางให้แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดใช้ในการตรวจรับรองฮาลาล โดยมีการกำหนดบทลงโทษต่อความบกพร่องของผู้ประกอบการเป็นค่าธรรมเนียม เช่น การขอต่ออายุหลังหมดอายุการรับรอง กรณีที่มีการร้องเรียนและคณะกรรมการมีมติว่าต้องมีการตรวจสอบหาข้อเท็จจริง หากการตรวจสอบพบว่าการปนเปื้อนนะญิสหนัก การมีข้อบกพร่องรุนแรง และคณะกรรมการมีมติว่าต้องมีการตรวจติดตามผลการแก้ไข แต่ประกาศฉบับนี้ก็ยังไม่มีความชัดเจนในประเด็นของการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่ถูกละเมิด และไม่มีข้อกำหนดค่าชดเชยจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

9. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2558 โดยใช้อำนาจตามความในมาตรา 18 (5) (9) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เพื่อให้การบริหารกิจการฮาลาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ พร้อมกำหนดมาตรการและวิธีการดำเนินการตรวจสอบการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และระเบียบนี้ได้ยกเลิกระเบียบต่างๆที่ผ่านมาทั้งหมด และภายใต้ระเบียบนี้มีข้อบังคับของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม

ซึ่งรายละเอียดของระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ.2558 ฉบับนี้มีทั้งหมด 13 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 เป็นหมวดทั่วไป มี 7 ข้อ

หมวดที่ 2 กล่าวถึงการรับรองระบบงานฮาลาลและควบคุมมาตรฐานฮาลาล มี 6 ข้อ

หมวดที่ 3 กล่าวถึงหน่วยงานตรวจรับรองฮาลาลและอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล มี 10 ข้อ

หมวดที่ 4 กล่าวถึงสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย มี 2 ข้อ

หมวดที่ 5 กล่าวถึงคณะกรรมการตรวจการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาลและคณะกรรมการประนีประนอม มี 5 ข้อ

หมวดที่ 6 กล่าวถึงผู้ประกอบการ มี 1 ข้อ

หมวดที่ 7 กล่าวถึงประเภทการรับรอง มี 1 ข้อ

หมวดที่ 8 กล่าวถึงการขอรับรองฮาลาลและการขอใช้เครื่องหมายฮาลาล มี 9 ข้อ

หมวดที่ 9 กล่าวถึงหนังสือรับรองฮาลาล มี 5 ข้อ

หมวดที่ 10 กล่าวถึงการควบคุมมาตรฐานฮาลาล มี 9 ข้อ

หมวดที่ 11 กล่าวถึงการคัดค้าน มี 2 ข้อ

หมวดที่ 12 กล่าวถึงค่าธรรมเนียมและเงินประกัน มี 2 ข้อ

หมวดที่ 13 กล่าวถึงมาตรการลงโทษ มี 12 ข้อ และมีบทเฉพาะกาลอีก 1 ข้อรวมทั้งหมดเป็น 72 ข้อ โดยระเบียบนี้ออกเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2558

10. ประกาศคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 อีก 3 เรื่อง คือ

1). ข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล และการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ปี พ.ศ.2559

2). ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ.2559 และ

3). ข้อกำหนดการตรวจรับรองฮาลาลโรงเชือดสัตว์ และการชำแหละชิ้นส่วน พ.ศ.2559 โดยประกาศทั้ง 3 เรื่องออกในวันเดียวกัน คือ วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2559 และ

11. ข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์ และค่าธรรมเนียม พ.ศ.2559 ซึ่งมีทั้งหมด 4 หมวดด้วยกัน คือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วยหมวดทั่วไป มีทั้งหมด 4 ข้อ

หมวดที่ 2 ว่าด้วยการตรวจสอบเพื่อการรับรองฮาลาล มีทั้งหมด 17 ข้อ

หมวดที่ 3 ว่าด้วยการตรวจผลิตภัณฑ์ มีทั้งหมด 7 ข้อ

หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องค่าธรรมเนียม มีทั้งหมด 2 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย,2559)

จากระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดต่างๆดังกล่าวส่งผลให้การรับรองฮาลาลในประเทศไทยเริ่มมีรูปแบบ โครงสร้าง กระบวนการ และวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนมากขึ้น มีการพัฒนาทั้งใน

เชิงคุณภาพทางวิชาการ และมาตรการในการกำหนดแนวทางเพื่อการตรวจสอบ การรับรอง ตลอดจนการออกเครื่องหมายรับรองฮาลาลที่มีความประสงค์ในเรื่องดังกล่าว

โดยการขอหนังสือรับรองฮาลาลและขออนุญาตใช้เครื่องหมายฮาลาลในประเทศไทย มีวิธีการและรายละเอียดโดยรวมตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนแสดงความจำนง โดยเริ่มจากผู้ประกอบการที่ประสงค์ที่จะให้มีการรับรองความเป็นฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ของตนยื่นความจำนงขอรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาล หลังจากนั้นที่ปรึกษาโครงการจะทำการตรวจประเมินและให้คำปรึกษาแนะนำ และจัดอบรมผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของสถานประกอบการ และให้ผู้ประกอบการจัดทำระบบเอกสารและกระบวนการผลิตตามมาตรฐานอาหารฮาลาลและผู้ประกอบการจะต้องเตรียมเอกสารตามที่สถาบันฯ กำหนด และที่ปรึกษาจัดทำรายงานสรุปการปรึกษาโครงการฯ

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นตอนการยื่นคำขอและพิจารณาคำขอ ผู้ประกอบการยื่นคำขอรับการตรวจรับรองต่อสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย (สอกท.) หรือสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด (สกอจ.) แล้วแต่กรณี โดยแนบเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาดังนี้

1. คู่มือฮาลาลเพื่อขอรับรอง (Halal Manual)
2. หนังสือเชิญตรวจรับรองฮาลาล
3. คำขอรับรอง
4. สัญญาคำขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล
5. คำขอแต่งตั้งที่ปรึกษาประจำสถานประกอบการ
6. บัญชีรายชื่อผลิตภัณฑ์ที่ขอใช้เครื่องหมายรับรองและบัญชีรายชื่อผลิตภัณฑ์ที่ขอยกเลิกการใช้เครื่องหมายรับรอง

7. ตารางแสดงรายการวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล
8. สำเนาหนังสือสำคัญให้ใช้เครื่องหมายฮาลาลของผู้ประกอบการ
9. สำเนาใบรับรองฮาลาลวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตพร้อมเอกสารใบสั่งซื้อ (Purchase Order)

10. สำเนาเอกสารผลการวิเคราะห์สินค้าสำเร็จรูปด้านความปลอดภัยจากหน่วยงานภายนอกที่ได้รับการยอมรับ

11. สำเนาเอกสารผลการวิเคราะห์วัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปด้านฮาลาลจากหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับจาก สอกท. (ถ้ามี)
12. ตัวอย่างผลิตภัณฑ์และฉลากสินค้าที่ขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลตามบัญชีรายชื่อทุกรายการ
13. แผนที่แสดงที่ตั้งของโรงงาน/สถานที่ผลิตพอสังเขป
14. หลักฐานการจัดตั้งบริษัทและการขออนุญาตผลิตตามที่กฎหมายกำหนดดังนี้
 - 1) สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านเจ้าของสถานประกอบการ
 - 2) สำเนาหนังสือรับรองจดทะเบียนนิติบุคคลหรือสำเนাজดทะเบียนพาณิชย์

หรือสำเนাজดทะเบียนการค้า

- 3) สำเนาใบอนุญาตจัดตั้งโรงงาน แบบ รง.2 หรือ รง.4
- 4) สำเนาใบอนุญาตผลิตอาหาร แบบ อ.2 หรือคำขอรับเลขสถานที่ผลิตอาหารที่ไม่เข้าข่ายโรงงาน
- 5) สำเนาใบสำคัญการขอขึ้นทะเบียนตำหรับอาหาร แบบ อ.17 และ อ.18
- 6) สำเนาหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา
- 7) สำเนาใบสำคัญการใช้ฉลากอาหาร แบบ ฉ.1 หรือคำขออนุญาตใช้ฉลากอาหาร (สบ.3)
- 8) ใบจดทะเบียนอาหาร/แจ้งรายละเอียดอาหาร แบบ (สบ.5)
- 9) สำเนาเอกสารจาก สนง.คณะกรรมการอาหารและยา (อย.)
- 10) สำเนาหนังสือรับรอง ขจส.2 (กรณีโรงเชือด) ในกรณีที่ไม่ได้จดทะเบียนการค้า โดยเอกสารทั้งหมดที่กำหนดจะต้องเตรียมมาจำนวนสองชุดพร้อมกับการรับรองสำเนาถูกต้องทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย, 2559:63-64)

หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารที่ยื่นประกอบคำขอ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จะวิเคราะห์ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ แล้วให้ผู้ยื่นคำขอหรือผู้ประกอบการชำระค่าธรรมเนียมแล้วจะกำหนดวันเพื่อตรวจสอบสถานประกอบการต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการตรวจสอบสถานประกอบการ โดยคณะผู้ตรวจสอบจะไปตรวจสอบวัตถุดิบ กระบวนการผลิต อุปกรณ์ โรงงาน สถานที่ผลิต หรือสถานที่จำหน่าย หรือสถานที่จัดเก็บ หรือการขนส่ง หรือการบรรจุ หรือการให้บริการ และหรือสถานประกอบการตามที่นัดหมายกันไว้ แต่ก่อนจะเริ่มตรวจสอบสถานประกอบการจะมีการประชุมชี้แจงร่วมกันระหว่างคณะผู้ตรวจสอบของฝ่ายกิจการฮาลาลกับฝ่ายสถานประกอบการ ซึ่งคณะผู้ตรวจสอบประกอบด้วย หัวหน้าคณะผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์ และผู้มีประสบการณ์ด้านการผลิต ส่วนฝ่ายผู้ประกอบการ จะต้องประกอบด้วยผู้จัดการโรงงาน ผู้บริหาร ผู้จัดการฝ่ายผลิต และผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อเป็นสำคัญ

ขั้นตอนที่ 4 คือขั้นตอนพิจารณาผลการตรวจสอบและออกหนังสือรับรอง เริ่มจากคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลรายงานผลการพิจารณาให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเพื่อพิจารณา และอาจจะเรียกเอกสารแสดงผลวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ เพิ่มเติมในกรณีที่จำเป็น แล้วคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลแจ้งผลพิจารณาของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ผู้ขอรับรองฮาลาลทราบ

ขั้นที่ 5 การติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามและกำกับดูแลสถานประกอบการที่ได้รับรองฮาลาล และหรือให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลไปแล้วให้ปฏิบัติตามสัญญาและระเบียบอย่างเคร่งครัดอย่าละเมิดสัญญาในระหว่างที่อยู่ในสัญญาเดิม (สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย, 2559:57-59) ดังนั้นจะเห็นว่ากิจการฮาลาลในประเทศไทยในปัจจุบันยังใช้ระเบียบ ประกาศ และข้อบังคับต่างๆเหล่านั้นอยู่โดยยังไม่มีเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

3.4 พัฒนาการที่ชัดเจนที่สุดของกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย

กฎหมายว่าด้วยฮาลาล หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทย เป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกมาพูดคุยและแสดงความคิดเห็นกันในวงสนทนาหลายครั้งหลายปี ไม่ว่าจะเป็นเฉพาะกลุ่มพี่น้องมุสลิมเอง กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มนักธุรกิจ หรือแม้แต่ในกลุ่มนักการเมืองก็ตาม เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับทุกคน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์กับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประเทศชาติที่มีผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจที่สามารถได้รับอานิสงค์จากคำว่าฮาลาล (Halal) ที่เป็นบทบัญญัติด้านการอุปโภคและบริโภคในศาสนาอิสลาม เนื่องจากกิจการฮาลาลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าของประเทศ เพราะตลาดอาหารฮาลาลเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่และเป็นตลาดที่มีอัตราการขยายตัวเร็วที่สุด (วินัย ดะห์ลัน, 2555 อ้างใน โลลา หริ่มเพ็ง, 2559)

กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยได้รับการปรับเปลี่ยนและพัฒนาชื่อเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย เพื่อเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรและให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในแต่ละสมัยรวม 4 ร่างด้วยกัน คือ ร่างที่เสนอโดยพรรคประชาธิปัตย์ ร่างที่เสนอโดยพรรคเพื่อไทย ร่างที่เสนอโดยสมาชิกวุฒิสภา และร่างที่เสนอโดยกรมการอุตสาหกรรม ซึ่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลทั้ง 4 ร่างมีเป้าหมาย จุดประสงค์ และองค์ประกอบใกล้เคียงกัน แต่ด้วยความผันผวนทางการเมืองร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้รับการนำเข้าพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร จากความพยายามของทุกภาคส่วนในการยกร่างและนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยดังกล่าว ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญและผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับทุกคน โดยเฉพาะมุสลิม ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ และประเทศชาติที่จะได้รับอานิสงค์ในทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างงานสร้างอาชีพแก่ประชาชน และสร้างรายได้ ความมั่งคั่งและมั่นคงแก่ประเทศชาติ ซึ่งหลักการเบื้องต้นที่มีการยกพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ คือ สืบเนื่องมาจากกิจการฮาลาลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าของประเทศ แต่องค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจรับรองฮาลาลไม่ได้มีอำนาจในทางกฎหมายที่เหมาะสมที่จะควบคุม ตรวจสอบ และออกมาตรการบังคับหรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบหรือเงื่อนไขในการให้คำรับรองได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งผลให้มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และอีกทั้งยังมีองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรองระบบงานฮาลาล การตรวจรับรอง และกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับฮาลาลอยู่หลายองค์กร ทำให้การดำเนินงานขาดความเป็นเอกภาพ สร้างความสับสน และขาดความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดโลก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายตลาดการส่งออกไปยังตลาดต่างๆทั่วโลก ดังนั้นควรมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบในเรื่องนี้ โดยเฉพาะ โดยให้มีการแยกองค์กรรับรองระบบงานฮาลาล และองค์กรที่ตรวจรับรองฮาลาลให้ชัดเจน ความเป็นอิสระในการบริหารงานและการตรวจสอบ มีระบบการควบคุมมาตรฐานที่ดีและมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งให้มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมาย ระเบียบ หรือเงื่อนไขต่างๆที่กำหนดไว้

ร่างพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลฉบับนี้มีทั้งหมด 105 มาตรา โดยมาตรา 1 ถึงมาตรา 5 เป็นนิยามศัพท์ หรือคำจำกัดความของศัพท์บัญญัติต่างๆ ส่วนมาตรา 6 ถึงมาตรา 105 แยกเป็น 11 หมวด ซึ่งแต่ละหมวดมีรายละเอียดของประเด็นที่สำคัญๆแตกต่างกัน คือ

หมวดที่ 1 เป็นหมวดทั่วไป เริ่มตั้งแต่มาตรา 6 ถึงมาตรา 8 รวม 3 มาตรา

หมวดที่ 2 เป็นหมวดที่ว่าด้วยการรับรองระบบงานฮาลาลและการควบคุมมาตรฐานฮาลาล เริ่มตั้งแต่มาตรา 9 ถึงมาตรา 16 รวม 8 มาตรา

หมวดที่ 3 เป็นหมวดที่ว่าด้วยองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลและการอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล เริ่มตั้งแต่มาตรา 17 ถึงมาตรา 30 รวม 14 มาตรา

หมวดที่ 4 เป็นหมวดที่ว่าด้วยคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล เริ่มตั้งแต่มาตรา 31 ถึงมาตรา 37 รวม 7 มาตรา

หมวดที่ 5 เป็นหมวดที่ว่าด้วยการควบคุมและกำกับดูแล เริ่มตั้งแต่มาตรา 38 ถึงมาตรา 48 รวม 11 มาตรา

หมวดที่ 6 เป็นหมวดที่ว่าด้วยสำนักงานมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติ เริ่มตั้งแต่มาตรา 49 ถึงมาตรา 59 รวม 11 มาตรา

หมวดที่ 7 เป็นหมวดที่ว่าด้วยเลขาธิการ เริ่มตั้งแต่มาตรา 60 ถึงมาตรา 66 รวม 7 มาตรา

หมวดที่ 8 เป็นหมวดที่ว่าด้วยกองทุนพัฒนามาตรฐานฮาลาล เริ่มตั้งแต่มาตรา 67 ถึงมาตรา 73 รวม 7 มาตรา

หมวดที่ 9 เป็นหมวดที่ว่าด้วยมาตรการทางปกครอง เริ่มตั้งแต่มาตรา 74 ถึงมาตรา 76 รวม 3 มาตรา

หมวดที่ 10 เป็นหมวดที่ว่าด้วยองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาล เริ่มตั้งแต่มาตรา 77 ถึงมาตรา 81 รวม 5 มาตรา

หมวดที่ 11 เป็นหมวดที่ว่าด้วยบทกำหนดโทษ เริ่มตั้งแต่มาตรา 82 ถึงมาตรา 103 รวม 22 มาตรา

สุดท้ายเป็นบทเฉพาะกาล มี 2 มาตรา คือ มาตรา 104 และมาตรา 105⁵⁸ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลฉบับนี้ถือเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญที่สุดในประวัติศาสตร์ของมุสลิมในประเทศไทย และเป็นพัฒนาการที่สังคมไฝ่ฝันและคาดหวังมายาวนานและมากที่สุดเรื่องหนึ่ง เพราะเป็นพัฒนาการที่สูงที่สุดเท่าที่เคยมีมาในประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะไม่ประสบความสำเร็จจนถึงขั้นประกาศเป็นกฎหมายและบังคับใช้ก็ตาม โดยร่างดังกล่าวหากวิเคราะห์อย่างละเอียดแล้วจะเห็นว่า เป็นร่างที่มีความครอบคลุมในประเด็นที่สำคัญๆที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการฮาลาลในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการรับรองระบบงานฮาลาลและการควบคุมมาตรฐานฮาลาล ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวดที่ 1 มีคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล มีมาตรการควบคุมและกำกับดูแลผู้ประกอบการหลังจากได้รับการตรวจรับรองฮาลาลและเครื่องหมายรับรองฮาลาลไปแล้ว เพื่อให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบและเงื่อนไขต่างๆที่ทางคณะตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน

⁵⁸ ดู <http://th.www.senate.go.th>

ฮาลาลกำหนดไว้ และในหมวดที่ 6 กำหนดให้มีสำนักงานมาตรฐานแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลฉบับนี้ โดยกำหนดหน้าที่ในด้านต่างๆ เพื่อให้ระบบงานมาตรฐานฮาลาลมีความน่าเชื่อถือและเกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการให้บริการฮาลาลในประเทศไทย

ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในครั้งนี้ได้สร้างความใฝ่ฝันของมุสลิมในประเทศไทยได้ใกล้ความจริงมากที่สุด เพราะมุสลิมทุกคนอยากเห็นพัฒนาการในด้านนี้มานานมากแล้ว และทุกคนต้องการความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจในด้านการอุปโภคและบริโภค เพื่อต้องการจะเป็นบ่าวผู้ภักดีที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับ โสลา หรือเพ็ง ที่กล่าวว่า ผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก โดยเฉพาะในหมวดคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลและหมวดทั่วไป (โสลา หรือเพ็ง, 2559) แต่ด้วยสาเหตุความผันผวนทางการเมืองและอื่นๆ ทำให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ตกไปไม่ได้รับการพิจารณา ถึงจะอย่างไรก็ตาม ความต้องการของมุสลิมทั้งประเทศตลอดถึงผู้ประกอบการด้านฮาลาลทุกคนก็ยังคงมีความหวังและยังอยากจะมีพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลเกิดขึ้นในประเทศไทย เนื่องจากเหตุผลต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

3.5 ความสัมพันธ์ของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลกับระบบสุขภาพและเศรษฐกิจของประเทศ

ในแต่ละวันมนุษย์ต้องรับประทานอาหารหลายมื้อ ทั้งอาหารหลักอาหารว่าง หลากหลายประเภทตามรสนิยมและวัฒนธรรมการบริโภคของแต่ละคนแต่ละพื้นที่ สำหรับอาหารที่ประกอบหรือปรุงเองอาจจะไม่น่ากังวลหรือมีปัญหาในด้านความถูกต้องตามหลักการศาสนา เพราะเพียงแค่มีความเข้าใจในหลักการของศาสนาในเรื่องอาหารฮาลาลก็สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แต่ปัญหาที่มุสลิมไม่ควรมองข้าม คืออาหารที่วางจำหน่าย หรือวางให้บริการ เพราะอาหารที่มุสลิมสามารถบริโภคได้ ไม่ใช่แค่ต้องสะอาด ถูกสุขลักษณะเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องถูกต้องตามหลักศาสนบัญญัติด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่มุสลิมทุกคนต้องคำนึงและใส่ใจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออยู่นอกบ้าน ซึ่งก็คงไม่ใช่สิ่งที่ยากลำบากจนเกินไป เพราะมีอาหารหลากหลายชนิดให้เลือกรับประทาน และคงไม่เลือกรับประทานอาหารเพียงเพราะว่ามันเป็นไก่ หรือเนื้อวัวเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง คือ ต้องผ่านการเชือดอย่างถูกต้องตามหลักการอิสลาม และต้องชำระล้างให้สะอาดตามหลักการ รวมถึงภาชนะที่ใช้ก็ต้องสะอาด และเครื่องปรุงต่างๆ ก็ต้องถูกต้องตามหลักฮาลาล ดังนั้นการเลือกรับประทานอาหารที่ตนเองมั่นใจว่าสะอาด ถูกต้องตามหลักการอิสลามด้วย เพราะรู้จักผู้ประกอบการ ผู้ผลิต หรือรู้ว่าผู้ผลิตเข้าใจและปฏิบัติตามหลักการอิสลามอย่างเคร่งครัดย่อมเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด เนื่องจากอิสลามไม่อนุญาตให้รับประทานอาหารที่ไม่มั่นใจในความถูกต้อง ไม่อนุญาตให้รับประทานอาหารที่มีความคลุมเครือ เช่น ไม่ทราบแน่ชัดว่าสิ่งที่จะรับประทานนั้นเป็นอย่างไร มีส่วนผสมอะไรบ้าง หรือในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่เข้าใจหลักการอิสลาม ถึงแม้วัตถุดิบส่วนประกอบอาหารและเครื่องปรุง รวมทั้งภาชนะต่างๆ จะสะอาดถูกต้องตามหลักการอิสลามก็ตามแต่หากมีความคลุมเครือหรือความสับสนอยู่ก็ควรที่จะหลีกเลี่ยง ดังฮะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ดังนั้นวิถีการบริโภคอาหารถือเป็นบริบททางสังคมและวัฒนธรรมชิ้นสำคัญ ในการเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องราวความเป็นอยู่ของผู้คนในมิติทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ รวมถึงการเปิดกระบวนทัศน์ในการทำความเข้าใจต่อองค์ความรู้แห่งความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม และวิถีคิดแห่งการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งแต่ละท้องถิ่นล้วนมีวัฒนธรรมในการกิน การอยู่แตกต่างกันไปตามเส้นทางแห่งวิถีการดำรงชีพของตนในแต่ละยุคสมัยอย่างมีพลวัต “วัฒนธรรมการใช้ชีวิตและการบริโภค” ถือเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในการบ่งชี้ถึงการดำรงตัวตนของผู้คนในสังคม ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลและเวลา แม้เดิมทีอาหารจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพด้านร่างกายของมวลมนุษยชาติ แต่ในปัจจุบันการบริโภคอาหารแฝงความหมายมากกว่าการดำรงชีวิตทางด้านร่างกาย วิธีแห่งการบริโภคอาหารได้เปิดโฉมหน้าใหม่ในการแสดงตัวตนและการเป็นภาพตัวแทน (representation) ความหมายของการมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เฉพาะที่แห่งท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้นวิถีการบริโภคอาหารจึงเป็นมากกว่าพื้นที่แห่งการเรียนรู้ ถ่ายทอด และการสัมผัสได้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นรากฐานแห่งวัฒนธรรมและสังคมของผู้คนในทุกระดับชั้นของสังคม เมื่ออาหารที่ผู้บริโภคมินิยมมากไปกว่าการบริโภคในเชิงประโยชน์อย่างแท้จริง อาหารและวัฒนธรรมการบริโภคจึงเป็นตัวแปรสำคัญ ในการทำความเข้าใจวิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่นนั้นด้วยเช่นกัน⁵⁹

พฤติกรรมกรรมการบริโภคในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะในตลาดต่างประเทศเท่านั้น สังคมไทยเองก็มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปมากเช่นกัน มีความต้องการอาหารพร้อมรับประทานเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ สอดคล้องกับผลสำรวจออนไลน์ของบริษัท A.C. Nielsen ที่ระบุว่าผู้บริโภคชาวไทยติดลำดับต้นๆของโลกที่นิยมซื้ออาหารปรุงสำเร็จมากกว่าปรุงอาหารเอง ทั้งนี้จากข้อมูลในปี 2013 พบว่า มูลค่าตลาด ready meals ในไทยอยู่ที่ราว 5.3 พันล้านบาท และมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องราวปีละ 8% ไปอยู่ที่ 7.6 พันล้านบาท ในอีก 5 ปีข้างหน้า การเติบโตของตลาด ready meals ในไทยนอกจากจะเป็นผลมาจากพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ยังได้รับแรงสนับสนุนจากการขยายตัวของร้านสะดวกซื้อและธุรกิจค้าปลีกในรูปแบบ modern trade ซึ่งทำให้ผู้บริโภคหาซื้อหาอาหารพร้อมรับประทานได้ง่ายและสะดวกขึ้น ขณะที่ฝั่งผู้ผลิตเองก็มีการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคในไทยได้ดีมากขึ้น ดังนั้นอุตสาหกรรมอาหารเป็นอีกหนึ่งเทรนด์ธุรกิจในตลาดสินค้าอุปโภคและบริโภค (consumer goods) ที่มีการแข่งขันกันสูง และยังเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้เข้าประเทศนับล้านล้านบาทต่อปี ซึ่งผู้ประกอบการไทยมีความพร้อม และมีศักยภาพการแข่งขันในตลาดโลกค่อนข้างสูง พร้อมทั้งเผชิญหน้ากับผู้ประกอบการทั่วโลก⁶⁰

ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ผลิตรัฐเพื่อการค้าจึงมีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และ

⁵⁹ ดู <http://th.www.sac.or.th> , www.sistes.google.com

⁶⁰ ดู <http://th.www.scbeic.com> ส่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคในยุคโลกาภิวัตน์

กลุ่มที่กำลังมาแรงและมีศักยภาพการเติบโตที่น่าจับตามองมากที่สุด ก็คือ Ready meal หรือ อาหารพร้อมรับประทาน คือ โมเดลธุรกิจที่สามารถตอบโจทย์ของคนเมืองได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลในข้อจำกัดด้านเวลาและความสะดวกสบาย ได้กลายเป็นโจทย์ใหญ่และเงื่อนไขสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม อาหารพร้อมรับประทาน หรืออาหารสำเร็จรูปแช่แข็ง จึงกลายเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในยุคที่ทุกคนต่างใช้ชีวิตกันอย่างเร่งรีบไปโดยปริยาย และคนรุ่นใหม่ยังนิยมอยู่อาศัยตามคอนโดมิเนียมในย่านใจกลางเมืองหรือใกล้ที่ทำงานมากขึ้น ซึ่งอาจไม่สะดวกสำหรับประกอบอาหารเพื่อรับประทานเอง หรือแม้แต่ในด้านพฤติกรรมประจำวันต้องตื่นเช้ากลับตึกมากขึ้น ดังนั้นโอกาสในการปรุงอาหารรับประทานเองที่บ้านจึงเป็นไปได้ไม่น้อยมาก ยิ่งไปกว่านั้นการที่ทั้งสามีและภรรยาต้องทำงานนอกบ้านกันทั้งคู่ รวมทั้งขนาดครอบครัวที่มีขนาดเล็ก เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสนับสนุนที่ส่งผลให้สินค้าในกลุ่มอาหารสำเร็จรูปหรืออาหารพร้อมรับประทานได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่าปัจจุบันขนาดครอบครัวในเอเชียลดลงจาก 4.3 คนต่อครัวเรือน ในช่วงระหว่างปี 1995-2000 เหลือเพียง 3.8 คนต่อครัวเรือน ในช่วงระหว่างปี 2000-2010 และมีแนวโน้มเล็กลงเรื่อยๆ ในอนาคต⁶¹

ประกอบกับปัจจุบันการเดินทางเคลื่อนย้ายเพื่อทำกิจกรรมทางสังคมเกิดขึ้นมากกว่าในอดีต ใช้พื้นที่กว้างขึ้น และจำนวนความถี่ก็มากกว่าในอดีตที่มนุษย์ส่วนใหญ่จะอยู่กับบ้านมีกิจกรรมทางสังคมในวงแคบ การทำกิจกรรมและเคลื่อนย้ายในรูปแบบดังกล่าวส่งผลดีต่อระบบธุรกิจและเศรษฐกิจไปด้วย เพราะจะมีการใช้จ่าย การรับประทานอาหาร และมีการทำกิจกรรมเสริมในรูปแบบต่างๆตลอดการเดินทาง และสำหรับมุสลิมการตัดสินใจทำกิจกรรมแต่ละครั้งจะคำนึงถึงความถูกต้องของหลักการอิสลามเป็นประเด็นหลัก โดยจะสรรหาสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์อนุญาตและหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ห้าม เพราะรู้ว่าเหล่านั้นเป็นประโยชน์และผลดีต่อตัวของเขาเอง (Muhammad Bakir 'Isma'īl, 1990 : 2/375)

ร้านอาหารและการให้บริการด้านอุปโภคและบริโภคแบบฮาลาลเป็นประเด็นสำคัญที่นักกิจกรรมมุสลิมนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจก่อนทำกิจกรรมทุกครั้ง เพราะฐานการดำเนินชีวิตของมุสลิมผูกพันกับความถูกต้องและสอดคล้องกับหลักการศาสนาไม่ว่าจะเป็นช่วงไหนของชีวิต หรือเรียกว่าเป็นวิถีมุสลิม บริษัทเครสเซนต์ เซทิง (2015 อ้างในศราวุฒิ อารีย์, 2559) ได้สำรวจนักท่องเที่ยวมุสลิมทั่วโลกที่เดินทางไปยัง 110 ประเทศเกี่ยวกับความพอใจต่อการท่องเที่ยววิถีมุสลิมพบว่า นักท่องเที่ยวมุสลิมให้ความสนใจในเรื่องอาหารฮาลาลร้อยละ 70 โดยกล่าวว่า หากที่ใดมีความสะดวกเรื่องอาหารฮาลาลจะได้รับพิจารณาเลือกใช้บริการเป็นอันดับแรก รองลงมาคือคำนึงถึงบรรยากาศที่เป็นส่วนตัว เหมาะสมและสะดวกกับกิจกรรมแบบครอบครัวร้อยละ 49 ส่วนประเทศมุสลิมหรือประเทศที่เข้าใจวิถีอิสลามสามารถบริหารจัดการกิจกรรมการให้บริการในรูปแบบต่างๆให้ตอบสนองความต้องการและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้ดีที่สุด คือประเทศมาเลเซียรองลงมาคือประเทศตุรกี สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ สิงคโปร์ รัสเซีย จีน และฝรั่งเศส สำหรับประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 แต่ในด้านการให้บริการสายการบิน การบินไทยเป็นสายการบินที่ได้รับการยกย่องว่า

⁶¹ ดู [http : th.www.scbeic.com](http://th.www.scbeic.com) ส่องพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคโลกาภิวัตน์

สามารถจัดเมนูอาหารสนองนักท่องเที่ยวมุสลิมได้ดีเป็นอันดับ 1 ใน 3 ของสายการบินที่โดดเด่นในด้านนี้ (ศราวุฒิ อารีย์,2559)

นอกเหนือจากวิถีมุสลิมที่สร้างวัฒนธรรมการบริโภคให้ประจักษ์ต่อสายตาชาวโลกบนพื้นฐานของความศรัทธาแล้ว ปัจจุบันยังปรากฏกระแสบริโภคนิยมขึ้นอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีผู้สนใจเป็นจำนวนมากและค่อยๆเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆเช่นกัน นั่นคือการบริโภคที่เน้นด้านสุขภาพ โดยคำนึงถึงความสะอาด ทั้งความสะอาดของวัตถุดิบ สะอาดในกระบวนการผลิต การบรรจุภัณฑ์ และการขนส่งที่สร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค จากความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มนี้ทำให้อาหารฮาลาลได้รับความนิยมนำขึ้นเป็นอีกเท่าตัว เพราะพวกเขามองว่าอาหารฮาลาลเป็นอาหารที่สะอาดและมีคุณค่าทางอาหารมากกว่าอาหารชนิดอื่นๆ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมบริโภคทั้งในหมู่คนมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม (พีระกานต์ วสุธรพิพัฒน์,2013)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (Novel Coronavirus) ในประเทศจีนและประเทศใกล้เคียงที่คร่าชีวิตคนไปกว่า 530,000 คน สร้างความหวาดผวากับประชาชนในหลายประเทศในโลก ทำให้หลายคนหันกลับมาองหลักการอุปโภคและบริโภคในอิสลามด้านมิติของวัตถุดิบในการประกอบอาหาร หรือหลักการฮาลาลฮารอมในการอุปโภคและบริโภคในศาสนาอิสลาม ด้านความสะอาด ตลอดจนกระบวนการผลิตทั้งระบบที่อิสลามบัญญัติในเรื่องนี้เพื่อป้องกันและควบคุมเชื้อโรคทุกประเภท จนทำให้เกิดกระแสการเลือกบริโภคอาหารหรือผลิตภัณฑ์ฮาลาลมากยิ่งขึ้นในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศสิงคโปร์และประเทศในแถบเอเชียใต้

ยังมีปัจจัยเสริมอีกประเภทหนึ่ง คือการขยายตัวของประชากรมุสลิมในประชาคมโลกที่มีการขยายตัวเร็วมาก ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์วิจัยพิวในสหรัฐอเมริกา (Pew Research Center) ซึ่งเป็นองค์กรที่ค้นคว้าเกี่ยวกับประเด็นทางสังคมรายงานว่า ระหว่างปี ค.ศ.2010 ถึงปี ค.ศ. 2050 จะมีจำนวนประชากรมุสลิมทั่วโลกเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 73 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งโลก และอิสลามจะกลายเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในโลก⁶²

รัฐบาลไทยได้ผลักดันการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารไทยออกสู่ตลาดโลก เพื่อการเพิ่มรายได้จากอุตสาหกรรมอาหารที่มีความเข้มแข็งของภาคเกษตรกรรม และถือเป็นภาคการผลิตที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบของการแข่งขันระหว่างประเทศ เป็นการผลักดันยุทธศาสตร์ “ครัวไทยไปสู่อครัวโลก) Kitchen of the World)” ถือเป็นเจตนารมณ์เชิงกลยุทธ์ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง จนได้ครองตำแหน่งการส่งออกในอันดับต้นของโลกของการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารสู่ตลาดโลก และในการผลักดันยุทธศาสตร์นี้ ตลาดโลกมุสลิมเป็นอีกภาคหนึ่งที่มีปริมาณผู้บริโภคจำนวนมาก โดยเฉพาะการรวมตัวเป็นประชาคมภาคีประเทศภายใต้ “องค์การความร่วมมืออิสลาม(Organization of Islamic Cooperation or OIC)” มีสมาชิกรวมกัน 57 ประเทศ และเป็นกลุ่มประเทศที่มีกำลังซื้อสูง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศตะวันออกกลางและประเทศรอบอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Countries or GCC) โดยประเทศเหล่านี้เป็นตลาดที่มีความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลในอัตราที่ต่อเนื่อง ตามสถิติด้านการบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารของประชากรโลกมุสลิมมีมูลค่า

⁶² ดู [http : th.www.today.line.me](http://th.www.today.line.me)

โดยรวม ณ ปี พ.ศ. 2555 อยู่ที่ ประมาณ 7,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะในส่วนของการค้าระหว่างประเทศด้านผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลในปีเดียวกัน มีมูลค่าสูงถึงประมาณ 3,000,000 ดอลลาร์สหรัฐ⁶³

การขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมเมืองรวมทั้งพฤติกรรมผู้บริโภคของคนรุ่นใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไปย่อมหมายถึงโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ สำหรับผู้ที่มองเห็นเทรนด์เหล่านั้น และสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคทั้งในเรื่องความสะดวกสบาย สุขภาพ และความงาม ได้อย่างโดนใจที่สุด ซึ่งปัจจุบันอาหารฮาลาล (Halal Food) สำหรับผู้บริโภคมุสลิมในตลาดโลกกว่า 2,000 ล้านคน (กระทรวงอุตสาหกรรม และสถาบันฮาลาลแห่งประเทศไทย:2557) เป็นเรื่องที่ได้รับการสนใจจากผู้ผลิตอาหารจำนวนมาก เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าของประเทศ ในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยโดยรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสนใจต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารฮาลาลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากตลาดอาหารฮาลาลนั้น เป็นตลาดขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้บริโภคมุสลิมและแม้แต่กลุ่มผู้ที่มีได้นับถือศาสนาอิสลามแต่นิยมมาบริโภคอาหารฮาลาล เพราะมีความเชื่อมั่นว่าอาหารฮาลาลเป็นอาหารที่สะอาดและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ อีกทั้งในปัจจุบันการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศด้านอาหารฮาลาลก็มีแนวโน้มที่สูงขึ้นตามลำดับ หลายประเทศทั่วโลกได้ตอบรับกระแสการตื่นตัวดังกล่าว ดังเช่นประเทศบรูไนดารุสซาลามที่จับมือเป็นพันธมิตรกับประเทศจีนสร้างไปโออินเวชั่น นิคมอุตสาหกรรมฮาลาลขนาด 3,125 ไร่ปลูกพืชเพื่อผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไปยังทั่วโลก โดยบรูไนมองว่า ผลิตภัณฑ์ฮาลาลของบรูไนขายได้กับทุกคนทุกศาสนา ไม่จำกัดเฉพาะมุสลิม และยังระบุอีกว่า อาหารที่ผลิตตามหลักศาสนาอิสลามนั้นไม่เพียงแต่สามารถรับประกันถึงสวัสดิภาพสัตว์เท่านั้น แต่อาหารฮาลาลยังเป็นอาหารที่มีคุณภาพและดีต่อสุขภาพด้วย นักวิเคราะห์มองว่า บรูไนต้องการที่จะผงาดขึ้นมาเป็นผู้เล่นสำคัญในอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล โดยได้เข้ามาจับมือเป็นพันธมิตรกับเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง เพื่อสร้างกระบวนการและการจัดจำหน่ายอาหารฮาลาลในมณฑลทางตอนใต้ของจีนแห่งนี้และรัฐบาลบรูไนยังเพิ่งลงนามในบันทึกความเข้าใจ หรือ MOU เพื่อสร้างระเบียบเศรษฐกิจบรูไน-กวางซี ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงซัพพลายเชนโดยตรงระหว่าง 2 ฝ่าย โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นการค้าและการลงทุน นอกจากนี้จีนและบรูไนยังอยู่ในระหว่างการหารือเพื่อกำหนดเส้นทางขนส่งทางเรือโดยตรงในความพยายามที่จะลดค่าใช้จ่ายและเวลาในการขนส่งสินค้าโดยรัฐบาลบรูไนได้แนะนำให้ธุรกิจต่างๆ ผนวกความได้เปรียบของอุตสาหกรรมเกิดใหม่อย่างฮาลาลด้วยการเข้าถึงวัตถุดิบจากตลาดจีน⁶⁴

รัฐบาลไทยโดยกรมปศุสัตว์ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการจัดทำโครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์ตามแผน

⁶³ หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 36 ฉบับที่ 3161 วันที่ 29 พฤษภาคม -1มิถุนายน 2559

⁶⁴ หนังสือพิมพ์ i-newsmedia.net/out/บรูไน 21 เมษายน 2015

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจสินค้าและบริการฮาลาล (พ.ศ.2559-2563) นโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก และการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีกลุ่มประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน และสิงคโปร์ มีจำนวนประชากรรวม 600 ล้านคน ในจำนวนนี้มีผู้นับถือศาสนาอิสลามสูงถึง 280-300 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 46.67-50 ซึ่งเอกลักษณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของมุสลิม คือมีวัฒนธรรมในการเลือกซื้อ เลือกบริโภคเฉพาะสินค้าที่ฮาลาลตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามเท่านั้น (กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร และสหกรณ์ : 2558)

การรวมตัวของประชาคมอาเซียนเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงอำนาจหรือพลังของการจับจ่ายอย่างเสรี อำนาจในตลาดการค้าการลงทุน และประชากรส่วนใหญ่ในกลุ่มสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม และเมื่อพิจารณาถึงจำนวนประชากรมุสลิมทั่วทั้งโลกซึ่งมีมากกว่า 2,000 ล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั้นแสดงให้เห็นว่ามุสลิมเหล่านี้คือเป้าหมายที่น่าจับตามองของนักลงทุนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ เป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูง สามารถสร้างกำไรให้นักลงทุนอย่างมหาศาล ดังนั้นจึงไม่แปลกที่ตลาดฮาลาลเป็นตลาดที่ถูกจับตามองจากนักลงทุนทั่วโลกที่สามารถคาดเดาสถานการณ์อนาคตการลงทุนของตนเองได้ แต่ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ทุกประเภทที่จะเจาะตลาดในกลุ่มประชากรมุสลิมเหล่านี้จะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ได้รับการตรวจสอบฮาลาล จากองค์กรของรัฐหรือองค์กรศาสนาที่น่าเชื่อถือได้ จึงจะสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มผู้บริโภคดังกล่าวและสร้างความมั่นคงในการประกอบธุรกิจของนักลงทุนได้อย่างถาวร ผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่สามารถช่วงชิงตลาดจากผู้บริโภคได้นั้นจะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ได้รับการยอมรับถึงความ เป็นฮาลาลตามบทบัญญัติอิสลามที่แท้จริง วัตถุประสงค์ กระบวนการผลิต ตลอดจนการบรรจุภัณฑ์และการขนส่งทั้งหมดถูกต้องตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของบทบัญญัติอิสลามในด้านความสะอาด ดี และมีประโยชน์ เพราะอาหารและผลิตภัณฑ์ฮาลาลมีตลาดส่งออกที่หลากหลายไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มประเทศมุสลิมเท่านั้น แต่รวมถึงกลุ่มประเทศที่มีประชากรมุสลิมเป็นชนกลุ่มน้อยแต่มีกำลังซื้อสูง และประเทศไทยก็ได้ส่งออกอาหารฮาลาลไปยังกลุ่มประเทศเหล่านี้ อิศรา ศานติศาสน์ (2558) อ่างใน ศิริ นาด ศรีเมือง (2547) ชี้ว่าการส่งออกอาหารฮาลาลของไทยในตลาดโลกแยกออกเป็น 2 ตลาด คือ ตลาดในกลุ่มประเทศมุสลิมและตลาดในกลุ่มประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (EIC) รายงานว่า อินโดนีเซียและมาเลเซีย เป็นประเทศที่ประชากรมีรายได้มากกว่าประเทศมุสลิมอื่นๆในโลก อีกทั้งยังเป็นประเทศที่ประกาศตนเป็นฮับ (hub) ในการผลิตอาหารฮาลาลโลกจากการมีฐานลูกค้าส่งออกเดิมที่เป็นมุสลิมในกลุ่มประเทศองค์การความร่วมมืออิสลาม หรือ Organization of the Islamic Cooperation (OIC) ทั้ง 57 ประเทศอยู่จำนวนมาก นอกจากนี้รัฐบาลของทั้งสองประเทศยังได้ผลักดันให้ผู้ประกอบการทั้งในและต่างประเทศเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมดังกล่าวเพิ่มขึ้นด้วยการนำเสนอสิทธิประโยชน์ต่างๆ ส่งผลให้ตลาดอาหารฮาลาลของประเทศดังกล่าวยิ่งมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น⁶⁵

ประเทศไทยพึ่งการส่งออกอาหารไปยังประเทศที่พัฒนาแล้วเป็นหลัก และตลาดส่งออกของไทยที่มีมูลค่าส่งออกมากที่สุด คืออเมริกา แต่เมื่อประเทศอเมริกาประสบปัญหาด้าน

⁶⁵ โฟสทูเดย์ ฉบับที่ 7 พฤศจิกายน 2556

เศรษฐกิจจึงส่งผลกระทบต่อรายได้ที่นำมาพัฒนาประเทศ ดังนั้นทุกประเทศที่ประสบปัญหา เช่นนี้จำเป็นจะต้องแสวงหาตลาดส่งออกใหม่ๆอย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาสมดุลรายได้ของประเทศ ตลาดฮาลาลจึงเป็นตลาดที่ทุกประเทศกำลังมองหาเพื่อรักษาฐานรายได้และขยายตลาดใหม่อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับความเห็นของ พิทักษ์ สุภนันทการ ที่มองว่าการแข่งขันทางการค้าการลงทุนเป็นเรื่องที่ทุกประเทศให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อขยายตลาดการค้าการลงทุน สร้างแหล่งรายได้แหล่งใหม่ๆอยู่ตลอดเวลา นำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเตรียมความพร้อมของประเทศต่างๆเพื่อสนองการขยายตัวของเศรษฐกิจและธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจเกิดใหม่อย่าง ฮาลาลที่หลายประเทศให้ความสนใจและพยายามช่วงชิงความได้เปรียบในตลาดการค้าและการลงทุน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการผลิตและส่งออก สร้างรายได้มหาศาลเข้าสู่ประเทศ ดังนั้นหากมองในแง่เศรษฐกิจแล้วตลาดอาหารฮาลาลถือเป็นตลาดที่ใหญ่ ได้รับความยอมรับ และเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง (พิทักษ์ สุภนันทการ, 2552) และเป้าหมายของอุตสาหกรรมฮาลาลไม่ได้มีเฉพาะการส่งออกเพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึงตลาดภายในประเทศที่มีประชากรมุสลิมและผู้ที่ยินยมนบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่สามารถกระจายสินค้าไปจำหน่ายได้หลายเปอร์เซ็นต์ ดังนั้นการเสนอหรืออุปสงค์ (Demand) และการผลิตคือ การสนองหรืออุปทาน (Supply) ตามความต้องการบริโภคของผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ ในปัจจุบันและอนาคตเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลายรูปแบบ เช่นการบริโภคที่มีส่วนทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตมากยิ่งขึ้น ยิ่งสังคมมีความต้องการบริโภคมากเท่าไรก็จะยิ่งทำให้เศรษฐกิจเติบโตมากขึ้น (M. Abd.Mannān, แปลโดยบรรจง บินกาซัน, 2550:52-53)

จากปรากฏการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (Novel Coronavirus) และการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภคทั้งในหมู่มุสลิมและไม่ใช่มุสลิมทำให้การเลือกบริโภคอาหารฮาลาลของผู้ที่ไม่ใช่มุสลิมเป็นไลฟ์สไตล์ของการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน โดยพิจารณาได้จากกิจกรรมบริโภค สิ่งที่น่าสนใจ และความคิดเห็นต่อกระแสนิยมของผู้บริโภคเอง ดังนั้นในแง่ของผู้ประกอบการย่อมมองเห็นโอกาสในการประกอบธุรกิจหรือขยายธุรกิจเดิมของตนเองให้เจริญยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจการท่องเที่ยวที่เป็นฮาลาล ธุรกิจสปา และธุรกิจอื่นๆที่เกี่ยวข้องกันที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มนี้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพิทักษ์ สุภนันทการ ที่มองว่าในแง่ของเศรษฐกิจแล้วอาหารฮาลาลถือเป็นตลาดที่ใหญ่และเติบโตขึ้นเรื่อยๆ โดยได้รับการยอมรับในวงกว้างจนสามารถเติบโตมากขึ้น (พิทักษ์ สุภนันทการ, 2552 อ้างในสรสวรรค์ เรื่องกัลปาวังศ์ และอรรรณพ เรื่องกัลปาวังศ์ 2558)

ดังนั้นความเคร่งครัดในการปฏิบัติศาสนกิจของมุสลิมในแต่ละประเภทของศาสนกิจ ส่งผลให้กิจกรรมทางสังคมในด้านต่างๆได้รับการเคลื่อนไหวไปโดยปริยาย ตัวอย่างเช่น มุสลิมที่มีฐานะทางการเงินดี ร่ำรวยได้ชำระชะกาต (ทานบั้งคับ) ตามพิกัดที่ศาสนบัญญัติไว้เพื่อสงเคราะห์ผู้ยากไร้ที่มีอยู่ในแต่ละสังคม ส่งผลให้ผู้ยากไร้ คนยากจน ชัดสนที่มีอยู่ในแต่ละสังคมได้รับการสงเคราะห์และดูแลทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจากชะกาตของพวกเขา หรือเมื่อมุสลิมไปประกอบพิธีฮัจญ์ ก็ส่งผลให้ระบบธุรกิจเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้รับอานิสงค์ไปด้วยทั้งระบบ เช่นเดียวกันกับการบริโภคเมื่อทุกคนเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาลตามบทบัญญัติอิสลามก็จะทำให้เกิดการขับเคลื่อนในการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล ก่อให้เกิดการจ้างงาน การขนส่ง และอื่นๆที่เกี่ยวข้องไปด้วย และหากมีผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลมากยิ่งขึ้นก็จะยิ่งทำให้ระบบเศรษฐกิจในภาพรวมดีไปด้วยโดยปริยาย

อิสลามได้บัญญัติหลักการบริโภคอาหารไว้บนพื้นฐาน 5 ประการด้วยกัน คือ

1) หลักแห่งความถูกต้องชอบธรรม โดยในหลักแห่งความถูกต้องชอบธรรม อิสลามได้คำนึงถึงตั้งแต่จุดเริ่มต้นหรือที่มาของอาหารว่าได้มาอย่างไร วิธีไหน เพราะอิสลามกำหนดให้อาหารที่จะบริโภคในแต่ละมื้อต้องเป็นอาหารที่ได้มาอย่างชอบธรรม ไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น อีกทั้งจะต้องเป็นอาหารที่ประกอบมาจากส่วนประกอบที่เป็นที่อนุมัติโดยหลักการ ไม่เป็นอาหารที่ผลิตมาจากสิ่งต้องห้ามในรูปแบบต่างๆ หรือมีส่วนผสมที่ผลิตมาจากสิ่งต้องห้ามประเภทต่างๆ เพื่อการปรุงรสแต่งกลิ่น ดังเช่นที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَحُلْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا أُهْلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

(البقرة : 173)

ความว่า “แท้จริงที่พระองค์ทรงห้ามพวกเจ้านั้นเพียงแต่สัตว์ที่ตายเอง เลือด เนื้อสุกร และสัตว์ที่ถูกเปล่งเสียงที่มันเพ้อฮั่นจากอัลลอฮ์ แล้วผู้ใดได้รับความคับขัน โดยไม่ใช่ผู้แสวงหา และไม่ใช่เป็นผู้ละเมิดขอบเขตแล้วไซ้ร ก็ไม่มีบาปใดๆแก่เขา แท้จริงอัลลอฮ์ ﷻ เป็นผู้ทรงอภัยโทษ ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 173)

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾

(البقرة : 219)

ความว่า “พวกเขาจะถามเจ้าเกี่ยวกับน้ำเมา และการพนัน จงกล่าวเถิดว่าในทั้งสองนั้นมีโทษมากและมีคุณประโยชน์หลายอย่างแก่มนุษย์ แต่โทษของมันทั้งสองนั้นมากกว่าคุณของมัน”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 219)

ซึ่งสิ่งต้องห้ามในอายะฮ์ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งต้องห้ามที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย ไม่ว่าจะเป็ชากสัตว์ เลือด หรือสุกร ล้วนเป็นศูนย์รวมของเชื้อโรคทั้งสิ้น และยังส่งผลเสียในด้านจิตใจอีกด้วย อิสลามห้ามสิ่งเสพติด มีนเมา หรือสิ่งทีส่งผลอันตรายต่อสุขภาพร่างกายทุกประเภท เพื่อให้มนุษย์ปลอดภัยจากโรคร้ายทางสังคม และส่งเสริมให้มนุษย์ในสังคมอยู่อย่างมีความสุขทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ เพราะสุรายาเมาทุกประเภทเป็นสื่อ่นำไปสู่ความขัดแย้งและพิพาทในหมู่เพื่อนฝูง สร้างศัตรูทางสังคมได้ทุกโอกาส ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ถึงแม้ในสิ่งเหล่านี้จะมีประโยชน์แก่ผู้บริโภคน้อยบ้างก็ตาม แต่ก็เป็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น จะมีโทษมากกว่าหลายเท่าตัว ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ ﴿إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ﴾

وَالْبَعْضَاءِ فِي الْحَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيُصَدِّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنتَهُونَ ﴿

(المائدة : 90,91)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย ที่จริงสุราและการพนันและแท่นหินสำหรับเชือดสัตว์บูชาอันต์ และการเสี่ยงตัวนั้นเป็นสิ่งโสมมอันเกิดจากการกระทำของชัยฏอน ดังนั้นพวกเจ้าจงห่างไกลจากมันเสีย เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับความสำเร็จ แท้จริงชัยฏอนมารร้ายนั้นเพียงต้องการที่จะให้เกิดการเป็นศัตรูกัน และการเกลียดชังกันระหว่างพวกเจ้าในสุราและการพนันเท่านั้น และมันจะหันเหพวกเจ้าออกจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ﷻ และการละหมาด แล้วพวกเจ้าจะยุติไหม”

(อัลมาอิดะฮ์ : 90, 91)

เมื่อมนุษย์สามารถหยุดยั้งจากสิ่งมีนเมาหรือสิ่งเสพติดประเภทต่างๆได้พวกเขาจะหันมาบริโภคสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายทำให้สุขภาพร่างกายดี มีความแข็งแรง สามารถต่อต้านโรคร้ายไข้เจ็บได้ ทำให้สุขภาพจิตดีขึ้น และอีกทั้งยังทำให้ระบบเศรษฐกิจในภาพรวมดีขึ้นเช่นกัน เพราะการบริโภคมีผลสำคัญต่อระบบการผลิตไม่ว่าเศรษฐกิจจะเป็นแบบไหนก็ตามและการผลิตเป็นการสร้างอรรถประโยชน์หรือสนองความต้องการของผู้บริโภค ส่วนการบริโภคนั้นเป็นการจับจ่ายหรือทำลายสิ่งที่ถูกผลิตขึ้นมาให้หมดไป และส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดนั้นต้องผ่านกระบวนการ กรรมวิธีต่างๆหลายขั้นตอนส่งผลให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเกิดการขับเคลื่อนไปตามระบบโดยอัตโนมัติ (M. Abd.Mannān, แปลโดย บรรจง บินกาซัน, 2550 : 59)

2) หลักแห่งความสะอาด อาหารทุกประเภทที่อิสลามอนุมัติให้บริโภคได้นั้นจะต้องวางอยู่บนพื้นฐานของความสะอาดปราศจากสิ่งสกปรกทั้งปวง โดยจะต้องผ่านกระบวนการชำระล้างหรือทำความสะอาดตามหลักการอิสลาม ซึ่งความสะอาดดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับหลักการศรัทธาของมุสลิมโดยที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ และความสะอาด คือ หัวใจของหลักการแพทย์ เพราะหากขาดความสะอาดก็จะเป็นบ่อเกิดของโรคร้ายหลายชนิดและจะกระทบกับการแพทย์ไปโดยปริยาย ดังนั้นจะเห็นว่าหลักความสะอาดจะมีความสัมพันธ์กับเรื่องสุขภาพกาย และยิ่งขยายไปถึงสุขภาพจิตอีกด้วย ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่ว่า

((عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَشْعَرِيِّ ؓ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلُّؤُ الْمِيزَانِ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمَلُّؤُ الْمِيزَانِ - أَوْ: تَمَلُّؤُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو، فَبَايَعُ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُؤَبِّدُهَا))

(أخرجه مسلم، 2001 : 223)

ความว่า “รายงานจากท่านอบีมาเล็ก อัลดฮารีซ บุตรของอาเค็ม อัลดฮารีซ ؓ กล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่าความสะอาดเป็นส่วนหนึ่งของความศรัทธา

และการกล่าวอัลฮัมดุลิลลาฮ์จะเต็มเต็มตาซัง และการกล่าวสุบฮานัลลอฮ์ อัลฮัมดุลิลลาฮ์ทั้งสองจะเต็มเต็มระหว่างปากฟ้าและแผ่นดิน และการละหมาดนั้นเป็นรัศมี การให้ทานเป็นพยาน การอดทนเป็นแสงสว่าง อัลกุรอานเป็นหลักฐานหรือพยานแก่ท่าน หรือต่อท่าน มนุษย์ทุกคนจะกลายเป็นผู้ที่ขายตัวเองได้ ดังนั้นเขามีสิทธิที่เก็บมันไว้หรือจะปล่อยมันไป”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 223)

3) หลักแห่งความพอดี ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุษสุร่าย เพราะความฟุ่มเฟือยสุรุษสุร่ายเป็นพฤติกรรมของชัยฏอนมารร้าย และเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในอิสลาม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴾

(الاعراف : 31)

ความว่า “ลูกหลานอาดัมเอ๋ย จงเอาเครื่องประดับกายของพวกเจ้า ณ.ทุกมัสยิด และจงบริโภค จงดื่ม แต่อย่าฟุ่มเฟือย แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ไม่ชอบการฟุ่มเฟือย”

(อัลอะรอฟ : 31)

อิสลามเป็นศาสนาที่เข้มงวดมากในการอุปโภคและบริโภคไม่ว่าจะเป็นด้านความสะอาด ด้านคุณค่าทางโภชนาการ โดยเฉพาะด้านความพอดีไม่ฟุ่มเฟือยสุรุษสุร่ายและไม่ตระหนี่ถี่เหนียวอีกด้วย พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴾

(الفرقان : 67)

ความว่า “และบรรดาผู้ที่เมื่อพวกเขาใช้จ่ายพวกเขาก็ไม่สุรุษสุร่ายและไม่ตระหนี่ และระหว่างทั้งสองภาพนั้นพวกเขาอยู่สายกลาง”

(อัลฟุรกอน : 67)

การฟุ่มเฟือยเป็นพฤติกรรมที่อิสลามรังเกียจ ซึ่งหมายถึงการใช้สิ่งของหรือการใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่สมควร และเกินความเหมาะสมหรือใช้จ่ายไปในทางที่ไม่สมควรจ่าย เพราะความฟุ่มเฟือยเป็นบ่อเกิดของความยากจนแร้นแค้น เป็นผลลวงของชัยฏอนมารร้ายที่ต้องการให้มนุษย์พบกับความพินาศเสียหายทั้งร่างกาย จิตใจและอนาคตของมนุษย์เอง ดังนั้นพฤติกรรมการฟุ่มเฟือยสุรุษสุร่ายเป็นพฤติกรรมที่ถูกตำหนิในอิสลามเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในอิสลาม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ إِنَّ الْمُبْدِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴾

(الاسراء : 27)

ความว่า“แท้จริงบรรดาผู้สุรุษสุร่าย (พุ่มเฟื่อย) นั้นเป็นพวกฟองของเหล่าบรรดาชัยฏอนมารร้าย และชัยฏอนนั้นเนรคุณต่อพระเจ้าของมัน”

(อัลอิสรอฮ์ : 27)

4) หลักแห่งคุณประโยชน์ อิสลามยังกำหนดให้ผู้บริโภคเลือกบริโภคสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ผู้บริโภคจะได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนสมบูรณ์ส่งผลดีต่อกลิ้ามเนื้อของร่างกาย ให้พลังงานและช่วยเสริมสร้างส่วนที่สึกหรอในร่างกาย ช่วยเติมเต็มในส่วนที่ร่างกายต้องการหลังจากที่ร่างกายต้องสูญเสียส่วนต่างๆไปเนื่องจากการทำงานหรือเนื่องจากอายุที่เพิ่มมากขึ้น หรือเนื่องจากสาเหตุอื่นๆ ด้วยเหตุนี้อิสลามห้ามบริโภคหรือนำวัตถุต่างๆที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกายเข้าสู่ร่างกายอย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดๆก็ตาม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ

الْمُحْسِنِينَ﴾

(البقرة : 195)

ความว่า“และพวกเจ้าจงบริจาคในทางของอัลลอฮ์และจงอย่าโยนตัวของพวกเจ้าสู่ความพินาศและจงทำดีเถิดแท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงชอบผู้กระทำดีทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 195)

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾

(النساء : 29)

ความว่า “และพวกท่านจงอย่าฆ่าตัวของพวกเจ้าเองแท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงเมตตาต่อพวกเจ้าเสมอ”

(อันนิสาฮ์ : 29)

อัลกุรอานทั้งสองอายะฮ์ได้สอนให้มนุษย์รู้จักพิทักษ์รักษาตัวเองไม่ให้กระทำในสิ่งนี้อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวมนุษย์เอง โดยเฉพาะในการบริโภคอาหารที่เป็นการนำวัตถุเข้าสู่ร่างกายโดยตรงหากไม่ใช้สติปัญญาและความระมัดระวังเป็นพิเศษอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงร่างกายหรือชีวิตได้

5) หลักแห่งศีลธรรม โดยการบริโภคตามเจตนารมณ์ของอิสลามจะสมบูรณ์ไปไม่ได้หากผู้บริโภคขาดหลักศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องอยู่คู่กับความเป็นมนุษย์หรือมุสลิมทุกคน คือจะต้องมีมารยาทในการบริโภคอาหาร ไม่ว่าจะเป็นมารยาทก่อนการบริโภค ระหว่างการบริโภค หรือหลังเสร็จการบริโภคแล้วก็ตาม เช่น การเลือกบริโภคในปริมาณที่พอดี การทำความสะอาดหรือล้างมือก่อนการรับประทานอาหาร การกล่าวบิสมิลละฮ์ (นามชื่อของพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ) เมื่อเริ่มรับประทานอาหาร ไม่รับประทานอาหารที่ร้อนจัด ควรหลีกเลี่ยงอาหารที่มีกลิ่นแรง ไม่เคี้ยวเสียงดัง ไม่คุยในขณะที่รับประทานอาหาร ไม่ควรรับประทานอาหารให้อิ่มจนเกินไป ล้างมือหลัง

รับประทานอาหารเสร็จ กล่าวอัลฮาดูลีลาฮ์ (ขอบคุณพระเจ้า) ไม่สู้อยู่สุร่ายหรือฟุ่มเฟือยกับอาหารที่บริโภค และก็ไม่ตระหนี่จนเกินไป หรืออื่นๆ ซึ่งทั้งหมดเป็นหลักคุณธรรมจริยธรรมที่อิสลามได้สอนให้มนุษย์ให้ปฏิบัติในขณะที่บริโภคอาหาร เพื่อเพิ่มความสวยงาม และเป็นความสง่างามในด้านการบริโภคที่สามารถสัมผัสได้ ดังตัวอย่างที่ประเทศออสเตรเลียที่มีบริษัทผลิตน้ำดื่มยี่ห้อหนึ่งนำหลักการของอิสลามในด้านนี้มาบรรจุให้ประหยัดการใช้น้ำในประเทศ โดยนำฮะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮ์ ﷺ มาเป็นข้อเตือนสติแก่ผู้บริโภค ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ที่น่าชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง โดยกล่าวว่า จงอย่าใช้น้ำอย่างสู้อยู่สุร่าย แม้คุณจะอยู่บนแม่น้ำที่ไหลรินก็ตาม (Do not waste water even if you were at a running stream: Prophet Muhammad Saw.)

ทุกอย่างที่เป็นบทบัญญัติด้านการอุปโภคและบริโภคในอิสลามจะมีความสัมพันธ์กับทุกสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่มนุษย์และสังคม โดยเฉพาะหลักการแพทย์ที่เป็นหัวใจหลักด้านสุขภาพของมนุษย์ทุกคน เพราะอิสลามคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ก่อให้เกิดผลดีกับมนุษย์ทุกคนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าผลประโยชน์กับตัวผู้บริโภคเองหรือผู้อื่นทั้งด้านสุขภาพทางร่างกายจิตใจ หรือที่ส่งผลประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจที่เป็นพื้นฐานสำคัญและมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทั้งหมดเป็นหลักคุณธรรมด้านการบริโภคในอิสลาม เป็นธรรมบัญญัติที่พิทักษ์ความสุขให้แก่มนุษย์ เป็นแนวทางที่สนองตอบความเป็นธรรมชาติของมนุษย์มากที่สุด และเป็นหลักศีลธรรมที่อิสลามบัญญัติให้มนุษย์ปฏิบัติ เป็นหลักการพื้นฐานด้านการบริโภคของมนุษย์ ดังนั้นเมื่อมนุษย์ยอมรับศีลธรรมดังกล่าวแล้ว ก็จะหันมาบริโภคอาหารที่มีหลักการพื้นฐานในเรื่องต่างๆ ข้างต้นหรือที่เรียกว่าอาหารฮาลาล ฎ็อยยิบัน (طيباً) นั้นเอง

3.6 บทสรุป

ฮาลาล (طيباً) เป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งในเรื่องการอุปโภคและบริโภคในศาสนาอิสลาม มุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นในหลักการดังกล่าวอย่างเหนียวแน่นตลอดกิจกรรมการอุปโภคและบริโภค หรือตลอดชีวิตของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ตนเองผลิตขึ้นมาหรือใช้บริการของผู้ให้บริการอื่นก็ตาม หลักการฮาลาล (طيباً) จะต้องอยู่คู่กับมุสลิมเสมอ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องปรกติที่เหล่าบรรดามุสลิมเฝ้าหาความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์เพื่อการอุปโภคและบริโภคอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังรณรงค์และเรียกร้องให้ทุกฝ่ายโดยเฉพาะฝ่ายรัฐให้ความสะดวกและช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล (طيباً) ตามเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลามอย่างสะดวกและสมบูรณ์

จากพัฒนาการของสังคมและความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการบริโภคของมนุษย์ในปัจจุบันและส่งผลกระทบถึงการคุ้มครองผู้บริโภคด้านฮาลาลเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเภทหรือรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อการอุปโภคและบริโภคมีความสลับซับซ้อน ประกอบกับผู้ประกอบการมีการแข่งขันกันสูงมาก และยังมีเล่ห์เหลี่ยมหรือทักษะและกลยุทธ์ที่นำมาใช้เพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการค้าและสนองความต้องการของผู้บริโภค จึงทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในสภาพที่มีความเสี่ยงที่จะบริโภคสิ่งที่ไม่ฮาลาลได้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้บริโภคจำเป็นจะต้องหา

หลักประกันเพื่อสร้างความมั่นใจในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ก่อนการบริโภค หรือต้องอาศัยองค์การศาสนาเข้ามากำกับ ดูแล ตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาล ซึ่งองค์การดังกล่าวต้องมีกฎหมายสนับสนุนอย่างสมบูรณ์เพื่อให้สามารถควบคุม ดูแล และตรวจสอบมีประสิทธิภาพสูงสุด

วงการอุตสาหกรรมอาหารทั่วโลกยอมรับว่าการผลิตอาหารหรือส่วนประกอบของอาหารนั้นนอกเหนือจากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์แล้ว ยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์นั้นด้วย ดังนั้นทุกประเทศในโลกรวมทั้งประเทศไทยได้มีการกำหนดกฎหมายว่าด้วยอาหารขึ้น เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของอาหารที่ผลิตขึ้นมาจากภายในประเทศและอาหารที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค ทำให้วงการอุตสาหกรรมอาหารมีความตระหนักและใส่ใจในความปลอดภัยของอาหารมากขึ้น โดยผู้บริโภคเองสามารถสังเกตสัญลักษณ์ของการรับรองมาตรฐานความปลอดภัยดังกล่าวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น GMP (Good Manufacturing Practice) หรือมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรืออื่นๆ (สุทธิชาติ นิลคุหา, 2547 : 20)

ประเทศไทยมีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นผู้ตรวจสอบ รับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ และออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆดังกล่าว โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ซึ่งการรับรองมาตรฐานฮาลาล (Halal Certification) เป็นกระบวนการรับรองประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการศาสนาอิสลาม และการรับรองมาตรฐานฮาลาลยังเป็นการยืนยันถึงผลการตรวจสอบความสอดคล้องดังกล่าว ทั้งในด้านการปราศจากส่วนผสมที่เป็นสิ่งต้องห้าม (حرام) และเป็นการรับประกันระดับสุขอนามัยและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์อาหารและธุรกิจในอุตสาหกรรมอื่นๆ

ประเทศไทยเริ่มมีการรับรองมาตรฐานฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆตั้งแต่สมัยของท่านจุฬาราชมนตรี ต่วน สุวรรณศาสตร์ หรือเมื่อปี พ.ศ.2492 โดยอำนาจในการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆในขณะนั้นเป็นอำนาจของจุฬาราชมนตรีแต่ โดยใช้วิธีเขียนด้วยลายมือของท่านจุฬาราชมนตรีเอง ต่อมาได้มีการพัฒนามาเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และมีการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับกรมทะเบียนการค้ากระทรวงพาณิชย์ เมื่อปี พ.ศ.2534 และกรมทะเบียนการค้าได้รับจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2539 (การุญ ภูใหญ่, 2551 : 23)

ในปี พ.ศ.2540 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อบริหารองค์กร และหรือกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย นับเป็นกฎหมายที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทยมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา และในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามตามมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) เช่น การออกหนังสือรับรองการสมรส หนังสือรับรองการหย่าร้าง หนังสือรับรองการเข้ารับอิสลาม เป็นต้น และได้ตีความให้หมายรวมไปถึงการออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือบริการต่างๆของผู้ที่มาขอให้รับรองโดยผ่านกระบวนการตรวจสอบและขั้นตอนต่างๆที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด ทำให้งานกิจการการตรวจ

รับรองฮาลาลในประเทศไทยเป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ดังกล่าว

จากนั้นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ดังกล่าวออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศอีกหลายฉบับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองฮาลาลในประเทศไทย และระเบียบต่างๆเหล่านั้นก็ได้มีการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนามาเรื่อยๆประมาณ 8 ครั้ง จนมาถึงระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2538 โดยรายละเอียดของระเบียบฉบับนี้มีทั้งหมด 13 หมวดด้วยกัน และเป็นระเบียบที่ใช้ปฏิบัติกันอยู่จนถึงปัจจุบัน และจากระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดต่างๆที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้ออกมานั้นทำให้ระบบงานตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยมีความสะดวกขึ้นในระดับหนึ่ง

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายที่มีความโดดเด่นในด้านการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย มีการกำหนดคุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด โดยที่ในด้านกิจการฮาลาลพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ไม่ได้กล่าวไว้เป็นหมวด เป็นบรรพ โดยตรงเป็นการเฉพาะ เพียงแต่ได้มีการตีความให้รวมถึงเรื่องดังกล่าวจากวงเล็บหนึ่งของมาตรา 18 และ มาตรา 26 เท่านั้น ในขณะที่กิจการฮาลาลในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ใหญ่มากเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติของมุสลิมทุกคน เกี่ยวข้องกับหลักการทางสังคม ระบบอุตสาหกรรมการผลิตและการส่งออก และที่สำคัญที่สุดคือเกี่ยวข้องกับหลักเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ

กิจการใดที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม สังคม อุตสาหกรรม การผลิต และส่งออกและเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจควรมีกฎหมายว่าด้วยเรื่องนั้นโดยเฉพาะเพื่อเป็นมาตรการในการควบคุมตรวจสอบและกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อการดำเนินงานในด้านต่างๆเกิดความสะดวกมีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อประชาชนและประเทศชาติมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลหลายประการดังกล่าวประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ จึงได้มีความพยายามของหลายองค์กรยกย่องพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลขึ้น เพื่อเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาประกาศใช้เป็นกฎหมายในด้านนี้ ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลโดยตรง เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป มีการกำหนดโครงสร้างที่ชัดเจน กำหนดอำนาจหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย กำหนดมาตรการควบคุมดูแล กำหนดหน่วยงานมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติขึ้นมา กำหนดกองทุนพัฒนามาตรฐานฮาลาล กำหนดมาตรการทางปกครอง กำหนดองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาล กำหนดโทษผู้ประกอบการหรือผู้ละเมิดกฎหมายนี้ และอื่นๆอีกมากมายรวมทั้งหมด 105 มาตรา แต่ด้วยความผันผวนทางการเมืองร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจึงตกไป โดยยังไม่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแต่อย่างใด

บทที่ 4

ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาล ในประเทศไทย

4.1 ทฤษฎีของความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมาย

ความจำเป็น หมายถึง สิ่งที่เราจะได้อันมาเพื่อใช้การอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะมาพร้อมกับความต้องการหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่กรณี ความจำเป็นเปรียบเทียบกับคำว่า (Just) ที่แปลว่า ต้อง แต่ยังไม่ถึงขนาดกับคำว่า (Must) ซึ่งแปลว่าต้องเหมือนกัน แต่หมายถึงต้องมีย่างแน่นอน⁶⁶ ดังนั้นจะเห็นว่าความจำเป็น คือสิ่งที่ต้องมี หรือสิ่งที่ขาดไม่ได้ เช่นมนุษย์จำเป็นต้องรับประทานอาหารเพื่อการยังชีพ จำเป็นต้องใช้เครื่องนุ่งห่มเพื่อปกปิดร่างกาย จำเป็นต้องออกกำลังกายเพื่อให้กล้ามเนื้อแข็งแรง หรือมุสลิมจำเป็นต้องละหมาด ส่วนคำว่า เหมาะ เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง พอดี ซึ่งความเหมาะสม หมายถึง ความพอดี พอสมควร หรือสมควรแก่กรณี โดยใช้ธรรมเนียมประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคม หรือสามัญสำนึกเป็นตัวกำหนดว่าสิ่งใดเหมาะสมหรือไม่อย่างไร หรือควรกระทำหรือไม่อย่างไร

ส่วนคำว่าพัฒนา หมายถึงการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของคำว่า “พัฒนา”ว่าทำให้เจริญ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Development” แปลว่าการเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดที่ละน้อยไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่หากเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ไม่ดีก็จะไม่เรียกว่าการพัฒนา ดังนั้นการพัฒนาคือ การทำให้เจริญ หรือทำให้เจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่น การพัฒนาชุมชน คือการทำให้ชุมชนเจริญยิ่งขึ้น การพัฒนาประเทศ คือการทำให้ประเทศเจริญยิ่งขึ้นเท่าทันอารยประเทศ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพึงพอใจไปสู่สภาพที่น่าพึงพอใจ หรือเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอยู่เสมอ⁶⁷

คำว่าพัฒนาตรงกับภาษาอาหรับว่า “تطوير” อ่านว่า “ตัฎวีร์” เป็นคำนาม มาจากคำว่า “طور” อ่านว่า “ฏาววาร์” หมายความว่า ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า หรือ พัฒนาจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่ง เช่น “تطوير الصناعة هو تحسينها الى ما هو أفضل” หมายความว่า พัฒนาสินค้าหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีกว่าเดิม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสไว้ว่า

﴿وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا﴾

(نوح : 14)

⁶⁶ ดู [http : th.www.kefronkerina.wordpress.com](http://th.www.kefronkerina.wordpress.com)

⁶⁷ ดู [http : th.www.gotoknow.org/posts](http://th.www.gotoknow.org/posts)

ความว่า “และแน่นอนพระองค์อัลลอฮ์ทรงสร้างพวกท่านตามลำดับขั้นตอน”

(นุญ : 14)

อิบนุอับบัสกล่าวว่ หมายถึงพัฒนาการที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้างมนุษย์จาก อสุจิพัฒนาเป็นก้อนเลือด และจากก้อนเลือดพัฒนาเป็นก้อนเนื้อจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่งจน เสร็จสมบูรณ์ในการสร้าง และมีพัฒนาการจากทารกเป็นวัยรุ่นและจากวัยรุ่นหนุ่มสาวไปสู่วัยชราที่ อ่อนแอตามอายุขัย (al-Qurtubiy,1995 : 9/278)

คำว่าพัฒนา (Development) นำมาใช้เป็นคำเฉพาะและใช้ประกอบคำอื่นก็ได้เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาข้าราชการ และการพัฒนาการศึกษา เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาจึงถูกนำไปใช้กันโดยทั่วไปและมีความหมายแตกต่างกันออกไป ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของคำ ว่าการพัฒนาไว้หลายความหมายด้วยกัน โดยอาศัยมุมมองแต่ละด้าน เช่น ด้านรูปศัพท์ที่มาจาก ภาษาอังกฤษ การพัฒนา แปลว่าการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆไปสู่ ระดับที่ขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีและเหมาะสมกว่าเดิม และอาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (ปกรณัม ปรียากร, 2538 : 5) ส่วนรูปศัพท์ที่มาจากภาษาไทย การพัฒนาหมายถึง การ ทำความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดี ถ้าเป็นคำกริยา ใช้คำว่า พัฒนา หมายความว่า ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตยิ่งขึ้น ดังนั้นการพัฒนา โดยรูปศัพท์สามารถสรุปได้ ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโต งอกงาม และดีขึ้นกว่าเดิมจนเป็นที่พึง พอใจ ด้านความหมายทั่วไป การพัฒนา หมายถึงการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีก สภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ ดังนั้นในความหมายทั่วไป การพัฒนาจึงหมายถึง การ เปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากสภาพที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่ดีกว่า สวยงามและมีคุณภาพดีขึ้นกว่าเดิม (สนธยา พลศรี, 2547 : 2)

นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึงความเจริญเติบโต ทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่น ผลผลิตมวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้น รายได้ของประชากรดีขึ้น มี การขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ประชากรมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม สามารถตอบสนองความ ต้องการขั้นพื้นฐานของตนเองและครอบครัวได้ดีขึ้นกว่าเดิม นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของ การพัฒนา โดยใช้ความหมายจากรูปศัพท์และความหมายจากทั่วไป คือความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ เป็นการเน้นความหมายเชิงปริมาณ การเพิ่มขึ้นหรือขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้าน อื่นๆ (สนธยา พลศรี, 2547 : 2-3) ดังนั้นการพัฒนาหมายถึง การทำหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งหนึ่ง สิ่งใดจากสภาพที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่ดีขึ้น เจริญขึ้นหรือสมบูรณ์แบบมากกว่าเดิม โดยใช้เวลาและ ขั้นตอนที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงมากหรือเปลี่ยนแปลงน้อยก็ตาม หาก การเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่แย่กว่าเดิมหรือด้อยกว่าเดิมจะไม่เรียกว่าเป็นการ พัฒนา แต่จะเรียกว่าเป็นการเสื่อมโทรมหรือทรุดโทรม (ปกรณัม ปรียากร ม.ป.ป 25-50)

การพัฒนาที่สมบูรณ์และมีผลสัมฤทธิ์สูงจะต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและการวางแผน วิเคราะห์ถึงแนวทางในการพัฒนา ตลอดจนรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็น เครื่องมือที่ช่วยเสริมให้การพัฒนาประสบความสำเร็จได้ตามเป้าประสงค์ ศาสนาอิสลามมีแนวคิดที่จะ กระตุ้นให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเอง และสิ่งอื่นอย่างเป็นระบบอยู่เสมอ ไม่ว่าจะ

เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถ พัฒนาทักษะในอาชีพการงาน และอื่นๆเพื่อจะปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตัวเองและสิ่งต่างๆไปสู่ความเจริญและความสมบูรณ์ที่ดีกว่าเดิม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾

(الرعد : 11)

ความว่า “แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์จะมีทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของชนกลุ่มใด จนกว่าพวกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาพของพวกเขาเอง”

(อรรถาธิบาย : 11)

อัลกุรอานอายะฮ์ข้างต้นชี้ให้เห็นถึงการกระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตัวเอง ครอบครัว สังคม และในทุกๆเรื่อง โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาตัวเอง ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีกว่าเดิมในสิ่งที่เคยปฏิบัติอยู่เป็นประจำและปฏิบัติพัฒนาเพิ่มเติมกับสิ่งที่ไม่เคยปฏิบัติในสิ่งที่ศาสนาอิสลามส่งเสริมและสนับสนุน และเมื่อทุกคนมีการพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตนเองไปยังสิ่งที่ดีกว่าเดิมพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ก็พร้อมที่จะให้คนเหล่านั้นหรือสังคมเหล่านั้นเกิดความเจริญยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายของมนุษย์ทุกคนในทุกสังคม

ประเทศต่างๆในโลกมีประวัติและวิวัฒนาการในด้านต่างๆแตกต่างกันไป ตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของแต่ละประเทศก็มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในด้านกฎหมายก็เช่นเดียวกันมีปัจจัยต่างๆที่เป็นต้นเหตุที่นำไปสู่การพัฒนากฎหมาย เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของประเทศ และสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในสังคมตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การพัฒนากฎหมายจึงต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ค่อยเป็นค่อยไปและสม่ำเสมอพร้อมกับการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆตามความจำเป็นของแต่ละสภาพสังคม การพัฒนากฎหมายจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศเพื่อให้เนื้อหาของกฎหมายมีความทันสมัยสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของสภาพสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย และเพื่อให้กฎหมายมีคุณค่ามีสภาพบังคับมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นกลไกในการจัดระเบียบสังคมที่มีประสิทธิภาพและนำมาซึ่งความสงบสุขของประชาชน

การพัฒนาประเทศต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนากฎหมาย และนโยบายของผู้นำประเทศในการพัฒนาประเทศต้องคำนึงถึงการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเสมอ ต้องมีความสอดคล้องและต่อเนื่องระหว่างการพัฒนาประเทศด้านอื่นๆกับการพัฒนากฎหมาย เพราะนโยบายการพัฒนาที่ขาดความต่อเนื่องและขาดความครอบคลุมไปยังการพัฒนากฎหมายล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้กฎหมายที่มีอยู่กลับมาเป็นปัญหาต่อการบริหารหรือพัฒนาประเทศได้ เพราะอาจเป็นไปได้ว่ากฎหมายมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ถ้าสมัย ไม่มีสภาพบังคับ เปิดช่องให้เกิดการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันในสังคมจำนวนมากย่อมมีโอกาสทำให้ประโยชน์และความต้องการของแต่ละคนในสังคมมีความขัดแย้งกันได้ การแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งในเรื่องของผลประโยชน์และความต้องการของคนในสังคมเพื่อให้สังคมมีความสงบสุขเรียบร้อย มีการแบ่งปัน มี

การใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างเสมอภาค เป็นธรรม ต้องใช้กฎหมายที่เป็นกติกากฎหรือกฎเกณฑ์ของสังคม เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง กฎหมายเกิดขึ้นมาพร้อมๆกับการรวมตัวของมนุษย์ เป็นสังคม กฎหมายมีการวิวัฒนาการในรูปแบบต่างๆตามการวิวัฒนาการของสังคม เมื่อสังคมมีการขยายตัว และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นไปตามความหนาแน่นและแออัดของสมาชิกในสังคม สังคมกับกฎหมายเป็นของคู่กันดังที่กล่าวกันว่า “ที่ใดมีสังคมที่นั่นต้องมีกฎหมาย (Ubi societas ibi jus)” เมื่อสังคมพัฒนาไปเรื่อยๆกฎหมายก็ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตามไปด้วยเพื่อให้ทันกับการพัฒนาของสังคม และสังคมหรือประเทศที่มีการพัฒนาสูงขึ้นก็ย่อมจะยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนากฎหมายให้เท่าทันการพัฒนาประเทศ หากไม่มีการพัฒนาให้เท่าทันกับพัฒนาการของสังคม กฎหมายก็อาจจะกลับกลายเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมหรือประเทศได้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เนื้อหาสาระของกฎหมายจะไม่ครอบคลุมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในรูปแบบต่างๆได้ ล้าสมัย ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจการต่างๆที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรม เกิดการเอารัดเอาเปรียบ การละเมิดซึ่งกันและกัน ในสังคม ฯลฯ

การพัฒนากฎหมายจึงต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ค่อยเป็นค่อยไปและสม่ำเสมอพร้อมกับการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆตามความจำเป็นของแต่ละสภาพสังคม เพื่อให้เนื้อหาสาระของกฎหมายมีความทันสมัยสอดคล้องกับข้อเท็จจริงของสภาพสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย และเพื่อให้กฎหมายมีคุณค่า มีสภาพบังคับ มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นกลไกในการจัดระเบียบสังคมที่มีประสิทธิภาพและนำมาซึ่งความสงบสุขของประชาชน ดังนั้นการไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา กฎหมายย่อมส่งผลกระทบต่อการบริหารหรือพัฒนาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะอาจเป็นไปได้ว่ากฎหมายมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ล้าสมัย ไม่มีสภาพบังคับ ขาดการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในหลายๆด้าน เช่น

1. เกิดการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากกฎหมายเป็นกติกากฎของสังคม บัญญัติขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของคนในสังคมให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาคแก่สมาชิกในสังคม หากกฎหมายขาดการพัฒนา หรือไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป กฎหมายก็จะมาลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมได้

2. ประชาชนอาจได้รับการบริการที่ล่าช้า เพราะกฎหมายเป็นตัวกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ หากกฎหมายมีความซ้ำซ้อนกันก็เป็นการสร้างขั้นตอนและเงื่อนไขที่ไม่จำเป็นส่งผลกระทบต่อให้บริการที่ล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพ

3. สร้างต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น เพราะการที่กฎหมายกำหนดขั้นตอนและหลักเกณฑ์เกินความจำเป็นและซ้ำซ้อนกัน นอกจากจะทำให้การให้บริการประชาชนที่ล่าช้าแล้วยังก่อให้เกิดต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นอีก เพราะผู้ประกอบการต้องเสียเวลา เสียค่าใช้จ่ายในการขออนุญาตในเรื่องต่างๆมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การขึ้นราคาสินค้าและบริการโดยใช้เหตุ

4. เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่สุจริตของเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน

5. ล้าสมัยไม่มีสภาพบังคับ เพราะกฎหมายที่มนุษย์ร่างขึ้นมาเอง หากขาดการปรับปรุงแก้ไขส่งผลให้เนื้อหาสาระของกฎหมายล้าสมัยไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของ

สังคม จะทำให้กฎหมายไม่มีสภาพบังคับอย่างเต็มรูปแบบส่งผลต่อวิกฤติศรัทธาด้านกฎหมายของคนในสังคม

6. กฎหมายอาจมีความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกัน การบัญญัติกฎหมายเป็นจำนวนมากอย่างไม่มีการพิจารณาทำให้กฎหมายเกิดปัญหา เกิดการขัดแย้งกันก่อให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้ ต้องอาศัยการตีความเพราะความคลุมเครือ ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยาก ล้าช้า เสียเวลา และอาจเป็นเครื่องมือในการหาประโยชน์โดยมิชอบของบุคคลบางกลุ่มได้ ดังนั้นการจะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองเท่าทันอารยะประเทศจำเป็นต้องพัฒนาในด้านต่างๆไปพร้อมๆกัน โดยเฉพาะการพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งประเทศไทยกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อต้องการให้ประชาชนและประเทศชาติพัฒนาในด้านต่างๆไปพร้อมๆกัน ให้ประชาชนมีความเจริญ มั่นคงมั่งคั่งและยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจพร้อมกับความเจริญทางด้านคุณธรรมจริยธรรมต่อไป

4.2 ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย

4.2.1 ความจำเป็นในด้านศาสนา

เป็นที่ยอมรับกันว่าศาสนาทุกศาสนาอบรมสั่งสอนให้ศาสนิกของแต่ละศาสนาเป็นคนดีมีศีลธรรม มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขสร้างบรรยากาศที่ดีและน่าอยู่แก่สังคม หากศาสนิกของแต่ละศาสนามีความเคร่งครัดในการปฏิบัติตามศาสนาที่ตนศรัทธามากเท่าไรก็ยิ่งทำให้สังคมมีความสุขมากขึ้นเท่านั้นสร้างบรรยากาศในการอยู่ร่วมกันได้ดีที่สุดมุสลิมผู้นับถือศาสนาอิสลามทุกคนก็พยายามที่จะนำตัวเองให้ใกล้ชิดกับหลักธรรมคำสอนของศาสนาให้ได้มากที่สุด สามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาในทุกประเด็นเท่าที่จะมีความสามารถเพื่อจะพัฒนานตนเองให้เป็นคนดีมีคุณธรรมสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ช่วยกันสรรสร้างสังคมที่ตนอยู่อาศัยให้มีความเจริญในทุกๆด้าน การอุปโภคและบริโภคนั้นเช่นเดียวกัน อิสลามได้บัญญัติแก่มวลมนุษยให้บริโภคสิ่งที่สะอาด ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพและร่างกาย ซึ่งเป็นหลักการเบื้องต้นที่ศาสนาอิสลามบัญญัติไว้ในด้านนี้ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า“โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีมีประโยชน์จากสิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้าจากสิ่งที่ดีทั้งหลาย และจงขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ เถิดหากพวกเจ้ารักดีต่อท่าน”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 172)

﴿ فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا ﴾

(النحل : 114)

ความว่า “พวกเจ้าจงบริโภคในสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า ซึ่งเป็นที่อนุมัติที่ดี”

(อันนะฮ์ลี : 114)

อัลกุรอานได้กล่าวถึงหลักการปฏิบัติของมุสลิมในด้านการอุปโภคและบริโภค โดยจะต้องคัดสรรสิ่งที่ฮาลาลจากบรรดาสรรพสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สร้างมา ซึ่งเป็นหลักการที่มุสลิมทุกคนตระหนักและยึดถือปฏิบัติให้สมบูรณ์ที่สุดตลอดชีวิต เป็นสัจธรรมที่อิสลามปกป้องมนุษย์ให้ใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยและมีสุขภาพพลานามัยที่ดีห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดจากการบริโภคเป็นหลัก

การพิถีพิถันในด้านการบริโภคสิ่งที่มีความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆในสังคมปัจจุบันต้องอาศัยทักษะความรู้และหลักประกัน เช่น จากการรับรองขององค์กรศาสนาอิสลาม เพื่อเพิ่มความมั่นใจก่อนการบริโภคทุกครั้ง แต่จากการพัฒนาของสังคมและการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมการบริโภคที่มนุษย์ส่วนใหญ่อาศัยอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปเพื่อการดำรงชีวิต ประกอบกับกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์อาหารประเภทต่างๆมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการอาจเอาเปรียบผู้บริโภคด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ผลิตอาหารไม่ได้มาตรฐาน ฮาลาลและมาตรฐานสากลส่งผลให้ผู้บริโภคตกอยู่ในสภาพที่มีความเสี่ยงที่อาจบริโภคสิ่งที่ไม่ฮาลาล ดังนั้นการมีองค์กรศาสนาเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆในท้องตลาดจะเป็นการสะดวกและปลอดภัยแก่ผู้บริโภคเป็นอย่างสูง เนื่องจากมีผู้ให้หลักประกันความเป็นฮาลาลในเบื้องต้น ประเทศไทยมีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดได้ดำเนินการตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ หรือปฏิบัติงานด้านกิจการฮาลาลดังกล่าวตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เนื่องจากทำให้ประชาชนผู้บริโภคได้ลดความกังวลไปบ้าง และทางภาครัฐ ผู้ประกอบการสามารถสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและธุรกิจของตน อีกทั้งยังสามารถขยายพื้นที่ทางตลาดไปยังกลุ่มผู้บริโภคใหม่ๆได้อย่างต่อเนื่อง รัฐสามารถูดเม็ดเงินจากผู้บริโภคมุสลิมในพื้นที่ต่างๆของตลาดโลก สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศในภาพรวม อีกทั้งยังสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อประเทศมุสลิมคู่ค้า แต่ทั้งนี้ก็ยังมิอุปสรรค ปัญหา และข้อบกพร่อง หรือความไม่ครอบคลุมของข้อกฎหมายที่ทำให้ผู้บริโภคหน้าที่ขาดความสะดวก ขาดอำนาจ ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติภารกิจนี้ อีกทั้งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในความเป็นฮาลาลของผู้บริโภคทั่วโลก ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และปัญหาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับกิจการและการรับรองฮาลาลในประเทศไทยทั้งระบบอีกมากมาย ซึ่งล้วนแล้วเป็นเหตุผลที่นำไปสู่ความชอบธรรมที่จำเป็นจะต้องปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลดังกล่าวเพื่อให้มีความสมบูรณ์และครอบคลุมในทุกด้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัญหาและอุปสรรคหรือผลกระทบที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้บริโภคมุสลิมทั้งในและต่างประเทศต่อการปฏิบัติศาสนกิจด้านการบริโภค ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

ฮาลาล (حلال) เป็นหัวใจของหลักการบริโภคของมุสลิมเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดด้านอาหารการกินในการดำเนินชีวิตของผู้นับถือศาสนาอิสลามเนื่องจากจะต้องบริโภคผลิตภัณฑ์การ

บริการที่ฮาลาลหรือมั่นใจว่าฮาลาลเท่านั้น ดังนั้นการพัฒนามาตรฐานการผลิตก็ต้องคำนึงถึงความ เป็นฮาลาลรวมถึงการพัฒนามาตรฐานการตรวจสอบ การรับรอง และการออกตราหรือหนังสือรับรอง ฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือบริการต่างๆจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญประการหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศเพื่อต่อสู้กับการแข่งขันทางการตลาดที่มีแนวโน้มจะสูงขึ้นเรื่อยๆเนื่องจาก ปัจจัยหลายอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์และบริการด้านฮาลาลได้รับความนิยมมากขึ้นจากจำนวนประชากร มุสลิมที่เพิ่มมากขึ้นประกอบกับมีผู้ที่สนใจหันมานิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลมากขึ้น

อัลกุรอานและอัลฮะดีษยืนยันว่ามนุษย์ทุกคนโดยเฉพาะมุสลิมผู้ที่ประกาศตนเองว่า เป็นผู้ภักดีต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ นั้นจะต้องอุปโภคและบริโภคในสิ่งที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ เท่านั้น หลีกเลียงจากสิ่งที่ฮารอมหรือต้องห้ามที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกายต่อตัวมนุษย์เอง สิ่งใดที่ฮารอมหรือห้ามบริโภคและสิ่งใดที่ฮาลาลหรืออนุมัติให้บริโภคได้จะมีความชัดเจนอยู่ในตัวของ มันแล้ว ดังฮะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ดังกล่าว แต่ทั้งนี้จากสภาพของสังคมที่พัฒนาเปลี่ยนแปลง สังคมที่มีการแข่งขันกันสูง สังคมที่ขาดคุณธรรมและความรับผิดชอบ และประกอบกับทักษะความรู้ พื้นฐานของมุสลิมในเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระดับที่ไม่สมบูรณ์มากนัก จึงส่งผลถึงความอ่อนแอในการ ปฏิบัติตามหลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าว ในขณะที่กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีอยู่ในประเทศ ไทยไม่ครอบคลุมถึงการคุ้มครองด้านฮาลาล ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามุสลิมยังคงอยู่ในภาวะความเสี่ยงที่ อาจจะถูกละเมิดสิทธิในด้านฮาลาล โดยไม่สามารถที่จะปฏิบัติตนให้สมบูรณ์ตามหลักการศาสนาได้ ประกอบกับพัฒนาการของสังคมมนุษย์ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงถึงพฤติกรรมผู้บริโภค จาก เดิมที่เคยประกอบอาหารรับประทานเองในบ้านเป็นครอบครัวมาเป็นการรับประทานอาหารนอก บ้านมีการเคลื่อนไหวและเดินทางบ่อยขึ้นและมีกิจกรรมทางสังคมในรูปแบบต่างๆมากขึ้น เช่น บริโภค อาหารในภัตตาคาร ร้านอาหาร หรือสถานบริการต่างๆตลอดในช่วงที่มีกิจกรรมดังกล่าว หรือแม้จะสั่ง อาหารหรือสิ่งของจำเป็นบางอย่างจากผู้ให้บริการมาเสิร์ฟส่งถึงบ้าน เพื่อความสะดวกสบาย ดังนั้น การบริโภคอาหารจานด่วน (Fast Food) หรือรับบริการจากผู้ให้บริการในรูปแบบต่างๆย่อมต้อง คำนึงถึงความถูกต้องในด้านฮาลาลเนื่องจากผู้ให้บริการ หรือผู้ประกอบการมีทักษะความรู้ความเข้าใจ ในหลักการศาสนาอิสลามแตกต่างกันโดยเฉพาะในหลักการฮาลาลที่มี หลักความสะอาด ซึ่งมีความสำคัญและละเอียดอ่อนมาก ผู้ให้บริการบางรายยังขาดความเข้าใจและขาดความรับผิดชอบ เพราะการแสดงตนหรือสื่อให้เห็นถึงสัญลักษณ์ความเป็นฮาลาลในสถานบริการถือเป็นการโฆษณา และเป็นกลยุทธ์ของผู้ให้บริการที่เลือกสรรมาเป็นเทคนิคเพื่อเรียกร้องลูกค้าให้เข้ารับบริการในสถาน บริการของตน ดังนั้นหากการบริการผิดเพี้ยนไปจากความเข้าใจของผู้รับบริการก็จะเป็นการ หลอกลวงผู้บริโภค ตามกฎหมายคุ้มครองบริโภคมาตรา 4 ที่บัญญัติไว้ว่า ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความ คุ้มครองดังต่อไปนี้

- (1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้า หรือบริการ
- (2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ
- (3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ (3 ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความ เป็นธรรมในการทำสัญญา และ
- (4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณา และชดเชยความเสียหาย

ทั้งนี้ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้นๆหรือพระราชบัญญัติบัญญัติไว้ (สำนักงานศาลยุติธรรม. ม.ป.ป.112)

กฎหมายมาตรานี้กล่าวไว้อย่างกว้างๆครอบคลุมในทุกด้านที่เป็นประเด็นสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภค หรือผู้รับบริการ เช่น ข่าวสารหรือข้อมูลที่ผู้ให้บริการ หรือผู้ผลิตสำแดงไว้บนฉลากผลิตภัณฑ์ หรือแม้แต่พฤติกรรมของผู้ให้บริการที่ออกไปในทางใดทางหนึ่งที่เป็นเหตุให้ผู้บริโภคสำคัญผิด เช่น มีตราฮาลาลที่เขียนขึ้นเองโดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งเรียกว่าเป็นการปลอมแปลงเอกสาร หรือปลอมแปลงเครื่องหมายใดๆ หรือรวมทั้งการแต่งกายเพื่อสื่อให้เห็นว่าเป็นมุสลิม หรืออย่างอื่นจนทำให้ผู้บริโภคสำคัญผิด ดังกล่าวข้างต้นถือเป็นการพรณนาคุณภาพ หรือโฆษณาชวนเชื่อซึ่งไม่ตรงกับความความเป็นจริงที่ปรากฏ จึงมีความผิดตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

4.2.2 ความจำเป็นด้านเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองฮาลาลจากองค์กรศาสนาในรูปแบบต่างๆเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมากเป็นสิ่งที่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการทุกระดับเล็งเห็นความสำคัญเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจของตน สร้างงานสร้างอาชีพให้แก่พนักงานทุกโรงงาน เป็นวัฏจักรที่นักธุรกิจมุ่งหวังเพื่อป้อนให้แก่ตลาดที่มีทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม ทุกสายพานการผลิตที่กำลังเดินไปข้างหน้าเพื่อสนองความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้น เป็นตัวชี้วัดที่แสดงถึงรายได้มหาศาลที่นำเข้าสู่ประเทศ เป็นรายได้ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความศรัทธาของผู้บริโภคที่ยึดมั่นในหลักการของอิสลามที่เหล่าบรรดามุสลิมต้องการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ศรัทธา ประกอบกับผู้บริโภคทั่วไปที่เน้นถึงความสะอาด ปลอดภัย และเน้นด้านสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ฮาลาลจึงเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจจากผู้ผลิตจำนวนมาก เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกของประเทศประกอบกับการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศด้านฮาลาลมีแนวโน้มที่สูงขึ้นตามลำดับ ทุกประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตและการส่งออกผลิตภัณฑ์ดังกล่าวต้องปรับกลยุทธ์เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกปรับลดอุปสรรค ปัญหาและขั้นตอนต่างๆเพื่อให้เกิดความสะดวกและต่อเนื่องในการผลิตและส่งออก การปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบ กติกาที่เอื้อต่อกระบวนการผลิตและส่งออกดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความสะดวกคล่องตัวในระบบมากยิ่งขึ้น เป็นเทคนิคที่ทางฝ่ายรัฐจะต้องคำนึงและให้ความสนใจเป็นพิเศษเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคนทุกฝ่ายมากยิ่งขึ้นทั้งในด้านศาสนา สังคม และเศรษฐกิจที่เอื้อต่อกัน โดยเฉพาะในปัจจุบันหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยที่เปิดประเทศสนองนโยบายนำประเทศสู่ประชาคมอาเซียนรองรับการเคลื่อนย้ายของประชาชนในเขตภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้าน ถือเป็นจังหวะที่เหมาะสมที่ประเทศไทยจะมีการพัฒนากฎหมายที่เอื้อประโยชน์ต่อประเทศไทย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต การค้าและการลงทุนหรือส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่สามารถสนองความต้องการของผู้บริโภคในเขตภูมิภาคอาเซียน ซึ่งคาดว่าจะมีการเคลื่อนย้ายไปมาของประชากรในแต่ละประเทศ ทั้งในรูปแบบการท่องเที่ยว การทำธุรกรรม และกิจกรรมอื่นๆ ซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถสร้างรายได้ได้อย่างมหาศาลเข้าสู่ประเทศ

อุตสาหกรรมอาหารฮาลาลของโลกนับเป็นตลาดใหญ่ราว 1.4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะประเทศในแถบกลุ่มประเทศ GCC⁶⁸ ที่นำเข้าสินค้าประเภทอาหารและเครื่องต้มเป็นจำนวนมากราวร้อยละ 80-90 ของการบริโภคภายในประเทศ เนื่องจากประเทศดังกล่าวไม่สามารถผลิตอาหารเพื่อการบริโภคภายในประเทศได้อย่างเพียงพอจากสภาพพื้นที่เป็นทะเลทราย โดยมีพื้นที่เพาะปลูกโดยเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 1 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ในขณะที่รายได้ต่อหัวและจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคาดว่าจะภายในปี 2563 มูลค่าการนำเข้าสินค้าอาหารในกลุ่มประเทศ GCC จะขยายตัวสู่ 53.1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจาก 35 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2556 หรือขยายตัวโดยเฉลี่ยราวร้อยละ 6 ต่อปี และในปี 2556 มูลค่าการส่งออกอาหารและเครื่องต้มฮาลาลของไทย อยู่ที่ประมาณ 5,600 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นับเป็นผู้ส่งออกอาหารและเครื่องต้มฮาลาลอันดับที่ 11 ของโลก และเป็นรองเพียงแค่อินเดีย จีนและอินโดนีเซียในภูมิภาคเอเชีย และในปี 2557 อยู่ที่ประมาณ 5,800 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขยายตัวร้อยละ 3.4 โดยได้รับอานิสงส์หลักจากการส่งออกไปยังประเทศกลุ่ม GCC ที่คาดว่าจะขยายตัวได้ร้อยละ 8.4 และ 700 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี 2558 ขยายตัวได้ดีราวร้อยละ 5.1 ไปอยู่ที่ 6,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ⁶⁹

ตลาดอาหารฮาลาลโลกเป็นตลาดที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากจำนวนประชากรมุสลิมทั่วโลกที่เป็นกลุ่มบริโภคอาหารฮาลาลมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และยังคงคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรมุสลิมทั่วโลกจะเพิ่มเป็นสัดส่วนร้อยละ 30 ของประชากรทั้งโลกภายในปี 2568 ส่งผลให้ตลาดผลิตภัณฑ์ ฮาลาลมีแนวโน้มเติบโตตามไปด้วย กลุ่มประเทศมุสลิม (Organization of Islamic Conference : OIC) เป็นตลาดใหญ่ของอาหารฮาลาลที่ประกอบด้วยประเทศต่างๆ ถึง 57 ประเทศ ครอบคลุมประเทศต่างๆ ในหลายภูมิภาค ได้แก่ ตะวันออกกลาง เอเชียใต้ อาเซียน แอฟริกา เอเชียกลาง ยุโรป และอเมริกาใต้ และตลาดอาหารฮาลาลยังครอบคลุมถึงประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม (Non-Muslim Countries) แต่มีคนมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากอีกด้วยซึ่งถือเป็นตลาดที่มีศักยภาพของการส่งออกอาหารฮาลาลที่สำคัญเช่นกัน ได้แก่ ประเทศอินเดีย จีน และสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลไม่จำกัดการบริโภคเฉพาะในกลุ่มชาวมุสลิมเท่านั้น ยังรวมถึงกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปที่มีไม่ใช่คนมุสลิม แต่เน้นในเรื่องสุขภาพ โดยคำนึงถึงความสะอาดและปลอดภัยของอาหารได้หันมาบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลมากขึ้น

ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญเป็นอันดับที่ 7 ของโลก รองจากสหภาพยุโรป สหรัฐฯ แคนาดา บราซิล จีน และออสเตรเลีย ตามลำดับ และเป็นอันดับที่ 1 ของเอเชีย ปัจจัยสนับสนุนที่ทำให้ไทยมีศักยภาพในการผลิตอาหารส่งออก ได้แก่ แหล่งวัตถุดิบอาหารในประเทศ และประสบการณ์ในการผลิตอาหารจนเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก ซึ่ง

⁶⁸ กลุ่มประเทศ GCC หมายถึงกลุ่มประเทศความร่วมมืออ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council) ประกอบด้วยสมาชิก 6 ประเทศ ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต โอมาน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กาตาร์ และบาห์เรน GCC ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1981 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านการทูต เศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน ตลอดจนถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมอันดีงามระหว่างประเทศสมาชิก รวมทั้งมุ่งมั่นในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศในกลุ่ม GCC เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการค้า กับประเทศอื่นๆนอกกลุ่ม

⁶⁹ ดู [http : th.www.smethailandclub.com](http://th.www.smethailandclub.com)

เกือบหนึ่งให้ไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารเป็นอันดับต้นๆ ของโลกในสินค้าหลายรายการ ได้แก่ สินค้าประมง ไข่ ข้าว และสับปะรดกระป๋อง โดยเฉพาะสินค้าประมงซึ่งไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกกุ้งเป็นอันดับที่ 1 ของโลก ขณะที่ไทยส่งออกปลาและอาหารทะเลมากเป็นอันดับที่ 3 ของโลก รองจากจีน และนอร์เวย์ตามลำดับ แต่การส่งออกอาหารฮาลาลของไทยยังมีสัดส่วนค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับมูลค่าส่งออกอาหารทั้งหมดของไทย และส่วนแบ่งตลาดอาหารฮาลาลของไทยในตลาดโลกค่อนข้างต่ำเช่นกัน ศักยภาพในการผลิตอาหารของไทยและตลาดอาหารฮาลาลของโลกที่มีแนวโน้มเติบโตได้ดีเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การส่งออกอาหารฮาลาลไทยมีโอกาสขยายตัวในตลาดโลกได้อีกมาก หากไทยพัฒนาการผลิต รูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายและปรับปรุงพัฒนากฎหมายหรือระเบียบให้เอื้อต่อกระบวนการรับรองฮาลาล เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคที่เน้นบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาล และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั่วไปมากขึ้น ประเทศไทยน่าจะมีโอกาสขยายตลาดส่งออกได้ดียิ่งขึ้น ตลาดตะวันออกกลางเป็นตลาดที่น่าจับตามองมาก โดยเฉพาะสินค้าปศุสัตว์ฮาลาล เป็นตลาดที่มีศักยภาพในการส่งออกสินค้าฮาลาลที่มีแนวโน้มเติบโตได้ดี จากกำลังซื้อของประชาชนในตะวันออกกลางที่เพิ่มขึ้นตามรายได้จากการส่งออกน้ำมันที่ราคาอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ผู้ส่งออกอาหารฮาลาลไทยควรเน้นเจาะตลาดส่งออกประเทศในตะวันออกกลางที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มนำเข้าอาหารฮาลาลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มประเทศอ่าว (Gulf Cooperation Council : GCC) ถือเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง แม้จำนวนประชากรไม่มากนักราว 39 ล้านคน แต่รายได้เฉลี่ยต่อคนค่อนข้างสูงราว 20,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี และกลุ่ม GCC มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูง โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากรายได้จากการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ โดยเฉพาะประเทศ UAE มีรายได้เฉลี่ยต่อคนราว 42,275 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี ซึ่งสูงที่สุดในกลุ่ม GCC ขณะที่ซาอุดีอาระเบียมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีราว 15,416 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อปี⁷⁰

กลุ่มประเทศอาเซียนที่มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่มาก ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และบรูไน โดยเฉพาะอินโดนีเซียถือเป็นตลาดส่งออกอาหารฮาลาลที่มีแนวโน้มขยายตัวได้ดี เนื่องจากเป็นประเทศมุสลิมที่มีประชากรมากที่สุดในโลก ความต้องการบริโภคสินค้าที่ได้รับการรับรองฮาลาลมีจำนวนเพิ่มขึ้น ประชากรชนชั้นกลางที่มีกำลังซื้อสูงมีจำนวนราว 20 ล้านคน โดยที่อินโดนีเซียผลิตอาหารในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการภายใน จึงต้องนำเข้าอาหารฮาลาลจากต่างประเทศ โดยเฉพาะเนื้อ ปศุสัตว์ และนม นอกจากนี้ แม้ว่าอินโดนีเซียจะมีแหล่งทรัพยากรประมงที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าประมง โดยเฉพาะกุ้งและปลาที่นำรายได้จากการส่งออกเข้าประเทศ แต่ความต้องการบริโภคสินค้าประมงภายในประเทศเติบโตอย่างรวดเร็วตามการขยายตัวของจำนวนประชากรอินโดนีเซียส่งผลให้การนำเข้าสินค้าประมงของอินโดนีเซียมีอัตราขยายตัวในระดับสูง ซึ่งสูงกว่าการขยายตัวของการส่งออกสินค้าประมง นอกจากนี้อินโดนีเซียยังประสบปัญหาการลักลอบจับปลาที่ผิดกฎหมายในน่านน้ำอินโดนีเซียที่มีปริมาณค่อนข้างสูง ปัจจัยเหล่านี้อาจทำให้แหล่งวัตถุดิบประมงของอินโดนีเซียไม่เพียงพอต่อความต้องการในอนาคตทั้งเพื่อการบริโภคภายในประเทศที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการผลิตสินค้าประมงเพื่อส่งออกของอินโดนีเซียด้วย

⁷⁰ ดู [http : th.www.smethailandclub.com](http://th.www.smethailandclub.com)

จึงน่าจะเป็นโอกาสให้สินค้าส่งออกอาหารประมงฮาลาลของไทยไปอินโดนีเซียขยายตัวได้ดี สามารถสร้างงานสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาล

ส่วนตลาดในประเทศที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิม (Non-Muslim Countries) แต่มีมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากก็ถือเป็นตลาดที่มีศักยภาพของการส่งออกอาหารฮาลาลเช่นกัน เช่น ประเทศอินเดีย ประเทศจีน การส่งออกอาหารฮาลาลของไทยมีโอกาสเติบโตในตลาดจีนและอินเดียซึ่งเป็นตลาดที่มีศักยภาพ เนื่องจากอำนาจซื้อของคนจีนและอินเดียที่เพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะตลาดอินเดียที่มีชนชั้นกลางซึ่งมีอำนาจซื้อถึงราว 300 ล้านคน ถึงแม้ว่าส่วนหนึ่งจะไม่ใช่คนมุสลิม แต่แนวโน้มที่คนกลุ่มนี้จะหันมานิยมบริโภคอาหารฮาลาลมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากความต้องการสินค้าที่มีคุณภาพ และคำนึงถึงสุขภาพอนามัยมากขึ้น ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีผู้นับถือศาสนาอิสลามจำนวนมาก ถึงแม้จะดูไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรชาวมุสลิมทั่วโลก แต่อำนาจซื้อของชาวอเมริกันที่นับถือศาสนาอิสลามค่อนข้างสูง จึงถือเป็นตลาดหนึ่งที่สินค้าส่งออกอาหารฮาลาลของไทยมีโอกาสขยายตัวได้ จากปัจจุบันที่สหรัฐฯเป็นตลาดส่งออกอาหารแปรรูปที่สำคัญของไทยโดยมีมูลค่าสูงเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป และผลไม้กระป๋องและผลไม้แปรรูป

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย เห็นว่าแม้การส่งออกอาหารฮาลาลไทยจะมีปัจจัยสนับสนุนจากตลาดมุสลิมของโลกที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องจากจำนวนประชากรมุสลิมที่เพิ่มขึ้นและกำลังซื้อของคนมุสลิมโดยเฉพาะประเทศในตะวันออกกลางที่สูงขึ้นจากรายได้ที่เพิ่มขึ้นของการส่งออกน้ำมันที่ราคาอยู่ในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความนิยมอาหารฮาลาลที่ขยายมาสู่กลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ใช่คนมุสลิมในประเทศต่างๆซึ่งหันมาเน้นบริโภคอาหารที่เน้นอาหารเพื่อสุขภาพมากขึ้น รวมทั้งปัจจัยสนับสนุนการส่งออกอาหารฮาลาลจากการที่ไทยเป็นประเทศที่มีวัตถุดิบอาหารในประเทศ และเป็นประเทศผู้ส่งออกอาหารสุทธิเป็นอันดับต้นๆของโลกที่มีประสบการณ์ด้านการผลิตอาหาร และได้รับการยอมรับในตลาดโลก อย่างไรก็ตามสิ่งท้าทายการส่งออกอาหารฮาลาลของไทยที่ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนควรร่วมมือกันพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างจริงจัง ได้แก่ การสร้างตรารับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลของไทยให้ได้รับการยอมรับในตลาดโลก รวมทั้งสิ่งท้าทายจากการแข่งขันกับประเทศผู้ส่งออกอาหารฮาลาลในตลาดโลกที่ปัจจุบันหลายประเทศเล็งเห็นถึงศักยภาพของโอกาสในการขยายการส่งออกอาหารฮาลาล เช่น ประเทศเพื่อนบ้านของไทยอย่างมาเลเซีย และประเทศอื่นๆ

ประเทศไทยไม่ได้เป็นประเทศมุสลิมถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของตรารับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลของไทยในสายตาผู้บริโภคมุสลิม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศผู้ส่งออกสินค้าอาหารฮาลาลที่เป็นประเทศมุสลิม อย่างประเทศมาเลเซีย ส่งผลให้ตรารับรองสินค้าอาหารฮาลาลของมาเลเซียในปัจจุบันได้รับความเชื่อถือและมีชื่อเสียงมากกว่าตรารับรองสินค้าฮาลาลของไทยประกอบกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีการหลอกลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆมีการแอบอ้างการรับรองฮาลาลหรือมีการไม่ขอต่ออายุการรับรองฮาลาลของผู้ประกอบการบางราย ซึ่งมีอายุการรับรองปีต่อปีเท่านั้นหรือไม่มีการรับรองฮาลาลให้ครอบคลุมทุกสาขาที่มีการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆเพื่อจำหน่ายหรือให้บริการแก่ผู้บริโภคหรืออื่นๆ สิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นประเด็นที่จะมาสร้างความคลุมเครือหรือสงสัยในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผลิตใน

ประเทศไทย อย่างไรก็ตามปัจจุบันประเทศมุสลิมหลายประเทศต่างนำเข้าอาหารฮาลาลจากประเทศที่ไม่ใช่มุสลิมเนื่องจากมีความมั่นใจในระบบกฎหมาย ระบบการตรวจสอบและรับรองคุณภาพอาหารฮาลาลที่เข้มงวดทั้งด้านมาตรฐานการผลิต มาตรฐานการตรวจรับรองฮาลาลสำหรับผู้ตรวจประเมิน และมาตรฐานหน่วยงานรับรองฮาลาล และอื่นๆ ซึ่งมาตรการสำคัญๆดังกล่าวเป็นเรื่องที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยควรเร่งรัด ปรับปรุงพัฒนา และดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้สินค้าอาหารฮาลาลส่งออกของไทยมีคุณภาพตามมาตรฐานอาหารฮาลาลสากล และสร้างความน่าเชื่อถือของตรารับรองสินค้าฮาลาลของไทยในตลาดโลกมากขึ้นเพื่อเป็นจุดแข็งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอีกรูปแบบหนึ่งและเป็นช่องทางในการนำรายได้เข้าสู่ประเทศต่อไป

จากช่องทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ต้องการขยายตลาดการส่งออกผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆไปยังตลาดโลกเพื่อนำรายได้เข้าสู่ประเทศพอสรุปได้ว่าประเทศไทยจำเป็นต้องหาวิธีการที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการส่งออกดังกล่าวให้หลากหลายรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมาย ซึ่งการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไปสู่ตลาดโลกเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่ภาครัฐควรให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นตลาดที่ใหญ่และมีแนวโน้มอย่างต่อเนื่องเป็นตลาดที่ผู้ประกอบการทุกกลุ่มเล็งเห็นอนาคตทางการตลาดได้ดี เพราะเป็นตลาดที่มีอัตราผู้บริโภคขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องซึ่งผู้บริโภคกลุ่มนี้ใช้อยู่ตามการเลือกบริโภคบนพื้นฐานของความศรัทธาเป็นหลักการที่เน้นหนักถึงความเป็นฮาลาล สะอาด บริสุทธิ์ปราศจากสิ่งสกปรกมลทินทั้งรูปธรรมและนามธรรม

4.2.3 ความจำเป็นด้านกฎหมาย

การสร้าง ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในความเป็นฮาลาล สะอาด บริสุทธิ์ และปราศจากสิ่งสกปรกมลทินต่างๆของผลิตภัณฑ์ทุกประเภทเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักและให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและให้คำรับรองในด้านดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันการตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆในประเทศไทยเป็นหน้าที่ขององค์กรศาสนา คือ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 มาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) ที่กล่าวว่าให้สามารถออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม และได้ขยายความรวมถึงด้านกิจการตรวจสอบและรับรองฮาลาลด้วย แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของกิจการด้านฮาลาลทั้งระบบ ไม่มีการกำหนดมาตรการลงโทษแก่ผู้ละเมิดสิทธิผู้บริโภคอย่างเหมาะสม จึงทำให้เกิดช่องว่างในการบริหารจัดการ การควบคุม หรือมาตรการลงโทษต่างๆที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งในการบังคับใช้จนสามารถสกัดกั้นผู้ประกอบการบางรายไม่ให้ละเมิดหรือหลอกลวงผู้บริโภคด้านฮาลาลในรูปแบบต่างๆได้

ความไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจนของข้อกำหนดตลอดถึงการบังคับใช้ไม่เต็มประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้บริโภคได้รับผลกระทบในรูปแบบต่างๆและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ผลิตในประเทศไทยในหลายด้าน เช่น

- 1) เป็นช่องทางของผู้ประกอบการที่จะฉวยโอกาสละเมิดสิทธิผู้บริโภค เช่น การปลอมแปลงตราฮาลาล หรือการไม่ยอมต่อสัญญาการรับรองฮาลาลของผลิตภัณฑ์บางชนิด และการไม่ยอมเก็บผลิตภัณฑ์บางชนิดที่มีปัญหาความฮาลาลออกจากท้องตลาด
- 2) ผู้ประกอบการบางรายไม่เกรงกลัวข้อกฎหมายหรือระเบียบการหรือข้อบังคับที่มีอยู่
- 3) ผู้บริโภคมุสลิมในตลาดโลกขาดความเชื่อมั่นในระบบการตรวจสอบและรับรองฮาลาลขององค์กรที่เกี่ยวข้องจนนำไปสู่การยกเลิกการรับบริการ
- 4) ผู้บริโภคมุสลิมตกอยู่ในสภาพความเสี่ยงที่จะละเมิดบทบัญญัติของศาสนาด้านการอุปโภคและบริโภค
- 5) ผู้บริโภคมุสลิมไม่สามารถหาใช้บริการผลิตภัณฑ์ฮาลาลได้อย่างสะดวกและสมบูรณ์แบบ
- 6) ผู้ประกอบการไม่สามารถส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไปยังตลาดโลกได้อย่างสะดวก
- 7) ปิดโอกาสในการขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าที่นิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลทั่วโลกที่มีแนวโน้มขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

กิจการที่ใหญ่โตและเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนหลายองค์กร หลายหน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศตลอดถึงเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ ควรจะมีกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษมากกว่าเพียงการขยายความจากเนื้อหาของกฎหมายอื่น มิเช่นนั้นแล้วก็จะเกิดความบกพร่อง เกิดช่องว่าง หรือเกิดอุปสรรคปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วน โดยเฉพาะ ผู้บริโภคมุสลิมอาจจะบริโภคสิ่งที่ยารวมหรือผิดหลักการศาสนา เนื่องจากพฤติกรรมการบริโภคของคนส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืช และประกอบอาหารทานเองเหมือนอดีต แต่นิยมทานอาหารนอกบ้าน หรืออาหารที่ผ่านกระบวนการผลิต (Process foods) หรืออาหารสำเร็จรูปที่มีให้บริการอยู่อย่างมากมาย เพื่อความสะดวกสบาย ดังนั้นหากข้อกฎหมายที่ควบคุมด้านฮาลาลไม่มีความชัดเจน ไม่ครอบคลุม เป็นช่องทางที่นำไปสู่การหลอกลวง ผู้บริโภคด้วยการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไม่ฮาลาลดังกล่าว เพราะอาหารที่ผ่านกระบวนการผลิต (Process Foods) ส่วนใหญ่มีความสลับซับซ้อน มีการเลือกใช้วัตถุเจือปนในอาหาร (Foods Additives) ซึ่งหลายอย่างไม่ฮาลาล เช่น การใช้กลีลินไก้ ไขมันหมู แอลกอฮอล์ หรือวัตถุต้องสงสัย เช่น เจลาติน (Gelatin) คอลลาเจน (Collagen) สารคงตัว (Emulsifier) หรือสารทำให้เป็นเนื้อเดียว (Stabilizer) ซึ่งวัตถุเจือปนนั้นอาจมาจากส่วนของสัตว์ที่ไม่ฮาลาลก็ได้ ตัวอย่างเช่น การผลิตขนมปัง เค้กหรือคุกกี้ จะมีการใช้เนยขาว (Shortening) มากارين หรือ SP อาจมาจากพืชหรือไขมันสัตว์ที่ยารวมก็ได้ ซึ่งกรณีที่มีความสงสัยนั้นท่านรอสุลุลลอฮ์ ﷺ ให้มีการตรวจสอบให้มั่นใจก่อนการบริโภคว่าเป็นสิ่งที่ยาราลนำมาบริโภคได้หรือไม่ ถ้ายังไม่ชัดเจนก็ให้หลีกเลี่ยงไปก่อน ดังฮะดีษต่างๆของท่านเราะสุลุลลอฮ์ ﷺ

((عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ التُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَقُولُ : إِنَّ الْحَلَالَ بَيْنٌ ، وَالْحَرَامَ بَيْنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ ، وَعَرْضِهِ ، وَمَنْ

وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى ، . يُوشِكُ أَنْ يَزْتَعَ فِيهِ ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى ، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضَغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ ، صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، وَإِذَا فَسَدَتْ ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)

ความว่า จากท่านอะบีอับดิลลา อัลนุอมาน บินบะซีร์ رضي الله عنه กล่าวว่าฉันได้ยินท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า“แท้จริงสิ่งที่ฮาลาล(อนุญาต)นั้นชัดเจน และสิ่งที่ฮารอม(ต้องห้าม)นั้นก็ชัดเจน แต่ในระหว่างทั้งสองนั้น มีหลายอย่างที่คลุมเครือน่าสงสัย ซึ่งคนส่วนมากไม่ทราบว่าจะฮาลาลหรือฮารอม ฉะนั้นผู้ใดที่กลัวว่าตัวของเขาจะตกเข้าไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัย ก็จงหลีกเลี่ยงเพื่อป้องกันศาสนาของเขา และศักดิ์ศรีของเขา และผู้ใดได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือน่าสงสัยแล้ว เท่ากับเขาได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งฮารอม(ต้องห้าม)แล้ว ประดุจดังคนเลี้ยงสัตว์ที่นำสัตว์เลี้ยงของตนไปเลี้ยงในบริเวณสถานที่หวงห้าม (สถานที่ส่วนพระองค์) มันก็อาจที่จะเข้าไปในที่หวงห้ามนั้น พึงทราบเถิดว่าแท้จริงทุกๆชัตรีย์จะมีพื้นส่วนพระองค์เป็นที่หวงห้าม พึงทราบเถิดว่า และแท้จริงที่หวงห้ามของอัลลอฮ์ ﷻ นั้นคือบรรดาสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ พึงทราบเถิดว่า และแท้จริงในร่างกายนั้น มีเนื้ออยู่ก่อนหนึ่งเมื่อมันตีร่างกายทั้งหมดก็ตีด้วย แต่ในเมื่อมันเสียร่างกายทั้งหมดก็จะเสียด้วย พึงทราบเถิดว่าเนื้อก่อนนั้นก็คือ หัวใจ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008:52 และ Muslim, 2001: 1599)

มุสลิมจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในสภาพที่ละเมิดบทบัญญัติของศาสนา โดยการบริโภคอาหารปนเปื้อนสิ่งฮารอม เพราะสาเหตุมาจากระบบโครงสร้างทางสังคมที่อ่อนแอ ไม่ว่าจะเป็นด้านค่านิยมที่ผิดๆ ด้านวัฒนธรรมที่เลียนแบบ และด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวไม่ครอบคลุมตลอดจนด้านทักษะความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภคเอง ประกอบกับผู้บริโภคอาจจะปรับตัวให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสังคม พัฒนาการด้านวัฒนธรรมการบริโภค และอื่นๆที่มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกมาเสนอมากมายหลายประเภท โดยที่ผู้บริโภคไม่สามารถรับรู้และเข้าใจถึงรายละเอียดทุกชั้นตอนได้ ในขณะที่ผู้ผลิตต้องผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีกระแสบริโภคนิยมเป็นอันดับแรกเพื่อสนองความต้องการของตลาดและสามารถสร้างกำไรเพิ่มรายได้แก่ธุรกิจของตนได้เร็วกว่าปกติ ในขณะที่อิสลามได้บัญญัติกฎหมายที่สอดคล้องกับฟิตเราะห์ (فطرة) หรือธรรมชาติของมนุษย์ในด้านต่างๆ อิสลามไม่ได้ปฏิเสธและคัดค้านการบริโภคตามกระแสนิยมของสังคม แต่ให้เข้มงวดหรือเอาใจใส่ในเรื่องฮาลาล ความสะอาดและถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลามอิสลามเท่านั้น

จากการเติบโตของตลาดฮาลาลโลกประเทศไทยยังมีโอกาสที่จะพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญได้อีกมาก เพราะประเทศไทยมีจุดแข็งและมีศักยภาพในการผลิตอาหารส่งออกไปยังตลาดมุสลิม

ซึ่งมีขนาดใหญ่มาก แต่ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนอีกหลายกรณี เช่น กรณีที่ประเทศไทยไม่ใช่เป็นประเทศมุสลิม ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลเป็นกรณีเฉพาะ จึงเป็นอุปสรรคด้านความน่าเชื่อถือของผู้บริโภคในตลาดโลก ดังนั้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันการผลิต และการส่งออกอาหารฮาลาล จึงจำเป็นจะต้องสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับของผู้บริโภคที่เป็นประชากรมุสลิมในตลาดโลกโดยการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อจัดระบบโครงสร้างของกิจการฮาลาลให้ครอบคลุมในทุกประเด็น สามารถควบคุมดูแลผู้ประกอบการมิให้ละเมิดหรือเอาเปรียบผู้บริโภคในด้านฮาลาล โดยให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างจริงจังเพื่อลดพื้นที่ของการเอาเปรียบของผู้ประกอบการและเพิ่มพื้นที่แห่งความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและในตลาดโลก

ธุรกิจฮาลาลมีความสำคัญต่อธุรกิจของประเทศ เพราะสินค้าไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะประเภทอาหารเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์อุปโภคและบริโภคของชาวมุสลิม ทั้งนี้รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย ดะห์ลัน ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยกตัวอย่างผ้าเบรกรถยนต์ที่มีตราฮาลาลกำกับอยู่ได้รับความนิยมสูงในเมืองคูไบ ประเทศสหรัฐอเมริกา คือมากกว่าผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันที่ไม่มีตราฮาลาล (ฉัฐพร โยเหลา, 2558)

ประเทศไทยมีส่วนแบ่งการตลาดอาหารฮาลาลอยู่ในอันดับ 6 ของโลก หรือประมาณร้อยละ 4 เมื่อปี พ.ศ.2557 ซึ่งถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับความพร้อมที่ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารในลำดับต้นๆของโลก การส่งออกอาหารฮาลาลของไทยมีมูลค่า 5800 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และกลุ่มประเทศมุสลิมที่ประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ไนจีเรีย โอมาน อิรัก อิหร่าน บังคลาเทศ ฯลฯ ส่วนอาหารฮาลาลที่ประเทศไทยส่งออกที่สำคัญในตะวันออกกลางได้แก่ 1) อาหารทะเลกระป๋อง 2) ข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าว ได้แก่ ข้าวขาว ข้าวหอมมะลิ 3) ผักและผลไม้ เช่น ผลไม้กระป๋อง น้ำผัก น้ำผลไม้กระป๋อง 4) เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเนื้อสัตว์ เช่น เนื้อไก่แปรรูป และ 5) เครื่องเทศและเครื่องปรุงรส (สาริกา คำสุวรรณ, 2553)

ตลาดผลิตภัณฑ์ฮาลาลเป็นตลาดที่มีผลตอบแทนในเชิงธุรกิจสูง ทำให้มีอิทธิพลในด้านการแข่งขันในตลาดโลกสูงตามไปด้วยอันสืบเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ และการขยายตัวของผู้บริโภคมุสลิม รวมถึงการตระหนักของผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิมในเชิงสุขภาพ ทั้งนี้การรับรองมาตรฐานฮาลาลมีความสำคัญมากขึ้นแม้แต่ในประเทศที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิมเพราะเกิดกระแสบริโภคนิยมต่อผลิตภัณฑ์ฮาลาลในสังคมวงกว้าง ดังเช่นในประเทศอังกฤษที่มี (Butcher) ชายขายเนื้อคนหนึ่งได้หันมาทำธุรกิจขายเนื้อฮาลาล ในขณะที่ตัวเขาเองไม่ได้เป็นมุสลิมแต่เขามองเห็นอนาคตความก้าวหน้าทางธุรกิจของครอบครัวของเขาที่มีลูกค้าขยายพื้นที่และเพิ่มจำนวนมาอุดหนุนมากยิ่งขึ้น ซึ่งลูกค้าและผู้ให้บริการของเขามีทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม และกระแสนิยมบริโภคเนื้อฮาลาลของยุโรปโดยเฉพาะที่ประเทศอังกฤษได้ขยายวงกว้างมากขึ้นท่ามกลางบรรยากาศการเกลียดกลัวอิสลาม (Islamophobia) ทว่าทั้งยุโรปไม่ว่าจะเป็นฝรั่งเศส เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมนี และประเทศอังกฤษ โดยลูกค้าส่วนใหญ่ของเขาได้ให้เหตุผลว่า เนื้อที่ผ่านการเชือดตามหลักการอิสลามหรือที่เรียกว่า (Zabihah) นั้นมีคุณภาพดี รสชาติดี อร่อย สามารถเก็บไว้ได้นานกว่า

เนื้อทั่วไป มีเลือดคั่งในเนื้อน้อยกว่าเนื้ออื่นๆ และพวกเขามีความมั่นใจในอาหารที่นำมาเลี้ยงสัตว์ ก่อนที่จะเชือดอีกด้วย (สำนักข่าว BBC ศุกร์ที่ 1 กันยายน 2017)

ประเทศไทยเคยมีนโยบายด้านเศรษฐกิจ การตลาด การค้า และการลงทุนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหาร โดยส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นครัวโลก (Kitchen to the World) และหวังให้ประเทศไทยมีส่วนแบ่งทางการตลาดอาหารสูงขึ้นไป แต่ทั้งนี้ประเทศไทยยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกหลายอย่างที่รบกวนการแก้ไข เช่น

1. ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ ซึ่งมีปัญหาการขาดผู้นำในการดำเนินการเรื่องอาหารเป็นรูปธรรม และจากการที่มีการเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยครั้งทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการบูรณาการเชื่อมโยงการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนธุรกิจอาหาร

2. ด้านการบริหารจัดการ ภาครัฐยังขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและเชื่อมโยงการพัฒนาอาหารทุกภาคส่วนให้ดำเนินการไปอย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังขาดระบบการเก็บข้อมูลและบริการอาหารของประเทศ

3. ด้านกฎหมาย ภาครัฐยังขาดกฎหมายเฉพาะด้านอาหาร และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหารของประเทศจึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่น ทั้งในตลาดโลกและตลาดภายในประเทศ รวมทั้งยังไม่มีข้อกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และถ่วงดุลกันของหน่วยงานที่รับรอง หน่วยงานที่ตรวจสอบ และหน่วยงานสนับสนุนที่จะทำให้การพัฒนาธุรกิจอาหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในทางปฏิบัติ

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ความเข้าใจและการตลาด ภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์ และสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของธุรกิจอาหาร การโฆษณามาตรฐานอาหารของประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการในประเทศได้ปรับเปลี่ยนและพัฒนาสู่ตลาดอาหารโลก และยังขาดการสนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs มุสลิมในประเทศให้มีศักยภาพมากขึ้น

5. ด้านการรับรองและพัฒนามาตรฐาน ระบบรับรองมาตรฐานของไทยยังขาดแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกัน รวมถึงการขาดการปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมกับการเปิดเสรีการค้า และหรือเพื่อกำหนดโทษอาญาแก่ผู้ละเมิดการรับรองอาหาร

6. ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สถานประกอบการและบุคลากร โดยยังขาดการพัฒนาผู้ประกอบการอาหาร และยังขาดลำดับความสำคัญผลิตภัณฑ์ที่จะพัฒนาสินค้าอาหารหลักของประเทศ

อย่างไรก็ตามคณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหาร ในคณะกรรมการอาหารอุตสาหกรรมสภาผู้แทนราษฎรเคยมีข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาต่อรัฐบาลในทุกประเด็นที่มีปัญหาดังกล่าวข้างต้น เช่น

1. ด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ ให้ความเห็นว่าควรกำหนดแผนการดำเนินงาน (Roadmap) เป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวที่ชัดเจน เพื่อหน่วยงานที่ส่งเสริมกิจกรรมด้านอาหารจะได้นำไปผลักดันให้เป็นรูปธรรม

2. ด้านการบริหารจัดการ ควรมีนโยบายในการจัดตั้งหน่วยงานอาหารของประเทศ และภาครัฐสนับสนุนงบประมาณผ่านหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นดังกล่าว และควรแยกหน่วยงานตรวจสอบและรับรองเป็นการเฉพาะ โดยอาจเทียบเคียงมาตรฐานอื่นๆ เพื่อดำเนินการที่มีความสอดคล้องทั้งมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานของผู้ให้การรับรอง

3. ด้านกฎหมาย เห็นว่าควรออกกฎหมายด้านฮาลาลและคุ้มครองผู้บริโภคฮาลาล โดยเน้นการกำหนดบทบาทของหน่วยงานที่ทำการรับรอง หน่วยงานตรวจสอบ และหน่วยงานสนับสนุนอย่างชัดเจน

4. ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจและการตลาดของธุรกิจฮาลาล ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของธุรกิจฮาลาลให้แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์ฮาลาลของไทย รวมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการมุสลิมให้เติบโตยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายกับตลาดการค้าการลงทุนกับโลกมุสลิม

5. ด้านการรับรองและพัฒนามาตรฐาน ควรจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติการรับรองมาตรฐานฮาลาล ศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการค้า และกำหนดบทลงโทษต่อผู้ละเมิดตราฮาลาลอย่างเป็นรูปธรรม และ

6. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาสถานประกอบการและบุคลากร ด้วยการเร่งสร้างผู้ประกอบการมุสลิมรายใหม่ๆ รวมทั้งพัฒนาผู้ประกอบการมุสลิมเดิมๆให้เข้าถึงแหล่งทุนและเติบโตได้ และควรจัดลำดับความสำคัญของผลิตภัณฑ์ฮาลาลโดยใช้ตลาดเป็นตัวนำ (นิตยสาร ดิอะลามี่ ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ 2558)

คชาวุธ เลาะหมุด และอับดุลเลาะ วารีย์ศรี กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาตลาดฮาลาลของไทยมี 3 ประเด็นหลักได้แก่

1. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากภาครัฐ คือขาดความเข้าใจในเรื่องฮาลาลที่ชัดเจน และถ่องแท้ ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบเรื่องฮาลาล ขาดฐานข้อมูลอุตสาหกรรมฮาลาลทั้งระบบ และขาดทักษะในการเจาะตลาดอาหารฮาลาลในตลาดโลกมุสลิม

2. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากองค์กรศาสนา เป็นปัญหาที่ไม่สามารถบังคับใช้ระเบียบและระบบมาตรฐานฮาลาลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และยังขาดบุคลากรด้านฮาลาลรวมทั้งขาดทักษะในการวางระบบการตรวจรับรองและติดตามผลการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล และ

3. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้ประกอบการที่ไม่มีแบรนด์เป็นของตนเอง และขาดทักษะในการเจาะตลาดอาหารฮาลาลในตลาดโลกมุสลิมเช่นเดียวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในส่วนของภาครัฐ (คชาวุธ เลาะหมุด และอับดุลเลาะ วารีย์ศรี, 2557)

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ไม่ได้กล่าวถึงอำนาจในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจริงจัง และไม่มีบทลงโทษที่หนักที่สามารถหยุดยั้งผู้ประกอบการที่ปลอมแปลง หรือลอกเลียนหนังสือการรับรองฮาลาล และการใช้ตราสัญลักษณ์ฮาลาลปลอม หรืออื่นๆที่เข้าข่ายหลอกลวงผู้บริโภคในด้านฮาลาลได้ เพราะจะเห็นได้ว่าโทษที่มีเป็นเพียงการยกเลิกการรับรองมาตรฐานฮาลาลหากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก การไม่รับพิจารณาการรับรองมาตรฐานฮาลาลอีกต่อไปหากมีการกระทำผิดซ้ำอีก ตลอดจนทางคณะกรรมการอาจจะดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งเป็นบทลงโทษที่เบามากไม่สามารถที่จะสร้างแรงกดดันและความเกรงกลัวแก่ผู้ประกอบการที่คิดจะละเมิดกฎระเบียบเหล่านี้ และยังไปกว่านั้นไม่มีหน่วยงานใดที่จะเข้ามาดำเนินการเพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความรับผิดชอบหรือการชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิด ประเด็นเหล่านี้ผู้วิจัยคิดว่าเป็นสิ่งที่มีควมสำคัญอย่างยิ่งที่สมควรได้รับการ

พัฒนาและปรับปรุงเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งขององค์กรและสามารถสกัดกั้นความคิดของผู้ประกอบการ บางส่วนที่คิดจะละเมิดหรือเอาเปรียบผู้บริโภคโดยการหลีกเลี่ยงไม่เข้าสู่กระบวนการตรวจสอบและรับรอง ฮาลาล ตามหลักกฎหมายที่มีอยู่

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อ กิจการศาสนาอิสลามในด้านอื่นๆเป็นหลัก ไม่ได้ถูกกำหนดมาเพื่อกิจการด้านฮาลาลโดยตรง ดังนั้น รายละเอียดของพระราชบัญญัตินี้จึงไม่เอื้อต่อกิจการด้านฮาลาลอย่างเต็มรูปแบบถึงแม้ว่าองค์กร ที่เกี่ยวข้องได้ออกกฎระเบียบ ข้อกำหนด หรือแม้แต่ข้อบังคับเพื่อมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีปรากฏการณ์ทางสังคมที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่ครอบคลุมของ ข้อกำหนดดังกล่าวมาแล้ว เช่นเดียวกับอุปสรรคและปัญหาในเชิงปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับกระบวนการ ตรวจสอบและรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัด คือ ผู้ประกอบการบางรายยังไม่ทราบว่าการรับรองฮาลาลในประเทศไทย จะต้องไปขอที่ไหนอย่างไร บริษัทหรือผู้ประกอบการรายใหญ่ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือในการอบรมหรือประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยตรงเพียงแต่ส่งเจ้าหน้าที่ระดับล่างที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตัวเองมาแทน ผู้ประกอบการ ไม่ค่อยสนใจกับกฎระเบียบที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยออกมาบังคับ เท่าที่ควร และอีกปัญหาหนึ่งคือผู้บริโภค muslim เองไม่เข้าใจว่าการรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆมี อายุปีต่อปีเท่านั้นไม่มีการรับรองแบบตลอดชีพหรือรับรองครั้งเดียวมีผลตลอดกาล

4.2.4 ความจำเป็นด้านสังคม

ประเทศไทยมีองค์กรที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองระบบงานฮาลาล องค์กร ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบรับรองและกำหนดมาตรฐานในเรื่องฮาลาลอยู่หลายองค์กร ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบในการบริหารจัดการและเกิดความไม่เป็นเอกภาพตลอดจนความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถมองเห็นประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลได้อีก คือ

1. กิจการฮาลาลของประเทศไทยได้ดำเนินการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กร ศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่ได้กำหนดให้มีหน้าที่ 2 องค์กรคือ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่ง ประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการฝ่ายกิจการ ฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทำ หน้าที่พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับการรับรองฮาลาล กำหนดมาตรการแนวทางปฏิบัติในการ ตรวจสอบรับรองฮาลาล ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับระบบองค์กรให้การรับรอง (Accreditation Body: AB) องค์กรตรวจรับรอง (Certification Body: CB) การตรวจสอบ (Audit) และการกำกับตรวจตรา (Monitoring) หลายองค์กร

2. เจ้าหน้าที่ตรวจรับรองฮาลาล (Halal Auditor) ขององค์กรตรวจรับรอง (CB) ซึ่ง ทำหน้าที่อยู่ในปัจจุบันมีความรู้ความสามารถในการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลยังไม่เป็นบรรทัดฐาน เดียวกันตามมาตรฐานอาหารฮาลาล

3. ผู้ประกอบการผลิตอาหารฮาลาลบางรายยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและ เพียงพอเกี่ยวกับอาหารฮาลาล และยังขาดความตระหนักถึงกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาลตาม

ข้อบัญญัติของอิสลาม ทำให้พบสิ่งต้องห้าม (ฮารอม) ในผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล

4. มีผลิตภัณฑ์ปลอม เลียนแบบ ล่วงละเมิดการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล จำหน่ายในตลาด ทำให้ผู้บริโภคสับสน หลงผิด แต่ยังไม่มีความหมายโดยตรงที่กำหนดโทษผู้ที่ฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดดังกล่าวนั้น และประเทศไทยขาดบุคคลากรที่มีความชำนาญด้านการตรวจรับรองและด้านวิทยาศาสตร์ฮาลาล จะต้องร่วมมือปรับปรุงกระบวนการขอรับการตรวจรับรองฮาลาลให้มีความสะดวก รวดเร็ว และกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับการตรวจรับรองที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการหันมาให้ความสนใจในการขอรับเครื่องหมายฮาลาลให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ประกอบการระดับ SMEs จึงเป็นเรื่องที่รัฐต้องเข้ามาช่วยประสานและแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไป (ดา นานาวัน, 2558)

จากปรากฏการณ์ทางสังคมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในประเทศไทย จะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการฮาลาลทั้งระบบในประเทศไทย ตั้งแต่ตัวบทกฎหมายที่เป็นรากฐานของการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติ และบทลงโทษต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นใจของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผู้บริโภคคิดว่าไม่ได้รับความคุ้มครองด้านฮาลาล ไม่ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติตามหลักการศาสนาที่ตนยึดมั่น ซึ่งอาจส่งผลในระบบธุรกิจด้านฮาลาลทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลกทั้งที่กฎหมายเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมสังคมในด้านต่างๆ ให้มีความสงบสุขเป็นธรรม เป็นอาวุธสำคัญที่ฝ่ายปกครองใช้ควบคุมสมาชิกในสังคมให้อยู่อย่างเสมอภาค ไม่ละเมิดและเอาเปรียบซึ่งกันและกัน แต่เมื่อกฎหมายไม่ครอบคลุม หรือไม่เหมาะสมกับช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงไปก็ควรปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังกล่าวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพัฒนาการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปที่อาจก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างสมาชิกในสังคมด้วยกัน เช่นการแข่งขันทางการค้าที่ผู้ประกอบการมักจะใช้เทคนิคหรือกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเอาเปรียบคู่แข่ง รัฐก็ได้ออกพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 ขึ้น ซึ่งเป็นกฎหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่ใช้กำกับดูแลพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบธุรกิจเพื่อไม่ให้เอาเปรียบคู่แข่งทางการค้า และเช่นเดียวกันกับการอุปโภคและบริโภคที่รัฐได้ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2525 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบการให้ใส่ใจและคำนึงถึงผู้บริโภคไม่ให้เอาเปรียบผู้บริโภค ซึ่งเป็นกฎหมายหรือกฎระเบียบที่ออกมาเพื่อใช้ควบคุมสมาชิกในสังคมไม่ให้ละเมิดซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้บริโภคที่มักจะถูกผู้ประกอบการละเมิดหรือเอาเปรียบในด้านราคา ด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือด้านอื่นๆ อยู่บ่อยครั้ง แต่อย่างไรก็ตามในสังคมปัจจุบันผู้บริโภคอีกส่วนหนึ่งยังถูกผู้ประกอบการละเมิดสิทธิทางด้านการบริโภคอยู่โดยที่รัฐยังไม่มีเครื่องมือหรือกฎหมายฉบับใดที่เข้าไปคุ้มครองดูแลผู้บริโภคกลุ่มนี้อย่างจริงจัง ซึ่งหมายถึงกลุ่มผู้บริโภคด้านฮาลาลที่ยึดหลักการฮาลาลตามหลักศาสนาอิสลามที่มีความสัมพันธ์กับหลักความศรัทธา ดังนั้นการออกกฎหมายควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบการไม่ให้เอาเปรียบผู้บริโภคจะเป็นการสร้างบรรยากาศทางเศรษฐกิจให้เกิดความเป็นธรรมเช่นเดียวกับการสร้างความเป็นธรรมในหมู่ผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจไม่ให้เอาเปรียบซึ่งกันและกัน สร้างบรรยากาศทางการค้าที่เหมาะสมแก่การค้าการลงทุนและการให้บริการ (สาธิตา วิมลคุณารักษ์, 2559 : 7)

4.3 ความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย

สำหรับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงผู้วิจัยจะแยกออกเป็นประเด็นต่างๆดังนี้

ประเด็นที่ 1 มุสลิมจำเป็นที่จะต้องอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ฮาลาลใช้หรือไม่อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า “มุสลิมจะต้องถือปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามในทุกเรื่อง ดังนั้นการอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ฮาลาลบัญญัติให้มุสลิมถือปฏิบัติด้วยการอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ฮาลาลมุสลิมทุกคนก็น้อมรับและปฏิบัติตามบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวเช่นเดียวกัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า “อันนี้เป็นหลักการพื้นฐานที่มุสลิมทุกคนทุกพื้นที่ทุกชนชาติยอมรับและถือปฏิบัติ โดยการบริโภคลูกค้าที่ฮาลาลในชีวิตประจำวันของตนส่วนสิ่งใดจะฮาลาลหรือไม่อย่างไรผู้บริโภคจะต้องหมั่นตรวจสอบและพิสูจน์ทราบด้วยตัวของผู้บริโภคเอง หรือด้วยการตรวจสอบขององค์กรศาสนาที่มีการรับรองและมีตราสัญลักษณ์แสดงไว้”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า “แน่นอนครับมุสลิมทุกคนมีความเข้าใจตรงกันว่าในหลักการอุปโภคและบริโภคนั้นอิสลามได้บัญญัติให้มนุษย์โดยเฉพาะมุสลิมนั้นต้องเลือกอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่เป็นฮาลาลเท่านั้น แต่หากอยู่ในภาวะคับขันตามหลักเกณฑ์ที่อิสลามกำหนดก็สามารถได้รับการผ่อนปรนให้เลือกอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ไม่ฮาลาลเท่าที่จำเป็นเพื่อรักษาชีวิตให้อยู่รอดได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละคนแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า “มุสลิมทุกคนตระหนักดีว่าอิสลามบัญญัติให้ทุกคนเลือกอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ฮาลาลเพื่อประโยชน์สุขทั้งทางร่างกายและจิตใจแก่ตัวมนุษย์เองทั้งในมิติส่วนบุคคลและมิติทางสังคม”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า “มุสลิมมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่เป็นฮาลาล เพราะหลักการอิสลามซึ่งเป็นศาสนาที่มุสลิมให้การยอมรับและยอมปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆที่บัญญัติไว้ แม้แต่เรื่องการอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่กำหนดให้มนุษย์เลือกอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์หลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ฮาลาล เป็นอันตรายและให้โทษต่อสุขภาพร่างกายทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นจะเห็นว่ามุสลิมที่สมบูรณ์นั้นพวกเขาจะพยายามที่จะสรรหาสิ่งที่ดี และมีคุณประโยชน์ต่อสุขภาพ ร่างกาย และจิตใจมาอุปโภคและบริโภคลูกค้าในชีวิตประจำวัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า “โดยหลักการแล้วมุสลิมทุกคนจะต้องอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์เท่านั้น โดยเฉพาะในยามปรกติ แต่ในยามที่มนุษย์ตกอยู่ในภาวะคับขันศาสนาก็จะอนุโลมให้บริโภคลูกค้าที่ไม่ฮาลาลเท่าที่จำเป็นเพื่อประทังชีวิตเท่านั้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า “มุสลิมทุกคนยึดมั่นและศรัทธาในหลักการอิสลามอยู่แล้วไม่ว่าเรื่องหนึ่งเรื่องใด เพราะนั่นเป็นสิ่งที่มายืนยันถึงความสมบูรณ์ด้านความศรัทธาของความเป็นมุสลิมที่แท้จริง ดังนั้นในการอุปโภคและบริโภคลูกค้าก็เช่นเดียวกันเพราะหลักการอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่เป็นหนึ่งในหลักการที่อิสลามได้บัญญัติให้เหล่าผู้ศรัทธาปฏิบัติเลือกอุปโภคและบริโภคลูกค้าที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย หรือเรียกตามภาษาอาหรับว่า “طيبا لا طيبا” อ่านว่า ทะลาดีน ต็อยญี

บัน แปลว่า เป็นสิ่งที่ดีและเป็นที่ยอมรับโดยหลักการ เพราะฮาลาลนั้นเป็นจิตวิญญาณของความศรัทธา”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า “แน่นอนครับมุสลิมทุกคนจะต้องอุปโภคสิ่งที่เป็นฮาลาลเป็นประจำในยามปกติ แต่ในภาวะสุดวิสัยหรือมีความจำเป็นที่เข้าข่ายศาสนาอนุโลมก็สามารถบริโภคสิ่งที่ไม่ฮาลาลได้ในปริมาณที่จำเป็นเพื่อประทังชีวิตให้รอดจากการ อดตายได้แต่ทั้งนี้ก็ต้องผ่านกระบวนการใช้ความพยายามจริงๆ เพราะหลักการอิสลามได้บัญญัติไว้เพื่อเป็นประโยชน์และป้องกันอันตรายด้านสุขภาพพลานามัยของมนุษย์ผู้บริโภคเอง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า “แน่นอน เพราะอิสลามได้บัญญัติให้มุสลิมทุกคนและมนุษย์ทุกท่านอุปโภคและบริโภคในสิ่งที่เป็นฮาลาล ดี และมีประโยชน์เพื่อเป็นผลดีต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของมนุษย์เองทั้งเฉพาะตัวและทั้งสังคมโดยรวม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ كُلُّوْا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾

(البقرة : 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารเพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสุเจ้า”

(อัลบะกอเราะฮ์: 168)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า “ใช่แน่นอน เพราะว่ามันคือหลักการของอิสลามที่กำหนดให้มนุษย์เลือกอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาลเพื่อส่งผลดีและเกิดประโยชน์สุขแก่ตัวของมนุษย์เอง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า “แน่นอนมุสลิมทุกคนมีความเข้าใจตรงกันว่าจะต้องอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล ส่วนจะปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความลึกซึ้งและศรัทธาของตัวมุสลิมเอง เพราะว่ามันคือหลักการของอิสลามที่กำหนดให้มนุษย์เลือกอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล เพราะผลดีและประโยชน์ต่างๆจะตกแก่ตัวของมนุษย์เอง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า “อันนี้เป็นหลักการที่ทุกคนตระหนักดีว่าอิสลามกำหนดให้มนุษย์อุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพและร่างกาย มนุษย์ทุกคนต้องคำนึงและใช้ความพยายามในการให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ฮาลาล โดยผ่านกระบวนการพิสูจน์ทราบเพื่อให้เกิดความมั่นใจทุกครั้ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า “มุสลิมทุกคนตระหนักดีว่าหลักการศาสนาบัญญัติให้อุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล เพราะในคำว่าฮาลาลนั้นมีทั้งเรื่องความสะอาด บริสุทธิ์ ดี และมีคุณประโยชน์ต่อผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับหลักโภชนาการและเจตนาธรรมของกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ของประเทศไทยอยู่แล้ว”

จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดในประเด็นที่ 1 จะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความคิดเห็นเหมือนกันว่ามุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติตามศาสนบัญญัติในทุกประเด็น เพราะ

เป็นคำสั่งด้านศาสนาที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ใช้ให้มนุษย์ปฏิบัติตาม การอุปโภคบริโภคก็เช่นเดียวกันที่อิสลามกำหนดให้มนุษย์บริโภคสิ่งที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ต่อตัวมนุษย์เอง เป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่มุสลิมทุกคนจะต้องตระหนัก แต่ประเด็นที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าบทบัญญัติทางศาสนา คือ ความสะอาด ความรู้ ความสามารถ และความเอาใจใส่ในการปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆเหล่านั้นให้สมบูรณ์ที่สุดตามเจตนารมณ์ของอิสลาม ซึ่งเป็นเรื่อง que ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือกันทำให้บทบัญญัติอิสลามได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบและเกิดประโยชน์กับมนุษย์และสังคมต่อไป

ประเด็นที่ 2 การรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆมีความสำคัญและมีความจำเป็นหรือไม่อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า“มีความสำคัญมากและมีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในระบบอุตสาหกรรมอาหารเพื่อการจำหน่ายและส่งออก เพราะจะทำให้ผู้บริโภคหมดความกังวลเพิ่มความมั่นใจและเพิ่มแรงจูงใจในการจับจ่ายใช้สอย เป็นช่องทางในการขยายตลาดการส่งออกของประเทศสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการและประเทศชาติ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า“มีความสำคัญและมีความจำเป็นมาก เพราะฮาลาลเป็นเรื่องศาสนา เรื่องทางความเชื่อที่มีผลทางด้านจิตใจ และหากมองในเชิงเศรษฐกิจและธุรกิจแล้วก็ยิ่งจะมีความจำเป็นมากขึ้นไปอีก เพราะผู้บริโภคที่เป็นลูกค้ำมุสลิมหรือกลุ่มเป้าหมายนั้นมีจำนวนมากและกระจัดกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก ซึ่งทุกคนก็ล้วนมีหลักการเดียวกันคือถือปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของศาสนาคือการบริโภคสิ่งที่ฮาลาล”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า“มองได้สองกรณี คือ หากเรารู้แหล่งผลิตและเห็นกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนแล้วมั่นใจในความสะอาดถูกต้องตามหลักการแล้วก็ไม่จำเป็นที่จะต้องให้ใครมารับรองอีก เพราะผู้บริโภคสามารถรับรองและยืนยันแก่ตนเองว่าฮาลาลแน่นอน แต่สำหรับในกรณีที่ผู้บริโภคไม่มั่นใจถึงความเป็นฮาลาล ของวัตถุดิบหรือส่วนประกอบ หรือแม้แต่เครื่องปรุงรสต่างๆ หรือกระบวนการผลิตก็ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ให้มีการรับรองฮาลาล เพราะจะสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทุกกลุ่มทั้งที่เป็นมุสลิมที่ต้องการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลามหรือแม้แต่ผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิมแต่ต้องการอุปโภคและบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองฮาลาล เพราะเชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ สะอาด ยิ่งไปกว่านั้นหากมองในเชิงธุรกิจและการส่งออกแล้วจะยิ่งเห็นความสำคัญและมีความจำเป็นเพราะจะได้เป็นตัวเลือกที่มีความพิเศษที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า “สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้บริโภคมุสลิมหรือผู้บริโภคที่ต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาล และจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอีกด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า “การรับรองฮาลาลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการบริโภคผลิตภัณฑ์นั้น แต่จะจำเป็นหรือไม่นั้นมีอยู่ 2 กรณี คือ ไม่จำเป็นที่จะต้องรับรองฮาลาลหากมุสลิมผู้ผลิตที่เข้าใจกระบวนการผลิตและความสะอาดตามหลักการอิสลามและผลิตขึ้นมาเพื่อบริโภคเอง เพราะเป็นเพียงการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนและกระบวนการหรือขั้นตอนการผลิตไม่มีความสลับซับซ้อนมากนักผู้ผลิตใช้ทักษะความรู้ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหลักการคัดเลือกวัตถุดิบ หลักความสะอาด และหลักการอื่นๆที่อิสลามกำหนดไว้

เป็นพิเศษ แต่หากเป็นการผลิตในรูปแบบอุตสาหกรรมที่มีความสลับซับซ้อน และใช้วัตถุดิบหลายประเภททั้งวัตถุดิบหลักและวัตถุดิบเสริมเพื่อการปรุงแต่งรสชาติ และเพื่อยืดอายุการเก็บรักษา ในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตและรายละเอียดของส่วนผสมต่างๆดังกล่าวเหล่านั้น ซึ่งตนเองยังตระหนักและมุ่งมั่นที่เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาลตามเจตนารมณ์ของอิสลามและยิ่งไปกว่านั้นหากผลิตภัณฑ์ผลิตจากประเทศที่ไม่ได้เป็นประเทศมุสลิมอีกด้วยก็ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบหรือองค์การของรัฐที่มีนักวิชาการมุสลิมที่มีความเข้าใจและเคร่งครัดในเรื่องหลักการศาสนาทำการตรวจสอบด้วยหลักวิทยาศาสตร์หรืออื่นๆให้การรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆเพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจและเพิ่มแรงจูงใจในการเลือกซื้อหรือเลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์ต่างๆดังกล่าว”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า “เนื่องจากหลักการดังกล่าวที่กำหนดให้มุสลิมอุปโภคและบริโภคสิ่งที่เป็นฮาลาล แต่ในขณะเดียวกันมุสลิมมีจำนวนมากกระจายอยู่ทุกพื้นที่และอาศัยผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจำหน่ายและให้บริการดังนั้นมุสลิมเหล่านี้ต้องการข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการจึงมองว่าการรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์จากองค์การศาสนาอิสลามมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า “การรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในมิติทางด้านเศรษฐกิจ เพราะการประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจประเภทใด ปัจจัยหลักของมันคือรายได้หรือผลกำไร และการที่จะได้มาซึ่งรายได้หรือผลกำไรนั้นจะต้องมีองค์ประกอบและปัจจัยที่เอื้อและสนับสนุนหลายรูปแบบ เช่น มีต้นทุนต่ำแต่กลับขายได้ในราคาที่สูง หรือมีพื้นที่ทางตลาดกว้างขวางมาก มีกระแสนิยมบริโภคในผลิตภัณฑ์ต่างๆที่เป็นผลิตภัณฑ์ของตนเอง หรือแม้แต่มีเรื่องหลักการศรัทธาเข้ามาเกี่ยวข้องก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้และขยายตลาดได้ดีและรวดเร็วไปตามกระแสความศรัทธาของผู้บริโภคในตลาดนั้น มุสลิมยึดหลักการและศรัทธาในการเลือกอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ตามหลักการศาสนาอิสลาม และจำนวนประชากรมุสลิมก็ขยายเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งยังกระจายอยู่ทั่วทุกมุมโลก ดังนั้นถือเป็นโอกาสที่ดีสำหรับการประกอบธุรกิจที่จะขยายตลาดเพื่อต่ักดวงผลกำไรบนพื้นฐานความศรัทธาของพี่น้องมุสลิม แต่ทั้งนี้ผู้ประกอบการจะต้องสร้างความเชื่อมั่นและสามารถยืนยันถึงความจริงของผลิตภัณฑ์ของตนเองต่อผู้บริโภคกลุ่มนี้ให้ได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ให้มีการรับรองฮาลาลจากองค์การศาสนาในประเทศผู้ผลิตเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มแรงจูงใจในการเลือกซื้อแก่ผู้บริโภคกลุ่มนี้ ดังนั้นจึงมองว่าการรับรองฮาลาลมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากทั้งมิติทางสังคม และมิติทางเศรษฐกิจ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า “การรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆที่มีการผลิตในระบบอุตสาหกรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะกระบวนการผลิตสลับซับซ้อนยากที่ผู้บริโภคทั่วไปจะรับทราบและเข้าถึงข้อมูลด้านกระบวนการผลิตและวัตถุดิบได้อย่างง่ายดาย และยิ่งไปกว่านั้นหากมองในเชิงพาณิชย์ก็ยิ่งมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของลูกค้าผู้รับบริการ สร้างความมั่นใจในการเลือกรับบริการ ซึ่งจะมีผลต่อการเลือกบริโภคซ้ำและการขยายพื้นที่ทางตลาดได้เร็วขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า “การรับรองฮาลาลมีความจำเป็นอย่างมากทั้งต่อผลิตภัณฑ์และการบริการและถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่ทำให้มุสลิมมีความรู้สึกสบายใจในการเลือกใช้บริการ เพราะจะได้ปฏิบัติตามหลักการศาสนาอิสลามอย่างถูกต้อง ไม่ต้องกังวลไม่ต้องระแวงและที่สำคัญไม่ต้องยุ่งยากเสียเวลาในการตรวจสอบค้นหาข้อมูลทางการผลิต ซึ่งโดยปกติก็ไม่สามารถตรวจสอบได้อย่างง่ายดายอยู่แล้ว เพียงแค่ดูว่ามีองค์กรศาสนารับรองหรือการันตีด้านความปลอดภัยหรือด้านฮาลาลมาหรือยังก็เพียงพอแล้ว และการรับรองฮาลาลจะส่งผลดีด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้บริโภคในตลาดโลกทั้งตลาดมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมจะมีความมั่นใจในความปลอดภัยและในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์และบริการซึ่งนำไปสู่การเพิ่มยอดขายและขยายพื้นที่ทางการตลาดได้รวดเร็วและมากยิ่งขึ้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า “มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริโภคจะได้รับรู้ข้อมูลถึงความเป็นฮาลาลหรือไม่ฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆได้ และนำมาประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ และที่สำคัญจะช่วยให้การขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าในตะวันออกกลางและกลุ่มประเทศที่มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่ หรือแม้แต่ประชากรที่ไม่ใช่มุสลิมแต่นิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลด้วยเหตุผลต่างๆ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า “มีความสำคัญมาก แต่จะจำเป็นหรือไม่นั้น ตอบได้สองกรณี คือ หากผู้บริโภคผลิตเองบริโภคเองก็ไม่จำเป็นต้องให้มีการรับรอง เพราะทราบที่อยู่แล้วว่า จะผลิตอย่างไรเพื่อให้ตนเองบริโภคได้ แต่หากใช้บริการของผู้อื่นก็ต้องมีหลักประกันด้วยการได้รับการรับรองฮาลาลถึงจะมั่นใจในการบริโภค และที่สำคัญคือในกรณีที่เป็นระบบอุตสาหกรรมเพื่อการค้าการส่งออกอันนี้จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริโภคจะได้รับรู้ข้อมูลถึงความเป็นฮาลาลหรือไม่ฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆได้ และนำมาประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการ และจะช่วยให้การขยายตลาดไปยังกลุ่มลูกค้ามุสลิมในพื้นที่ต่างๆของโลก เช่นในตะวันออกกลางและกลุ่มประเทศที่มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่ หรือแม้แต่ประชากรที่ไม่ใช่มุสลิมแต่นิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลด้วยเหตุผลต่างๆ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า “มีความสำคัญมาก เพราะจะเกิดความสะดวกแก่ผู้บริโภคทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิมที่มุ่งมั่นที่จะเลือกสรรสิ่งที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ต่อตัวเอง และยิ่งมองในมิติพาณิชย์หรือการค้าการลงทุนและเศรษฐกิจแล้วก็จะเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองฮาลาลสามารถแย่งพื้นที่ทางการตลาดในกลุ่มประเทศที่มีประชากรมุสลิมอาศัยอยู่ และหากคำนึงถึงจำนวนประชากรมุสลิมทั้งโลกที่มีมากกว่า 2,000 ล้านคนก็ยิ่งเห็นเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการรับรองฮาลาล”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า “การรับรองฮาลาลมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตไม่ใช่มุสลิมหรือผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการผลิตแบบวิถีอิสลามหรือในกระบวนการผลิตในระบบอุตสาหกรรมที่มีความสลับซับซ้อนมาก ดังนั้นการตรวจสอบและรับรองในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆดังกล่าวจึงมีความจำเป็น เพราะจะช่วยสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทุกระดับลดปัญหาความคลุมเคลือสงสัยในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว และที่สำคัญจะมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของกลุ่มประเทศมุสลิมซึ่งจะส่งผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม”

จากการสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดในประเด็นที่ 2 จะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความคิดเห็นใกล้เคียงกันในการรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ว่า ผลิตภัณฑ์ต่างที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อการอุปโภคและบริโภคนั้น หากผู้บริโภคมุสลิมเป็นผู้ผลิตเองหรือรู้เห็นกระบวนการผลิตทั้งระบบและยอมรับในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นก็ไม่จำเป็นที่จะต้องให้ใครรับรองในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เหล่านั้นอีก แต่ในสภาพความเป็นจริงของสังคม ส่วนใหญ่ผู้บริโภคไม่สามารถรับรู้ในถึงรายละเอียดของกระบวนการผลิตเหล่านั้นได้ และยิ่งไปกว่านั้นในระบบอุตสาหกรรมก็ยังไม่มีโอกาสได้รับรู้เลย ดังนั้นจึงเห็นว่า กระบวนการตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์และการให้บริการต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทุกคน ด้วยการให้องค์กรที่มีอำนาจทางกฎหมายและมีความเข้าใจอย่างละเอียดอ่อนในเรื่องศาสนาบัญญัติอิสลาม โดยทั้งสองคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องอยู่คู่กัน เพราะหากไม่มีกฎหมายมารองรับและเป็นหลักประกัน ก็จะทำให้การปฏิบัติงานขาดความสะดวกและมั่นคง ในขณะที่หากขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในด้านศาสนาอิสลามก็จะยิ่งทำให้การรับรองนั้นไร้ผลและไม่ก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้บริโภคได้ และจะส่งผลให้ผู้บริโภคมุสลิมขาดความสะดวกและไม่สามารถปฏิบัติศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลามได้

ประเด็นที่ 3 ประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลหรือไม่อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า “ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง แต่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่เป็นฐานในการบริหารจัดการเรื่องฮาลาลภายในประเทศ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้มอบหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม ซึ่งกิจการฮาลาลในประเทศไทยก็เป็นกิจการศาสนาอิสลามเช่นเดียวกัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า “ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ซึ่งได้กล่าวถึงการตรวจสอบและรับรองฮาลาลขององค์กรศาสนาอิสลามตามมาตรา 26 (13) และมาตรา 18 (9) อยู่แล้วด้วยการตีความจากคำว่ากิจการศาสนาให้รวมถึงกิจการฮาลาลด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า “ประเทศไทยอาศัยพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่เปิดช่องให้มีการตรวจสอบและรับรองฮาลาลขึ้นในประเทศ แต่ไม่ได้มีตัวบทกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการฮาลาลทั้งระบบโดยตรง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า “ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง ซึ่งหมายถึงกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการฮาลาลทั้งระบบหรือพระราชบัญญัติว่าด้วยฮาลาล แต่ประเทศไทยอาศัยพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่เปิดช่องให้ตีความคาบเกี่ยวไปยังประเด็นเรื่องฮาลาลจากการให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม โดยได้ตีความคำว่ากิจการศาสนาอิสลามให้ครอบคลุมไปยังกิจการฮาลาลด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า “ประเทศไทยเรายังไม่มีกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรงไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติฮาลาล หรืออื่นๆ ที่กล่าวถึงหรือเกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลโดยตรง มีการกำหนดคุณสมบัติเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง บทลงโทษผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนหรือหลอกลวงผู้บริโภค

ในรูปแบบต่างๆ มีเพียงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม ซึ่งตีความรวมถึงการรับรองฮาลาลเข้าไปด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า “ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจและหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดอยู่แล้วในการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผู้ประกอบการมาขอให้การรับรอง จึงนับว่าเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฮาลาลสำหรับประเทศไทย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า “ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ซึ่งก็ได้มีการกล่าวถึงและเกี่ยวข้องกับการออกหนังสือรับรองของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในกิจการฮาลาลอยู่ในตัวอยู่แล้ว คือในมาตรา 26 (13) และมาตรา 18 (9) ของพระราชบัญญัตินี้ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กล่าวไว้อย่างตรงประเด็นก็ตาม”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า “ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง แต่ประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามพ.ศ.2540 ที่ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนา ซึ่งก็ได้ตีความหมายรวมถึงการรับรองฮาลาลไปด้วย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า “ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง แต่มีพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่มีการมอบหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตามมาตรา 26 (13) และมาตรา 18 (9) โดยสามารถออกหนังสือรับรองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการศาสนา ซึ่งได้ตีความรวมไปถึงกิจการด้านฮาลาลด้วยเท่านั้น ไม่มีบทลงโทษผู้ละเมิดสิทธิด้านฮาลาล และไม่มีกำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและรับรองฮาลาลให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ในภาวะสังคมปัจจุบัน”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า “ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยเรื่องฮาลาล เคยมีเพียงการเสนอร่างพระราชบัญญัติฮาลาล แต่ยังไม่สำเร็จ มีแต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่กล่าวถึงกิจการฮาลาลแบบกว้างๆไม่ได้ลงลึกมากนักจึงอาศัยการตีความให้ครอบคลุมถึงเรื่องฮาลาล”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า “ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยเรื่องฮาลาลโดยตรง เคยมีเพียงการเสนอร่างพระราชบัญญัติฮาลาล แต่ยังไม่สำเร็จ มีแต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่กล่าวถึงการบริหารกิจการศาสนาอิสลาม โดยให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดออกหนังสือรับรองเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการศาสนาอิสลาม และได้หมายรวมถึงกิจการฮาลาลไปด้วย แต่ไม่ได้ลงลึกในรายละเอียด”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า “ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง มีเพียงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่อาศัยการตีความให้คาบเกี่ยวกับ

กิจการฮาลาลด้วย และมีพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ซึ่งคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์ตราฮาลาลไว้กับกรมการค้า กระทรวงพาณิชย์ เพื่อเอาผิดหรือฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้ละเมิดลิขสิทธิ์หรือลอกเลียนแบบตราฮาลาล”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า “ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง ว่าจะไม่เป็น พรบ.ฮาลาลหรืออื่นๆ แต่คิดว่าเมื่อทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงความจำเป็นและผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากกฎหมายฉบับนี้แล้วก็จะสนับสนุนและส่งเสริมให้มีกฎหมายฉบับนี้ในประเทศไทยแน่นอนครับ”

ประเด็นนี้กลุ่มเป้าหมายที่ให้สัมภาษณ์ยอมรับว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง แต่กิจการฮาลาลในประเทศไทยดำเนินการอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ซึ่งกำหนดอำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้สามารถออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม และกิจการฮาลาลในประเทศไทยก็ได้ถูกหมายรวมในกิจการศาสนาอิสลามด้วย ดังนั้นการตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยก็เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เท่านั้นไม่มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง

ประเด็นที่ 4 ท่านคิดว่าการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ด้านกิจการฮาลาลมีอุปสรรค ปัญหา หรือผลกระทบหรือไม่อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า “ไม่มีอุปสรรคและปัญหาที่น่ากังวล เพราะกฎหมายที่มีอยู่สามารถบริหารจัดการได้ทั้งระบบอยู่แล้ว”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า “ก็มีบ้างแต่เป็นปัญหาที่คิดว่าน่าจะแก้ไขได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า “เรื่องอุปสรรคและปัญหารวมไปถึงผลกระทบก็มีพอสมควร คือ ดังที่กล่าวแล้วว่าพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ไม่ใช่กฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง เลยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลก็ยังไม่ครอบคลุมทุกเรื่อง คุณสมบัติ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้ตรวจรับรองฮาลาลก็ยังไม่ชัดเจน การบังคับใช้ตลอดจนมาตรการการป้องกันและการลงโทษผู้ประกอบการที่หลอกลวงผู้บริโภคด้านฮาลาลก็ยังไม่เข้มข้น ซึ่งทั้งหมดจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในทุกๆระดับทั้งในและต่างประเทศ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า “มีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและรับรองฮาลาลอยู่มากพอสมควร เช่นการจัดการระบบ การละเมิดเครื่องหมายฮาลาลที่เพิ่มมากขึ้น คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบและรับรองฮาลาลไม่สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งทั้งหมดส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือหรือความเชื่อมั่นต่อตราฮาลาลของประเทศไทย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า “การใช้กฎพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ด้านกิจการฮาลาลในประเทศไทยได้แก้ปัญหาการตรวจรับรองฮาลาลเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศได้ระดับหนึ่ง สามารถรับรองเพื่อสร้างความสบายใจแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภคที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่เป็นฮาลาลได้ แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงการกำหนด

คุณสมบัติแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม การกำหนดบทลงโทษผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยฮาลาล หรืออื่นๆ เพราะ ยังปรากฏการละเมิดหลอกลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆอย่างต่อเนื่องโดยไม่สามารถลงโทษผู้ประกอบการเหล่านั้นอย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลถึงความเสื่อมเสียและความอ่อนแอขององค์กร”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า “เรื่องอุปสรรคที่พบบ่อยเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่มากกว่าที่จะเกิดจากตัวกฎหมาย และก็มีอยู่คู่กับความเป็นมนุษย์ เช่น การกำหนดคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจสอบและรับรองฮาลาลควรให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของโลก ปัจจุบันในมิติต่างๆ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า “สำหรับอุปสรรคและปัญหานั้นก็มีบ้างเป็นเรื่องปกติ แต่ก็คิดว่าน่าจะไม่เป็นปัญหามากนักน่าจะมียุทธวิธีแก้ไขได้ เช่น ปัญหาที่ผู้ประกอบการบางรายกล่าวว่า การตรวจสอบรับรองฮาลาลช้าและมีค่าใช้จ่ายสูงอีกทั้งอายุการรับรองสั้นอะไรประมาณนี้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติและเป็นปัญหาในรายละเอียดของระเบียบที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ไม่ยากมากนัก”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า “ในเมื่อพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ได้ให้เฉพาะหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาและได้หมายรวมถึงการรับรองฮาลาลด้วยนั้น โดยไม่ได้ให้อำนาจด้านอื่นไว้ ประกอบกับไม่มีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับกิจการการรับรองฮาลาลเลยก็มีปัญหากระทบพอสมควร เช่น เมื่อมีการปลอมแปลงหรือหลอกลวงผู้บริโภคจะไม่มีมาตรการลงโทษเว้นแต่เพียงเบาบางเท่านั้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า “การบังคับใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ในด้านที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลนั้นเห็นแล้วรู้สึกว่ายากเกินกว่าที่ควร ความสำคัญของกิจการฮาลาล เพราะไม่สามารถบังคับได้เท่าที่ควร ยังขาดประเด็นที่สำคัญอีกหลายประเด็นที่เป็นสาเหตุให้การบังคับใช้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการและผู้บริโภคในตลาดทั้งในและต่างประเทศ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า “มีปัญหาอุปสรรคมากพอสมควร ไม่ว่าจะในระบบการบริหารกิจการฮาลาล กระบวนการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองฮาลาล ค่าธรรมเนียม การหลอกลวงของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคด้านฮาลาล ซึ่งทั้งหมดส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของผู้บริโภคทั้งในประเทศและในตลาดโลก”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า “มีปัญหาอุปสรรคและผลกระทบมากพอสมควร ไม่ว่าจะในระบบโครงสร้างขององค์กร การบริหารกิจการฮาลาล กระบวนการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองฮาลาล ค่าธรรมเนียม การหลอกลวงของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคด้านฮาลาล”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า “ปัญหาที่มีน่าจะเป็นประเด็นเรื่องคนส่วนหนึ่งขาดความเข้าใจในความหมาย ความสำคัญของการรับรองฮาลาลมากกว่า คือไม่เข้าใจว่าทำไมต้องฮาลาล และทำไมต้องมีการรับรอง หากไม่รับรองแล้วจะเกิดผลอย่างไร ซึ่งเป็นคำถามที่ออกจากคนหลายกลุ่ม หลายความรู้สึกและหลายความเข้าใจ และเชื่อเหลือเกินว่าเวลาจะเป็นตัวพิสูจน์ความจริงว่าทำไมต้องฮาลาลและทำไมต้องรับรอง เพราะความจริงแล้วผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดไม่ใช่มุสลิม แต่เป็น

ประเทศไทยและคนไทยทุกคนโดยเฉพาะผู้ประกอบการทุกระดับ (ซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ใช่มุสลิม) ส่วนปัญหาอื่นก็มี เช่น กระบวนการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจสอบ และรวมถึงเวลาและค่าใช้จ่าย ในการดำเนินการอาจจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้มีความกะทัดรัด ชัดเจน และมีความเหมาะสมกับยุคสมัยและพัฒนาการของเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น และอีกปัญหาหนึ่ง คือการปลอมแปลง หลอกหลวงผู้บริโภคด้วยวิธีการต่างๆก็ยังมีปรากฏให้เห็นอยู่ โดยที่ไม่สามารถปราบปรามและเอาผิดได้มากนัก”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า “พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ให้ประโยชน์ต่อสังคมมุสลิมในประเทศไทยมากมายมหาศาล ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร องค์กรมัสยิด หรืออื่นๆ รวมทั้งกิจการฮาลาลในประเทศไทย แต่กิจการหรือการตรวจสอบและรับรอง ฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆนั้นยังมีอีกหลายประเด็นที่คิดว่าน่าจะยังไม่ครอบคลุม เช่น เรื่องการกำหนด คุณสมบัติเจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจสอบและรับรองฮาลาลให้เพียงพอและเหมาะสมกับภารกิจที่รับผิดชอบตามสภาพบริบทของสังคมและเศรษฐกิจ และเรื่องบทลงโทษของผู้ประกอบการที่ละเมิด สิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ”

ประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีมุมมองที่แตกต่างกัน บ้างก็ยอมรับว่ามี ปัญหาอุปสรรคพอสมควรจากการบริหารกิจการฮาลาลตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนา อิสลาม พ.ศ.2540 ดังกล่าว เพราะไม่ใช่เป็นกฎหมายที่ถูกยกร่างมาเพื่อกิจการฮาลาลโดยตรง แต่บาง ท่านเห็นว่าปัญหาอุปสรรคในการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทยด้วยพระราชบัญญัติการบริหาร องค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ไม่มี ส่วนที่เกิดปัญหานั้นมาจากตัวบุคคลผู้ปฏิบัติงานโดยตรงไม่ ได้มาจากตัวกฎหมาย ซึ่งผู้ศึกษาวิจัยมองว่า จากคำตอบที่แตกต่างกันน่าจะเกิดจากประสบการณ์ใน การปฏิบัติหน้าที่ และตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารกิจการฮาลาลของแต่ละท่านมีส่วนที่เห็น มุมมองที่แตกต่างกันออกไป

ประเด็นที่ 5 ท่านคิดว่าจากสภาพเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ประเทศไทยควรปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือไม่อย่างไร?

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า “พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ที่มีอยู่ในปัจจุบันสมบูรณ์อยู่แล้วคิดว่าไม่ควรปรับปรุงและพัฒนาอีก เพราะสามารถเอื้อต่อ ระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอยู่แล้ว”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า “ประเทศไทยได้รายได้จากการส่งออกในแต่ละปีมหาศาล รวมทั้งการส่งออกด้านฮาลาลด้วย แสดงให้เห็นว่าตลาดโลกยอมรับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรองฮาลาลของ ไทยอยู่แล้ว ดังนั้นจะเห็นว่าประเทศไทยควรปรับปรุงหรือแก้ไขด้านกฎระเบียบอื่นไม่จำเป็นต้อง ปรับปรุงกฎหมายเพราะคิดว่าเป็นเรื่องยากมากกว่าจะผ่านได้ แต่หากได้จริงก็ควรให้ภารกิจ การตรวจสอบและออกการรับรองฮาลาลอยู่ในอำนาจของฝ่ายศาสนาอิสลามเพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ที่จำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีทักษะเฉพาะทางเท่านั้น”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า “สำหรับตนเองมองว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง พัฒนา ส่วนจะพัฒนาอย่างไรนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องทำความเข้าใจร่วมกันเพื่อ ประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติโดยรวม เพราะรัฐบาลเองมีนโยบายด้านยุทธศาสตร์ฮาลาลอยู่

แล้วที่กระจัดกระจายอยู่ในหลายกระทรวงและหลายหน่วยงานของภาครัฐ ซึ่งยังไม่ค่อยมีความเป็นเอกภาพเท่าที่ควร”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า “เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะจะได้จัดระบบองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จะได้ป้องกันการทุจริตหรือการหลอกลวงผู้บริโภคได้มากขึ้น จะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะประเทศไทยพึ่งการส่งออกเป็นหลัก หนึ่งในผลิตภัณฑ์ส่งออกที่ประเทศไทยน่าจะได้รับประโยชน์จากตลาดโลกคือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับรองฮาลาล เพราะผู้บริโภคในตลาดโลกที่ผูกติดกับคำว่าฮาลาลนั้นมีจำนวนมหาศาลและที่สำคัญยังเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง ดังนั้นประเทศไทยไม่ควรมองข้ามประเด็นนี้เด็ดขาด เพราะจะส่งผลดีทั้งในระบบเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความมั่นคงที่จะเป็นผลพวงตามมาอีกต่างหาก”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า “ดังที่กล่าวมาแล้วว่าพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ให้นำหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดออกประกาศและให้การรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม ซึ่งหมายรวมถึงการรับรองฮาลาลด้วยการตีความเท่านั้นเพราะพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงการรับรองฮาลาลโดยตรง อีกทั้งไม่ได้มีบทลงโทษแก่ผู้ละเมิดด้านฮาลาลอย่างชัดเจน ดังนั้นหากจะมีการพัฒนากฎหมายด้านฮาลาลโดยตรงก็จะเป็นการดียิ่ง จะได้มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรงเป็นเอกเทศที่ไม่ต้องอาศัยการตีความ จะได้มีมาตรการลงโทษแก่ผู้ละเมิดด้านฮาลาลไม่ว่าจะเป็นการใช้ตราฮาลาล ปลอม การหลอกลวงผู้บริโภคด้านฮาลาลโดยการใช้วัตถุที่ไม่ฮาลาล หรือปลอมปนสิ่งที่ไม่ฮาลาล ในกระบวนการผลิต และเห็นด้วยอย่างยิ่งถ้าได้มีการพัฒนาไปถึงขั้นให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเป็นหน่วยงานที่รัฐให้การรับรองและดูแลเป็นพิเศษ เช่น ให้ขึ้นกับกระทรวงใดกระทรวงหนึ่งที่มีเจ้าหน้าที่และมีนักวิชาการมุสลิมเป็นพนักงานและปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผลิตในประเทศไทย เพราะหากมีการละเมิดด้านฮาลาลจะมีมาตรการลงโทษที่สะดวกแก่การปฏิบัติ ยังจะเกิดความสง่างามและเพิ่มความน่าเชื่อถือแก่สายตาชาวโลกในบริบทที่ประเทศไทยไม่ใช่ประเทศมุสลิม และจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเนื่องจากในขณะนี้ตลาดฮาลาลได้ขยายตัวไปเร็วมากไม่ว่าจะด้วยสาเหตุการขยายตัวของประชากรมุสลิมหรือด้วยสาเหตุการนิยมหันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลกันมากขึ้นด้วยเหตุผลความสะอาดปลอดภัยหรือเหตุผลอื่นๆก็ตาม ซึ่งในแต่ละประเทศที่ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลต่างก็ตั้งกลยุทธ์ออกมาเพื่อแข่งขันและแย่งชิงส่วนแบ่งในตลาดกันอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในประเด็นที่ต่างต้องการความได้รับการยอมรับและความน่าเชื่อถือในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ชนิดต่างๆของตนด้วยการออกประกาศและรับรองหรือการันตีความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ของตนด้วยการให้องค์กรศาสนาอิสลามในประเทศรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิมก็ยิ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากมีกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะก็จะยิ่งได้รับความน่าเชื่อถือและมีการยอมรับมากขึ้นจากผู้บริโภคในตลาดโลก และแน่นอนที่สุดเมื่อผู้บริโภคในตลาดโลกมีความเชื่อมั่นและยอมรับแล้วก็จะนำไปสู่การขยายตัวของการส่งออกและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาล ที่ผ่านมามีประเทศไทยสามารถเป็นหนึ่งในประเทศที่ส่งออกอาหารไปสู่ตลาดโลกและอยู่ในลำดับต้นๆอีกด้วย แต่ประเทศไทยมีส่วนแบ่งในตลาดจากการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไปยังตลาดโลกน้อยมาก ดังนั้นประเทศไทยควรปรับปรุง

พัฒนาและแก้ไขจุดบกพร่องต่างๆที่มีอยู่เพื่อจะได้มีส่วนแบ่งในตลาดโลกเพิ่มมากขึ้นให้สอดคล้องกับนโยบายที่ประเทศไทยเคยตั้งไว้ว่าครัวไทยสู่ครัวโลก โดยใช้หลักทฤษฎีที่ว่า “ศาสนารับรองวิทยาศาสตร์รองรับ” มาเป็นสโลแกนในการพัฒนาระบบเพื่อจะได้นำประโยชน์จากการส่งออกมาสู่ประเทศ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า “การปรับปรุงและพัฒนาเป็นเรื่องที่ดี เพราะหน่วยงานใดหรือองค์กรไหนขาดการปรับปรุงและพัฒนา ก็จะมีปัญหาตามมาอีกเยอะ แต่มองว่าในเรื่องกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยนั้นเท่าที่เห็นควรปรับปรุงและพัฒนาผู้ปฏิบัติงานหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและรับรองฮาลาลจะดีกว่า เพราะปัญหาอยู่ตรงนี้ไม่ใช่ปัญหาอยู่ที่ตัวกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงและอื่นๆ”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า “การปรับปรุงและพัฒนานั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกเรื่อง เพราะบางเรื่องมันไม่เหมาะกับสภาพสังคมและเวลา และอาจจะเสียมากกว่าได้ เช่นเดียวกับการจะปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยให้ออกเป็นพระราชบัญญัติฮาลาลนั้นคิดว่าน่าจะยังไม่เหมาะกับสภาพสังคมและการเมือง ณ เวลานี้”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า “เรื่องการพัฒนาเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะจะได้เติมเต็มส่วนที่ยังขาดอยู่ (หรือสิ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540) ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความมั่นใจและความรู้สึกของผู้บริโภค และมีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะนำรายได้เข้าสู่ประเทศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อีกทั้งยังได้สนับสนุนนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลกที่รัฐใช้เป็นนโยบายในการส่งออกอาหารไปยังตลาดโลก”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า “หากประเทศไทยจะมีการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาล ถือว่าจะเป็นเรื่องที่ดีมาก เพราะจะได้คุ้มครองผู้บริโภคด้านฮาลาลได้ทั้งระบบ ได้พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีทักษะที่เอื้อต่อการเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองฮาลาลในยุคปัจจุบัน จะได้มีระบบการควบคุมตรวจสอบผู้ประกอบการด้านฮาลาลไม่ให้หลอกลวงหรือเอาเปรียบผู้บริโภคตลอดถึงการออกมาตรการหรือบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือระเบียบด้านฮาลาลอย่างจริงจังมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยให้มีการเชื่อมโยงกับกฎหมายอื่นๆของประเทศ เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับของผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและตลาดโลก และแน่นอนว่าการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลหรือกฎหมายอื่น ๆ มันก็จะส่งผลต่อระบบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้นจากอดีตหรือที่เป็นอยู่ ยิ่งการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาล ในบริบทของประเทศไทยซึ่งไม่ใช่เป็นประเทศมุสลิมจะยิ่งสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศเป็นอย่างมากเลยทีเดียว ประเทศไทยสามารถใช้โอกาสที่ผู้ประกอบการต่างชาติให้การยอมรับและไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ต่างๆที่เร่งผลิตและส่งออกไปยังต่างประเทศเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว และประเทศไทยควรได้รับประโยชน์จากการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะประเทศไทยอยู่ในกลุ่มผู้นำในการส่งออกอาหารไปยังตลาดโลกอยู่แล้ว และยังเป็นโอกาสดีที่จะสามารถขยายฐานการส่งออกด้านฮาลาลไปยังตลาดโลกอีกด้วย เพราะธุรกิจด้านฮาลาลกำลังเป็นเป้าหมายสำคัญของผู้ประกอบการทั่วโลก”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า “สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนากฎหมายฮาลาล เพราะผู้บริโภคจะได้รับบริการสิ่งที่เป็นฮาลาลอย่างจริงจังและมั่นใจไม่สงสัย ซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และยังสร้างภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในกลุ่มประเทศมุสลิมอีกด้วย ซึ่งประเทศไทยจะได้รับประโยชน์อย่างมหาศาลทั้งทางตรงและทางอ้อม”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า “สมควรที่จะต้องปรับปรุงพัฒนากฎหมายฮาลาล ปรับปรุงโครงสร้างขององค์กร โดยให้มีโครงสร้างขององค์กรที่ประกอบด้วย ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญด้านศาสนาอิสลาม ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมอาหาร ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์อาหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และจะต้องมีผู้แทนจากส่วนราชการ เช่น จากกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และอื่นๆที่เห็นควร เป็นต้น เพื่อให้องค์กรมีความเข้มแข็ง มั่นคง ผู้บริโภคจะได้รับความมั่นใจเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และยังสร้างภาพลักษณ์และความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในกลุ่มประเทศมุสลิมอีกด้วย ซึ่งประเทศไทยจะได้รับประโยชน์โดยตรง”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า “เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการปรับปรุงพัฒนา เพราะเป็นกฎหมายที่ใช้มา 20 กว่าปี ซึ่งผู้ปฏิบัติคงเห็นความบกพร่องไม่สมบูรณ์ หรือความไม่สะดวกในการปฏิบัติหน้าที่เกิดขึ้นอย่างแน่นอน หากข้อบกพร่องต่างๆดังกล่าวได้รับการปรับปรุงพัฒนาก็จะเกิดประโยชน์กับทุกคนทุกฝ่ายอย่างแน่นอน เช่น มุสลิมก็จะมีความสะดวกและมั่นใจในการเลือกใช้บริการมากขึ้นเมื่อระบบหรือกลไกได้มีการพัฒนา ผู้ประกอบการก็จะเกิดความสะดวกยิ่งขึ้นสามารถขยายฐานลูกค้าได้มากขึ้น รัฐก็จะมีรายได้จากการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลประโยชน์ทั้งหมดก็จะหมุนกลับสู่ประเทศไทยทั้งสิ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าที่เป็นมุสลิม”

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า “แน่นอนที่สุดว่าระเบียบกติกากฎหมายต่างๆที่ได้ปฏิบัติมาได้ระยะหนึ่งแล้วหากปรากฏข้อบกพร่องหรือเห็นจุดที่คิดว่าควรจะต้องปรับปรุงพัฒนา ก็ควรที่จะปรับปรุงและพัฒนาเพื่อเติมเต็มส่วนดังกล่าวนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองฮาลาลก็เช่นเดียวกันหากได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้สมบูรณ์และครอบคลุมถึงทุกประเด็นก็จะยิ่งเพิ่มความน่าเชื่อถือมากขึ้น สร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ ซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคง และจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศมุสลิมทั้งที่เป็นประเทศคู่ค้าหรือประเทศเพื่อนบ้านทั่วไป”

ประเด็นนี้ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลให้ครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ทั้งผู้บริโภคมุสลิมและระบบธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศ เพราะการพัฒนาไม่ได้หมายความว่ายกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลที่มีอยู่ แต่จะทำให้กิจการฮาลาลในประเทศไทยมีความสมบูรณ์และมีความชัดเจนยิ่งขึ้นในด้านต่างๆ เช่น คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน แผนกต่างๆที่เกี่ยวข้อง อำนาจหน้าที่ที่ครอบคลุมในด้านต่างๆ ตลอดจนการกำหนดมาตรการลงโทษผู้ละเมิดสิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ทั้งนี้เพื่อสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ และเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศได้จนนำไปสู่การขยายเศรษฐกิจและรายได้เข้าสู่ประเทศดังกล่าว

ประเด็นที่ 6 รูปแบบใดที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 กล่าวว่า “ใช้รูปแบบเดิม คือ พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เพราะเรื่องกิจการฮาลาลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนาอิสลาม และให้องค์กรศาสนาอิสลามบริหารจัดการจะดีที่สุดเพราะเข้าใจในรายละเอียดของหลักการ หากพัฒนากฎหมายฉบับนี้ไม่ทราบว่าจะออกในรูปแบบใดและใครจะมาบริหารจัดการกับเรื่องละเอียดอ่อนดังกล่าว ซึ่งอาจจะสร้างปัญหามากกว่าแก้ก็ได้” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 กล่าวว่า “หากไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขอย่างอื่นได้ก็ควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 เพราะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านการบริโภค” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 กล่าวว่า รูปแบบใดที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย? “รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดคงจะเป็นการออกพระราชบัญญัติฮาลาล แต่ความเป็นไปได้จะมีมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน แต่หากไม่สามารถใช้รูปแบบนั้นได้ก็ควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ให้ครอบคลุมในเรื่องกิจการฮาลาลให้มากขึ้น” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 4 กล่าวว่า “เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการปรับปรุงพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับฮาลาลในประเทศไทย ส่วนจะในลักษณะใดนั้นไม่ได้ตั้งใจ หากเป็นไปได้ก็ควรจะเป็นพระราชบัญญัติฮาลาลที่เป็นเอกเทศ คือเกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลทั้งระบบ แต่หากไม่ได้เช่นนั้นก็ควรปรับปรุงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ให้ครอบคลุมกิจการฮาลาลทั้งระบบและชัดเจนมากขึ้น เช่นคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆ นั้นเป็นมุสลิมที่เข้าใจศาสนาอย่างละเอียดและเป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ในด้านวิทยาศาสตร์อาหาร หรือ (Food Science) จะเป็นการดียิ่ง เพราะจะสอดคล้องกับนโยบายของรัฐที่ว่า “ศาสนารับรอง วิทยาศาสตร์รองรับ” หรืออื่นๆ” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 กล่าวว่า “รูปแบบที่ดีที่สุดในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย คิดว่าน่าจะเป็นการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยฮาลาลโดยตรงถึงแม้จะมีความยากลำบากก็ตาม เพราะจะได้มีรายละเอียดที่ครอบคลุมถึงทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาล อำนาจหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกส่วน กระบวนการการรับรองฮาลาล และตลอดจนถึงบทลงโทษ ผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิด้านฮาลาลต่อผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ และจะส่งผลถึงความสง่างามและสร้างความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดสำหรับประเทศไทย แต่ทั้งนี้จะต้องให้นักวิชาการด้านศาสนาอิสลามเป็นหลักในการควบคุมและบริหารจัดการในด้านการรับรองฮาลาล เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจดีในรายละเอียดปลีกย่อยของเรื่องศาสนาอิสลาม แต่หากไม่สามารถทำได้ในลักษณะนี้ก็ควรใช้ทางเลือกอื่นที่เห็นว่าสามารถจะก่อประโยชน์สูงสุดให้กับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หรือแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ให้ครอบคลุมด้านฮาลาลด้วย” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 กล่าวว่า “มองว่าควรปรับปรุงและพัฒนาตัวเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานน่าจะเหมาะกว่า โดยใช้วิธีปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบข้อบังคับซึ่งสามารถทำได้ง่ายและสะดวกกว่า เนื่องจากกระบวนการต่างกัน” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 กล่าวว่า “คิดว่าน่าจะมุ่งเป้าไปที่การปรับปรุงแก้ไขระเบียบภายในจะดีกว่า เพราะสะดวก รวดเร็ว และวิธีการจะไม่ยุ่งยากมากนัก ครับ” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 8 กล่าวว่า “หากเป็นไปได้ก็อยากให้ออกเป็นพระราชบัญญัติเพราะจะได้แก้ปัญหาทั้งระบบโดยให้ครอบคลุมทุกหมวดที่เกี่ยวข้องกับฮาลาล ไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ตรวจและออกหนังสือรับรองฮาลาลเพื่อจะให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจของงานในสังคมเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในปัจจุบัน อีกทั้งจะได้ลดปัญหาการหลอกลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆอีกด้วย” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 9 กล่าวว่า “รูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย คือการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยฮาลาลโดยตรงเหมือนกับพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พระราชบัญญัติการใช้กฎหมายอิสลามในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล พ.ศ.2489 พระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮัจญ์ หรืออื่นๆ เพราะจะได้มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งระบบเพื่อประโยชน์ด้านความน่าเชื่อถือแก่ผู้บริโภคมุสลิมและเป็นประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม แต่หากไม่สามารถพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวได้ ก็เห็นควรพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคให้ครอบคลุมด้านฮาลาลด้วยน่าจะเหมาะสมที่สุด ซึ่งกระบวนการของมันจะครอบคลุมด้านการบริโภคทั้งหมดรวมทั้งโลจิสติกด้วย” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 กล่าวว่า “คิดว่าน่าจะต้องเป็นกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องกิจการฮาลาลโดยตรงทั้งระบบ เพราะจะทำให้ผู้รับผิดชอบหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีกฎหมายรองรับ” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2561)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 11 กล่าวว่า “คิดว่าน่าจะเป็นกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องกิจการฮาลาลโดยตรงทั้งระบบ มีโครงสร้างที่ชัดเจน ครอบคลุม น่าเชื่อถือ และมีอำนาจบังคับได้ และให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2563)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 กล่าวว่า “ส่วนตัวไม่ได้ตั้งใจในเรื่องรูปแบบที่จะมีการพัฒนา แต่มองว่าหากได้ออกเป็นพระราชบัญญัติหรือกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรงจะเป็นการดีที่สุดถึงแม้ขั้นตอนและกระบวนการจะยุ่งยากและลำบากก็ตาม เพราะหากออกมาในรูปแบบพระราชบัญญัติว่าด้วยฮาลาลแล้วจะมีความสำคัญ ความครอบคลุมตลอดจนความมั่นคงมากขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ต้องอธิบายให้คนที่ยังไม่เข้าใจว่า อะไรคือฮาลาล มีความสำคัญอย่างไรกับวิถีชีวิตของมุสลิม พื้นที่ทางตลาดมีความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลมากน้อยอย่างไร และใครคือผู้ได้รับประโยชน์ตัวจริงจากการรับรองฮาลาล” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2562)

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 กล่าวว่า “คิดว่ารูปแบบที่เหมาะสมที่สุดที่จะพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยนั้นควรออกเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยฮาลาล หรือพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทย แต่ทั้งนี้หากทุกอย่างเอื้อและอำนวย เพราะจะมีความสำคัญมาก

ยิ่งขึ้น แต่หากไม่สามารถออกได้ถึงระดับนั้นก็ควรจะปรับปรุงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ให้ครอบคลุมและเจาะจง ถึงประเด็นเรื่องกิจการฮาลาลให้มากกว่าที่เป็นอยู่ก็ได้ หรือวิธีอื่นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ” (ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2562)

จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมาย ผู้ศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีความคิดเห็นเหมือนกันในบางประเด็นและมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปในบางประเด็น และเป็นข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นตรงกันว่ามุสลิมทุกคนจำเป็นต้องบริโภคเฉพาะสิ่งที่ดี ฮาลาล ดี และมีประโยชน์เท่านั้น ให้หลีกเลี่ยงสิ่งที่ฮารอม สกปรก และไม่บริสุทธิ์ด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย เช่น ได้ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของศาสนาหรือเจตนารมณ์ของอิสลามที่ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ อย่างละเอียด ได้รับความสุขภาพกายให้ปลอดภัยจากโรคร้ายต่างๆ ที่มักจะมากับสิ่งสกปรกทุกประเภท และรักษาสุขภาพจิต เพราะเมื่อร่างกายมีสุขภาพพลานามัยดีก็ส่งผลต่อสุขภาพจิตให้ดีไปด้วย

2) ทุกคนมีความเห็นเหมือนกันว่าการรับรองหรือการรับประกันถึงความเป็นฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้บริโภคไม่ได้เป็นผู้ผลิตอาหารมาบริโภคเอง เพราะหากเป็นผู้ผลิตเองคงต้องรู้ถึงสภาพของอาหารที่ผลิตดี และหากรับบริการจากผู้อื่น หรือในกรณีที่ เป็นระบบอุตสาหกรรมเพื่อการจำหน่ายและส่งออกยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการรับรองฮาลาล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคและเป็นช่องทางในการขยายตลาดอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารในตลาดโลกต่อไป เพราะหลักการอิสลามบัญญัติให้บริโภคสิ่งที่มีความมั่นใจในความเป็นฮาลาลเท่านั้น ห้ามบริโภคสิ่งที่ยังมีความคลุมเครือหรือสงสัยในความเป็นฮาลาลของมัน ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยและเพิ่มความมั่นใจจึงจำเป็นต้องให้มีการตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ขององค์กรศาสนาอิสลาม

3) ทุกคนเห็นตรงกันว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง มีเพียงแต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เท่านั้นที่สามารถตีความให้กิจการฮาลาลในประเทศไทยเข้าในความหมายของคำว่า “กิจการศาสนาอิสลาม” ด้วย โดยในมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) ของพระราชบัญญัตินี้ได้ให้อำนาจและหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม จึงได้ตีความรวมถึงกิจการฮาลาล หรือการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ด้วย เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องกิจการศาสนาเช่นกัน

4) ส่วนอุปสรรคและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยจากการใช้อำนาจหน้าที่ทางพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 นั้น กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นแตกต่างกันดังนี้

ส่วนหนึ่งมองว่ามีอุปสรรคและปัญหาพอสมควรในการบริหารจัดการกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยด้วยเหตุผลเดียวกัน คือ พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ใช่เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง ไม่มีรายละเอียดที่กล่าวถึงกิจการฮาลาลทั้งระบบ ไม่มีการกำหนดโทษหรือมาตรการในการปรามผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคอย่างเต็มที่ ทำให้มีการหลอกลวง ปลอมแปลง หรือแสดงข้อมูลความเป็นฮาลาลอย่างเป็นทางการเท็จต่อผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้การ

คุ้มครองสิทธิผู้บริโภคขาดความชัดเจนและขาดประสิทธิภาพ แต่อีกส่วนหนึ่งมองว่าอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่มาจากผู้ปฏิบัติหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการหรือกิจการฮาลาล ไม่ใช่เป็นปัญหาที่มาจากตัวบทกฎหมาย และมองอีกว่าการที่กฎหมายกล่าวไว้แบบกว้างๆไม่ลงรายละเอียดมากนักถือเป็นสิ่งที่เปิดโอกาสให้ได้ตีความไปในเรื่องอื่นๆได้อีกมากมาย ซึ่งต่างกับกรณีที่กฎหมายระบุไว้แบบตรงตัวจนไม่สามารถตีความให้ครอบคลุมไปในประเด็นที่เห็นควร ในขณะที่อีกบางส่วนมองว่าอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของการปฏิบัติงานและสามารถแก้ไขได้เมื่อทุกคนเข้าใจ เห็นความสำคัญ และเห็นตรงกันถึงประโยชน์ของกฎหมายดังกล่าวในภาพรวมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

5) เมื่อพูดถึงความจำเป็นและความเหมาะสมที่จะปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยนั้น กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นหรือมุมมองที่แตกต่างกันออกไปอย่างน้อย 3 กลุ่มแนวคิด คือ

กลุ่มที่หนึ่งมองว่า กิจการฮาลาลในประเทศไทยอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และกิจกรรมการตรวจรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์และการบริการต่างๆที่เกี่ยวข้องก็ดำเนินไปอย่างสะดวกไม่มีอุปสรรคและปัญหาแต่อย่างใด เว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ จึงมองว่ายังไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ใช้อยู่แต่อย่างใด และกลุ่มนี้ยังให้ความสำคัญเพิ่มเติมอีกว่าเมื่อดูบรรยากาศทางการเมือง ณ ปัจจุบันนี้ ก็ไม่เหมาะสมที่จะเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลดังกล่าวในตอนนี้อยู่

กลุ่มที่สองมองว่า ยอมรับว่าพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย ไม่เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ดีที่กฎหมายกำหนดไว้แบบกว้างๆเพื่อให้ตีความ และกิจการฮาลาลในประเทศไทยยังเดินไปได้ แต่โครงสร้างของกิจการฮาลาลนั้นกว้างและมีความสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับระบบการบริหาร ระบบการจัดการ ระบบธุรกิจและเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้บริโภคมุสลิมทั้งในและต่างประเทศ และยังส่งผลกระทบต่อรายได้ของมหาศาลของประเทศอีกด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นบั่นทอนความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อระบบการตรวจสอบและรับรองฮาลาลของประเทศไทย ทำให้เสียโอกาสในการขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไปยังตลาดโลก ขาดโอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพและสร้างรายได้แก่ประชาชนและประเทศชาติปีละหลายแสนล้านบาท ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวกลุ่มนี้จึงมองว่ามีความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะมีการปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยให้มีความครอบคลุม ชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่วนกลุ่มที่สามมองว่า การปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม หากกฎหมายเดิมที่ใช้อยู่เป็นอุปสรรคและปัญหาในการบริหารจัดการ เพราะกฎหมายทุกประเภทที่ใช้อยู่ในทุกเรื่อง เมื่อมีอุปสรรคและปัญหาก็ก็น่าจะต้องปรับปรุงพัฒนา หากไม่ยอมปรับปรุงพัฒนา กฎหมายต่างๆเหล่านั้นก็จะกลายเป็นอุปสรรค ถ่วงความเจริญหรือเป็นต้นเหตุของปัญหาใหม่ๆได้ตลอด และยังตัดโอกาสความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและรายได้ของ

ประเทศ และกลุ่มนี้ยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ควรปรับให้เป็นองค์กรของรัฐ แต่โครงสร้างหลักของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องการตรวจสอบและรับรองฮาลาลจะต้องเป็นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเหมือนเดิม หรือจะต้องเป็นมุสลิมที่มีความรู้และเข้าใจในหลักการศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี และควรให้มีผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์อาหาร ด้านกฎหมาย ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีการผลิต หรือด้านอื่นๆ เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องใช้ทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะทางมาหลอมรวมกันจนเกิดความมั่นคง มีประสิทธิภาพ และสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภคในตลาดทั่วไปและตลาดโลก

6) ส่วนรูปแบบที่จะเลือกใช้ในการปรับปรุงพัฒนานั้นกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าให้ปรับปรุงและพัฒนานั้นมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปเป็น 3 แนวความคิดเช่นกัน คือ

1) แนวความคิดที่หนึ่งเห็นว่า ควรจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อการพัฒนาในตัวพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ให้มีความครอบคลุมในประเด็นต่างๆที่เห็นว่ายังขาดอยู่และให้มีความชัดเจนในเรื่องกิจการฮาลาลมากกว่าเดิม เพราะคิดว่าจะง่ายและสะดวกกว่าวิธีอื่นๆ อีกทั้งโครงสร้างหลักของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

2) แนวความคิดที่สองเห็นว่า ให้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หรือปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ให้ครอบคลุมกิจการด้านฮาลาลทั้งระบบ และยังคงว่าเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องการตรวจรับรองฮาลาลจะต้องเป็นอำนาจหน้าที่ของนักวิชาการหรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหลักการศาสนาอิสลามอย่างละเอียด

3) แนวความคิดที่สามเห็นว่า หากเป็นไปได้ก็ควรที่จะปรับปรุงและพัฒนาในรูปแบบการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยโดยตรง ให้มีรายละเอียดครอบคลุมถึงโครงสร้างขององค์กร อำนาจหน้าที่ ค่าตอบแทน ตลอดจนมาตรการหรือบทลงโทษผู้ประกอบการหรือผู้ที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับความพยายามที่ผ่านมาที่มีการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยและนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วครั้งหนึ่งถึงแม้จะยังไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม เพราะฉะนั้นเป็นเป้าหมายที่มุสลิมคาดหวังเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคตามเจตนารมณ์ของอิสลาม และยังคงสอดคล้องกับโฆด้า ฮัรึมเพ็ง (2559) ที่กล่าวว่าผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้ชีวิตด้านการบริโภคในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของอัลอิสลาม

4.5 บทสรุป

คำว่าฮาลาล (حلال) เป็นคำที่ถูกกำหนดจากพระเจ้าเป็นเจ้าของเพื่อเป็นกรอบให้มนุษย์ใช้ชีวิตในสังคมอย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะด้านการอุปโภคและบริโภค เพราะหากมนุษย์ขาดการเอาใจใส่หรือละเลยในเรื่องนี้จะส่งผลกระทบต่อตัวมนุษย์เองทั้งด้านร่างกายและจิตใจอย่างแน่นอน และ

เป็นความเสียหายที่ยากจะแก้ไขภายในระยะเวลาอันรวดเร็วได้ จะกระทบกับสุขภาพของตนเอง เกิดการละเมิดสิทธิบุคคลอื่น และจะเกิดการละเมิดบทบัญญัติของศาสนาไปในเวลาเดียวกัน เพราะอิสลามได้กำชับในเรื่องนี้อย่างละเอียด ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾

(البقرة : 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารร้าย เพราะมารร้ายนั้นเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสูเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 168)

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้มีศรัทธาทั้งหลาย จงบริโภคสิ่งที่ดีทั้งหลาย ที่เราได้ประทานให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน และพวกท่านจงขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ถ้าหากพวกท่านเคารพภักดีแต่พระองค์เท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 172)

อัลกุรอานชี้ให้เห็นว่า อิสลามได้บัญญัติหลักการอุปโภคและบริโภคเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่ได้เจาะจงเฉพาะมุสลิมเพียงอย่างเดียว หากมนุษย์ใช้สติใคร่ครวญแล้วจะเห็นว่า ประโยชน์จะตกแก่ทุกคนที่ได้ปฏิบัติตาม และอิสลามเน้นหนักในเรื่องความสะอาดด้านการบริโภค วัตถุประสงค์ทุกประเภทที่เป็นปศุสัตว์จะต้องผ่านกระบวนการชำแหละ เชือด และกระบวนการชำระล้างอย่างถูกต้อง เพราะหากสัตว์ใหญ่หรือปศุสัตว์ไม่ผ่านการเชือดหรือชำแหละ อิสลามถือว่าเป็นซากและเป็นสิ่งสกปรกห้ามนำมาบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับหลักความจริงที่ปรากฏว่าการเชือดสัตว์เพื่อการบริโภคแบบอิสลามจะได้เนื้อสัตว์ที่สะอาดมีคุณภาพและถูกสุขอนามัยมากกว่าสัตว์ที่ถูกทำให้ตายแบบทั่วไป และการเชือดสัตว์แบบอิสลามยังเป็นการฆ่าที่ไม่ทำให้สัตว์ทรมานและเจ็บปวดมากนัก ซึ่งเป็นหลักการอิสลามที่ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า

((عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَابْتِغِ الدَّيْحَةَ، وَابْتِغِ الدَّيْحَةَ"))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1955)

ความว่า “จากท่านอะบียะฮ์ลา ซัดดาต رضي الله عنه จากท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ กล่าวว่า แท้จริงพระองค์อัลลอลฮ์ได้บัญญัติการปฏิบัติต่อทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อท่านสังหารก็จงสังหารด้วยดี และเมื่อท่านจะเชือดสัตว์ก็จงเชือดด้วยดี และคนหนึ่งในกลุ่มของท่านจงลืมนัดของเขาให้คม และจงอำนวยความสะดวกแก่สัตว์ที่เชือดของตน”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1955)

ฮะดีษสอนให้มนุษย์รู้จักการให้เกียรติและเคารพสิทธิซึ่งกันและกันให้ปฏิบัติต่อกันด้วยความดี มีคุณธรรม แม้แต่การปฏิบัติต่อศัตรูและสัตว์ก็ตามยังจำเป็นจะต้องให้เกียรติและเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยกัน และในขณะที่จะเชือดสัตว์เพื่อการบริโภคก็ยังคงคำนึงถึงเรื่องต่างๆอีกมากมาย ต้องเตรียมตัวให้มีความพร้อมมากที่สุดเพื่อลดความเจ็บปวด ความกดดัน ความเครียดและการทรมานให้ได้มากที่สุด เพื่อให้สัตว์นั้นหลั่งสารอะดรีนาลีน (Adrenaline) ให้น้อยที่สุดเพื่อจะไม่ส่งผลเสียต่อผู้บริโภคในภายหลัง

มุสลิมไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใดก็ตาม หรืออยู่ส่วนไหนของโลก จำเป็นต้องศรัทธาและปฏิบัติตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามในเรื่องต่างๆ โดยไม่สามารถปฏิเสธได้ ไม่ว่าในเรื่องการดำรงละหมาดใน 1 วันและ 1 คิน 5 เวลา การชำระชะกาต (ทานบังคับ) การถือศีลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ (หากมีความสามารถ) ซึ่งเป็นประเด็นหลักในกลุ่มโครงสร้างของศาสนาอิสลาม หรือแม้แต่เรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ และมนุษย์กับพระเจ้าเป็นเจ้ามุสลิมทุกคนก็จำเป็นจะต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์ การอุปโภคและบริโภคก็เช่นเดียวกัน อิสลามได้บัญญัติกฎเกณฑ์อย่างละเอียดให้มนุษย์ได้ปฏิบัติตาม โดยให้เลือกอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆที่จะเกิดแก่ตัวของมนุษย์เอง

การบริโภคสิ่งที่ฮาลาลในการดำเนินชีวิตเป็นหนึ่งในสามสาเหตุที่จะทำให้มนุษย์ปลอดภัยหรือประสบความสำเร็จ ดังที่สะลั บุดรของอับดุลเลาะห์ กล่าวว่า ความปลอดภัยของมนุษย์ขึ้นอยู่กับสามอย่างด้วยกัน คือ บริโภคสิ่งที่ฮาลาล ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกบัญญัติใช้ และเจริญรอยตามท่านเราะฮ์สุลลอลฮ์ ﷺ (al-Qurtubiy ,1993:1/195) และอัลกุรอานหลายอายะฮ์กล่าวตรงกันว่าหลักการฮาลาลในอิสลามเป็นหลักการที่ถูกบัญญัติมาเพื่อคุ้มครองสิทธิ เคารพสิทธิ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตแก่ผู้บริโภค เพราะทุกครั้งที่มีมนุษย์บริโภคจะต้องมีความเข้าใจหรือได้รับการยืนยันจนมีความมั่นใจว่าสิ่งเหล่านั้นมีมาตรฐาน ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ต่อผู้บริโภค ดังนั้นจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริโภคจะต้องใส่ใจในกระบวนการผลิต การกลั่นกรอง หรือใส่ใจในการสรรหาวัตถุดิบในการประกอบอาหาร หรือผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภคทุกครั้ง ส่วนผู้ประกอบการ หรือผู้ผลิตในระบบอุตสาหกรรมอาหารก็เช่นเดียวกันต้องคำนึงถึงหลักการต่างๆเหล่านี้อย่างเคร่งครัด เพราะนอกเหนือจากเป็นการร่วมมือและสร้างบรรยากาศการบริโภคที่ถูกสุขลักษณะแล้ว ยังส่งผลดีต่อความเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์ที่ตนเองผลิตด้วย และเมื่อผู้บริโภคมีความมั่นใจและเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผลิตแล้ว ก็ส่งผลดีต่อระบบธุรกิจ ระบบเศรษฐกิจ และระบบคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวมอีกด้วย พระองค์อัลลอลฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾

(النساء : 29)

ความว่า “โอ้ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงอย่ากิน(บริโภค) ทรัพย์สินของพวกเจ้าในระหว่างพวกเจ้าโดยมิชอบ นอกจากมันจะเป็นการค้าขายที่เกิดจากความพอใจในหมู่พวกเจ้า และจงอย่าฆ่าตัวของพวกเจ้าเอง แท้จริงอัลลอฮ์เป็นผู้ทรงเมตตาต่อพวกเจ้าเสมอ”

(อันนิสาอ์ : 29)

การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนในทรัพย์สินของกันและกันถือเป็นการให้เกียรติต่อกันในสังคม ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเคารพสิทธิและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของผู้บริโภคที่เป็นสมาชิกของสังคมเช่นกัน โดยการไม่ละเมิดต่อพวกเขา จะต้องผลิตอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารที่ดี มีคุณภาพเหมาะสมกับมูลค่าหรือราคาที่เราเรียกร้องจากผู้บริโภค ซึ่งหากผู้ประกอบการละเลยหรือเพิกเฉยต่อสิ่งต่างๆเหล่านี้ ถือว่าเขาได้ละเมิดสิทธิผู้บริโภค และจะส่งผลเสียต่อคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคในสังคม

ความมั่นใจหรือความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์หรือการบริการนอกเหนือจากการตรวจสอบหรือใช้ทักษะความรู้ด้วยตัวของผู้บริโภคเองแล้ว ยังสามารถตรวจสอบการรับรองหรือการยืนยันขององค์กรศาสนาที่มีอยู่ในประเทศที่ผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆเหล่านั้นได้ และประเทศไทยมีสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นผู้ตรวจและออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผู้ประกอบการมีความประสงค์ โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบตามระเบียบและเงื่อนไขต่างๆที่กำหนด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดอาศัยอำนาจหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 มาตรา 18 ที่กล่าวว่า คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่หลายอย่าง และใน (9) กล่าวว่า ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม และมาตรา 26 กล่าวว่า ในจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่หลายอย่างเช่นกัน และใน (13) กล่าวว่า ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามในจังหวัด

คำว่า “กิจการศาสนาอิสลาม” ได้ถูกตีความให้รวมถึงกิจการด้านฮาลาลด้วย ในขณะที่กิจการด้านฮาลาลมีความสำคัญ กว้างขวาง และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งในเชิงศาสนา กฎหมาย สังคม และเศรษฐกิจ แต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เป็นพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงด้านการบริหารองค์กรศาสนาเป็นหลัก ไม่ได้กล่าวถึงกิจการด้านฮาลาลโดยตรง ไม่มีการบัญญัติโทษแก่ผู้ประกอบการที่ละเมิดกฎเกณฑ์ของกิจการฮาลาล จึงเป็นช่องว่างที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองด้านฮาลาลอย่างจริงจังจนทำให้ความเชื่อมั่นในตราสัญลักษณ์การรับรองฮาลาลของไทยลดลงส่งผลกระทบต่อส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไทยไปยังตลาดโลก (สมยศ หวังอับลูเลาะ, 2556 : 17) และ (ฐิติมา วงศ์จินดา, 2015:1)

ปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาตลาดฮาลาลไทยที่อาจนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลยังมีอีกหลายประเด็น เช่น ปัญหาที่เกิดจากภาครัฐที่ขาดความเข้าใจ และขาดความชัดเจนในเรื่องฮาลาล ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบในเรื่อง ฮาลาลอย่างเต็มที่ ขาดฐานข้อมูลด้านอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล อีกทั้งยังขาดทักษะในการเจาะตลาด อาหารฮาลาลในตลาดโลกมุสลิม ในขณะที่ปัญหาที่เกิดจากองค์กรศาสนาที่ไม่สามารถบังคับใช้ ระเบียบและระบบมาตรฐานฮาลาลที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรส่วนใหญ่ขาดคุณสมบัติด้าน ความชำนาญเฉพาะทางในการตรวจรับรองและติดตามผลการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลที่ เหมาะสมกับพัฒนาการของสังคมในปัจจุบัน และปัญหาอื่นที่เกิดจากผู้ประกอบการที่ขาดทักษะใน การเจาะตลาดอาหารฮาลาลโลก (ศทวูธ เลาะหมุด และอับดุลเลาะ วารีย์, 2557)

องค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยมีหลาย องค์กร มีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และ คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการ อิสลามประจำจังหวัด จึงเกิดความสับสนแก่ผู้บริโภคมุสลิมทั้งภายในประเทศและในตลาดโลก ในขณะที่ฮาลาลหรือการรับรองฮาลาลมีความจำเป็นและสำคัญในระบบธุรกิจและเศรษฐกิจโลก เนื่องจากความตั้งใจของผู้บริโภคมุสลิมทั่วโลกที่มีมากกว่า 2,000 ล้านคนและยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับกระแสนิยมบริโภคฮาลาลของผู้บริโภคอื่นๆด้วยเหตุผลด้านความสะอาด ปลอดภัย ด้านสุขภาพ หรืออื่นๆจึงทำให้ตลาดฮาลาลเป็นตลาดที่ใหญ่และมีกำลังซื้อสูงมากและ กลายเป็นตลาดที่มีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจของโลก ในขณะที่ประเทศไทยเคยประสบความสำเร็จ ในการส่งออกอาหารไปยังตลาดโลกแต่กลับมีส่วนแบ่งการส่งออกอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล ได้น้อยมาก จึงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งว่าประเทศไทยเสียโอกาสในการขยายตลาดการส่งออก และดักตวง รายได้จากผลิตภัณฑ์ประเภทนี้

จากปัญหาในรูปแบบต่างๆทำให้มีความพยายามเรียกร้องให้มีการปรับปรุงพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยหลายครั้งเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมาก ที่สุด จึงมีการยกพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลขึ้นเพื่อนำเสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อ พิจารณา แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จด้วยเหตุผลจากความผันผวนทางการเมืองและเหตุผลอื่นๆ และถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจะไม่ได้รับการพิจารณาและมีมติเป็นกฎหมายที่สมบูรณ์ก็ ตาม ก็ยังไม่ทำให้ความจำเป็นต่อกฎหมายว่าด้วยเรื่องกิจการฮาลาลและความต้องการของมุสลิมต่อ กฎหมายว่าด้วยฮาลาลลดลงไปเลยแม้แต่น้อย โดยผู้ศึกษาวิจัยมองว่าประเทศไทยจำเป็นจะต้อง พัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลให้ครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยการออกพระราชบัญญัติว่า ด้วยกิจการฮาลาลโดยตรงเพื่อเพิ่มความสะดวกและสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับโลลา หริมเพ็ง (2559) ที่กล่าวว่าผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมี ความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก เพื่อช่วยให้เกิดความสะดวกและ เพิ่มความมั่นใจในการเลือกใช้บริการในการบริโภคอาหารที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม และเพื่อให้ เกิดการพัฒนาด้านธุรกิจฮาลาล การผลิตและการส่งออกที่นำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจและรายได้ ของประเทศได้ดีขึ้นในอนาคตต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในครั้งนี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม ศึกษากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และข้อมูลด้านความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบนิรนัย (Deductive method) และแบบอุปนัย (Inductive method) เป็นหลัก โดยได้แบ่งแนวทางการศึกษาวิจัยออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

ระยะที่ 2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา อุปสรรค และผลกระทบต่างๆ ทั้งในด้านศาสนา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจจากการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ในด้านฮาลาลที่นำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

ระยะที่ 3 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทย ซึ่งมีดังนี้ คือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักกฎหมายมุสลิม และนักการเมืองมุสลิม เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับหลักการฮาลาลด้านการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย อุปสรรค ปัญหา และผลกระทบจากการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย พ.ศ. 2540 ในด้านกิจการฮาลาลในประเทศไทย ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ เพื่อหาเหตุผลที่อาจนำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และ

ระยะที่ 4 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้เก็บรวบรวมมา ทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่กำหนดไว้ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อค้นพบต่างๆที่

ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด และนำข้อมูลเหล่านั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ และผู้ศึกษาวิจัยสรุปและเขียนรายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์

จากการศึกษาอัลกุรอาน อัลฮะดีษ หนังสือตำรากฎหมายอิสลาม (الفقه الاسلامي)

เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายด้านการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมาย ว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ประวัติ และพัฒนาการของกิจการฮาลาลในประเทศไทย ความจำเป็น และความเหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และจากการลงพื้นที่ สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่กำหนดไว้ทั้งคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักกฎหมายมุสลิม และนักการเมืองมุสลิม ผู้ศึกษาวิจัยสรุปผลการ การศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม พบว่า ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญกับการอุปโภคและบริโภคเป็นอย่างมาก ได้บัญญัติ กฎเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียด โดยให้มนุษย์เลือกอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล สะอาด ดี และมี ประโยชน์ต่อตัวมนุษย์เอง ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ทางด้านสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ ตลอดถึงประโยชน์ ที่จะเกิดแก่สังคมโดยรวม และมุสลิมไม่ว่าจะอยู่ในประเทศใดก็ตาม หรืออยู่ส่วนไหนของโลก จำเป็นต้องศรัทธาและปฏิบัติตามบทบัญญัติศาสนาอิสลามในเรื่องดังกล่าว โดยไม่สามารถปฏิเสธได้ เฉกเช่นเดียวกันกับเรื่องละหมาดใน 1 วันและ 1 คีน 5 เวลา การชำระชะกาต (ทานบังคับ) การถือศีล ตลอด การประกอบพิธีฮัจญ์ (หากมีความสามารถ) ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้เป็นประเด็นหลักในกลุ่มโครงสร้าง ของศาสนาอิสลาม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾

(البقرة : 43)

ความว่า “และพวกเจ้าจงดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และจงชำระชะกาต (ทาน บังคับ) และจงรูกัวะพร้อมกับผู้รูกัวะทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 43)

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

(البقرة : 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารเพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสูเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 168)

อิสลามบัญญัติให้มนุษย์บริโภคอาหารที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ เพื่อให้ร่างกายมีสุขภาพร่างกายและจิตใจแข็งแรง เพราะการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและสุขภาพจิตดีเป็นความสุขความสำเร็จ และความปลอดภัยของมนุษย์ที่ทุกคนมุ่งหวัง ซึ่งสอดคล้องกับสะล บุตรอับดุลเลาะห์ที่กล่าวว่า ความสำเร็จ ความปลอดภัยของมนุษย์อยู่ในสามอย่างด้วยกัน คือ บริโภคสิ่งที่ฮาลาล ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกบัญญัติใช้ และเจริญรอยตามท่านนบี ﷺ (al-Qurtubiy,1993 : 1/195) และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงบริโภคสิ่งที่ดีทั้งหลายที่เราได้ประทานให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน และพวกท่านจงขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ถ้าหากพวกท่านเคารพภักดีแต่พระองค์เท่านั้น”

(อัลปะเกาะเราะฮ์ : 172)

ซึ่งความหมายของคำว่า กิน หรือบริโภคในอัลกุรอานนั้น หมายรวมถึงการเอาประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นในทุกวิถีทาง (al-Qurtubiy,1993 : 1/202) และอีกหลายโองการที่พระองค์อัลลอฮ์ได้กำหนดกรอบในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในด้านนี้ ผู้ศรัทธาทั้งหลายมีความตระหนักและพิถีพิถันในการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวัน เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของอิสลาม พยายามตรวจสอบและใช้ความรอบคอบในการเลือกบริโภคในแต่ละครั้ง และการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการที่มาสสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ความเข้าใจในหลักการของเรื่องต่างๆเหล่านั้น ความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ความเกรงกลัวถึงโทษทัณฑ์ต่างๆที่พระองค์อัลลอฮ์ได้สัญญาไว้แก่ผู้ละเมิดทั้งหลาย และแม้แต่ความสะดวกที่จะได้รับจากองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชนในรูปแบบข้อกฎหมายที่มาสสนับสนุนการประกอบศาสนบัญญัติต่างๆดังกล่าว ซึ่งจะทำให้มุสลิมสามารถปฏิบัติตามหลักเจตนารมณ์ของอิสลามได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การอุปโภคและบริโภคในศาสนาอิสลามมีหลักการพื้นฐานบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ในหลายด้านด้วยกัน เช่น

1. หลักฮาลาล ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญที่สุด เพราะความเป็นฮาลาลในหลักการอิสลามนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือในรูปธรรมนั้นทุกสิ่งที่จะนำมาบริโภคจะต้องเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม วัตถุดิบ หรือส่วนผลผลิตที่นำมาประกอบเป็นผลิตภัณฑ์จะต้องสะอาด บริสุทธิ์จากสิ่งที่ไม่ฮาลาล สิ่งที่ไม่ดี หรือสิ่งที่ไม่ดีหลักการอิสลามในทุกมิติ สำหรับในด้านนามธรรม หมายถึงสิ่งที่จะนำมาบริโภคจะต้องบริสุทธิ์ปราศจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่นในทุกๆด้านเช่นเดียวกัน เช่น ไม่ขโมย ไม่ฉ้อโกง หรือหลอกลวงผู้อื่นมา ดังนั้นคำว่าฮาลาลในอิสลามหมายถึงจะต้องสะอาดบริสุทธิ์อย่างแท้จริงทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม ดังที่อัลกุรอานกล่าวไว้ข้างต้น

2. หลักความสะอาด ทั้งในตัวของวัตถุดิบที่นำมาผลิต หลักการเชือด กระบวนการผลิต หลักการชำระล้างในกระบวนการผลิตทั้งระบบ ทั้งหมดนี้มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแตกต่างกัน

ออกไป ซึ่งหลักความสะอาดและบริสุทธิ์นั้นเป็นเรื่องที่อิสลามได้ให้ความสำคัญและรณรงค์ให้มนุษย์รักษา ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبِّكَ فَكَبِيرٌ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ﴾

(المدثر: 5-1)

ความว่า “โอ้ผู้ห่มกายอยู่ จงลุกขึ้นแล้วประกาศตักเตือน และแต่พระเจ้าของเจ้า จงให้ความเกรียงไกร (ต่อพระองค์) และเสื้อผ้าของเจ้าจงทำให้สะอาด และสิ่งสกปรกก็จงหลบหลีกให้ห่างเสีย”

(อัลมุดดัซซิม:1-5)

คำว่า “وَتِيَابَكَ فَطَهِّرْ” ที่แปลว่า “และเสื้อผ้าของเจ้าจงทำให้สะอาด” คำว่าเสื้อผ้านั้น

นักวิชาการอิสลามมีความเห็นว่ามีหลายความหมาย คือ หมายถึงพฤติกรรม หรือหัวใจ หรือชีวิต หรือร่างกาย หรือครอบครัว หรือมารยาท หรือศาสนา หรือเสื้อผ้าอาภรณ์ที่สวมใส่ (al-Qurtubiy,1995:10/59) และท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷻ ได้เน้นย้ำกับประชาชาติของท่านในเรื่องฮาลาลและความสะอาดว่า

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا) (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (البقرة: الآية 172) (ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِينُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبَّ يَا رَبَّ، وَمَطَعَهُ حَرَامٌ وَمَشْرُبُهُ حَرَامٌ، وَعُذِي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ))

(أخرجه مسلم، 2001: 1015)

ความว่า “รายงานจากท่านอะบียุซัยรียเราะฮ์ท่านกล่าวว่า ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ﷻ กล่าวว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์สะอาดบริสุทธิ์ ท่านจะไม่รับสิ่งใดเว้นแต่สิ่งที่สะอาด ดีและบริสุทธิ์และแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ทรงใช้บรรดามุมินปฏิบัติในสิ่งพระองค์ทรงใช้บรรดาเราะฮ์ลุลลอฮ์ปฏิบัติ และท่านกล่าวว่า (โอ้บรรดาเราะฮ์ลุลลอฮ์ท่านจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ และจงประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ดี⁷¹) และท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่า (โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีๆจากปัจจัยยังชีพที่ข้าพเจ้าได้มอบให้แก่พวกท่าน⁷²) จากนั้นท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งที่ดินทางไกลที่มีผมรุ้งรังยุงเหยิงคละเคล้าไปด้วยฝุ่นละออง เขายื่นมือทั้งสองขึ้นสู่อ่างฟ้าเพื่อขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ว่าโอ้พระเจ้าของข้าโอ้

⁷¹ สุเราะฮ์อัลมูนูน อายะฮ์ที่ 51

⁷² สุเราะฮ์อัลปะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 172

พระเจ้าของข้า..ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นเป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องดื่มก็เป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องนุ่งห่มก็ฮารอมและเขายังชีพด้วยสิ่งที่ฮารอมแล้วดูอาหารหรือการขอพรของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1015)

ฮะดีษได้ตอกย้ำให้มนุษย์บริโภคสิ่งที่สะอาด ดี และมีประโยชน์ หรือเรียกว่าสิ่งที่ฮาลาล ซึ่งการบริโภคสิ่งที่ฮาลาลนั้นเป็นแนวทางที่อิสลามได้บัญญัติกับทุกคนแม้แต่บรรดาศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์ ﷺ และยังเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับอามาล พฤติกรรม หรือการกระทำของมนุษย์อีกด้วย

3. หลักความคุ้มค่า มีประโยชน์ และปราศจากโทษหรืออันตรายที่เกิดจากการบริโภค เพราะอิสลามบัญญัติให้มนุษย์รักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยของร่างกาย สมองหรือสติปัญญา ทรัพย์สิน ศาสนา และวงศ์ตระกูล โดยเป็นข้อบังคับขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) รักษาศาสนา หมายถึง ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามศาสนบัญญัติให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประเด็น เพื่อเป็นการทนบำรุงและรักษาไว้ซึ่งศาสนาให้อยู่คู่กับสังคมตลอดไป

2) รักษาชีวิต ร่างกาย หมายถึง ทุกคนจะต้องรักษาร่างกายและชีวิตให้มีความสุขพลานามัยที่แข็งแรง ไม่ปล่อยให้ร่างกายและชีวิตตกไปอยู่ในอันตราย ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ตรัสไว้ว่า

﴿وَأَنْفُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُفُوتُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

(البقرة: 195)

ความว่า “และพวกเจ้าจงบริจาคนในทางของอัลลอฮ์และจงอย่าโยนตัวของพวกเจ้าสู่ความพินาศ และจงทำดีเถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงชอบผู้กระทำความดีทั้งหลาย”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 195)

อิสลามรณรงค์และส่งเสริมให้ปกป้องและรักษาชีวิตให้ปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ ไม่ใช่ชีวิตในรูปแบบที่เสี่ยงอันตราย เช่นไม่บริโภคอาหารที่ไม่สะอาด เพราะเสี่ยงต่อการติดเชื้อและโรคภัยไข้เจ็บ หรืออื่นๆ

3) รักษาวงศ์ตระกูล หมายถึง จะต้องมีการแต่งงานเพื่อสืบทอดวงศ์ตระกูล โดยหาคู่ครองที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ศาสนา และสังคม

4) รักษาทรัพย์สินหรือทรัพย์สินสมบัติ หมายถึง จะต้องใช้จ่ายทรัพย์สินให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงคุณค่าของทรัพย์สิน หรือคำนึงถึงความโปรดปรานที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ได้ให้ทรัพย์สินเหล่านั้นมาแก่เรา ไม่ใช่จ่ายทรัพย์สินของเหล่านั้นไปในทางที่ฟุ่มเฟือยสุรุ่ยสุร่ายไร้ประโยชน์ ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷺ ตรัสไว้ว่า

﴿وَلَا تُبَدِّرْ تَبَدِيرًا إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ
كُفُورًا﴾

(الاسراء : 26-27)

ความว่า “และอย่าสุรุษสุรายนัก แท้จริงบรรดาผู้สุรุษสุรายนั้นเป็นพวกพ้อง
ของเหล่าชัยฏอน และชัยฏอนนั้นเนรคุณต่อพระเจ้าของมัน”

(อัลอิสรอฮ์ : 26-27)

การใช้จ่ายสุรุษสุรายฟุ่มเฟือยนั้น คือการใช้จ่ายไปในทางที่ไม่จงรักภักดีต่อพระองค์
อัลลอฮ์ หรือในทางที่เป็นการฝ่าฝืนพระองค์หรือในทางเสียหาย ฉะนั้นผู้ใดปฏิบัติตนอยู่ในแนวทางนี้
เขาย่อมเป็นพี่น้องหรือพวกพ้องของชัยฏอนมารร้าย เพราะชัยฏอนมารร้ายเนรคุณต่อพระเจ้าของมัน
ดังนั้นผู้สุรุษสุรายจึงอยู่ในสภาพเดียวกันกับชัยฏอนมารร้าย ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ไม่
พึงประสงค์ในอิสลาม (สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทย : 667) และ

5) รักษาสมองหรือสติปัญญา หมายถึงจำเป็นจะต้องปกป้องสมองและ
สติปัญญาให้ปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ไม่ดื่มหรือเสพสิ่งมีนเมาหรือสิ่งที้อาจก่อให้เกิดความเสียหาย
หรืออันตรายต่อระบบสมองและสติปัญญา (al-Chātebiy, n.d : 2/8)

4. หลักความพอดีไม่ฟุ่มเฟือย เพราะอิสลามถือหลักความพอดีเพียงไม่ซีเหินย
จนเกินไปและไม่ฟุ่มเฟือยจนสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สิน และความพอดีนั้นเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่งที
สามารถใช้ประโยชน์ หรือบริโภคได้ไม่มีวันหมด เป็นทรัพย์สินขึ้นอมตะที่ทุกคนพึงมี และความ
ฟุ่มเฟือยเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ น่ารังเกียจอย่างยิ่ง

ดังนั้นจะเห็นว่าฮาลาล (حلال) เป็นหลักความสะอาด หลักความคุ้มค่าไม่ฟุ่มเฟือย
หลักการเคารพสิทธิ ไม่ละเมิดซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งด้านการอุปโภคและ
บริโภคในศาสนาอิสลาม มุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นในหลักการดังกล่าวอย่างเหนียวแน่นตลอดกิจกรรม
การอุปโภคและบริโภค หรือตลอดชีวิตของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะบริโภคสิ่งที่ตนเองผลิตขึ้นมา หรือ
ใช้บริการของผู้ให้บริการอื่นก็ตาม หลักการฮาลาล (حلال) ดังกล่าวจะต้องอยู่คู่กับมุสลิมผู้บริโภคและ
สังคมเสมอ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

จากพัฒนาการของสังคมและความเปลี่ยนแปลงของโลกส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลง
ทางวัฒนธรรมการบริโภคของมนุษย์ในปัจจุบัน และยังส่งผลกระทบต่อการบริโภคด้านฮาลาลเป็น
อย่างมาก เนื่องจากประเภทหรือรูปแบบของผลิตภัณฑ์เพื่อการอุปโภคและบริโภคมีความสลับซับซ้อน
และเปลี่ยนแปลงไปด้วย ประกอบกับผู้ประกอบการมีการแข่งขันกันสูง และยังมีเล่ห์เหลี่ยมหรือทักขะ
และกลยุทธ์ที่นำมาใช้เพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการค้าและสนองความต้องการของผู้บริโภค จึงทำให้
ผู้บริโภคตกอยู่ในสภาพที่มีความเสี่ยงที่จะบริโภคสิ่งที่ไม่ฮาลาลได้ตลอดเวลา ดังนั้นผู้บริโภคมุสลิม
จำเป็นจะต้องหาหลักประกันเพื่อสร้างความมั่นใจในความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ต่างๆก่อนการ
บริโภค ด้วยการอาศัยองค์กรศาสนาเข้ามากำกับ ดูแล ตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาล ซึ่ง

องค์กรดังกล่าวต้องมีกฎหมายสนับสนุนอย่างชัดเจน เพื่อให้องค์กร และการควบคุมดูแลตรวจสอบมี ประสิทธิภาพสูงสุดจนสามารถคุ้มครองผู้บริโภคด้านฮาลาลได้อย่างสมบูรณ์

วงการอุตสาหกรรมอาหารทั่วโลกยอมรับว่าการผลิตอาหารหรือส่วนประกอบของ อาหารนั้นนอกเหนือจากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์แล้ว ยังต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ของผลิตภัณฑ์นั้นด้วย ทุกประเทศในโลกรวมทั้งประเทศไทยมีการกำหนดกฎหมายว่าด้วยอาหารขึ้น เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ความปลอดภัยของอาหารที่ผลิตขึ้นมาจากภายในประเทศและอาหารที่นำเข้ามา จากต่างประเทศ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค ทำให้วงการอุตสาหกรรมอาหารมีความ ตระหนักและใส่ใจในความปลอดภัยของอาหารมากขึ้น โดยผู้บริโภคเองสามารถสังเกตสัญลักษณ์ของ การรับรองมาตรฐานความปลอดภัยดังกล่าวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น GMP (Good Manufacturing Practice) หรือมาตรฐานฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรืออื่นๆ (สุทธิชาติ นิลคุหา, 2547 : 20)

ประเทศไทยเริ่มมีการรับรองมาตรฐานฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆตั้งแต่สมัยของท่าน จุฬาราชมนตรี ต่วน สุวรรณศาสตร์ หรือเมื่อปี พ.ศ.2492 โดยอำนาจการตรวจสอบและออกหนังสือ รับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆในขณะนั้นเป็นอำนาจของท่านจุฬาราชมนตรี ต่อมาได้มีการพัฒนา เรื่อยมาและโอนอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองฮาลาลมาเป็นอำนาจหน้าที่ ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และได้มีการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อปี พ.ศ.2534 และกรมทะเบียนการค้าได้รับจดทะเบียน เครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2539 (การุญ ภู ใหญ่, 2551 : 23)

ในปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการศาสนา อิสลามขึ้นมา คือพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายที่ออกมา เพื่อบริหารองค์กร และหรือกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย นับว่าเป็นกฎหมายที่มีบทบาท สำคัญในการพัฒนากิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทยมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา และในพระราชบัญญัติ ฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำ จังหวัดออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม เช่น หนังสือรับรองการสมรส หนังสือรับรอง การหย่าร้าง หนังสือรับรองการเข้ารับอิสลาม และรวมไปถึงหนังสือรับรองฮาลาลของผลิตภัณฑ์หรือ บริการต่างๆแก่ผู้ที่มาขอให้รับรอง โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบและขั้นตอนต่างๆที่ทางสำนักงาน คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด ดังนั้นงานกิจการฮาลาลในประเทศไทย ซึ่งเป็น อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำ จังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ซึ่งในมาตรา 18 กล่าวว่า คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่หลายอย่าง และใน (9) กล่าวว่า ออก ประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม และมาตรา 26 กล่าวว่า ในจังหวัดที่มี คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่หลายอย่างเช่นกัน และใน (13) กล่าวว่า ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามในจังหวัด

จากนั้นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ดังกล่าวออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศอีกหลายฉบับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกิจการการรับรองฮาลาลในประเทศไทย คือ

1. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นระเบียบฉบับแรกที่ออกภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และเป็นรากฐานของการออกระเบียบฉบับอื่นๆต่อมา

2. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองฮาลาล พ.ศ.2544 ซึ่งเป็นระเบียบฉบับที่ 2 ออกเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2544 เพื่อใช้แทนฉบับ พ.ศ.2541 และระเบียบฉบับนี้ได้ปรับปรุงวิธีดำเนินการและมาตรฐานการตรวจสอบ การรับรองฮาลาลของส่วนกลางและของจังหวัดเป็นไปในแนวเดียวกัน และมีประเด็นการตั้งคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาล และคณะกรรมการกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และมีการกำหนดขอบข่ายของฮาลาลให้รวมถึงผลิตภัณฑ์อุปโภคและบริโภค การเชือดสัตว์ อาหาร เครื่องดื่ม และผลิตภัณฑ์ฮาลาลและเนื้อสัตว์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศด้วย และมีการกำหนดนิยามของผู้ประกอบการให้ครอบคลุมทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ให้บริการ และผู้โฆษณา และกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องมีที่ปรึกษาและที่ปรึกษาพิเศษที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ประกอบการเพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากฝ่ายกิจการฮาลาล

3. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองฮาลาล พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นระเบียบฉบับที่ 3 ออกเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2545 ระเบียบฉบับนี้ได้กำหนดให้มีผู้ตรวจฮาลาลที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้ทำหน้าที่ตรวจติดตามหรือสืบสวนหาข้อเท็จจริงของการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับรองฮาลาล ของผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง และมีการวางจำหน่ายในท้องตลาดแล้ว และได้มอบอำนาจการรับรองมาตรฐานฮาลาลในจังหวัดที่ไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้แก่คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลหรือคณะอนุกรรมการกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และยังให้ความสำคัญกับการศึกษาและฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลด้วย

4. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองฮาลาล พ.ศ.2546 ระเบียบฉบับนี้เป็นฉบับที่ 4 ออกเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ.2546 รายละเอียดของระเบียบฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการรับรองและให้ใช้เครื่องหมายฮาลาลแก่ผู้นำเข้าสินค้าเพื่อจำหน่าย หรือผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตภายในประเทศ และไม่ว่าบริษัทหรือโรงงานของผู้ประกอบการนั้นจะอยู่ในจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือไม่ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีอำนาจในการรับรองและให้ใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานฮาลาลแก่บริษัทหรือโรงงานที่ผลิตสินค้าที่ไม่มีส่วนผสมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ หากมีส่วนผสมที่นำเข้ามาจากต่างประเทศบริษัทที่นำเข้าจะต้องเป็นบริษัทที่ได้รับการรับรองฮาลาลจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเท่านั้น

5. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการรับรองมาตรฐานฮาลาล และการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล พ.ศ.2548 ออกเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2548 ระเบียบฉบับนี้มีรายละเอียดหลายประเด็นด้วยกัน เช่น ทำให้วิธีการตรวจสอบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและการรับรองฮาลาลของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และระเบียบฉบับนี้ได้ขยายความหมายของผลิตภัณฑ์ฮาลาล ให้ครอบคลุมสิ่งที่ผลิตขึ้นตามขั้นตอนมาตรฐานฮาลาล และผลิตภัณฑ์ฮาลาลมีความหมายครอบคลุมสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการบริโภค และหมายรวมถึงการผลิต การบริการ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ฮาลาลด้วย ระเบียบฉบับนี้ได้เปลี่ยนแปลงให้การรับรองและการใช้เครื่องหมายรับรองมาตรฐานฮาลาลแก่ผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าเพื่อใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ของตนเอง กลับมาเป็นอำนาจของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หากบริษัทหรือโรงงานของผู้ประกอบการนั้นตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

6. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินกิจการฮาลาล พ.ศ.2551 ซึ่งมีสาระสำคัญคือการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกิจการฮาลาลขึ้นมา 1 คณะ ประกอบด้วยตัวแทนกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย 7 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์ 1 คน ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้แทนจากกระทรวงอุตสาหกรรม อย่างละ 1 คน โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นประธาน และประธานฝ่ายกิจการฮาลาลเป็นเลขานุการ

7. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินกิจการฮาลาล พ.ศ.2552 โดยมีการเปลี่ยนแปลงในบางประเด็น เช่นการปรับโครงสร้างคณะกรรมการบริหารกิจการฮาลาลใหม่ โดยประกอบด้วยกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย 7 คน ผู้แทนฝ่ายกิจการฮาลาล 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิทยาศาสตร์อาหาร 1 คน ผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผู้แทนจากกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนจากสำนักงานอาหารและยา ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อย่างละ 1 คน และผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย และผู้ทรงคุณวุฒิต่อไปอีกไม่เกิน 2 คน โดยให้คณะกรรมการบริหารเลือกประธานกันเอง ประธานฝ่ายกิจการฮาลาลเป็นเลขานุการ และผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลเป็นรองเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้มีอำนาจมากขึ้น โดยเฉพาะในการกำกับดูแลการดำเนินงานของฝ่ายกิจการฮาลาลและสถาบันมาตรฐานฮาลาล ภายใต้นโยบายเกี่ยวกับกิจการฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

8. ประกาศคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเรื่องข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ.2554 กำหนดข้อกำหนดต่างๆในการตรวจรับรองฮาลาลเพื่อเป็นแนวทางให้แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดใช้ในการตรวจรับรองฮาลาล โดยมีการกำหนดบทลงโทษต่อความบกพร่องของผู้ประกอบการเป็นค่าธรรมเนียม เช่น การขอต่ออายุหลังหมดอายุการรับรอง กรณีที่มีการร้องเรียน

และคณะกรรมการมีมติว่าต้องมีการตรวจสอบหาข้อเท็จจริง การตรวจสอบพบว่ามี การปนเปื้อน ณะภูสหนัก การมีข้อบกพร่องรุนแรง และคณะกรรมการมีมติว่าต้องมีการตรวจติดตามผลการแก้ไข แต่ประกาศฉบับนี้ก็ยังไม่มีความชัดเจนในประเด็นของการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่ถูกละเมิด และ ไม่มีการกำหนดค่าชดเชยจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

9. ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการ ฮาลาล พ.ศ. 2558 โดยใช้อำนาจตามความในมาตรา 18 (5) (9) แห่งพระราชบัญญัติการบริหาร องค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เพื่อให้การบริหารกิจการฮาลาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มี ประสิทธิภาพ พร้อมกำหนดมาตรการและวิธีการดำเนินการตรวจสอบการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยให้เป็นไป ในแนวทางเดียวกัน และระเบียบนี้ได้ยกเลิกระเบียบต่างๆที่ผ่านมาทั้งหมด และภายใต้ระเบียบนี้มี ข้อบังคับของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถาน ประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม ซึ่งรายละเอียดของระเบียบคณะกรรมการกลาง อิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2558 ฉบับนี้มีทั้งหมด 13 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 เป็นหมวดทั่วไป มี 7 ข้อ

หมวดที่ 2 กล่าวถึงการรับรองระบบงานฮาลาลและควบคุมมาตรฐานฮาลาล มี 6 ข้อ

หมวดที่ 3 กล่าวถึงหน่วยงานตรวจรับรองฮาลาลและอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล มี 10 ข้อ

หมวดที่ 4 กล่าวถึงสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย มี 2 ข้อ

หมวดที่ 5 กล่าวถึงคณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาลและคณะกรรมการ ประนีประนอม มี 5 ข้อ

หมวดที่ 6 กล่าวถึงผู้ประกอบการ มี 1 ข้อ

หมวดที่ 7 กล่าวถึงประเภทการรับรอง มี 1 ข้อ

หมวดที่ 8 กล่าวถึงการขอรับรองฮาลาลและการขอใช้เครื่องหมายฮาลาล มี 9 ข้อ

หมวดที่ 9 กล่าวถึงหนังสือรับรองฮาลาล มี 5 ข้อ

หมวดที่ 10 กล่าวถึงการควบคุมมาตรฐานฮาลาล มี 9 ข้อ

หมวดที่ 11 กล่าวถึงการคัดค้าน มี 2 ข้อ

หมวดที่ 12 กล่าวถึงค่าธรรมเนียมและเงินประกัน มี 2 ข้อ

หมวดที่ 13 กล่าวถึงมาตรการลงโทษมี 12 ข้อ และมีบทเฉพาะกาลอีก 1 ข้อรวมทั้งหมดเป็น 72 ข้อ โดยระเบียบนี้ออกเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2558

10. ประกาศคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559) ซึ่งออก ตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 อีก 3 เรื่องคือ

1) ข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล และการใช้ เครื่องหมายรับรองฮาลาล บนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ปี พ.ศ. 2559

2) ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ.2559 และ

3) ข้อกำหนดการตรวจรับรองฮาลาลโรงเชือดสัตว์ และการฆ่าและชิ้นส่วน พ.ศ. 2559 โดยประกาศทั้ง 3 เรื่องออกในวันเดียวกัน คือวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2559 และ

11. ข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์ และค่าธรรมเนียม พ.ศ.2559 ซึ่งมีทั้งหมด 4 หมวดด้วยกัน คือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วยหมวดทั่วไป มีทั้งหมด 4 ข้อ

หมวดที่ 2 ว่าด้วยการตรวจสอบเพื่อการรับรองฮาลาล มีทั้งหมด 17 ข้อ

หมวดที่ 3 ว่าด้วยการตรวจผลิตภัณฑ์ มีทั้งหมด 7 ข้อ

หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องค่าธรรมเนียม มีทั้งหมด 2 ข้อ

จากระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดต่างๆที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้ออกมานั้นทำให้ระบบงานตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยมีความชัดเจนมากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยในปัจจุบันนั้น หมายถึงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผู้ประกอบการมาขอให้การรับรอง

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

การพัฒนา เป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเพื่อความเจริญก้าวหน้า เช่น การพัฒนาโรงเรียน การพัฒนาธุรกิจการค้า และการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงประเทศชาติในด้านต่างๆเพื่อให้มีความเจริญรุ่งเรือง เศรษฐกิจดี มีความมั่นคง มั่นคง ประชาชนมีการศึกษาดี มีคุณธรรมจริยธรรม หากประเทศชาติการพัฒนาจะส่งผลเสียต่อประชาชนและประเทศชาติในทุกๆด้าน

กฎหมาย เป็นเครื่องมือของรัฐที่ใช้ในการบริหารประเทศ ควบคุมองค์กร และประชาชนให้อยู่ในกรอบกติกา เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม และการพัฒนาประเทศต้องดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนากฎหมายตามนโยบายของรัฐ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการของสังคม เพราะนโยบายในการพัฒนาประเทศที่ขาดการพัฒนาด้านกฎหมายไปพร้อมกันด้วยนั้น เป็นเหตุให้กฎหมายย้อนกลับมาสร้างปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต เนื่องจากกฎหมายอาจจะซ้ำซ้อนกัน กฎหมายล้าสมัย ไม่มีสภาพบังคับให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการอธรรมขึ้นในสังคม มีการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวาง ประชาชนอาจจะไม่ได้รับความสะดวกในการรับบริการจากหน่วยงานของภาครัฐ มีต้นทุนทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และอื่นๆ

ประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมในการบริหารจัดการในด้านที่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคและบริโภคหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการแข่งขันทาง

การค้า พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ใช้กำกับดูแลพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อมิให้เอาเปรียบคู่แข่งทางการค้า หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2525 เป็นกฎหมายที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบการให้ใส่ใจและคำนึงถึงผู้บริโภค มิให้เอาเปรียบผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายทั้งหมดที่ออกมานั้นล้วนแล้วเพื่อควบคุมสมาชิกในสังคมมิให้ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้บริโภคที่มักจะถูกผู้ประกอบการเอาเปรียบหรือละเมิดสิทธิอยู่เสมอ ไม่ว่าจะในด้านราคา คุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการต่างๆ

คำว่า “กิจการศาสนาอิสลาม” ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ได้ถูกตีความให้รวมถึงกิจการด้านฮาลาลด้วย ในขณะที่กิจการด้านฮาลาลมีความสำคัญกว้างขวาง และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งในเชิงศาสนา กฎหมาย สังคม และเศรษฐกิจ แต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เป็นพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงด้านการบริหารองค์กรศาสนาเป็นหลัก ไม่ได้กล่าวถึงกิจการด้านฮาลาลโดยตรง ไม่มีการบัญญัติโทษแก่ผู้ประกอบการที่ละเมิดกฎเกณฑ์ของกิจการฮาลาล จึงเป็นช่องว่างที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองด้านฮาลาลอย่างจริงจัง จนทำให้ความเชื่อมั่นในตราสัญลักษณ์การรับรองฮาลาลของไทยลดลง ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไทยไปยังตลาดโลก (สมยศ หวังอับลูเลาะ, 2556 : 17) และ (ฐิติมา วงศ์จินดา, 2015 : 1)

ความอ่อนแอทางกฎหมายส่งผลถึงระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในตลาดโลกที่มีผู้บริโภคมุสลิมที่มีกำลังซื้อสูงและเป็นตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์ฮาลาลจากทั่วโลก ทำให้ผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทยไม่สามารถเจาะตลาดฮาลาลใหม่ๆ และไม่สามารถส่งออกในตลาดเดิมได้อย่างเต็มที่ ขาดโอกาสในการเพิ่มปริมาณการส่งออก ประกอบกับประเทศไทยไม่ใช่เป็นประเทศมุสลิมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคมุสลิมในตลาดโลกเมื่อเทียบกับผู้ส่งออกรายอื่นๆที่มาจากประเทศมุสลิม อย่างประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน หรืออื่นๆ และเนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของโลกเป็นอุตสาหกรรมที่มีตลาดรองรับที่มีขนาดใหญ่มาก และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยสาเหตุการเพิ่มปริมาณประชากรมุสลิมโลก ประกอบกับมีกระแสนิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลของคนทั่วไปด้วยเหตุผลด้านความสะอาดและการรักษาสุขภาพ ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญเป็นอันดับต้นๆของโลกรองจากสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา แคนาดา บราซิล จีน และออสเตรเลีย และอยู่ในลำดับต้นๆของเอเชีย เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบด้านอาหารที่มีคุณภาพ ประกอบกับมีประสบการณ์ในการผลิตและส่งออกอาหารจนเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก แต่ประเทศไทยได้รับส่วนแบ่งในการส่งออกอาหารฮาลาลหรือผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลในตลาดโลกในอัตราที่น้อยมากเมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตของตลาดผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลโลกและความพร้อมของแหล่งวัตถุดิบด้านอาหารดังกล่าว

หลายฝ่ายพยายามเรียกร้องให้มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกคนทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้ประกอบการผู้บริโภค และประเทศชาติที่จะได้รับประโยชน์โดยตรง จนได้มีการร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาฉบับหนึ่งชื่อว่า “พระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทย” และได้นำเสนอร่าง

พระราชบัญญัติดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา แต่ด้วยความผันผวนทางการเมืองประกอบกับสังคมบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่าของพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างชัดเจน หรือยังไม่เข้าใจประโยชน์ของคำว่าฮาลาลที่จะเกิดขึ้นกับทุกคนทุกฝ่ายจนทำให้ร่างดังกล่าวตกไป

จากความพยายามของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะมุสลิมที่ต้องการความชัดเจนในระบบการตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการใช้บริการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลาม ซึ่งให้เห็นว่าฮาลาลมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของมุสลิม และหากฮาลาลได้รับการดูแลและคุ้มครองทางกฎหมายจากฝ่ายรัฐอย่างเต็มที่ ผู้บริโภคมุสลิมก็必将มีความมั่นใจและสบายใจในการใช้บริการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ โสลา หรีมเพ็ง (2559) ที่ชี้ว่าผู้บริโภคมุสลิมมีความต้องการพระราชบัญญัติหรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก เพื่อจะก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการประกอบศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคตามเจตนารมณ์ของอิสลามมากยิ่งขึ้น

ปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาตลาดฮาลาลไทยที่อาจนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับกิจการฮาลาลยังมีอีกหลายประเด็น เช่น ปัญหาที่เกิดจากภาครัฐที่ขาดความเข้าใจและขาดความชัดเจนในเรื่องฮาลาล ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบในเรื่องฮาลาลอย่างเต็มที่ ขาดฐานข้อมูลด้านอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล อีกทั้งยังขาดทักษะในการเจาะตลาดอาหารฮาลาลในตลาดโลกมุสลิม ในขณะที่ปัญหาที่เกิดจากองค์กรศาสนาก็มีเช่นกัน เช่น ไม่สามารถบังคับใช้ระเบียบและระบบมาตรฐานฮาลาลที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางที่สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบันในการตรวจรับรองและติดตามผลการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล และยังมีปัญหาที่เกิดจากผู้ประกอบการที่ขาดทักษะในการเจาะตลาดอาหารฮาลาลโลก (ศหาวิฑู เลาะหมุด และอับดุลเลาะ วาริศรี, 2557)

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลของผู้ศึกษาวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องต่อความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีความคิดเห็นเหมือนกันในบางประเด็นและมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปในบางประเด็น และเป็นข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นตรงกันว่ามุสลิมทุกคนจำเป็นต้องบริโภคเฉพาะสิ่งที่ดี ฮาลาล ดี และมีประโยชน์เท่านั้น ให้หลีกเลี่ยงสิ่งที่ฮารอม สกปรก และไม่บริสุทธิ์ด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย เช่น ได้ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของศาสนาหรือเจตนารมณ์ของอิสลามที่ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ อย่างละเอียด ได้รักษาสุขภาพกายให้ปลอดภัยจากโรคร้ายต่างๆ ที่มักจะมีกับสิ่งสกปรกทุกประเภท และรักษาสุขภาพจิต เพราะเมื่อร่างกายมีสุขภาพพลานามัยดีก็ส่งผลต่อสุขภาพจิตให้ดีไปด้วย

2) ทุกคนมีความเห็นเหมือนกันว่าการรับรองหรือการรับประกันถึงความเป็นฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้บริโภคไม่ได้เป็นผู้ผลิตอาหารมาบริโภคเอง เพราะหากเป็นผู้ผลิตเองคงต้องรู้ถึงสภาพของอาหารที่ผลิตดี และหากใช้บริการจากผู้อื่น หรือในกรณีที่ระบบอุตสาหกรรมเพื่อการจำหน่ายและส่งออกยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการรับรองฮาลาล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคและเป็นช่องทางในการขยายตลาดอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารในตลาดโลกต่อไป เพราะหลักการอิสลามบัญญัติให้บริโภคสิ่งที่มีความมั่นใจในความเป็นฮาลาลเท่านั้น ห้ามบริโภคสิ่งที่ยังมีความคลุมเครือหรือสงสัยใน

ความเป็นฮาลาลของมัน ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยและเพิ่มความมั่นใจจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆขององค์กรศาสนาอิสลาม

3) ทุกคนเห็นตรงกันว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง มีเพียงแต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เท่านั้นที่สามารถตีความให้กิจการฮาลาลในประเทศไทยเข้าในความหมายของคำว่า “กิจการศาสนาอิสลาม” ด้วย โดยในมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) ของพระราชบัญญัตินี้ได้ให้อำนาจและหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม จึงได้ตีความรวมถึงกิจการฮาลาล หรือการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆด้วย เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องกิจการศาสนาเช่นกัน

4) ส่วนอุปสรรคและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยจากการใช้อำนาจหน้าที่ทางพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 นั้น กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นแตกต่างกันดังนี้

ส่วนหนึ่งมองว่ามีอุปสรรคและปัญหาพอสมควรในการบริหารจัดการกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยด้วยเหตุผลเดียวกัน คือ พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ใช่เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง ไม่มีรายละเอียดที่กล่าวถึงกิจการฮาลาลทั้งระบบ ไม่มีการกำหนดโทษหรือมาตรการในการปราบผู้ประกอบกรที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคอย่างเต็มที่ที่ทำให้มีการหลอกลวง ปลอมแปลง หรือแสดงข้อมูลความเป็นฮาลาลอย่างเป็นเท็จต่อผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคขาดความชัดเจนและขาดประสิทธิภาพ แต่อีกส่วนหนึ่งมองว่าอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่มาจากผู้ปฏิบัติหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการหรือกิจการฮาลาล ไม่ใช่เป็นปัญหาที่มาจากตัวบทกฎหมาย และมองอีกว่าการที่กฎหมายกล่าวไว้แบบกว้างๆไม่ลงรายละเอียดมากนักถือเป็นสิ่งที่ดีที่เปิดโอกาสให้ได้ตีความไปในเรื่องอื่นๆได้อีกมากมาย ซึ่งต่างกับกรณีที่กฎหมายระบุไว้แบบตรงตัวจนไม่สามารถตีความให้ครอบคลุมไปในประเด็นที่เห็นควร ในขณะที่อีกบางส่วนมองว่าอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของการปฏิบัติงานและสามารถแก้ไขได้เมื่อทุกคนเข้าใจ เห็นความสำคัญ และเห็นตรงกันถึงประโยชน์ของกฎหมายดังกล่าวในภาพรวมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

5) เมื่อพูดถึงความจำเป็นและความเหมาะสมที่จะปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยนั้น กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นหรือมุมมองที่แตกต่างกันออกไปอย่างน้อย 3 กลุ่มแนวคิด คือ

กลุ่มที่หนึ่งมองว่า กิจการฮาลาลในประเทศไทยอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และกิจกรรมการตรวจรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆที่เกี่ยวข้องก็ดำเนินไปอย่างสะดวกไม่มีอุปสรรคและปัญหาแต่อย่างใดเว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ จึงมองว่ายังไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ใช้อยู่แต่อย่างใด และกลุ่มนี้ยังให้ความสำคัญเพิ่มเติมอีกว่าเมื่อดูบรรยากาศทางการเมือง ณ ปัจจุบันนี้ ก็ไม่เหมาะสมที่จะเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลดังกล่าวในตอนนี้

กลุ่มที่สองมองว่า ยอมรับว่าพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย ไม่เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ดีที่กฎหมายกำหนดไว้แบบกว้างๆ เพื่อให้ตีความ และกิจการฮาลาลในประเทศไทยยังเดินไปได้ แต่โครงสร้างของกิจการฮาลาลนั้นกว้างและมีความสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับระบบการบริหาร ระบบการจัดการ ระบบธุรกิจและเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อประชาชนผู้บริโภคมุสลิมทั้งในและต่างประเทศ และยังส่งผลต่อรายได้ของมหาศาลของประเทศอีกด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นบั่นทอนความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อระบบการตรวจสอบและรับรองฮาลาลของประเทศไทย ทำให้เสียโอกาสในการขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไปยังตลาดโลก ขาดโอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพและสร้างรายได้แก่ประชาชนและประเทศชาติปีละหลายแสนล้านบาท ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวกลุ่มนี้จึงมองว่ามีความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะมีการปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยให้มีความครอบคลุม ชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่วนกลุ่มที่สามมองว่า การปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม หากกฎหมายเดิมที่ใช้อยู่เป็นอุปสรรคและปัญหาในการบริหารจัดการ เพราะกฎหมายทุกประเภทที่ใช้อยู่ในทุกเรื่อง เมื่อมีอุปสรรคและปัญหาก็จำเป็นต้องปรับปรุง พัฒนา หากไม่ยอมปรับปรุงพัฒนา กฎหมายต่างๆ เหล่านั้นก็จะเป็นอุปสรรค ถ่วงความเจริญ หรือเป็นต้นเหตุของปัญหาใหม่ๆ ได้ตลอด และยังตัดโอกาสความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ และกลุ่มนี้ยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ควรปรับให้เป็นองค์กรของรัฐ แต่โครงสร้างหลักของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องการตรวจสอบและรับรองฮาลาลจะต้องเป็นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเหมือนเดิม หรือจะต้องเป็นมุสลิมที่มีความรู้และเข้าใจในหลักการศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี และควรให้มีผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์อาหาร ด้านกฎหมาย ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีการผลิต หรือด้านอื่นๆ เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องใช้ทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะทางมาหลอมรวมกันจนเกิดความมั่นคง มีประสิทธิภาพ และสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภคในตลาดทั่วไปและตลาดโลก

6) ส่วนรูปแบบที่จะเลือกใช้ในการปรับปรุงพัฒนานั้นกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าให้ปรับปรุงและพัฒนานั้นมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปเป็น 3 แนวความคิดเช่นกัน คือ

ก. แนวความคิดที่หนึ่งเห็นว่า ควรจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อการพัฒนาในตัวพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ให้มีความครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ที่เห็นว่ายังขาดอยู่และให้มีความชัดเจนในเรื่องกิจการฮาลาลมากกว่าเดิม เพราะคิดว่าน่าจะง่ายและสะดวกกว่าวิธีอื่นๆ อีกทั้งโครงสร้างหลักของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

ข. แนวความคิดที่สองเห็นว่า ให้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หรือปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ให้ครอบคลุมกิจการด้านฮาลาลทั้งระบบ และยังคงว่าเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องการตรวจรับรอง

ฮาลาลจะต้องเป็นอำนาจหน้าที่ของนักวิชาการหรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหลักการศาสนาอิสลามอย่างละเอียด

ค. แนวความคิดที่สามเห็นว่า หากเป็นไปได้ก็ควรที่จะปรับปรุงและพัฒนาในรูปแบบการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยโดยตรง ให้มีรายละเอียดครอบคลุมถึงโครงสร้างขององค์กร อำนาจหน้าที่ ค่าตอบแทน ตลอดจนมาตรการหรือบทลงโทษผู้ประกอบการหรือผู้ที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับความพยายามที่ผ่านมาที่มีการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยและนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วครั้งหนึ่งถึงแม้จะยังไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม เพราะนั่นเป็นเป้าหมายที่มุสลิมคาดหวังเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคตามเจตนารมณ์ของอิสลาม และยังสามารถสอดคล้องกับโลลา หрімเพ็ง (2559) ที่กล่าวว่าผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้ชีวิตด้านการบริโภคในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของอิสลาม

จากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายจะเห็นมุมมองที่แต่ละท่านแสดงความคิดเห็นออกมาในรูปแบบที่สอดคล้องกันในบางประเด็นและแตกต่างกันในบางประเด็น ดังที่ได้นำเสนอไปแล้ว สำหรับผู้วิจัยก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายบางท่านในบางประเด็นและมีความคิดเห็นต่างกับบางท่านในบางประเด็น ดังนี้ คือ ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยให้มีความครอบคลุม ชัดเจนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน กำหนดมาตรการลงโทษแก่ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจากการละเมิดสิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อยกระดับความสมบูรณ์ของระบบงานการตรวจสอบและรับรองฮาลาล และเพิ่มความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งยังจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและเสริมความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทยที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองด้วยกลไกของรัฐที่ทุกฝ่ายยอมรับทั้งในและต่างประเทศ และผู้วิจัยยังมองว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยและพัฒนาการของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดผู้วิจัยมองว่าควรออกเป็นพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทย เพื่อจะได้เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยฮาลาลเต็มรูปแบบ มีอำนาจบังคับ และสามารถมาสนับสนุนธุรกิจและระบบเศรษฐกิจของประเทศด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่เคยได้ยกร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทยมาแล้ว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของโลลา หрімเพ็ง ที่ได้ค้นพบว่า มุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า การปฏิบัติศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคของมุสลิมให้สมบูรณ์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างที่มาสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นองกรที่ออกมารับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์ที่นับวันก็ยิ่งมีความสลับซับซ้อนของกระบวนการผลิตที่มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะหากมีการรับรองจากองค์กรด้านศาสนาแล้วผู้บริโภคก็จะรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจยิ่งขึ้น แต่องค์กรดังกล่าวก็จะต้องได้รับการคุ้มครองและดูแลจากฝ่ายรัฐโดยเฉพาะในด้านกฎหมายที่มาสนับสนุนกิจการดังกล่าวโดยตรงให้เกิดความสะดวกในการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น แต่ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวโดยตรงจึงทำให้เกิดอุปสรรคปัญหาในด้านต่างๆ

พอสมควร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านศาสนา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนแล้วส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนโดยเฉพาะผู้บริโภคมุสลิมและระบบเศรษฐกิจหรือรายได้ของประเทศ ดังนั้นเพื่อให้ปัญหาต่างๆยุติลงประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรงด้วยรูปแบบพระราชบัญญัติ หรือเรียกว่าพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทย ดังที่เคยมีการเรียกร้องและยกย่องนำเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยเพื่อศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจะอภิปรายผลดังนี้

กิจการด้านฮาลาลในประเทศไทยดำเนินการอยู่ภายใต้อำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 โดยมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสามารถออกหนังสือรับรองต่างๆเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามได้ และได้ตีความให้หมายรวมถึงกิจการฮาลาลด้วย ดังนั้นจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในด้านกิจการฮาลาลในประเทศไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นกฎหมายที่ไม่ได้กล่าวถึงกิจการฮาลาลโดยตรง ในขณะที่กิจการฮาลาลเป็นกิจการที่ใหญ่และกว้างขวางมาก เกี่ยวข้องกับหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติของมุสลิมทั่วโลก เกี่ยวข้องกับหลายองค์กร หลายหน่วยงาน เกี่ยวข้องกับระบบธุรกิจ เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเกี่ยวข้องกับรายได้ของประชาชนผู้ประกอบการ และรายได้ของรัฐ

กิจการที่ใหญ่โตและเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนหลายองค์กร หลายหน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศตลอดถึงเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ ควรจะมีกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษมากกว่าเพียงการตีความจากเนื้อหาของกฎหมายอื่น จึงเกิดช่องว่าง หรืออุปสรรคปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วน โดยเฉพาะ ผู้บริโภคมุสลิมจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในสภาพที่ละเมิดบทบัญญัติของศาสนา โดยการบริโภคอาหารปนเปื้อนสิ่งฮาลาล เพราะสาเหตุมาจากระบบโครงสร้างทางสังคมที่อ่อนแอ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวไม่ครอบคลุม และนอกเหนือจากผลกระทบต่อมุสลิมภายในประเทศแล้วยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย เพราะเป็นอุปสรรคด้านความน่าเชื่อถือของผู้บริโภคในตลาดโลก ดังนั้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันการผลิต และการส่งออกอาหารฮาลาล จึงจำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับของผู้บริโภคที่เป็นประชากรมุสลิมในตลาดโลกโดยการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อจัดระบบโครงสร้างของกิจการฮาลาลให้ครอบคลุมในทุกประเด็น สามารถควบคุมดูแลผู้ประกอบการมิให้ละเมิดหรือเอาเปรียบผู้บริโภคในด้านฮาลาล โดยให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างจริงจังเพื่อลดพื้นที่ของการเอาเปรียบของผู้ประกอบการและเพิ่มพื้นที่แห่งความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและในตลาดโลก

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ไม่ได้กล่าวถึงอำนาจในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจริงจัง และไม่มีบทลงโทษที่หนักที่สามารถหยุดยั้งผู้ประกอบการที่ปลอม

แปลง หรือลอกเลียนหนังสือการรับรองฮาลาล และการใช้ตราสัญลักษณ์ฮาลาลปลอม หรืออื่นๆที่เข้าข่ายหลอกลวงผู้บริโภคในด้านฮาลาลได้ เพราะจะเห็นได้ว่าโทษที่มีเป็นเพียงการยกเลิกการรับรองมาตรฐานฮาลาลหากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก การไม่รับพิจารณาการรับรองมาตรฐานฮาลาลอีกต่อไปหากมีการกระทำผิดซ้ำอีก ตลอดจนทางคณะกรรมการอาจจะดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งเป็นบทลงโทษที่เบามากไม่สามารถที่จะสร้างแรงกดดันและความเกรงกลัวแก่ผู้ประกอบการที่คิดจะละเมิดกฎระเบียบเหล่านี้ และยังไปกว่านั้นไม่มีหน่วยงานใดที่จะเข้ามาดำเนินการเพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความรับผิดชอบหรือการชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดดังกล่าว

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อกิจการศาสนาอิสลามในด้านอื่นๆเป็นหลัก ไม่ได้ถูกกำหนดมาเพื่อกิจการด้านฮาลาลโดยตรง ดังนั้นรายละเอียดของพระราชบัญญัตินี้จึงไม่เอื้อต่อกิจการด้านฮาลาลอย่างเต็มรูปแบบถึงแม้ว่าองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ออกกฎระเบียบ ข้อกำหนด หรือแม้แต่ข้อบังคับเพื่อมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีปรากฏการณ์ทางสังคมที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่ครอบคลุมของข้อกำหนดดังกล่าวมาแล้ว เช่นเดียวกับอุปสรรคและปัญหาในเชิงปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับกระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คือ ผู้ประกอบการบางรายยังไม่ทราบว่ากรรับรองฮาลาลในประเทศไทยจะต้องไปขอที่ไหนอย่างไร บริษัทหรือผู้ประกอบการรายใหญ่ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือในการอบรมหรือประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยตรงเพียงแต่ส่งเจ้าหน้าที่ระดับล่างที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตัวเองมาแทน ผู้ประกอบการไม่ค่อยสนใจกับกฎระเบียบที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยออกมาบังคับเท่าที่ควร และอีกปัญหาหนึ่งคือผู้บริโภคมุสลิมเองไม่เข้าใจว่าการรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆมีอายุปีต่อปีเท่านั้นไม่มีการรับรองแบบตลอดชีพหรือรับรองครั้งเดียวมีผลตลอดกาล และยังมีองค์กรที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองระบบงานฮาลาล องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบรับรองและกำหนดมาตรฐานในเรื่องฮาลาลอยู่หลายองค์กร ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการและเกิดความไม่เป็นเอกภาพตลอดจนความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน

จากปรากฏการณ์ทางสังคมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในประเทศไทย จะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการฮาลาลทั้งระบบในประเทศไทย ตั้งแต่ตัวบทกฎหมายที่เป็นรากฐานของการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติ และบทลงโทษต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นใจของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผู้บริโภคคิดว่าไม่ได้รับความคุ้มครองด้านฮาลาล ไม่ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติตามหลักการศาสนาที่ตนยึดมั่น ซึ่งอาจส่งผลในระบบธุรกิจด้านฮาลาลทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลก

ดังนั้นสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ คือ สืบเนื่องจากกิจการฮาลาลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าของประเทศ แต่ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจรับรองฮาลาลอยู่ในปัจจุบันไม่มีอำนาจในทางกฎหมายที่สมบูรณ์และเหมาะสมที่จะควบคุม ตรวจสอบ และออกมาตรการบังคับหรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบ

หรือเงื่อนไขในการให้คำรับรองได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งผลให้มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และอีกทั้งยังมีองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรองระบบงานฮาลาล การตรวจรับรอง และกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับฮาลาลอยู่หลายองค์กร ทำให้การดำเนินงานขาดความเป็นเอกภาพ สร้างความสับสน และขาดความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดโลก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายตลาดการส่งออกไปยังตลาดต่างๆทั่วโลก ดังนั้นจึงนับว่าเป็นความจำเป็นและเหมาะสมที่จะให้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อบริหารจัดการเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ และมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง โดยให้มีการแยกองค์กรรับรองระบบงานฮาลาล และองค์กรที่ตรวจรับรองฮาลาลให้ชัดเจน ความเป็นอิสระในการบริหารงานและการตรวจสอบ มีระบบการควบคุมมาตรฐานที่ดีและมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งให้มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมาย ระเบียบ หรือเงื่อนไขต่างๆที่กำหนดไว้

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยพบว่า อิสลามบัญญัติให้มนุษย์อุปโภคและบริโภคสิ่งที่เป็นฮาลาลดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักโภชนาการสากลหรือตามทฤษฎีอื่นๆ สถิติการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลของไทยไปสู่ตลาดโลกยังน้อยมากหากเทียบกับยอดการส่งออกของไทยในภาพรวม ผลิตภัณฑ์ฮาลาลของไทยยังสามารถเจาะตลาดและแย่งพื้นที่ในตลาดโลกเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจและรายได้เข้าสู่ประเทศได้อีกมาก ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในตลาดมีความสลับซับซ้อนมากจึงมีความจำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบและรับรองฮาลาลเพื่อความถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม และการพัฒนาระบบการตรวจสอบให้ครอบคลุม ชัดเจน และมีระบบที่ดียิ่งขึ้นมีความจำเป็นและเหมาะสมกับพัฒนาการของสังคม เพราะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ครอบคลุมในหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย มีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในหลายด้าน ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปประกอบการพิจารณาในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

จากทฤษฎีที่ผ่านมาจะเห็นว่ากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆมีความสลับซับซ้อนมาก รวมทั้งผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่มีหลักเกณฑ์ทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง การแข่งขันในตลาดโลกมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นจึงจำเป็นจะต้องมีการควบคุม ตรวจสอบ ประกอบกับสถิติการส่งออกผลิตภัณฑ์ ฮาลาลของไทยอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ในขณะที่สถิติในการส่งออกอาหารของประเทศไทยไปยังตลาดโลกยังสูงอยู่ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่จะต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบฮาลาลให้ทันสมัย

ยิ่งขึ้น มีกฎหมายรองรับ มีอำนาจเต็มในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคร และผู้ประกอบการ ทั้งหมดนี้เป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยยกขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย แต่ยังมีประเด็นหรือหัวข้ออื่นๆอีกมากมายที่คิดว่าจะมีประโยชน์กับสังคมที่ควรจะมีการศึกษาวิจัยต่อไป เช่น ใครได้ใครเสียจากการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย หรือผลกระทบของผู้ประกอบการต่อการพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย หรืออื่นๆ

บรรณานุกรม

- การุญ ภูใหญ่. 2551, ประเทศไทยกับการผลิตอาหารฮาลาลในสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย. คู่มือแนะนำฮาลาล หะรอม. กรุงเทพมหานคร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร.
- กฤษณี รื่นรมย์ และสาวิท อุณหันท์. 2548, แนวโน้มความต้องการของสินค้าอาหารไทยสำเร็จรูปประเภทอาหารฮาลาลในประเทศสหรัฐอเมริกา ทรัมป์อเมริกา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- กระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพธุรกิจสินค้าและบริการฮาลาล (พ.ศ. 2559–2563) สืบค้นจาก <https://www.dip.go.th/Portals/0/2558/Busarin/>.
- กระทรวงอุตสาหกรรม และสถาบันฮาลาลแห่งประเทศไทย. 2557, แนวทางปฏิบัติของผู้ตรวจประเมินฮาลาล สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บริษัท สหมิตรพรินติ้ง แอน พับลิชชิ่ง จำกัด กรุงเทพฯ.
- กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และฝ่ายกิจการฮาลาล สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2558, คู่มือการตรวจประเมินสถานที่จำหน่ายเนื้อสัตว์ตามมาตรฐานฮาลาล โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมฮาลาลด้านปศุสัตว์.
- กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 คู่มือการบริหารมัสยิดและชุมชน โรงพิมพ์การศาสนา กรุงเทพฯ
- คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2559, สืบค้นจาก www.cicot.or.th เมื่อ 18 มีนาคม 2563)
- คทาวิฑู เลาะหมุด และอับดุลเลาะ วาริตรี. 2557, มุมมองด้านฮาลาลในการเปิดตลาด AEC เอกสารประกอบโครงการสัมมนา โดยกองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์ระหว่างประเทศ กรมปศุสัตว์ กรุงเทพฯ.
- ขอชาลี เบ็ญหมัด. 2555, มุฟตีแห่งประเทศไทย ความจำเป็น ความเป็นไปได้และรูปแบบ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- นัรพร โยเหลา. 2558, อุตสาหกรรมสาร ฉบับเดือนกันยายน-ตุลาคม 2558.
- ชัยวัฒน์ วงวัฒน์ศาสตร์. 2543, กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค สำนักพิมพ์วิญญูชน กรุงเทพฯ.
- จิตติมา วงศ์จินดา และคณะ. 2015, การวิเคราะห์โซ่คุณค่าอาหารฮาลาล (Value Chain Analysis of Halal Food).
- ดา นานาวัน. 2558, ยกระดับผู้ประกอบการไทยสู่ฮาลาลสากล อย่างไม่ใช่แต่อาหารฮาลาล อุตสาหกรรมสาร ฉบับเดือนมีนาคม-เมษายน 2558.

- ทวี น้อยผอม. 2561, ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายอิสลามว่าด้วยอาหารฮาลาล
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิตยสาร ดิ อะลามี่ ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ 2558.
- นิตยสาร ดิ อะลามี่ ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ 2558.
- นุชเนตร จักรกลม, 2558 แนวโน้มกลยุทธ์การตลาดพร้อมรับมือธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารไทยสู่AEC.
อุตสาหกรรมสาร ฉบับเดือนมีนาคม-เมษายน 2558.
- ปกรณ์ ปรียากร. 2538, ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา กรุงเทพฯ สาม
เจริญพาณิชย์.
- ปกรณ์ ปรียากร. 2555, การพัฒนามาตรฐานฮาลาลสำหรับร้านอาหารขนาดกลางเพื่อรองรับการ
ท่องเที่ยว. กรมพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ปกรณ์ ปรียากร. 2556, การสรรค์สร้างเครือข่ายร้านอาหารที่ได้รับการรับรองฮาลาล ของกรมการ
ท่องเที่ยว. กรมพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ปกรณ์ ปรียากร. 2558, เส้นทางการพัฒนากิจการฮาลาลไทย เอกสารประกอบการอบรมเชิง
ปฏิบัติการด้านมาตรฐานฮาลาลเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคฮาลาล.
- ปกรณ์ ปรียากร ม.ป.ป. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Communication in Rural
Development) (www.elearning.psu.ac.th สืบค้นเมื่อ 26 มีนาคม
2562).
- ปกรณ์ ปรียากร. 2560, วิวัฒนาการ และแนวโน้มในอนาคตของการพัฒนามาตรฐานฮาลาลและกระ
บวนการตรวจรับรองฮาลาลในประเทศไทย.
- ประสิทธิ์ ไชวีสกุล. 2558, ปริมนทลแห่งกฎหมายและข้อคิดทางกฎหมาย. สำนักพิมพ์นิติธรรม
กรุงเทพฯ.
- พรสวรรค์ พูนทองพันธ์. 2559, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ
วิญญูชน
- พิทักษ์ ศุภนันท์การ. 2552, แนวโน้มตลาดอาหารฮาลาลสู่ความเป็นไลฟ์สไตล์. แพรนโซส์วิชั่น
กรุงเทพฯ.
- พิบูล ไวจิตรกรรม 2559, การสร้างอัตลักษณ์สินค้าให้กับผลิตภัณฑ์ฮาลาลในประเทศไทย
วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
กรุงเทพมหานคร
- พีระกานต์ วสุธรพิพัฒน์, 2013 บทความวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคอาหารฮาลาลของผู้บริโภคคน
ไทย ใน เขต กรุงเทพมหานคร (ออนไลน์
ejournals.swu.ac.th/index.php/MBASBJ/article/view/3733)
สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2561.
- ไพโรจน์ อาจารย์ษา. 2543, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. สำนักพิมพ์วิญญูชน กรุงเทพฯ.
- มานิตย์ จุมปา และคณะ. 2557, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป สำนักพิมพ์นิติธรรม
กรุงเทพฯ.

- มุฮัมมัดยูซุฟ มูซา แพลโดย อิสมาแอ อาวี. 2545, กฎหมายอิสลามเบื้องต้น โครงการแปลและเรียบเรียงตำราอิสลาม ลำดับที่ 9 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- มนชยา อรุยศ. 2559, สรุปรายงานเชิงนโยบาย ชุดโครงการวิจัย ไทย-โลกมุสลิม ความสัมพันธ์และนัยต่อการพัฒนา. ศูนย์นโยบายโลกมุสลิม คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพิน หะสัน. 2546, รูปแบบการดำเนินชีวิต ความรู้ และพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิม. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุท โกยวรรณ และกุสุมา ผลพรม. 2553, พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- โรแบร์ต แลงการ์ด. 2553, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร.
- รัตน์ บัวสนธ์. 2551, ปรัชญาวิจัย (Philosophy of Research). กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานครฯ นามมีบุคคลพับลิเคชั่นส์.
- ไอลา หริมเพ็ง. 2559, ความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2 บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.
- วางคณา ลือโรจน์วงศ์ กรรมการผู้จัดการฝ่ายครีวการบิน บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน), หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันอังคารที่ 28 พฤศจิกายน 2560 หมวดนวัตกรรมขนส่ง).
- วินัย ตะห์ลัน 2551, รุกตลาตอาหารฮาลาลโลก สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา กรุงเทพมหานคร.
- วินัย ตะห์ลัน 2555, เอกสารประกอบการสัมมนา ศักยภาพและโอกาสของตลาดอาหารฮาลาลโลก และแนวทางศาสนารับรองวิทยาศาสตร์รองรับของประเทศไทย.
- วิริยา บุญมาเลิศ และ คมสัน โสมณวัตร 2559, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล (FACTORS AFFECTING DECISION MAKING IN BUYING HALAL FOOD PRODUCTS). วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม- มิถุนายน 2559.
- ศราวดี อารีย์ 2559, การท่องเที่ยววิถีอิสลาม: โอกาสของไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. (ออนไลน์)
www.rsu.ac.th/jla/public/upload/journal/article/abstract/20160630abstractFV453.pdf
- ศิรินาถ ศรีเมือง 2546, การส่งออกอาหารฮาลาลของประเทศไทยในตลาดโลก. กรุงเทพมหานคร.

- ศุภลักษณ์ วัฒนาวีทวัส 2545, วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต เอิร์ตเวฟ เอ็ดดูเคชั่น กรุงเทพฯ.
- สรารวรรณ เรื่องกัลปมังค และอรณพ เรื่องกัลปมังค. 2558, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมปรุงพร้อมทานแช่แข็งภายใต้การรับรองฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.
- สาริกา คำสุวรรณ. 2553, รายงานการวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์อาหารฮาลาลไทยในกลุ่มผู้บริโภคมุสลิมตะวันออกกลาง ศูนย์นโยบายเพื่อการพัฒนา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- สาธิตา วิมลคุณารักษ์. 2559, ปัญหาและข้อจำกัดของพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 บทเรียนของไทยและข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูป. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2559.
- สุธี วังเตื่อย. 2554, วารสารสรรสาระเทคโนโลยีชีวภาพ. เดือนเมษายน 2554 คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สิริพันธ์ จุลกรังคะ. 2550, โภชนศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 5.
- สุทธิชาติ นิลคูหา 2547, อาหารฮาลาล-ความสามารถในการผลิตของประเทศไทย. กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพฯ.
- สุทธิชาติ นิลคูหา 2547, การตลาดสินค้าอาหารฮาลาลของไทย. กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพฯ.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2546, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ เพ็ญฟ้าพรินต์ติ้ง จำกัด.
- สุรพงษ์ โรชนะเสถียร 2545, หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ ประสิทธิ์ภัณฑ์ แอนพรินต์ติ้ง.
- สุนีย์ สหัสโพธิ์ และจ๊กกฤษณ์ ทองคำ 2560, โภชนาการพื้นฐาน. กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช 2534, การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช 2535, วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภักดิ์ นุนาปี 2559, พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาลไทยของผู้บริโภคในอินเดียตอนใต้. ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- สุวิมล ตีรกานันท์ 2546, ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักข่าว BBC 1 กันยายน 2017.
- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2558, ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล 2558.

- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2559, ข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม พ.ศ.2559.
- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2559, ข้อกำหนดแนวทางการตรวจรับรอง กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ. 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2559, ข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติการตรวจรับรองโรงเชือดสัตว์และการชำแหละชิ้นส่วน พ.ศ. 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2559, ข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ พ.ศ. 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย. 2559, รายงานสรุปจำนวนผู้ประกอบการ และจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุมัติให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2551, พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. 2551, พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555-2559).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555-2559) ราชกิจจานุเบกษา (2554) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559).
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. 2559, ประกาศมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการปลอดภัยอาหาร ข้อกำหนดสำหรับหน่วยตรวจประเมิน และให้การรับรองระบบการจัดการความปลอดภัยของอาหาร.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2550, มาตรฐานอาหารฮาลาล มกอช. 8400-2007.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. ม.ป.ป.รวมกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ศูนย์วิทยบริการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม กรุงเทพมหานคร.
- สนธยา พลศรี 2547, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน โอเดียนส์โตร์ กรุงเทพมหานคร.
- สมยศ หวังอับลูเลาะ 2553, การพัฒนาทักษะการเลือกบริโภคอาหารฮาลาล ของชาวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.
- สมยศ หวังอับลูเลาะ 2556, การละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กับผลกระทบของผู้บริโภคมุสลิม.
- สมยศ หวังอับลูเลาะ 2557, บทความวิจัยการพัฒนาทักษะการเลือกบริโภคอาหารฮาลาล ของชาวมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.
- สมาคมศิษย์เก่าอาหรับ. 2542, พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย. มาตินะฮฺ ซาอูดิ อาราเบีย ศูนย์กษัตริย์ฟะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- สรารวรรณ เรื่องกัลปาวงศ์ และอรอนพ เรื่องกัลปาวงศ์ 2558, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมปรุงพร้อมทานแช่แข็งภายใต้การรับรองฮาลาล ของผู้บริโภคมุสลิมในกรุงเทพมหานคร.

- หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ ปีที่ 36 ฉบับที่ 3161 วันที่ 29 พฤษภาคม -1 มิถุนายน 2559.
 หนังสือพิมพ์โพสทูเดย์ ฉบับที่ 7 พฤศจิกายน 2556
 หนังสือพิมพ์ i-newsmedia.net/out/บรูไน 21 เมษายน 2015)
 หยุต แสงอุทัย 2552, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 17 กรุงเทพฯ
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 อริยา ส่งแสงชัย 2558, การจัดการด้านการรับรองมาตรฐานอาหารฮาลาลที่ส่งผลต่อการสร้างความ
 ได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารไทย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
 เอกราช บูเก็ม 2558, ยุทธศาสตร์ฮาลาลไทย นิตยสาร ดี อะลามี่ ฉบับเดือนกุมภาพันธ์ 2558.
 อิศรา ศานติศาสน์ 2552, เจาะตลาดโลกมุสลิม ทางเลือกการค้าใหม่ประเทศไทย. ศูนย์
 นโยบายโลกมุสลิม ร่วมกับศูนย์ศึกษานโยบายเพื่อการศึกษา คณะ
 เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 อิศรา ศานติศาสน์ 2558, รายงานวิจัยเรื่อง ทิศทางใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมฮาลาลไทย
 ในอาเซียน. ศูนย์นโยบายโลกมุสลิม คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
 อิศรา ศานติศาสน์ 2559, สรุปรายงานเชิงนโยบายชุดโครงการวิจัย ไทย-โลกมุสลิม.

หนังสือต่างประเทศ

- ‘Abd al- Raḥmān al- Jacirī.1987, Khitāb al- Fiqh ‘Alā al- Mazhab al- ‘Arba‘ah. (كتاب
الفقه على المذهب الأربعة) Bairūt Labanon : Dar al- Khutub
 al- ‘Ilmiyah.
 ‘Abd. al-Raḥmān bin Nasrī, 2002 Manhaj al-Sālikīn wa Tawdīh al-Fiqh fī al-Dīn, (منهج
السالكين وتوضيح الفقه في الدين) Maktabah al-Waqapiyah.
 ‘Abd al-Raḥmām Hasan Hangbak al-Maidanī,1991, al-‘Aqīdah al-Islāmiyah (العقيدة
الاسلامية) Syriya. : Dar al-Qalam.
 ‘Abd al-raḥman bin Nasir bin ‘Abdullah al-Sa‘adiy. 2002, Manhaj al-Sālikīn,(منهج
السالكين). Riyād Saudi‘arabia. : Dār al-watan.
 ‘Abdullah ‘Ibn Maḥmūd, n.d. al-‘Iktiyār lita‘īl al muktār,(الاختيار لتعليل المختار) Bairūt
 Labanon. : Dār al-Qutub al-‘Ilmiyah.
 ‘Abdul Karīm al- Zaidān.1989, al-Madkhal Lidirāsāt al- Sharī‘h al-Islāmiyah.(المدخل
لدراسة الشريعة الاسلامية) Bairūt Labanon. : Muassasah al- Resālah.

- 'Abdul Karīm al- Zaidān 1990, al-Wajīz Fī al-ʾUṣūl al- Fiqh. (الوجيز في الأصول الفقه) Bairūt Labanon : Muassasah al-Risālah.
- 'Abī 'Abdullah Muḥammad bin Aḥmad al- ḡansarī al Khurtubī.n.d. al-Jāmi'a al- Ahkām al-Our'an. (الجامع الاحكام القران) Bairūt Labanon.: Dār al- Fikr.
- 'Abī al- Ḥasan Alī bin Muḥammad bin Ḥabīb al-Māwardī al-Basrī.1994, al- Hāwī al-Kabīr.(الحاوي الكبير) Bairūt Labanon Dār al-Kutub al-'Ilmiyah.
- 'Abī al- Ḥasan Alī bin Muḥammad bin Ḥabīb al-Māwardiy al-Basrī.1994, al- 'Ahkām al-Sul ṭāniyah. (الأحكام السلطانية) Bairūt Labanon Dār al-Kitāb al-'Arabiyy.
- 'Abī Ḥusain Muslim Ibn Ḥajjaj al-Kushairī al-Naisaburiyy, 2001, Ṣaḥīḥ Muslim.(صحيح مسلم) Egypt.Maktabah al-Saqapah al-Dīniyah,
- 'Abī, Wālid bin Khālid.2008, 'Aḥkām al-At'imah fī al-Fiqh al-Islāmiyy. (أحكام الأطعمة في) 'Amman Jordan:Dār al-Nafais li al- Nash wan Tawzi'.
Al-'Ansāriyy.1948, Zakariya Bin Muḥammad Fathul al-Wahhab bi Sharḥ Minhāj al-Tullāb. (فتح الوهاب بشرح منهاج الطلاب) Bairūt Labanon.Dār al-Kutub al-'ilmiyah.
- Al-'Ansrāiy. 1997, Abjad al-Baḥr fī al-ʾUṣūl al-Sharīyah.(أبيد البحر في أصول الشريعة). al-Dār al-Baidhaa: al-Najah al-Jadidah.
- Al-'Ashqar.1991, Tārīkh al-Fiqh al-Islāmiyy.(تاريخ الفقه الاسلامي) Ammān Jordān: Dār al-Napais,
- Al-'Azhar. 1994, Bayān li al-Nas.(بيان للناس). vol 1-2 Cairo:Mushaf al-Sharif.
- Al-Bukhāriyy. 2008, Saḥīḥ al-Bukhāriyy.(صحيح البخاري). Egypt: Maktab al-Nadali al-Tahqeq wa al-Ta'līf.
- Al-Dār al-Qutniyy,n.d, Alī bin 'Umar. Sunan al-Dār-al-Qutniyy. (سنن دارالقطني) al-Madinah al- Munawarah.sn.Hāshim,
- Al-Dusuqiy. 1994, Shamsuddīn 'Arafah. Hāshiyah al-Dusuqiy.(حاشية الدسوقي). Bairūt Labanon: Dār al-Fikr.
- Al-Haaj Sasiy Salim 1992, Naqd al-Khitāb al-Istidrāq al- Zāhirah al-Istidrāqiyah wa Aḥkām al-Dirāsāt al-Islāmiyy'ah.(نقد الكتاب الاستدراك) 2. Malha: (الظاهرة الاستدراكية وأظهارها على الدراسات الاسلامية) markaz Dirasat al-'Alam al-Islamiyy.

- Al-Jassas 1995, 'Aḥmad bin 'Alī. 'Aḥk'am al-Qur'ān (أحكام القرآن) Bairūt Labanon: D'ar al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Jazariy,1987 Kitāb al-Fiq 'alā al-Mzāhib al-rba'ah (كتاب الفقه على المذاهب الأربعة) Bairūt. Labanon: Dār al-Raiyan.
- Al-Jurjaniy. 1998, 'Aliy bin Muḥammad al-Ta'rīf āt.(التعريفات) Bairūt Labanon:Dar al-Kitab al-'Arabiyy.
- Al-Khatīb,Muḥammad 'Ajjaj.1981, Lamḥah fī al-Maktabah Wa al-Masādir.(لمحة في المكتبة) Bairūt.Labanon. (والمصادر)
- Al-Mardāwiyy. 1997, 'Aliy bin Sulaimān. Al-'Inshāf fī Ma'arifah al-Rājih min al-Khilāf (الانشاف في معرفة) Bairūt Labanon:Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah. (الراحيج من الخلاف. على مذهب الامام أحمد بن حنبل)
- Al- Navaviy 1991, Ruwdah al-Thālibīn Wa 'Umdah al-Muftīn.(روضة الطالبين وعمدة المفتين) Bairūt Labanon : Maktabah al- 'Islāmiyy.
- Al-Qurthubiy. Muhammad bin 'Aḥmad al-'Ansariy.1993, al-Jāmi'a li Aḥk'am.(الجامع لأحكام القرآن) Bairūt Labanon : Dār al-khutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Qaradawiy Yusuf al- Qardhawiy. 1993, al-Halāl wa al-Harām Fī al-'Islām.(الحلال والحرام في الاسلام) Cairo Egypt : Maktabah Wahbah.
- Al-Qaradawiy Yusuf al- Qardhawiy. 2001,'Ibn al-qarjah wa al-kuttab Malāmeḥ sīroh wamasīroh Dr.Jusuf al-Qaradawiy.(ابن القرية والكتاب ملامح سيرة) Cairo Egypt : Dār al-Shurūq. (ومسيرة د يوسف القرضاوي)
- Al-Rāfi'iy 1997, 'Abdulkarīm bin Muḥammad. Al-'Azīz Sharḥ al-Wajīz.(العزیز شرح الوجيز) Bairūt labanon : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Saiyid Sābiq, 2005, Fiqh al-Sunnah.(فقه السنة) Cairo Egypt : Maktabah Dār al-Turāth.
- Al-Shāṭibiy,n.d 'Abe Ishāk al- Shāṭibiy. al-Muwāpaqāt fī -'Usul al-Shari'ah,(الموافقات في) Bairūt Labanon: Dār al-Kuṭub al-'Ilmiyah. (الاصول الشريعة)
- Al-Sharbiniy. 1997, Muḥammad bin Khatib. Muḥanniy al-Muhtāj.(معني المحتاج) bairūt. Labanon : Dār al-Ma'rifah.

- Al-Shāṭibiy.n.d, 'Abu 'Ishāq 'Ibrahīm bin Mūsa. al-Muwāfaqāt.fī Usūl al-Sharī'iah. (الموافقات في أصول الشريعة) Bairūt. Labanon : Dār al-Kuthub al- 'Ilmiyyah.
- Al-Shuaw Kāniy. 1991, Muḥammad bin Alīy bin Muḥammad al-Shuwkāni. Faḥul al-Qadīr (فتح القدير) Bairūt. Labanon : Dār al-Khair.
- Al-Suyuṭiy. 1983, Jalāluddīn 'Abdurrahmān al-'Ashbāh wannazāir fī Qawaaid furu'u al-Shāfiayah. (الأشباه والنظائر في قواعد فروع الشافعية.) Bairūt Labanon : Dār al-khutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Suyuṭiy. 1959, Jalāluddīn 'Abdurrahman al-'Ashbāh wannazāir fī Qawaaid furua al-Shafaiyah. (الأشباه والنظائر في قواعد فروع الشافعية.) Egypt : Makhabah_Musthāfa al-Halabiy wa 'Iawlādih.
- Al-Shirāziy, Abu Ishaq Ibrahim. 1985, Al-Lum'a fī Usul al-Fiqh. (اللمع في أصول الفقه) Bairūt : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Al-Sabuniy. 1996, Muḥammad Aliy al-Sabuny Sapwah al-thapsīs. (صفوة التفسير) Bairūt Labanon : Maktabatun al-Buhus al-Dirasat Dārul al-Fikri.
- Al-Trimiziyy. 2100, Muḥammad Bin 'isa. 1968, al-Jāmi'a al-Sa hīḥ. (الجامع الصحيح) Cairo : Mustafā al-Babiy al-Halabiy Wa Auwlāduh.
- Al-Zahābiy. 1994, Muḥammad bin 'Aḥmad. Sir 'A'lām al-Nubalā'. (سير أعلام النبلاء) Bairūt. Labanon: Muassasah al-Risālah.
- Al- Zarkaliy. 2002, Khair al-Dīn. al- Al'alām. (الأعلام) Bairūt Labanon : Dār al-Aliy Lil Malayin.
- 'Arif Khalīl Abu eid. 1992, al- Wayīz Fī al- Mīrāth, (الوجيز في الميراث) Jordan. : Dār al- Napāis.
- 'Abū Dāwūd Sulaimān bin al Ashath.n.d, Sunan 'Abī Dāwūd. (سنن أبي داود) Vol 2 s.l : Dār al-Fikr.
- 'Abū Zahrah N.d. Usūl al-Fiqh. (أصول الفقه) S.I : Dār al-Fikr al-'Arābiy.
- Aḥmad Umar.1986, Taisīr al-Mustalah al-Hadīth. (تيسير المصطلح الحديث) Cairo . al-Azhar.
- Husain Muḥammad 'Amir, 2019 Muwq'ī al-Rāshidūn (موقع الراشدون)
- 'Ibn al-Arabiyy, 1972, Aḥkām al-Qurān. (أحكام القرآن) Bairūt Labanon.: Dār-al-M'arifah.

- 'Ibn Rashīd Hafiz 'Imam al-Qādiy abiy Waled.1983,Bidāyah al-Mujtahid Wa Nihāyatul al-Muqtaṣid.(بداية المجتهد ونهاية المقتصد) Egypt : Dār al-Kutub al-Islamiyyah.
- 'Ibn Khasīs 1995, Tafsīr al-Qurān.(تفسير القرآن). Bairūt Labanon : Dār al- M'arifah.
- 'Ibn al-'Athir 2012, Aliy bin Muḥammad al-Jazariy Ibn 'Athir. 'Asad al-Ghābah fī Maarifati al- Ṣahābah. (أسد الغابة في معرفة الصحابة). Cairo. Egypt : Dār 'Ibn Hazam.
- 'Ibn al-Hajjar al-Asqalaniy. 1989,Fathul al-Bāriy.(فتح الباري). Cairo Egypt : Dār al-Raiyān.
- 'Ibn Jarīr al- Tabary Muḥammad bin Jarīr al- Ṭabariy. 1992, Tafsīr al-Ṭabariy.(تفسير الطبري). Bairūt Labnanon : Dār al- Kutub al-'Ilmiyyah.
- 'Ibn Manzur,Muḥammad bin Mukarram.1997, Lisān al-'Arab (لسان العرب) Bairūt Labanon : Dār Iḥya' al-Turāth al-Islāmiy.
- 'Ibn Taimiyyah.2002,Aḥmad bin Taimiyyah Shyikh al-Islam. Majmua Fatawa.(مجموع الفتاوى) Riyadh Saudi Arabia : Maktabah al-M'arifah.
- Jād al- Haq.Alī Jad al-Haq.1995, al-Fiqh al-Islamiy Murūnah wa Tatauwurātuh.(الفقه الاسلامي مرونته وتطوراته) Cairo : al-Mushaf al- Sāniy.
- Kāmil Musa.1996, 'Ahkām al-'At'imah fī al-Islām.(أحكام الأطعمة في الاسلام) Bairūt Labanon : Dār al-Bashaair al-Islāmiyyah.
- M. 'Abd al-Mannān. แปลโดย บรรจง บินกาซัน. 2550, เศรษฐศาสตร์อิสลาม สำนักพิมพ์อิสลามิกอะเคเดมี กรุงเทพมหานคร.
- Mannā' Qaṭṭān 1995, Mabāhith fī 'Ulūm al-Qurān.(مباحث في علوم القرآن) Cairo : Maktabah Wahbah.
- Mannā'a Qaṭṭān.1996, Tarīkh al-Tashrī'a al-Islāmiy.(تاريخ التشريع الاسلامي) Riyadh: Maktabah al-M'aārif Li al-Nashr wa al- Tawzī'.
- Muḥammad 'Aliy al-Sayis, n.d. Tarkh al-Fiqh al-Islamiy.(تاريخ الفقه التشريع الاسلامي) Beirut : Dār al-Kutub al-'Ilmiyyah.
- Muḥammad 'Aārif: 2012 Manhaj Wahbah al-Zuhailiy (منهج وهبة الزحيلي في تفسيره للقران) الكريم Aāl al-Bait Ammān Jordan.

- Muḥammad . Bakīr 'Ismā'īl 1990, al-Fiqh al-Wādiḥ. (الفقه الواضح). Egypt : Dār al-Mannār.
- Mustāfā 'Ibrahīm, et.al.2000, al-Mu'ajam al-Wasīṭ (المعجم الوسيط). Istanbul Turkey : al-Maktabah al-Islāmiyyah.
- Mustāfā Khin Mustāfā al-Būqḥā, 'Alīy al-Sharbajiy.1992, al-Fiqh al-Manhajiy 'alā Mazhab 'Imām al-Shāfi'āiy. (الفقه المنهجي على مذهب الامام الشافعي). Damaskas Syria : Dār al-Qalam.
- Muḥammad 'Iḍris Abdulraup al- Marbawiy al- Aḏhariy. 1940, Baḥr al-Maciy Sharḥ Mukhtasar Saḥīḥ al-Tirmidhiy. (بحر المادي شرح مختصر صحيح). Egypt : Sharikah Makthabah Mustāfā al- Bābiy.
- Muḥammad al- Khadri Big. 1965, Tārīk al-Tashrī'a al-Islāmiy. (تاريخ التشريع الاسلامي). Egypt : al-Maktab al- Thiyariyah al- Askhari.
- Muḥammad Sulimān al- Ashqar. 1991, Tārīkh al-Fiqh al-Islāmiy. (تاريخ الفقه الاسلامي). Amman Jordan : Dār al-Nafais
- Mustāfā al-Būqḥā, Mahyuddīn mistu.1994, al-Wāfi fī Sharḥi al- Arb'aīn al-Nawāiy. (الوافي). Bairūt. Labanon : Dār Ibn Kasīr.
- Takyuddīn Abiy Bakar.2008, Kifāyah al- Aḫyār fī al- Ghāyah al-Ikhtiṣād. (كفاية الأخيار في). Bairūt. Labanon : Dār al-Minhaj li al-Naschri wa al-tuwzī'.
- Wahbah al- Zuhailiy. 1986, Usūl al-Fiqh al-Islāmiy. (أصول الفقه الاسلامي). Seyria : Dār al-fiqri.
- Wahbah al- Zuhailiy. 1989, al-Fiqh al-Islamiy Wa Adillatuh. (الفقه الاسلامي وأدلته). Syria : Dār al- Fiqri.
- Wahbah al- Zuhailiy. 1991, al-Tafsīr al- Munīr. (تفسير المنير). Bairūt Labanon : Dār al-Fiqri al- Mu'assasah.
- Wahbah al- Zuhailiy. 1984, al-Minhaj fī Sharḥ Saḥīḥ Muslim. (المنهج في صحيح مسلم). Bairūt. Labanon : Dār al-kair.

เว็บไซต์

(<https://www.baanjomyut.com/library/law/19.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2560).

www.jd.co.th>bulletin สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563.

www.cicot.or.th สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2563.

www.cis.psu.ac.th.fathoni สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562.

www.ar.wikipedia.org/wiki/สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563.

www.honestdocs.co สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2563.

www.https//dictionary.Sanook.com สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563.

<http://th.wikipedia.org> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2562.

www.th.wikipedia.org/wiki/ประเทศออสเตรเลีย สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2563.

www.th.wikipedia.org/wiki/ประเทศออสเตรเลีย สืบค้นเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2563

www.gotoknow.org/posts สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2562.

www.image.makewebeasy.net สืบค้นเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2562.

www.kefronkerina.wordpress.com สืบค้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2563

www.smethailandclub.com สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562.

www.senate.go.th สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2563.

www.sac.or.th สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2563

www.sistes.google.com สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2563

www.scbeic.com ส่องพฤติกรรมกรรมการบริโภคในยุคโลกาภิวัตน์ สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2562

www.terrabbkk.com สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2562.

www.ocpb.go.th สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562

www.honestdoes.co สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2563.

<http://www.ocpb.go.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562.

www.today.line.me สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2563.

www.gnews.apps.go.th สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2563.

บุคลากรกรม

- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 1 ประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น
หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 2 เลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอู
เส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 3 ประธานฝ่ายกิจการฮาลาลในคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้
สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 4 ประธานฝ่ายวิชาการและการศึกษาในคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์
2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 5 ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น
หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 6 ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสมุทรปราการ ผู้สัมภาษณ์ นายหมัด
อูเส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 7 ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น
หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 8 ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้สัมภาษณ์ นาย
หมัดอูเส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 9 ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอู
เส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 10 อธิบดีศาลปกครองสงขลา (ตำแหน่งในขณะนั้น) ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น
หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2561
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 11 คณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ 21 มีนาคม 2563
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 12 หัวหน้าพรรคประชาชาติ อดีตประธานรัฐสภา ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น หมัด
หมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2562
- ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ 13 สมาชิกวุฒิสภา ผู้สัมภาษณ์ นายหมัดอูเส็น หมัดหมัน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29
มิถุนายน 2562

ภาคผนวก

สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

เลขที่ 45 หมู่ 3 ถนนคลองเก่า แขวงคลองจิบ เขตหนองจอก กทม. 10530

โทรศัพท์ 0-2949-4215, 0-2949-4114 โทรสาร 0-2949-4341, 0-2949-4250

المجلس المركزي الإسلامي بتايلاند

THE CENTRAL ISLAMIC COUNCIL OF THAILAND

45 MOO 3 KLONGKAO RD., KLONGSIB, NONGCHOK, BANGKOK 10530 THAILAND

TEL. 0-2949-4215, 0-2949-4114 FAX. 0-2949-4341, 0-2949-4250

ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. ๒๕๕๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘(๕)(๙) แห่งพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อให้การบริหารกิจการฮาลาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ พร้อมกำหนดมาตรการและวิธีการดำเนินการตรวจสอบการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ฮาลาลและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงออกระเบียบไว้ ดังนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. ๒๕๕๘”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีมติเห็นชอบเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการดำเนินการกิจการฮาลาล พ.ศ. ๒๕๕๒

ข้อ ๔ บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้ว ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ ๕ ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยรักษาการตามระเบียบนี้ และมีอำนาจในการวินิจฉัยตีความ หรือออกคำสั่งอื่นใด เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้

ข้อ ๖ การแก้ไขระเบียบนี้จะต้องมีเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่าสองในสามของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเท่าที่มีอยู่

ข้อ ๗ ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี

“คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาล” หมายความว่า บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็น
กรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลตามระเบียบนี้

“สถาบันมาตรฐานฮาลาล” หมายความว่า สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ที่เป็น
หน่วยงานของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

“กิจการฮาลาล” หมายความว่า การดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานฮาลาล
การวางระบบการมาตรฐานฮาลาล การควบคุมมาตรฐานฮาลาล การตรวจและการรับรองฮาลาล รวมถึงการ
อนุญาต การยกเลิกให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ หรือการให้บริการอื่นใดตามที่
คณะกรรมการกำหนด

“คณะอนุกรรมการ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลที่ได้รับการแต่งตั้งตาม
ระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการแบ่งส่วนงาน พ.ศ. ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่
๑) พ.ศ. ๒๕๕๘

“คณะทำงาน” หมายความว่า คณะทำงานที่คณะกรรมการ หรือฝ่ายกิจการฮาลาล หรือสถาบัน
มาตรฐานฮาลาลแต่งตั้ง โดยได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการ

“การรับรองฮาลาล” หมายความว่า การให้การรับรองผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาล หรือ
ได้ถูกผลิตขึ้นจากสิ่งที่ยาลาลตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

“ระบบงานฮาลาล” หมายความว่า การตรวจและการรับรองฮาลาล รวมถึงการอนุญาต การ
ยกเลิกให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ หรือการให้บริการอื่นใดตามที่
คณะกรรมการกำหนด

“เครื่องหมายรับรองฮาลาล” หมายความว่า เครื่องหมายรับรองฮาลาล ของสำนักงาน
คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ที่ได้จดทะเบียนรับรองไว้ตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า และ
อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองแสดงบนฉลากผลิตภัณฑ์ การโฆษณาผลิตภัณฑ์ หรือกิจการใดๆ โดยมีสัญลักษณ์
อ่านว่า “ฮาลาล” เขียนเป็นภาษาอาหรับว่า “حلال” อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน หลังกรอบเป็น
ลายเส้นแนวตั้ง ได้กรอบภายในเส้นขนานมีคำว่า “สนง. คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย” หรือ
“สกอท.” และได้เส้นขนานมีคำว่า “ที่ กอท.ฮล...(รหัสผลิตภัณฑ์)...” เป็นภาษาไทย ภาษาอาหรับ ภาษาอังกฤษ
และหรือ ภาษาอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

“หนังสือรับรอง” หมายความว่า หนังสือรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลาม แห่งประเทศไทย หรือของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแล้วแต่กรณี

“ผลิตภัณฑ์ฮาลาล” หมายความว่า สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือสิ่งทีผลิตขึ้นตามกระบวนการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ฮาลาล และหมายความรวมถึง การจำหน่าย การบริการ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การโลจิสติกส์ (Logistic) และนวัตกรรม ที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

“การผลิต” ได้แก่ การทำ ผสม ปูรง ประกอบ ประดิษฐ์ แปรรูป หรือแปรสภาพ และ หมายความรวมถึง การดัดแปลง การคัดเลือก การแบ่งบรรจุ และการจัดเก็บ

“การโลจิสติกส์” ได้แก่ ระบบการจัดการขนส่งสินค้า ข้อมูล และทรัพยากรอย่างอื่นที่มีการ ขนส่ง หรือเคลื่อนย้ายจากจุดต้นทางไปยังจุดบริโภคปลายทาง

“การบริการ” ได้แก่ การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด หรือการให้ใช้ หรือให้ประโยชน์ใน ทรัพย์สิน หรือกิจการใด โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่น

“การจำหน่าย” ได้แก่ การนำผลิตภัณฑ์ฮาลาลออกจำหน่าย หรือแจกจ่ายแก่ผู้บริโภค

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการ หรือตัวแทนผู้ได้รับการ เสนอ หรือการชักชวนจากผู้ประกอบการ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าบริการ จากผู้ประกอบการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลหรือผู้ให้บริการ ผลิตเพื่อขาย ส่ง หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือซื้อเพื่อขายต่อ ผู้ว่าจ้างผลิต, ผู้รับจ้างผลิตและหมายความรวมถึง ผู้ประกอบกิจการโฆษณา

“ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ” หมายความว่า มุสลิมผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ฮาลาลแก่ผู้ประกอบการ

“ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ” หมายความว่า มุสลิมผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้รับการ แต่งตั้งจากคณะกรรมการ ซึ่งได้รับการอบรมเฉพาะเกี่ยวกับการเชือด การแปรรูปสัตว์ที่ไม่ใช่สัตว์น้ำ เพื่อให้

คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการโรงเชือดที่เกี่ยวกับการเชือดสัตว์ทุกชนิด ณ สถานที่เชือดสัตว์ และหรือการแปรรูปสัตว์ หรือชิ้นส่วนสัตว์ หรือคร่าวฮาลาล

“ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์” หมายความว่า มุสลิมผู้ชำนาญการที่ได้รับการแต่งตั้งจาก คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ให้ควบคุมการเชือดสัตว์ในโรงเชือดสัตว์ที่ได้เครื่องหมายรับรองฮาลาลและปฏิบัติงานเต็มเวลา

“ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล” หมายความว่า มุสลิมผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้งจาก คณะกรรมการให้ตรวจสอบวัตถุดิบ กระบวนการผลิต สถานที่ผลิต ณ โรงงานผลิตหรือสถานประกอบการ

“ผู้ตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาล” หมายความว่า ผู้ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ให้ติดตามหรือสอบสวนข้อเท็จจริงการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขการใช้ เครื่องหมายรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองฮาลาลและการละเมิดใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลในตลาดทั่วไปหรือแหล่งที่มีการจำหน่าย จ่าย แจก

“ผู้เชือดสัตว์” หมายความว่า มุสลิมที่ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด และได้รับอนุญาตจาก คณะกรรมการให้ทำหน้าที่เชือดสัตว์

“ธุรกิจสาขา” หมายความว่า ผู้ประกอบการที่มีสาขาที่ดำเนินการประเภทเดียวกัน ในชื่อเดียวกัน ในจังหวัดเดียวกันหรือหลายจังหวัด รวมถึงกรณีแฟรนไชส์ด้วย

“ข้อกำหนด” หมายความว่า ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์ฮาลาล ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

“ข้อบังคับ” หมายความว่า ข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการ ดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการ การตรวจผลิตภัณฑ์และค่าธรรมเนียม

“ประกาศ” หมายความว่า ประกาศคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือฝ่ายกิจการ ฮาลาล คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย แล้วแต่กรณี

หมวด ๒

การรับรองระบบงานฮาลาลและควบคุมมาตรฐานฮาลาล

ข้อ ๘ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาล” แต่งตั้งโดยคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อทำหน้าที่กำหนดและประกาศใช้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศให้ถูกต้องตาม บทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและมาตรฐานสากลที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม รับรองระบบงานฮาลาลแก่หน่วยงานตรวจสอบรับรองผลิตภัณฑ์ และดำเนินการเฝ้าระวัง ตรวจสอบติดตามคุณภาพของการบริการประกอบด้วย

- (๑) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม จำนวนสองคน
- (๒) ผู้แทนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวนเจ็ดคน
- (๓) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์อาหารหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวนหนึ่งคน
- (๔) ผู้เชี่ยวชาญด้านคุ้มครองผู้บริโภค จำนวนหนึ่งคน
- (๕) ผู้แทนฝ่ายนิติการ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวนหนึ่งคน

ให้เลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลเลือกกรรมการด้วยตนเองเป็นประธาน, รองประธานและตำแหน่งอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ให้คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลมีอำนาจแต่งตั้งผู้แทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเป็นที่ปรึกษา

ข้อ ๙ ผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) ต้องเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม
- (๒) ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี
- (๓) ต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามโดยเคร่งครัด
- (๔) ต้องไม่เป็นผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ
- (๕) ต้องไม่เป็นโรคตามที่กฎกระทรวงฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๔๒) กำหนด

ข้อ ๑๐ ให้คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาล มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปีและอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้

ข้อ ๑๑ นอกจากพ้นตำแหน่งตามวาระ กรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากบกพร่องต่อหน้าที่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (๔) ขาดการประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่แจ้งลาการประชุม

ข้อ ๑๒ การประชุมคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานอาคารต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองประธานเป็นประธานที่ประชุม ถ้ากรรมการและรองประธานกรรมการไม่มาประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการที่มาประชุมคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนนถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๑๓ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาคารและการให้บริการอาคารของประเทศให้เป็นไปโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
 - (๒) กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานอาคาร
 - (๓) พิจารณาให้การรับรองระบบงานอาคารแก่หน่วยงานตรวจรับรองอาคาร
 - (๔) กำหนดนโยบายควบคุมมาตรฐานของหน่วยงานตรวจรับรองอาคารให้คงไว้ซึ่งมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ
 - (๕) พิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการที่ได้รับการรับรองอาคารเพื่อกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและเสนอให้คณะกรรมการดำเนินการแก้ไขเยียวยาต่อไป
- การดำเนินการตาม (๑) ถึง (๔) ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

หมวด ๓

หน่วยงานตรวจรับรองอาคาร และอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองอาคาร

ข้อ ๑๔ ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นหน่วยงานตรวจและรับรองอาคารแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการอาคารของผู้ประกอบการภายในจังหวัดนั้น ในการนี้ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายกิจการอาคารของจังหวัดทำหน้าที่เป็นหน่วยงานตรวจสอบผลิตภัณฑ์ โดยมีอำนาจหน้าที่ตามข้อ ๑๕

ในกรณีผู้ประกอบการเห็นว่าคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่โรงงานหรือสถานประกอบการตั้งอยู่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ โรงงานหรือสถานประกอบการดังกล่าวสามารถร้องขอให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ ถ้าปรากฏว่าเป็นจริงตามคำร้อง คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยสามารถเข้าไปดำเนินการตรวจและให้การรับรองแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการฮาลาลของผู้ประกอบการภายในจังหวัดนั้นได้

ในจังหวัดที่ไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานตรวจและรับรองฮาลาลภายในจังหวัดนั้น ในการนี้ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาล คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตาม ข้อ ๑๕

ผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเพื่อจำหน่ายและใช้ในกิจการของผู้ประกอบการเอง บริษัท, โรงงาน, สถานที่จัดเก็บสินค้าหรือโกดังนั้น จะตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดใดก็ตาม ให้เป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ในการเข้าไปดำเนินการตรวจและให้การรับรองฮาลาล และใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล

กรณีผู้ประกอบการที่นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ของสถานประกอบการนั้น สถานประกอบการที่อยู่ในจังหวัดใดก็ตาม ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนั้นๆ

ข้อ ๑๕ ให้คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดแนวทางการตรวจสอบ เพื่อรับรองผลิตภัณฑ์และการดำเนินงานในลักษณะอื่นใด ตามคำขอของผู้ประกอบการเพื่อวินิจฉัยเบื้องต้นในการออกคำรับรองฮาลาลและเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อการรับรอง
- (๒) กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ คณะตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาล ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์และผู้เชือดสัตว์
- (๓) ประสานงานและกำกับดูแลการตรวจและให้การรับรองฮาลาลตามอำนาจหน้าที่ให้ถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศและมาตรฐานฮาลาล
- (๔) พิจารณาตรวจรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ ตามมาตรฐานและแนวทางการตรวจและรับรองฮาลาล
- (๕) ควบคุมผู้ประกอบการให้ปฏิบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลและการให้บริการฮาลาลอย่างเคร่งครัด

- (๖) ควบคุมการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต
- (๗) จัดทำรายงานผลการดำเนินการตรวจและรับรองฮาลาลเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเห็นชอบ
- (๘) พิจารณารับเรื่องร้องเรียนเบื้องต้นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การเชือดสัตว์ การให้บริการที่ได้รับการรับรอง รวมถึงวัตถุดิบ ส่วนประกอบ หรือสิ่งใดที่เป็นข้อสงสัย และนำเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- (๙) จัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการที่ได้รับการรับรองฮาลาล และ การใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยทันทีและรายงานต่อคณะกรรมการ
- (๑๐) พิจารณาส่งชื่อคณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ ต่อคณะกรรมการ
- (๑๑) ประกาศและเผยแพร่ชื่อผู้ประกอบการและผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองฮาลาลและสถานประกอบการและผลิตภัณฑ์ที่ถูกยกเลิกหรือเพิกถอนการรับรองและการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลให้ผู้บริโภคได้รับทราบอย่างทั่วถึง
- (๑๒) ติดตาม ตรวจสอบ สถานประกอบการ และผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองฮาลาล รวมถึงเสนอให้คณะกรรมการยกเลิกการรับรอง และการอนุญาตแก่ผลิตภัณฑ์ที่ ปฏิบัติไม่ถูกต้องบหมตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (๑๓) จัดทำข้อมูลสถานประกอบการ และผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองฮาลาลให้เป็นปัจจุบัน
- (๑๔) จัดทำข้อมูลข่าวสารและความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ฮาลาลและการให้บริการ ที่ได้รับการรับรองฮาลาล เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้บริโภคอย่างแท้จริง
- (๑๕) การกำหนดค่าตอบแทนคณะกรรมการ ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาล ประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ
- (๑๖) จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ
- (๑๗) ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

คณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลต้องมีคุณสมบัติ การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาล ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการแบ่งส่วนงาน ปี พ.ศ. ๒๕๕๗

ข้อ ๑๖ การปฏิบัติหน้าที่ตามข้อ ๑๕ ให้คณะกรรมการมอบหมายคณะกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาลปฏิบัติหน้าที่แทน

ข้อ ๑๗ ให้คณะกรรมการมีคำสั่งแต่งตั้ง ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ ที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยรับรองเท่านั้น

ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามแนวทางและมาตรฐานตามที่คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลกำหนด

ให้ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ที่ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปีและอาจมีการแต่งตั้งอีกก็ได้

ข้อ ๑๘ ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะให้มีการตรวจและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการใด ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการทั้งนี้ตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

กรณีผู้ประกอบการมีสาขาย่อยตั้งอยู่ในจังหวัดเดียวกันหรือหลายจังหวัดหรือธุรกิจสาขา (Franchise) ผู้ประกอบการต้องยื่นคำขอให้ตรวจและรับรองฮาลาลของสาขาย่อยทุกสาขา

ข้อ ๑๙ ในการยื่นคำขอให้ตรวจรับรองฮาลาล ผู้ประกอบการจะต้องแนบเอกสารรายละเอียดตามที่คณะกรรมการกำหนด

- (๑) แนวทางการจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ผลิต บุคลากรและการฝึกอบรมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- (๒) เอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุดิบ ส่วนผสม ส่วนประกอบ สารปรุงแต่ง ที่ใช้ในกระบวนการทุกกระบวนการผลิตหรือการบริการ รวมเอกสารอ้างอิงการตรวจวิเคราะห์ส่วนประกอบจากห้องปฏิบัติการที่ได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการ
- (๓) คู่มือควบคุมคุณภาพการผลิต
- (๔) เอกสารสำคัญอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดและหรือร้องขอ

ข้อ ๒๐ เมื่อคณะกรรมการได้รับคำขอและเอกสารหลักฐานของผู้ประกอบการแล้วให้พิจารณาคำขอและเอกสารหลักฐานที่ยื่นมาว่ามีรายการครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าเอกสารคำขอไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ให้มีอำนาจเรียกเอกสารเพิ่มเติมและหรือหลักฐานการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการตามที่เห็นสมควร

เมื่อผู้ประกอบการได้รับแจ้งกำหนดเวลาการตรวจสถานประกอบการผู้ประกอบการต้องชำระค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นในการตรวจรับรองฮาลาลตามจำนวนที่ระเบียบ และข้อบังคับกำหนดในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเอกสารคำขอที่ครบสมบูรณ์ให้แต่งตั้งคณะผู้ตรวจสอบรับรองฮาลาล จำนวนตามความเหมาะสมพร้อมทั้งกำหนดวันเวลาที่ทำการตรวจ

ข้อ ๒๑ ให้คณะผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลดำเนินการตรวจสอบวัตถุดิบ ส่วนผสม กระบวนการผลิต อุปกรณ์ สถานที่ผลิตหรือสถานที่จำหน่าย การบรรจุ การขนส่ง ณ โรงงานหรือสถานประกอบการโดยมีเอกสารแจ้งกำหนดเวลาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

ในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบของคณะตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลให้ผู้ประกอบการอำนวยความสะดวกแก่คณะผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลทุกขั้นตอนกระบวนการผลิตหรือตามการพิจารณาร้องขอของผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล

ข้อ ๒๒ หลังจากดำเนินการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ณ โรงงานหรือสถานประกอบการเป็นที่เรียบร้อยแล้วให้คณะตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลทำรายงานการตรวจสอบพร้อมเสนอความเห็นและข้อมูลต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ในกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าผู้ประกอบการดำเนินการถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและตามเกณฑ์มาตรฐานข้อกำหนด ให้คณะกรรมการออกหนังสือรับรองแก่ผู้ประกอบการตามระยะเวลาและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่ผู้ประกอบการประสงค์ขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะอนุกรรมการฝ่ายกิจการฮาลาล ยื่นเอกสารรายงานการตรวจสอบและรายละเอียดการตรวจสอบพร้อมเอกสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด แก่สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อดำเนินการต่อไป

เมื่อคณะกรรมการ ได้พิจารณาคำขอตามข้อ ๒๒และข้อ ๒๓ แล้วเห็นว่าผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการเป็นไปโดยถูกต้องตามบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามและมาตรฐานฮาลาลและผู้ประกอบการได้ชำระค่าธรรมเนียมการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลครบถ้วนแล้วให้ออกใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือและการให้บริการนั้นภายในกำหนดเวลาตามที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนดนับแต่วันที่ได้รับคำขอและได้ชำระค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว

หมวด ๔

สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย

ข้อ ๒๔ ให้มีสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ทำหน้าที่ในด้านวิชาการและการส่งเสริมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการฮาลาลโดยมีผู้ปฏิบัติงานเต็มเวลา

ให้มีผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลที่เป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม มีวุฒิการศึกษาในระดับไม่ต่ำกว่าปริญญาโท โดยผู้อำนวยการฯ เป็นลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย มีสัญญาจ้าง

คราวละไม่เกินสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ต้องไม่เกิน ๒ วาระติดต่อกัน ทั้งนี้ให้มีการประเมินผลงานเป็นรายปี

ข้อ ๒๕ การบริหารสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทยให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดโดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (๑) ศึกษาวิจัย วางระบบการมาตรฐาน เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ฮาลาลภาคอุตสาหกรรมและการบริการ ตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม เพื่อให้เป็นที่เชื่อถือและยอมรับของผู้ผลิต ผู้บริโภคและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ
- (๒) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะ และมีความสามารถเกี่ยวกับการรับรอง ส่งเสริม สนับสนุน การผลิต การตลาด การส่งออกผลิตภัณฑ์และการบริการตามมาตรฐานฮาลาล
- (๓) ประสานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ในการสร้างความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการวางระบบ และกระบวนการในการตรวจรับรองฮาลาลขององค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทยบนบรรทัดฐานของมาตรฐานฮาลาลสากล รวมทั้งประสานงานกับองค์กรฮาลาลระหว่างประเทศ และองค์กรรับรองมาตรฐานฮาลาลของประเทศต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อถือและการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง
- (๔) ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจการฮาลาลของคณะกรรมการ
- (๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด ๕

คณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาลและคณะกรรมการประเมินประนีประนอม

ข้อ ๒๖ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการให้คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่าคณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาลต่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยตามความเหมาะสม เพื่อทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองฮาลาลในท้องตลาดและสืบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล รวมทั้งกรณีมีการละเมิดการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลประกอบด้วย

- (๑) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนาอิสลาม จำนวนสองคน
- (๒) ผู้แทนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวนสองคน
- (๓) ผู้แทนฝ่ายกิจการฮาลาล คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวนสามคน
- (๔) ผู้แทนเจ้าพนักงานของรัฐฯ ที่เป็นมุสลิม จำนวนสองคน

(๕) ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวนสองคน

โดยให้เลขาธิการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นประธานและให้คณะกรรมการชุดนี้ ปฏิบัติหน้าที่ขึ้นตรงต่อ สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ข้อ ๒๗ ให้คณะกรรมการผลิตภัณฑ์ฮาลาลมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ติดตามตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลและหรือการละเมิดการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลในท้องตลาด
- (๒) เมื่อทำการตรวจสอบแล้วต้องทำสรุปสำนวนข้อเท็จจริง ให้คณะกรรมการประนีประนอมดำเนินการตามหน้าที่ต่อไป
- (๓) สุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ หรือสั่งให้ผู้ประกอบการจัดส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อนำมาตรวจสอบการนำเครื่องหมายรับรองฮาลาลไปใช้
- (๔) มีอำนาจแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับมอบอำนาจจากคณะกรรมการ กรณีผู้ประกอบการละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาล
- (๕) สั่งให้ผู้ประกอบการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร
- (๖) แต่งตั้งคณะทำงานตามขอขบช่วยและอำนาจหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม
- (๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาลต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

ข้อ ๒๘ ให้ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาล อำนวยความสะดวกให้แก่คณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาลตามควรแก่กรณี

ข้อ ๒๙ ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยแต่งตั้งคณะกรรมการประนีประนอมคณะหนึ่ง จำนวนไม่เกินเจ็ดคน ประกอบด้วย

- (๑) ผู้แทนคณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาล จำนวนสามคน
 - (๒) ผู้แทนคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวนหนึ่งคน
 - (๓) ผู้แทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ที่เป็นกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาล จำนวนหนึ่งคน
 - (๔) ผู้แทนฝ่ายเลขาธิการ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวนหนึ่งคน
 - (๕) ผู้แทนฝ่ายนิติการ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จำนวนหนึ่งคน
- ผู้แทนตามข้อ (๒) (๓) (๔) และ (๕) ต้องไม่เป็นคณะกรรมการตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาล

ข้อ ๓๐ เมื่อผู้ละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาลมีความประสงค์เจรจาประนีประนอมหรือระงับข้อพิพาท ให้คณะกรรมการตามข้อ ๒๙ เป็นผู้มีอำนาจเจรจาประนีประนอม ระงับข้อพิพาท ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความร้ายแรง

ของความเสียหายต่อสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย รวมถึงผู้บริโภคและให้รวมถึงระยะเวลาและการได้รับผลประโยชน์ของผู้ละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาล

ในการทำบันทึกข้อตกลงหรือสัญญาประนีประนอมกับผู้ละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาลนั้นให้คณะกรรมการประนีประนอมจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็นผู้ลงนาม

การเรียกร้องค่าเสียหาย การเก็บรักษาเงินค่าเสียหาย การใช้ประโยชน์ให้เป็นไปตามข้อบังคับของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

หมวด ๖

ผู้ประกอบการ

ข้อ ๓๑ ผู้ประกอบการที่ประสงค์ขอรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลตามประเภทในหมวด ๗ และขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลต้องปฏิบัติดังนี้

- (๑) ผู้บริหารระดับสูงต้องแสดงหลักฐานความมุ่งมั่นของผู้ประกอบการในการนำมาตรฐานฮาลาลไปปฏิบัติ ซึ่งรวมถึงจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ การสื่อสารภายในองค์กรถึงข้อกำหนดตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามที่เกิดประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง
- (๒) ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามระเบียบนี้ โดยให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการ ในการตรวจสอบ วัตถุประสงค์ ส่วนผสม กระบวนการผลิต การบรรจุ การจัดจำหน่าย การขนส่ง และการให้บริการ ทุกขั้นตอนตามความเป็นจริง
- (๓) ผู้บริหารระดับสูงต้องเข้าร่วมประชุมในการตรวจประเมินเพื่อให้การรับรอง
- (๔) ผู้บริหารระดับสูงต้องแต่งตั้ง ทีมงานฮาลาล โดยประกอบด้วยบุคลากรที่มีอำนาจหน้าที่ มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์, กระบวนการ และประสบการณ์จากแต่ละแผนก ที่สามารถควบคุมและเฝ้าระวังกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล ซึ่งอาจรวมถึงพนักงานมุสลิม (ถ้ามี) ในแผนกจัดซื้อและแผนกผลิต
- (๕) ผู้ประกอบการที่ต้องการขอรับรองฮาลาล ต้องจัดทำระบบมาตรฐานฮาลาล โดยคณะกรรมการก่อนดำเนินการยื่นคำขอให้มีการตรวจและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ
- (๖) ผู้ประกอบการต้องจัดให้มีการอบรม การประเมินผล พนักงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาลตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกำหนด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาลตามมาตรฐานฮาลาล หรือการบริการตามบทบัญญัติแห่งอิสลาม ผู้ประกอบการต้องแสดงหลักฐานบันทึกการฝึกอบรม และแผนการฝึกอบรมที่ระบุการอบรมหลักสูตรฮาลาลให้คณะกรรมการตรวจสอบ เมื่อมีการตรวจรับรอง ณ สถานที่ประกอบการ

- (๑) ผู้ประกอบการต้องบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
- (๒) ผู้ประกอบการต้องทบทวนระบบบริหารงานคุณภาพฮาลาลร่วมกับที่ปรึกษา เพื่อให้มั่นใจว่ายังคงมีความเหมาะสม และมีประสิทธิผลเพียงพอ
- (๓) ผู้ประกอบการต้องจัดทำแผนการตรวจประเมินภายในที่เกี่ยวข้องตามช่วงเวลาที่วางแผนไว้ เพื่อพิจารณาว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ มีการนำไปปฏิบัติและรักษาไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (๑๐) ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามระเบียบฯ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อกำหนดของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยเคร่งครัด

หมวด ๗

ประเภทการรับรอง

ข้อ ๓๒ การขอรับรองฮาลาลและการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลให้ใช้กับกิจการประเภทต่อไปนี้

- (๑) ผลิตภัณฑ์อุปโภค
- (๒) ผลิตภัณฑ์บริโภค
- (๓) การเชือดสัตว์ การชำแหละ การแปรรูป
- (๔) การบริการอาหาร เครื่องดื่ม คริวฮาลาล
- (๕) ผลิตภัณฑ์ฮาลาล ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป วัตถุดิบ ส่วนผสม และหรือเนื้อสัตว์ฮาลาลนำเข้าจากต่างประเทศ
- (๖) การขนส่งและหรือการโลจิสติก (Logistic)
- (๗) เวชภัณฑ์และเครื่องสำอางค์
- (๘) บรรจุภัณฑ์
- (๙) เอกสารเพื่อการส่งออก
- (๑๐) ประเภทอื่นใดตามที่คณะกรรมการเห็นชอบ

หมวด ๘

การขอรับรองฮาลาลและการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล

ข้อ ๓๓ ผู้ประกอบการที่ประสงค์ขอรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาล ขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในขบวนการผลิต และหรือการบริการตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

ข้อ ๓๔ ผู้ประกอบการซึ่งมีกิจการตามข้อ ๓๒ ตั้งโรงงาน หรือสถานที่ผลิต หรือให้บริการในเขตจังหวัดใด ให้ยื่นคำขอรับรองฮาลาลต่อคณะกรรมการ และหรือขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลต่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ตามแบบคำขอท้ายระเบียบนี้

ผู้ประกอบการต้องชำระค่าธรรมเนียมการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ และค่าใช้จ่ายอื่นตามข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ก่อนการแจ้งนัดตรวจสอบรับรองฮาลาล

ทั้งนี้ ขั้นตอนการดำเนินการในการตรวจสอบและรับรอง ให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวัน ยกเว้นกรณีมีการแก้ไข

ข้อ ๓๕ กรณีผู้ประกอบการที่เป็นผู้แทนการผลิตหรือรับจ้างผลิต (Original Equipment Manufacturer : OEM) House Brand (สินค้าตราห้าง) ที่ผลิตขึ้นและจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ซูเปอร์มาเก็ต หรือซูเปอร์สโตร์ รวมถึงการจัดจำหน่ายโดยนิติบุคคลอื่น นอกจากผู้ผลิต มีความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ ในการควบคุมกระบวนการหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าว โดยชำระค่าธรรมเนียมการตรวจรับรองและหนังสือสำคัญการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลตามเกณฑ์ที่ระบุในข้อบังคับ

ข้อ ๓๖ ผู้ประกอบการที่ขอรับรองฮาลาล และหรือขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลต้องควบคุมดูแลกระบวนการผลิตให้ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม โดยเคร่งครัดและต้องอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบกระบวนการผลิตแก่คณะผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ทุกขั้นตอน ทุกกรณี และต้องดำเนินการตามที่คณะผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลแนะนำ

ข้อ ๓๗ ผู้ประกอบการตามหมวด ๗ ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ประกอบการต้องจัดพื้นที่ในการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล แยกออกจากพื้นที่ที่ผลิตผลิตภัณฑ์ไม่ฮาลาลอย่างชัดเจน
- (๒) วัตถุดิบหรือส่วนผสมของอาหารหรือสิ่งอื่น ต้องระบุแหล่งที่มาอันเชื่อถือได้ว่าฮาลาลและหรือไม่ปะปนกับสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (๓) อุปกรณ์ในการผลิตทุกชนิดต้องสะอาดตามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม และต้องไม่ใช้ร่วมกับสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (๔) การผลิต สิ่งบริโภคที่มาจากวัตถุดิบที่บทยบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามอนุมัติให้ใช้ประโยชน์ได้
- (๕) การผลิตที่มีส่วนผสมอันมีที่มาจากสัตว์ ต้องเป็นสัตว์ที่ศาสนาอิสลามอนุมัติให้บริโภคได้
- (๖) การเก็บรักษา การขนส่ง และการนำออกจำหน่ายต้องไม่ปะปนกับสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

ข้อ ๓๘ ผู้ประกอบการโรงเชือดสัตว์ ซึ่งเชือดสัตว์ตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้เชือดต้องเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อที่ส่งคมรังเกียจ ผู้เชือดสัตว์ตามวงเล็บหนึ่ง ต้องได้รับการอบรมและขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยก่อนเข้าปฏิบัติงาน
- (๒) สัตว์ที่นำมาเชือดต้องเป็นสัตว์ที่อนุมัติให้เชือดได้ตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม

- (๓) การล่าเลี้ยงขนสัตว์ที่จะเชือด ต้องไม่ปะปนกับสัตว์ที่ต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (๔) ไม่กระทำการทารุณสัตว์ก่อนการเชือด
- (๕) การเชือดต้องใช้อุปกรณ์ที่มีคมทำการเชือด
- (๖) ให้กล่าวนามอัลเลาะห์ ชูบฮานะฮฺวะตะอาลา ขณะเริ่มเชือด
- (๗) ผู้เชือดควรหันหน้าไปทางกิบลัต
- (๘) ต้องเชือดโดยต่อเนื่องในคราวเดียว และไม่ทรมานสัตว์
- (๙) ต้องให้หลอดลม หลอดอาหาร และเส้นเลือดสองข้างล่าคอขาดจากกัน
- (๑๐) สัตว์จะต้องตายเพราะการเชือดเท่านั้น
- (๑๑) เมื่อเชือดแล้วต้องปล่อยสัตว์นั้นให้ตายสนิทเอง ก่อนนำไปดำเนินการอย่างอื่น
- (๑๒) การเก็บรักษา การขนส่ง และการนำออกจำหน่ายต้องไม่ปะปนกับสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม กรณีสัตว์ที่ตายเองหรือตายจากกระบวนการอื่นใดที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ผู้ประกอบการต้องมีระบบการทำลายซากตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๓๙ ผู้ประกอบการบริการอาหาร เครื่องดื่ม ครั้วฮาลาล ร้านอาหารฮาลาล ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้ประกอบอาหารหรือควบคุมการประกอบอาหารต้องเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม
- (๒) วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาหารหรือการบริการถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม สถานที่ประกอบอาหารฮาลาล ครั้วฮาลาล ต้องไม่ปะปนกับสถานที่ที่ใช้ประกอบอาหารหรือสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (๓) การเก็บรักษา การขนส่ง และการนำออกจำหน่ายต้องไม่ปะปนกับสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (๔) การทำความสะอาดภาชนะที่ใช้ในการประกอบอาหารหรือครั้วฮาลาล ต้องแยก ไม่ปะปนกับภาชนะอื่นที่ใช้กับสิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- (๕) สถานที่ให้บริการอาหารฮาลาลต้องไม่มีการบริการ อาหาร เครื่องดื่มที่ห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม โดยต้องมีการแยกพื้นที่บริการอย่างชัดเจน

ข้อ ๔๐ ผู้ประกอบการหรือผู้แทนจำหน่ายขอให้รับรองเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์ฮาลาลนำเข้าจากต่างประเทศต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) เนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์นำเข้า ซึ่งมีการรับรองฮาลาลจากประเทศผู้ผลิตให้จัดส่ง

เอกสารรับรองฮาลาลต้นฉบับที่สมบูรณ์และใบสั่งซื้อต่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยครบถ้วนถูกต้องเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา

- (๒) หากเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์นำเข้าไม่มีการรับรองฮาลาลมาก่อนหรือมีแต่มิให้นำเชื่อถือ ให้ฝ่ายกิจการฮาลาลดำเนินการตรวจสอบตามขั้นตอนในระเบียบนี้ หรือตรวจสอบ ณ แหล่งผลิตจริงโดยตรงและผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการดำเนินการจนแล้วเสร็จ

ข้อ ๔๑ สิ่งต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามที่ห้ามใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล

(๑) สัตว์ต้องห้าม เช่น

- สุนัข สุกร และสัตว์หรือสิ่งสกปรก ที่เกิดจากสัตว์ทั้งสอง
- ลาพื้นเมือง และล่อ
- สัตว์บกที่มีเขี้ยว เช่น สิงโต เสือ แมว ช้าง
- สัตว์ปีกที่มีกรงเล็บ เช่น อินทรีเหยี่ยว สัตว์ที่ล่าเหยื่อด้วยกรงเล็บ
- สัตว์มีพิษหรือสัตว์น่าโรค เช่น หนู ตะขาบ แมงป่อง และสัตว์อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
- สัตว์ที่ไม่อนุญาตให้ฆ่าตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม เช่น มด ผึ้ง นกหัวขวาน และนกฮูก
- สัตว์ที่พิจารณาโดยทั่วไปแล้วว่าเป็นสัตว์ที่น่ารังเกียจ เช่น เหา แมลงวัน และสัตว์อื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน
- สัตว์ที่ถูกเชือดโดยกล่าวนามอื่นนอกจากนามอัลเลาะห์ ซุบฮาน่าฮูว่าตะอาลา
- ซากสัตว์ที่ตายเองโดยไม่ได้เชือดหรือสัตว์ที่เชือดไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม
- สัตว์ที่ถูกรัดคอตาย ถูกตีจนตายเพื่อเป็นอาหาร (ยกเว้นสัตว์ประเภทนกและสัตว์ป่าที่ถูกยิงโดยธนูหรือลูกปืนโดยตั้งใจล่าเพื่อเป็นอาหาร) สัตว์ตายโดยการตกจากที่สูง สัตว์ที่ถูกขวิดด้วยเขาและสัตว์ที่ตายจากการกัดกิน โดยสัตว์ที่กินสัตว์อื่นเป็นอาหาร

(๒) เลือดสัตว์ทุกชนิด

(๓) พิษที่มีพิษและเป็นอันตรายทุกชนิด

(๔) อาหารหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ หรือที่มีส่วนผสมที่ทำให้เกิดความมึนเมา

หมวด ๙
หนังสือรับรองฮาลาล

ข้อ ๔๒ เมื่อคณะกรรมการรับรองฮาลาลแล้ว และสำนักงานคณะกรรมการมีหนังสือแจ้งผลการรับรองให้ผู้ขอทราบ ผู้ขอต้องทำสัญญายอมรับปฏิบัติตามเงื่อนไขการรับรองตามสัญญาท้ายระเบียบนี้ และลงนามในสัญญา ผู้ลงนามในสัญญาต้องเป็นผู้มีอำนาจลงนามในใบบริคณห์สนธิและประทับตราของบริษัท ห้างร้านแล้วแต่กรณี พร้อมชำระค่าธรรมเนียมรับรอง จึงออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ขอหนังสือรับรอง

หนังสือรับรองและหนังสือสำคัญที่ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลมีกำหนดอายุการรับรองไม่เกิน ๒ ปี ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด

ข้อ ๔๓ การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลถือเป็นเอกสิทธิ์ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

การขอต่ออายุหนังสือรับรอง ให้ยื่นคำขอก่อนหนังสือรับรองหมดอายุอย่างน้อยหกสัปดาห์และชำระค่าธรรมเนียมการตรวจสอบการต่ออายุตามอัตราที่กำหนด หากไม่ยื่นคำขอตามกำหนดต้องดำเนินการขอรับรองใหม่

การยื่นคำขอรับรองหรือขอต่ออายุ หากไม่ดำเนินการใด ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการแจ้งภายในหกสัปดาห์นับแต่วันที่มีการตรวจสอบรับรองครั้งแรกให้ยกคำขอนั้น และจะไม่คืนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายที่ชำระไว้แต่อย่างใด

การขอต่ออายุหลังหมดอายุไม่เกินสามสัปดาห์จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมตามข้อกำหนด

กรณีไม่ต่ออายุเกินหกสัปดาห์หลังจากวันที่หมดอายุ คณะกรรมการอาจยกเลิกการรับรองฮาลาลและอาจไม่ได้รับการรับรองฮาลาลอย่างน้อยหนึ่งปี

ข้อ ๔๔ หนังสือรับรองฮาลาลให้ประธานกรรมการหรือผู้ที่คณะกรรมการมอบหมายเป็นผู้ลงนาม

ข้อ ๔๕ ให้สำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยออกหนังสือสำคัญที่ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล หนังสือมีอายุตามที่กำหนดในหนังสือรับรอง

ข้อ ๔๖ หนังสือสำคัญที่ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลให้ประธานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือผู้ที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมอบหมายเป็นผู้ลงนาม

หมวด ๑๐

การควบคุมมาตรฐานฮาลาล

ข้อ ๔๗ ผู้ประกอบการต้องมีที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ และจ่ายค่าตอบแทนตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้ประกอบการโรงเชือดสัตว์ต้องมีที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการและผู้ควบคุมการเชือดสัตว์และจ่ายค่าตอบแทนที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๔๘ ให้ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการมีหน้าที่ตรวจสอบการผลิตหรือการใช้บริการตามขอข่าของผู้ประกอบการที่มีการขอรับรองฮาลาลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการ แล้วรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อคณะกรรมการ เพื่อทราบการดำเนินงานของสถานประกอบการอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง ให้ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ให้ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างน้อยเดือนละสี่ครั้ง และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ

ข้อ ๔๙ ให้คณะกรรมการมีอำนาจในการถอดถอนที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการตามข้อเสนอของฝ่ายกิจการฮาลาลคณะกรรมการ เมื่อปรากฏว่าเป็นผู้มีความประพฤติไม่เหมาะสมทุจริต หรือเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามคณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๕๐ ให้ผู้ประกอบการประเภทการเชือดสัตว์หรือ การแปรรูปเนื้อสัตว์ต้องมีผู้ควบคุมการเชือดเข้าปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานประกอบการ โดยให้ปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาในสถานประกอบการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและตามบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม ให้ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ทำรายงานการปฏิบัติงานต่อฝ่ายกิจการฮาลาล คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย มีอำนาจในการถอดถอนผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ตามข้อเสนอของคณะกรรมการ เมื่อปรากฏว่าเป็นผู้มีความประพฤติไม่เหมาะสม ทุจริต หรือเป็นผู้ขาดคุณสมบัติตามคณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๕๑ ให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดรับค่าตอบแทนจากสถานประกอบการโดยรับค่าตอบแทนผ่านคณะกรรมการในอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๕๒ ผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลต้องใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์หรือสถานที่ตามตำแหน่งที่คณะกรรมการกำหนด และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนดอย่างเคร่งครัด

ข้อ ๕๓ ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากผู้ได้รับใบรับรองฮาลาลหรือหนังสือสำคัญให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลตามระเบียบนี้ใช้ใบรับรองฮาลาลหรือหนังสือสำคัญให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลแล้วแต่กรณี

ข้อ ๕๔ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล ประสงค์จะจัดแสดงสินค้าที่ได้รับรองฮาลาลแล้ว หรือการนำเครื่องหมายรับรองฮาลาลไปใช้อื่นใดจากการติดบนบรรจุภัณฑ์ต้องแจ้งฝ่ายกิจการฮาลาลเพื่อตรวจสอบและให้ความเห็นชอบเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนดำเนินการ

ข้อ ๕๕ คณะกรรมการมีอำนาจยกเลิกการรับรองฮาลาลแล้วแต่กรณีเมื่อผู้ประกอบการทำการใดขัดต่อระเบียบ สัญญา และหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ในกรณีผลิตภัณฑ์ที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดประกาศยกเลิกให้รายงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อยกเลิกหนังสือสำคัญให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลโดยเร็ว

ให้คณะกรรมการประกาศการรับรองและยกเลิกการรับรองเพื่อเผยแพร่ให้ทราบทั่วกัน หากยกเลิกการรับรองให้แจ้งหน่วยงานตามกฎหมายดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ผู้ขอรับรองฮาลาลที่ถูกยกเลิก หรือขอยกเลิกการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลจะต้องเก็บผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายรับรองฮาลาลในท้องตลาดทั่วไปให้หมดภายในเก้าสิบวันหรือเป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดนับแต่วันที่มีมติยกเลิก

หมวด ๑๑

การร้องคัดค้าน

ข้อ ๕๖ ผู้ขอให้รับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการไม่รับรองต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณา และให้ฝ่ายกิจการฮาลาลดำเนินการตรวจสอบรับรองใหม่ หากผลการพิจารณาไม่รับรองให้นำความตาม ข้อ ๕๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กรณีถูกยกเลิกการรับรองให้ผู้ประกอบการยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งยกเลิกนั้น คำวินิจฉัยของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

ข้อ ๕๗ ในกรณีที่ผู้ขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล หรือถูกยกเลิกการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับการยกเลิกนั้น คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้ถือเป็นที่สุด

หมวด ๑๒

ค่าธรรมเนียมและเงินประกัน

ข้อ ๕๘ ค่าธรรมเนียมการตรวจสอบ ใบรับรอง ใบรับรองฮาลาล ๒ ค่าตอบแทนที่ปรึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ให้เป็นไปตามข้อบังคับของคณะกรรมการ

ข้อ ๕๙ ผู้ประกอบการต้องวางเงินประกันการรับรองต่อคณะกรรมการจำนวนตามที่ข้อบังคับกำหนด

หมวด ๑๓

มาตรการลงโทษ

ข้อ ๖๐ ผู้ได้รับการรับรองฮาลาลและหรือผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล เมื่อถูกยกเลิกการรับรองฮาลาล และหรือให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลหลังจากมีการวินิจฉัยถึงที่สุดแล้วตาม ข้อ ๕๕ และ ข้อ ๕๖ วรรคท้ายคณะกรรมการจะไม่ออกหนังสือรับรองและไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลเป็นเวลาอย่างน้อยหนึ่งปี

ข้อ ๖๑ หากผู้กระทำผิดตาม ข้อ ๕๕ กระทำผิดซ้ำอีกหลังจากการรับรองหรือให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลใหม่ คณะกรรมการอาจจะไม่รับพิจารณาการรับรองฮาลาลตลอดไป

ข้อ ๖๒ ผู้ประกอบการรายใดยื่นคำขอให้ตรวจรับรองฮาลาลโดยข้อความหรือเอกสารที่เป็นเท็จหรือปลอมหากคณะกรรมการพิจารณาตรวจสอบแล้วเป็นจริงคณะกรรมการอาจดำเนินคดีตามกฎหมายตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อ ๖๓ ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาลผู้ใดทำรายงานการตรวจสอบสถานประกอบการหรือการให้บริการที่เป็นเท็จ ให้คณะกรรมการพิจารณาถอดถอนออกจากหน้าที่

ข้อ ๖๔ กรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์ฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ ผู้ตรวจการผลิตภัณฑ์ฮาลาล ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตให้คณะกรรมการพิจารณาถอดถอนออกจากหน้าที่

ข้อ ๖๕ บุคคลหรือนิติบุคคลใดปลอม ลอกเลียนแบบหนังสือรับรองฮาลาลหรือหนังสือสำคัญให้ใช้เครื่องรับรองฮาลาลรวมถึงการใช้หนังสือรับรองฮาลาลหรือหนังสือสำคัญให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลที่หมดอายุการรับรอง เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความจริง คณะกรรมการจะยกเลิกการรับรองและการใช้เครื่องหมายรับรองทันที และอาจดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๖๖ บุคคลหรือนิติบุคคลใดปลอม ลอกเลียนแบบเครื่องหมายรับรองฮาลาลเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความจริง คณะกรรมการอาจดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ข้อ ๖๗ ผู้ประกอบการรายใดไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามคู่มือหรือแนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการสถานที่ที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด อาจถูกยกเลิกการรับรอง

ข้อ ๖๘ ผู้ประกอบการ หรือผู้ให้บริการใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่คณะกรรมการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการตามระเบียบนี้ คณะกรรมการอาจยกเลิกการรับรองคำขอและไม่คืนค่าธรรมเนียมการขอรับรอง

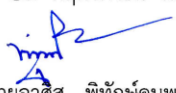
ข้อ ๖๙ ผู้ใดขาย จำหน่าย หรือให้บริการโดยหลอกลวงด้วยการใช้เครื่องหมาย ข้อความ รูปภาพ การแต่งกายหรือการแสดงตนอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่าเป็นผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ สถานที่ตามระเบียบนี้ คณะกรรมการอาจดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ตามเห็นสมควร

ข้อ ๗๐ ผู้ใดกระทำความผิดตามระเบียบนี้ภายในสถานประกอบการของผู้ประกอบการรายใด หรือสถานที่ให้บริการรายใดและการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการดังกล่าวให้ สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการรายนั้นเป็นผู้กระทำร่วมด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถ คาดหมายได้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดแม้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๗๑ ให้คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์สถานที่ที่ปรึกษาสถานประกอบการ ประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ ที่มีอยู่ในขณะนี้ ให้ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้ง อนุกรรมการ คณะทำงาน ที่ปรึกษาสถานประกอบการ ประจำสถานประกอบการ ที่ปรึกษาพิเศษ ประจำสถานประกอบการ ผู้ควบคุมการเชือดสัตว์ ผู้ตรวจสอบผลิตภัณฑ์สถานประกอบการใหม่ตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘

(นายอาศิส พิทักษ์คุมพล)
จุฬาราชมนตรี

ประธานกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการบริหารกิจการศาล
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการศาล

เหตุผล

โดยที่ในปัจจุบันกิจการศาลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าของประเทศ แต่องค์กรซึ่งทำหน้าที่ในการตรวจรับรองศาล มิได้มีอำนาจในทางกฎหมายที่จะควบคุม ตรวจสอบ รวมทั้งออกมาตรการบังคับหรือลงโทษต่อผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือเงื่อนไขในการให้คำรับรองได้โดยครบถ้วน อันเป็นผลทำให้มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ตลอดจนในขณะนี้ มีองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการรับรองระบบงานศาล การตรวจสอบรับรองและกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับศาลอยู่หลายองค์กร ทำให้การดำเนินงานขาดความเป็นเอกภาพ สมควรมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยเฉพาะ มีการแยกองค์กรรับรองระบบงานศาล และองค์กรที่ตรวจรับรองศาลให้ชัดเจน มีความเป็นอิสระในการบริหารงานและการตรวจสอบ มีระบบการควบคุมมาตรฐานที่ดีมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายหรือผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือเงื่อนไขที่กำหนด จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาล
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศใดๆ ที่มีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ มิให้มีผลใช้บังคับอีกต่อไป และให้ใช้บังคับเป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ฮาลาล” หมายความว่า สิ่งที่มีบัญญัติศาสนาอิสลามได้อนุญาตให้มุสลิมบริโภคหรืออุปโภคได้

“กิจการฮาลาล” หมายความว่า การดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้คำรับรองระบบงานฮาลาล การควบคุมมาตรฐานฮาลาล การตรวจและการรับรองฮาลาล รวมทั้งการอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายฮาลาล แก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“การรับรองฮาลาล” หมายความว่า การให้การรับรองว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาลหรือได้ถูกผลิตขึ้นจากสิ่งที่ยาลาลทั้งหมดโดยเป็นไปตามบัญญัติศาสนาอิสลาม

“ผลิตภัณฑ์” หมายความว่า สิ่งซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือผลิตขึ้นเพื่อใช้สำหรับการอุปโภคหรือบริโภค ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องดื่ม ยา เครื่องสำอาง และอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“การผลิต” หมายความว่า การทำ ผสม ปูรง ประกอบ หรือแปรสภาพวัตถุดิบให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์และให้หมายความรวมถึงการเปลี่ยนรูป การดัดแปลง การคัดเลือก หรือการแบ่งบรรจุวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ดังกล่าวด้วย

“การให้บริการ” หมายความว่า การรับจัดทำกรงาน การให้สิทธิใด ๆ การให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงาน

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้จำหน่าย ผู้ผลิตเพื่อจำหน่าย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อผลิตหรือจำหน่าย หรือผู้ซื้อเพื่อผลิตหรือจำหน่ายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการในธุรกิจ

“ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบการ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอ หรือการชักชวนจากผู้ประกอบการเพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และให้หมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้า หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบการโดยชอบแม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม

“ผู้ตรวจรับรองฮาลาล” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่ตรวจและรับรองฮาลาลจากคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้

“คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล” หมายความว่า นิติบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับระบบงานฮาลาลตามพระราชบัญญัตินี้

“ที่ปรึกษาฮาลาล” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือการให้บริการฮาลาล แก่โรงงานหรือสถานประกอบการ

“ผู้เชือดสัตว์” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่เชือดสัตว์หรือควบคุมการเชือดสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้ตรวจการฮาลาล” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีให้ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจการฮาลาลตามความในหมวด ๕

“เครื่องหมายรับรองฮาลาล” หมายความว่า เครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายรับรองไว้ตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า

“คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย” หมายความว่า คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม

“คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด” หมายความว่า คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนพัฒนามาตรฐานฮาลาล

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนด ลด หรือยกเว้นค่าธรรมเนียมท้ายพระราชบัญญัตินี้ ให้แก่ผู้ประกอบการหรือกิจการใดโดยเฉพาะ รวมทั้งออกกฎกระทรวง ระเบียบหรือประกาศอื่นใดเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ การดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะควบคุมการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการที่กำหนด เป็นไปโดยถูกต้องหรือไม่ขัดหรือแย้งกับบัญญัติศาสนาอิสลาม รวมทั้งมุ่งหมายที่จะคุ้มครองผู้บริโภคมุสลิมเป็นสำคัญ

มาตรา ๗ ในการพิจารณาหรือดำเนินการเพื่อให้การรับรองฮาลาลตามพระราชบัญญัตินี้ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการทั้งหมดนับตั้งแต่ การจัดหาวัตถุดิบ การจัดเตรียม กระบวนการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา การขนส่ง การใช้หรือแสดงเครื่องหมายหรือฉลาก จนถึงการนำเสนอและการจัดจำหน่ายแก่ผู้บริโภค ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเป็นไปอย่างถูกต้องหรือไม่ขัดหรือแย้งกับบัญญัติศาสนาอิสลาม

มาตรา ๘ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์หรือผู้ใช้บริการจากการให้บริการที่ได้การรับรองฮาลาลตามพระราชบัญญัตินี้ ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้

- (๑) สิทธิที่จะได้บริโภคหรืออุปโภคผลิตภัณฑ์ที่ฮาลาลอย่างแท้จริง
- (๒) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น
- (๓) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลต่างๆจากผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการ เท่าที่จำเป็นต่อการคุ้มครอง หรือปกป้องประโยชน์ของตนโดยชอบด้วยกฎหมาย
- (๔) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนตัว ในกรณีที่ได้มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการรับรองฮาลาลของผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการใด ๆ ว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้หรือเป็นไปโดยไม่สอดคล้องกับบัญญัติศาสนาอิสลาม

หมวด ๒

การรับรองระบบงานฮาลาล และการควบคุมมาตรฐานฮาลาล

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติ ประกอบด้วย จุฬาราชมนตรีหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจุฬาราชมนตรีมอบหมายเป็นประธาน เลขานุการคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นรองประธาน ตัวแทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจำนวนสี่คน เลขานุการคณะกรรมการอาหารและยาหรือผู้แทน เลขานุการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือผู้แทน เลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้แทน ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติหรือผู้แทน ผู้ทรงคุณวุฒิของจุฬาราชมนตรีจำนวนสามคน ผู้ทรงคุณวุฒิต่างมาตรฐาน ด้านบริหารงาน และด้านกฎหมายซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งท่านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้เลขานุการสำนักงานมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติเป็นเลขานุการโดยตำแหน่ง เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการรับรองระบบงานฮาลาลและการควบคุมมาตรฐานฮาลาลของประเทศไทย

(๕)

ผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามวรรคหนึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัญญัติศาสนาอิสลามและมีประสบการณ์ในเรื่องฮาลาลเป็นอย่างดี

การคัดเลือกตัวแทนของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดและการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานฮาลาลแห่งชาติจะต้องไม่เป็นคณะที่ปรึกษาabanฮาลาล ผู้ตรวจรับรองฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้ตรวจการฮาลาล หรือผู้เชือดสัตว์

มาตรา ๑๑ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระดังกล่าวในวาระหนึ่ง หากยังมิได้แต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

มาตรา ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙ วรรคสอง หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐
- (๔) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ
- (๕) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๓ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการ ไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาให้การรับรองระบบงานฮาลาลแก่องค์กรตรวจและรับรองฮาลาล
- (๒) ประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการให้บริการฮาลาลของประเทศให้เป็นไปโดยถูกต้องตามบัญญัติศาสนาอิสลาม
- (๓) กำหนดมาตรฐานและแนวทางในการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์และการให้บริการตามชนิดและประเภทต่างๆ
- (๔) กำหนดมาตรฐานหรือแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล ผู้ตรวจรับรองฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้ตรวจการฮาลาล และผู้เชือดสัตว์
- (๕) พิจารณาออกใบอนุญาตการเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล ผู้ตรวจรับรองฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้ตรวจการฮาลาล และผู้เชือดสัตว์ รวมทั้งกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้แก่บุคคลดังกล่าว
- (๖) พิจารณากำหนดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆเกี่ยวกับการตรวจสอบเพื่อให้การรับรองฮาลาล
- (๗) แต่งตั้งผู้ตรวจการฮาลาลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งควบคุมและดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการฮาลาล
- (๘) พิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการที่ได้รับการรับรองเพื่อกำหนด มาตรการแก้ไขปัญหาและประสานงานให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดดำเนินการแก้ไขเยียวยาต่อไป
- (๙) ออกระเบียบว่าด้วยการประชุมของคณะกรรมการ
- (๑๐) กำหนดนโยบายและแผนงานของสำนักงาน
- (๑๑) ควบคุมการดำเนินงานของสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนด

(๗)

(๑๒) ออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงาน การปฏิบัติหน้าที่ แทนหรือการรักษาราชการแทน การบริหารจัดการกองทุน และการจัดสวัสดิการ

(๑๓) แต่งตั้งหรือมอบหมายให้คณะกรรมการหรือคณะทำงานกระทำการแทน หรือปฏิบัติการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

(๑๔) ออกประกาศ ระเบียบ หรือปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการ มีอำนาจเรียกผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มาชี้แจงให้อรรถาธิบาย หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อสงสัยว่าวัตถุเป็นส่วนประกอบหรือสิ่งใดเป็น สิ่งที่ยาลาหรือไม่ หรือการดำเนินการใดเป็นไปโดยถูกต้องหรือขัดหรือแย้งกับบัญญัติศาสนาอิสลาม หรือไม่ ให้คณะกรรมการส่งปัญหาหรือข้อสงสัยดังกล่าวไปให้คณะผู้ทรงคุณวุฒิของจุฬาราชมนตรี ทำการวินิจฉัย

เมื่อคณะผู้ทรงคุณวุฒิของจุฬาราชมนตรีได้ทำการวินิจฉัยในเรื่องใดแล้ว คณะกรรมการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

หมวด ๓

องค์กรตรวจและรับรองฮาลาลและการอนุญาตให้ใช้ เครื่องหมายรับรองฮาลาล

มาตรา ๑๗ องค์กรตรวจและรับรองฮาลาลตามความในหมวดนี้ต้องได้รับ อนุญาตจากคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประกาศกำหนด ทั้งนี้ในการอนุญาต คณะกรรมการอาจกำหนดกิจการหรือพื้นที่ที่ความรับผิดชอบไว้ด้วยก็ได้

ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลแก่ ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการของผู้ประกอบการภายในจังหวัดนั้น

ในจังหวัดที่ไม่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการกลางอิสลาม แห่งประเทศไทยเป็นองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลภายในจังหวัดนั้น

มาตรา ๑๘ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยอาจมอบหมายให้อนุกรรมการหรือฝ่ายกิจการฮาลาลทำหน้าที่ดังกล่าวแทนได้

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) พิจารณาตรวจรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ ตามมาตรฐานและแนวทางการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- (๒) ควบคุมผู้ประกอบการให้ปฏิบัติเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลและการให้บริการฮาลาลอย่างเคร่งครัด
- (๓) ควบคุมการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต
- (๔) ประกาศและเผยแพร่รายชื่อผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการที่ได้รับการรับรองฮาลาล หรือที่ผูกพักรใช้หรือถูกเพิกถอนการรับรองฮาลาล ให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและเป็นประจำตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
- (๕) จัดทำรายงานผลการดำเนินการตรวจและรับรองฮาลาล เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
- (๖) พิจารณาแต่งตั้งที่ปรึกษาฮาลาลและผู้เชือดสัตว์เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานประกอบการที่ได้รับการรับรองฮาลาล
- (๗) จัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายเกี่ยวกับการตรวจและรับรองฮาลาลให้เป็นไปตามมาตรฐานเพื่อส่งให้ผู้สอบบัญชีทำการตรวจสอบ และให้จัดส่งรายงานการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีให้คณะกรรมการทราบเป็นประจำทุกปี
- (๘) จัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการที่ได้รับการรับรองฮาลาล เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายที่เกิดขึ้นโดยทันที และรายงานต่อคณะกรรมการ
- (๙) ให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการที่ได้รับการรับรองฮาลาล เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการบริโภคหรืออุปโภคอย่างแท้จริง
- (๑๐) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

มาตรา ๒๐ ในการตรวจและรับรองฮาลาล ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลมีหนังสือแต่งตั้งคณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลขึ้นคณะหนึ่งประกอบไปด้วยบุคคลซึ่งได้รับใบอนุญาตและผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกำหนด

คณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลที่ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่ง ต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามแนวทางและมาตรฐานตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๑ ผู้ประกอบการที่ประสงค์จะให้มีการตรวจและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการใด ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลที่มีเขตความรับผิดชอบในจังหวัดที่สถานที่ผลิตหรือให้บริการนั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ผู้ประกอบการมีสาขาย่อยตั้งอยู่ในหลายจังหวัดและการให้การรับรองฮาลาลอาจมีผลกระทบต่อการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการของสาขาย่อยดังกล่าว ผู้ประกอบการจะต้องยื่นคำขอ ให้ตรวจและรับรองฮาลาลของสาขาย่อยทุกสาขาในคราวเดียวกันด้วย

มาตรา ๒๒ ในการยื่นคำขอให้ตรวจรับรองฮาลาล ผู้ประกอบการจะต้องแนบเอกสารหลักฐานดังต่อไปนี้

(๑) รายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุดิบ ส่วนผสมหรือส่วนผสม สารปรุงแต่ง ที่ใช้ในการผลิตหรือการให้บริการ รวมทั้งเอกสารการตรวจวิเคราะห์ส่วนผสมดังกล่าวจากห้องปฏิบัติการที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

(๒) ร่างคู่มือหรือแนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการฮาลาล

(๓) แนวทางการจัดเตรียมบุคคลากรและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการฮาลาล

(๔) เอกสารหลักฐานอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๓ เมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลที่มีเขตความรับผิดชอบ ได้รับคำขอให้รับรองฮาลาลและเอกสารหลักฐานของผู้ประกอบการแล้ว ให้พิจารณาคำขอและเอกสารหลักฐานที่ยื่นมาแล้วนั้นว่ามีรายการครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าคำขอยังมีรายละเอียดหรือเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ให้มีอำนาจเรียกเอกสารหลักฐานหรือให้ดำเนินการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคำขอที่สมบูรณ์และมีเอกสารหลักฐานครบถ้วน ให้แต่งตั้ง คณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลพร้อมทั้งกำหนดวันเวลาที่ จะทำการตรวจสอบแจ้งให้ผู้ประกอบการทราบ

เมื่อผู้ประกอบการได้รับแจ้งกำหนดเวลาที่คณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลจะดำเนินการตรวจสอบสถานประกอบการแล้ว ผู้ประกอบการต้องชำระค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบฮาลาลตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๔ ให้คณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลดำเนินการตรวจสอบวัตถุดิบ ส่วนผสม กระบวนการผลิต อุปกรณ์ สถานที่ผลิตหรือสถานที่จำหน่าย การบรรจุ การขนส่ง ณ โรงงานหรือสถานประกอบการตามกำหนดเวลาที่แจ้งให้ทราบ

ในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบของคณะผู้ตรวจรับรองฮาลาล ให้ผู้ประกอบการอำนวยความสะดวกแก่คณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๒๕ ภายหลังจากที่คณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลได้ตรวจสอบสถานประกอบการแล้ว ให้จัดทำรายงานการตรวจสอบพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลแล้วแต่กรณีเพื่อพิจารณาต่อไป

ในกรณีที่เห็นว่าสถานประกอบการดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์หรือให้บริการเป็นไปโดยถูกต้องตามมาตรฐานฮาลาล ให้คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาล ออกใบรับรองฮาลาลให้แก่ผู้ประกอบการรายนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พิจารณาเสร็จ

การออกใบรับรองฮาลาลให้เป็นไปตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๖ ใบรับรองฮาลาลที่จะออกให้ผู้ประกอบการแบ่งออกเป็นใบรับรองฮาลาลสำหรับกิจการประเภทดังต่อไปนี้

- (๑) ผลิตภัณฑ์สำหรับการบริโภคหรืออุปโภค
- (๒) การให้บริการ
- (๓) การเชือดสัตว์
- (๔) การส่งออก

ผู้ประกอบการต้องจ่ายค่าธรรมเนียมใบรับรองฮาลาลและค่าธรรมเนียมการผลิตภัณฑตามประเภทของกิจการที่ขอรับรองฮาลาล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ต้องไม่เกินอัตราค่าธรรมเนียมในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้

ใบรับรองฮาลาลให้มีอายุหนึ่งปีนับแต่วันที่ออก แต่ผู้ประกอบการอาจยื่นคำขอต่ออายุใบรับรองดังกล่าวได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่ผู้ประกอบการประสงค์จะขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการใด ให้ยื่นคำขอพร้อมใบรับรองฮาลาลต่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

เมื่อคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้พิจารณาคำขอตามวรรคหนึ่งแล้วเห็นว่าผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์หรือให้บริการเป็นไปโดยถูกต้องตามมาตรฐาน

ฮาลาลที่คณะกรรมการกำหนดและผู้ประกอบการได้ชำระค่าธรรมเนียมการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลครบถ้วนแล้ว ให้ออกใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการนั้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอและชำระค่าธรรมเนียมครบถ้วนแล้ว

มาตรา ๒๘ การอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลถือเป็นเอกลักษณ์ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย

มาตรา ๒๙ ผู้ประกอบการที่ได้รับใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลต้องใช้หรือแสดงเครื่องหมายรับรองฮาลาลบนผลิตภัณฑ์หรือสถานที่ตามตำแหน่งที่กำหนด และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างเคร่งครัด

มาตรา ๓๐ ห้ามมิให้ผู้ใดนอกจากผู้ได้รับใบรับรองฮาลาลหรือใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลตามพระราชบัญญัตินี้ใช้ใบรับรองฮาลาลหรือเครื่องหมายรับรองฮาลาลแล้วแต่กรณี

หมวด ๔

คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล

มาตรา ๓๑ ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดชนิด ประเภทและขนาดของโรงงานหรือสถานประกอบการที่จะต้องจัดให้มีคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล เพื่อดำเนินการวางแผนและปรับปรุงสถานที่หรือระบบการผลิตของโรงงานหรือสถานประกอบการนั้นให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งช่วยจัดทำร่างคู่มือหรือแนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการฮาลาล ก่อนที่จะดำเนินการยื่นคำขอให้มีการตรวจและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการของโรงงานหรือสถานประกอบการนั้น

คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลตามวรรคหนึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการให้เป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลตามพระราชบัญญัตินี้

ในการปฏิบัติงานของคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลตามบทบัญญัตินี้ ให้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามอัตราที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบกิจการเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล
 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้
 การยื่นคำขออนุญาต การพิจารณาคำขอและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตาม
 แบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๓ ผู้ที่ประสงค์จะยื่นคำขอเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลต้องมี
 คุณสมบัติและประกอบไปด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นนิติบุคคลที่จดทะเบียนตามกฎหมายไทยหรือคณะบุคคลผู้มีสัญชาติไทย
- (๒) มีหลักประกันตามที่กำหนดในมาตรา ๓๔
- (๓) ไม่เคยถูกเพิกถอนการเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล
- (๔) มีบุคลากรที่มีความรู้ทางศาสนาในเรื่องฮาลาลเป็นอย่างดี
- (๕) มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับระบบงานการผลิต
- (๖) มีคุณสมบัติหรือองค์ประกอบอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

บุคลากรตาม(๔) และ(๕) ต้องมีผู้เชี่ยวชาญหน้าที่เป็นผู้ตรวจรับรองฮาลาล
 ที่ปรึกษาประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ หรือผู้ตรวจการฮาลาล

มาตรา ๓๔ ในการยื่นคำขอรับใบอนุญาตเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล
 ผู้ยื่นคำขอจะต้องวางหลักประกันตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด เพื่อใช้เป็นหลักประกัน
 ความเสียหายอันอาจเกิดจากการดำเนินการของคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล

การวางหลักประกัน การเพิ่มหลักประกัน และการคืนหลักประกันให้เป็นไปตาม
 หลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๓๕ ใบอนุญาตการเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล ให้มีอายุไม่เกิน
 สองปีนับแต่วันที่ออกใบอนุญาต และเป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลประสงค์จะขอต่อใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอ
 ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าหกสิบวัน เมื่อได้ยื่นคำขอแล้วให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะ
 มีคำสั่งถึงที่สุด ไม่อนุญาตให้ต่อใบอนุญาตนั้น

การยื่นคำขอต่อใบอนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและ
 เงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๖ ให้คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลแสดงใบอนุญาตไว้ในที่เปิดเผยและ
 เห็นได้ชัดเจนในสำนักงานหรือสถานที่ทำการของคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล

ในกรณีที่ใบอนุญาตสูญหายหรือถูกทำลาย ให้คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลยื่นคำขอใบแทนใบอนุญาตภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สูญหายหรือถูกทำลาย

มาตรา ๓๗ คณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตการเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลได้เมื่อปรากฏว่าคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาลผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๓ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมหรือทุจริต

หมวด ๕

การควบคุมและกำกับดูแล

มาตรา ๓๘ ผู้ประกอบการที่ได้รับใบรับรองฮาลาล หรือใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลต้องแต่งตั้งที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการหรือพนักงานพิเศษตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลที่มีเขตความรับผิดชอบ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการและพนักงานพิเศษตามวรรคหนึ่งได้รับคำตอบแทนตามที่คณะกรรมการกำหนด

ผู้ที่เป็นที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการจะต้องมีใ้ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตรวจรับรองฮาลาล หรือผู้ตรวจการฮาลาล

มาตรา ๓๙ ให้ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการมีหน้าที่ตรวจสอบการผลิตหรือการให้บริการเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่โรงงานหรือสถานประกอบการ แล้วรายงานผลการปฏิบัติงานต่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลที่มีเขตความรับผิดชอบแล้วแต่กรณี เป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง

มาตรา ๔๐ ให้คณะกรรมการมีอำนาจถอดถอนที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลที่มีเขตความรับผิดชอบ เมื่อความปรากฏว่าเป็นผู้มีความประพฤติไม่เหมาะสมหรือทุจริต หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๓๔ วรรคสาม

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นโรงงานหรือสถานประกอบการที่ต้องมีการเชือดสัตว์ ผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีผู้เชือดสัตว์ตามจำนวนที่เหมาะสมกับขนาดการผลิตประจำโรงงานหรือสถานประกอบการนั้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดหรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยหรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลที่มีเขตความรับผิดชอบ เพื่อทำหน้าที่เชือดสัตว์และควบคุมการเชือดสัตว์ตลอดเวลา

ให้ผู้เชือดสัตว์ตามวรรคหนึ่งได้รับค่าตอบแทนตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๒ ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการและผู้เชือดสัตว์ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในโรงงานหรือสถานประกอบการ ต้องเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตและผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามแนวทางและมาตรฐานตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๔๓ ให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าตอบแทนสำหรับที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการและผู้เชือดสัตว์ โดยนำส่งผ่านทางสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หรือสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย หรือองค์กรตรวจและรับรองฮาลาลที่มีเขตความรับผิดชอบ แล้วแต่กรณี

ให้ผู้ประกอบการหักเงินค่าตอบแทนตามวรรคหนึ่งตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เป็นเงินสมทบเพื่อนำส่งเข้ากองทุน

ในกรณีที่ผู้ประกอบการตามวรรคสอง ไม่จ่ายเงินสมทบภายในเวลาที่กำหนดหรือจ่ายไม่ครบตามจำนวนที่กำหนด ต้องจ่ายเงินเพิ่มเป็นค่าปรับในอัตราร้อยละสองต่อเดือนของเงินสมทบที่ยังไม่ได้นำส่งหรือของเงินสมทบที่ยังขาดอยู่นับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบ

มาตรา ๔๔ ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการตรวจรับรองฮาลาล หรือเป็นผู้ตรวจรับรองฮาลาล หรือที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ หรือผู้เชือดสัตว์ หรือผู้ตรวจการฮาลาลเว้นแต่ได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔๕ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการแต่งตั้งผู้ตรวจการฮาลาลจำนวนหนึ่งตามความเหมาะสม พร้อมทั้งกำหนดเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของผู้ตรวจการฮาลาลแต่ละคณะ เพื่อทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง ฮาลาลที่จำหน่ายในท้องตลาด และสืบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ของผู้ประกอบการ รวมทั้งกรณีมีการละเมิดการใช้

เครื่องหมายรับรองฮาลาล เพื่อรายงานต่อคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ผู้ตรวจการฮาลาลที่ได้รับการแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๔๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔๕ ให้ผู้ตรวจการฮาลาลมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สุ่มตัวอย่างผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ หรือสั่งให้ผู้ประกอบการจัดส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์ในปริมาณที่สมควรเพื่อนำมาตรวจสอบทางห้องปฏิบัติการได้

(๒) เข้าไปในโรงงานหรือสถานประกอบการของผู้ประกอบการเพื่อตรวจสอบผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนการผลิต เครื่องมืออุปกรณ์หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการที่ได้รับการรับรองฮาลาล เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) ยึดหรืออายัดผลิตภัณฑ์ วัตถุ เครื่องมือ อุปกรณ์ เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) สั่งให้ผู้ประกอบการ หรือเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการฮาลาลต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวผู้ตรวจการฮาลาลให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๔๗ ให้ผู้ประกอบการ เจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการฮาลาล อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ตรวจการฮาลาลตามควรแก่กรณี

มาตรา ๔๘ ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยึดหรืออายัดผลิตภัณฑ์ การคืน การรับสิ่งของที่ยึดหรืออายัด ทั้งนี้ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๖
สำนักงานมาตรฐานสากลแห่งชาติ

มาตรา ๔๙ ให้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานสากลแห่งชาติ มีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่ดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายและแผนงานของคณะกรรมการ
- (๒) ศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการให้บริการสากลของประเทศ
- (๓) ดำเนินการจัดทำคู่มือ มาตรฐานหรือแนวทางในการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์ และการให้บริการตามชนิดและประเภทต่างๆ
- (๔) ดำเนินการจัดทำคู่มือมาตรฐานหรือแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของคณะที่ปรึกษาระบบงานสากล ผู้ตรวจรับรองสากล ที่ปรึกษาสากลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้ตรวจการสากลและผู้เช็ดส์ตว์
- (๕) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการรับรองระบบงานสากล การออกใบอนุญาตการเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานสากล ผู้ตรวจรับรองสากล ที่ปรึกษาสากล ประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้ตรวจการสากล และผู้เช็ดส์ตว์
- (๖) สอดส่องดูแลและติดตามการปฏิบัติงานของคณะที่ปรึกษาระบบงานสากล ผู้ตรวจรับรองสากล ที่ปรึกษาสากลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ และผู้เช็ดส์ตว์
- (๗) กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการสากลเพื่อรายงานต่อคณะกรรมการ
- (๘) รับเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และการให้บริการที่ได้รับการรับรองสากล
- (๙) จัดให้มีการศึกษาอบรม พัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกิจการสากล
- (๑๐) ดำเนินงานของสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่กำหนด
- (๑๑) ประสานงานและให้ความร่วมมือกับส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศ
- (๑๒) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
- (๑๓) บริหารและจัดการกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด
- (๑๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่มิถุหมายกำหนดหรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๕๐ ให้จัดตั้งสถาบันพัฒนาบุคลากรสากลขึ้นภายในสำนักงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่จัดการศึกษาอบรม พัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกิจการสากล

มาตรา ๕๑ ให้สำนักงานเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น

กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๕๒ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสำนักงาน

มาตรา ๕๓ ภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕๔ สำนักงานอาจกระทำการดังต่อไปนี้ได้ด้วย

- (๑) จัดให้ได้มา ถิ่นกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง หรือมีทรัพย์สินอื่นต่าง ๆ
- (๒) ก่อตั้งสิทธิหรือกระทำนิติกรรมใด ๆ ทั้งในและนอกราชอาณาจักร
- (๓) ลงทุนหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสำนักงานโดยไม่ติดต่อบุคคลใดก็ตาม
- (๔) จัดให้มีทุนเพื่อการศึกษา การค้นคว้า และการวิจัยเพื่อพัฒนา ตลอดจนการฝึกอบรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ฮาลาลและมาตรฐานฮาลาล
- (๕) กระทำการอย่างอื่นบรรดาที่เกี่ยวกับหรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตาม วัตถุประสงค์ของสำนักงาน

มาตรา ๕๔ รายได้ของสำนักงานมีดังต่อไปนี้

- (๑) เงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม
 - (๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นรายปี
 - (๓) เงินอุดหนุนจากภาคเอกชนหรือองค์กรอื่นทั้งจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
 - (๔) รายได้หรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน ร่วมทุน หรือการใช้ทรัพย์สินของสำนักงาน
 - (๕) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้กุศหรือบริจาคให้
- รายได้ของสำนักงานไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา ๕๕ ทรัพย์สินของสำนักงานไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และบุคคลใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับสำนักงานในเรื่องทรัพย์สินของสำนักงานมิได้

มาตรา ๕๖ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ประธานอนุกรรมการ อนุกรรมการ และคณะทำงานได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๕๗ ให้สำนักงานจัดทำงบการเงินส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และทำรายงานแสดงผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการ พร้อมทั้งให้ส่งงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วให้กระทรวงการคลังทราบด้วย

ให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานแล้วรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อรัฐมนตรี

ให้สำนักงานโฆษณารายงานประจำปีทีสิ้นไป โดยแสดงงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีรับรองว่าถูกต้องแล้ว

มาตรา ๕๘ สำนักงานต้องวางและถือไว้ซึ่งระบบการบัญชีที่เหมาะสมแก่กิจการแยกตามประเภทงานส่วนที่สำคัญ มีสมุดบัญชีลงรายการรับและจ่ายเงินทรัพย์สินและหนี้สินที่แสดงกิจการที่เป็นอยู่ตามความจริงตามประเภทงาน พร้อมด้วยข้อความอันเป็นที่มาของข้อความนั้นๆ และให้มีการตรวจสอบบัญชีเป็นประจำ

มาตรา ๕๙ ให้สำนักงานจัดทำรายงานประจำปี โดยแสดงงบการเงินและผลการดำเนินงานของสำนักงานในปีที่ล่วงมาเสนอต่อรัฐมนตรี

หมวด ๗

เลขาธิการ

มาตรา ๖๐ ให้สำนักงานมีเลขาธิการหนึ่งคน และรองเลขาธิการหนึ่งคน ให้คณะกรรมการเป็นผู้คัดเลือก แต่งตั้ง และถอดถอน เลขาธิการและรองเลขาธิการ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๖๑ บุคคลที่จะดำรงตำแหน่งเลขาธิการและรองเลขาธิการต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบัญชีนิติศาสตร์อิสลามในเรื่องฮาลาลและมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาลเป็นอย่างดี รวมทั้งต้องมีประสบการณ์ในด้านการบริหารงานหรือการบริหารองค์กรมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

ให้นำความในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับกับผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการและรองเลขาธิการโดยอนุโลม

มาตรา ๖๒ การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการกำหนดเงื่อนไขในการทดลองปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานในหน้าที่ เลขธิการและรองเลขธิการ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามสัญญาจ้างที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้มีกำหนดระยะเวลาการจ้างคราวละไม่เกินสี่ปี

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญาจ้างตามวรรคหนึ่งแล้ว คณะกรรมการอาจมีมติให้ความเห็นชอบให้ทำสัญญาจ้างเลขธิการและรองเลขธิการปฏิบัติงานต่อไปอีกก็ได้

ให้เลขธิการและรองเลขธิการได้รับเงินค่าจ้าง ค่าตอบแทน และเงินอื่นตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๖๓ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามสัญญาจ้าง เลขธิการและรองเลขธิการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๖๑

(๔) ออกตามกรณีที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างระหว่างคณะกรรมการกับเลขธิการหรือรองเลขธิการ

(๕) คณะกรรมการให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือหย่อนความสามารถ

มติของคณะกรรมการให้เลขธิการหรือรองเลขธิการออกจากตำแหน่งตาม (๕) ต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ โดยไม่นับรวมเลขธิการในกรณีลงมติให้เลขธิการออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๖๔ เลขธิการมีอำนาจหน้าที่บริหารกิจการของสำนักงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด นโยบาย ประกาศ และมติของคณะกรรมการ และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) บรรจุ แต่งตั้ง ถอดถอน ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานและลูกจ้างของสำนักงาน ตลอดจนให้พนักงานและลูกจ้างออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงาน โดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบข้อบังคับ ข้อกำหนด นโยบาย ประกาศ หรือมติที่คณะกรรมการกำหนด

(๓) เสนอและรายงานต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานและกองทุนเลขธิการต้องรับผิดชอบต่อคณะกรรมการในการบริหารกิจการของสำนักงานและกองทุน

มาตรา ๖๕ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงาน แต่เลขาธิการจะมอบอำนาจเป็นหนังสือให้บุคคลใดทำนิติกรรมหรือดำเนินการแทนก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๖๖ เมื่อตำแหน่งเลขาธิการว่างลงหรือเลขาธิการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นการชั่วคราว ให้รองเลขาธิการเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน และในกรณีที่ไม่มีผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทน ให้คณะกรรมการแต่งตั้งกรรมการคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน และให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเลขาธิการ

หมวด ๘

กองทุนพัฒนามาตรฐานสากล

มาตรา ๖๗ ให้มีกองทุนพัฒนามาตรฐานสากล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการและสำนักงาน การส่งเสริมการส่งออกและการจัดการตลาดผลิตภัณฑ์สากล ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาองค์กร ระบบงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกิจการสากลตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๘ กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังต่อไปนี้

- (๑) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม
- (๒) เงินค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการเป็นคณะที่ปรึกษาระบบงานสากล ผู้ตรวจรับรองสากล ที่ปรึกษาสากลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้ตรวจการสากล และผู้เช็ตลัตว์
- (๓) เงินสมทบตามมาตรา ๖๙
- (๔) ค่าปรับทางปกครองหรือเงินเพิ่มที่จัดเก็บตามพระราชบัญญัตินี้
- (๕) เงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับอันเนื่องมาจากการลงทุนหรือการประกอบกิจการตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ทั้งนี้โดยต้องไม่ขัดต่อบัญญัติศาสนาอิสลาม
- (๖) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่ได้รับจากภาคเอกชนทั้งภายในและภายนอกประเทศ รัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
- (๗) เงินส่วนแบ่งจากกำไรที่ผู้ประกอบการได้รับจากการส่งออกผลิตภัณฑ์สากลตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

(๒๑)

มาตรา ๖๙ ให้คณะที่ปรึกษาทบวงศาล ผู้ตรวจรับรองศาลและผู้ตรวจการศาล มีหน้าที่นำเงินสมทบส่งเข้ากองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

บุคคลตามวรรคหนึ่งผู้ใดไม่จ่ายเงินสมทบภายในเวลาที่กำหนดหรือจ่ายไม่ครบตามจำนวนที่กำหนด ต้องจ่ายเงินเพิ่มเป็นค่าปรับในอัตราร้อยละสองต่อเดือนของเงินสมทบที่ยังไม่ได้นำส่งหรือของเงินสมทบที่ยังขาดอยู่นับแต่วันถัดจากวันที่ต้องนำส่งเงินสมทบ

มาตรา ๗๐ รายได้ของกองทุนให้นำส่งเข้ากองทุนเพื่อใช้ในกิจการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา ๗๑ เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(๑) จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนให้แก่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามสัดส่วนที่คณะกรรมการกำหนด

(๒) เป็นเงินช่วยเหลือและอุดหนุนกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบงานหรือมาตรฐานศาลตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารกองทุน

(๓) เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการกองทุน

มาตรา ๗๒ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนมีจำนวนไม่เกินห้าคนเพื่อทำหน้าที่บริหารและจัดการกองทุนเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๕๕ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ มาใช้บังคับกับการดำเนินการของกองทุนโดยอนุโลม

มาตรา ๗๓ ในกรณีที่มีการยุบเลิกกองทุนให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีและเสนอรายงานการชำระบัญชีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบรับรองแล้วต่อคณะรัฐมนตรี หากมีเงินหรือทรัพย์สินคงเหลือให้ออนแก่กองทุนที่มีวัตถุประสงค์ใกล้เคียง ทั้งนี้ โดยต้องทำความเข้าใจกับกระทรวงการคลัง

หมวด ๙
มาตรการทางปกครอง

มาตรา ๗๕ ในกรณีที่มีการตรวจสอบพบว่ามั่ววัดดูดิบหรือส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการของผู้ประกอบการรายใดเป็นสิ่งที่ไม่ปลอดภัยหรือมีกระบวนการผลิตที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานความปลอดภัยที่กำหนด ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือเปิดการให้บริการดังกล่าวและให้ผู้ประกอบการรายนั้นแก้ไขให้ถูกต้องหรือเรียกคืนผลิตภัณฑ์ดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนด

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ประกอบการจงใจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่คณะกรรมการกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาปรับโทษปรับทางปกครองเป็นจำนวนเงินไม่เกินสองเท่าของมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ได้จำหน่ายไปแล้วหรือค่าบริการที่ได้รับ

มาตรา ๗๕ ผู้ประกอบการรายใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวง หลักเกณฑ์วิธีการหรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ให้คณะกรรมการพิจารณาปรับโทษปรับทางปกครองไม่เกินห้าแสนบาท และหรือพักใช้หรือเพิกถอนการรับรองอาคารในผลิตภัณฑ์หนึ่งผลิตภัณฑ์ใดหรือทั้งหมดหรือใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองอาคาร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งพฤติกรรมที่กระทำผิด รวมทั้งให้คณะกรรมการประกาศแจ้งโดยวิธีการใด ๆ ตามที่เห็นสมควรเพื่อให้สาธารณชนได้รับทราบข้อมูลดังกล่าว

มาตรา ๗๖ ในกรณีที่การกระทำความผิดของผู้ประกอบการเกิดขึ้นเนื่องจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตรวจรับรองอาคาร ที่ปรึกษาอาคารประจำโรงงานหรือสถานประกอบการหรือผู้เช็ดสัตว์ ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือพักหน้าที่ชั่วคราว หรือเพิกถอนใบอนุญาตหรือถอดถอนการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของผลที่เกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นสำคัญ

หมวด ๑๐

องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาล

มาตรา ๗๗ เพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาล ให้สมาคม มูลนิธิ ศูนย์ ชมรม หรือองค์กรเอกชนในรูปแบบใดซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายไทยหรือจัดตั้งโดยคณะบุคคลผู้มีสัญชาติไทยที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลและมีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งคำหากำไรจากการประกอบกิจกรรมดังกล่าว มีสิทธิขอจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลต่อคณะกรรมการได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๗๘ องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา ๗๗ แล้ว มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การจัดให้มีอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการฮาลาล และสอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ ข้อมูลหรือข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ฮาลาล และการดำเนินการคุ้มครองผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาล

(๓) การช่วยเหลือกลุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่ได้รับความเดือดร้อน

(๔) การเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัตินี้ต่อคณะกรรมการหรือรัฐมนตรี

(๕) การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาล รวมทั้งเป็นผู้แทนในคดีที่มีการฟ้องร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

มาตรา ๗๙ ในกรณีที่องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา ๗๗ ประสบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการตามมาตรา ๗๘ และร้องขอให้คณะกรรมการช่วยเหลือ ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

มาตรา ๘๐ ในกรณีที่องค์กรเอกชนที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา ๗๗ แล้ว ดำเนินกิจกรรมไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับทางการเมืองหรือมีการเรียกค่าตอบแทน หรือก่อให้เกิดความวุ่นวายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือไม่เหมาะสม ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนขององค์กรเอกชนนั้นได้

มาตรา ๘๑ ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหาร มีให้องค์กรเอกชนดังกล่าวถอนฟ้อง เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อศาลเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสีย ต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม สำหรับคดีแห่งเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายทดแทน การถอนฟ้องหรือการพิพากษาในกรณีที่คุณค่าความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกัน จะต้องมีหนังสือแสดงความยินยอมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อาหาร มาแสดงต่อศาลด้วย

หมวด ๑๑ บทกำหนดโทษ

มาตรา ๘๒ ผู้ประกอบการรายใดยื่นคำขอให้ตรวจรับรองฮาลาลโดยแจ้งข้อความหรือใช้เอกสารหลักฐานที่เป็นเท็จหรือปลอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๓ ผู้ตรวจรับรองฮาลาลผู้ใดทำรายงานการตรวจสอบสถานประกอบการตาม มาตรา ๒๕ เป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๔ ผู้ตรวจรับรองฮาลาล คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาล ประจำโรงงาน หรือสถานประกอบการ ผู้เชือดสัตว์ผู้ใด ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๕ กรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน คณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล ที่ปรึกษาฮาลาลประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ ผู้ตรวจการฮาลาล หรือผู้เชือดสัตว์ ผู้ใด ปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาท ถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๖ บุคคลใดปลอมใบรับรองฮาลาลหรือเครื่องหมายรับรองฮาลาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๗ บุคคลใดเลียนใบรับรองฮาลาลหรือเครื่องหมายรับรองฮาลาล เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายรับรองฮาลาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๘ บุคคลใด

(๑) นำเข้ามาในราชอาณาจักร จำหน่าย เสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายรับรองฮาลาลปลอมตามมาตรา ๘๖ หรือที่เลียนเครื่องหมายรับรองฮาลาลตามมาตรา ๘๗ หรือ

(๒) ให้บริการหรือเสนอให้บริการโดยใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาลปลอมตามมาตรา ๘๖ หรือที่เลียนเครื่องหมายรับรองฮาลาลตามมาตรา ๘๗

ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้ที่ปลอมหรือเลียนเครื่องหมายรับรองฮาลาล

มาตรา ๘๙ ผู้ประกอบการรายใดไม่ดำเนินการเป็นไปตามคู่มือหรือแนวทางการผลิตผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการฮาลาลที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๐ ผู้ประกอบการรายใดไม่ชำระค่าปรับทางปกครองตามมาตรา ๗๔ วรรคสอง หรือมาตรา ๗๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๑๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๒ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้ตรวจรับรองฮาลาลตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง หรือแก่ผู้ตรวจการฮาลาลตามมาตรา ๘๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๓ ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการฮาลาล ตามมาตรา ๘๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๔ ผู้ใดขาย จำหน่าย หรือให้บริการโดยหลอกลวงด้วยการใช้เครื่องหมาย ข้อความ รูปภาพ การแต่งกายหรือการแสดงตนอย่างใด เพื่อให้ผู้บริโภคหลงเชื่อว่าเป็นผลิตภัณฑ์หรือ การให้บริการที่ฮาลาลตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกิน สามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๕ ผู้ใดปลอมปนผลิตภัณฑ์ฮาลาลโดยการนำวัตถุดิบ ส่วนประกอบ สารปรุงแต่ง หรือวัตถุอื่นใดที่ไม่ฮาลาลผสมเข้ากับผลิตภัณฑ์ฮาลาล ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่งหรือมาตรา ๔๔ ต้องระวาง โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๗ ผู้ใดโดยเจตนาทุจริต ใช้ จ้าง วาน ยุยง หรือดำเนินการให้องค์กรเอกชน ที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ ฟ้องร้องผู้ประกอบการรายใดเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาต่อศาล เพื่อกลั่นแกล้งผู้ประกอบการรายนั้นให้ได้รับความเสียหาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับ ไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๘ บุคคลใดกระทำความผิดต้องระวางโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพ้น โทษแล้วยังไม่ครบกำหนดห้าปีกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้อีกให้วางโทษทวีคูณ

มาตรา ๙๙ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็น นิติบุคคล กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของ นิติบุคคลนั้น

มาตรา ๑๐๐ ในกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้จนมีการ ฟ้องร้องคดีในศาล ให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลพิพากษาจ่ายเงินสินบนนำจับแก่ผู้นำ จับเป็นจำนวนเงินไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินค่าปรับตามคำพิพากษา ทั้งนี้โดยให้จ่ายจากเงินค่าปรับที่ ชำระต่อศาล ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินค่าปรับหรือชำระไม่ครบถ้วน ก็ให้จ่ายเงินสินบนนำจับที่ยัง ค้างอยู่จากเงินค่าขายของกลางที่ศาลสั่งให้ริบ ถ้ายังขาดอยู่อีกก็ให้เป็นพับไป

ในกรณีที่มีผู้นำจับหลายคนให้แบ่งเงินสินบนนำจับให้คนละเท่าๆ กัน การจ่ายเงิน สินบนนำจับนั้น จะจ่ายได้เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๑๐๑ ผู้ใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ภายในสถานที่ของผู้ประกอบการรายใดและการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการดังกล่าว ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ประกอบการรายนั้นเป็นผู้กระทำความผิดร่วมด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่สามารถคาดหมายได้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำความผิดแม้จะใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว

มาตรา ๑๐๒ ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับกิจการของผู้ประกอบการอื่นเป็นข้อเท็จจริงที่ตามปกติวิสัยของผู้ประกอบการจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ซึ่งตนได้มาหรือล่วงรู้เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในการปฏิบัติหน้าที่ หรือเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี

ผู้ใดได้มาหรือล่วงรู้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใดจากบุคคลตามวรรคหนึ่งเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่หรือการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี แล้วเปิดเผยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงนั้นในประการที่น่าจะเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

มาตรา ๑๐๓ บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะอนุกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการเปรียบเทียบแทนได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใด ๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

ภายใต้บังคับของบทบัญญัติตามวรรคหนึ่ง ในการสอบสวนถ้าพบว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้และบุคคลนั้นยินยอมให้เปรียบเทียบ ให้คณะกรรมการหรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ผู้นั้นแสดงความยินยอมให้เปรียบเทียบ

เมื่อผู้กระทำความผิดได้เสียค่าปรับตามที่เปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๐๔ ให้ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ตรวจรับรองฮาลาล ที่ปรึกษาประจำโรงงาน หรือสถานประกอบการ หรือผู้เชือดสัตว์ อยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ยื่นหนังสือแสดงความจำนงเพื่อเข้ารับการอบรมเป็นผู้ตรวจรับรองฮาลาล ที่ปรึกษาประจำโรงงานหรือสถานประกอบการ หรือผู้เชือดสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ ต่อคณะกรรมการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๐๕ บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจรับรองฮาลาล หรือการกำหนดมาตรฐานฮาลาลที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม ให้มีผลใช้บังคับโดยอนุโลมจนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

อัตราค่าธรรมเนียม

(๑) ใบรับรองฮาลาล	ฉบับละ	๑๐,๐๐๐	บาท
(๒) ค่ารับรองผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์ละ	๕๐๐	บาท
(๓) ใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล	ฉบับละ	๑๐,๐๐๐	บาท
(๔) ใบรับรองฮาลาล และใบอนุญาตให้ใช้เครื่องหมาย รับรองฮาลาล ฉบับภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น	ฉบับละ	๕๐๐	บาท
(๕) ใบแทนใบรับรองฮาลาลและใบอนุญาตให้ใช้ เครื่องหมายรับรองฮาลาล	ฉบับละ	๑๐๐	บาท
(๖) การต่ออายุใบอนุญาตครั้งละเท่ากับค่าธรรมเนียมใบอนุญาตแต่ละประเภท			

ในแต่ละปี ให้คิดคำนวณจำนวนค่าธรรมเนียมแต่ละรายการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเท่ากับ
อัตราค่าเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคของปีที่ล่วงมาตามที่กระทรวงพาณิชย์คำนวณเพื่อใช้ใน
ราชการ โดยหากมีเศษสตางค์ให้ปัดทิ้ง

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือและสัมภาระ

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๘/๖๖๓

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อการวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาเอก

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายหมัดอูเส็น หมัดหมัน รหัสนักศึกษา ๕๘๒๐๔๓๐๐๐๓ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาแลมิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อเป็นการดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ ๐๘-๕๘๙๓-๕๗๓๕

โทรสาร ๐-๗๓๓๔-๘๗๒๖

ที่ ศธ ๐๕๒๑.๒.๐๘/๖๖๕

วิทยาลัยอิสลามศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ๙๔๐๐๐

๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาเอก
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ชุด

ด้วยนายหมัดคูเซ็น หมัดหมัน รหัสนักศึกษา ๕๘๒๐๔๓๐๐๐๓ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาแลมิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ นักศึกษาจะต้องเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ข้อมูลในครั้งนี้ เพื่อดำเนินการวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

สำนักงานเลขานุการ

โทรศัพท์ ๐๘-๕๘๕๓-๕๗๓๕

โทรสาร ๐-๗๓๓๔-๘๗๒๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ ๐๘-๕๘๙๓-๕๗๓๕

ที่ มอ ๗๕๑/ว ๕๖๑

วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน สำนักแจ้งท้าย

ด้วย นายหมัดอูเล็น หมัดหมัน นักศึกษา ๕๘๒๐๔๓๐๐๐๓ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาลมิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” จำนวน ๑ ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานเลขาธิการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ ๐๘-๕๘๙๓-๕๗๓๕

ที่ มอ ๗๕๑/ว ๕๖๑

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมิต ฐิติภักดิ์

ด้วย นายหมัดอุลเลาะห์ หมัดหมัน นักศึกษา ๕๘๒๐๕๓๐๐๐๓ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาลेमิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมทั้งนี้ขอส่งแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” จำนวน ๑ ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานเลขาธิการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ ๐๘-๕๘๙๓-๕๗๓๕

ที่ มอ ๗๕๑/ว ๕๖๑

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.อัสมัน แตอาลี

ด้วย นายหมัดอูเล็น หมัดหมัน นักศึกษา ๕๘๒๐๔๓๐๐๐๓ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาลมิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” จำนวน ๑ ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.อিবรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

บันทึกข้อความ

สำนักงาน สำนักงานเลขานุการ วิทยาลัยอิสลามศึกษา ☎ ๐๘-๕๘๘๙๓-๕๗๓๕

ที่ มอ ๗๕๑/ว ๕๖๑

วันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง

ด้วย นายหมัดอุเส็น หมัดหมัน นักศึกษา ๕๘๒๐๔๓๐๐๐๓ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา กำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะรอนิง สาแลมิง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้วิจัยในการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อการวิจัยต่อไป พร้อมกันนี้ขอส่งแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลสำหรับผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนากฎหมายอิสลามว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย : ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” จำนวน ๑ ชุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักขอบคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต)

รองผู้อำนวยการฝ่ายบัณฑิตศึกษาและวิจัย รักษาการแทน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา

ภาคผนวก ค
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เลขที่ **แบบสอบถามสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย****เรื่อง การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสม****คำชี้แจง**

1. แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ถึงความจำเป็น และความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย
2. ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสัมภาษณ์นี้จะไม่มีการกระทบต่อตัวท่านไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น แต่จะมีประโยชน์กับการศึกษาวิจัย จึงขอความกรุณาจากท่านโปรดตอบให้ครบทุกข้อ
3. ผู้ให้การสัมภาษณ์สามารถตอบได้อย่างอิสระ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้การสัมภาษณ์**คำชี้แจง** ให้ทำเครื่องหมาย ลงใน ตามสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ 25-35 ปี 36-45 ปี 46-55 ปี มากกว่า 55 ปี
3. ระดับการศึกษา
 - 3.1 ด้านสามัญ
 - ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก
 - 3.2 ด้านศาสนา
 - แบบพอเนาะดั้งเดิม ระดับชานาเวีย ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
4. ตำแหน่ง, หน้าที่
 - คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
 - นักการเมือง ผู้บริโภคทั่วไป

- เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - หน่วยงานที่ส่งเสริมการผลิตและส่งออก
 - สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย
 - ศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - สถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

- 1-5 ปี 6-10 ปี 11-15 ปี มากกว่า 15 ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็น และความเหมาะสมในการพัฒนา กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1. หลักการฮาลาลมีความสำคัญต่อการบริโภคของมุสลิมอย่างไร?
2. หลักการฮาลาลด้านการบริโภคเอื้อต่อหลักโภชนาการทั่วไปหรือไม่อย่างไร?
3. การทำความสะอาดวัตถุดิบก่อนการผลิตเป็นสิ่งสำคัญในหลักการฮาลาลหรือไม่อย่างไร?
4. อาหารฮาลาลตอบสนองความต้องการผู้บริโภคด้านสุขภาพหรือไม่อย่างไร?
5. การเลือกบริโภคอาหารฮาลาลมีความสัมพันธ์กับความศรัทธาหรือไม่อย่างไร?
6. หลักการฮาลาลด้านโภชนาการเป็นหลักการที่ตระหนักถึงความสะอาด ดี และมีประโยชน์ใช้หรือไม่อย่างไร?
7. ความไม่สะดวกในการเลือกใช้บริการด้านฮาลาลเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มุสลิมละเมียดปฏิบัติศาสนกิจหรือไม่อย่างไร?
8. ผู้บริโภคมุสลิมยังมีความเสี่ยงที่จะถูกละเมิดสิทธิด้านฮาลาลจากผู้ประกอบการใช้หรือไม่อย่างไร?
9. กฎหมายว่าด้วยฮาลาลเป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นด้านการคุ้มครองผู้บริโภคใช้หรือไม่อย่างไร?
10. ประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับกิจการฮาลาลโดยตรงหรือไม่อย่างไร?
11. พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 กล่าวถึงเรื่องกิจการฮาลาลโดยตรงหรือไม่อย่างไร?
12. การตรวจสอบและควบคุมของคณะกรรมการอาหารและยา(อย.)ครอบคลุมด้านฮาลาลหรือไม่อย่างไร?
13. กฎหมายว่าด้วยฮาลาลส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมในด้านต่างๆหรือไม่อย่างไร?

14. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยยังไม่มีครอบคลุมในทุกด้านใช่หรือไม่อย่างไร?
15. การพัฒนากฎหมายมีความจำเป็นเมื่อพัฒนาการของสังคมเปลี่ยนแปลงไปใช่หรือไม่อย่างไร?
16. กฎหมายว่าด้วยฮาลาลจะคุ้มครองทุกฝ่าย ทั้งผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภคใช่หรือไม่อย่างไร?
17. ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลหรือไม่อย่างไร?
18. กฎหมายว่าด้วยฮาลาลเอื้อประโยชน์แก่ทุกคนในสังคมหรือไม่อย่างไร?
19. ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลหรือไม่อย่างไร?
20. กฎหมายว่าด้วยฮาลาลส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่อย่างไร?
21. การปรับปรุงพัฒนากฎหมายฮาลาลของไทยจะส่งผลดีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศคู่ค้าที่เป็นมุสลิมหรือไม่อย่างไร?
22. ประเทศไทยควรพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลโดยการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการ ฮาลาลหรือวิธีใด?

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยในด้านความจำเป็น และความเหมาะสม ผู้ตอบสามารถตอบได้อย่างอิสระ

1. มุสลิมจำเป็นต้องอุปโภคและบริโภคสิ่งฮาลาลใช่หรือไม่อย่างไร?

.....

.

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าการรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆมีความสำคัญ และจำเป็นหรือไม่อย่างไร?

.....

.....

.....

.....

3. ประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลหรือไม่ อย่างไร?

.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ด้านกิจการฮาลาลมีอุปสรรค ปัญหา หรือผลกระทบหรือไม่อย่างไร?

.....
.....
.....

5. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย?

.....
.....
.....

6. ท่านคิดว่ารูปแบบใดที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ระหว่าง
(1) การออกพระราชบัญญัติว่าด้วยฮาลาล เพราะ

.....
.....
.....

(2) การปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เพราะ

.....
.....

(3) ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ให้ครอบคลุมด้านฮาลาลเพราะ

.....
.....

(4) รูปแบบอื่นๆ เช่น.....เพราะ

.....
.....

ขอให้พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงโปรดตอบแทนความดีงามทั้งหลายแต่ท่าน อามีน

นายหมัดอุเส็น หมัดหมัน

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตร ปรัชญาดุฆฎีบัณฑิต
สาขา อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ภาคผนวก ง

สารบัญอายุอะฮ์อัลกูรานและอัลฮะดีษ

ลำดับ ที่	หน้าที่	สุเราะฮ์	อายะฮ์
1	3	อัชชารี ยาด	﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾: 56
2	3	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا﴾ 168
3	3	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 172
4	4	อันนะฮ์ลี	﴿فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا﴾ 114
5	7	ลุกมาน	﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً﴾ 20
6	8	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ 168
7	8	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 172
8	8	อัลมาตี ดะฮ์	﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ ﴾ 4
9	8	ฆอฮ้า	﴿كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطَعُوا فِيهِ﴾ 81
10	9	อัลอะรอฟ	﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾ 157
11	9	อัลมาตี ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَالْحِمُّ الْحَنِزِيرُ وَمَا أَهَلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا دَكَّيْتُمْ وَمَا دُبِحَ عَلَى النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَفْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فَسُقٌ﴾ 3
12	9	อัลอันอาม	﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلًا لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ 145

13	10	อินนะฮุฎ	﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَالْحَمَّ الْخَنِزِيرِ وَمَا أَهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَفْتُرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾ 115,116
14	10	อัลบะเกาะเราะฮ์	﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ 29
15	10	อัลฟุรกอน	﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا لِنُحْيِيَ بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا﴾ 48-49
16	11	อัลมูมิซูน	﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ 51
17	10	อินนะฮ์ลิ	﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَالْحَمَّ الْخَنِزِيرِ وَمَا أَهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَفْتُرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتُرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ﴾ 115,116
18	11	อัลอะรอฟ	﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ 31,32
19	20	อัลมาฮ์ดะฮ์	﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ﴾ 4
20	20	อัลอะรอฟ	﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾ 157
21	50	อันนิสาฮ์	﴿تَمَالِ هَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا﴾ 78
22	51	ฮุด	﴿قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ﴾ 91
23	54	อัลกียา มะฮ์	﴿إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ﴾ 17,18

24	54	อัลฮิจร	﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ 9
25	56	อาลาอิม รอน	﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾ 32
26	57	อัลฮัจร	﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ 7
27	58	ญนุศ	﴿فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرَكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنظِرُونِ﴾ 71
28	59	อันนิสาฮ์	﴿وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا﴾ 115
29	61	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْحَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ 90
30	61	อัลญุมฮะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ 9
31	63	อัลบะเกาะะ เราะฮ์	﴿وَاقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ 43
32	64	อัลบะเกาะะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَابَيْتُمْ بِدِينٍ إِلَىٰ آجَلٍ مُسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ﴾ 282
33	64	อันนูร	﴿فَاكْتُبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا﴾ 33
34	65	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أَلْمِيتَةُ وَاللَّدْمُ وَالْحَنْزِيرُ وَمَا أُهْلِلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَفِقَةُ وَالْمَوْفُودَةُ وَالْمُرْدِيَّةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النَّصَبِ وَأَنْ تَسْتَفْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ﴾ 3
35	65	อันนิสาฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ اللَّائِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ ﴿وَوَرِيثَاتُكُمْ اللَّائِي فِي خُجُورِكُمْ مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّائِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ﴾ 23
36	66	อัลมาอิ	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْؤُكُمْ وَإِنْ

		ดะฮ์	تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿101﴾
37	67	อัลฆุร	﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ﴾ 29
38	67	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ﴾ 235
39	69	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ 2
40	69	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ 29
41	69	อัลอะรอฟ	﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ نَفَصَّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ﴾ 31-32
42	71	อัลฟุรกอน	﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا لِنُحْيِيَ بِهِ بَلَدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا﴾ 48-49
43	72	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ 168
44	74	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أَلْمَيْتَةُ وَالِدَةٌ وَنَحْلٌ وَنَحْلٌ وَنَحْلٌ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْحَنِقَةُ وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالتَّطْيِحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ﴾ 3
45	74	อัลอะรอฟ	﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ﴾ 33
46	75	อัลอะรอฟ	﴿قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَالْإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ 33
47	75	อัลปะเกาะ	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ

		เราะฮ์	كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿172﴾
48	76	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ﴾ 4
49	77	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ 168
50	77	อัลปะเกาะ เราะฮ์	هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ﴿29﴾
51	77	อัลญาสี ยะฮ์	﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ﴾ 13
52	79	อัลอะรอฟ	﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾ 157
53	79	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَلٌ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلَلٌ لَهُمْ﴾ 5
54	79	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ 90
55	79	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿وَلَا تُلْفُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾ 195
56	80	อันนิสาฮ์	﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ 29
57	81	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ﴾ 96
58	83	อัลอันอาม	﴿فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ﴾ 118
59	84	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِيَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَبِئَةُ وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ﴾ 3
60	84	อัลอันอาม	﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَنْفُوحًا﴾ 145
61	86	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِيَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ﴾ 3

62	87	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ﴾ 5
63	88	อัลลอซรอฟ	﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾ 157
64	89	ฮันนะฮ์ลิ	﴿وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ﴾ 5
65	89	อัลปะเกาะ เงาะฮ์	﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَالْحَمَّ الْخَنِزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ 173
66	90	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ 87
67	90	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ﴾ 88
68	90	ฮันนะฮ์ลิ	﴿وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاحِرَ فِيهِ وَلِيَبْتَلِيَوكُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ 14
69	93	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدُومٌ وَالْحَمُّ الْخَنِزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَبِقَةُ وَالْمُؤَفَّقَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ﴾ 3
70	94	อัลดะฮ์ริม	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ 6
71	95	อาลาอิม รอน	﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا﴾ 103
72	95	อาลาอิม รอน	﴿وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ﴾ 19
73	97	อัลปะเกาะ เงาะฮ์	﴿فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهْرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اعْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ ۖ فَشَرِبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ﴾ 249
74	98	อัลปะเกาะ เงาะฮ์	﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا﴾ 29

75	98	อัลฟุรกอน	﴿وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنَاسِيَّ كَثِيرًا﴾ 48-49
76	99	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنتَهُونَ﴾ 90,91
77	100	อัลปะเกาะะ เราะฮ์	﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ 195
78	101	อัลอันอาม	﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ﴾ 145
79	101	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ 90
80	102	ลุกมาน	﴿أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً﴾ 20
81	103	อัลอะรอฟ	﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ 31
82	104	อัล มุดดัษษิร	﴿وَتِيَابِكَ فَطَهَّرَ﴾ 4
83	106	อัลอะรอฟ	﴿وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾ 157
84	106	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿أَحَلَّ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلنَّاسِ﴾ 96
85	107	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ﴾ 3
86	108	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ 90
87	109	อัลอันอาม	﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ

			مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ ﴿145﴾
88	110	อัลฮันฮาม	﴿ أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ ﴾ ﴿145﴾
89	111	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدَمُّ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِيَ لِعَیْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْحَنِقَةُ وَالْمَوْفُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فَسُقٌ ﴾ ﴿3﴾
90	111	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيَسْتَمِعَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴾ ﴿6﴾
91	112	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدْنَىٰ فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهَرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ ﴾ ﴿222﴾
92	112	อัล มุดดัษษิร	﴿ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ ﴾ ﴿4﴾
93	119	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالِدَمَّ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِيَ بِهِ لِعَیْرِ اللَّهِ ۗ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ ﴿173﴾
94	122	อัลฮันฮาม	﴿ قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَىٰ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلِيَ لِعَیْرِ اللَّهِ بِهِ ۚ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ ﴿145﴾
95	122	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالِدَمَّ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلِيَ بِهِ لِعَیْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ ﴿173﴾
96	124	อัลปะเกาะ เราะฮ์	﴿ هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ﴾ ﴿29﴾
97	125	อัลญาสี ยะฮ์:	﴿ وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ ﴾ ﴿13﴾

98	125	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدًا وَالْحُنْزِيرُ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْحَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فِسْقٌ﴾ 3
99	126	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿أَجَلٌ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرَّمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ (المائدة: 96)
100	129	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطْوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ 168
101	129	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 172
102	130	อัลอัมบิ ย้าฮ์	﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ 107
103	136	อาลาอิม รอน	﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ﴾ 19
104	136	อัลอัมบิ ย้าฮ์	﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ 107
105	137	อัลอะฮ์ ซาบ	﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾ 21
106	137	อัลนะฮ์ลี	﴿فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 114
107	138	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 172
108	158	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالِدًا وَالْحُنْزِيرَ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ 173
109	158	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا﴾ 219

110	158	อัลมาอิ ดะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْحَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوَفِّعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ﴾ 90,91
111	160	อัลอะรอฟ	﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾ 31
112	160	อัลฟุ รกออน	﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾ 67
113	160	อัลอิสรอ์	﴿إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾ 27
114	161	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ۖ وَأَحْسِنُوا ۗ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ 195
115	161	อันนิสาอ์	﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾ 29
116	165	นูฮ์	﴿وَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ أَطْوَارًا﴾ 14
117	167	อ์เราะฮุด	﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُعَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُعَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ 11
118	169	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 172
119	169	อันนะฮ์ล	﴿فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا﴾ 114
120	185	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ 168
121	202	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ﴾ 168
122	202	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 172
123	204	อันนิสาอ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُم بَيْنَكُم بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَن تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾

124	207	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ 43
125	207	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ 168
126	208	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ 172
127	209	อัล มุดดัษษิร	﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَالرُّحْزَ فَاهْجُرْ﴾ 1-5
128	210	อัลบะ เกาะ เราะฮ์	﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾ 195
129	211	อัลอิสรอฮ์	﴿وَلَا تُبَدِّرْ تَبَدِيرًا إِنَّ الْمُبَدِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا﴾ 26-27

สารบัญชษะติษ

ลำดับที่	หน้าที่	ตัวบทชะติษ
1	4	((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنْ الطَّيِّبَاتِ وَعَمَلُوا صَالِحًا) (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوَا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (البقرة: الآية 172) (ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبَّ، يَا رَبَّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَخُذِي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابَ لِذَلِكَ)) (أخرجه مسلم، 2001: 1015)
2	12	عن أبي عبد الله النعمان بن بشير رضي الله عنهما قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يقول ((إن الحلال بين والحرام بين ، وبينهما أمور مشتبهات لا يعلمهن كثير من الناس ، فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه ، ومن وقع في الشبهات فقد وقع في الحرام ، كالراعي يرعى حول الحمى يوشك أن يرتع فيه ، ألا وإن لكل ملك حمى ، ألا وإن حمى الله محارمه ، إلا وإن في الجسد مضغة إذا صلحت صلح الجسد كله ، وإذا فسدت فسد الجسد كله ، ألا وهي القلب)) (أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)
3	13	((عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخَثَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ مِنْ غَيْرِ نَيْسَانٍ فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا)) (أخرجه دار القطني ، دبت 4350))
4	13	((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنْ الطَّيِّبَاتِ وَعَمَلُوا صَالِحًا) (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوَا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (البقرة: الآية 172) (ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبَّ، يَا رَبَّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَخُذِي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابَ لِذَلِكَ)) (أخرجه مسلم، 2001: 1015)
5	14	((قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كل لحم نبت من حرام فالنار أولى به)) (أخرجه أحمد في مسنده)

6	14	((عن ابن عُمرَ قال: قال رسولُ الله صَلَّى اللهُ عليه وسلَّمَ: «كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ، وكُلُّ حَمْرٍ حَرَامٌ.»)) (أخرجه مسلم، 2001 : 2003)
7	14	((عن جابر رضي الله عنه أَنَّ رَجُلًا قَدِمَ مِنْ جَيْشَانَ، وَجَيْشَانَ مِنَ الْيَمَنِ، فَسَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَرَابٍ يَشْرَبُونَهُ بِأَرْضِهِمْ مِنَ الدُّرَّةِ، يُقَالُ لَهُ: الْمُرْزُ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، إِنَّ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَعَهْدًا لِمَنْ يَشْرَبُ الْمُسْكِرَ أَنْ يَسْقِيَهُ مِنْ طِينَةِ الْحَبَالِ قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا طِينَةُ الْحَبَالِ؟ قَالَ: عَرَقُ أَهْلِ النَّارِ، أَوْ عُصَارَةُ أَهْلِ النَّارِ»)) (أخرجه مسلم، 2001 : 2002)
8	15	((عن ابن عُمرَ عن عمر قال: خطب عمر رضي الله عنه على منبر رسول الله فحمد الله وأثنى عليه ثم قال: أما بعد ألا وان الخمر نزل تحريمها يوم نزل وهي من خمسة أشياء: من الحنطة والشعير والتمر والزبيب والعسل، والخمر ما خامر العقل)) (أخرجه البخاري، 2008: 5588 ومسلم، 2001 : 3032)
9	15	((عن وائل الحضرمي أَنَّ طَارِقَ بْنَ سُؤَيْدِ الْجُعْفِيِّ ، سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْحُمْرِ ، فَتَهَاةُ - أَوْ كَرِهَ - أَنْ يَصْنَعَهَا ، فَقَالَ : إِنَّمَا أَصْنَعُهَا لِلدَّوَاءِ ، فَقَالَ : إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ ، وَلَكِنَّهُ دَاءٌ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1984)
10	15	((عن جابر بن عبد الله الأنصاري ؓ عن رسول الله ﷺ أَنَّهُ نَهَى أَنْ يُبَدَّ التَّمْرُ وَالزَّيْبُ جَمِيعًا ، وَنَهَى أَنْ يُبَدَّ الرُّطْبُ وَالْبُسْرُ جَمِيعًا)) (أخرجه البخاري، 2008: 5601، ومسلم، 2001 : 1986)
11	16	((عن أبي سعيد الخدري رضي الله عنه قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عليه وَسَلَّمَ: «مَنْ شَرِبَ التَّنِيدَ مِنْكُمْ، فَلْيَشْرِبْهُ زَبِيًّا فَرْدًا، أَوْ تَمْرًا فَرْدًا، أَوْ بُسْرًا فَرْدًا»)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1987)
12	16	((عن أبي قتادة قال: قال رسول الله صَلَّى اللهُ عليه وَسَلَّمَ : لا تَتَنِيدُوا الرَّهْوَ وَالرُّطْبَ جَمِيعًا ، وَلا تَتَنِيدُوا الزَّيْبَ وَالتَّمْرَ جَمِيعًا ، وَانْتَبِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا عَلَى حَدِّهِ)) (أخرجه البخاري، 2008: 5606، ومسلم، 2001 : 1988)
13	16	((عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ ؓ قَالَ : مَرَرْنَا فَاسْتَنْفَحْنَا أَرْبَابًا بِمَرِّ الظَّهْرَانِ ، فَسَعَوْا عَلَيْهِ فَلَعَبُوا ، قَالَ : فَسَعَيْتُ حَتَّى أَذْرَكْتُهَا ، فَأَتَيْتُ بِهَا أَبَا طَلْحَةَ فَذَجَّحَهَا ، فَبَعَثَ بِوَرَكِهَا وَفَجَدَّيْهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، فَأَتَيْتُ بِهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَبِلَهُ))

		(أخرجه البخاري، 2008:2572، ومسلم، 2001 : 1953)
14	17	((أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ -الَّذِي يُقَالُ لَهُ: سَيْفُ اللَّهِ- أَخْبَرَهُ أَنَّهُ دَخَلَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ عَلَى مَيْمُونَةَ -وَهِيَ خَالَتُهُ وَخَالَهُ ابْنُ عَبَّاسٍ- فَوَجَدَ عِنْدَهَا ضَبًّا مَخْنُودًا، قَدْ قَدِمَتْ بِهِ أُخْتُهَا حَفِيدَةُ بِنْتُ الْحَارِثِ مِنْ بَنِي بَدْرٍ، فَقَدَّمَتِ الضَّبَّ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ، وَكَانَ قَلَمًا يُقَدَّمُ يَدَهُ لِطَعَامٍ حَتَّى يُحَدِّثَ بِهِ وَيَسْمَى لَهُ، فَأَهْوَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ إِلَى الضَّبِّ، فَقَالَتْ امْرَأَةٌ مِنَ النَّسْوَةِ الْخَضُورِ: أَخْبِرْنِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ مَا قَدَّمْتَنَ لَهُ، هُوَ الضَّبُّ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَرَفَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَدَهُ عَنِ الضَّبِّ، فَقَالَ خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ: أَحْرَامُ الضَّبِّ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لَا، وَلَكِنْ لَمْ يَكُنْ بِأَرْضِ قَوْمِي، فَأَجِدُنِي أَعَافُهُ، قَالَ خَالِدٌ: فَاجْتَرَزْتُهُ فَأَكَلْتُهُ)) (أخرجه البخاري، 2008:5391، ومسلم، 2001 : 1946)
15	17	((عن أبي سعيد ؓ أَنَّ أَعْرَابِيًّا أَتَى رَسُولَ اللَّهِ ﷺ، فَقَالَ: إِنِّي فِي غَائِطٍ مَضَيَّةٍ، وَإِنَّهُ عَامَّةٌ طَعَامٌ أَهْلِي؟ قَالَ: فَلَمْ يُجِبْهُ، فَقُلْنَا: عَاوِذُهُ، فَعَاوَذَهُ، فَلَمْ يُجِبْهُ ثَلَاثًا، ثُمَّ نَادَاهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فِي الثَّلَاثَةِ، فَقَالَ: يَا أَعْرَابِيُّ، إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ، أَوْ غَضِبَ، عَلَى سَبِطٍ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ فَمَسَخَهُمْ دَوَابَّ، يَدْبُونَ فِي الْأَرْضِ، فَلَا أَذْرِي، لَعَلَّ هَذَا مِنْهَا، فَلَسْتُ أَكُلُهَا، وَلَا أَنْهَى عَنْهَا)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1951)
16	18	((عن عبد الله بن أبي أوفى ؓ قَالَ غَزَوْنَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتْ أَوْ سَبْعَ غَزَوَاتٍ ، نَأْكُلُ الْجِرَادَ)) (أخرجه البخاري، 2008:5495، ومسلم، 2001 : 1952)
17	18	((عن جابر بن عبد الله أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى يَوْمَ خَيْبَرَ عَنْ لِحُومِ الْحُمْرِ الْأَهْلِيَّةِ وَأَذِنَ فِي لِحُومِ الْخَيْلِ)) (أخرجه البخاري، 2008:4219، ومسلم، 2001 : 1941)
18	18	((عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ، وَعَنْ كُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيْرِ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1934)
19	19	((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ؓ، عَنِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَ: كُلُّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ فَأَكُلُهُ حَرَامًا)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1933)
20	19	((عن عمرو بن شعيب، عن أبيه، عن جده، قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم : كلوا واشربوا وتصدقوا والبسوا ما لم يخالطه إسراف، أو مخيلة)) (أخرجه ابن ماجه. د ت:4280)
21	53	((مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهُهُ فِي الدِّينِ:)) (أخرجه البخاري، 2008 : 7312، 3116، 71)
		((أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا أَرَادَ أَنْ يَبْعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ قَالَ : كَيْفَ

22	55	تَقْضِي إِذَا عَرَضَ لَكَ قَضَاءٌ ؟ ، قَالَ : أَقْضِي بِكِتَابِ اللَّهِ ، قَالَ : فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فِي كِتَابِ اللَّهِ ؟ ، قَالَ : فَبِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فِي سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَلَا فِي كِتَابِ اللَّهِ ؟ قَالَ : . أَجْتَهِدُ رَأْيِي ، وَلَا أَلُو فَضْرَبَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدْرَهُ ، وَقَالَ : الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَفَّقَ رَسُولَ ، رَسُولِ اللَّهِ لِمَا يُرْضِي رَسُولَ اللَّهِ ، (أخرجه أبو داود، د.ت. : 3592)
23	56	((عن عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَلَى الْمِنْبَرِ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ : إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ إِلَى امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهَاجَرْتُهَا إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ) (أخرجه مسلم، 2001 : 1907)
24	58	((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : " إِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَعَلَا يَقُولُ : أَنَا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي ، إِنْ ظَنَّ خَيْرًا فَلَهُ ، وَإِنْ ظَنَّ شَرًّا فَلَهُ)) حديث القدسي
25	59	((عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ : إِنَّ اللَّهَ لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي عَلَى ضَلَالَةٍ ، وَيَدُّ اللَّهُ مَعَ الْجَمَاعَةِ)) (أخرجه الترمذي : 2167)
26	64	((يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ ، فَإِنَّهُ أَحْضُ لِلْبَصْرِ ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ)) (أخرجه البخاري، 2008 : 5065)
27	66	((مَنْ أَكَلَ ثُومًا أَوْ بَصَلًا ، فَلْيَعْتَزِلْنَا ، أَوْ قَالَ : . فَلْيَعْتَزِلْ مَسْجِدَنَا ، وَلْيَقْعُدْ فِي بَيْتِهِ)) (أخرجه البخاري، 2008 : 855)
28	66	((أبغض الحلال إلى الله الطلاق)) (رواه أبو داود: 2164)
29	70	((كُلُوا وَاشْرَبُوا، وَابْسُوا وَتَصَدَّقُوا، فِي غَيْرِ إِسْرَافٍ وَلَا مَخِيلَةٍ)) (أخرجه البخاري في كتاب اللباس، 2008 : 1)
30	71	((إِنَّ اللَّهَ يَرْضَى لَكُمْ ثَلَاثًا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ ثَلَاثًا، فَيَرْضَى لَكُمْ أَنْ تَعْبُدُوهُ وَلَا تَشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفْرَقُوا، وَيَكْرَهُ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ، وَكَثْرَةُ السُّؤَالِ، وَإِضَاعَةُ الْمَالِ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1715)
31	74	((إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُصَيِّعُوهَا ، وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا ، وَحَرَّمَ أَشْيَاءَ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا ، وَسَكَتَ عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً بِكُمْ ، غَيْرَ نَسْيَانٍ ، فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا)) (رواه دار القطني وغيره)
		((عن أبي هُرَيْرَةَ ؓ قال: قال رسول الله ﷺ إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا

32	76	صَاحِبًا ﴿ وَقَالَ تَعَالَى ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ ﴾ ، ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ: أَشَعَثَ أَغْبَرَ، بِمُدِّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ: يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطَعُمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لَهُ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 8)
33	80	((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحِدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَتَوَجَّأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا. وَمَنْ شَرِبَ سَمًا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا. وَمَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ يَتَرَدَّى فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا)) (أخرجه البخاري، 2008: 5778 ومسلم، 2001 : 109)
34	82	((عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ)) (أخرجه البخاري، 2008: 5530)
35	82	((عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السَّبَاعِ وَعَنْ كُلِّ ذِي مَخْلَبٍ مِنَ الطَّيُورِ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1934)
36	83	((عَنْ سُلَيْمَانَ الْفَارِسِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بَلَفَظَ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ السَّمَنِ وَالْجَبَنِ وَالْفِرَاءِ فَقَالَ الْحَلَالُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَالْحَرَامُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ مِمَّا عَفَا عَنْهُ)) (أخرجه الترمذي ، 1975:1726 ، وابن ماجه، دبت: 3367)
37	85	((عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِشَاةٍ لَمِيمُونَ مَيْتَةٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَا عَلَى أَهْلِ هَذِهِ لَوْ أَخَذُوا إِهَابَهَا فَدَبَعُوهُ فَانْتَفَعُوا بِهِ . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا مَيْتَةٌ ، قَالَ : إِنَّمَا حُرِّمَ أَكْلُهَا)) (أخرجه البخاري، 2008 : 5531 ومسلم، 2001 : 363)
38	85	((لَعَنَ اللَّهُ الْيَهُودَ ، حُرِّمَتْ عَلَيْهِمُ الشُّحُومُ فَحَمَلُوهَا فَبَاعُوهَا وَأَكَلُوا أَثْمَانَهَا)) (أخرجه مسلم، 2001 : 1582)
39	85	((إِذَا دَبَغَ الْإِهَابَ ، فَقَدْ طَهَرَ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 366)
40	87	((عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَةَ،- وَلِيُحَدِّدَ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ،- وَلِيُخْرِجَ- دَبِيحَتَهُ)) (أخرجه مسلم،- 2001 : 1955)
		عن أبي عبد الله النعمان بن بشير رضي الله عنهما قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه

41	91	وأله وسلم يقول: ((إن الحلال بين والحرام بين ، وبينهما أمور مشتبهات لا يعلمهن كثير من الناس ، فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه ، ومن وقع في الشبهات فقد وقع في الحرام ، كالراعي يرعى حول الحمى يوشك أن يرتع فيه ، ألا وإن لكل ملك حمى ، ألا وإن حمى الله محارمه ، إلا وإن في الجسد مضغة إذا صلحت صلح الجسد كله ، وإذا فسدت فسد الجسد كله ، ألا وهي القلب)) (أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)
42	92	((طَهُورُ إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْلَاهُنَّ بِالتُّرَابِ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 279)
43	94	عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، قَالَ : أَلَا كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، فَإِلِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ ، وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى أَهْلِ بَيْتِ زَوْجِهَا ، وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ ، وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُ ، أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ)) (أخرجه البخاري، 2008: 7138، ومسلم 2001 : 1829)
44	95	((ان هدا القرآن هو حبل الله)) (أخرجه مسلم، 2001 : 2408)
45	96	((عن أبي ثعلبة الخشني رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال إن الله فرض فرائض فلا تضيعوها وحدد حدودا فلا تعتدوها وحرم أشياء فلا تنتهكوها وسكت عن أشياء رحمة لكم من غير نسيان فلا تبحثوا عنها)) (أخرجه دار القطني ، د: 4350)
46	98	((إِنَّهَا مُبَارَكَةٌ وَهِيَ طَعَامٌ طَعْمٌ ، وَشِفَاءٌ سُقْمٌ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 2473)
47	100	((إن الله إذا حرم شيئا حرم ثمنه)) (رواه أبو داود 3488)
48	101	((عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، أَنَّ أَعْرَابِيًّا بَالَ فِي الْمَسْجِدِ ، فَقَامَ إِلَيْهِ بَعْضُ الْقَوْمِ ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " دَعُوهُ وَلَا تُزْرِمُوهُ " قَالَ فَلَمَّا فَرَّغَ دَعَا بَدَلُو مِنْ مَاءٍ ، فَصَبَّهُ عَلَيْهِ)) (أخرجه مسلم، 2001: 284)
49	103	((كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ ، وَكُلُّ حَمْرٍ حَرَامٌ)) (أخرجه مسلم، 2001: 2003)
50	105	((طَهُورُ إِنَاءٍ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْلَاهُنَّ بِالتُّرَابِ)) (أخرجه مسلم، 2001 : 279)
51	105	((أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ ، قَالَ : قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ ، فَتَنَاوَلَهُ النَّاسُ ، فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : " دَعُوهُ وَلَا تُزْرِمُوهُ ")) (أخرجه البخاري، 2008: 7138، ومسلم 2001 : 1829)

		عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعَوْهُ وَهَرَيْقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ، أَوْ دَنُوبًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسَّرِينَ، وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسَّرِينَ» ((أخرجه البخاري، 2008: 220))
52	107	((عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كل ذي ناب من السباع فأكله حرام)) (أخرجه مسلم، 2001: 1933)
53	107	((عن ابن عباس رضي الله عنهما قال نهي رسول الله صلى الله عليه وسلم من أكل كل ذي ناب من السباع وعن كل ذي مخلب من الطير)) (أخرجه مسلم، 2001: 1934)
54	108	((كُلُّ مُسْكِرٍ حَمْرٌ، وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ، وَمَنْ شَرِبَ الْحَمْرَ فِي الدُّنْيَا، فَمَاتَ وَهُوَ يُدْمِنُهَا لَمْ يَتُبْ لَمْ يَشْرِبْهَا فِي الْآخِرَةِ)) (أخرجه مسلم، 2001: 2003)
55	109	((طَهُورٌ إِنَاءٌ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْلَاهُنَّ بِالتُّرَابِ)) (أخرجه مسلم، 2001: 279)
56	110	((أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَامَ أَعْرَابِيٌّ فَبَالَ فِي الْمَسْجِدِ، فَتَنَاوَلَهُ النَّاسُ، فَقَالَ لَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعَوْهُ وَهَرَيْقُوا عَلَى بَوْلِهِ سَجَلًا مِنْ مَاءٍ، أَوْ دَنُوبًا مِنْ مَاءٍ، فَإِنَّمَا بُعِثْتُمْ مُيَسَّرِينَ، وَلَمْ تُبْعَثُوا مُعَسَّرِينَ» ((أخرجه البخاري، 2008: 220))
57	112	((عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: «الْفِطْرَةُ خَمْسٌ أَوْ خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ: الْحِثَانُ وَالْإِسْتِحْدَادُ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ وَنَتْفُ الْإِبْطِ وَقَصُّ الشَّارِبِ»)) (أخرجه البخاري، 2008: 5889)
58	113	((عن أبي هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: لولا أن أشق على أمتي لأمرتهم بالسواك عند كل صلاة)) (أخرجه البخاري، 2008: 887)
59	113	((عن أبي مالك الحارث بن عاصم الأشعري -رضي الله عنه- قال: قال رسول الله -صلى الله عليه وسلم الطهور شرط الإيمان...)) (أخرجه المسلم، 2001: 223)
60	114	((طَهُورٌ إِنَاءٌ أَحَدِكُمْ إِذَا وَلَعَ فِيهِ الْكَلْبُ أَنْ يَغْسِلَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ أَوْلَاهُنَّ بِالتُّرَابِ)) (أخرجه مسلم، 2001: 279)
61	114	((عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مُحَمَّدِ بْنِ رَضِي اللَّهِ عَنْهَا أَنَّهَا أَتَتْ بِابْنِ لَهَا صَغِيرٍ لَمْ يَأْكُلْ الطَّعَامَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَجْلَسَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجْرِهِ، فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ، فَدَعَا بِمَاءٍ فَنَضَحَهُ وَلَمْ يَغْسِلَهُ)) (أخرجه البخاري، 2008: 5693)
62	115	﴿عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا خَرَجَ لِحَاجَتِهِ، أَجِيءُ أَنَا

		وَعُلَامًا، مَعَنَا إِذَاوَةٌ مِنْ مَاءٍ ، يَعْنِي يَسْتَنْجِي بِهِ ﴿﴾ (أخرجه البخاري، 2008: 150)
63	118	عن أبي عبد الله النعمان بن بشير رضي الله عنهما قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يقول: ((إن الحلال بين والحرام بين، وبينهما أمور مشبهات لا يعلمهن كثير من الناس، فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه، ومن وقع في الشبهات فقد وقع في الحرام، كالراعي يرعى حول الحمى يوشك أن يرتع فيه، ألا وإن لكل ملك حمى، ألا وإن حمى الله محارمه، إلا وإن في الجسد مضغة إذا صلحت صلح الجسد كله، وإذا فسدت فسد الجسد كله، ألا وهي القلب)) (أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001: 1599)
64	118	((عن الحسن بن علي بن أبي طالب سبط رسول الله وريحانته رضي الله عنه قال: "حفظت من رسول الله صلى الله عليه وسلم: دع ما يريبك، إلى ما لا يريبك)) (رواه الترمذي،
65	123	((إن الله لم يجعل شفاء أمتي فيما حرم عليها)) (أخرجه البخاري، 2008: 5613))
66	123	((أَنَّ طَارِقَ بْنَ سُؤَيْدِ الْجُعْفِيِّ ، سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْحَمْرِ ، فَتَهَاؤُ - أَوْ كَرِهَ - أَنْ يَصْنَعَهَا ، فَقَالَ : إِنَّمَا أَصْنَعُهَا لِلدَّوَاءِ فَقَالَ : إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ ، وَلَكِنَّهُ دَاءٌ)) (أخرجه ابن ماجه، د.ت. : 3500)
67	126	((عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: كل ذي ناب من السباع فأكله حرام)) (أخرجه مسلم، 2001: 1933)
68	126	((عن ابن عباس رضي الله عنهما قال: "نهى رسول الله صلى الله عليه وسلم من أكل كل ذي ناب من السباع وعن كل ذي مخلب من الطير") (أخرجه مسلم، 2001: 1934)
69	126	((عن سلمان الفارسي رضي الله عنه بلفظ سُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ السَّمَنِ وَالْجَبَنِ وَالْفِرَاءِ فَقَالَ الْحَلَالُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَالْحَرَامُ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ مِمَّا عَفَا عَنْهُ)) (أخرجه الترمذي , 1975:1726 , وابن ماجه، د.ت. : 3367)
70	124/ 131	((إن الحلال بين والحرام بين، وبينهما أمور مشبهات لا يعلمهن كثير من الناس، فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه، ومن وقع في الشبهات فقد وقع في الحرام، كالراعي يرعى حول الحمى يوشك أن يرتع فيه، ألا وإن لكل ملك حمى، ألا وإن حمى الله محارمه، إلا وإن في الجسد مضغة إذا صلحت صلح الجسد كله، وإذا فسدت فسد الجسد كله، ألا وهي القلب)) (أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001: 1599)
		((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ

71	138	لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنْ الطَّيِّبَاتِ وَعَامَلُوا صَالِحًا) (الْمُؤْمِنُونَ : الآيَة 51) ، وَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوَا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (الْبَقَرَة : الآيَة 172) (ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ ، يَا رَبِّ ، يَا رَبِّ ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ ، وَغَدِيَّ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ)) (أخرجه سلم، 2001: 1015)
72	159	((عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِ بْنِ عَاصِمٍ الْأَشْعَرِيِّ ؓ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الطَّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ - أَوْ: تَمْلَأُ - مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَالْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو، فَبَائِعٌ نَفْسَهُ فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوْبِقُهَا)) (أخرجه مسلم، 2001: 223)
73	177	((عن أبي عبد الله النعمان بن بشير رضي الله عنهما قال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يقول ((إن الحلال بيّن والحرام بيّن ، وبينهما أمور مشتهيات لا يعلمهن كثير من الناس ، فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه وعرضه ، ومن وقع في الشبهات فقد وقع في الحرام ، كالراعي يرعى حول الحمى يوشك أن يرتع فيه ، ألا وإن لكل ملك حمى ، ألا وإن حمى الله محارمه ، إلا وإن في الجسد مضغة إذا صلحت صلح الجسد كله ، وإذا فسدت فسد الجسد كله ، ألا وهي القلب)) (أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)
74	202	((عَنْ أَبِي يَعْلى شَدَادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَةَ، وَلْيُجِدْ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ، وَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ)) (أخرجه مسلم، 2001: 1955)
75	209	((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوَا مِنْ الطَّيِّبَاتِ وَعَامَلُوا صَالِحًا) (الْمُؤْمِنُونَ : الآيَة 51) ، وَقَالَ : (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوَا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (الْبَقَرَة : الآيَة 172) (ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ ، يَا رَبِّ ، يَا رَبِّ ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ ، وَغَدِيَّ بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ)) (أخرجه مسلم، 2001: 1015)

ภาคผนวก จ

นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

นิพนธ์ต้นฉบับ (Manuscript)

การพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย: ศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสม
The Development of the Law on Halāl Affairs in Thailand : A Study of the
Necessity and the Suitability

หมัดอูเส็น หมัดหมัน¹

Madusen Madman

Maroning Salaeming²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการด้วยกัน คือ 1) เพื่อศึกษากฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค 2) เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทย 3) เพื่อศึกษาความจำเป็น และความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากอัลกุรอาน อัลฮะดีษ ตำราฟิกห์ ตำรากฎหมาย และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสอบถาม และสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย และผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. อิสลามบัญญัติให้มุสลิมอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ยาลาล สะอาด ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย และจิตใจ ห้ามอุปโภคบริโภคสิ่งที่ยารวม หรือต้องห้าม สิ่งที่ยสกปรกและอาจเกิดอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย ตลอดจนสิ่งที่ยมีความคลุมเครือน่าสงสัย หรือไม่มีความชัดเจนด้านฮาลาล

2. ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง มีเพียงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เท่านั้นที่ยให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม และได้หมายรวมถึงกิจการฮาลาลด้วย

3. ประเทศไทยจำเป็นจะต้องพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลให้ครอบคลุมถึงโครงสร้างขององค์กร คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน มาตรการลงโทษผู้ประกอบการที่หลอกลวง ละเมิดสิทธิผู้บริโภค เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการทางสังคม ศาสนา เศรษฐกิจ และเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภค เพื่อขยายพื้นที่ทางการตลาดและการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลในตลาดโลก.

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² Ph.D. (Principle of Jurisprudence) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

(Manuscript)

The Development of the Law on Halāl Affairs in Thailand: A Study of the Necessity and the Suitability

ABSTRACT

This research consist of three objectives 1). To study the Islamic law on consumption.2).To study the law of Halal in Thailand. 3). To study the Necessity and the Suitability in Developing of Halal law in Thailand by using the qualitative research methodology, collecting data from Quran and al-Hadith, Fiqh text, law text and other related documents. Moreover gets data from inquiries and in-depth interviews from target groups and the researcher used the descriptive method and found that :-

1. Islam instructs muslims to consume Halal, clean and health benefit to the body and mind. and prohibited to consume the ambiguous and not Halal or unclear in terms of Halal.

2. Thailand has no law on Halal directly. It has only the Islamic organization administration Act B.E. 2540 that gives an authorize to the central Islamic committees in Thailand and the provincial Islamic committees to issue certificates about Islamic affairs including Halal affairs as well.

3. Thailand needs to have Halal law and develop it to cover the organization structure qualification and the authority of workers. The penalty measures for deception entrepreneurs and violation of consumer rights. These for the suitability and conform with the social religious and economic development. In this case to create the consumer confidence in order to compete for marketing and exporting Halal products in the world market.

บทนำ

ฮาลาล (Halal) เป็นเรื่องสำคัญที่มุสลิมทุกคนต้องตระหนัก โดยเฉพาะด้านการอุปโภคและบริโภค การรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ขององค์กรศาสนาหรือองค์กรของรัฐเป็นการสร้างหลักประกัน และเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้บริโภค (สมัยศ หวังอับลูเลาะ 2557:3) ซึ่งการรับรองมาตรฐานฮาลาล (Halal certification) เป็นกระบวนการรับรองประเภทหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ในการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม และสอดคล้องกับวัฒนธรรม คุณภาพ (Quality culture) และการมุ่งคุณค่าด้านคุณภาพ (Quality value orientations)

ประเทศไทยมีการรับรองฮาลาลตั้งแต่ปี พ.ศ.2492 และมีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันมีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทำหน้าที่โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 มาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) (การัญ ภูใหญ่ 2551:23) และคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้ออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศ เพื่อเป็นกรอบในการบริหารจัดการกิจการด้านฮาลาล ซึ่งปัจจุบันมีระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2558 เป็นฉบับล่าสุดและได้ยกเลิกระเบียบฉบับต่างๆ ก่อนหน้าทั้งหมด³

แต่อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์ในสังคมการผลิต ในตลาดการค้าขายและการส่งออกตลอดถึงการบริโภค มีการละเมิดสิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ อย่างมากมาย เช่น การปลอมแปลงเอกสารหรือสำแดงตราฮาลาลเท็จ เพื่อโฆษณาหลอกลวงผู้บริโภค เช่นเดียวกันกับกรณีของผู้ประกอบการไม่ต่ออายุการรับรอง ฮาลาลในระยะเวลาที่กำหนดปล่อยให้เกิดช่องว่างระหว่างปีที่หมดอายุการรับรองกับการต่ออายุครั้งต่อไปในขณะที่กระบวนการผลิต และระบบตลาดยังดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ขาดความชัดเจนในความเป็นฮาลาล และการได้มาของเครื่องหมายรับรองฮาลาล (ฐิติมา วงศ์จินดาและคณะ 2015:1)

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายด้านการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทยไม่เป็นกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง อีกทั้งยังไม่ได้กำหนดอำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และหรือกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการกำกับ ควบคุมดูแลในเรื่องกิจการฮาลาลทั้งระบบอย่างแท้จริง และไม่มีมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดและฝ่าฝืนกฎระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดปรากฏการณ์การปลอมแปลงตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายฮาลาลในท้องตลาดขึ้นในรูปแบบต่างๆ มากมาย จนทำให้สังคมผู้บริโภคเกิดความสับสนและขาดความเชื่อมั่นในมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคด้านฮาลาล (สมัยศ หวังอับลูเลาะ 2556 : 2)

³ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย,2559 สืบค้นจากwww.cicot.or.th สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2563.

2. อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 อัลกุรอาน

อิสลามได้บัญญัติหลักการการบริโภคอาหารไว้ในอัลกุรอานหลายอายะห์เพื่อเป็นแนวทางแก่มนุษย์ในการดำรงชีวิตในสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความสันติสุข สมาชิกในสังคมได้รับความเราะฮ์มัด ความผาสุก ดังอายะห์ต่างๆดังนี้

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

(البقرة: 168)

ความว่า“มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารเพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสุเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 168)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังได้ตรัสไว้อีกว่า

﴿كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ﴾

(طه: 81)

ความว่า“พวกเจ้าจงบริโภคสิ่งที่ดีทั้งหลาย จากสิ่งที่เราได้ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเจ้า และพวกเจ้าอย่าได้ฝ่าฝืน”

(ฎอฮา: 81)

พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ยังตรัสอีกว่า

﴿وَيُحَلِّلُ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ﴾

(الاعراف: 157)

ความว่า“และจะอนุมัติให้แก่พวกเขาซึ่งสิ่งดี ๆ ทั้งหลาย และจะให้เป็นที่ต้องห้ามแก่พวกเขา ซึ่งสิ่งที่เลวทั้งหลาย”

(อัลอะฮ์รอฟ: 157)

อัลกุรอานได้ชี้ให้เห็นว่าอิสลามบัญญัติหลักการอุปโภคและบริโภคไว้อย่างละเอียด โดยให้เลือกบริโภคสิ่งที่ยาลาล ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นในหลักกฎหมายอิสลาม ซึ่งหลักการเบื้องต้นด้านการบริโภค คือ จะต้องฮาลาลด้วยตัวของมันเอง ผ่านกระบวนการเชือด การทำความสะอาด และกระบวนการปรุงหรือผลิตที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม และไม่เป็นนะญิส หรือสิ่งสกปรก ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภท คือ 1) นะญิส มุค็อฟพะพะฮ์ (النجاسة المخففة) อ่านว่าอันนะญาสะตุลมุคอฟฟาพะฮ์ หมายถึงนะญิสหรือสิ่งสกปรกประเภทเบาบางที่ศาสนากำหนด

วิธีทำความสะอาดโดยเพียงการพรมน้ำเพียงเล็กน้อยลงบนนะญิส หรือสิ่งสกปรกเหล่านั้นก็ถือว่าสะอาดแล้ว ได้แก่ ปัสสาวะเด็กชายอายุไม่เกินสองปีที่ยังมีนมมารดาเป็นอาหารเท่านั้น 2) นะญิส มุตะวัสตีฎาะฮ์ (النجاسة المتوسطة) อ่านว่าอันนะญาสะตุลมุตะวัสตีฎาะฮ์ หมายถึงนะญิส หรือสิ่งสกปรกที่นอกเหนือจากนะญิสเบาและนะญิสหนัก เช่นปัสสาวะของคนทั่วไป อุจจาระของมนุษย์และสัตว์ เลือด มูลสัตว์ ซากสัตว์ และอื่นๆ และ 3) นะญิส มุฆ็อลละเซาะฮ์ (النجاسة المغلظة) อ่านว่าอันนะญาสะตุลมุฆ็อลละเซาะฮ์ หมายถึงนะญิสหรือสิ่งสกปรกประเภทสุนัข สุนัข และสัตว์ที่คลอตมาจากสุนัขหรือสุนัข (Mustafā Khin, Mustafā Bugha, 1992, 1/40-42)

1.2.2 อัสเศดีษ

สำหรับอะดีษของท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ที่เกี่ยวข้องกับหลักการอุปโภคและบริโภคมีหลาย อะดีษด้วยกัน ไม่ว่าในด้านวิธีการสรรหาอาหารมาบริโภคในชีวิตประจำวันที่ยึดหลักฮาลาลดีและมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายของตัวเอง ให้หลีกเลี่ยงสิ่งที่ฮารอม ไม่ดีและเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย เช่น อะดีษต่างๆ เหล่านี้

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ: (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا) (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (البقرة: الآية 172) (تَمَّ ذَكَرَ الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَعُذِي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابَ لِذَلِكَ)) (أخرجه مسلم، 2001: 1015)

ความว่า “รายงานจากท่านอะบีฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ ท่านกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ กล่าวว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ สะอาดบริสุทธิ์ ท่านจะไม่รับสิ่งใดเว้นแต่สิ่งที่สะอาด ดีและบริสุทธิ์และแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ทรงใช้บรรดามุมีนปฏิบัติในสิ่งพระองค์ทรงใช้บรรดาเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ปฏิบัติ และท่านกล่าวว่า (โอ้บรรดาเราะสูลพวกท่านจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ และจงประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ดี⁴) และท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่า (โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ จากปัจจัยยังชีพที่ข้าพเจ้าได้มอบให้แก่พวกท่าน⁵) จากนั้นท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งซึ่งเดินทางไกลที่มีผมรุงรังยุ่งเหยิงคละเคล้าไปด้วยฝุ่นละอองเขย็นมือทั้งสองขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ว่าโอ้พระเจ้าของข้าโอ้พระเจ้าของข้า ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นเป็นสิ่งที่ฮารอม เครื่องดื่มก็เป็น

⁴ สุเราะฮ์อัลมูมินูน อายะฮ์ที่ 51

⁵ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 172

สิ่งที่ฮารอม เครื่องนุ่งห่มก็ฮารอมและเขายังชีพด้วยสิ่งที่ฮารอมแล้วดูอาหรือ การขอพรของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร”

(บันทึกโดย Muslim, 2001: 1015)

((عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ ، قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، ، يَقُولُ إِنَّ الْحَلَالَ بَيْنٌ ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيْنٌ ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ ، وَعِزِّضِهِ ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى ، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى ، أَلَا وَإِنَّ اللَّهَ مَحَارِمُهُ ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً ، إِذَا صَلَحَتْ ، صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، ، وَإِذَا فَسَدَتْ ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ))

(أخرجه البخاري، 2008: 52 ومسلم، 2001 : 1599)

ความว่า จากท่านอะบีอับดุลลาฮ์ อัลนุอมาน บินบะซีร์ ฎ กล่าวว่าคุณฉันได้ยิน ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ฎ กล่าวว่ “แท้จริงสิ่งที่ฮาลาล (อนุญาต) นั้นชัดเจน และสิ่งที่ฮารอม(ต้องห้าม) นั้นก็ชัดเจน แต่ในระหว่างทั้งสองนั้น มีหลายอย่างที่คุณคลุมเครือหรือไม่ชัดเจน ซึ่งคนส่วนมากไม่ทราบว่ฮาลาลหรือฮารอม ฉะนั้นผู้ใดที่ป้องกันตัวของเขาไม่ให้ตกไปในสิ่งที่คลุมเครือหรือสงสัย ก็เป็นการปกป้องศาสนาของเขา และศักดิ์ศรีของเขา และผู้ใดได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งที่คลุมเครือหรือน่าสงสัยแล้ว เท่ากับเขาได้ตกเข้าไปอยู่ในสิ่งฮารอม (ต้องห้าม) แล้ว ประดุจดังคนเลี้ยงสัตว์ที่นำสัตว์เลี้ยงของตนไปเลี้ยงในบริเวณใกล้ๆสถานที่หวงห้าม(พึงสงวนเฉพาะกษัตริย์) มันก็อาจจะเข้าไปในที่หวงห้ามนั้นได้ พึงทราบเถิดว่ แท้จริงทุกกษัตริย์จะมีพื้นส่วนพระองค์เป็นที่หวงห้าม พึงทราบเถิดว่ แท้จริงที่หวงห้ามของอัลลอฮ์ ฎ นั้นคือบรรดาสิ่งที่พระองค์ทรงห้ามไว้ พึงทราบเถิดว่ แท้จริงในร่างกายนั้นมีเนื้ออยู่ก้อนหนึ่งเมื่อมันดีร่างกายทั้งหมดก็ดีด้วย แต่ในเมื่อมันเสียร่างกายทั้งหมดก็จะเสียด้วย พึงทราบเถิดว่ เนื้อก้อนนั้นก็คือ หัวใจ”

(บันทึกโดย al-Bukhāriy, 2008:52 และ Muslim, 2001: 1599)

((قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كل لحم نبت من حرام فالنار أولى به))

(أخرجه أحمد في مسنده)

ความว่า “ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์ ฎ กล่าวว่ ทุกส่วนของเนื้อที่เจริญเติบโตมาจากสิ่งที่ฮารอมนั้น ไฟนรกเหมาะสมที่สุดสำหรับมัน”

(บันทึกโดย Ihmad)

1.2.3 หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. al-Qaradāwiy⁶ กล่าวไว้ในหนังสือ ฮาลาลฮารอม ฟิลอิสลาม (Halāl Harām fi al-Islām) ถึงบทบัญญัติอิสลามว่าด้วยเรื่องฮาลาลและฮารอมในการอุปโภคและบริโภค เป็นหลักการพื้นฐานที่มุสลิมทุกคนจะต้องศึกษาเรียนรู้ อันประกอบด้วยอาหารและเครื่องดื่มที่ฮาลาล และฮารอม การเชือดสัตว์ การล่าสัตว์ สุราและเครื่องดื่มมีเมาต่างๆ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ และอื่นๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรอบการดำเนินชีวิตของมนุษย์ภายใต้พื้นฐานของความเหมาะสม ความพอดี ไม่สุรุ่ยสุร่าย โดยครอบคลุมในทุกมิติของการดำเนินชีวิต (al-Qaradāwiy, 1993)

2. Assābiq,⁷ ให้ความหมายของอาหารว่า คือสิ่งที่มนุษย์บริโภคจากประเภทของอาหารหลัก และอื่นๆ ซึ่งมาจากวัตถุหรือสิ่งของ หรือมาจากพืช หรือจากสัตว์ สำหรับอาหารที่ได้มาจากพืชนั้นทั้งหมดเป็นที่อนุมัติหรือฮาลาลสำหรับการบริโภค ยกเว้นสิ่งที่เปื้อนนะญิสหรือสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เปื้อนนะญิส หรือยกเว้นสิ่งที่เปื้อนอันตราย สิ่งมีเมา และรวมทั้งสิ่งที่ได้มาจากหุรริตหรือมิชอบ ส่วนอาหารที่ได้มาจากสัตว์นั้น แยกได้ 2 ประเภท คือ ที่ได้มาจากสัตว์น้ำและที่ได้มาจากสัตว์บก อาหารที่ได้มาจากสัตว์น้ำนั้นเป็นที่อนุมัติทั้งหมด แต่ที่ได้มาจากสัตว์บกขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและเงื่อนไขต่างๆที่ถูกกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ และที่สำคัญอาหารนั้นจะต้องให้ประโยชน์ต่อสุขภาพบนพื้นฐานความปรารถนาของร่างกาย (Assābiq, 2005)

3. al-Zuhayliy,⁸ ได้กล่าวถึงอาหารที่ฮาลาลและฮารอมตามบทบัญญัติอิสลามไว้ในหนังสือ ฟิกห์ อัลอิสลามวะอะดิลลาตุฮ์ (Fiqh al-Islām waadillatuh) โดยได้อธิบายไว้ในบทที่ 7 ว่าอาหารแยกออกเป็น 2 ประเภท คืออาหารที่ได้มาจากพืชและอาหารที่ได้มาจากสัตว์พร้อมทั้งได้อธิบายบทบัญญัติอิสลามถึงประเภทต่างๆของอาหารที่อนุญาตให้บริโภคและห้ามบริโภค โดยอ้างหลักฐานที่เป็นตัวบทจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ และยังได้กล่าวถึงประเภทที่ไม่ปรากฏหลักฐานจากตัวบทอีกด้วย (al-Zuhayliy, 1989)

4. อิศรา ศานติศาสตร์ กล่าวไว้ในหนังสือ สรุปรายงานเชิงนโยบายชุดโครงการวิจัย ไทย-โลกมุสลิม: ความสัมพันธ์และนัยต่อการพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า ประเทศไทยอาจจะได้เปรียบหลายประเทศจากการเป็นผู้ผลิตทางการเกษตรที่มากและหลากหลาย มีแรงงานที่ค่าจ้างถูกกว่าหลายประเทศที่เป็นคู่แข่ง และรสชาติอาหารไทยที่ทั่วโลกรู้จัก แต่ความสามารถในการแข่งขันในตลาดฮาลาลนั้นไม่ได้มีเพียงต้นทุนการผลิตและรสชาติของอาหารเท่านั้น ยังรวมถึงการยอมรับใน

⁶ Al-Qaradawiy คือ ยูซุบ อับดุลลอฮ์ อัลกัอริฎอวียี เกิดเมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1926 ในเมืองฆ็อร์บียะฮ์ ประเทศอียิปต์ จบปริญญาเอกด้วยระดับยอดเยี่ยมด้วยหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ชะกาตและผลของมันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว” (al-Qaradāwiy, 2001)

⁷ คือ อัซซัยยิด อัซซาบิก เป็นนักวิชาการชาวอียิปต์ เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1915 ที่เมืองอัลมะนะฮูฟียะฮ์ ประเทศอียิปต์ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยอัลอัสฮัร ประเทศอียิปต์ เคยดำรงตำแหน่งด้านวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุขสมัยของอียิปต์ เคยเป็นอาจารย์สอนที่มหาวิทยาลัยอัลอัสฮัร ประเทศอียิปต์ มหาวิทยาลัยอุมมุลกุรอ ประเทศซาอุดีอาระเบีย เสียชีวิตเมื่อปี ค.ศ. 2000 ที่กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ (Husain Muhammad ‘Amr, 2019)

⁸ Wahbah al-Zuhayliy คือ ดร.วะฮะบะฮ์ บุตรของมุศฏอฟา อัซซุฮัยลียี เป็นนักวิชาการร่วมสมัย เกิดในปี ค.ศ. 1931 ที่ดามัสกัส ประเทศซีเรีย จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านนิติศาสตร์อิสลามจากมหาวิทยาลัยอัลอัสฮัร ประเทศอียิปต์ เป็นผู้เชี่ยวชาญของสำนักกฎหมายอิสลามหลายแห่ง เช่น สภาที่เมืองญิดดะฮ์ เมืองมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย สภาของประเทศอินเดีย ซูดาน และอเมริกา (Muhammad ‘Aarif, 2012)

มาตรฐานฮาลาล ความเข้าใจในวัฒนธรรมการบริโภคด้วย อาจเป็นสาเหตุให้โลกมุสลิมหรือตลาดฮาลาลโลกลดความสนใจต่อผลิตภัณฑ์ฮาลาลไทยทำให้ประเทศไทยได้รับส่วนแบ่งในตลาดโลกมุสลิมลดลง (อิสรา ศานติศาสตร์ 2559)

5. ปกรณ์ ปรียากร กล่าวในงานวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการและแนวโน้มในอนาคตของการพัฒนามาตรฐานฮาลาล และกระบวนการตรวจรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทย ผู้วิจัยได้กล่าวถึงประวัติ และพัฒนาการของการตรวจรับรองฮาลาลในประเทศไทย และการเริ่มใช้ตราสัญลักษณ์การรับรองฮาลาลขึ้นในประเทศไทย โดยระบุว่าประเทศไทยเริ่มมีการรับรองฮาลาลตั้งแต่วันที่เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ.2492 โดยท่านจุฬาราชมนตรีถ้วน สุวรรณศาสตร์ ซึ่งใช้วิธีการเขียนรับรองด้วยลายมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า “ฮาลาล” (حلال) ที่เป็นภาษาอาหรับได้เขียนด้วยลายมือของท่านจุฬาราชมนตรีเอง และต่อมาในปี พ.ศ.2538 ได้มีเครื่องหมายรับรองฮาลาลอย่างเต็มรูปแบบภายใต้องค์การศาสนาอิสลาม คือสำนักจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย แต่เมื่อมีการพัฒนาครั้งสำคัญโดยการประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์การศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 กิจการการตรวจและรับรองฮาลาลได้ถูกปรับให้มาเป็นพันธกิจโดยตรงของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และทางภาครัฐได้ให้การสนับสนุนในหลายๆด้าน เช่น มีมติคณะรัฐมนตรีให้จัดตั้งสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย และจัดตั้งศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามนโยบายครัวไทยสู่ครัวโลก ก่อให้เกิดความเจริญและการพัฒนาในกิจการฮาลาลภายใต้หลักการ “ศาสนารับรองวิทยาศาสตร์รองรับ” ซึ่งนำไปสู่การผนึกกำลังระหว่างองค์การศาสนากับองค์การวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ในการพัฒนามาตรฐานฮาลาลที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลหรือระหว่างประเทศ งานวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยใน 2 ด้านด้วยกันคือ 1) กระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม 2) กระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กิจการดังกล่าวได้พัฒนาไปอย่างเป็นระบบเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคในตลาดโลกจนสามารถขยายตลาดการส่งออกผลิตภัณฑ์ด้านฮาลาลนารายได้เข้าสู่ประเทศได้มากขึ้น (ปกรณ์ ปรียากร,2560)

6. สมยศ หวังอัปเดตเลาะ กล่าวในงานวิจัยเรื่อง การละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาล ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กับผลกระทบของผู้บริโภคมุสลิม ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุการละเมิดเครื่องหมายฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย มาจากการขาด มาตรการ ขาดบุคลากรที่ช่วยกำกับดูแล ควรมีระเบียบ มาตรการในการดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ละเมิดอย่างจริงจัง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบโดยเฉพาะ และควรปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม งานวิจัยเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในกรณีที่ยังสองเรียกร้องให้มีการปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทย ให้เพิ่มอำนาจบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและรับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์เพื่อลดช่องว่างหรือโอกาสในการละเมิดของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภค (สมยศ หวังอัปเดตเลาะ,2556)

7. ไอลา หรีมเพ็ง กับงานวิจัยเรื่อง ความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลของผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครว่าผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก โดยเฉพาะในหมวดคณะที่ปรึกษาระบบงานฮาลาล หมวดทั่วไป หมวดกองทุนพัฒนามาตรฐานฮาลาลและมาตรการทางปกครอง ซึ่งวิจัยขึ้นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม ในด้านความต้องการของมุสลิมต่อกฎหมายว่าด้วยฮาลาล ไม่ว่าจะ เป็นมุสลิมส่วนไหนของประเทศก็มีความต้องการกฎหมายดังกล่าวเพื่อความชัดเจน ครอบคลุม และก่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจในด้านการอุปโภคและบริโภคในชีวิตประจำวัน (ไอลา หรีมเพ็ง,2559)

8. วิริยา บุญมาเลิศ และคมสัน โสมณวัตร เขียนไว้ในบทความวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล ว่าพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารฮาลาลขึ้นอยู่กับข้อกำหนดและข้อบังคับทางศาสนาเป็นสำคัญ ซึ่งจะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับปัจจัยทางการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคอื่นๆ คือ

1. การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จะต้องมีเครื่องหมายฮาลาลและจะต้องมีความถูกต้องตามหลักการศาสนาและหลักคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ดังนั้นผู้ผลิตจะต้องให้ความสนใจและใส่ใจในกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน

2. ครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้ออาหารมากกว่าการโฆษณาและการสื่อสารทางการตลาดในรูปแบบอื่น

3. ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือ คุณภาพสินค้าควบคู่กับราคาของอาหารที่เหมาะสม เพราะอาหารฮาลาลมีจุดเน้นอยู่ที่การสร้างตราสินค้าให้มีความน่าเชื่อถือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค โดยภาพลักษณ์ของอาหารไทยที่ส่งไปยังต่างประเทศยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถจำชื่อสินค้าได้ รู้เพียงแต่ว่าเป็นสินค้าที่มาจากประเทศไทย ดังนั้นภาพลักษณ์ในเชิงบวกของสินค้าจึงมีความสำคัญต่อสินค้าฮาลาลของไทย เพราะมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมค่านิยมและกฎเกณฑ์ทางศาสนา (วิริยา บุญมาเลิศ และคมสัน โสมณวัตร ,2559)

จากการทบทวนอัลกุรอาน อัลฮะดีษ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ พบว่า อิสลามบัญญัติให้มนุษย์เลือกบริโภคอาหารที่สะอาด ดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย ให้หลีกเลี่ยงบรรดาอาหารที่สกปรก เป็นพิษ และเป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย แต่จากพัฒนาการของสังคมทำให้กระบวนการผลิต และการบริโภคอาหารเปลี่ยนแปลงไป การเลือกสรรเพื่อการบริโภคก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ตามที่ต้องการถูกต้องตามหลักการฮาลาล โดยสังเกตผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองขององค์กรศาสนาอิสลามคือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย เพราะเป็นองค์กรที่คอยดูแล ตรวจสอบ ควบคุมผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ตามมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) ซึ่งมีความหมายครอบคลุมกิจการด้าน ฮาลาลด้วย แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ได้เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการ ฮาลาลโดยตรง จึงนำมาซึ่งปรากฏการณ์การละเมิด หลอกลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ (สมยศ หวังอับลูเลาะ,2556) ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความสับสน สงสัย ขาดความเชื่อมั่นในระบบการตรวจสอบ และขาดความ

นำเชื่อถือต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆ นำมาซึ่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและการส่งออกของประเทศ เพราะผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของผลิตภัณฑ์ฮาลาลเหล่านี้ คือ ผู้บริโภคมุสลิมทั่วโลกที่มีจำนวนมากกว่า 2,000 ล้านคน และผู้บริโภคทั่วไปที่นิยมหันมาเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลด้วยเหตุผลด้านความสะอาด ด้านสุขภาพ และความปลอดภัยอีกจำนวนมาก (ฐิติมา วงศ์จินดา และคณะ, 2015) และ (สุภัค นุญาปี, 2559)

การปรับปรุงและพัฒนาข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลทั้งระบบ เพื่อเพิ่มความชัดเจนของกระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาล เพิ่มอำนาจแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้สามารถตรวจสอบ บังคับ และลงโทษผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ หรือหลอกลวงผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและการขยายตัวของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ฮาลาลโลก จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปรับปรุงพัฒนาระบบ เพิ่มความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคมุสลิมในตลาดทั้งในและต่างประเทศ และนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ การส่งออก และรายได้ของประเทศต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย: ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสม” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยดังนี้

1.4.1 เพื่อศึกษากฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค

1.4.2 เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.4.3 เพื่อศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

4. ขอบเขตของการวิจัย

1.6.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาความหมายของกฎหมายอิสลาม กฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ประวัติและพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วย ฮาลาลในประเทศไทยจากปัจจัยด้านศาสนา ด้านกฎหมาย ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ โดยศึกษาจากคัมภีร์อัลกุรอาน หนังสือตฟซีร (อรรถาธิบายอัลกุรอาน) อัลฮะดีษ หนังสือฟิกห์ และหนังสือตำราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย และศึกษาจากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงถึงความจำเป็นและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

1.6.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้คือ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐาน ฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักการเมืองมุสลิม และนักกฎหมายมุสลิม

5. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย: ศึกษาความเป็นและความเหมาะสม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) ประกอบด้วย อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 ท่าน เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามว่าด้วยการอุปโภคและบริโภค กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ประวัติและพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาสภาพบังคับและความครอบคลุมของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาอุปสรรค ปัญหา ผลกระทบและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคจากการใช้กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ศึกษาความเป็นและความเหมาะสม ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และพัฒนาการของกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

ระยะที่ 2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และผลกระทบต่างๆ ทั้งในด้านศาสนา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจจากการใช้พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ในด้านกิจการฮาลาล ที่นำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์

ระยะที่ 3 ลงพื้นที่เก็บข้อมูล สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทย ซึ่งมีดังนี้ คือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาลมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักกฎหมายมุสลิม และนักการเมืองมุสลิม เพื่อหาเหตุผลที่อาจนำไปสู่ความจำเป็นและความเหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และ

ระยะที่ 4 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้เก็บรวบรวมมา ทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ และผู้ศึกษาวิจัยสังเคราะห์ข้อค้นพบต่างๆที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งหมด และนำข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ และผู้ศึกษาวิจัยสรุปและเขียนรายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์

6. สรุปผลของการวิจัยและอภิปรายผล

จากการศึกษาอัลกุรอาน อัลหะดีษ หนังสือตำรากฎหมายอิสลาม (الفقه الاسلامي) เอกสาร วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายด้านการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย ประวัติ และพัฒนาการของกิจการฮาลาลในประเทศไทย ความจำเป็นและความเหมาะสมในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย และจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่กำหนดไว้ทั้งคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย

ผู้อำนวยการศูนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถาบันฮาลาล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นักกฎหมายมุสลิม และนักการเมืองมุสลิม ผู้ศึกษาวิจัยสรุปผลการ ศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยการอุปโภคและบริโภคในอิสลาม พบว่า

ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญกับการอุปโภคและบริโภคเป็นอย่างมาก ได้บัญญัติ กฎเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียด โดยให้มนุษย์เลือกอุปโภคและบริโภคสิ่งที่ฮาลาล สะอาด ดี และมี ประโยชน์ต่อตัวมนุษย์เอง ไม่ว่าจะประโยชน์ทางด้านสุขภาพร่างกายหรือจิตใจ ตลอดถึงประโยชน์ ที่จะเกิดแก่สังคมโดยรวม ดังที่พระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ว่า

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾

(البقرة: 168)

ความว่า “มนุษย์เอ๋ย จงบริโภคสิ่งที่ได้รับอนุมัติและที่ดีจากที่มีอยู่ในแผ่นดิน และจงอย่าปฏิบัติตามแนวทางของมารเพราะมารเป็นศัตรูที่เปิดเผยของสูเจ้า”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 168)

อิสลามบัญญัติให้มนุษย์บริโภคอาหารที่ฮาลาล ดี และมีประโยชน์ เพื่อให้ร่างกายมี สุขภาพร่างกายและจิตใจแข็งแรง เพราะการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและสุขภาพจิตดีเป็นความสุข ความสำเร็จ และความปลอดภัยของมนุษย์ที่ทุกคนมุ่งหวัง ซึ่งสอดคล้องกับสะล บุตรอับดุลเลาะห์ที่ กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จ ความปลอดภัยของมนุษย์อยู่ในสามอย่างด้วยกัน คือ บริโภคสิ่งที่ฮาลาล ปฏิบัติ ในสิ่งที่ถูกบัญญัติใช้ และเจริญรอยตามท่านนบี ﷺ (al-Qurtubiy, 1993:1/195) และพระองค์อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสอีกว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنتُمْ لِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

(البقرة : 172)

ความว่า “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงบริโภคสิ่งที่ดีทั้งหลายที่เราได้ประทาน ให้เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกท่าน และพวกท่านจงขอบคุณอัลลอฮ์ ﷻ ถ้าหากพวก ท่านเคารพภักดีแต่พระองค์เท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์: 172)

ซึ่งความหมายของคำว่า กิน หรือบริโภคในอัลกุรอานนั้น หมายถึงการเอา ประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นในทุกวิถีทาง (al-Qurtubiy, 1993:1/202) และอีกหลายโองการที่พระองค์ อัลลอฮ์ได้กำหนดกรอบในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในด้านนี้ และการอุปโภคและบริโภคในศาสนา อิสลามมีหลักการพื้นฐานบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ในหลายด้านด้วยกัน เช่น

1. หลักฮาลาล ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญที่สุด เพราะความเป็นฮาลาลในหลักการอิสลาม นั้นจะต้องเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ทั้งในรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือในรูปธรรมนั้นทุกสิ่งที่จะนำมาบริโภค จะต้องเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม วัตถุประสงค์ หรือส่วนผสมที่นำมาประกอบเป็นผลิตภัณฑ์ จะต้องสะอาด บริสุทธิ์จากสิ่งที่ไม่ฮาลาล สิ่งที่ไม่ดี หรือสิ่งที่ผิดหลักการอิสลามในทุกมิติ สำหรับในด้านนามธรรม หมายถึงสิ่งที่จะนำมาบริโภคจะต้องบริสุทธิ์ปราศจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่นในทุกๆ ด้านเช่นเดียวกัน เช่น ไม่ขโมย ไม่ฉ้อโกง หรือหลอกลวงผู้อื่นมา ดังนั้นคำว่าฮาลาลในอิสลามหมายถึง จะต้องสะอาดบริสุทธิ์อย่างแท้จริงทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม ดังที่อัลกุรอานกล่าวไว้ข้างต้น

2. หลักความสะอาด ทั้งในตัวของวัตถุประสงค์ที่นำมาผลิต หลักการเชือด กระบวนการผลิต หลักการชำระล้างในกระบวนการผลิตทั้งระบบ ทั้งหมดนี้มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแตกต่างกันออกไป ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ ได้เน้นย้ำกับประชาชนชาติของท่านในเรื่องฮาลาลและความสะอาดว่า

((عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ فَقَالَ: (يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا) (المؤمنون: الآية 51) ، وَقَالَ: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُّوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) (البقرة: الآية 172) (تَمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبِّ يَا رَبِّ، وَمَطَعْتُهُ حَرَامًا، وَمَشْرَبُهُ حَرَامًا، وَعُذِي بِالْحَرَامِ فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِذَلِكَ))

(أخرجه مسلم، 2001: 1015)

ความว่า“รายงานจากท่านอะบีฮุร็อยเราะฮ์ท่านกล่าวว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ กล่าวว่า โอ้มนุษย์ทั้งหลาย แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์สะอาดบริสุทธิ์ ท่านจะไม่รับสิ่งใดเว้นแต่สิ่งที่สะอาด ดีและบริสุทธิ์และแท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ทรงใช้บรรดา มุมีนปฏิบัติในสิ่งพระองค์ทรงใช้บรรดาเราะสูลุลลอฮ์ปฏิบัติ และท่านกล่าวว่า (โอ้บรรดาเราะสูลพวกท่านจงบริโภคสิ่งที่ดีๆ และจงประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ดี⁹) และท่านได้กล่าวต่อไปอีกว่า (โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลายจงบริโภคสิ่งที่ดีๆจากปัจจัยยังชีพที่ข้าพเจ้าได้มอบให้แก่พวกท่าน¹⁰) จากนั้นท่านเราะสูลุลลอฮ์ได้เล่าถึงชายคนหนึ่งเดินทางไกลที่มีผมรุงรังยุ่งเหยิงคละคล้ำไปด้วยฝุ่นละออง เขายื่นมือทั้งสองขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อขอพรต่อพระองค์อัลลอฮ์ว่าโอ้พระเจ้าของข้าโอ้พระเจ้าของข้า..ในขณะที่อาหารที่เขาบริโภคนั้นเป็นสิ่งที่ฮาลาล เครื่องดื่มก็เป็นสิ่งที่ฮาลาล เครื่องนุ่งห่มก็ฮาลาลและเขายังชีพด้วยสิ่งที่ฮาลาลแล้วคุดาหรือการขอพรของเขาจะถูกตอบรับได้อย่างไร”

(บันทึกโดย Muslim, 2001: 1015)

⁹ สุเราะฮ์อัลมมูนูน อายะฮ์ที่ 51

¹⁰ สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 172

อะดีซได้ตอกย้ำให้มนุษย์บริโภคสิ่งที่สะอาด ดี และมีประโยชน์ หรือเรียกว่าสิ่งที่ฮาลาล ซึ่งการบริโภคสิ่งที่ฮาลาลนั้นเป็นแนวทางที่อิสลามได้บัญญัติกับทุกคนแม้แต่บรรดาศาสนทูตของพระองค์อัลลอฮ์ ﷺ และยังเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับอามาล พฤติกรรม หรือการกระทำของมนุษย์อีกด้วย

3. หลักความคุ้มค่า มีประโยชน์ และปราศจากโทษหรืออันตรายที่เกิดจากการบริโภค เพราะอิสลามบัญญัติให้มนุษย์รักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยของร่างกาย สมองหรือสติปัญญา ทรัพย์สิน ศาสนา และวงศ์ตระกูล โดยเป็นข้อบังคับขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติ

ดังนั้นจะเห็นว่าฮาลาล (حلال) เป็นหลักความสะอาด หลักความคุ้มค่าไม่ฟุ่มเฟือย หลักการเคารพสิทธิ ไม่ละเมิดซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งด้านการอุปโภคและบริโภคในศาสนาอิสลาม มุสลิมทุกคนต้องยึดมั่นในหลักการดังกล่าวอย่างเหนียวแน่นตลอดกิจกรรมการอุปโภคและบริโภค หรือตลอดชีวิตของความเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะบริโภคสิ่งที่ตนเองผลิตขึ้นมา หรือใช้บริการของผู้ให้บริการอื่นก็ตาม หลักการฮาลาล (حلال) ดังกล่าวจะต้องอยู่กับมุสลิมผู้บริโภคและสังคมเสมอ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มมีการรับรองมาตรฐานฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆตั้งแต่สมัยของท่านจุฬาราชมนตรี ต่วน สุวรรณศาสตร์ หรือเมื่อปี พ.ศ.2492 โดยอำนาจการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆในขณะนั้นเป็นอำนาจของท่านจุฬาราชมนตรี ต่อมาได้มีการพัฒนาเรื่อยมาและโอนอำนาจและหน้าที่ในการตรวจสอบและออกหนังสือรับรองฮาลาลมาเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และได้มีการขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ากับกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เมื่อปี พ.ศ.2534 และกรมทะเบียนการค้าได้รับจดทะเบียนเครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2539 (การุญ ภูใหญ่, 2551:23)

ในปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการศาสนาอิสลามขึ้นมา คือพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อบริหารองค์กร และหรือกิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทย นับว่าเป็นกฎหมายที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากิจการศาสนาอิสลามในประเทศไทยมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา และในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม เช่น หนังสือรับรองการสมรส หนังสือรับรองการหย่าร้าง หนังสือรับรองการเข้ารับอิสลาม และรวมไปถึงหนังสือรับรองฮาลาลของผลิตภัณฑ์หรือบริการต่างๆแก่ผู้ที่มาขอให้รับรอง โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบและขั้นตอนต่างๆที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยกำหนด ดังนั้นงานกิจการฮาลาลในประเทศไทย ซึ่งเป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ซึ่งในมาตรา 18 กล่าวว่า คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่หลายอย่าง และใน (9) กล่าวว่า ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม และมาตรา 26 กล่าวว่า ในจังหวัดที่มี

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่หลายอย่างเช่นกัน และใน (13) กล่าวว่ ออกประกาศและให้คำรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามในจังหวัด¹¹

จากนั้นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ดังกล่าวออกระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศอีกหลายฉบับ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกิจการการรับรองฮาลาลในประเทศไทย ซึ่งมีระเบียบคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาล พ.ศ. 2558 ที่มีรายละเอียดทั้งหมด 13 หมวดด้วยกัน และมีประกาศคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 อีก 3 เรื่องคือ

- 1) ข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติการขอใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล และการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล บนผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ปี พ.ศ.2559
- 2) ข้อกำหนดการตรวจรับรองกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ฮาลาล พ.ศ.2559 และ
- 3) ข้อกำหนดการตรวจรับรองฮาลาลโรงเชือดสัตว์ และการฆ่าและชิ้นส่วน พ.ศ. 2559 โดยประกาศทั้ง 3 เรื่องออกในวันเดียวกัน คือวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ.2559 และมีข้อบังคับคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยว่าด้วยการดำเนินการตรวจรับรองสถานประกอบการการตรวจผลิตภัณฑ์ และค่าธรรมเนียม พ.ศ.2559 ซึ่งมีทั้งหมด 4 หมวดด้วยกัน คือ

หมวดที่ 1 ว่าด้วยหมวดทั่วไป มีทั้งหมด 4 ข้อ

หมวดที่ 2 ว่าด้วยการตรวจสอบเพื่อการรับรองฮาลาล มีทั้งหมด 17 ข้อ

หมวดที่ 3 ว่าด้วยการตรวจผลิตภัณฑ์ มีทั้งหมด 7 ข้อ

หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องค่าธรรมเนียม มีทั้งหมด 2 ข้อ

จากระเบียบ ประกาศ และข้อกำหนดต่างๆที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยได้ออกมานั้นทำให้ระบบงานตรวจสอบและรับรองฮาลาลในประเทศไทยมีความชัดเจนมากขึ้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยในปัจจุบันนั้น หมายถึงพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ที่ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยในการออกหนังสือรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ผู้ประกอบการมาขอให้การรับรอง

วัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย

ประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมในการบริหารจัดการในด้านที่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคและบริโภคหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นกฎหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ใช้กำกับดูแลพฤติกรรมกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อมิให้เอาเปรียบคู่แข่งทางการค้า หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2525 เป็นกฎหมายที่ควบคุมพฤติกรรมของผู้ประกอบการให้ใส่ใจและคำนึงถึงผู้บริโภค ไม่ให้เอา

¹¹ สืบค้นจาก www.cicot.or.th เมื่อ 18 มีนาคม 2563

เปรียบผู้บริโภค ซึ่งกฎหมายทั้งหมดที่ออกมานั้นล้วนแล้วเพื่อควบคุมสมาชิกในสังคมไม่ให้ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะผู้บริโภคที่มีจะถูกผู้ประกอบการเอาเปรียบหรือละเมิดสิทธิอยู่เสมอ ไม่ว่าจะในด้านราคา คุณภาพของผลิตภัณฑ์ หรือบริการต่างๆ

คำว่า “กิจการศาสนาอิสลาม” ตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ได้ถูกตีความให้รวมถึงกิจการด้านฮาลาลด้วย ในขณะที่กิจการด้านฮาลาลมีความสำคัญกว้างขวาง และมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมากมาย ทั้งในเชิงศาสนา กฎหมาย สังคม และเศรษฐกิจ แต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เป็นพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงด้านการบริหารองค์กรศาสนาเป็นหลัก ไม่ได้กล่าวถึงกิจการด้านฮาลาลโดยตรง ไม่มีการบัญญัติโทษแก่ผู้ประกอบการที่ละเมิดกฎเกณฑ์ของกิจการฮาลาล จึงเป็นช่องว่างที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิของผู้ประกอบการต่อผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองด้านฮาลาลอย่างจริงจัง จนทำให้ความเชื่อมั่นในตราสัญลักษณ์การรับรองฮาลาลของไทยลดลง ส่งผลกระทบต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไทยไปยังตลาดโลก (สมยศ หวังอัปเดตเลาะ, 2556:17) และ (ฐิติมา วงศ์จินดา, 2015:1)

ความอ่อนแอทางกฎหมายส่งผลถึงระดับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในตลาดโลกที่มีผู้บริโภคมุสลิมที่มีกำลังซื้อสูงและเป็นตลาดที่รองรับผลิตภัณฑ์ฮาลาลจากทั่วโลก ทำให้ผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทยไม่สามารถเจาะตลาดฮาลาลใหม่ๆ และไม่สามารถส่งออกในตลาดเดิมได้อย่างเต็มที่ ขาดโอกาสในการเพิ่มปริมาณการส่งออก ประกอบกับประเทศไทยไม่ใช่เป็นประเทศมุสลิมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภคมุสลิมในตลาดโลกเมื่อเทียบกับผู้ส่งออกรายอื่นๆที่มาจากประเทศมุสลิม อย่างประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย บรูไน หรืออื่นๆ และเนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลของโลกเป็นอุตสาหกรรมที่มีตลาดรองรับที่มีขนาดใหญ่มาก และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยสาเหตุการเพิ่มปริมาณประชากรมุสลิมโลก ประกอบกับมีกระแสนิยมบริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลของคนทั่วไปด้วยเหตุผลด้านความสะอาดและการรักษาสุขภาพ ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญเป็นอันดับต้นๆของโลกรองจากสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา แคนาดา บราซิล จีน และออสเตรเลีย และอยู่ในลำดับต้นๆของเอเชีย เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบด้านอาหารที่มีคุณภาพ ประกอบกับมีประสบการณ์ในการผลิตและส่งออกอาหารจนเป็นที่ยอมรับของตลาดโลก แต่ประเทศไทยได้รับส่วนแบ่งในการส่งออกอาหารฮาลาลหรือผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลในตลาดโลกในอัตราที่น้อยมากเมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตของตลาดผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาลโลกและความพร้อมของแหล่งวัตถุดิบด้านอาหารดังกล่าว

หลายฝ่ายพยายามเรียกร้องให้มีการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ทุกคนทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้ประกอบการผู้บริโภค และประเทศชาติที่จะได้รับประโยชน์โดยตรง จนได้มีการยกย่องพระราชบัญญัติขึ้นมาฉบับหนึ่งชื่อว่า “พระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทย” และได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา แต่ด้วยความผันผวนทางการเมืองประกอบกับสังคมบางส่วนยังไม่เห็นคุณค่าของพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างชัดเจน หรือยังไม่เข้าใจประโยชน์ของคำว่าฮาลาลที่จะเกิดขึ้นกับทุกคนทุกฝ่ายจนทำให้ร่างดังกล่าวตกไป

จากความพยายามของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะมุสลิมที่ต้องการความชัดเจนในระบบการตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้บริการที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของศาสนาอิสลาม ซึ่งให้เห็นว่าฮาลาลมีความสำคัญกับวิถีชีวิตของมุสลิม และหากฮาลาลได้รับการดูแลและคุ้มครองทางกฎหมายจากฝ่ายรัฐอย่างเต็มที่ ผู้บริโภคมุสลิมก็必将มีความมั่นใจและสบายใจในการใช้บริการมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ โกลา หัรมเพ็ง (2559) ที่ชี้ว่าผู้บริโภคมุสลิมมีความต้องการพระราชบัญญัติหรือกฎหมายว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก เพื่อจะก่อให้เกิดความสะดวกในการประกอบศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคตามเจตนารมณ์ของอิสลามมากยิ่งขึ้น

ปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาตลาดฮาลาลไทยที่อาจนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลยังมีอีกหลายประเด็น เช่น ปัญหาที่เกิดจากภาครัฐที่ขาดความเข้าใจ และขาดความชัดเจนในเรื่องฮาลาล ขาดการบูรณาการระหว่างองค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบในเรื่องฮาลาลอย่างเต็มที่ ขาดฐานข้อมูลด้านอุตสาหกรรมอาหารฮาลาล อีกทั้งยังขาดทักษะในการเจาะตลาดอาหารฮาลาลในตลาดโลกมุสลิม ในขณะที่ปัญหาที่เกิดจากองค์กรศาสนาก็มีเช่นกัน เช่นไม่สามารถบังคับใช้ระเบียบและระบบมาตรฐานฮาลาลที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะทางที่สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการของสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบันในการตรวจรับรองและติดตามผลการใช้เครื่องหมายรับรองฮาลาล และยังมีปัญหาที่เกิดจากผู้ประกอบการที่ขาดทักษะในการเจาะตลาดอาหารฮาลาลโลก (ศหาวุธ เลาะหมุด และอับดุลเลาะ วาริศรี, 2557)

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เก็บข้อมูลของผู้ศึกษาวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องต่อความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้งหมดมีความคิดเห็นเหมือนกันในบางประเด็นและมีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปในบางประเด็น และเป็นข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้ศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นตรงกันว่ามุสลิมทุกคนจำเป็นต้องบริโภคเฉพาะสิ่งที่ดี ฮาลาล ดี และมีประโยชน์เท่านั้น ให้หลีกเลี่ยงสิ่งที่ฮารอม สกปรก และไม่บริสุทธิ์ด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย เช่น ได้ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของศาสนาหรือเจตนารมณ์ของอิสลามที่ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้ อย่างละเอียด ได้รับความสุขภาพกายให้ปลอดภัยจากโรคร้ายต่างๆ ที่มักจะมากับสิ่งสกปรกทุกประเภท และรักษาสุขภาพจิต เพราะเมื่อร่างกายมีสุขภาพพลานามัยดีก็ส่งผลต่อสุขภาพจิตให้ดีไปด้วย

2) ทุกคนมีความเห็นเหมือนกันว่าการรับรองหรือการรับประกันถึงความเป็นฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้บริโภคไม่ได้เป็นผู้ผลิตอาหารมาบริโภคเอง เพราะหากเป็นผู้ผลิตเองคงต้องรู้ถึงสภาพของอาหารที่ผลิตดี และหากใช้บริการจากผู้อื่นหรือในกรณีที่ระบบอุตสาหกรรมเพื่อการจำหน่ายและส่งออกยังมีความจำเป็นที่จะต้องมีการรับรองฮาลาล เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคและเป็นช่องทางในการขยายตลาดอาหารหรือผลิตภัณฑ์อาหารในตลาดโลกต่อไป เพราะหลักการอิสลามบัญญัติให้บริโภคสิ่งที่มีความมั่นใจในความเป็นฮาลาลเท่านั้น ห้ามบริโภคสิ่งที่ยังมีความคลุมเครือหรือสงสัยในความเป็นฮาลาลของมัน ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยและเพิ่มความมั่นใจจึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ขององค์กรศาสนาอิสลาม

3) ทุกคนเห็นตรงกันว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยฮาลาลโดยตรง มีเพียงแต่พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เท่านั้นที่สามารถตีความให้กิจการฮาลาลในประเทศไทยเข้าในความหมายของคำว่า “กิจการศาสนาอิสลาม” ด้วย โดยในมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) ของพระราชบัญญัตินี้ได้ให้อำนาจและหน้าที่แก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในการออกหนังสือรับรองเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลาม จึงได้ตีความรวมถึงกิจการฮาลาล หรือการรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์ต่างๆด้วย เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องกิจการศาสนาเช่นกัน

4) ส่วนอุปสรรคและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยจากการใช้อำนาจหน้าที่ทางพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 นั้น กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นแตกต่างกันดังนี้

ส่วนหนึ่งมองว่ามีอุปสรรคและปัญหาพอสมควรในการบริหารจัดการกับกิจการฮาลาลในประเทศไทยด้วยเหตุผลเดียวกัน คือ พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ใช่เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง ไม่มีรายละเอียดที่กล่าวถึงกิจการฮาลาลทั้งระบบ ไม่มีการกำหนดโทษหรือมาตรการในการปราบผู้ประกอบการที่ละเมิดสิทธิผู้บริโภคอย่างเต็มที่ทำให้มีการหลอกลวง ปลอมแปลง หรือแสดงข้อมูลความเป็นฮาลาลอย่างเป็นเท็จต่อผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคขาดความชัดเจนและขาดประสิทธิภาพ แต่อีกส่วนหนึ่งมองว่าอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่มาจากผู้ปฏิบัติหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการหรือกิจการฮาลาล ไม่ใช่เป็นปัญหาที่มาจากตัวบทกฎหมาย และมองอีกว่าการที่กฎหมายกล่าวไว้แบบกว้างๆไม่ลงรายละเอียดมากนักถือเป็นสิ่งที่ดีที่เปิดโอกาสให้ได้ตีความไปในเรื่องอื่น ๆ ได้อีกมากมาย ซึ่งต่างกับกรณีกฎหมายระบุไว้แบบตรงตัวจนไม่สามารถตีความให้ครอบคลุมไปในประเด็นที่เห็นควร ในขณะที่อีกบางส่วนมองว่าอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของการปฏิบัติงานและสามารถแก้ไขได้เมื่อทุกคนเข้าใจเห็นความสำคัญ และเห็นตรงกันถึงประโยชน์ของกฎหมายดังกล่าวในภาพรวมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

5) เมื่อพูดถึงความจำเป็นและความเหมาะสมที่จะปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยนั้น กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นหรือมุมมองที่แตกต่างกันออกไปอย่างน้อย 3 กลุ่มแนวคิด คือ

กลุ่มที่หนึ่งมองว่า กิจการฮาลาลในประเทศไทยอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 และกิจกรรมการตรวจรับรองฮาลาลแก่ผลิตภัณฑ์และการบริการต่างๆที่เกี่ยวข้องก็ดำเนินไปอย่างสะดวกไม่มีอุปสรรคและปัญหาแต่อย่างใดเว้นแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ จึงมองว่ายังจะไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ใช้อยู่แต่อย่างใด และกลุ่มนี้ยังให้ความสำคัญเพิ่มเติมอีกว่าเมื่อดูบรรยากาศทางการเมือง ณ ปัจจุบันนี้ ก็ไม่เหมาะสมที่จะเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลดังกล่าวในตอนนี้

กลุ่มที่สองมองว่า ยอมรับว่าพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เป็นกฎหมายที่กล่าวถึงการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย ไม่เป็นกฎหมายที่ว่า

ด้วยกิจการฮาลาลโดยตรง ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ดีที่กฎหมายกำหนดไว้แบบกว้างๆเพื่อให้ตีความ และกิจการฮาลาลในประเทศไทยยังเดินไปได้ แต่โครงสร้างของกิจการฮาลาลนั้นกว้างและมีความสำคัญมาก เพราะเกี่ยวข้องกับระบบการบริหาร ระบบการจัดการ ระบบธุรกิจและเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อประชาชนผู้บริโภคมุสลิมทั้งในและต่างประเทศ และยังส่งผลต่อรายได้ของมหาศาลของประเทศอีกด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นบั่นทอนความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อระบบการตรวจสอบและรับรองฮาลาลของประเทศไทย ทำให้เสียโอกาสในการขยายตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลไปยังตลาดโลก ขาดโอกาสในการสร้างงานสร้างอาชีพและสร้างรายได้แก่ประชาชนและประเทศชาติปีละหลายแสนล้าน ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าวกลุ่มนี้จึงมองว่ามีความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะมีการปรับปรุง พัฒนาและแก้ไขกฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยให้มีความครอบคลุม ชัดเจน และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่วนกลุ่มที่สามมองว่า การปรับปรุงพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นและเหมาะสม หากกฎหมายเดิมที่ใช้อยู่เป็นอุปสรรคและปัญหาในการบริหารจัดการ เพราะกฎหมายทุกประเภทที่ใช้อยู่ในทุกเรื่อง เมื่อมีอุปสรรคและปัญหาก็จำเป็นต้องปรับปรุงพัฒนา หากไม่ยอมปรับปรุงพัฒนา กฎหมายต่างๆเหล่านั้นก็จะกลายเป็นอุปสรรค ถ่วงความเจริญหรือเป็นต้นเหตุของปัญหาใหม่ๆได้ตลอด และยังตัดโอกาสความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและรายได้ของประเทศ และกลุ่มนี้ยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ควรปรับให้เป็นองค์กรของรัฐ แต่โครงสร้างหลักของเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องการตรวจสอบและรับรองฮาลาลจะต้องเป็นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเหมือนเดิม หรือจะต้องเป็นมุสลิมที่มีความรู้และเข้าใจในหลักการศาสนาอิสลามเป็นอย่างดี และควรให้มีผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้มีผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์อาหาร ด้านกฎหมาย ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีการผลิต หรือด้านอื่นๆ เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องใช้ทักษะความรู้ความสามารถเฉพาะทางมาหลอมรวมกันจนเกิดความมั่นคง มีประสิทธิภาพ และสร้างความน่าเชื่อถือต่อผู้บริโภคในตลาดทั่วไปและตลาดโลก

6) ส่วนรูปแบบที่จะเลือกใช้ในการปรับปรุงพัฒนานั้นกลุ่มเป้าหมายที่เห็นว่าให้ปรับปรุงและพัฒนาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไปเป็น 3 แนวความคิดเช่นกัน คือ

1) แนวความคิดที่หนึ่งเห็นว่า ควรจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อการพัฒนาในตัวพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ให้มีความครอบคลุมในประเด็นต่างๆที่เห็นว่ายังขาดอยู่และให้มีความชัดเจนในเรื่องกิจการฮาลาลมากกว่าเดิม เพราะคิดว่าน่าจะง่ายและสะดวกกว่าวิธีอื่นๆ อีกทั้งโครงสร้างหลักของเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ก็ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

2) แนวความคิดที่สองเห็นว่า ให้ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 หรือปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ให้ครอบคลุมกิจการด้านฮาลาลทั้งระบบ และยังคงมองว่าเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องการตรวจรับรองฮาลาลจะต้องเป็นอำนาจหน้าที่ของนักวิชาการหรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจหลักการศาสนาอิสลามอย่างละเอียด

3) แนวความคิดที่สามเห็นว่า หากเป็นไปได้ก็ควรที่จะปรับปรุงและพัฒนาในรูปแบบการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยโดยตรง ให้มีรายละเอียดครอบคลุมถึงโครงสร้างขององค์กร อำนาจหน้าที่ ค่าตอบแทน ตลอดจนมาตรการหรือบทลงโทษผู้ประกอบการหรือผู้ละเมิดสิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับความพยายามที่ผ่านมาที่มีการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยกิจการฮาลาลในประเทศไทยและนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วครั้งหนึ่งถึงแม้จะยังไม่ประสบความสำเร็จก็ตาม เพราะนั่นเป็นเป้าหมายที่มุสลิมคาดหวังเพื่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคตามเจตนารมณ์ของอิสลาม และยังสามารถสอดคล้องกับโฆลา ฮัรึมเพ็ง (2559) ที่กล่าวว่าผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้ชีวิตด้านการบริโภคในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้สะดวกในการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของอิสลาม

จากการสัมภาษณ์และพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายจะเห็นมุมมองที่แต่ละท่านแสดงความคิดเห็นออกมาในรูปแบบที่สอดคล้องกันในบางประเด็นและแตกต่างกันในบางประเด็น ดังที่ได้นำเสนอไปแล้ว สำหรับผู้วิจัยก็มีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายบางท่านในบางประเด็นและมีความคิดเห็นต่างกับบางท่านในบางประเด็น ดังนี้ คือ ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทยให้มีความครอบคลุม ชัดเจนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน กำหนดมาตรการลงโทษแก่ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจากการละเมิดสิทธิผู้บริโภคในรูปแบบต่างๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อยกระดับความสมบูรณ์ของระบบงานการตรวจสอบและรับรองฮาลาล และเพิ่มความเข้มแข็งขององค์กร อีกทั้งยังจะช่วยเพิ่มความมั่นใจและเสริมความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาลของประเทศไทยที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองด้วยกลไกของรัฐที่ทุกฝ่ายยอมรับทั้งในและต่างประเทศ และผู้วิจัยยังมองว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยและพัฒนาการของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ส่วนรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดผู้วิจัยมองว่า ควรออกเป็นพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทย เพื่อจะได้เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยฮาลาลเต็มรูปแบบ มีอำนาจบังคับ และสามารถมาสนับสนุนธุรกิจและระบบเศรษฐกิจของประเทศด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคณะกรรมการชุดต่างๆที่เคยได้ยกย่องพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทยมาแล้ว และยังสามารถสอดคล้องกับงานวิจัยของโฆลา ฮัรึมเพ็ง ที่ได้ค้นพบว่า มุสลิมในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

ผู้ศึกษาวิจัยเห็นว่า การปฏิบัติศาสนกิจด้านการอุปโภคและบริโภคของมุสลิมให้สมบูรณ์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างที่มาสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่ออกมารับรองความเป็นฮาลาลของผลิตภัณฑ์นั้นวันก็ยังมีความสลับซับซ้อนของกระบวนการผลิตที่มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะหากมีการรับรองจากองค์กรด้านศาสนาแล้วผู้บริโภคก็จะรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจยิ่งขึ้น แต่องค์กรดังกล่าวก็จะต้องได้รับการคุ้มครองและดูแลจากฝ่ายรัฐโดยเฉพาะในด้านกฎหมายที่มาสนับสนุนกิจการดังกล่าวโดยตรงให้เกิดความสะดวกในการบริหารจัดการให้ดียิ่งขึ้น แต่ในประเทศไทยยังไม่มียุทธศาสตร์ดังกล่าวโดยตรงจึงทำให้เกิดอุปสรรคปัญหาในด้านต่างๆพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านศาสนา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งล้วนแล้วส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนโดยเฉพาะผู้บริโภคมุสลิมและระบบเศรษฐกิจหรือรายได้ของประเทศ ดังนั้นเพื่อให้ปัญหา

ต่างๆยุติลงประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนากฎหมายว่าด้วยกิจการฮาลาลโดยตรงด้วยรูปแบบพระราชบัญญัติ หรือเรียกว่าพระราชบัญญัติการบริหารกิจการฮาลาลในประเทศไทย ดังที่เคยมีการเรียกร้องและยกย่องนำเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย เพื่อศึกษาความจำเป็นและความเหมาะสมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้ศึกษาวิจัยจะอภิปรายผลดังนี้

กิจการด้านฮาลาลในประเทศไทยดำเนินการอยู่ภายใต้อำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 โดยมาตรา 18 (9) และมาตรา 26 (13) ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสามารถออกหนังสือรับรองต่างๆเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามได้ และได้ตีความให้หมายรวมถึงกิจการฮาลาลด้วย ดังนั้นจะเห็นว่าเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในด้านกิจการฮาลาลในประเทศไทยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นกฎหมายที่ไม่ได้กล่าวถึงกิจการฮาลาลโดยตรง ในขณะที่กิจการฮาลาลเป็นกิจการที่ใหญ่และกว้างขวางมาก เกี่ยวข้องกับหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติของมุสลิมทั่วโลก เกี่ยวข้องกับหลายองค์กร หลายหน่วยงาน เกี่ยวข้องกับระบบธุรกิจ เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และเกี่ยวข้องกับรายได้ของประชาชนผู้ประกอบการ และรายได้ของรัฐ

กิจการที่ใหญ่โตและเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนหลายองค์กร หลายหน่วยงาน ทั้งในและต่างประเทศตลอดถึงเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ ควรจะมีกฎหมายที่กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวเป็นกรณีพิเศษมากกว่าเพียงการตีความจากเนื้อหาลอยๆของกฎหมายอื่น จึงเกิดช่องว่าง หรืออุปสรรคปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วน โดยเฉพาะ ผู้บริโภคมุสลิมจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในสภาพที่ละเมิดบทบัญญัติของศาสนา โดยการบริโภคอาหารปนเปื้อนสิ่งฮาลาล เพราะสาเหตุมาจากระบบโครงสร้างทางสังคมที่อ่อนแอ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวไม่ครอบคลุม และนอกเหนือจากผลกระทบต่อมุสลิมภายในประเทศแล้วยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย เพราะเป็นอุปสรรคด้านความน่าเชื่อถือของผู้บริโภคในตลาดโลก ดังนั้นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันการผลิต และการส่งออกอาหารฮาลาล จึงจำเป็นต้องสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับของผู้บริโภคที่เป็นประชากรมุสลิมในตลาดโลกโดยการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อจัดระบบโครงสร้างของกิจการฮาลาลให้ครอบคลุมในทุกประเด็น สามารถควบคุมดูแลผู้ประกอบการมิให้ละเมิดหรือเอาเปรียบผู้บริโภคในด้านฮาลาล โดยให้มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้สามารถลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างจริงจังเพื่อลดพื้นที่ของการเอาเปรียบของผู้ประกอบการและเพิ่มพื้นที่แห่งความมั่นใจแก่ผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและในตลาดโลก

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ไม่ได้กล่าวถึงอำนาจในการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างจริงจัง และไม่มีบทลงโทษที่หนักที่สามารถหยุดยั้งผู้ประกอบการที่ปลอมแปลง หรือลอกเลียนหนังสือการรับรองฮาลาล และการใช้ตราสัญลักษณ์ฮาลาลปลอม หรืออื่นๆที่เข้าข่ายหลอกลวงผู้บริโภคในด้านฮาลาลได้ เพราะจะเห็นได้ว่าโทษที่มีเป็นเพียงการยกเลิกการรับรองมาตรฐานฮาลาลหากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก การไม่รับพิจารณาการรับรองมาตรฐานฮาลาลอีก

ต่อไปหากมีการกระทำผิดซ้ำอีก ตลอดจนทางคณะกรรมการอาจจะดำเนินคดีตามกฎหมาย ซึ่งเป็นบทลงโทษที่เบามากไม่สามารถที่จะสร้างแรงกดดันและความเกรงกลัวแก่ผู้ประกอบการที่คิดจะละเมิดกฎระเบียบเหล่านี้ และยิ่งไปกว่านั้นไม่มีหน่วยงานใดที่จะเข้ามาดำเนินการเพื่อการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการเฉพาะ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความรับผิดชอบหรือการชดเชยความเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดดังกล่าว

พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อกิจการศาสนาอิสลามในด้านอื่นๆเป็นหลัก ไม่ได้ถูกกำหนดมาเพื่อกิจการด้านฮาลาลโดยตรง ดังนั้นรายละเอียดของพระราชบัญญัตินี้จึงไม่เอื้อต่อกิจการด้านฮาลาลอย่างเต็มรูปแบบถึงแม้ว่าองค์กรที่เกี่ยวข้องได้ออกกฎระเบียบ ข้อกำหนด หรือแม้แต่ข้อบังคับเพื่อมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีปรากฏการณ์ทางสังคมที่ชี้ให้เห็นถึงความไม่ครอบคลุมของข้อกำหนดดังกล่าวมาแล้ว เช่นเดียวกับอุปสรรคและปัญหาในเชิงปฏิบัติที่เกิดขึ้นกับกระบวนการตรวจสอบและรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด คือ ผู้ประกอบการบางรายยังไม่ทราบว่ากระบวนการรับรองฮาลาลในประเทศไทยจะต้องไปขอที่ไหนอย่างไร บริษัทหรือผู้ประกอบการรายใหญ่ส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือในการอบรมหรือประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยตรงเพียงแต่ส่งเจ้าหน้าที่ระดับล่างที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจด้วยตัวเองมาแทน ผู้ประกอบการไม่ค่อยสนใจกับกฎระเบียบที่ทางสำนักงานคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยออกมาบังคับเท่าที่ควร และอีกปัญหาหนึ่งคือผู้บริโภค muslim เองไม่เข้าใจว่าการรับรองฮาลาลต่อผลิตภัณฑ์ต่างๆมีอายุปีต่อปีเท่านั้นไม่มีการรับรองแบบตลอดชีพหรือรับรองครั้งเดียวมีผลตลอดกาล และยังมีองค์กรที่ดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองระบบงานฮาลาล องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบรับรองและกำหนดมาตรฐานในเรื่องฮาลาลอยู่หลายองค์กร ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการและเกิดความไม่เป็นเอกภาพตลอดจนความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน

จากปรากฏการณ์ทางสังคมทั้งหมดที่เกิดขึ้นในประเทศไทย จะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการฮาลาลทั้งระบบในประเทศไทย ตั้งแต่ตัวบทกฎหมายที่เป็นรากฐานของการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ แนวปฏิบัติ และบทลงโทษต่างๆ จะส่งผลกระทบต่อความมั่นใจของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ทำให้ผู้บริโภคคิดว่าไม่ได้รับความคุ้มครองด้านฮาลาล ไม่ได้รับความสะดวกในการปฏิบัติตามหลักการศาสนาที่ตนยึดมั่น ซึ่งอาจส่งผลในระบบธุรกิจด้านฮาลาลทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลก

ดังนั้นสรุปรายละเอียดได้ดังนี้ คือ สืบเนื่องจากกิจการฮาลาลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมอาหารและการส่งออกสินค้าของประเทศ แต่ไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องดังกล่าว อีกทั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการตรวจรับรองฮาลาลอยู่ในปัจจุบันไม่มีอำนาจในทางกฎหมายที่สมบูรณ์และเหมาะสมที่จะควบคุม ตรวจสอบ และออกมาตรการบังคับหรือลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบหรือเงื่อนไขในการให้คำรับรองได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ส่งผลให้มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และอีกทั้งยังมีองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรองระบบงานฮาลาล การตรวจรับรอง และกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับฮาลาลอยู่หลายองค์กร ทำให้การดำเนินงานขาดความเป็น

เอกภาพ สร้างความสับสน และขาดความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดโลก ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายตลาดการส่งออกไปยังตลาดต่างๆทั่วโลก ดังนั้นจึงนับว่าเป็นความจำเป็น และเหมาะสมที่จะให้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อบริหารจัดการเรื่องดังกล่าวโดยเฉพาะ และมีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรง โดยให้มีการแยกองค์กรรับรองระบบงานฮาลาล และองค์กรที่ตรวจรับรองฮาลาลให้ชัดเจน มีความเป็นอิสระในการบริหารงานและการตรวจสอบ มีระบบการควบคุมมาตรฐานที่ดีและมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งให้มีการกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมาย ระเบียบ หรือเงื่อนไขต่างๆที่กำหนดไว้

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยพบว่า อิสลามบัญญัติให้มนุษย์อุปโภคและบริโภคสิ่งที่เป็นฮาลาลดี และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักโภชนาการสากลหรือตามทฤษฎีอื่นๆ สถิติการส่งออกผลิตภัณฑ์ฮาลาลของไทยไปสู่ตลาดโลกยังน้อยมากหากเทียบกับยอดการส่งออกของไทยในภาพรวม ผลิตภัณฑ์ฮาลาลของไทยยังสามารถเจาะตลาดและแย่งพื้นที่ในตลาดโลกเพื่อขยายฐานเศรษฐกิจและรายได้เข้าสู่ประเทศได้อีกมาก ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเพื่อจำหน่ายในตลาดมีความสลับซับซ้อนมากจึงมีความจำเป็นจะต้องมีการตรวจสอบและรับรองฮาลาลเพื่อความถูกต้องตามบทบัญญัติอิสลาม และการพัฒนาระบบการตรวจสอบให้ครอบคลุม ชัดเจน และมีระบบที่ดียิ่งขึ้นมีความจำเป็นและเหมาะสมกับพัฒนาการของสังคม เพราะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคที่ครอบคลุมในหลายมิติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลาย มีมุมมองที่แตกต่างกัน แต่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในหลายด้าน ดังนั้นผลการศึกษานี้สามารถนำไปประกอบการพิจารณาในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

จากทฤษฎีที่ผ่านมาจะเห็นว่ากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆมีความสลับซับซ้อนมาก รวมทั้งผลิตภัณฑ์ฮาลาลที่มีหลักเกณฑ์ทางศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง การแข่งขันในตลาดโลกมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นจึงจำเป็นจะต้องมีการควบคุม ตรวจสอบ ประกอบกับสถิติการส่งออกผลิตภัณฑ์ ฮาลาลของไทยอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ในขณะที่สถิติในการส่งออกอาหารของประเทศไทยไปยังตลาดโลกยังสูงอยู่ ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่จะต้องพัฒนาระบบการตรวจสอบฮาลาลให้ทันสมัยยิ่งขึ้น มีกฎหมายรองรับ มีอำนาจเต็มในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค และผู้ประกอบการ ทั้งหมดนี้เป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยยกขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นและความเหมาะสมในการพัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย แต่ยังมีประเด็นหรือหัวข้ออื่นๆอีกมากมายที่คิดว่าจะมีประโยชน์กับสังคมที่ควรจะมีการศึกษาวิจัยต่อไป เช่น ใครได้ใครเสียจากการ

พัฒนากฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย หรือผลกระทบของผู้ประกอบการต่อการพัฒนา
กฎหมายว่าด้วยฮาลาลในประเทศไทย หรืออื่นๆ

8. บรรณานุกรม

- การุญ ภูใหญ่. 2551, **ประเทศไทยกับการผลิตอาหารฮาลาล ในสถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย.คู่มือแนะนำฮาลาล** หะรอมี.กรุงเทพมหานคร สำนักงาน
มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร.
- คทาวิฑูร เกษะหมุด และอับดุลเลาะ วารีย์ศรี. 2557, **มุมมองด้านฮาลาลในการเปิดตลาด AEC**
เอกสารประกอบโครงการสัมมนา โดยกองความร่วมมือด้านการปศุสัตว์
ระหว่างประเทศ กรมปศุสัตว์ กรุงเทพฯ.
- ฐิติมา วงศ์จินดา และคณะ. 2015,**การวิเคราะห์โซ่คุณค่าอาหารฮาลาล (Value Chain Analysis of**
Halal Food).
- ปกรณ ปรียากร. 2560, **วิวัฒนาการ และแนวโน้มในอนาคตของการพัฒนามาตรฐานฮาลาลและก**
กระบวนการตรวจรับรองฮาลาลในประเทศไทย.
- ไอลา หรีมเพ็ง. 2559, **ความต้องการพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารกิจการฮาลาลของ**
ผู้บริโภคมุสลิมในเขตกรุงเทพมหานคร. การประชุมวิชาการและเสนอ
ผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2 บูรณาการงานวิจัย ใช้
องค์ความรู้ สู่ความยั่งยืน วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัด
นครราชสีมา.
- สุภัก นุนาปี 2559, **พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารฮาลาลไทย**
ของผู้บริโภคในอินเดียนตอนใต้.ศุนย์วิทยาศาสตร์ฮาลาล จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- สมยศ หวังอับดุลเลาะ 2553, **การพัฒนาทักษะการเลือกบริโภคอาหารฮาลาล ของชาว**
มุสลิมในกรุงเทพมหานคร.
- สมยศ หวังอับดุลเลาะ 2556, **การละเมิดเครื่องหมายรับรองฮาลาลของคณะกรรมการกลางอิสลาม**
แห่งประเทศไทย กับผลกระทบของผู้บริโภคมุสลิม.
- วิริยา บุญมาเลิศ และ คมสัน โสมณวัตร 2559,**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์อาหารฮาลาล**
(FACTORS AFFECTING DECISION MAKING IN BUYING HALAL
FOOD PRODUCTS).วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 เดือน
มกราคม-มิถุนายน 2559.
- อิศรา ศานติศาสตร์ 2559, **สรุปรายงานเชิงนโยบายชุดโครงการวิจัย ไทย-โลกมุสลิม.**

หนังสือต่างประเทศ

Al-Sābik, 2005, *Fiqh al-Sunnah*. (فقه السنة) Cairo Egypt: Makthabah Dār al-Thuraz.

Al-Qaradawiy Yusuf al- Qardhawī. 1993, *al-Halāl wa al-Harām Fī al-Islām*. (الحلال والحرام في الإسلام) Cairo Egypt: Makthabah Wahbah.

Mustāfā Khin Mustāfā al-Būqhā, Alī al-Sharbajiy. 1992, *al-Fiqh al-Manhajiy ‘alā Mazhab Imām al-Shāfi‘aiy*. (الفقه المنهجي على مذهب الامام الشافعي) Damaskas Syria: Dar al-Qalam.

Wahbah al- Zuhliy. 1989, *al-Fiqh al-Islamiy Wa Ḍillatuh*. (الفقه الاسلامي وأدلته) Syria: Dār al- Fiqri.

เว็บไซต์

www.cicot.or.th สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2563.